

Den Europæiske Unions Tidende

L 225

Dansk udgave

Retsforskrifter

52. årgang

27. august 2009

Indhold

- II Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

Kommissionen

2009/608/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 24. april 2007 om Belgiens støtteordning til fordel for Inter-FerryBoats C 46/05 (ex NN 9/04 og ex N 55/05) (meddelt under nummer K(2007) 1180) ⁽¹⁾ 1

2009/609/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 4. juni 2008 om Ungarns statsstøtte C 41/05 i forbindelse med langfristede elköbsaftaler (meddelt under nummer K(2008) 2223) ⁽¹⁾ 53

2009/610/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 2. juli 2008 om Grækenlands foranstaltninger C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 og CP 133/05) til fordel for Hellenic Shipyards (meddelt under nummer K(2008) 3118) ⁽¹⁾ 104

2009/611/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 8. juli 2008 om de støtteforanstaltninger, Frankrig har iværksat til fordel for Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) — C 58/02 (ex N 118/02) (meddelt under nummer K(2008) 3182) ⁽¹⁾ 180

⁽¹⁾ EØS-relevant tekst

Pris: 38 EUR

DA

De akter, hvis titel er trykt med magre typer, er løbende retsakter inden for landbrugspolitikken og har normalt en begrænset gyldighedsperiode.

Titlen på alle øvrige akter er trykt med fede typer efter en asterisk.

II

(Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 24. april 2007

om Belgiens støtteordning til fordel for InterFerryBoats C 46/05 (ex NN 9/04 og ex N 55/05)

(meddelt under nummer K(2007) 1180)

(Kun den franske og den nederlandske tekst er autentiske)

(EØS-relevant tekst)

(2009/608/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler, og

ud fra følgende betragtninger:

supplerende oplysninger til Kommissionen. Den 12. december 2003 blev der afholdt et bilateralt møde herom med de belgiske myndigheder. På mødet modtog Kommissionen omstrukturingsplanen for IFB.

(3) De belgiske myndigheder besvarede Kommissionens brev med brev af 7. januar 2004, registreret i Kommissionen den 13. januar 2004 (TREN/A(04)10708). Det fremgår af dette brev, at de anmeldte foranstaltninger var blevet tildelt. Sagen er følgelig blevet registreret under nr. NN 9/2004. Det andet møde fandt sted den 30. april 2004. På dette møde bad Kommissionen om yderligere dokumentation, som de belgiske myndigheder fremsendte ved brev af 15. juni 2004, registreret i Kommissionen den 21. juni 2005 (TREN/A(04)23691).

1. SAGSFORLØB

1.1. Sag NN 9/04 og N 55/05

(1) Ved brev af 12. august 2003, registreret i Europa-Kommissionen den 20. august 2003 (TREN/A(03)27718), anmeldte de belgiske myndigheder de foranstaltninger til redning og omstrukturering, som Société Nationale des Chemins de Fer Belges (SNCB) i medfør af traktatens artikel 88, stk. 3, havde tildelt datterselskabet InterFerryBoats (IFB) efter indgåelsen af en rammeaftale den 7. april 2003.

(2) Den 13. oktober 2003 (D(03)17546) opfordrede Kommissionen de belgiske myndigheder til at fremsende

(4) Kommissionen anmodede ved brev af 26. januar 2005 (D(05)100339) de belgiske myndigheder om at fremsende supplerende oplysninger, som disse fremsendte ved brev af 25. marts 2005, registreret i Kommissionen den 30. marts 2005 (TREN/A(05)7712).

(5) De belgiske myndigheder meddelte ved brev af 28. januar 2005 SG(2005)A1133 Kommissionen, at de påtænkte at gennemføre endnu en kapitalforhøjelse i IFB, som ikke var omfattet af de aftaler, der blev anmeldt den 12. august 2003. Kommissionen registrerede denne sag som en anmeldelse under nr. N 55/05.

- (6) Kommissionen opfordrede ved brev af 29. januar 2005 (D(05)106199) de belgiske myndigheder til at fremsende supplerende oplysninger, som disse fremsendte ved brev af 28. april 2005, registreret i Kommissionen den 3. maj 2005 (SG(2005)A(05)4155).
- (7) Kommissionen anmodede ved brev af 31. maj 2005 (D(05)111096) de belgiske myndigheder om at fremsende supplerende oplysninger, som disse fremsendte ved brev af 30. juni 2005, registreret i Kommissionen den 1. juli 2005 (TREN/A(05)16598).
- (8) Den 16. september 2005 afholdt Kommissionen og de belgiske myndigheder et møde. Her anmodede Kommissionen de belgiske myndigheder om at fremsende yderligere oplysninger, som disse fremsendte ved brev af 21. oktober 2005, registreret i Kommissionen den 24. oktober 2005 (TREN/A(05)27067).
- (13) De belgiske myndigheder fremsendte ved brev af 30. november 2006, registreret i Kommissionen den 5. december 2006 under nr. TREN/A/39219, en skrivelse fra Karel Vinck, som vedrørte denne sag. De belgiske myndigheder sendte dette brev for at underbygge deres påstand om, at SNCB's beslutninger i denne sag ikke kunne tilregnes Belgien, men alene var truffet af SNCB.
- (14) Ved brev af 5. februar 2007 (D(07)302095) opfordrede Kommissionen de belgiske myndigheder til at fremsende yderligere oplysninger. Belgien fremsendte disse oplysninger ved brev af 6. februar 2007, registreret i Kommissionen den 7. februar 2007 (A(07)24246), brev af 8. februar 2007, registreret i Kommissionen den 9. februar 2007 (A(07)23613), brev af 13. februar 2007, registreret i Kommissionen den 15. februar 2007 (A(07)24201), og brev af 15. februar 2007, registreret i Kommissionen den 16. februar 2007 (A(07)24362).

1.2. Sag C 46/05

- (9) Kommissionen meddelte ved brev af 7. december 2005 Belgien, at den havde besluttet at indlede proceduren som omhandlet i traktatens artikel 88, stk. 2, over for de pågældende foranstaltninger.
- (10) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren er offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende*⁽¹⁾. Kommissionen har opfordret interesserede til at fremsætte deres bemærkninger til den pågældende foranstaltning. Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger hertil fra interesserede tredjeparter.
- (11) Belgien besvarede Kommissionens skrivelse om at indlede proceduren ved brev af 14. februar 2006, registreret i Kommissionen den 15. februar 2006 under nr. TREN/A/13934. Ved samme brev af 14. februar 2006 trak Belgien sin anmeldelse fra 28. januar 2005 tilbage.
- (12) Kommissionens tjenestegrene og de belgiske myndigheder afholdt arbejds møder den 1. juni 2006 og den 25. juli 2006. De belgiske myndigheder fremsendte supplerende oplysninger til Kommissionen ved brev af 29. juni 2006, registreret i Kommissionen samme dag under nr. TREN/A/25806, brev af 20. september 2006, registreret samme dag under nr. TREN/A/32665, samt e-mails af 16. og 21. november 2006, registreret under nr. TREN/A/37638 og TREN/A/37981.
- (15) Kommissionen opfordrede ved brev af 15. marts 2007 (D(07)306248) og på et arbejds møde den 16. marts 2007 de belgiske myndigheder til at fremsende yderligere oplysninger. Belgien fremsendte disse oplysninger ved brev af 30. marts 2007, registreret i Kommissionen samme dag (A(07)28411).

2. DETALJERET BESKRIVELSE AF REDNINGS- OG OMSTRUKTURERINGSFORANSTALTNINGERNE

2.1. Parterne i rammeaftalen vedrørende redning og omstrukturering af IFB

2.1.1. IFB

2.1.1.1. Beskrivelse af selskabet

- (16) IFB er et aktieselskab omfattet af belgisk lovgivning. SNCB ejer 89,03 % af selskabskapitalen. De øvrige aktionærer er CNC Transports, et datterselskab, som SNCF ejer 93,8 % af (7,41 %), ICF (2,08 %) og EWS (English Welsh and Scottish Railway – 1,22 %).
- (17) IFB blev oprettet den 1. april 1998 gennem en fusion mellem følgende tre selskaber: Ferry Boats SA, Interferry SA og jernbaneafdelingen under Edmond Depaire Ltd. Som Belgien har godtgjort med en udskrift fra selskabsregistret var der tale om en overtagelse, hvor Ferry Boats SA overtog Interferry SA. Efterfølgende er Edmond Depaire SA's jernbaneafdeling blevet overført til den fusionerede enhed. IFB viderefører derved Ferry Boats juridiske person, som blev etableret i 1923.

⁽¹⁾ EUT C 159 af 8.7.2006, s. 2.

(18) IFB beskæftiger sig navnlig med to aktivitetsformer, logistik til jernbanetransport og kombineret transport (IFB Logistics) og drift af kontinentale terminaler til kombineret transport (IFB Terminals). Virksomhedens aktiviteter er beskrevet i detaljer i skrivelsen om indledning af den formelle undersøgelsesprocedure, punkt 16-29.

(19) Til disse aktiviteter skal føjes IFB's nuværende og tidligere andele og datterselskaber i Belgien og i udlandet i selskaber, som driver havneterminaler og kontinentale terminaler samt i transportvirksomheder. Disse andele og datterselskaber er beskrevet i detaljer i punkt 30 ff i åbningsskrivelsen om den formelle undersøgelsesprocedure. Belgien har meddelt Kommissionen, at nogle af de faktuelle oplysninger i åbningsskrivelsen ikke var helt korrekte eller havde ændret sig siden. De faktuelle forandringer, der er indtruffet efter åbningsskrivelsen, er beskrevet i følgende punkter. Vedrørende de øvrige punkter henvises der til beslutningen om at indlede proceduren (punkt 30-49).

(20) IFB's andele i terminaler i Belgien. IFB har trukket sig ud af terminalen i Zeebrugge. Det fremgår af punkt 39 i åbningsskrivelsen, at selskabet har solgt sine andele til den europæiske økonomiske firmagruppe OCHZ. I realiteten har IFB solgt sine andele til Hesse-Noord Natie, som den drev denne terminal sammen med.

(21) Det fremgår af åbningsskrivelsens punkt 41, at IFB ejer 16,76 % af selskabet Dry Port Mouscron-Lille. Belgien har meddelt Kommissionen, at denne andel blev reduceret til 11,07 % efter en kapitalforøgelse den 29. juni 2006, som IFB ikke deltog i, og indtrædelsen af en privat investor, DELCATRANS, i selskabskapitalen.

(22) IFB's andele i terminaler i Frankrig. IFB solgte sin andel på 30 % i selskabet Nord France Terminal International OU (i det efterfølgende betegnet NFTI-ou) til CMA-CGM i efteråret 2006. Efter denne transaktion har IFB kun en andel i Frankrig, nemlig på 2 % i selskabet CNC transports, som senere har skiftet navn til Naviland Cargo.

2.1.1.2. Berørte markeder og IFB's markedsandele

(23) Kommissionen slog i sin åbningsskrivelse (punkt 50-54) fast, at der, for så vidt angik IFB Logistics aktiviteter, skulle sondres mellem to forskellige produktmarkeder, nemlig forsendelsesaktiviteter og logistikaktiviteter. Disse markeder er defineret som nationale markeder, og IFB Logistic's markedsandel blev anslået til 2-5 %.

(24) Med hensyn til terminalmarkedet sondredes der i åbningsskrivelsen (punkt 55-59) mellem kontinentale terminaler og maritime terminaler. IFB har i mellemtiden afhændet alle sine andele i de maritime terminaler. Hverken de interesserede parter eller Belgien har draget definitionen i åbningsskrivelsen i tvivl.

(25) Markedet for jernbanegodstransport er et marked i tilknytning til disse to markeder. Siden 2003 er det blevet åbnet for international godstransport fra og til Belgien som bestemt i Rådets direktiv 91/440/EØF af 29. juli 1991 om udvikling af Fællesskabets jernbaner ⁽²⁾. Denne åbning for international godstransport er blevet suppleret med åbningen af markedet for national godstransport den 1. januar 2007 som omfattet af direktiv 91/449/EØF, gennemført i belgisk lovgivning med kongeligt dekret af 13. december 2005.

2.1.2. SNCB

(26) SNCB blev grundlagt ved den belgiske lov af 23. juli 1926 om oprettelse af Société Nationale des Chemins de Fer Belges ⁽³⁾. Siden 14. oktober 1992 ⁽⁴⁾ har det været en selvstændig offentlig virksomhed og et offentligt aktieselskab ⁽⁵⁾.

(27) Den belgiske stat har ændret strukturen i SNCB med virkning fra 1. januar 2005. Selskabet er nu inddelt i tre særskilte selskaber:

— SNCB Holding, der er et holdingselskab, som er enejer af de to øvrige selskaber:

— Infrabel, som forvalter jernbaneinfrastrukturen, og

— det nye SNCB, som er en jernbanevirksomhed med ansvar for transporttjenesteydelser.

Den belgiske stat ejer alle andele i SNCB Holding.

(28) SNCB's styrende organer er bestyrelsen, direktionen og den administrerede direktør. Bestyrelsen består af 10 medlemmer, herunder den administrerede direktør. Bestyrelsesmedlemmerne udnævnes af kongen i medfør af en anordning, som behandles på et ministermøde.

⁽²⁾ EFT L 237 af 24.8.1991, s. 25.

⁽³⁾ Moniteur Belge af 24. juli 1926.

⁽⁴⁾ Dato for ikrafttrædelsen af det kongelige dekret af 30. september 1992 om godkendelse af den første forvaltningskontrakt for Société Nationale des Chemins de Fer Belges og om fastsættelse af foranstaltninger vedrørende dette selskab, Moniteur Belge af 14. oktober 1992.

⁽⁵⁾ Som defineret i lov af 21. marts 1991 om reform af visse offentlige økonomiske virksomheder, Moniteur Belge af 27. marts 1991.

- (29) Den belgiske regering repræsenteres i bestyrelsen af en regeringskommissær. Regeringskommissæren kan anmode de belgiske myndigheder om at ophæve en bestyrelsesbeslutning om et anliggende, som ikke vedrører leveringen af offentlige tjenesteydelser, hvis denne beslutning »er [...] til skade for leveringen af offentlige tjenesteydelser« (lovens § 23, stk. 2).

2.2. IFB's økonomiske problemer i 2001-2002

- (30) Først analyseres baggrunden for de økonomiske problemer, derefter analyseres reaktionen fra IFB's og SNCB's ledelse.

2.2.1. De økonomiske problemer

- (31) Hovedårsagen til IFB's problemer skal findes i de økonomiske problemer, som opstod i 2001-2002 på grund af

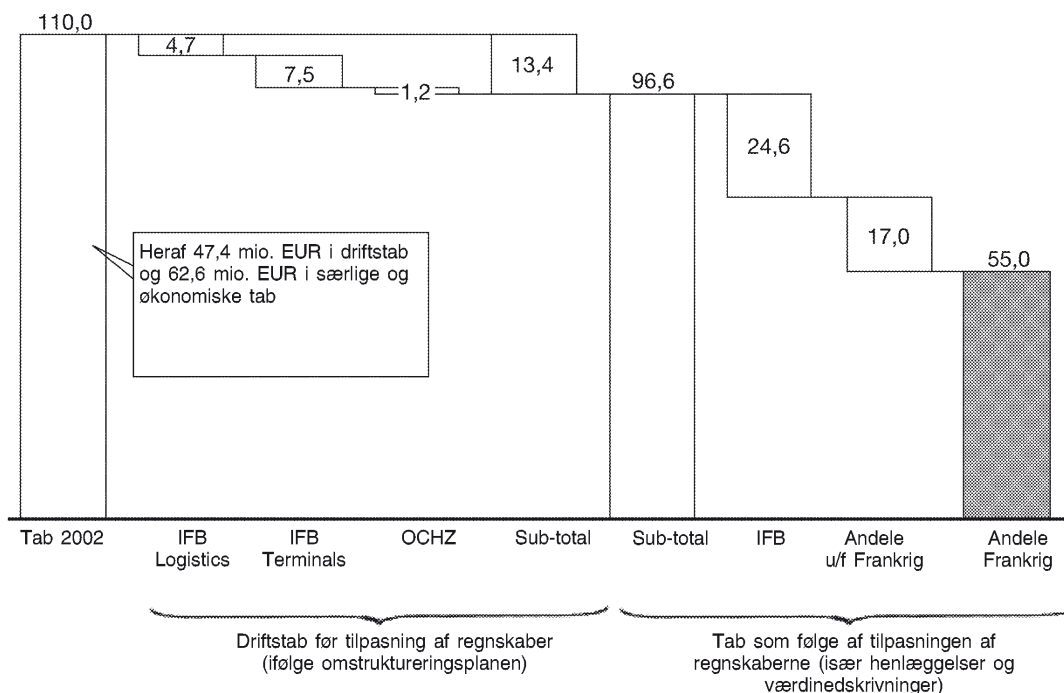
selskabets andele i Frankrig, alle i Dunkerque havn. De økonomiske vanskeligheder vedrørte også »IFB Logistics« og »IFB Terminals«, som var tabsgivende i 2002.

- (32) Som det fremgår af skema 1, udgjorde IFB's tab for regnskabsåret 2002 110 mio. EUR. 12,2 mio. EUR vedrørte driftstab før tilpasningen af regnskaberne i IFB Logistics (4,7 mio. EUR) og IFB Terminals (7,5 mio. EUR). Hertil kommer et driftstab på 1,2 mio. EUR på grund af andelen i OCHZ. Disse tab, i alt 13,4 mio. EUR, udgjorde 12 % af det samlede tab. Det samlede tab i 2002 på 96,6 mio. EUR stammede fra nedskrivninger og henlæggelser i forbindelse med regnskabstilpasningen, som var nødvendig på grund af selskabets problemer i Frankrig og Belgien. 75 % af disse nedskrivninger og henlæggelser stammer fra IFB's andele. Heraf vedrører 76 % andele i Frankrig.

Tabel 1

Fordeling af tab I 2002

(Mio. EUR)

Kilde: Omstrukturierungsplan for IFB, 24/03/2003; IFB Controlling

2.2.2. IFB's og SNCB's direktioners reaktioner

(33) Siden udgangen af 2002 har IFB ikke betalt de fakturaer, som SNCB har sendt for sine jernbanetjenesteydelser. I 2001 og især i 2002 fortsatte IFB denne praksis, som SNCB accepterede. I januar 2003 udgjorde værdien af IFB's ubetalte fakturaer fra SNCB således i alt 63 mio. EUR. Den manglende betaling af disse fakturaer forklarer, hvorfor IFB kunne køre videre trods de alvorlige økonomiske problemer.

(34) Den 21. maj 2002 konstaterede IFB's bestyrelse, at egenkapitalen på grund af de konstante tab siden udgangen af 2000 nu var faldet til under halvdelen af selskabskapitalen. I overensstemmelse med artikel 633 i den belgiske virksomhedslov indkaldte IFB aktionærerne til en ekstraordinær generalforsamling.

(35) På dette møde gav SNCB i sin egenskab af flertalsaktionær tilsagn om at yde støtte til IFB's driftsudgifter i form af et likviditetsforskud på 2,5 mio. EUR. Dette tilsagn var blevet godkendt af SNCB's bestyrelse, og på dette grundlag besluttede aktionærerne, at IFB's aktiviteter midlertidigt skulle videreføres, samtidig med at de anmodede IFB's bestyrelse om at udarbejde en fuldstændig omstruktureringsplan, som også skulle omfatte datterselskaberne og terminalforvaltningen.

(36) SNCB's bestyrelse gjorde på et møde den 19. juli 2002 status over datterselskabet IFB's situation. IFB's administrerende direktør fremlagde koncernens situation, hvorefter bestyrelsen traf følgende beslutning: »Bestyrelsen vedtager at yde et kontanttilskud på 2,5 mio. EUR for at sikre dækning af likviditetsbehov og videreførelse af IFB's aktiviteter indtil oktober 2002 (idet dette beløb er et forskud på den sandsynlige kapitalforhøjelse)«.

(37) I løbet af andet halvår af 2002 udbetalte SNCB efter bestyrelsens godkendelse dette likviditetsforskud på 2,5 mio. EUR til IFB i følgende trancher:

— 6.8.2002: Udbetaling af 1 mio. EUR.

— 17.9.2002: Udbetaling af 1 mio. EUR.

— 30.9.2002: Udbetaling af 500 000 EUR.

(38) Der skulle betales 3,1 % i renter af dette forskud, og hele beløbet var tilbagebetalt i juli 2003. Tilbagebetalingen fandt sted i to omgange:

— Den 15. juli 2003 tilbagebetalte IFB 1,5 mio. af beløbet plus renter på i alt 40 422,04 EUR.

— Den 23. juli 2003 tilbagebetalte IFB restbeløbet på 1 mio. EUR plus renter på 26 883,35 EUR til SNCB.

(39) Den 19. september 2002 anmodede IFB's administrerende direktør to revisorer om at udarbejde en særberetning med en evaluering af virksomhedens økonomiske situation. I lyset af konklusionerne i beretningen, som blev forelagt for IFB den 4. december 2002 og efterfølgende for SNCB, vedtog SNCB's bestyrelse den 20. december 2002 en principbeslutning om at forøge IFB's kapital. Den 24. december 2002 godkendte også IFB's aktionærer på en ekstraordinær generalforsamling dette forslag.

(40) IFB's direktion udarbejdede med støtte fra konsulentfirmaet McKinsey en omstruktureringsplan for IFB. Denne plan, som er beskrevet i detaljer i denne beslutnings punkt 73-86, blev godkendt af IFB's bestyrelse den 23. marts 2003.

(41) Derefter fastlagde IFB og SNCB detaljerne for redningen og omstruktureringen af IFB i en »rammeaftale om IFB's omstrukturering«, som de to selskaber underskrev den 7. april 2003. På den anden ekstraordinære generalforsamling godkendte IFB's aktionærer en videreførelse af IFB's aktiviteter på grundlag af rammekontrakten.

2.3. Rednings- og omstruktureringsforanstaltninger i rammeaftalen mellem SNCB og IFB om IFB's omstrukturering af 7. april 2003

(42) Det hedder i rammeaftalens artikel 2, at gennemførelsen af de foranstaltninger, som de to parter har vedtaget, skal ske i to faser, nemlig en rednings- og en omstruktureringsfase.

2.3.1. Betingelser for tildeling af redningsforanstaltningerne

(43) Rammeaftalens artikel 3 omfatter følgende redningsforanstaltninger:

— Tildeling af et forskud på 5 mio. EUR, som kan kræves tilbagebetalt.

— Tildeling af en kreditfacilitet på højst 15 mio. EUR.

— Indrømmelse af en foreløbig betalingsfrist for IFB's gæld på 63 mio. EUR til SNCB.

(44) Foranstaltningernes varighed var fastsat til 12 måneder, men blev ved stiltiende aftale mellem parterne videreført til datoen for kapitalforhøjelsen.

(45) Renten af det forskud, der kunne kræves tilbagebetalt, og de beløb, der blev hævet fra kreditfaciliteten, er den samme som Kommissionens referencerentesats for statsstøtte. Renterne kapitaliseres, og de skal betales samtidig med de skyldige beløb.

(46) Gælden på 63 mio. EUR pålægges en morarente på 5,4 %. Renterne kapitaliseres og betales samtidig med hovedstolen.

(47) I 2002 beløb renterne af gælden og kreditfaciliteten, som IFB skulle betale til SNCB, sig til 2,2 mio. EUR, mens beløbet i 2003 var 3,9 mio. EUR, i 2004 4,7 mio. EUR, i 2005 5,2 mio. EUR og i 2006 anslået til 4,4 mio. EUR.

(48) Det hedder i kontraktens artikel 7, at IFB's gæld til SNCB ikke er omfattet af en forældelsesfrist.

(49) Samtlige foranstaltninger blev iværksat efter underskrivelsen af kontrakten den 7. april 2003. IFB har dog ikke benyttet sig af forskuddet.

2.3.2. Betingelser for tildeling af redningsforanstaltningerne

(50) Artikel 4 i kontrakten — »betingelser for tildeling af omstrukturierungsforanstaltninger« — er affattet som følger:

»Parterne bekræfter, at de tilsigter at gennemføre følgende foranstaltninger, i det omfang de er forenelige med den omstrukturierungsplan, der er godkendt af de to bestyrelser, den belgiske stat og om nødvendigt af Europa-Kommissionen, og med forbehold af IFB's aktionærers godkendelse:

— Konvertering til kapital af forskuddet på 5 mio. EUR, der kan kræves tilbagebetalt

— Konvertering til kapital af den del af kreditfaciliteten, der udtages, dog højst 15 mio. EUR [...]

— Konvertering til kapital af gælden på [...] 63 mio. EUR

— Eventuelt og på betingelse af at de to parter når til enighed herom en yderligere kapitalforhøjelse [...].«

(51) Gennemførelsen af denne kapitalforhøjelse er omfattet af en suspensiv betingelse (rammeaftalens artikel 5), nemlig Kommissionens godkendelse i henseende til bestemmelserne for statsstøtte. Artikel 5 har følgende ordlyd:

»SNCB's tilsagn er [...] underlagt følgende suspensive betingelse. Parterne anmoder den belgiske stat om ufortøvet at anmelde denne rammeaftale til Europa-Kommissionen. Skulle Europa-Kommissionen derefter finde belæg for, at [rammeaftalen] omfatter tildeling af statsstøtte (i medfør af EF-traktatens artikel 87), anmoder parterne ligeledes den belgiske stat om at anmelde [rammeaftalen] i medfør af EF-traktatens artikel 88, stk. 3. For at gøre det muligt for Europa-Kommissionen at træffe beslutning herom iværksættes rammeaftalen under alle omstændigheder først 15 arbejdsdage efter anmeldelsen til Europa-Kommissionen. Hvis Europa-Kommissionen har belæg for at betegne [rammeaftalen] som statsstøtte, træder den først i kraft, når Europa-Kommissionen udtrykkeligt eller stiltiende har godkendt den pågældende støtte og i påkommende tilfælde inden for de grænser og på de betingelser, som fastlægges i godkendelsen.

Hvis Europa-Kommissionen helt eller delvist betegner [rammeaftalen] som statsstøtte, og hvis denne støtte erklæres uforenelig med fællesmarkedet, vil parterne i god tro drøfte gennemførligheden af eventuelle supplerende foranstaltninger, som IFB vil skulle gennemføre, men uden forpligtelse til at iværksætte disse supplerende eller tilpassede foranstaltninger, hvis de forhold, under hvilke støtten tildeles, betragtes som absolut uberettigede.«

- (52) Ifølge belgisk civillov er kontrakten gyldig med tilbagevirkende kraft, når den suspensive betingelse er opfyldt.

EUR i form af SNCB's andel på 47 % i selskabet TRW ⁽⁶⁾ — ud over den forhøjelse der er omfattet af rammeaftalens artikel 4.

- (53) De belgiske myndigheder meddelte i deres svar på åbningsskrivelsen Europa-Kommissionen, at kapitalforhøjelsen ville blive gennemført i overensstemmelse med det, parterne havde aftalt i rammeaftalen, hvis denne blev godkendt af Kommissionen. Forhøjelsen beløber sig til 95,3 mio. EUR og er sammensat som følger:

(EUR)	
Konvertering af kreditfaciliteten til kapital	15 mio.
Konvertering af IFB's gæld til SNCB til kapital	63 mio.
Konvertering af de akkumulerede renter for kreditfaciliteten og gælden i 2002-2006 (kun delvist for 2006) til kapital	17,3 mio.
I alt	95,3 mio.

- (54) De belgiske myndigheder har meddelt Kommissionen, at forhøjelsen ikke vedrørte de samlede akkumulerede renter i 2006 for at sikre, at forholdet mellem IFB's gæld og egenkapital svarer til gennemsnittet for konkurrenterne og ikke overstiger dette gennemsnit. Den omfatter heller ikke forskuddet, da IFB ikke har udnyttet denne facilitet.

- (55) I deres svar på åbningsskrivelsen meddelte de belgiske myndigheder ligeledes Kommissionen, at de trak anmeldelsen af 28. januar 2005 tilbage, hvori de informerede Kommissionen om SNCB's og IFB's hensigt om at gennemføre en yderligere kapitalforhøjelse på 5 mio.

- (56) Den i artikel 4 omhandlede omstruktureringsplan blev fremlagt for Kommissionen på et møde med de belgiske myndigheder den 12. december 2003. Den blev iværksat i begyndelsen af 2003 og var endeligt gennemført i begyndelsen af 2005.

- (57) Omstruktureringsplanen er inddelt i to dele, der svarer til to forskellige strategier, dels for koncernens franske datterselskaber, dels for IFB's aktiviteter i Belgien. Strategien for Frankrig er en fuldstændig afhændelse af andelen, mens strategien for Belgien består i at omstrukturere selskabet med henblik på videreførelse.

2.3.2.1. Afhændelse af datterselskaber, der driver terminaler i Frankrig

- (58) Som beskrevet i denne beslutning og mere detaljeret i punkt 30 ff i åbningsskrivelsen gik IFB's strategi ud på at afhænde de franske datterselskaber. Denne politik blev gennemført med salget af andelen i NFTI-OU i november 2006.
- (59) De samlede omkostninger til afhændelsen af IFB's datterselskaber i Frankrig udgør 39,1 mio. EUR. Nedenstående skema viser fordelingen af disse omkostninger i forhold til de fem datterselskaber. Følgende punkter indeholder en mere detaljeret beskrivelse af finansieringsbehov og tal for de forskellige selskaber.

⁽⁶⁾ IFB ejer allerede 0,9 % af aktierne i dette selskab, som driver terminalerne i Antwerpen, Zeebrugge, Oostende, Charleroi, Liège, Bruxelles, Etge, Genk og Muizen og tilbyder godstog til 11 medlemsstater.

Afhændelse af de franske andele: Omkostninger

(i mio. EUR)

	ACIMAR	NFTI-ou	IFB FRANCE	DPD	ANDELE I ALT
Tab på fordringer	3,9		0,8	2,8	7,5
Tab på andele		16,7	0,1	5,1	22,0
Kapitalforhøjelse		1,7			1,7
Omkostninger i alt	3,9	19,5	0,8	7,9	31,1
Forfaldne renter pr. 30.6.2006					+ 7,7
Udsving, kontokurant 9.2002-12.2002					+ 0,5
Avance ved salg af SSTD					- 0,2
Samlede omkostninger ved afhændelse af de franske andele					39,1

a) Finansieringsbehov

- (60) Skemaet er udarbejdet på grundlag af regnskabsopgørelsen fra den 27. september 2002. Der sondres mellem følgende beløb:

— Et beløb på 31,1 mio. EUR svarende til et tab på fordringer, tab på andele samt kapitalforhøjelsen i NFTI-ou på 1,7 mio. EUR

— Et beløb på 7,7 mio. EUR i forfaldne renter svarende til renter akkumuleret fra udgangen af 2002 til 30. juni 2006 af de dele af forskuddet og betalingsfristen, som skulle bruges til at finansiere afhændelsen

— Et beløb på -0,2 mio. EUR svarende til overskuddet fra salget af SSTD

— Et beløb på 0,5 mio. EUR svarende til forskellen mellem regnskabstallene pr. 27. september 2002 og de reelle bogførte værdiforringelser pr. 31. december 2002.

- (61) Sidstnævnte beløb på 0,5 mio. EUR svarer til pengestrømmen mellem IFB's franske andele og IFB i perioden 27. september 2002-ultimo 2002 og skulle medtages i tabellen for at gøre det muligt at sammenholde den reelle bogførte værdiforringelse ultimo 2002 og det samlede behov beregnet på grundlag af status pr. 27. september 2002. Med hensyn til IFB's finansieringsbehov skal der ikke tages hensyn til dette beløb; IFB's finansieringsbehov

i relation til afhændelsen af de franske andele udgør derfor 38,6 mio. EUR.

- (62) Behovet for finansiering til afhændelsen af IFB's andele i Frankrig blev dækket af SNCB. IFB har anvendt 30,9 mio. EUR af den handlefrihed, selskabet fik med tildelingen af den foreløbige kreditfacilitet på 15 mio. EUR og den midlertidige indstilling af betalingen af de eksisterende fordringer på 63 mio. EUR til finansiering af afhændelsen. 7,7 mio. EUR af finansieringen svarer til de forfaldne renter af denne sum i medfør af rammeaftalen af 7. april 2003, hvori det hedder, at renterne først skal betales i forbindelse med betalingen af hovedstolen (eller konverteres til kapital samtidig med hovedstolen).

b) Acimar

- (63) Selskabet Acimars fulde omsætning var baseret på en transportkontrakt for selskabet Arcelor. Kontrakten udløb den 31. december 2005. På det tidspunkt i anden halvdel af 2002, da IFB blev gjort til genstand for en revision, resulterede kontrakten i et tab hvert år på [...] (*). Da forsøgene på at genforhandle kontrakten med Arcelor var mislykkedes, besluttede SNCB at erklære Acimar konkurs og anmode om betalingsstandsning. IFB's fordringer på Acimar beløb sig til 3,9 mio. EUR, som ikke kan inddrives og udgør afhændelsesomkostningerne.

c) NFTI-ou

- (64) NFTI-ou kontrolleres i fællesskab af IFB og Port Autonome de Dunkerque og driver terminalerne i Dunkerque havn, og her har SNCB valgt at afvikle ved at sælge sin andel.

(*) Fortrolige data.

(65) IFB's andel i NFTI-ou betød, at IFB ved en administrativ skrivelse, et såkaldt »letter of comfort«, forpligtede sig til at finansiere tabet i forhold til sin andel i selskabet. Endvidere havde IFB kautioneret for et banklån til selskabet i [...] til en værdi af 2,9 mio. EUR.

(66) For at afhænde sin andel i selskabet har IFB forhandlet med Port Autonome de Dunkerque om at ophæve forpligtelserne i dette »letter of comfort«. Til gengæld har IFB deltaget i en kapitalforhøjelse på 1,7 mio. EUR i NFTI-ou, som var nødvendig for at gøre det muligt at videreføre selskabets aktiviteter, og har overdraget en del af sine andele i Port Autonome de Dunkerque til den symbolske pris af en euro. Herefter havde IFB kun 30 % af andelene.

(67) IFB og Port Autonome de Dunkerque har efterfølgende søgt og fundet en aftager, CMA-CGM, til IFB's andele [...] Medregnet salgsprisen var de samlede afviklingsomkostninger for IFB 18,5 mio. EUR, heraf 1,7 mio. EUR til kapitalforhøjelsen og 16,7 mio. EUR til tab på andelen.

d) IFB France

(68) IFB France, som senere er blevet til AGEF, er overdraget til NFTI-ou til [...], hvilket udgjorde et tab på 0,1 mio. EUR. Eftersom IFB samtidig afhændede NFTI-ou, er resultatet af overdragelsen til NFTI-ou en afvikling i form af salg af IFB France. Før salget var IFB forpligtet til at give afkald på sine fordringer på IFB France til en værdi af 0,8 mio. EUR. De samlede omkostninger til afhændelsen af IFB France udgjorde dermed 0,9 mio. EUR.

e) Dry Port Dunkerque

(69) IFB's andel i Dry Port Dunkerque havde samme særtræk som andelen i NFTI-ou: Et »letter of comfort« forpligtede IFB til at dække virksomhedens driftstab.

(70) IFB har afhændet denne andel i form af likvidation kombineret med salg af en del af aktiverne, nemlig Dry Port Dunkerque's andel — 8,6 % — i NFTI-ou. Men i modsætning til hvad der gjorde sig gældende for NFTI-ou, kunne IFB's partnere ikke kræve, at selskabet blev videreført.

(71) IFB kunne ikke realisere sine fordringer på Dry Port Dunkerque (2,8 mio. EUR) og måtte acceptere et tab på sin andel (5,1 mio. EUR). De samlede udgifter til likvidationen udgjorde derfor 7,9 mio. EUR.

f) SSTD

(72) SSTD er et rentabelt selskab. Efter tabet af sin største kunde og med udsigt til den strategiske beslutning om at trække sig ud af det franske marked besluttede IFB i begyndelsen af 2005 at sælge virksomheden, hvilket medførte et mindre overskud.

2.3.2.2. Omstruktureringsplanen med henblik på videreførelse af aktiviteterne i Belgien

(73) IFB har sammen med konsulentvirksomheden McKinesy udarbejdet en omstruktureringsplan for IFB's belgiske aktiviteter. Denne plan består af to dele:

— omstrukturering af IFB Logistics

— omstrukturering af IFB Terminals.

Hovedtanken bag planen er at begrænse IFB's aktiviteter til selskabets *core business*, dvs. logistik og drift af terminalerne i Belgien, samt at afvikle og sælge de aktiviteter, der ikke er nødvendige for *core business'* overlevelse. I det følgende beskrives de finansielle resultater af omstruktureringen samt de forskellige foranstaltninger, der er truffet for at nå frem til disse resultater (generelle foranstaltninger, foranstaltninger i forhold til logistikaktiviteterne, foranstaltninger i forhold til terminalaktiviteterne og investeringer).

a) Omstruktureringens økonomiske resultater

(74) Efter korrektioner for afskrivninger, nedskrivninger og henlæggelser til risici o.l. (driftscashflow) skulle omstruktureringsplanen føre til følgende økonomiske resultater, hvilket i vid udstrækning er blevet bekræftet af de konkrete resultater:

	(mio. EUR)			
	2004	2005	2006 (1. halvår)	I alt i omstrukturingsperioden
Forventet driftscashflow	3,9	4,3	2,35	10,550
Réelt driftscashflow	4,875	3,079	2,475	10,429

(75) De forventede økonomiske resultater for IFB var hovedsagelig baseret på følgende elementer, som IFB havde kendskab til på tidspunktet for vedtagelsen af omstrukturingsplanen:

- centralisering af rail/barge-trafikken (jernbane/pram) i én terminal og betydelig forøgelse af volumen. Med centraliseringen af rail/barge-trafikken kunne driftsmodellen optimeres og indtægterne stige, fordi godshåndteringen, der indtil da var blevet varetaget af tredjemand, nu kunne integreres i koncernen. Endvidere havde IFB fået en ny, stor kunde, CSAV, som fra og med 2004 forventede at afgive ordrer på en volumen på 50 000 TEU.
- betydelig reduktion af personale og vedligeholdelsesudgifter. Disse foranstaltninger beskrives mere detaljeret i denne beslutnings punkt 78-83.
- en ny aftale om drift af jernbaneterminalen Cirkeldyck, som gjorde det muligt at opnå en betydelig synergi med den tilstødende terminal MSC Home Terminal.
- forøgelse af volumen i Muizen-terminalen efter indgåelsen af en ny kontrakt med Unilog.
- Generelt meget positive udsigter for det intermodale transportmarked, der har været inde i en rivende udvikling siden begyndelsen af 2000.

b) Omstrukturingsforanstaltninger

Generelle foranstaltninger

- (76) Med den nye overenskomst på virksomhedsniveau og det nye arbejdsregulativ har det været muligt at opnå et højere aktivitetsniveau (antallet af arbejdsdage pr. år er steget med 13 efter 1. januar 2004) til en lavere løn (arbejdslønnen for weekendarbejde og skifteholdsarbejde er faldet efter 1. oktober 2003).
- (77) De administrative og kommercielle arbejdsopgaver er blevet centraliseret i Berchem, og det har derfor været muligt at lukke afdelingen i Gand og reducere kapaciteten i Zeebrugge.
- (78) Disse foranstaltninger har bidraget til at reducere personalet og dermed også IFB's faste omkostninger med årligt omkring i alt 2,55 mio. EUR ⁽⁷⁾. IFB har nedskåret sit

personale fra 210 FTÆ ⁽⁸⁾ i september 2002 til 175 i begyndelsen af 2006, hvilket svarer til en nedgang på 17 %. Disse tal kan belyses som følger:

- For de terminaler, der udnyttes direkte (ikke datterselskaber), faldt til 96 FTÆ i begyndelsen af 2006 svarende til et fald på 13 %. antallet af medarbejdere fra 110 FTÆ i september 2002
- I IFB's logistikaktiviteter faldt antallet af FTÆ fra 60 i september 2002 til 49 i begyndelsen af 2006 svarende til et fald på 19 %.
- Antallet af medarbejdere inden for marketing og salg og andre centrale støttefunktioner (finans, HR osv.) faldt fra 40 FTÆ i september 2002 til 31 i begyndelsen af 2006 svarende til et fald på 23 %.

Omstrukturering af logistikaktiviteterne

- (79) Omstrukturingsplanen omfattede følgende ni foranstaltninger, som skulle forbedre resultaterne med 5,7 mio. EUR.

Foranstaltninger	Over-sku-d
1. Følger af reduktion af lønudgifter	[...]
2. Konsulentbistand og outsourcing	[...]
3. Nedskrivninger og ekstraordinære afskrivninger	[...]
4. Lukning af ikke-rentable afdelinger i North European Network	[...]
5. Tab af volumen for konventionel trafik	[...]
6. Overtagelse af vedligeholdelse af jernbanevogne	[...]
7. Vækst i intermodal trafik	[...]
8. Ændring af rail/barge-kontrakten (prisstigning og produktændring)	[...]
9. Provisionsstigning for agenter og repræsentanter	[...]
10. Reduktion af faste omkostninger	[...]

- (80) I forbindelse med gennemførelsen af omstrukturingsplanen, som blev afsluttet i slutningen af 2004, blev der truffet yderligere to foranstaltninger:

- For terminalen i Cirkeldijck blev prisen for håndtering sat i vejret

⁽⁷⁾ Det øgede antal arbejdsdage pr. år har reduceret de årlige faste omkostninger med omkring 0,6 mio. EUR, centraliseringen af de administrative og kommercielle opgaver i Berchem har reduceret de årlige omkostninger med omkring 0,2 mio. EUR og personale-nedskæringer svarende til 35 fuldtidsstillinger har reduceret udgifterne med 1,75 mio. EUR.

⁽⁸⁾ Fuldtidsækvivalenter.

- Generelt blev trafikken analyseret og efterfølgende tilpasset i samråd med kunderne.

Omstrukturering af IFB Terminal

- (81) Omstruktureringen af IFB Terminal, som blev afsluttet i 2005, omfattede syv foranstaltninger, som er beskrevet i detaljer i åbningsskrivelsens punkt 103-107.
- (82) Ud over de oprindelige foranstaltninger foretog IFB Logistics en uddybende analyse af sine jernbaneprodukter, der afslørede, at der fandtes urentable produkter, som IFB derefter ophørte med at fremstille.
- (83) For andre produkter viste analysen, at det var nødvendigt at foretage forbedringer på det tekniske plan. Efterfølgende blev disse forhold udbedret, især i sektoren for intermodal containertransport.

Investeringer omfattet af omstruktureringsplanen

- (84) Omstruktureringen af Mainhub og Zomerweg betød, at det var nødvendigt at foretage nye investeringer [...], især investeringer i udskiftninger [...] og forskellige andre investeringer [...].

2.4. Beskrivelse af årsagerne til procedurens iværksættelse den 7. december 2005

- (85) Belgien anførte i sin anmeldelse, at de pågældende foranstaltninger ikke udgjorde statsstøtte, da de ikke kunne tilregnes Belgien og under alle omstændigheder ikke var Belgiens ansvar, da SNCB havde handlet som privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår.
- (86) Kommissionen var i tvivl om, hvorvidt det forhold, at der var indrømmet en frist for betalingen af den eksisterende gæld på 63 mio. EUR og dennes konvertering samt konverteringen af de dertil knyttede renter på 11 mio. EUR til selskabskapital, udgjorde statsstøtte. Tvivlen drejede sig om, hvorvidt SNCB's adfærd kunne tilregnes ejeren, som er den belgiske stat, og hvorvidt SNCB havde handlet som en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår.
- (87) Kommissionen nærede desuden tvivl med hensyn til, om tildelingen af et forskud, der kan kræves tilbagebetalt, på

5 mio. EUR og en kreditfacilitet på 15 mio. EUR, konverteringen af kreditfaciliteten på 15 mio. EUR og de dertil knyttede renter på 2,5 mio. EUR til selskabskapital samt apportindskuddet i form af SNCB's andel i TRW på 5 mio. EUR i ny selskabskapital udgjorde statsstøtte.

- (88) I det omfang denne støtte udgjorde likviditetsstøtte, betvivlede Kommissionen, at den kunne betegnes som redningsstøtte og som værende forenelig med fællesmarkedet, da den var tildelt for en periode på over 12 måneder.
- (89) Kommissionen nærede tvivl om, hvorvidt hele støtten kunne betegnes som forenelig med fællesmarkedet som omstruktureringsstøtte.
- (90) Kommissionens tvivl vedrørte, hvilke af Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder der skulle anvendes, nemlig rammebestemmelserne fra 1999 ⁽⁹⁾ (i det efterfølgende benævnt »rammebestemmelserne fra 1999«) eller fra 2004 ⁽¹⁰⁾ (i det efterfølgende benævnt »rammebestemmelserne fra 2004«), hvorvidt de trufne foranstaltninger var tilstrækkelige til mest muligt at afhjælpe støttens skadelige virkninger for konkurrenterne, samt om støtten var begrænset til et minimum, og om IFB's eget bidrag til omstruktureringsstøtten var tilstrækkeligt stort.
- (91) Belgien fremsendte sine bemærkninger ved brev af 14. februar 2006, suppleret med brev af hhv. 29. juni, 20. september, 16. november og 21. november 2006.
- (92) Belgien gentog i sit svar, at foranstaltningerne ikke udgjorde støtte, fordi de ikke kunne tilregnes den belgiske stat, og fordi SNCB havde handlet, som en privat investor ville handle på normale markedsøkonomiske vilkår.
- (93) Belgien mente desuden, at hvis de pågældende foranstaltninger udgjorde statsstøtte, skulle de analyseres på grundlag af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering fra 1999 og ikke rammebestemmelserne fra 2004, samt at foranstaltningerne var forenelige med fællesmarkedet som støtte til redning og omstrukturering.

⁽⁹⁾ EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.

⁽¹⁰⁾ EFT C 244 af 1.10.2004, s. 2.

3. BELGIENS BEMÆRKNINGER

- (94) Belgiens holdning kan opsummeres som følger.

3.1. Belgiens betragtninger vedrørende proceduren

- (95) De belgiske myndigheder meddelte i deres svarbrev Kommissionen, at de havde forbehold med hensyn til undersøgelsens varighed. De mente at være i god tro med hensyn til det lovlige i at opretholde redningsforanstaltningerne, indtil Kommissionen havde truffet endelig beslutning om omstruktureringsplanen.
- (96) Skrivelserne fra 12. august 2004 (registreret i Kommissionen under nr. NN 9/2004) og 28. januar 2005 (registreret i Kommissionen under nr. N 55/2005) havde ifølge de belgiske myndigheder til formål at tilstille Kommissionen samtlige elementer, så den kunne vurdere, om SNCB's foranstaltninger til fordel for IFB kunne betegnes som statsstøtte i medfør af traktatens artikel 87, stk. 1. Ifølge de belgiske myndigheder er det kun, hvis de pågældende foranstaltninger kan betegnes som statsstøtte, at Kommissionen burde (og ville blive opfordret til at) betragte skrivelserne som anmeldelser i overensstemmelse med traktatens artikel 88, stk. 3.
- (97) De belgiske myndigheder mener navnlig ikke, at man i skrivelserne af 12. august 2003 indrømmer, at foranstaltningerne til redning og omstrukturering af IFB udgør statsstøtte, og at redningsforanstaltningerne derfor kan betegnes som ikke-anmeldt statsstøtte. De belgiske myndigheder mener ikke, at foranstaltningerne var omfattet af forpligtelsen til forudgående anmeldelse og forpligtelsen til ikke at gennemføre foranstaltningerne i medfør af traktatens artikel 88, stk. 3.
- (98) De belgiske myndigheder konstaterer noget tilsvarende i skrivelserne af 28. januar 2005, hvori Belgien informerer Kommissionen om en yderligere kapitalforøgelse på 5 mio. EUR.

3.2. »Statsstøtte« som omhandlet i traktatens artikel 87, stk. 1

3.2.1. Statsmidler

- (99) Belgien mener ikke, at hverken rednings- eller omstrukturingsforanstaltningerne til fordel for IFB er blevet finansieret via statsmidler. SNCB har angiveligt alene finansieret disse foranstaltninger med egne midler uden på nogen måde at mobilisere statsmidler.

- (100) Selvom SNCB er en offentlig virksomhed som omhandlet i artikel 2 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF af 25. juni 1980 om gennemskuelligheden af de økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder og om den finansielle gennemskuellighed i bestemte virksomheder⁽¹¹⁾, er dette ifølge Belgien ikke nok til at udlede, at de pågældende foranstaltninger, som SNCB har finansieret, skulle være finansieret via statsmidler. Belgien mener, at der skal skelnes mellem på den ene side SNCB's egne ressourcer, der stammer fra indtægter fra virksomhedens aktiviteter, og på den anden side tilskud fra staten til SNCB's offentlige tjenesteydelser. Eftersom statstilskuddet ikke var tilstrækkeligt til at finansiere alle udgifterne til de nævnte offentlige tjenesteydelser, konkluderer Belgien, at det er udelukket, at SNCB skulle have brugt statsmidler til at finansiere foranstaltningerne til fordel for IFB.

- (101) Belgien mener ikke, at SNCB's midler er til rådighed for de belgiske myndigheder, men er hensat til SNCB's formål. Følgelig mener Belgien ikke, at de er »til rådighed for de offentlige myndigheder«, som det kræves i dommen *Stardust Marine*⁽¹²⁾.

- (102) Endelig mener Belgien ikke, at en eventuel reduktion af SNCB's egenkapital på grund af tildeling af foranstaltningerne til fordel for IFB ville medføre et »tab« for staten⁽¹³⁾, da der under ingen omstændigheder er tale om ressourcer, som ellers skulle have været overført til statsbudgettet.

3.2.2. Tilregnelser til den belgiske stat

- (103) Med hensyn til tildelingen af et likviditetsforsud på 2,5 mio. EUR i andet halvår af 2002 mener de belgiske myndigheder ikke, at SNCB's beslutning om at tildele dette forskud kan tilregnes den belgiske stat.

- (104) Belgien anfører følgende argumenter til støtte for, at forskuddet ikke kan tilregnes den belgiske stat:

— SNCB's strategiske beslutning om at omstrukturere IFB i stedet for at erklære selskabet fallit blev alene truffet af SNCB's direktion. IFB's fremtid indgik ikke i de undersøgelser, som den belgiske regering bestilte i slutningen af 2001 for selskabet ABX og heller ikke i de beslutninger, som de belgiske ministre traf på et møde vedrørende ABX i 2002.

⁽¹¹⁾ EFT L 195 af 29.7.1980, s. 35.

⁽¹²⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen (C-482/99, Sml. I 2002, s. 4397), benævnt »Stardust Marine-dommen«.

⁽¹³⁾ Dom afsagt af Retten i første instans den 27. januar 1998 i sagen T-67/94, Ladbroke Racing, Sml. I 1998, s. 1, præmis 109, bekræftet ved dom afsagt af Domstolen den 16. maj 2000 i sagen C-83/98 P, Ladbroke Racing, Sml. 2000 I, s. 3271, præmis 48.

- Tildelingen af forskuddet til IFB var blevet truffet af SNCB's direktion. Belgien indrømmer, at direktionen besluttede at forelægge denne foranstaltning for SNCB's bestyrelse, men mener ikke, at tildelingen af likviditetsforskuddet krævede godkendelse fra SNCB's bestyrelse, da direktionen i medfør af de beføjelser, som bestyrelsen havde uddelegeret til den, havde beføjelse til at forpligte SNCB for beløb på op til 2,5 mio. EUR.
 - Dette forskud indgik ikke i en omstruktureringsplan eller andre planer eller andre foranstaltninger forelagt den belgiske stat og havde ikke været genstand for en høring af den belgiske stat.
 - Andre forhold såsom forskuddets relativt begrænsede størrelse og dets midlertidige karakter bekræfter ligeledes den konklusion, at tildelingen af forskuddet ikke kan tilregnes den belgiske stat.
- (105) Med hensyn til IFB's manglende betaling af SNCB's fakturaer mener de belgiske myndigheder ikke, at SNCB's bestyrelse har været informeret om, at IFB ikke betalte SNCB's fakturaer, før december 2002, dvs. på det tidspunkt, hvor man havde vedtaget princippet om en kapitalforhøjelse i IFB.
- (106) De belgiske myndigheder mener desuden ikke, at bestyrelsens, direktionens og den administrerende direktørs handling eller mangel på handling kan tilregnes den belgiske stat, hverken før eller efter indgåelsen af rammeaftalen. De anfører, at den belgiske stat på ingen måde har været inddraget (som fortolket i Stardust Marine-sagen) i SNCB's beslutningsproces vedrørende tildelingen af foranstaltningerne til IFB.
- (107) Ifølge de belgiske myndigheder vedrører de foranstaltninger, som SNCB har tildelt IFB, et af SNCB's datterselskaber, som ikke selv udfører offentlige tjenesteydelser, og som heller ikke er tilknyttet SNCB's udførelse af offentlige tjenesteydelser. IFB's aktiviteter er derfor udelukkende af kommerciel art og har intet at gøre med offentlige tjenesteydelser. Stadig ifølge de belgiske myndigheder er de derfor ikke underlagt statskontrol, da de belgiske myndigheder med hensyn til forhold, der ikke indgår i en offentlig tjenesteydelse, skal respektere SNCB's selvstændighed.
- (108) Med hensyn til regeringskommissærens rolle anfører de belgiske myndigheder, at de aldrig har fået forelagt IFB-sagen, og at de derfor ikke var kompetente til at gribe ind, eftersom regeringskommissæren på intet tidspunkt har fremsat bemærkninger om de foranstaltninger, der er truffet over for IFB, og han heller ikke har iværksat nogen som helst form for klage. Endvidere påstår de, at de på ingen måde har grebet ind i SNCB's beslutningsproces i henseende til IFB, hverken i tiden forud for indgåelsen af rammeaftalen eller senere.
- (109) Med hensyn til de tre omstændigheder, som Kommissionen beskriver i sin åbningskrivelse (punkt 143-150), nemlig forelæggelsen af omstruktureringsplanen for den belgiske stat til godkendelse, presseartiklerne, der viser, at den belgiske regering øvede en kraftig indflydelse på SNCB i 2003, og rammeaftalens omfang, indhold og betingelser, mener de belgiske myndigheder ikke, at disse omstændigheder er tilstrækkelige til at fastslå tilregnelser som fortolket i Stardust Marine-sagen.
- (110) Med hensyn til den belgiske stats godkendelse af omstruktureringsplanen mener de belgiske myndigheder ikke, at denne bestemmelse i rammeaftalen på nogen måde havde til formål at give de belgiske myndigheder kompetence til at vurdere indholdet af omstruktureringsplanen, men var medtaget, fordi SNCB ønskede, at både omstruktureringsplanen og rammeaftalen skulle sendes til Kommissionen.
- (111) Med hensyn til presseartiklerne mener den belgiske regering af følgende grunde ikke, at de beviser, at den belgiske stat har været involveret i sagen:
- I artiklen i *La Libre Belgique* den 19. maj 2003 forklarer SNCB's pressekontor, at man endnu ikke havde bedt om grønt lys for IFB-sagen hos Kommissionen, fordi »den føderale regering har et ord at skulle have sagt«. Ifølge den belgiske regering vedrører disse bemærkninger alene den belgiske stats »anmeldelse« af foranstaltningerne til fordel for IFB til Kommissionen.
 - I artiklen i *La Libre Belgique* den 18. december 2002 (i den udgave, der findes på webstedet www.cheminots.be) står der følgende om Karel Vinck: »Han kræver tilstrækkelig stor handlefrihed for selskabets management«. Ifølge de belgiske myndigheder drejer det sig her om et udsagn, som alene vedrører udførelsen af SNCB's offentlige tjenesteydelser, og i henhold til hvilket de belgiske myndigheder skulle være kompetente til sammen med SNCB at fastlægge målsætningerne for leveringen af offentlige tjenesteydelser gennem det redskab, som er fastlagt i loven til dette formål, nemlig forvaltningsaftalen, men at gennemførelsen af disse mål alene er SNCB's bestyrelses ansvars- og kompetenceområde.

(112) Endelig har de belgiske myndigheder sendt en skriftlig erklæring til Kommissionen fra Karel Vinck, adm. direktør for SNCB på det pågældende tidspunkt, hvor han bekræfter, at de belgiske myndigheder på ingen måde har været involveret, da SNCB tildelte IFB de rednings- og omstrukturingsforanstaltninger, der er genstand for denne sag. Kommissionen modtog dette brev, underskrevet af Karel Vinck den 17. november 2006, den 5. december 2006.

(113) Med hensyn til rammekontraktens omfang, indhold og betingelser gentager de belgiske myndigheder, at selv om omstrukturingsforanstaltningerne var vigtige for IFB's fremtid, havde de belgiske myndigheder hverken beføjelse til at godkende eller kontrollere midlerne eller ret til at blive hørt i denne sag.

3.2.3. Princippet om en privat investor, der handler på normale markedøkonomiske vilkår

(114) Efter Belgiens opfattelse skal Kommissionen i overensstemmelse med sin argumentation i beslutningen om

ACX Logistics ⁽¹⁴⁾ foretage en særskilt analyse af dels de midler, som SNCB har tildelt IFB til at finansiere afhændelsen af de franske datterselskaber, dels de midler, som SNCB har tildelt IFB til at finansiere en videreførelse af selskabets aktiviteter i Belgien.

3.2.3.1. Afhændelse af de franske andele

(115) I beslutningen vedrørende ABX Logistics skulle Kommissionen have bekræftet, at da ABX France ikke selv var i stand til at afholde udgifterne til afviklingen, havde SNCB's opført sig på samme måde som en »opmærksom privat investor, der handler på markedøkonomiske vilkår« ved at påtage sig omkostningerne.

(116) Belgien mener, at samme konklusion bør anvendes på IFB's omkostninger til afhændelsen af sine franske andele. Belgien søger at påvise, at IFB for hvert enkelt af disse selskaber har valgt den billigste løsning.

(117) For Acimar har Belgien fremsendt nedenstående skema:

Acimar — Betalingsstandsning efterfulgt af likvidation

Økonomisk situation i 2002

(i mio. EUR)

	2001	2002
Betalingsstandsning		
EBT		
Balancesum (31.12)		
Egenkapital (31.12)		

Omkostninger ved alternativer

(i mio. EUR)

	Gennemførelse af kontrakt	Betalingsstandsning
Cash-drain 1.1.2003-31.12.2005		
Tab, fordringer pr. 31.12.2002		
I alt	– 14,7	– 3,9

Bemærkninger

- De forsøg, der i 2002 blev gjort for at opnå en revision af kontraktbetingelserne, mislykkedes. Kontrakten udløb 31.12.2005.
- Kontraktens gennemførelse medførte et betydeligt årligt cash-drain
- Under disse forhold var en anmeldelse af betalingsstandsning den økonomisk mindst belastende løsning
- I betalingsstandsningsperioden blev driftstabet finansieret af kunden
- Acimar indstillede aktiviteterne den 1.9.2003.

⁽¹⁴⁾ Beslutning af 7. december 2005, sag K(2005) 4447 (EUT L 383 af 28.12.2006, s. 21).

(118) For NFTI-ou har Belgien fremsendt nedenstående skema:

NFTI-ou — Overdragelse

Økonomisk situation i 2002

(i mio. EUR)

	2001 (*)	2002
Omsætning		
Driftsresultat før skat (EBT)		
Balancesum (31.12)		
Egenkapital (31.12)		
(*) 1.5.2001-31.12.2001		

Omkostninger ved alternativer

(i mio. EUR)

	Videreførelse	Delvist salg
Kapitalforhøjelse + tilbagebetaling af kredit hos ING		
Saneringsplan		
Tilbagediskonteret cash-drain (årlig omsætning – 3,7 mio. EUR (100 % »letter of comfort«))		
Tab, andele		
Tab, fordringer 31.12.2002		
Salgspris (1 EUR) — andel 30 %		
I alt	– 36,2	– 18,5

Bemærkninger

- IFB har med et »letter of comfort« forpligtet sig til at yde kontokuranttilskud
- IFB har kautioneret for et banklån til NFTI-ou, som ING havde krævet tilbagebetalt
- Under disse omstændigheder forhandlede IFB med den anden aktionær, Port Autonome de Dunkerque (PAD) om:
 - en kapitalforhøjelse i NFTI-ou, hvoraf IFB skulle tegne en del
 - ophævelse af IFB's forpligtelser i henhold til »letter of comfort« og PAD's forpligtelse til at finde en køber til resten af IFB's andel i NFTI-ou til gengæld for overdragelse til PAD for et symbolsk beløb for en del af IFB's andel i NFTI-ou, som efterfølgende udgjorde 30 % (herunder andel ejet gennem DPD).
- Salget af den resterende andel på 30 % pågår stadig

(119) Belgien har meddelt Kommissionen, at man aldrig havde overvejet at indgive konkursbegæring mod NFTI-ou, fordi en videreførelse af dette selskabs aktiviteter gav forventning om et afkast. Ifølge Belgien viser salget af IFB's andel på 30 % til CMA-CGM den 2. november 2006 [...] og den fuldstændige inddrivelse af kontokurantlån dette selskabs levedygtighed.

(120) For IFB France, som efterfølgende blev til AGEF, har Belgien fremsendt nedenstående skema:

IBF France (AGEF) — Overdragelse til NFTI-ou

Økonomisk situation i 2002

(i mio. EUR)

	2001	2002
Omsætning		
Driftsresultat før skat (EBT)		
Balancesum (31.12)		
Egenkapital (31.12)		

Omkostninger ved alternativer

(i mio. EUR)

	Likvidation	Overførsel til NFTI-ou
Afståelse af fordringer		
Tab, andele		
Avance ved overførsel af aktier		
Selskabets løngæld (14 FT/£)		
I alt	– 1,7	– 0,8

Bemærkninger

- Over for risikoen for en likvidation som følge af en domstolskendelse eller konkurs indgik IFB aftale med PAD om overdragelse af aktierne i IFB France til NFTI-ou til gengæld for IFB's afståelse af fordringer
- En likvidation af selskabet ville have medført betydeligt større omkostninger (tab på andele, risiko for dækning af tab i egenskab af stifter og/eller faktisk enejer)

(121) For Dry Port Dunkerque har Belgien fremsendt nedenstående skema:

Dry Port Dunkerque — Likvidation med delvist Ssalg

Økonomisk situation i 2002

(i mio. EUR)

	2001	2002
Omsætning		
Driftsresultat før skat (EBT)		
Balancesum (31.12)		
Egenkapital (31.12)		

Omkostninger ved alternativer

(i mio. EUR)

	Videreførelse	Likvidation med delvist salg af aktiver
Tilbageiskonteret cash-drain (årlig omsætning – 0,5 mio. EUR (100 % »letter of comfort«))		
Tab, fordringer		
Tab, andele		
I alt	– 10,4	– 7,9

Bemærkninger

- IFB var på grund af et »letter of comfort« forpligtet til at foretage kontokurantindskud for at dække DPD's driftstab
- Efter afhændelsen af NFTI-ou ledte man forgæves efter en køber til andelen i DPD
- IFB forhandlede sig frem til en mindelig likvidation af DPD til gengæld for overdragelse til et symbolsk beløb for andelen på 8,6 % i NFTI-ou.

- (122) For SSTD har Belgien fremsendt nedenstående skema:

SSTD: Overdragelse

Baggrund:

- IFB's andel udgjorde 50 %
- SSTD's aktivitet var rentabel og blev videreført indtil begyndelsen af 2005
- Ultimo 2004 mistede SSTD sin største kunde (svarende til 40 % af omsætningen)
- Tabet førte til beslutningen om at sælge andelen i SSTD
- Andelen blev solgt i begyndelsen af 2005 med et mindre overskud (mindre, men dog positiv indvirkning på finansieringsbehov).

- (123) De belgiske myndigheder konkluderer heraf, at IFB har valgt den billigste løsning for de franske datterselskaber.

3.2.3.2. Omstrukturering og videreførelse af IFB's aktiviteter i Belgien

- (124) Med hensyn til finansieringen af omstruktureringen og videreførelsen af IFB's aktiviteter i Belgien mener Belgien, at SNCB også her har handlet som en privat kreditor/investor, der handler på normale markedøkonomiske vilkår, da det økonomiske resultat af alternativet — standsning af aktiviteterne i Belgien — for SNCB ville have været meget mindre tillokkende, fordi det var dyrere.

- (125) Belgien har fremsendt følgende beregninger for at illustrere de påståede omkostninger ved en likvidation af IFB's aktiviteter i Belgien samt de påståede omkostninger ved at videreføre aktiviteterne efter en kapitalforhøjelse.

a) Nettoomkostninger for SNCB i tilfælde af, at IFB var gået konkurs i 2003

- (126) Belgien har fastlagt nettonutidsværdien af IFB på grundlag af IFB's balance pr. 31. december 2002. Ifølge de belgiske myndigheder omfatter værdien af IFB's anlægsaktiver, som ville kunne realiseres, hvis IFB havde erklæret sig konkurs i januar 2003, dels de materielle anlægsaktiver, dels de finansielle anlægsaktiver (andele).

- (127) For de materielle anlægsaktiver ansætter Belgien værdien til 6,9 mio. EUR. Som grundlag for denne beregning henviser Belgien til undersøgelsen »Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival«⁽¹⁵⁾, hvor konklusionen lyder, at inddrivelsesprocenten for samtlige fordringer i et fallit-scenarie gennemsnitligt ligger på 33 %. I beregningen af de inddrevne aktiver har Belgien anvendt denne procent på de materielle anlægsaktier, der var opført i IFB's balance, med et samlet beløb på 20,9 mio. EUR (eksklusive anlægsaktiver under opførelse til 1,9 mio. EUR, hvor inddrivelsesprocenten er fastsat til nul).

- (128) For finansielle anlægsaktiver (andele) har Belgien taget udgangspunkt i en værdi på 1,9 mio. EUR, hvilket svarer til hele deres bogførte værdi som anført i IFB's balance pr. 31. december 2002.

⁽¹⁵⁾ Karin S. Thorburn, Tuck School of Business Administration of Dartmouth College, offentliggjort i Journal of Financial Economics (#58, 2000) og udarbejdet på grundlag af en analyse af 263 virksomheder i Sverige.

(129) For omsætningsaktiverne foreslår Belgien følgende værdiestimer:

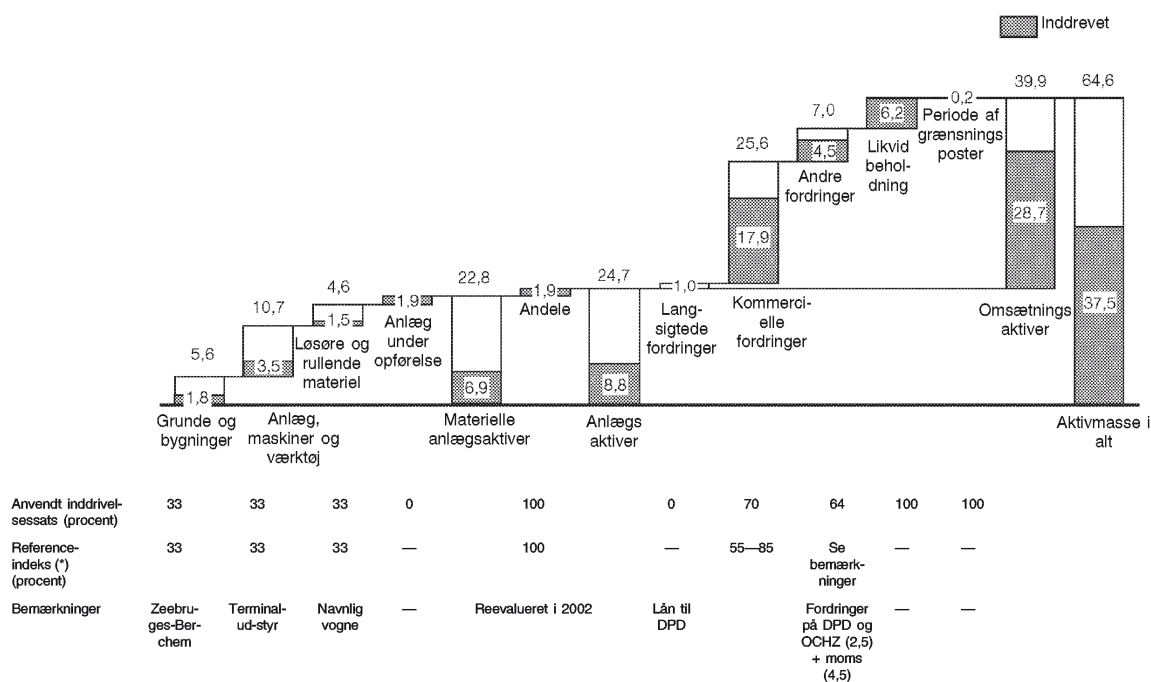
- IFB's kommercielle fordringer: Det drejede sig om i alt 25,6 mio. EUR, hvoraf 18 mio. anses for at være inddrevet, hvilket svarer til en inddrivelsesprocent på 70 % for kortsigtede fordringer. Denne procentsats er baseret på det gennemsnit, der er beregnet i undersøgelsen »Liquidation of Ormet Corporation« ⁽¹⁶⁾
- IFB's andre fordringer: Det drejede sig i alt om 7 mio. EUR, hvoraf 4,5 mio. anses for at være inddrevet. De 7 mio. EUR kan inddrages i 2,5 mio. i fordringer på datterselskaberne DPD og OCHZ og 4,5 mio. i moms. Inddrivelsesprocenten anslås til 100 % for momsfordringen og 0 % for de to datterselskaber
- Kontantbeholdning og periodeafgrænsningsposter: Det drejede sig i alt om 6,4 mio. EUR, hvoraf hele beløbet anses for at være inddrevet.

(130) Anvendelsen af alle disse inddrivelsesprocenter giver en samlet inddrivelse på 37,5 mio. EUR i scenariet fallit/likvidation af IFB som angivet i skema 2.

Skema 2

Inddrivelse af aktiver

(Mio. EUR)

(*) Baseret på inddrivelsesprocenter på lån i tilknytning til bestemte garantier og på K.S. Thorburns artikel.

Kilde: amerikansk retspraksis, K.S. Thorburn (2000), »Bankruptcy actions: costs, debt recovery and firm survival«, Journal of Financial Economics.

⁽¹⁶⁾ (Ormet Corporation indgav konkursbegæring den 30. januar 2004 og fremsendte en plan for omstrukturering til de kompetente domstole i september 2004). De belgiske myndigheder gør opmærksom på, at denne procentsats er betydeligt højere end de 33 %, som professor Thorburn har brugt i ovennævnte undersøgelse.

(131) Derefter trækker de belgiske myndigheder IFB's passiver fra det beløb, der håbes inddrevet. Disse passiver udgør i alt 76,9 mio. EUR, idet der her ikke er taget hensyn til gælden på 63 mio. EUR til SNCB på grund af ubetalte fakturaer for perioden 2000-2002. Disse er opgjort nedenfor:

a) Selskabets løngæld; i alt anslået til 2,9 mio. EUR for alle IFB's medarbejdere efter fradrag af de SNCB-medarbejdere, som har været udstationeret til IFB

b) Skatter, afgifter, lønninger og socialbidrag; i alt 1,4 mio. EUR, der er forfaldet, men ikke betalt (fremgår af balancen pr. 1. januar 2003)

c) Henlæggelser og udskudte skatter: et beløb på 34,7 mio. EUR ud af i alt 40,8 mio. EUR opført som passiver i balancen pr. 31. december 2002. Denne forskel forklares med følgende poster, som ikke ville blive inddraget i tilfælde af IFB's opløsning:

— Vedligeholdelse af terminaler: 3,3 mio. EUR

— Vedligeholdelse af logistikaktiviteter: 0,9 mio. EUR

— Henlæggelser til omstrukturering af personalet: 1,9 mio. EUR

d) IFB's finansielle gæld, i alt 15 mio. EUR. Den finansielle gæld på 15 mio. EUR til kreditinstitutioner [...] var sikret med IFB's kommercielle fordringer. Under hensyntagen til SNCB's kredit på bankmarkedet er det klart, at denne gæld også ville være blevet tilbagebetalt til kreditinstitutionerne før den eventuelle betaling af SNCB's fordringer.

e) Den kommercielle gæld til andre end SNCB på i alt 22,9 mio. EUR.

Det fremgår af foranstående beregninger, at værdien for SNCB af IFB's nettoaktiver eksklusive gælden til SNCB ville beløbe sig til -39,4 mio. EUR svarende til værdien af de inddrevne aktiver (37,5 mio. EUR) med fradrag af den samlede gæld, der skal tilbagebetales (76,9 mio. EUR) ekskl. gælden til SNCB.

(132) De belgiske myndigheder mener, at SNCB ville have overtaget IFB's negative nettoaktiver i tilfælde af likvidation for at undgå at påføre selskabets kommercielle ry betydelig skade. De understreger i denne forbindelse, at størstedelen af IFB's kreditorer også er SNCB's kunder, leverandører, kreditorer, debitorer eller partnere.

(133) Stadig ifølge den belgiske regering ville en lukning af IFB's aktiviteter have påført SNCB en stor løngæld, som kan anslås til 530 FTÆ (fuldtidsækvivalenter) ⁽¹⁷⁾. Disse 530 FTÆ fordeles sig som følger:

— De ca. 50 SNCB-medarbejdere, der var udstationeret til IFB, og som i tilfælde af fallit skulle tilbage til SNCB

⁽¹⁷⁾ I skønnet over selskabets løngæld er der ikke taget hensyn til følgerne af IFB's eventuelle fallit for firmagruppen OCHZ for IFB's løngæld. Går et medlem af en firmagruppe fallit, opløses den pågældende firmagruppe automatisk.

- Omkring 480 FTÆ fra SNCB, hvis arbejde afhang af, at IFB's aktiviteter blev videreført. Dette skøn er baseret på følgende beregning. IFB's andel af den samlede omsætning i SNCB's produktafdeling udgør 8,1 %. Hvis dette forhold anvendes på det samlede antal medarbejdere hos SNCB, som direkte eller indirekte arbejdede i produktafdelingen den 31.12.2002, afhang omkring 609 FTÆ af IFB's aktiviteter. Ud af disse 609 FTÆ antages det, at 129 eller 21 % kunne bevare deres arbejde trods IFB's fallit på grund af særlige initiativer iværksat af SNCB for at genvinde en del af den trafik, som IFB tidligere genererede. Dette forhold — 21 % — svarer til den andel af de job hos Sabena, som kunne reddes med oprettelsen af SN Brussels Airlines i kølvandet på Sabenas fallit.
- (134) Den belgiske regering mener, at eftersom SNCB på daværende tidspunkt færdiggjorde virksomhedsplanen »Move 2007«, ifølge hvilken 10 000 job ville blive skåret væk i løbet af 2003-2007, dvs. næsten en fjerdel af de ansatte, ville der så godt som ikke være mulighed for at genansætte de medarbejdere, som ville blive fritstillet med lukningen af IFB, uanset om det var de udstationerede medarbejdere fra SNCB, som skulle tilbage til SNCB, eller medarbejdere, der var tilknyttet produktafdelingen, men arbejdede hos SNCB.
- (135) Den belgiske regering foreslår derfor, at der til de direkte omkostninger til IFB's negative nettoaktiver lægges de ekstra personaleomkostninger, som SNCB skulle afholde i mindst den pågældende periode, dvs. 2003-2007. De gennemsnitlige samlede lønudgifter til en FTÆ er 46 000 EUR om året [...], og den samlede løngæld ville derfor beløbe sig til 122,4 mio. EUR.
- (136) Belgien forklarer denne beregning med, at de SNCB-medarbejdere, som ville blive på grund af lukningen af IFB, ikke kunne afskediges, fordi de var ansat som »vedtægtsomfattet personale«⁽¹⁸⁾.
- (137) Efter arbejdsrådet den 1. juni 2006 sendte de belgiske myndigheder et mindre pessimistisk scenario til Kommissionen vedrørende beregningen af de nettoaktiver og løngæld, som SNCB skulle have afholdt, hvis IFB var blevet afviklet. Dette scenario adskiller sig i to forhold fra det foregående:
- SNCB betaler ikke hele gælden, men kun de kreditorer, der er kunder [...], leverandører [...] eller partnere [...] hos SNCB. Ifølge denne hypotese beløber IFB's passiver sig til 13 mio. EUR [...], som SNCB skal afholde
- Køberen af IFB's aktiviteter skal fortsat bruge en stor del af SNCB's ydelser. Ifølge denne hypotese kan 79 % af de 609 FTÆ, som er ansat hos SNCB og indirekte arbejder med IFB's aktiviteter, beholde deres job. Ifølge denne hypotese begrænses SNCB's ekstra lønomkostninger til 41,1 mio. EUR (som svarer til løn til de 50 FTÆ, som er udstationeret fra SNCB til IFB, samt 21 % af førnævnte 609 FTÆ).

⁽¹⁸⁾ Det er i henhold til SNCB's vedtægter ikke muligt at afskedige vedtægtsomfattet personale, undtagen hvis den pågældende er praktikant eller genstand for en disciplinær procedure.

- (138) SNCB's samlede omkostninger i tilfælde af lukning af IFB i de to scenarier som anslået af de belgiske myndigheder fremgår af følgende skema:

	Nettoomkostninger — beløb angivet i svaret	Forskel mellem de »optimistiske« scenarier	Nettoomkostninger — tilpassede beløb
Aktivmasse i alt	64,6		64,6
Ikke-inddrevne aktiver	– 27,1		– 27,1
Bidrag til sociale sikringsordninger	– 2,9		– 2,9
Skatter, afgifter, lønninger og bidrag til socialsikring	– 1,4		– 1,4
Henlæggelser og udskudte skatter	– 34,7		– 34,7
Prioriterede fordringer og anden finansgæld	– 15		– 15
Kommerciel gæld til andre end SNCB	– 22,9	9,9	– 13
Inddrivelsesværdi	– 39,4		– 29,5
SNCB's løngæld	– 122,4	81,3	– 41,1
SNCB's nettoudgifter ved IFB's konkurs	– 161,8		– 70,6

b) Værdiansættelse af IFB ved videreførelse af selskabets aktiviteter

- (139) Belgien foreslår, at værdien af IFB i scenariet »videreførelse af selskabets aktiviteter« beregnes efter DCF-modellen (discounted cash flow). Følgende parametre ligger til grund for analysen:
- (140) DFC-analysen over 10 år er baseret på IFB's balance pr. 31. december 2002 og omstrukturingsplanen fra februar-marts 2003, der indeholder fremskrivninger til udgangen af 2005. For 2006, hvor omstrukturen af IFB har skabt stabilitet i virksomheden, er driftsresultatet fastlagt til 3,2 % af omsætningen. Efter 2006 vil omsætningen ifølge arbejdshypotesen stige med 3 % om året, hvilket med konstant margen resulterer i en vækst i resultatet før skat på 3 %. Det deraf følgende frie cash flow tilbagediskonteres til et WACC (vejede gennemsnitlige kapitalomkostninger) på 8 %. Terminernes værdi beregnes ud fra en hypotese om en konstant vækst på 3 %.
- (141) Disse beregninger fører til en værdiansættelse af virksomheden på ca. 29,1 mio. EUR (ekskl. andele og henlæggelser), hvilket fremgår af skema 4.

Skema 4

IFB's værdi på grundlag af tilbagediskonteret cash-flow — scenarier og resultater

(Mio EUR)

Scenarier
— Cash-flows er beregnet på grundlag af resultat før skat som anført i omstrukturingsplanen fra 2003, der indeholder fremskrivninger til 2005.
— Resultaterne er ændret som følger:
— I 2006 skønnet nettofortjeneste 3,26 % (*) (hvilket svarer til et resultat før skat på 1 800 000 EUR)
— Efter 2006 skønnet vækst i resultat før skat 3 % (*)
— Ingen skat
— Skønnet løbende betaling af renter på 527 000 EUR i 2003, løbende og tillagt resultatet
— Løbende afskrivning skønnet på grundlag af 2002-tal, tillagt resultatet
— Løbende kapitaludgifter skønnet på grundlag af afskrivninger, fratrasket til udligning af afskrivninger
— Udvikling i driftsmidler baseret på en vækst på 3 % efter 2004
— Cash-flow beregnet over 10 år, tilbagediskonteret til en gennemsnitlig vægтет kapitaludgift på 8 % (*)

Analyse af cash-flow	2003	2004	2005	2006	2012
— Resultat før skat	(5 100)	200	1 000	1 800	2 149
— Skat	—	—	—	—	—
— Plus afholdte renter	527	527	527	527	527
— Resultat før renter og skat	(4 573)	727	1 527	2 327	2 676
— Plus afskrivninger	6 286	6 286	6 286	6 286	6 286
— Bruttoresultat (**)	1 713	7 013	7 813	8 613	8 962
— Investeringer i					
— Kapitaludgifter	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)
— Driftsmidler	996	(281)	(290)	(299)	(357)
— Fri cash-flow	(3 577)	446	1 237	2 028	2 320
— Nettonutidsværdi (***) af fri cash-flow	6 962				
— Endelig nutidsværdi	22 135				
— Virksomhedens værdi	29 096				

(*) Industriens praksis.

(**) EBITDA (resultat før renter, skat og af- og nedskrivninger).

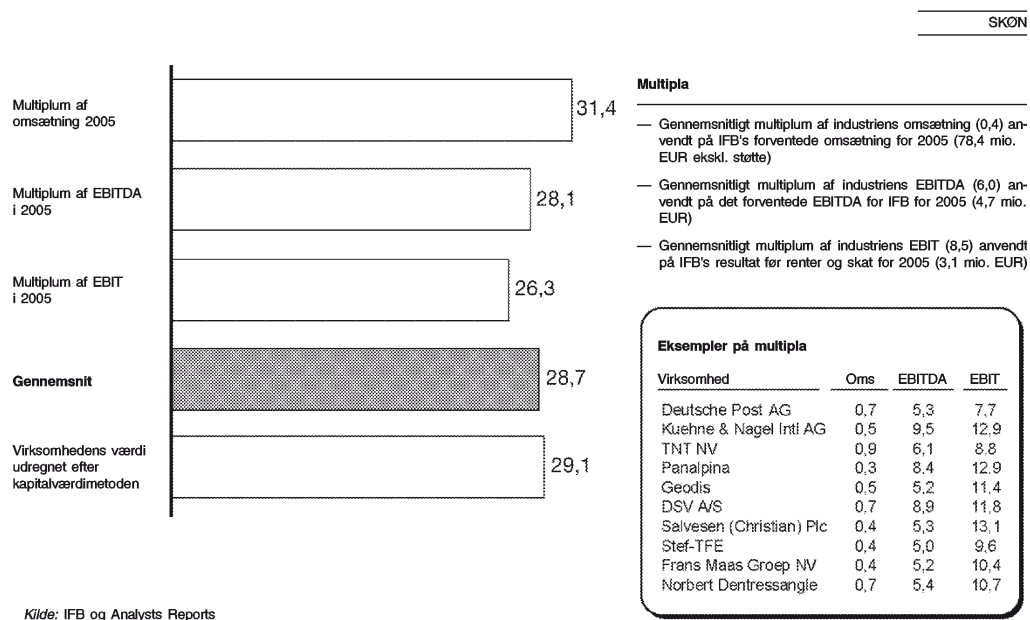
(***) Nettonutidsværdi

- (142) Ifølge den belgiske regering bekræfter en analyse baseret på multipla (baseret på resultaterne fra 2005) den værdiansættelse, der opnås ifølge DCF-metoden. »Multiplum-værdiansættelsen« (med mere forsigtige multipla end gennemsnittet for sektoren) resulterer i en virksomhedsværdi på ca. 28,7 mio. EUR, hvilket fremgår af skema 5.

Skema 5

IFB's værdi

(Mio. EUR)

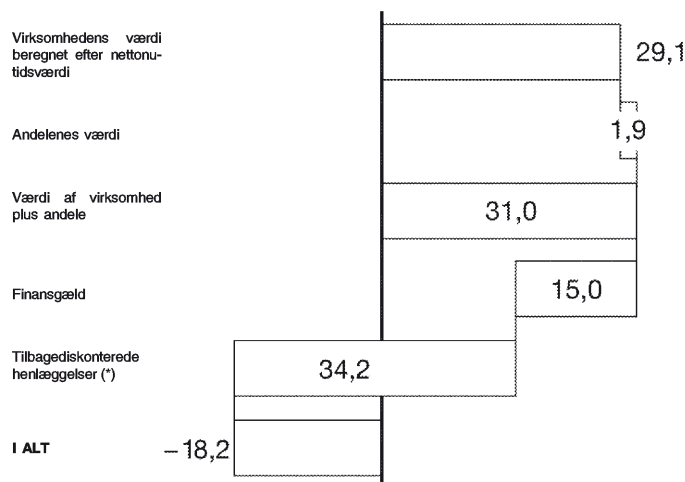
- (143) Den belgiske regering finder, at de faktiske resultater, som IFB opnåede i årene 2003, 2004 og 2005, også bekræfter DCF-værdiansættelsen, og at de hypoteser, som den var baseret på, var realistiske.
- (144) Den belgiske regering mener, at der til IFB's værdi, der er beregnet eksklusive andele og henlæggelser, skal lægges IFB's henlæggelser, dvs. 1,9 mio. EUR, således som disse er bogført i IFB's balance pr. 31. december 2002.
- (145) IFB's samlede værdi, inkl. andele, ville således udgøre 31 mio. EUR pr. 31. december 2002.
- (146) Stadig ifølge den belgiske regering skal der fra denne værdi trækkes værdien af henlæggelserne svarende til 34,2 mio. EUR ⁽¹⁹⁾ samt den finansielle gæld, der beløber sig til 15 mio. EUR.
- (147) Det vil resultere i en nettoværdi på -18,2 mio. EUR af SNCB's andel i IFB ifølge det scenario, hvor aktiviteten videreføres. Beregningen er vist i skema 6.
- (148) Som i det foregående skøn over SNCB's omkostninger i tilfælde af en lukning af IFB er der i ovenstående beregninger ikke taget hensyn til den gæld på 63 mio. EUR, som IFB skylder på grund af ubetalte fakturaer i perioden 2000-2002.

⁽¹⁹⁾ Denne værdi er resultatet af tilbagediskonteringen af cash-flows i forbindelse med henlæggelsen af 40,8 mio. EUR som anført i balancen pr. 31.12.2002.

Skema 6

Evaluering af scenariet med investering, jan. 2003

(Mio. EUR)

(*) Nettonutidsværdi for alle henlæggelser i balancen ultimo 2005 betalt i perioden 2003-2006.

Kilde: IFB

c) *Sammenligning mellem de to scenarier og konklusion*

(149) Ifølge den belgiske regerings analyse giver de to scenarier følgende resultater:

- SNCB's nettoomkostninger i tilfælde af IFB's fallit og lukning ville være et nettotab på 161,8 mio. EUR (eller 70,6 mio. EUR i det reviderede skøn)
- Beslutningen om at investere 15 mio. EUR, så IFB kunne fortsætte sine aktiviteter, reducerer i høj grad værdiforringelsen for SNCB, idet den kun ville være 18,2 mio. EUR, hvilket er en gevinst på 143,6 mio. EUR i forhold til scenariet med fallit og likvidation (52,4 mio. EUR i forhold til det reviderede skøn).

(150) Den belgiske regering mener følgelig, at SNCB med tildelingen af de omhandlede foranstaltninger har handlet som en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår.

3.2.4. Konkurrencefordrejning

(151) Endelig mener Belgien med hensyn til den del af foranstaltningerne, som anvendes til at finansiere afhændelsen af de franske datterselskaber, at en økonomisk støtte, der er strengt begrænset til de faktiske, påløbne omkostninger efter en aktivitets ophør, ikke kan anses for at føre til konkurrencefordrejning. Denne del af finansieringen er derfor ikke omfattet af anvendelsen af artikel 87, stk. 1.

3.3. Redningsforanstaltningernes forenelighed med rammebestemmelserne

3.3.1. IFB er ikke en nystiftet virksomhed

(152) Belgien mener, at eftersom IFB blev stiftet i 1923 og i 1998 gennem fusion ved overtagelse har erhvervet et selskab og et aktivitetsområde (jf. beskrivelse i del 2 i denne beslutning), kan det ikke bestrides, at IFB har haft status som juridisk person i 80 år og derfor ikke kan betegnes som en »nystiftet virksomhed«.

3.3.2. Redningsforanstaltningerne er forenelige med rammebestemmelserne fra 1999

- (153) Ifølge den belgiske regering betyder det forhold, at foranstaltningerne har været i over 12 måneder, ikke, at de er uforenelige med fællesmarkedet på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999. Belgien mener, at SNCB alene har fastholdt redningsforanstaltningerne for at dække den periode, Kommissionen havde brug for til at træffe en endelig beslutning i den foreliggende sag.
- (154) Ifølge punkt 24 i rammebestemmelserne fra 1999 er en tilladelse til at gennemføre foranstaltninger gyldig, indtil Kommissionen træffer beslutning om omstruktureringsplanen, og de belgiske myndigheder anmoder derfor Kommissionen om ikke at påberåbe sig varigheden af dens egen godkendelsesprocedure for redningsforanstaltningerne til at sætte spørgsmålstegn ved det tidsrum, som disse foranstaltninger er blevet fastholdt i, og på grundlag af punkt 24 i rammebestemmelserne fra 1999 at godkende redningsforanstaltningerne.
- (155) De belgiske myndigheder mener, at suspenderingen af kapitalforhøjelsen i Kommissionens undersøgelsesfase nødvendigvis forudsatte en fastholdelse af den betalingsfrist, som IFB midlertidigt blev indrømmet inden for rammerne af redningsforanstaltningerne, da alternativet ville have været at indgive konkursbegæring. Endelig skulle Kommissionen ikke ifølge de belgiske myndigheder have fremsat forbehold med hensyn til den midlertidige opretholdelse af redningsforanstaltningerne under sin undersøgelse af sagen.

3.3.3. Omstruktureringsforanstaltningerne er forenelige med rammebestemmelserne fra 1999

3.3.3.1. Anvendelse af rammebestemmelserne fra 1999

- (156) Belgien mener, at SNCB's godkendelse af IFB's kapitalforhøjelse skal analyseres på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999 og ikke 2004.
- (157) Som begrundelse for denne holdning anfører Belgien, at de to betingelser, som Kommissionen har anført i punkt 240 i åbningsskrivelsen vedrørende anvendelsen af rammebestemmelserne fra 1999, er opfyldt. Med hensyn til fortolkningen af punkt 102-104 i rammebestemmelserne fra 2004 i forbindelse med den foreliggende sag konkluderer Kommissionen således i punkt 240 i åbningsbeslutningen, at »hvis SNCB beslutter ikke igen at tildele IFB en fordel, og hvis det godtgøres, at SNCB havde forpligtet sig til at konvertere sine fordringer til kapital før offentliggørelsen af rammebestemmelserne fra 2004, skal Kommissionen i sin endelige beslutning vurdere SNCB's støtte til IFB på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999«.
- (158) Med hensyn til den første betingelse bemærker Belgien, at den i sit svar på åbningsskrivelsen har trukket den supplerende kapitalforhøjelse, som blev anmeldt den 28. januar 2005, tilbage, og at den første betingelse derfor er opfyldt.
- (159) Med hensyn til den anden betingelse mener Belgien ikke, at det kan bestrides, at det foreliggende forslag om kapitalforhøjelse i IFB (rammekontrakt af 7. april 2003) ville blive gennemført som aftalt mellem partnerne med den suspensive betingelse, at det skulle godkendes af Kommissionen.

(160) For at understrege dette punkt gør de belgiske myndigheder Kommissionen opmærksom på følgende:

- Punkt 4 i præamblen til kontrakten af 7. april 2003, hvor det bekræftes, at SNCB's bestyrelse allerede har godkendt tegningen af en kapitalforhøjelse i IFB
- Artikel 4 i samme kontrakt, der er en bekræftelse på parternes gensidige hensigt om at foretage en kapitalforhøjelse i IFB.

(161) Med hensyn til det andet punkt erindrer de belgiske myndigheder om, at en kontrakt i henhold til belgisk lovgivning (gældende lov for rammekontrakten) alene er resultatet af de kontraherende parter ønsker, og at rammekontraktens artikel 4 udtrykkeligt og entydigt bekræfter, at SNCB og IFB ønskede at foretage en kapitalforhøjelse i IFB i form af en konvertering af SNCB's fordringer på IFB til kapital med tilbagevirkende kraft til den 7. april 2003.

(162) De belgiske myndigheder gør opmærksom på, at forpligtelser, der gøres betingede af en suspensiv betingelse, ifølge belgisk lovgivning er fuldt ud bindende, og at gennemførelsen af den suspensive betingelse har tilbagevirkende kraft på kontrakten, der træder i kraft på tidspunktet for underskrivelsen.

3.3.3.2. Foranstaltninger, der afbøder virkningerne af konkurrencefordrejning mest muligt.

(163) De belgiske myndigheder anfører, at IFB's markedsandele generelt ligger langt under 10 % på de markeder, der er omfattet af den foreliggende sag. Følgelig mener de ikke, at de konkurrencehæmmende virkninger af den pågældende statsstøtte kan betragtes som betydelige. Navnlig fremhæver de, at det i punkt 26 i rammebestemmelserne fra 1999 hedder, at »hvis det (de) pågældende marked(er) er uden betydning ud fra en EF- og EØS-synsvinkel, eller hvis virksomhedens markedsandel(e) er ubetydelig(e), bør vurderingen være, at der ikke er tale om urimelig konkurrencefordrejning⁽²⁰⁾«, og at Kommissionen i medfør af traktatens artikel 81, stk. 1, finder, at de konkurrencefordrejende virkninger af aftaler, der er indgået af virksomheder med markedsandele på under 10 %, er ubetydelige⁽²¹⁾.

(164) Med hensyn til navnlig IFB Logistics' og IFB Terminal's aktiviteter fremfører de belgiske myndigheder følgende betragtninger:

(165) Afbødende foranstaltninger på markedet for godsomladning. Den belgiske regering gør opmærksom på, at IFB's andel af terminalmarkedet i regionen omkring Antwerpen er på under 7 %, og at terminalmarkedet i denne region i 2002-2005 har haft en gennemsnitlig vækst på 10,7 %, mens den volumen, IFB har transporteret, kun er steget med gennemsnitligt 4,1 % pr. år.

(166) Den belgiske regering tilføjer, at IFB med iværksættelsen af omstrukturingsplanen har mindsket sin omladningskapacitet betydeligt som beskrevet i del 2 i åbningsskrivelsen (punkt 25-29). I betragtning af at samtlige solgte aktiver med undtagelse af DPD-terminalen stadig er i brug, mener de belgiske myndigheder, at overdragelserne skal betragtes som reelle, betydelige udligningsforanstaltninger. Ifølge den belgiske regering reducerer overdragelserne samlet set IFB's kapacitet med 1,5 mio. TEU i 2002, således at den ved udgangen af 2005 var 1,1 mio. TEU, dvs. en nedgang på 27 %.

⁽²⁰⁾ Se rammebestemmelserne fra 1999, punkt 36.

⁽²¹⁾ Se navnlig rammebestemmelserne vedrørende anvendelsen af traktatens artikel 81, stk. 3 (EUT C 101 af 27.4.2004, s. 97), og især punkt 24.

- (167) De belgiske myndigheder tilføjer, at gennemførelsen af IFB's omstrukturingsplan ikke var ledsaget af prisforanstaltninger, der skulle øge IFB's markedsandel. De bemærker, at IFB gennemsnitligt hævede priserne med 4,2 % ⁽²²⁾, mens den gennemsnitlige inflation var 1,9 % om året.
- (168) Udlignende foranstaltninger på logistikmarkedet. Det hedder i åbningsskrivelsen (afsnit 258-260), at de »foreslåede« foranstaltninger ikke vedrørte logistikmarkedet, og at IFB havde kunnet øge sin volumen på dette marked. De belgiske myndigheder fremfører fem argumenter for, at der er truffet tilstrækkelige udlignende foranstaltninger på logistikmarkedet.
- (169) For det første skulle IFB have truffet foranstaltninger, som har medført en kapacitetsformindskelse på logistikmarkedet. Det samlede antal jernbanevogne, som IFB ejer eller har langtidslejet, faldt fra 744 enheder i 2002 ⁽²³⁾ til 377 enheder i begyndelsen af 2006 ⁽²⁴⁾. Det vil sige en nedgang på 49 %.
- (170) IFB's reducerede logistikkapacitet skulle ligeledes skyldes, at IFB's andel i selskabet CNC (nu Naviland Cargo) faldt fra 10 % i 2002 til de nuværende 2 %.
- (171) For det andet mener de belgiske myndigheder, at IFB's markedsandel på logistikmarkedet ligger langt under 5 %, hvis man begrænser markedets geografiske udstrækning til det belgiske territorium. I medfør af rammebestemmelsernes punkt 36 skal man derfor stille spørgsmålet, om de konkurrence-skadende virkninger affødt af statsstøtten kan betragtes som betydelige. Ifølge de belgiske myndigheder kan IFB på ingen måde betragtes som værende i stand til at øve en betydelig indflydelse på konkurrenceforholdene på logistikmarkedet. Af samme grund kan den konkurrencefordrejning, som skyldes støtten til IFB, ifølge den belgiske regering kun vanskeligt betragtes som betydelig, og derfor er der kun brug for meget begrænsede foranstaltninger til at afbøde støttens skadelige virkninger for IFB's konkurrenter.
- (172) For det tredje foreslår de belgiske myndigheder at sætte udviklingen af IFB's logistikaktivitet i perspektiv og nuancere Kommissionens udtalelser om, at IFB skulle have øget sin kapacitet på markedet betydeligt i den pågældende periode, radikalt. Ifølge de belgiske myndigheder skal der tages hensyn til følgende forhold:
- For segmentet for kombineret (intermodal) transport var den årlige vækst i den volumen, som IFB transporterede, på ca. 9,9 % i perioden 2002-2005, hvilket er under den gennemsnitlige årlige vækst på 12 % i ARA-regionen for samme periode
 - I segmentet for konventionel transport er IFB en ganske marginal spiller, også selvom man begrænser markedet til Belgien. IFB's andel er både i volumen og værdi under 1 %.
- (173) Væksten i IFB's omsætning på logistikområdet kan for øvrigt ifølge de belgiske myndigheder til dels tilskrives væksten i undersegmentet »bulk«. I 2003 beløb IFB's omsætning inden for bulktransport sig kun til 3,3 mio. EUR. Men i 2004 fik IFB to store kontrakter på bulktransport. For det første en kontrakt om kultransport [...], der skabte en omsætning på [...] i 2004 og [...] i 2005. For det andet en kontrakt om bulktransport af granulat, som medførte en omsætningsstigning på [...] i 2004 og [...] i 2005. IFB har haft en avance på disse to kontrakter, hvilket bekræfter, at IFB's praksis ikke indebar konkurrencehæmmende virkninger.

⁽²²⁾ Gennemsnittet af prisstigningerne er opnået ved at vægte terminalerne i forhold til deres omsætning.

⁽²³⁾ IFB ejede 368 vogne og havde indgået langtidslejekontrakter for 376 andre vogne.

⁽²⁴⁾ I begyndelsen af 2006 ejede IFB 204 vogne og havde indgået langtidslejekontrakter for 173 andre vogne.

- (174) For det fjerde mener den belgiske regering, at det forhold, at IFB gav sine konkurrenter adgang til sine terminaler på logistikmarkedet, ligeledes skal betragtes som en væsentlig, afbødende foranstaltning.
- (175) For det femte mener den belgiske regering, at den begrænsede konkurrencefordrejning, som kunne anses for at være en følge af IFB's omstrukturingsstøtte, reduceres endnu mere af følgende faktorer:
- Liberaliseringen af jernbanevaretransportområdet i Belgien. De belgiske myndigheder har i overensstemmelse med gældende europæiske bestemmelser åbnet dette marked for konkurrence (fra marts 2003 for international transport efterfulgt af en fuldstændig liberalisering pr. 1. januar 2007) ⁽²⁵⁾. Denne åbning har bestemt haft en virkning, hvilket også fremgår af DLC's og på det seneste også Fret SNCF's aktiviteter. I sin beslutning N 386/2004, Fret SNCF, betragtede Kommissionen en sådan liberalisering som en afbødende foranstaltning for konkurrenterne
 - Flere andre af SNCB/IFB's konkurrenter (bl.a. Rail4Chem, Railion Nederland, TrainSport, DFG, EWS, Connex og ACTS) har allerede modtaget eller vil sandsynligvis inden længe modtage deres licenser
 - SNCB (B-Cargo) leverer allerede på nuværende tidspunkt jernbanetransportydelse til IFB's konkurrenter, både til leverandører af kombineret (intermodal) transport som HUPAC, CNC (Naviland Cargo), Conliner, Danzas/DHL Express Cargo og ICF, og til leverandører af speditionsydelser som Transfesa, K+N, Nauta, NTR, Panalpina, Rail&Sea, Railog, Chemfreight, Rhenania, TMF, Gondrand, RME Chem, RME fret og East Rail Expedition
 - Som Kommissionen anfører i sin beslutning i sagen N 386/2004, Fret SNCH, er betingelserne for jernbane- og vejtransport ikke ens og er til fordel for vejtransporten.
- (176) Ifølge den belgiske regering førte liberaliseringsforanstaltningerne til en betydelig kapacitetsstigning på logistikmarkedet, hvilket kan ses af IFB's konkurrenters aktiviteter i perioden 2003-2005. Ifølge den belgiske regering er konkurrencen koncentreret om det intermodale segment, hvor fem af IFB's konkurrenter i samme periode lancerede i alt 12 nye forbindelser.

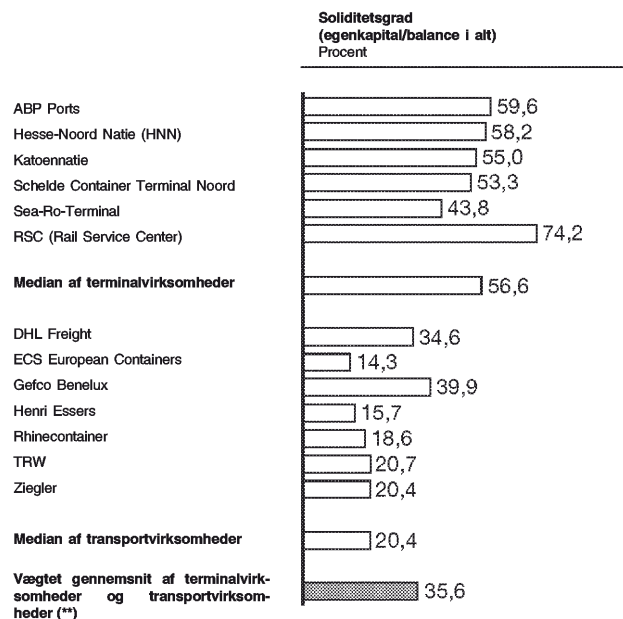
3.3.3.3. Begrænsning af kapitalforhøjelsen til et minimum.

- (177) Ifølge den belgiske regering har SNCB og IFB udarbejdet en detaljeret analyse af IFB's kapitalbehov på grundlag af resultaterne pr. 31. december 2005 og forventningerne for 2006. Formålet var at sætte IFB i stand til at fortsætte sine aktiviteter på markedet for godsomladning og logistik med en soliditetsgrad svarende til konkurrenternes på disse markeder.
- (178) I forhold til de oplysninger, som Kommissionen modtog før åbningsskrivelsen (se punkt 265-269), har SNCB og IFB indhentet yderligere oplysninger om den gennemsnitlige soliditetsgrad for de af IFB's konkurrenter, der driver terminaler, og de transportfirmaer, der konkurrerer med IFB. Soliditetsgraden (forstået som forholdet mellem egenkapital og de samlede aktiver) for de pågældende firmaer kan ses i nedenstående skema 16.

⁽²⁵⁾ Denne fuldstændige markedsåbning, som er omfattet af direktiv 91/440/EF, blev gennemført med kongeligt dekret af 13. december 2005.

Skema 16

Soliditetsgrad — udvalgte sammenlignelige virksomheder, 2004 (*)

(*) Der er brugt data for 2003 for ABP, HNN og Sea-Ro-terminalen, da deres regnskaber for 2004 endnu ikke var offentliggjort.

(**) Vægtet på baggrund af anvendelsen af IFB's aktiver (42 % terminal, 58 % transport).

Kilde: Belfirst; Amadeus; IFB

- (179) Det fremgår af skema 16, at medianen for terminaloperatørernes soliditetsgrad er 56,6 %, mens den for transportfirmaerne er 20,4 %. Da IFB arbejder inden for begge sektorer, vil IFB's soliditetsgrad på baggrund af de nævnte »benchmarks« være mindst 35,6 %. Sidstnævnte procent er fremkommet ved at vægte IFB's operationelle anlægsaktiver på følgende måde:

— 42 % af IFB's operationelle anlægsaktiver (målt til deres bogførte nettoværdi, dvs. efter afskrivninger og nedskrivninger) anvendes til terminalaktiviteter

— 58 % af IFB's operationelle anlægsaktiver anvendes til transportaktiviteter (logistik).

- (180) De belgiske myndigheder gør opmærksom på, at IFB's mål for soliditetsgrad også stemmer overens med den reelle soliditet for selskaber som Gosseling (38,9 %) og Hupac (34,9 %), der som IFB kombinerer drift af terminaler og logistikaktiviteter.

- (181) På grundlag af IFB's mål for soliditetsgrad på 35,6 % og en samlet gæld på 128,1 mio. EUR (skøn pr. 30. juni 2006) skulle IFB's kapitalforhøjelse således ifølge de belgiske myndigheders beregninger indebære en konvertering til kapital af gæld på mindst 95,3 mio. EUR.

3.3.3.4. IFB's eget bidrag

- (182) Ifølge de belgiske myndigheder udgør SNCB's samlede bidrag til IFB's omstrukturering 95,3 mio. EUR, hvilket svarer til den forventede kapitalforhøjelse. Fra dette beløb skal trækkes det beløb, som var afsat til koncernens franske datterselskaber, nemlig 39,1 mio. EUR. Restbeløbet — 56,2 mio. EUR — var dermed SNCB's bidrag til omstruktureringen af koncernens ikke-franske aktiviteter.

(183) De belgiske myndigheder præciserer, at finansieringsbehovet til IFB's ikke-franske aktiviteter i omstrukturingsperioden (fra 1. januar 2003 til 30. juni 2006) var 106,3 mio. EUR. Af dette beløb dækkes 56,2 mio. EUR af SNCB og 50,1 mio. EUR af IFB's egne ressourcer. IFB's bidrag til de samlede udgifter til omstrukturingsaktiviteterne i Belgien udgjorde 47,1 %.

(184) Nedenstående skema viser, hvordan finansieringen er fordelt:

(scenario, hvor konverteringen af fordringen på 63 mio. EUR udgør en »omkostning« ved omstruktureringen)

		Omstruktureret del	Afhændelser Frankrig	I alt
Periode: 1.1.2003-30.6.2006				
A	FINANSIERINGSBEHOV			
A.1.	Omstruktureringsomkostninger			
A.1.1.	Bruttodriftstab (cash-drain) ekskl. følger af produktivitetsforbedringer (svarer til bruttodriftstab for 2002 i forhold til 6 mdr. for 2006)	- 27 916		- 27 916
A.1.2.	Ekstraordinære udgifter	- 32		- 32
A.2.	Kapitalbehov under omstruktureringen			
A.2.1.	Udsving i behov for driftskapital (forhøjelse)	- 7 685	- 8 000	- 16 559
A.2.2.	Genanskaffelsesinvesteringer i ikke-finansielle anlægsaktiver	- 6 611		- 8 611
A.2.3.	Investeringer i finansielle anlægsaktiver (andele)	- 782	- 1 700	- 2 482
A.3.	Betaling af gæld og renter			
A.3.1.	Til andre (finansielle) kreditorer end SNCB			
A.3.1.1.	Betaling af renter	- 2 351		- 2 351
A.3.1.2.	Betaling af finansiell gæld	- 16 559		- 16 559
A.3.2.	Til SNCB			
A.3.2.1.	Tilbagebetaling af gæld forud for 2003	- 33 200	- 29 900	- 53 000
A.3.2.2.	Betaling af akkumulerede renter pr. 30.6.2006 af gæld fra før 2003	- 5 800	- 5 200	- 11 000
A.3.2.3.	Betaling af akkumulerede renter pr. 30.6.2006 af kreditfaciliteten	- 2 200	- 300	- 2 500
A.3.2.4.	Betaling af akkumulerede renter pr. andet halvår 2005 og første halvår 2006	- 3 100	- 2 100	- 6 200
A.4.	Skatter (periodeafgrænsning, skatteår 1999)	- 77		- 77
Behov i alt (A1 + A2 + A3 + A4)		- 106 313	- 47 100	- 153 413

(EUR 1 000)

	Omstruktureret del	Afhændelser Frankrig	I alt
B FINANSIERINGSKILDER			
B.1. Finansiering fra SNCB			
B.1.1. Kreditfacilitet (til senere konvertering til kapital)	13 300	1 700	15 000
B.1.2. Kapitalforhøjelse (udover konvertering af kreditfacilitet)	42 920	37 380	90 300
Samlet bidrag fra SNCB (Subtotal B.1.)	56 220	39 080	95 300
B.2. IFB's finansieringsbidrag			
B.2.1. Produktivitetsforbedringer			
B.2.1.1. Delvist eller helt bortfald af bruttodriftstabet under pkt. A.1.1	26 167		26 167
B.2.1.2. Bruttodriftsoverskud fra 2004, 2005 og 2006	10 429		10 429
B.2.2. Finansindtægter	1 368		1 368
B.2.3. Udsving i driftsmiddelbehov (fald)	2 687		2 687
B.2.4. Salg af ikke-finansielle anlægsaktiver (især OCHZ-terminalen i 2004)	4 771		4 771
B.2.5. Salg af finansielle anlægsaktiver (andele)	1 267	8 020	9 287
B.2.6. Finansgæld i kreditinstitutter	3 300		3 300
B.2.7. Ekstraordinære indtægter	1 105		1 105
Samlet bidrag fra IFB (Subtotal B.2)	50 093	8 020	58 113
Kilder i alt (B1 + B2)	106 313	47 100	153 413
Finansiering fra SNCB i % af total	52,9 %		
Finansiering fra IFB i % af total	47,1 %		

EGET BIDRAG

PRIVAT INVESTOR

(185) Belgien har følgende præciseringer til dette skema.

(186) Finansieringsbehovet er inddelt i følgende kategorier:

- Direkte omkostninger ved omstruktureringen (afsnit A.1): Disse omkostninger består især af det akkumulerede bruttodriftstab (cash drain) uden hensyntagen til produktivitetsforbedringer. Tages der ikke hensyn til de produktivitetsforbedringer, som IFB har indført i løbet af gennemførelsen af omstrukturingsplanen, ville der have været samme bruttodriftstab i 2003, 2004 og 2005 som i 2002, dvs. et årligt beløb på 8 mio. EUR som vist i nedenstående skema. Finansieringsbehovet for 2006 begrænses til halvdelen af dette beløb i scenariet med en kapitalforhøjelse pr. 30. juni 2006. Hvis hele omstrukturingsperioden ses under ét, ville IFB's bruttodriftstab have beløbet sig til 27,9 mio. EUR uden produktivitetsforbedringerne.

(tusind EUR)

	2002	2003	2004	2005 Skøn	2006 Budget (indtil 30.6)	2003- 30.6.2006 kumuleret
Driftsresultat	(47 357)	(2 960)	5 740	3 007	1 213	
+ afskrivninger og nedskrivninger på fast ejendom	6 286	5 139	2 585	1 605	802	
+ nedskrivninger af omsætningsaktiver	6 433	(258)	(1 851)	(554)	0	
+ henlæggelser	26 662	(4 670)	(1 599)	(980)	460	
Bruttodriftsresultat	(7 976)	(2 749)	4 875	3 079	2 475	7 680
Bruttodriftstab (cash drain) ekskl. følger af produktivitetsforbedringer		(7 976)	(7 976)	(7 976)	(3 988)	(27 916)

- Kapitalbehov under omstruktureringen (udsving i behov for driftskapital og investeringer i omstrukturingsperioden, afsnit A.2): Disse omkostninger er de nødvendige investeringer i omstrukturingsperioden. Der var behov for flere driftsmidler til at finansiere løbende arbejde, udligne forskellen mellem kommercielle fordringer og gældsforpligtelser og bevare en tilstrækkelig likviditet. Investeringer i udskiftning af materielle anlægsaktiver har været nødvendige for at kunne fortsætte IFB's aktiviteter under gennemførelsen af omstrukturingsplanen. Formålet var ikke at øge IFB's kapacitet, men at investere i udskiftning af aktiver, som var udtjente og helt nedskrevne, samt forskellige investeringer i f.eks. køretøjer, computere, mindre bygningsrenoveringer osv. Investeringen på 0,6 mio. EUR i finansielle anlægsaktiver i 2004 hang sammen med omstruktureringen af datterselskabet IFB Maritime Germany: IFB Maritime Germany blev opkøbt af Haeger & Schmidt International, og Haeger & Schmidt International's andel i RKD blev overført til IFB.
- Tilbagebetaling af gæld og renter (afsnit A.3): Ud over renter og tilbagebetaling af finansiell gæld til kreditinstitutter omfatter denne kategori renter og tilbagebetaling af gæld til SNCB. Gælden på 33,2 mio. EUR er den del af gælden på 63 mio. EUR, som ikke vedrører de franske datterselskaber. Renterne på 1,4 mio. EUR, som skulle betales i 2006, er renter, der ikke indgår i kapitalforhøjelsen (for at begrænse kapitalforhøjelsen til et minimum). De øvrige renter (i alt 9,7 mio. EUR) indgår i kapitalforhøjelsen. Alle renter er renter af gæld i forbindelse med IFB's ikke-franske aktiviteter.
- Skatter og afgifter (afsnit A.4): Skatter og afgifter betalt i 2004 er en regulering af skatteåret 1999.

(187) Ifølge Belgien er disse finansieringsbehov blevet dækket dels af IFB, dels af SNCB. Med hensyn til IFB's bidrag (afsnit B.2) fremsender Belgien følgende supplerende oplysninger:

— I omstrukturingsperioden har IFB opnået betydelige produktivitetsforbedringer (se afsnit B.2.1). Disse resultater har forbedret bruttodriftsresultatet, således at tabet for 2002 var delvist forsvundet i 2003 og helt væk i 2004, 2005 og 2006. Desuden udviste 2004 og 2005 et overskud, hvilket også forventes at være tilfældet for 2006. Disse resultater bekræfter fremskrivningerne, som er udarbejdet på grundlag af de faktorer, som IFB havde kendskab til, da omstrukturingsplanen blev udarbejdet (se beslutningens punkt 74 og 75)

— Forskellige finansindtægter (afsnit B.2.2): Det drejer sig om 1,4 mio. EUR. Disse finansindtægter er renter, som IFB har akkumuleret fra sine bankkonti. Disse indtægter kunne forudses, da omstrukturingsplanen blev udarbejdet, fordi de svarer til EURIBOR-renter for beløb, som IFB med rimelighed kunne forvente af sine konti på baggrund af fremskrivningerne i omstrukturingsplanen

— Ekstraordinære indtægter (afsnit B.2.8): Det drejer sig om 1,1 mio. EUR. Disse ekstraordinære indtægter stammer fra overskud fra IFB's salg af 263 EAOS-togvogne [...]. Da omstrukturingsplanen blev udarbejdet i 2003, kunne dette overskud forventes, fordi markedet for EAOS-vogne var kendetegnet af en stor efterspørgsel efter denne vogntype fra især Østeuropa

— I 2004-2005 frigjorde IFB 2,7 ca. mio. EUR på grund af det faldende behov for driftsmidler (afsnit B.2.3)

— IFB har delvist finansieret udgifterne i forbindelse med omstrukturen gennem salg af aktiver (afsnit B.2.4-B.2.5). Ud over salg af forskellige aktiver af relativt begrænset værdi udgøres denne del af bidraget hovedsagelig af salg i 2004 af aktiver, som bruges i OCHZ-terminalen. Den fælles ejendomsret (50 %) til de aktiver, som OCHZ brugte, blev overdraget [...] (se post B.2.4 i 2004), og IFB har fået et tilsvarende beløb på 0,9 mio. EUR tilbage som driftsmidler fra OCHZ (se post B.2.5 for 2004)

— I 2003 fik IFB et banklån på 2 mio. EUR i ING Bank (se post B.2.6). I 2006 har IFB finansieret købet af »reach stackers« med et eksternt lån på 1,3 mio. EUR.

(188) Belgien mener at have bidraget til omstrukturingsplanen med egne ressourcer, således som det kræves i rammebestemmelserne fra 1999.

4. VURDERING

4.1. Vurdering af rednings- og omstrukturingsforanstaltningernes karakter af støtte

(189) Det fremgår af EF-traktatens artikel 87, stk. 1, at »statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, er uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.«

4.1.1. Statsstøtte eller støtte, der ydes ved hjælp af statsmidler

(190) Det første spørgsmål er, om SNCB's støtte til IFB er »statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler«. Ifølge dom afsagt af Domstolen i sagen Stardust Marine⁽²⁶⁾ er dette kriterium opfyldt, hvis støtten kan betegnes om statsmidler, og hvis de kan tilregnes staten, i det foreliggende tilfælde Belgien.

4.1.1.1. Statsmidler

(191) Kommissionen konstaterer, at SNCB er en offentlig virksomhed som omhandlet i artikel 2 i direktiv 80/723/EF: Den belgiske stat ejer 100 % af SNCB's tegnede kapital, og bestyrelsen og den administrerende direktør er udnævnt af kongen ved anordning vedtaget i et minister-møde. Kriterierne i direktivets artikel 2, stk. 2, litra a) og c), er således opfyldt.

(192) I denne sammenhæng »skal for det første fremhæves, at det ifølge Domstolens faste praksis ikke er nødvendigt i alle tilfælde at godtgøre, at der har fundet en overførsel af statsmidler sted, for at den fordel, som er ydet en eller flere virksomheder, kan anses for en statsstøtte ifølge artikel 87, stk. 1, EF [...]». Det er ikke nødvendigt, at de beløb, som er anvendt til den pågældende foranstaltning, tilhører statskassen, men det er tilstrækkeligt til at anse dem for statsmidler, at de til stadighed er under de offentlige myndigheders kontrol og dermed står til rådighed for de kompetente nationale myndigheder«⁽²⁷⁾.

(193) Kommissionen skønnede derfor i sin åbningsskrivelse (punkt 136-138), at de midler, som var stillet til rådighed for IFB, skulle betegnes som statsstøtte.

⁽²⁶⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen, jf. fodnote 13, præmis 37.

⁽²⁷⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen, jf. fodnote 13, præmis 52 og 55.

(194) Belgien bestrider, at alle de midler, som SNCB råder over, udgør statsmidler. Kommissionen besvarer Belgiens tre argumenter som følger:

(195) Sondringen mellem de af SNCB's midler, der anvendes til levering af offentlige tjenesteydelser, og de midler, der anvendes til kommercielle aktiviteter, er ikke relevant i lyset af dommen i Stardust Marine-sagen. Denne dom omhandlede midler fra en offentlig bank, hvilket viser, at en offentlig virksomheds midler, der anvendes til kommercielle aktiviteter, også kan betegnes som statsmidler.

(196) Argumentet med, at SNCB's formue ikke er til rådighed for Belgien, men afsat til gennemførelse af SNCB's formål, kan heller ikke godtages. Det forhold, at Belgien ejer 100 % af SNCB's selskabskapital, at denne kapital er under konstant offentlig kontrol, og at staten på ethvert tidspunkt kan beslutte at privatisere SNCB, viser, at SNCB's formue er til den belgiske stats rådighed. Kommissionen konstaterer desuden, at den belgiske stat udnævner medlemmerne af tilsynsrådet og den administrerende direktør, hvilket giver den en vis kontrol med virksomheden.

(197) Argumentet om, at de foranstaltninger, som SNCB har tildelt IFB, ikke skulle medføre et tab for den belgiske stat, er forkert af følgende grunde: Da Belgien ejer SNCB, vil enhver dårlig investering, som mindsker SNCB's værdi, også mindske den belgiske stats formue.

(198) Kommissionen konkluderer derfor, at de foranstaltninger, der er genstand for undersøgelsen, er blevet finansieret med statsmidler.

4.1.1.2. Tilregnelser

(199) Med hensyn til nødvendigheden af, at foranstaltningerne skal kunne tilregnes den pågældende stat, hedder det i Stardust Marine-dommen, at »...den omstændighed, at en offentlig virksomhed er undergivet statslig kontrol, er derfor ikke i sig selv tilstrækkelig til at tilregne staten de af den trufne foranstaltninger, såsom finansiel støtte. Det er også nødvendigt at undersøge, om de offentlige myndigheder på den ene eller den anden måde må anses for at være impliceret i vedtagelsen af disse foranstaltninger«⁽²⁸⁾.

(200) Det fremgår af Domstolens retspraksis, at Kommissionen skal undersøge kriteriet om tilregnelser af staten fra sag til sag. Domstolen erkender, at »det normalt er meget vanskeligt for tredjemand, netop på grund af de privilegerede forbindelser mellem staten og de offentlige virksomheder, at påvise i et konkret tilfælde, at en offentlig

virksomhed har truffet støtteforanstaltninger efter anvisning fra offentlige myndigheder«. Ifølge retspraksis »må det af disse grunde antages, at en støtteforanstaltning, som er truffet af en offentlig virksomhed, efter omstændighederne kan tilregnes staten på grundlag af en bedømmelse af sagens omstændigheder som helhed og den sammenhæng, hvori foranstaltningen er truffet«⁽²⁹⁾.

(201) Domstolen forklarer derefter, hvilke kriterier der kan anvendes til at påvise tilregnelsen:

»en støtteforanstaltning, som er truffet af en offentlig virksomhed, efter omstændighederne kan tilregnes staten på grundlag af en bedømmelse af sagens omstændigheder som helhed og den sammenhæng, hvori foranstaltningen er truffet. Hvad dette spørgsmål angår, har Domstolen eksempelvis taget hensyn til, at det pågældende organ ikke kunne træffe den anfægtede beslutning uden at tage hensyn til kravene fra de offentlige myndigheder (jf. bl.a. dommen i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, præmis 37), eller at de offentlige virksomheder, gennem hvem støtten var ydet, var forpligtet til, ud over de organisatoriske forhold, hvorved de offentlige virksomheder var knyttet til staten, at tage hensyn til direktiverne fra en »comitato interministeriale per la programmazione economica« (CIPE) (jf. dommene af »21.3.1991« i sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, præmis 11 og 12, og i sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, præmis 13 og 14).

Også andre omstændigheder kan have betydning for, om en stat kan tilregnes en støtteforanstaltning, der er truffet af en offentlig virksomhed, nemlig navnlig om denne er integreret i den offentlige forvaltning, karakteren af dens aktiviteter og om disse udøves på markedet under normale konkurrencevilkår med deltagelse fra private erhvervsdrivende, virksomhedens juridiske status - det være sig, om den henhører under den offentlige ret eller privatrechts regler for selskaber — udstrækningen af de offentlige myndigheders kontrol med administrationen af virksomheden eller enhver anden omstændighed, som i det konkrete tilfælde indikerer, at de offentlige myndigheder er impliceret deri, eller som tværtimod sandsynliggør, at de ikke er impliceret i vedtagelsen af en foranstaltning, når der endvidere henses til dennes rækkevidde, indhold eller hermed forbundne betingelser«⁽³⁰⁾.

(202) I åbningsskrivelsen (punkt 140-150) sonderer Kommissionen i henseende til tilregnelsen af foranstaltningen mellem tidsrummet forud for kontraktens indgåelse den 7. april 2003 og tidsrummet herefter. I lyset af Belgiens betragtninger forekommer det mere hensigtsmæssigt at sondre mellem tre forskellige perioder:

⁽²⁸⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen, jf. fodnote 13, præmis 52 og 55.

⁽²⁹⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen, jf. fodnote 13, præmis 53 og 54.

⁽³⁰⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen, jf. fodnote 13, præmis 55 og 57.

— perioden forud for 19. juli 2002 (hvor SNCB's bestyrelse vedtog at godkende tildelingen af et likviditetsforsbud og acceptere, at en kapitalforhøjelse i IFB var »sandsynlig«)

— perioden fra 19. juli 2002 til 20. december 2002 (hvor SNCB's bestyrelse besluttede at godkende princippet om en kapitalforhøjelse i IFB og tillade direktionen at indlede forhandlinger om rammekontrakten af 7. april 2003)

— perioden efter 20. december 2002.

Perioden forud for bestyrelsens beslutning den 19. juli 2002

(203) Med hensyn til perioden forud for bestyrelsens beslutning er spørgsmålet, om den belgiske stat kan tilregnes den langmodighed, som SNCB's ledelse (direktionen) har udvist ved ikke at kræve betaling af IFB for transportserviceydelserne efter 2000. I åbningsskrivelsen (punkt 141-142) udtrykker Kommissionen tvivl om, hvorvidt beslutningen om at acceptere, at fakturaer systematisk ikke blev betalt i perioden fra udgangen af 2000 til begyndelsen af 2003, var blevet truffet uden indgreb fra den belgiske stat.

(204) I henhold til den belgiske regerings svar blev SNCB's bestyrelse først informeret om denne praksis den 19. juli 2002, og regeringskommissæren fik det også at vide på dette tidspunkt. Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger fra tredjeparter.

(205) Kommissionen har fundet bemærkninger om IFB i protokollerne fra kammerets og senatets forhandlinger af hhv. 6. marts 2002, 24. januar 2002 og 28. februar 2002 i forbindelse med en bredere debat mellem deputerede og senatorer om åbningen af jernbanemarkedet og indledningen af ABX-sagen. Den har efterfølgende anmodet den belgiske regering om at fremsende undersøgelserne fra Boston Consulting Group og Team Consult, som blev nævnt under disse debatter, samt den belgiske regerings beslutning af 22. februar 2002, som også var blevet drøftet.

(206) En analyse af disse dokumenter har ikke afsløret, at den belgiske regering skulle have været indblandet i SNCB's beslutninger om IFB's fremtid.

(207) Derved opstår spørgsmålet om, hvorvidt ledelsens langmodighed i en offentlig virksomhed som beskrevet i beslutningens punkt 203 kan tilregnes den belgiske

stat, når der ikke er tegn på, at myndighederne har grebet specifikt ind, da situationen opstod.

(208) Ifølge lov af 1993 om oprettelse af SNCB som offentligt aktieselskab styres virksomheden af SNCB's uafhængige ledelse, dvs. den administrerede direktør og medlemmerne af direktionen, uden indgreb fra de offentlige myndigheder. Da der ikke foreligger beviser for, at staten har grebet ind i IFB-sagen, må Kommissionen konkludere, at SNCB's ledelses beslutning om at acceptere, at IFB ikke betalte sine fakturer i perioden ultimo juli 2000-juli 2002, ikke kan tilregnes den belgiske stat.

Periode fra bestyrelsens beslutning den 19. juli 2002 til bestyrelsens beslutning den 20. december 2002

(209) Den 19. juli 2002 vidste SNCB's bestyrelse og dermed også regeringskommissæren, der repræsenterer Belgiens interesser i bestyrelsen, at IFB ikke havde betalt sine fakturaer siden udgangen af 2000, og den godkendte at tildele IFB et forskud på 2,5 mio. EUR i løbet af andet halvår af 2002.

(210) Kommissionen skal i den sammenhæng kontrollere, om kriterierne fra Stardust Marine-sagen gør det muligt at tilregne den belgiske stat SNCB's bestyrelsens beslutning. Det skal med andre ord undersøges, om regeringskommissærens tilstedeværelse i bestyrelsen, selvom han ikke konkret har grebet ind vedrørende den pågældende foranstaltning alligevel gør det muligt at tilregne den belgiske stat beslutningen. Imidlertid fremgår det af de oplysninger, som Kommissionen råder over, at hverken undersøgelsen af sagen eller bemærkninger fra tredjeparter har afsløret beviser for, at den belgiske regering skulle have søgt at påvirke bestyrelsens beslutning af 19. juli 2002. Da SNCB er en selvstændig, offentlig virksomhed med status af offentligt aktieselskab, kan direktionen lede den helt uafhængigt af den belgiske stat. Med hensyn til regeringskommissærens tilstedeværelse i SNCB's bestyrelse tager Kommissionen til efterretning, at dennes rolle er begrænset (se også Revisionsrettens beretning herom): Regeringskommissæren kunne ikke gribe ind i forbindelse med beslutningen af 19. juli 2002, medmindre denne beslutning kunne være til skade for SNCB's levering af offentlige tjenesteydelser. I lyset af støttebeløbets størrelse (2,5 mio. EUR) og støttens form (rentebærende likviditetsforsbud) må det konstateres, at beslutningen ikke ville kunne skade SNCB's levering af offentlige tjenesteydelser. (31): Regeringskommissæren kunne ikke gribe ind i forbindelse med beslutningen af 19. juli 2002, medmindre denne beslutning kunne være til skade for SNCB's levering af offentlige tjenesteydelser. I lyset af støttebeløbets størrelse (2,5 mio. EUR) og støttens form (rentebærende likviditetsforsbud) må det konstateres, at beslutningen ikke ville kunne skade SNCB's levering af offentlige tjenesteydelser.

(31) Revisionsretten: »Le bon emploi des deniers publics par la S.N.C.B.; Audit effectué en exécution de la résolution de la Chambre des représentants du 11. mai 2000«, Bruxelles, maj 2001.

- (211) På baggrund af disse oplysninger konkluderer Kommissionen, at SNCB's tildeling af et forskud på 2,5 mio. EUR til IFB til at opretholde en kommerciel aktivitet, der ikke har nogen forbindelse med offentlige tjenesteydelser, ikke kan tilregnes den belgiske stat.

- (212) Kommissionen konkluderer, at der i den foreliggende sag ikke findes beviser vedrørende den belgiske administrations deltagelse, aktiviteternes art eller status, som gør det muligt at tilregne den belgiske stat bestyrelsens beslutning af 19. juli 2002 om at tildele IFB et forskud på 2,5 mio. EUR.

Perioden efter bestyrelsens beslutning den 20. december 2002

- (213) Den 20. december 2002 besluttede bestyrelsen af indgå en kontrakt med IFB vedrørende redningsforanstaltninger og omstrukturierungsforanstaltninger samt at godkende en kapitalforhøjelse i IFB.

- (214) Kommissionens analyse af sagen, som fremgår af åbningsskrivelsens punkt 143-150, har afdækket tre konkrete beviser for, at den belgiske stat kan tilregnes disse rednings- og omstrukturierungsforanstaltninger til fordel for IFB. Disse beviser er:

— Omstrukturierungsplanen blev forelagt den belgiske stat til godkendelse

— Presseartikler, der påviser, at den belgiske regering havde en kraftig indflydelse på SNCB i løbet af 2003

— Omfanget og indholdet af samt betingelserne i rammekontrakten af 7. april 2003.

- (215) I deres svar på åbningsskrivelsen betvivler de belgiske myndigheder, at disse tre beviser skulle være tilstrækkelige til at fastslå, at foranstaltningerne skulle kunne tilregnes den belgiske stat i overensstemmelse med Stardust Marine-sagen. Kommissionen gentager nedenfor

bevisernes indhold og gør rede for, hvorfor den belgiske regerings argumenter ikke kan godtages.

a) *De offentlige myndigheders godkendelse (præmis 56 i Stardust Marine-dommen)*

- (216) I Domstolens domme i sagerne Van der Kooy⁽³²⁾, Italien mod Kommissionen⁽³³⁾, og Kommissionen mod Frankrig⁽³⁴⁾ og Kommissionen mod Frankrig var godkendelsen kombineret med andre forhold, som påviste myndighedernes indflydelse. I sin beslutning vedrørende Space Park Development GmbH, som var den første beslutning, Kommissionen baserede på Stardust Marine-dommen, tilregnes staten en støtte, fordi det pågældende lån skulle godkendes af delstaten Bremen⁽³⁵⁾ og Kommissionen mod Frankrig var godkendelsen kombineret med andre forhold, som påviste myndighedernes indflydelse. I sin beslutning vedrørende Space Park Development GmbH, som var den første beslutning, Kommissionen baserede på Stardust Marine-dommen, tilregnes staten en støtte, fordi det pågældende lån skulle godkendes af delstaten Bremen⁽³⁶⁾. Følgelig udgør forelæggelsen af en foranstaltning for en medlemsstat til godkendelse et bevis for tilregnelser.

- (217) I den foreliggende sag er SNCB's og IFB's bestyrelser i medfør af rammekontrakten artikel 2 forpligtede til at forelægge den belgiske stat omstrukturierungsplanen til godkendelse⁽³⁷⁾. Det udgør derfor et første bevis for, at SNCB's beslutning om at omstrukturere IFB kan tilregnes den belgiske stat.

- (218) Den belgiske regering anfører, at SNCB og IFB, til forskel fra hvad der er anført i rammekontrakten, i sidste instans ikke forelagde den belgiske regering omstrukturierungsplanen til godkendelse, fordi det ville have været en overtrædelse af SNCB's kommercielle selvstændighed.

⁽³²⁾ Domstolens dom af 2. februar 1988, Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV m.fl. mod Kommissionen (forenede sager C-67/85, C-68/85 og 70/85, Sml. 1988, s. 219).

⁽³³⁾ Domstolens dom af 21. maj 1991, Frankrig mod Kommissionen (sag C-303/88, Sml. 1991 I, s. 1433, og sag C-305/89, Sml. 1991 I, s. 1603).

⁽³⁴⁾ Domstolens dom af 30. maj 1985, Frankrig mod Kommissionen (290/83, Sml. 1985, s. 439).

⁽³⁵⁾ Statens udnævnelse af ledelsen for dommene Kommissionen mod Italien, finansiering foretaget af en offentlig instans, tildelingsbetingelser, som svarer til betingelserne for almindelig statsstøtte, regeringens beskrivelse af støtten som støtte, der indgår i en pakke af statslige foranstaltninger for dommen Kommissionen mod Frankrig.

⁽³⁶⁾ Kommissionens beslutning af 17. september 2003 om Tysklands statsstøtte til fordel for Space Park Development GmbH (EUT L 61 af 27.2.2004, s. 66), betragtning 30.

⁽³⁷⁾ Artikel 4 har følgende ordlyd: »Parterne bekræfter, at de tilsigter at gennemføre følgende foranstaltninger, i det omfang de er forenelige med den omstrukturierungsplan, der er godkendt af de to bestyrelser, den belgiske stat og om nødvendigt af Europa-Kommissionen og med forbehold af IFB's aktionærers godkendelse.«

- (219) Som allerede forklaret i åbningsskrivelsen (punkt 146-147) betyder dette forhold ikke, at beviset for tilregnelser falder bort: Det forekommer udelukket, at de to parter til kontrakten, SNCB og IFT, ville medtage en sådan klausul i kontrakten, hvis den belgiske regering ikke havde haft nogen indflydelse i den retning.
- (220) At den belgiske regering påstår, at den ikke er blevet formelt hørt om omstruktureringen, er ikke nok til at udelukke, at den kan have haft en uformel indflydelse i forbindelse med udarbejdelsen af rammekontrakten af 7. april 2003 og heller ikke, at planen var blevet godkendt. Som Domstolen konstaterer i dommen Stardust Marine, »er det normalt meget vanskeligt for tredje- mand, netop på grund af de privilegerede forbindelser mellem staten og de offentlige virksomheder, at påvise i et konkret tilfælde, at en offentlig virksomhed har truffet støtteforanstaltninger efter anvisning fra offentlige myndigheder«. Alene det at kontrakten mellem parterne omfatter den belgiske stats godkendelse, er et kraftigt indicium for, at den belgiske regering har været inddraget.
- (221) Den belgiske regering anfører i sit svar på åbningsskrivelsen, at bestemmelsen i rammekontraktens artikel 2 ikke vedrørte selve omstruktureringsplanen, men Belgiens anmeldelse af rammekontrakten til Kommissionen.
- (222) Kommissionen finder ikke dette argument overbevisende. Hvis parterne i rammekontrakten alene havde tænkt på Belgiens anmeldelse til Kommissionen, ville de have skrevet dette udtrykkeligt i kontraktens artikel 2. Belgiens forslag til fortolkning strider mod kontraktens bogstav.
- (223) Kommissionen konkluderer derfor, at kontraktens artikel 2 vedrører de belgiske myndigheders godkendelse af foranstaltningerne og er et indicium for, at de pågældende foranstaltninger kan tilregnes den belgiske stat.
- b) Presseartikler
- (224) Yderligere indicier for, at den belgiske regering har været inddraget i denne sag, skal findes i forskellige presseartikler. I en artikel i La libre Belgique af 19. maj 2003 ⁽³⁸⁾ nævnes således SNCB's pressekontor, som forklarer, at Belgien endnu ikke havde anmeldt redningsforanstaltningerne til Kommissionen den 19. maj 2003 ⁽³⁹⁾, selvom rammekontrakten var underskrevet den 7. april 2003, fordi »den belgiske stat har noget at skulle have sagt«. I en artikel fra marts 2003 offentliggjort på webstedet www.cheminots.be siges der følgende om Karel Vinck, daværende administrerende direktør for SNCB, i forbindelse med ABX- og IFB-sagerne: »Han kræver tilstrækkelig stor handelfrihed for selskabets management«. Det er underforstået, at SNCB's ledelse mente, at staten blandede sig for meget i dens sager.
- (225) Belgien tilbageviser dette indicium. Med hensyn til artiklen i La libre Belgique anfører Belgien, at den føderale magt kun havde noget at skulle have sagt med hensyn til Belgiens anmeldelse af rammekontrakten til Kommissionen. Men teksten i presseartiklen og SNCB's meddelelse er klar. Hvis SNCB's pressekontor havde ønsket at sige, at den belgiske regering kun skulle godkende den tekst, der skulle fremsendes til Kommissionen, ville man have sagt, at det problem, der skulle løses, vedrørte formalia og ikke indhold.
- (226) Med hensyn til Karel Vincks udtalelser mener de belgiske myndigheder, at de var begrænset til ledelsen af de offentlige tjenesteydelser. Det forekommer ikke særlig troværdigt, da han især blev interviewet om ABX- og IFB-sagerne, der, som den belgiske regering også selv erkender, vedrørte SNCB's kommercielle aktiviteter og ikke de offentlige tjenesteydelser.
- c) Rammekontraktens omfang, indhold og vilkår
- (227) Mere generelt gør Kommissionen opmærksom på præmis 56 i ovennævnte Stardust Marine-dom, hvor det hedder, at »enhver anden omstændighed, som i det konkrete tilfælde indikerer, at de offentlige myndigheder er impliceret deri, eller som tværtimod sandsynliggør, at de ikke er impliceret i vedtagelsen af en foranstaltning, når der endvidere henses til dennes rækkevidde, indhold eller hermed forbundne betingelser« skal indgå i overvejelserne, når det fastslås, om en foranstaltning kan tilegnes en medlemsstat, og som resulterer i, at rækkevidden, indholdet og betingelserne i forbindelse med rammekontrakten udgør supplerende omstændigheder, der indikerer tilegnelse.
- (228) Belgien tilbageviser den tredje omstændighed og gentager, at SNCB er fuldstændig selvstændig i henseende til at træffe alle beslutninger bortset fra ledelsen af offentlige tjenesteydelser.

⁽³⁸⁾ Presseartikler kan udgøre indicier for tilregnelser, se beslutning vedrørende ABX Logistics (EUT C 9 af 14.1.2004, s. 12) og Sniace SA (EUT L 108 af 30.4.2003, s. 35).

⁽³⁹⁾ »Inter Ferry Boats coupée en 2 branches«, online den 19. maj 2003 på [auf der Website www.lalibre.be](http://www.lalibre.be)

(229) Kommissionen mener, at loven af 1993, der regulerer SNCB's status som offentligretligt aktieselskab, ganske vist giver SNCB en vis selvstændighed med hensyn til de kommercielle aktiviteter, men minder om, at regeringskommissæren er til stede på alle bestyrelsesmøder og kan forelægge de belgiske myndigheder sager med henblik på at få ophævet en beslutning truffet af bestyrelsen om et forhold, som ikke vedrører leveringen af offentlige tjenesteydelser, hvis denne beslutning »er [...] til skade for leveringen af offentlige tjenesteydelser«.

(230) Som allerede klarlagt mener Kommissionen ikke, at regeringskommissæren kunne indbringe beslutningen om at tildele et likviditetsforskud på 2,5 mio. EUR for regeringen, fordi det på grund af beløbets størrelse og dets form ikke kunne være til skade for leveringen af offentlige tjenesteydelser.

(231) Samme vurdering kan ikke gøres gældende for beslutningen om at investere næsten 100 mio. EUR i et selskab, der var på fallittens rand. Denne beslutning skulle få regeringskommissæren til at gribe ind eller til i det mindste informere de belgiske myndigheder, så de kunne træffe foranstaltninger, enten formelt eller uformelt, således som han f.eks. gjorde i 2000 i forbindelse med investeringerne i ABX, den italienske afdeling.

(232) Følgelig mener Kommissionen, at rammekontraktens rækkevidde, indhold og betingelser i sammenhæng med regeringskommissærens beføjelser er en omstændighed, der indikerer tilregnelse.

d) Konklusion

(233) Kommissionen konkluderer følgelig, at de omhandlede foranstaltninger skal tilregnes den belgiske stat med hensyn til perioden efter SNCB's bestyrelses beslutning den 20. december 2002.

(234) Derfor skal det analyseres, om de foranstaltninger vedrørende IFB, som SNCB traf efter den 20. december 2002, har udgjort en fordel for modtageren, eller om SNCB tværtimod har handlet som en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår.

4.1.2. Fordel for støttemodtageren i medfør af princippet om en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår

(235) Det bør analyseres, om SNCB's bestyrelses beslutning af 20. december 2002 om at forhøje IFB's kapital ved at konvertere forfaldne fordringer og tildele redningsfor-

anstaltninger, som førte til, at SNCB den 7. april 2003 underskrev rammekontrakten med IFB, har medført en økonomisk fordel for IFB, eller om en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår, ville have truffet en tilsvarende beslutning.

(236) Da SNCB's beslutning om, at IFB fra udgangen af 2000 og til december 2002 ikke længere skulle betale sine fakturaer, og om at tildele et forskud på 2,5 mio. EUR ikke kan tilregnes Belgien, er der intet behov for en detaljeret analyse af disse beslutninger.

(237) Redningsforanstaltningerne bestod som nævnt af følgende:

— Indrømmelse af en betalingsfrist for gælden på 63 mio. EUR

— Tildeling af en kreditfacilitet på 15 mio. EUR

— Tildeling af et forskud på 5 mio. EUR, som kan kræves tilbagebetalt.

(238) ændelse af datterselskaberne i Frankrig samt omstrukturering og videreførelse af aktiviteterne i Belgien. Disse foranstaltninger skulle i første omgang finansieres via redningsforanstaltningerne, idet denne finansiering i henhold til omstruktureringsplanen ville blive gjort vedvarende med konverteringen af følgende fordringer til selskabskapital:

— Konverteringen af gæld på 63 mio. EUR, for hvilken der er indrømmet en betalingsfrist, til selskabskapital

— Konverteringen af kreditfaciliteten på 15 mio. EUR til selskabskapital

— Konverteringen af påløbne renter i løbet af betalingsfristen og af kreditfaciliteten til selskabskapital.

(239) For at fastslå om SNCB har handlet som en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår, skal det vurderes, om en privat investor af en størrelse, der kan sammenlignes med SNCB's, og som befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med SNCB's, under lignende forhold ville have handlet på samme måde.⁽⁴⁰⁾

⁽⁴⁰⁾ Dom af 21. marts 1991, Italien mod Kommissionen, sag C-305/89, præmis 19 og 20.

(240) Retten har præciseret, at den fremgangsmåde, en privat investor følger, ikke nødvendigvis behøver være samme fremgangsmåde som den en almindelig investor, der placerer kapital til forrentning på kortere eller længere sigt, følger, men dog i det mindste skal være et privat holdingselskab eller en privat koncern af virksomheder, som følger en global eller sektorbestemt strukturalpolitik, og som lader sig lede af mere langsigtede rentabilitetsudsigter⁽⁴¹⁾. Domstolen præciserer, at Kommissionen er forpligtet »til at foretage en fuldstændig gennemgang af alle de væsentlige elementer i den omtvistede transaktion og af dens sammenhæng« for at kunne vurdere, om medlemsstaten har handlet som en privat investor, der handler på normale, markedøkonomiske vilkår⁽⁴²⁾.

(241) I sit svar på åbningsskrivelsen fremfører Belgien, at SNCB's beslutning om at anmode IFB om at afhænde koncernens franske datterselskaber og også SNCB's beslutning om at anmode IFB om at omstrukturere og videreføre aktiviteterne i Belgien svarer til de beslutninger, som en privat investor, der handler på normale, markedsmæssige vilkår, ville have truffet.

(242) Kommissionen finder imidlertid, at det relevante spørgsmål ikke er, om SNCB ved at afhænde sine datterselskaber i Frankrig og omstrukturere og videreføre aktiviteterne i Belgien har opført sig som en investor, der handler på normale, markedøkonomiske vilkår, men om SNCB's beslutning om at finansiere disse to foranstaltninger er en beslutning, som en privat investor ville have truffet.

(243) I 2002/2003 skulle SNCB derfor beslutte, om det overordnet set var mindre dyrt at finansiere IFB's omstrukturering (som medførte afhændelse af datterselskaberne i Frankrig og videreførelse af aktiviteterne i Belgien), eller om det var billigere at erklære IFB konkurs. Kommissionens normale praksis er at vurdere, at en privat investor ville have videreført et datterselskabs aktiviteter, hvis en sammenligning mellem omkostningerne ved hhv. at afhænde datterselskabet og at omstrukturere det viser, at førstnævnte overstiger sidstnævnte⁽⁴³⁾.

(244) Derfor skal man først beregne SNCB's omkostninger ved hvert af de to scenarier, omstruktureringen og likvidationen af IFB.

4.1.2.1. Omkostninger ved omstrukturering af IFB

(245) I det første scenario afsætter SNCB 95,3 mio. EUR til finansiering af omstruktureringen af IFB i form af

afkald på inddrivelse af fordringer, som konverteres til kapital. Efter omstruktureringen ejer selskabet 100 % af en virksomhed, hvis værdi anslås til 31 mio. EUR, men hvis henlæggelser udgør 34,2 mio. EUR, hvis økonomiske gæld er på 15 mio. EUR (ekskl. gæld til SNCB), og hvis nettoværdi derfor er - 18 mio. EUR. Kommissionen finder, at disse skøn, der er baseret på anerkendte metoder, er realistiske.

(246) Kommissionen konstaterer følgelig, at SNCB i tilfælde af salg af IFB kun ville have kunnet opnå en negativ salgspris.

4.1.2.2. Hypotetiske omkostninger ved likvidationen af IFB

(247) I det andet scenario giver SNCB ligeledes afkald på at inddrive sine fordringer til en samlet værdi af 95 mio. EUR. Belgien mener på grundlag af de oplysninger, der var til rådighed på tidspunktet for indgåelsen af rammekontrakten den 7. april 2003, at likvidationen af IFB's belgiske aktiviteter ville have tvunget SNCB til at afholde yderligere omkostninger på mellem 70,6 og 161,8 mio. EUR. Dette beløb skulle svare til de beløb, som normalt ville have kunnet inddrives ved likvidationen af aktiverne (37,5 mio. EUR) med fradrag af omkostninger i forbindelse med likvidationen af IFB's passiver (67-76,9 mio. EUR) og omkostninger til de medarbejdere hos SNCB, som ville blive fritstillet (41,1 mio.-122,4 mio. EUR), når IFB's aktiviteter ophørte.

(248) Kommissionen tilslutter sig ikke denne analyse. For det første bestrider den, at SNCB skulle betale samtlige IFB's passiver. For det andet bestrider den Belgiens beregning af det supplerende beløb til sociale udgifter.

SNCB's ansvar for IFB's passiver

(249) I modsætning til det af Belgien påståede betyder det forhold, at IFB havde en negativ nettoaktivbeholdning (værdien fra inddrivelsen af aktiverne med fradrag af værdien af forfaldne passiver), ikke, at SNCB i tilfælde af fallit skulle have afholdt det tilsvarende overskydende passivbeløb. Kommissionen erindrer om, at et selskab som IFB i princippet indestår for sine forpligtelser med virksomhedens egen selskabsformue. Aktionærernes ansvar for selskabets forpligtelser overstiger normalt ikke dettes selskabskapital og påvirker derfor ikke de forskellige aktionærs egne formuer. Nogle nationale lovgivninger indeholder mulighed for, at tredjemand har regres over for aktionærerne, men det er kun i ganske særlige tilfælde og på meget strenge betingelser.⁽⁴⁴⁾

⁽⁴¹⁾ Dom af 21. marts 1991, Italien mod Kommissionen, sag C-305/89, præmis 19 og 20.

⁽⁴²⁾ Dom af 6. marts 2003, WestLB Girozentrale mod Kommissionen (forenede sager T-228/99 og T-233/99, Sml. II 2003, s. 435), præmis 2251).

⁽⁴³⁾ Se Kommissionens beslutning af 7. december 2005, sag C53/03, Belgien, omstrukturering af selskabet ABX Logistics, punkt 196 ff.

⁽⁴⁴⁾ Se beslutning om udvidelse af proceduren C53/03, Belgien, ABX Logistics, punkt 61.

(250) Var IFB gået fallit, ville SNCB således have tabt selskabskapitalen, men ikke skullet holde IFB's kreditorer skadesløse. SNCB's udgifter i forbindelse med IFB's fallit i førstnævntes egenskab af aktionær ville således have været nul og ikke 29,5-39,4 mio. EUR, som de belgiske myndigheder påstår.

(251) Kommissionen erkender dog i sin beslutningspraksis, at en virksomhed i SNCB's situation kunne være forpligtet til at afholde omkostninger i sin egenskab af andet end aktionær.⁽⁴⁵⁾ I dette tilfælde drejer det sig især om følgende udgifter:

- Som kreditor taber SNCB sine fordringer på IFB, i det mindste i forhold til sin andel af de af IFB's passiver, der ikke er dækket af aktiverne. Kommissionen kan acceptere, at denne risiko i lyset af SNCB's rolle i likvidationen af IFB kan vurderes til at udgøre op til SNCB's samlede fordringer på IFB svarende til 95 mio. EUR.
- Kommissionen kunne medgive, at det ville have været klogt af SNCB som moderselskab for at redde sit ry at påtage sig ansvaret for en del af den ubetalte gæld til IFB's leverandører, som også er SNCB's leverandører.

(252) Der skal derfor udarbejdes et skøn over det maksimumbeløb, som SNCB i så tilfælde kunne blive tvunget til at betale. I den sammenhæng mener Belgien ikke, at ekstraomkostningerne for SNCB ville overstige 13 mio. EUR. I virkeligheden ville ekstraomkostningerne kunne have været lavere, fordi IFB's kreditorer for det første ville have fået godtgjort en del af deres fordringer fra likvidationen af IFB, og SNCB skulle kun have godtgjort restbeløbet. Dette beløb på 13 mio. EUR skal derfor betragtes som en maksimalgrænse.

SNCB's ekstraomkostninger til sociale udgifter

(253) Kommissionen mener principielt, at en privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår og skal vælge mellem at finansiere en omstrukturering af sit datterselskab og at erklære dette fallit, kan blive tvunget til at afholde udgifter i forbindelse med personalenedskæringer, hvis disse nedskæringer er en direkte, uundgåelig følge af datterselskabets fallit.

(254) Belgiens konklusion er, at IFB's fallit ville have efterladt SNCB med 530 overskydende medarbejdere, hvoraf 50 var udstationeret til IFB, mens 480 arbejdede hos SNCB, men med aktiviteter, der afhang af IFB's aktiviteter.

SNCB's afskedigelse af 530 medarbejdere ville have medført ekstra omkostninger på 122,4 mio. EUR svarende til 230 000 EUR pr. medarbejder. Beregningen er beskrevet i detaljer i denne beslutnings del 3.

(255) Kommissionen finder det ikke realistisk, at SNCB kun ville have kunnet overtage 21 % af den trafik, som hidtil var blevet genereret af IFB. Som Belgien erkender i sit svar på åbningsskrivelsen, er der et kraftigt opsving på de markeder, som IFB er aktiv på (vækst på 11 % for godsomladning og på 12 % for kombineret transport). Derfor forekommer det sandsynligt, at IFB's konkurrenter ville have købt IFB's aktiver for at videreføre selskabets aktiviteter.

(256) I denne hypotese ville IFB's køber få brug for jernbanetransportydelse. I lyset af SNCB's stærke position på det internationale godstransportmarked fra Belgien og selskabets monopol (til 1. januar 2007) på det nationale godstransportmarked i Belgien mener Kommissionen, at IFB's køber ville have valgt SNCB til at dække i det mindste en stor del af sine jernbanetransportbehov. Selv i tilfælde af at IFB var blevet erklæret konkurs, ville SNCB have kunnet genvinde en meget stor del af den jernbanetrafik, som IFB genererede.

(257) Kommissionen bemærker desuden, at jernbanetransportmarkedet er i fremgang. Det forekommer derfor rimeligt at antage, at SNCB ville have kunnet vokse med samme hast som markedet og dermed efterhånden have kunnet genintegrere de 50 medarbejdere udstationeret til IFB.

(258) Konkluderende mener Kommissionen ikke, at Belgien har fremført overbevisende argumenter for, at SNCB ville have haft 480 medarbejdere for meget i tilfælde af IFB's fallit, eller at man ikke ville have kunnet genintegrere de 50 medarbejdere udstationeret til IFB.

(259) På grundlag af oplysningerne fra Belgien finder Kommissionen, at SNCB også i det andet scenario (som i det første) giver afkald på at få godtgjort sine fordringer på i alt 95,3 mio. EUR og derudover betaler en maksimal omkostning på 13 mio. EUR.

4.1.2.3. Konklusion

(260) SNCB giver i de to scenarier afkald på at få godtgjort sine fordringer på IFB, 95,3 mio. EUR, og Belgien har derfor ikke påvist, at SNCB ved at vælge det første scenario (finansiering af omstruktureringen), som førte til, at SNCB overtog en virksomhed med en negativ værdi på

⁽⁴⁵⁾ Se Kommissionens beslutning af 7. december 2005, sag C53/03, Belgien, omstrukturering af selskabet ABX Logistics, punkt 204 ff.

anslået – 18 mio. EUR, har truffet et økonomisk klogt valg i forhold til det andet scenario med likvidation, hvor de eneste forventelige ekstraomkostninger inden for rammerne af den foreliggende procedure anslås til maksimalt 13 mio. EUR.

- (261) Kommissionen konkluderer, at Belgien ikke har påvist, at SNCB har handlet som en privat investor på markedsøkonomiske vilkår ved at træffe en beslutning, der kan tilregnes den belgiske stat, om at finansiere omstruktureringen og videreførelsen af IFB i Belgien og afhænde IFB's aktiviteter i Frankrig.

4.1.3. Konkurrencefordrejning og indvirkning på samhandelen mellem medlemsstaterne

- (262) Kommissionen skal analysere situationen på det berørte marked og modtagernes markedsandele på dette marked samt den indvirkning, som den økonomiske støtte har haft på konkurrencesituationen ⁽⁴⁶⁾.

- (263) I den foreliggende sag er der ydet økonomisk støtte til en virksomhed, der opererer på markeder, som er åbne for konkurrence, og som konkurrerer med andre aktører fra forskellige medlemsstater, hvilket fremgår af del 2 i den foreliggende beslutning. Den økonomiske støtte fordrejer eller truer dermed med at fordreje konkurrencen og truer med at påvirke eller påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

- (264) Den belgiske regering betvivler i sit svarbrev på åbningskrivelsen, at disse to kriterier i artikel 87, stk. 1, er opfyldt, da Kommissionen angiveligt ikke har fremlagt bevis for en sådan konkurrencefordrejning.

- (265) Kommissionen gør de belgiske myndigheder opmærksom på, at der i artikel 87, stk. 1, henvises til en trussel om fordrejning. Følgelig skal Kommissionen ikke bevise, at der er tale om konkurrencefordrejning, men skal på overbevisende vis gøre rede for risikoen for en sådan fordrejning, hvilket den har gjort i åbningskrivelsen (punkt 212-213) og i denne beslutning.

4.1.4. Konklusion: Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger statsstøtte

- (266) Konkluderende mener Kommissionen, at SNCB's finansiering af omstruktureringen af IFB (i Belgien) og afhændelsen af aktiviteterne i Frankrig i form af konvertering af en gæld på i alt 95,3 mio. EUR til kapital udgør en statsstøtte.

4.2. Støttens forenelighed

- (267) I henhold til artikel 87, stk. 3, litra c), er »støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller

økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse« forenelig med fællesmarkedet.

- (268) Den af Belgien tildelte støtte gennem SNCB kan være forenelig med fællesmarkedet i medfør af artikel 87, stk. 3, litra c), således som denne fortolkes af Kommissionen i rammebestemmelserne fra 1999 og 2004.

4.2.1. Forenelighed som støtte til redning

- (269) Kun foranstaltninger, der består af likviditetsstøtte, kan være forenelige som redningsstøtte. I det foreliggende tilfælde er likviditetsstøtten ydet i form af betalingsfristen, kreditfaciliteten og et forskud, der kan kræves tilbagebetalt.

- (270) Indledningsvis er det vigtigt at afgøre, hvilken udgave af rammebestemmelserne der finder anvendelse. Sidste udgave af disse rammebestemmelser trådte i kraft den 10. oktober 2004. Det hedder her i punkt 7, »Anvendelsesdato og varighed«:

»(102) Kommissionen vil anvende disse rammebestemmelser med virkning fra den 10. oktober 2004 til den 9. oktober 2009.

(103) Anmeldelser, der indgår til Kommissionen før den 10. oktober 2004, vil blive vurderet på grundlag af de på anmeldelsestidspunktet gældende kriterier.

(104) Kommissionen vil undersøge, om rednings- eller omstrukturingsstøtte, der er ydet uden Kommissionens forudgående godkendelse og derfor i strid med traktatens artikel 88, stk. 3, er i overensstemmelse med fællesmarkedet på grundlag af disse rammebestemmelser, hvis al støtten eller en del heraf er blevet ydet efter rammebestemmelsernes offentliggørelse i *Den Europæiske Unions Tidende*. I alle andre tilfælde vil den foretage undersøgelsen på grundlag af de rammebestemmelser, der anvendes på det tidspunkt, hvor støtten blev ydet.«

- (271) Likviditetsstøtten blev tildelt den 7. oktober 2003 med indgåelsen af rammekontrakten mellem IFB og SNCB. Dette fandt sted uden forudgående anmeldelse til Kommissionen og er derfor en overtrædelse af traktatens artikel 88, stk. 3. Vurderingen af støttens forenelighed som redningsstøtte skal derfor ske på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999.

⁽⁴⁶⁾ Domstolens dom af 13. marts 1985, Kongeriget Nederlandene og Leeuwarder Papierwarenfabriek mod Kommissionen (forenede sager 296/82 og 318/82, Sml. 1985, s. 809), præmis 24.

(272) I punkt 23 i rammebestemmelserne fra 1999 fastlægges følgende fem betingelser for, at en redningsstøtte kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet:

»For at kunne godkendes af Kommissionen skal redningsstøtte:

a) bestå af likviditetsstøtte, der tager form af lånegarantier eller lån. I begge tilfælde skal lånet ydes til en rentesats, der mindst svarer til de satser, der gælder for lån til sunde virksomheder, og navnlig til de rentesatser, som Kommissionen har fastsat

b) være knyttet til lån, som skal tilbagebetales inden for tolv måneder efter sidste udbetaling af lånet til virksomheden. Tilbagebetalingen af lånet i forbindelse med redningsstøtten kan eventuelt dækkes af en omstrukturingsstøtte, som senere godkendes af Kommissionen

c) være begrundet i alvorlige sociale vanskeligheder og ikke have alvorlige negative spillover-effekter i andre medlemsstater

d) ved anmeldelsen være ledsaget af et tilsagn fra medlemsstaten om senest seks måneder fra godkendelsen af redningsstøtten at tilsende Kommissionen enten en omstrukturingsplan eller en likvidationsplan eller dokumentation for, at lånet er blevet fuldstændig tilbagebetalt, og/eller at garantien er ophævet

e) være begrænset til, hvad der er nødvendigt for at sikre virksomhedens drift (f.eks. dækning af lønudgifter eller løbende leverancer) i den periode, som støtten er godkendt for.«

(273) Støtten skal i henhold til kontrakten tilbagebetales inden for 12 måneder. Imidlertid har den belgiske regering meddelt Kommissionen, at denne frist ved stiltiende overenskomst mellem parterne blev forlænget til tidspunktet for kapitalforhøjelsen.

(274) I lyset af dette forhold fremførte Kommissionen i sin åbningsskrivelse (punkt 232-233), at kriteriet i punkt 23 b) ikke var opfyldt, og at likviditetsstøtten ikke kunne godkendes som redningsstøtte.

(275) Mod denne juridiske vurdering har Belgien fremført tre argumenter. Belgien mener for det første, at SNCB opretholdt redningsforanstaltningerne med det ene formål at gøre det muligt for Kommissionen at afslutte undersøgelsen af sag NN 9/2004. Belgien påberåber sig punkt 24 i rammebestemmelserne, hvor det hedder, at en godkendelse af redningsforanstaltninger er gyldig, indtil Kommissionen træffer beslutning om omstruktureringsplanen. Følgelig anmoder de belgiske myndigheder Kommissionen om ikke at påberåbe sig varigheden af dens egen godkendelsesprocedure for redningsforanstaltningerne til at sætte spørgsmålstegn ved varigheden af redningsforanstaltningerne, og på grundlag af rammebestemmelsernes punkt 24 godkende redningsforanstaltningerne, indtil Kommissionen træffer beslutning om omstruktureringsplanen.

(276) Kommissionen finder ikke dette argument relevant. Det hedder i punkt 24 i rammebestemmelserne fra 1999: »Den første godkendelse af redningsstøtten dækker en periode på højst seks måneder, eller, hvis medlemsstaten fremlægger en omstrukturingsplan inden for denne frist, indtil Kommissionen træffer beslutning om denne plan. I forbindelse med den første godkendelse kan Kommissionen i behørigt begrundede ekstraordinære tilfælde godkende en forlængelse af den første frist på seks måneder efter anmodning fra medlemsstaten.«

(277) Kommissionen tager til efterretning, at Belgien indførte omstrukturingsstøtten den 7. april 2003. Fristen på seks måneder for fremsendelsen af en omstrukturingsplan udløb derfor den 6. oktober 2003. Eftersom de belgiske myndigheder først fremlagde denne plan for Kommissionen på mødet den 12. december 2003, har de ikke overholdt fristen i rammebestemmelsernes punkt 24.

(278) De belgiske myndigheders andet argument om, at de havde fremsendt alle nødvendige oplysninger, således at Kommissionen kunne træffe en beslutning, med deres meddelelse af 12. august 2003, er heller ikke relevant. Det forhold, at Kommissionen flere gange bad om supplerende oplysninger, viser, at de oplysninger, Belgien havde fremsendt, ikke var fuldstændige.

(279) Med hensyn til de belgiske myndigheders argument om, at Kommissionen aldrig skulle have udtrykt forbehold vedrørende den midlertidige opretholdelse af redningsforanstaltningerne, burde det være nok at erindre om, at Kommissionen i sine skrivelser af hhv. 13. oktober 2003 og 26. januar 2005 skrev følgende: Kommissionen gør »de belgiske myndigheder opmærksom på

standstill-klausulen vedrørende anvendelsen af traktatens artikel 88, stk. 3, som omhandlet i artikel 3 i Rådets forordning (EF) nr. 659/99, ifølge hvilken enhver ny støtte ikke må gennemføres, før Kommissionen har vedtaget eller anses for at have vedtaget en beslutning, hvori den godkender en sådan støtte. Desuden tillader jeg mig at erindre de belgiske myndigheder om, at der i medfør af nævnte forordnings artikel 14 kan fremsættes krav om, at modtageren skal tilbagebetale enhver støtte, der er udbetalt i strid med denne klausul.

- (280) Kommissionen konkluderer derfor, at den likviditetsstøtte, som SNCB har ydet IFB, har overskredet fristen på de 12 måneder som omfattet af punkt 23 b) i rammebestemmelserne, og at de belgiske myndigheder ikke har forelagt omstrukturingsplanen for Kommissionen inden for seks måneder som fastlagt i punkt 24 i rammebestemmelserne fra 1999. SNCB's støtte kan derfor ikke godkendes som redningsstøtte. Den kan imidlertid være forenelig med fællesmarkedet som omstrukturingsstøtte.

4.2.2. Omstrukturingsstøttens forenelighed

- (281) Igen er det vigtigt at afgøre, hvilken udgave af rammebestemmelserne der finder anvendelse. I beslutningen om at indlede proceduren (punkt 240) fremfører Kommissionen, at hvis SNCB beslutter ikke at tildele IFB nye fordele, og hvis det bevises, at SNCB havde forpligtet sig til at konvertere sine fordringer til kapital før offentliggørelsen af rammebestemmelserne fra 2004, skulle Kommissionen i sin endelige beslutning undersøge SNCB's støtte til IFB på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999.
- (282) I de belgiske myndigheders svar på åbningsskrivelsen meddelte de Kommissionen, at de gav afkald på at tilføre IFB kapital i form af apportindskuddet i form af andele i selskabet TRW og trak anmeldelsen fra 28. februar 2005 tilbage. Kommissionen konstaterer derfor, at SNCB har besluttet ikke at tildele IFB en ny fordel, men begrænser sig til at konvertere sine fordringer til kapital.
- (283) Det skal fastslås, om SNCB havde forpligtet sig til at konvertere sine fordringer til kapital forud for offentliggørelsen af rammebestemmelserne fra 2004. De belgiske myndigheder godtgør i deres svar på åbningsskrivelsen, at SNCB's forpligtelse til at konvertere sine fordringer til kapital i henhold til belgisk lov blev endeligt indgået den 7. april 2003, dvs. da rammekontrakten blev underskrevet, og det forhold, at denne forpligtelse var omfattet af en suspensiv betingelse, nemlig anmeldelsen til

Kommissionen og dennes godkendelse, betød ikke, at denne forpligtelse ikke var fast og endelig. Som det også fremgår af de belgiske myndigheders argumentation, ville opfyldelsen af denne betingelse ske med tilbagevirkende kraft. SNCB's forpligtelse til at konvertere sine fordringer til kapital var derfor fast og endelig fra og med 7. april 2003.

- (284) Da de to betingelser er opfyldt, konkluderer Kommissionen, at det er rammebestemmelserne fra 1999, der skal finde anvendelse på den foreliggende sag. Denne konklusion stemmer i øvrigt også overens med analysen i åbningsskrivelsen (punkt 240), hvor Kommissionen konkluderer følgende:

»[...] hvis SNCB beslutter ikke at tildele IFB nye fordele, og hvis det bevises, at SNCB havde forpligtet sig til at konvertere sine fordringer til kapital før offentliggørelsen af rammebestemmelserne fra 2004, skulle Kommissionen i sin endelige beslutning undersøge SNCB's støtte til IFB på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999«⁽⁴⁷⁾.

- (285) For at kunne modtage omstrukturingsstøtte skal en virksomhed overhovedet være berettiget hertil i overensstemmelse med rammebestemmelserne. For at være støtteberettiget skal en virksomhed være kriseram. Herom hedder det i rammebestemmelserne fra 1999 (punkt 4-5):

»(4) [...] Kommissionen går imidlertid ud fra, at en virksomhed efter nærværende rammebestemmelser er kriseram, når den ikke — med egne finansielle midler eller med de midler, som virksomhedens ejer/aktionærer og kreditorer er villige til at skyde ind i virksomheden — er i stand til at bremse de tab, som med rimelig stor sikkerhed vil kvæle virksomheden på kort eller mellemlang sigt, medmindre de offentlige myndigheder griber ind.

- (5) Efter disse rammebestemmelser betragtes en virksomhed under alle omstændigheder, uanset dens størrelse, som kriseram

a) hvis der er tale om et selskab med begrænset ansvar (6), når over halvdelen af den tegnede kapital er forsvundet (7) og over en fjerdedel af denne kapital er gået tabt i løbet af de sidste 12 måneder.«

⁽⁴⁷⁾ Beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure — Statsstøtte C46/05, punkt 230.

(286) Som det anføres i åbningsskrivelsen (punkt 225), fremgår det af IFB's årsregnskaber for 2002, at der var en tegnet kapital på 48 mio. EUR og et tab før skat på 50 mio. EUR. Selskabskapitalen var således væk, da SNCB i april 2003 besluttede at yde sin støtte. Over halvdelen af den tegnede kapital var væk på daværende tidspunkt, og heraf var over en fjerdedel blevet anvendt i løbet af de foregående 12 måneder; IFB var derfor en kriseramt virksomhed i overensstemmelse med rammebestemmelsernes punkt 4 og 5.

(287) Endvidere må virksomheden ikke være nystiftet. Herom hedder det i rammebestemmelserne fra 1999 (punkt 7):

»(7) Rammebestemmelserne tillader ikke, at der ydes rednings- eller omstrukturingsstøtte til en nystiftet virksomhed, selv om virksomhedens finansielle stilling er vanskelig. Det gælder også, når den nye virksomhed er opstået ved likvidation af en tidligere virksomhed eller ved erhvervelse af dens aktiver.«

(288) Som beskrevet i denne beslutnings del 2 blev IFB stiftet den 1. april 1998 med fusionen mellem selskabet FerryBoats SA og InterFerry SA og tilførslen af selskabet Edmond Depaire SA's jernbaneafdeling til den fusionerede enhed. Kommissionen udtrykker i åbningsskrivelsen (punkt 218-223) tvivl med hensyn til, om den nye virksomhed IFB var en videreførelse af et af de tre selskabers juridiske person, eller om virksomheden var blevet stiftet i 1998.

(289) De belgiske myndigheder slår i deres svar på åbningsskrivelsen fast, at IFB var en videreførelse af FerryBoats SA's juridiske person, og at dette selskab blev oprettet i 1923. Kommissionen konkluderer derfor, at IFB ikke var en nystiftet virksomhed i medfør af punkt 7 i rammebestemmelserne fra 1999.

(290) Betingelserne for, at der kan tildeles omstrukturingsstøtte, er fastlagt i punkt 3.2.2 i rammebestemmelserne fra 1999. Der opstilles følgende betingelser:

- Omstrukturingsplanen skal inden for en rimelig tidshorisont kunne gøre virksomheden rentabel på længere sigt
- Der bør træffes foranstaltninger for mest muligt at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne
- Støtten begrænses til det minimum, der er nødvendigt for at muliggøre omstruktureringen

— Kommissionen skal på grundlag af regelmæssige og detaljerede rapporter fra medlemsstaterne være i stand til at sikre sig, at omstrukturingsplanen gennemføres tilfredsstillende

— Omstrukturingsstøtten må kun ydes én gang.

4.2.2.1. Omstrukturingsplan til genoprettelse af virksomhedens rentabilitet

(291) Med hensyn til omstrukturingsplanen til genoprettelse af virksomhedens rentabilitet hedder det i rammebestemmelserne fra 1999:

»(31) For at der kan ydes støtte, skal der iværksættes en omstrukturingsplan, der skal godkendes af Kommissionen, for al individuel støtte.

(32) Omstrukturingsplanen, der skal strække sig over en så kort periode som muligt, skal inden for en rimelig tidshorisont og på basis af en realistisk vurdering kunne gøre virksomheden rentabel på længere sigt. Omstrukturingsstøtten skal derfor være knyttet sammen med en bæredygtig omstrukturingsplan, som medlemsstaten forpligter sig til at følge. Denne plan skal forelægges Kommissionen med alle nødvendige detaljer, herunder bl.a. en markedsanalyse. Forbedringen af rentabiliteten skal først og fremmest opnås ved de interne foranstaltninger, der er indeholdt i omstrukturingsplanen. Rentabilitetsforbedringen må kun baseres på eksterne faktorer - f.eks. pris- og efterspørgsels-svingninger, som virksomheden ikke har større indflydelse på - hvis de anførte antagelser om markedsforventningerne er generelt anerkendte. En omstrukturering skal medføre nedlæggelse af alle aktiviteter, som selv efter omstruktureringen ville blive ved med at være tabsgivende af strukturbestemte årsager.

(33) Omstrukturingsplanen skal beskrive de omstændigheder, der førte til virksomhedens vanskeligheder, hvilket giver mulighed for at vurdere, om de foreslåede foranstaltninger er hensigtsmæssige. Den skal bl.a. tage hensyn til udbuds- og efterspørgselsituationen og den forventede udbuds- og efterspørgselsudvikling på markedet for de pågældende produkter og indeholde scenarier på grundlag af optimistiske, pessimistiske og neutrale hypoteser og beskrive virksomhedens specifikke stærke og svage sider. Planen skal give virksomheden mulighed for at skabe en ny struktur, der kan sikre rentabilitet på længere sigt, så virksomheden kan køre videre ved hjælp af egne midler.

- (34) Omstruktureringsplanen skal vise, at virksomheden efter omstruktureringen kan dække alle omkostninger, herunder afskrivninger og finansieringsomkostninger. Den omstrukturerede virksomheds afkast af egenkapitalen skal være tilstrækkeligt til, at den kan klare sig i konkurrencen ved egen hjælp.»
- (292) Kommissionen konkluderede i sin åbningsskrivelse (punkt 242-247), at Belgien havde fremlagt en omstrukturingsplan, som opfyldte kriterierne i rammebestemmelserne, og satte derfor ikke spørgsmålstejn ved dette kriterium. Efter indledningen af proceduren har Kommissionen ikke modtaget bemærkninger fra interesserede parter, som betvivler denne konklusion.
- (293) Kommissionen bemærker, at virksomheden IFB har bevist sin rentabilitet, både i omstrukturingsplanen, som blev fremlagt i 2003, og i de resultater, den siden da har opnået. Følgelig konkluderer Kommissionen som i åbningsskrivelsen, at kriteriet vedrørende »en omstrukturingsplan til genoprettelse af virksomhedens rentabilitet« er opfyldt.
- (294) Som det imidlertid fremgår af punkt 290 i denne beslutning, er en omstrukturingsplan til genoprettelse af virksomhedens rentabilitet ikke tilstrækkeligt; det skal ligeledes godtgøres, at støtten ikke skaber urimelig konkurrencefordrejning.
- 4.2.2.2. Forhindring af urimelig konkurrencefordrejning**
- (295) Om forhindring af urimelig konkurrencefordrejning hedder det i rammebestemmelserne fra 1999 (punkt 35-39):
- »(35) Der bør træffes foranstaltninger for mest muligt at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne. I modsat fald vil støtten »stride mod den fælles interesse« og dermed være uforenelig med fællesmarkedet.
- (36) Denne betingelse indebærer oftest en begrænsning af den stilling, som virksomheden kan indtage på sit (sine) marked(er) efter omstruktureringen. Hvis det (de) pågældende marked(er) er uden betydning ud fra en EF- og EØS-synsvinkel, eller hvis virksomhedens markedsandel(e) er ubetydelig(e), bør vurderingen være, at der ikke er tale om urimelig konkurrencefordrejning. Derfor gælder denne betingelse principielt ikke SMV, medmindre reglerne på statsstøtteområdet for den pågældende sektor fastsætter det modsatte.
- (37) Begrænsningen eller den tvungne reduktion af stillingen på det (de) pågældende marked(er), hvor virksomheden opererer, repræsenterer en modydelse til konkurrenterne. Denne modydelse skal stå i forhold til støttens konkurrencefordrejende virkning og skal specielt stå i forhold til virksomhedens relative vægt på dens marked eller markeder. Modydelsens omfang bestemmes af Kommissionen på basis af den markedsundersøgelse, der indgår i omstrukturingsplanen, og på grundlag af oplysninger fra tredjeparter, når proceduren er indledt. Reduktionen af virksomhedens stilling på markedet iværksættes ved hjælp af omstrukturingsplanen og de betingelser, der eventuelt er knyttet hertil.
- (38) Der kan slækkes på kravet om modydelser, hvis reduktionen eller begrænsningen risikerer at medføre en åbenlys forværring af markedssituationen, f.eks. ved indirekte at bevirke, at der opstår et monopol eller et snævert oligopol.
- (39) Modydelserne kan tage forskellige former, alt efter om virksomheden opererer på et marked med overkapacitet eller ej. [...]«
- (296) Forud for beslutningen om at indlede proceduren forklarede de belgiske myndigheder, at IFB havde truffet to foranstaltninger for at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne:
- lukningen af omladningsaktiviteterne i Frankrig
- lukningen af terminalen i Bressoux i Belgien og salget af andelene i terminalerne i Bruxelles og Zeebrugge i Belgien.
- (297) Kommissionen udtrykker i beslutningen om at indlede undersøgelsesproceduren (punkt 252-265) tvivl om, hvorvidt foranstaltningerne er tilstrækkelige til mest muligt at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne. Denne tvivl vedrørte de to sektorer, hvor IFB fortsatte sine aktiviteter, nemlig det belgiske godsomladningsmarked og det belgiske godslogistikmarked.
- a) Det belgiske godsomladningsmarked**
- (298) De to foranstaltninger, der er nævnt i åbningsskrivelsen (punkt 260), vedrørte det belgiske godsomladningsmarked. I åbningsskrivelsen (punkt 262-264) udtrykker Kommissionen tvivl om, hvorvidt foranstaltningerne er tilstrækkelige, navnlig da selskabet TRW — det var planen, at SNCB ville overdrage sin andel i dette selskab til IFB — havde store andele i terminalerne i Bruxelles og Zeebrugge, og da IFB havde minoritetsinteresser i et stort antal belgiske terminaler.

- (299) Den belgiske regering fremfører i sit svar på åbningsskrivelsen flere argumenter for at imødegå Kommissionens tvivl. Det understreges, at IFB's vækst har været mindre end markedets (4,1 % for IFB, 10,7 % for terminalerne i Antwerpen, 12 % for terminalerne i ARA-regionen). Kommissionen mener, at det med denne supplerende oplysning er muligt at konkludere, at IFB's vægt på markedet er blevet reduceret efter gennemførelsen af omstrukturingsplanen.
- (300) Desuden har Belgien påvist, at IFB havde reduceret sin kapacitet på godsomladningsmarkedet med 1,5 mio. TEU i 2002 til 1,1 mio. TEU i slutningen af 2005. Kommissionen finder, at denne kapacitetsreduktion er en foranstaltning med en i høj grad afbødende virkning.
- (301) Endelig har Belgien meddelt Kommissionen, at apportindsuddet af andele i TRW til IFB ikke ville blive gennemført. Kommissionen finder dette sidste argument vigtigt, da det betyder, at lukningen af Bressoux og salget af andelene i Bruxelles og Zeebrugge i høj grad reducerer IFB's tilstedeværelse på det belgiske godsomladningsmarked.
- (302) I lyset af disse argumenter og det forhold, at IFB's markedsandel ikke er særlig stor, mener Kommissionen, at Belgien har godtgjort, at der er truffet tilstrækkeligt vidtrækkende foranstaltninger til mest muligt at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne i sektoren for godsomladning.
- b) Det belgiske logistikmarked**
- (303) Kommissionen bemærker i sin åbningsskrivelse (punkt 257-259), at de foreslåede foranstaltninger ikke vedrører logistikmarkedet. Det forhold, at der ikke er stillet forslag til foranstaltninger for logistikmarkedet, at markedet er inde i en rivende udvikling, og at IFB har øget sin volumen betydeligt, har skabt tvivl om, hvorvidt Belgien havde afbødet støttens skadelige virkninger for konkurrenterne mest muligt, for så vidt angår IFB's logistikaktiviteter.
- (304) Den belgiske regering fremførte i sit svar på åbningsskrivelsen fem argumenter som bevis for, at IFB, i modsætning til hvad Kommissionen påstod i sin åbningsskrivelse, havde truffet foranstaltninger, der var tilstrækkelige til at begrænse konkurrencefordrejningen (yderligere oplysninger kan fås i beskrivelsen i del 3 i denne beslutning, punkt 177-187). Disse argumenter kan opsummeres som følger:
- Reduktion på 49 % af IFB's vognkapacitet
 - IFB's markedsandel er under 5 %
 - Langsommere vækst end for markedet generelt (9,9 % for IFB mod 12 % i gennemsnit for resten af markedet)
 - Især vækst inden for bulktransport, der er et undersegment, som IFB næsten ikke var til stede på før 2002
 - Liberaliseringen af banegodstransportområdet efter 2007 vil øge konkurrencepresset endnu mere.
- (305) Kommissionen konstaterer, at den belgiske regerings fem argumenter er overbevisende. Med hensyn til det første argument finder Kommissionen, at den belgiske regering har godtgjort, at IFB har reduceret sin logistikkapacitet ved at mindske antallet af vogne med 49 %, hvilket gør det muligt at begrænse de skadelige virkninger for konkurrenterne af de pågældende foranstaltninger. Med hensyn til det andet argument er Kommissionen enig med den belgiske regering i, at IFB's markedsandele er begrænsede på logistikmarkedet, jf. punkt 36 i rammebestemmelserne fra 1999. Med hensyn til det tredje argument mener Kommissionen, at Belgiens uddybende forklaringer vedrørende IFB's omsætning viser, at væksten i IFB Logistics har været langsommere end hos konkurrenterne, og at den større vækst vedrørte en undersektor, hvor IFB kun er marginalt til stede. Med hensyn til det fjerde argument mener Kommissionen, at selvom beslutningen om at give konkurrenterne adgang til terminalerne sandsynligvis også blev truffet af økonomiske hensyn, har det ikke desto mindre forstærket åbningen af de markeder, som IFB er aktiv på, og kan derfor således begrænse støttens skadelige virkninger. Med hensyn til det femte argument erkender Kommissionen, at IFB's situation har lighedspunkter med situationen for SNCF fret, i det omfang IFB som SNCF fret er aktiv i undersektorerne »jernbanetransport« og »kombineret transport«, der blev fuldstændig åbne for konkurrence fra og med 1. januar 2007. ⁽⁴⁸⁾
- (306) Kommissionen konkluderer, at Belgien har godtgjort, at der er truffet tilstrækkelige foranstaltninger for mest muligt at begrænse støttens skadelige virkninger for konkurrenterne i logistiksektoren.
- ⁽⁴⁸⁾ Denne fuldstændige markedsåbning, som er omfattet af direktiv 91/440/EF, blev gennemført med kongeligt dekret af 13. december 2005.

c) Konklusion

- (307) Kommissionen konkluderer, at de belgiske myndigheder har godtgjort, at de har truffet tilstrækkelige foranstaltninger for mest muligt at afbøde støttens skadelige virkninger for konkurrenterne på de pågældende markeder.

4.2.2.3. Støtten begrænset til et minimum

- (308) Om at begrænse støtten til et minimum hedder det i rammebestemmelserne fra 1999 (punkt 40-41):

»(40) Støttens størrelse og intensitet skal være begrænset til det strengt nødvendige minimum, så omstruktureringen gennemføres som en funktion af virksomhedens, aktionærernes eller den pågældende koncerns finansielle muligheder. Støttemodtagerne skal selv yde et betydeligt bidrag til omstrukturierungsplanen af egne midler, herunder ved afhændelse af aktiver, som ikke er nødvendige for virksomhedens overlevelse, eller ved finansiering udefra på markedsvilkår. For at støtten ikke skal få for store konkurrencefordrejende virkninger, må den ikke ydes i en form eller være af en størrelse, som giver virksomheden en overskudslikviditet, der kan anvendes til aggressive, markedsfordrejende aktiviteter uden tilknytning til strukturomlægningen. I dette øjemed undersøger Kommissionen størrelsen af virksomhedens passiver efter omstrukturering, herunder efter overførsel eller reduktion af fordringer, specielt i forbindelse med virksomhedens videreførelse efter en konkursbehandling, betalingsstandsning mv., som gennemføres efter national lovgivning. Støtten bør heller ikke anvendes til at finansiere nye investeringer, der ikke er nødvendige for at retablere levedygtigheden.

- (41) Under alle omstændigheder skal Kommissionen have sikkerhed for, at støtten kun anvendes til at genoprette virksomhedens rentabilitet og ikke giver støttemodtageren mulighed for at udvide produktionskapaciteten under omstruktureringen, medmindre dette er af væsentlig betydning for at genoprette rentabiliteten uden samtidig at fordreje konkurrencen.«

- (309) Det skal derfor først kontrolleres, om støtten er begrænset til et minimum, og derefter om IFB har ydet et betydeligt bidrag af egne midler.

a) Begrænsning af støtten til et minimum

- (310) For at påvise, at støtten er begrænset til et minimum, forklarer regeringen, at kapitalforhøjelsen er begrænset

til at genoprette IFB's selskabskapital, som var blevet negativ på grund af tabene i 2001 og 2002, og i et omfang, der gjorde det muligt for virksomheden at genetablere rentabiliteten. Som det fremgår af denne beslutnings del 2, vil IFB's soliditetsgrad, dvs. forholdet mellem egenkapital og passiver, udgøre 35,6 % efter kapitalforhøjelsen.

- (311) Kommissionen konstaterer i sin beslutning om at indlede undersøgelsesproceduren (punkt 268), at kapitalforhøjelsen var under 20 mio. EUR lavere end det beløb, konsulentvirksomheden McKinsey havde tilrådt i omstrukturierungsplanen. Endvidere har Kommissionen anført (punkt 268), at den forventede soliditetsgrad for IFB var lavere end det tilsvarende for terminalselskaberne og også, om end i et mindre omfang, for selskaber med blandede aktiviteter.

- (312) Kommissionen har konstateret, at denne grad var under den gennemsnitlige soliditetsgrad for transportvirksomheder. Den konkluderer derfor, at den ikke havde adgang til tilstrækkelige data til at kunne træffe endelig beslutning om, hvorvidt støtten var begrænset til et strengt minimum.

- (313) Kommissionen finder, at det for at få fastslået, om støtten er begrænset til et minimum, først skal undersøges, om soliditetsgraden for IFB, der bevarer sine aktiviteter i Belgien, ikke overstiger gennemsnittet for konkurrenterne, og derefter, om IFB har afviklet sine andele i Frankrig med så få omkostninger som muligt.

i) Soliditetsgrad, der ikke overstiger gennemsnittet for konkurrenterne

- (314) Belgien fremsatte supplerende oplysninger i sit svar på åbningsskrivelsen. Belgien har først beregnet soliditetsgraden for de seks terminalselskaber, der er mest egnet til at blive sammenlignet med IFB, og soliditetsgraden for de seks logistikelskaber, der er mest egnet til at blive sammenlignet med IFB. Derefter har Belgien beregnet gennemsnittet efter at have vægtet den gennemsnitlige soliditetsgrad for terminalselskaberne og logistikelskaberne ud fra disse to aktiviteters relative vægt i IFB's aktiviteter. Dette resulterer i en gennemsnitlig soliditetsgrad på 35,6 %, hvilket svarer til IFB's soliditetsgrad efter den planlagte kapitalforhøjelse.

- (315) Desuden har Belgien påvist, at soliditetsgraden hos IFB's to mest direkte konkurrenter, selskaberne Gosselin og Hupac, ligger meget tæt på IFB's (hhv. 38,9 % og 34,9 %).

- (316) I lyset af de supplerende oplysninger fra Belgien og den begrænsede kapitalforhøjelse på 95,3 mio. EUR sammenholdt med den oprindelige anbefaling på 120 mio. EUR i omstrukturingsplanen fra McKinsey fra december 2003 mener Kommissionen, at kapitalforhøjelsen er begrænset til det strengt nødvendige.

ii) *Billigst mulige afhændelse af andelene i Frankrig*

- (317) Med hensyn til afhændelsen af IFB's datterselskaber i Frankrig har Kommissionen desuden undersøgt, om IFB i forbindelse med afviklingen altid har søgt den billigste løsning for at begrænse omkostningerne til afviklingen og dermed støtten til et minimum.

a) *Acimar*

- (318) Afviklingen af Acimar i form af en betalingsstandsning kostede 3,9 mio. EUR (se del 2 i denne beslutning). Kommissionen konstaterer, at Belgien har godtgjort, at alternativet, dvs. en videreførelse af aktiviteterne, ville have krævet, at IFB finansierede det årlige cash-drain indtil udgangen af 2005, svarende til et tab på 10,8 mio. EUR, uden nogen som helst sikkerhed for at kunne inddrive fordringerne på 3,9 mio. EUR, som måtte opgives i forbindelse med betalingsstandsningen.

- (319) Kommissionen konkluderer følgelig, at IFB har valgt den billigste løsning for Acimar.

b) *NFTI-ou*

- (320) Med hensyn til NFTI-ou, som blev kontrolleret i fællesskab af IFB og Port Autonome de Dunkerque og drev terminalerne i Dunkerque havn, har IFB afsøgt to muligheder: enten at videreføre aktiviteterne eller afhænde den ved at sælge sin andel. Afhændelsen medførte omkostninger på 18,5 mio. EUR (se detaljeret beskrivelse i del 2 i denne beslutning).

- (321) Med hensyn til alternativet, dvs. at videreføre aktiviteterne, har Belgien i sit svar godtgjort, at det ville have medført et tab på 36,2 mio. EUR (se detaljeret beskrivelse i del 3 i denne beslutning).

- (322) I lyset af omkostningerne ved de to scenarier mener Kommissionen, at IFB har valgt den billigste løsning.

c) *IFB France*

- (323) Overdragelsen af IFB France, som efterfølgende blev til AGEF, til NFTI-ou kostede 0,9 mio. EUR (se detaljeret beskrivelse i del 2 i denne beslutning). Spørgsmålet er derefter, om det ville have kostet IFB mindre at lade IFB France erklære konkurs.

- (324) Som i salgsscenariet ville IFB have været forpligtet til at give afkald på sine fordringer i IFB France, hvis værdi var 0,8 mio. EUR. Belgien påstår imidlertid, at en konkurs-erklæring ville medføre yderligere omkostninger, da IFB ikke ville have kunnet opnå salgsprisen på 0,1 mio. EUR, hvilket ville have medført en værdiforringelse af selskabets andel, og IFB skulle i medfør af fransk arbejdsmarkedslovgivning have betalt i alt 0,8 mio. EUR til 14 medarbejdere, som ville have mistet arbejdet efter konkursen.

- (325) Kommissionen finder ikke, at Belgien har fremlagt bevis for denne risiko for dækningen af gælden. Kommissionen må derfor afvise dette argument.⁽⁴⁹⁾ Kommissionen konkluderer, at overdragelsen af IFB France kostede mindst det samme, som det ville have kostet at videreføre virksomheden.

- (326) Kommissionen konkluderer derfor, at IFB har valgt en af de to billigste løsninger.

d) *Dry Port Dunkerque*

- (327) For Dry Port de Dunkerque blev det besluttet at opløse selskabet med i første omgang salget af en del af aktiverne, nemlig andelen på 8,6 % i NFTI-ou. Det kostede 7,9 mio. EUR (se detaljeret beskrivelse i del 2 i denne beslutning).

- (328) I det alternative scenario, dvs. en videreførelse af aktiviteterne, skulle IFB have finansieret det årlige cash-drain, der skyldtes selskabets tab, hvilket ville have været en yderligere udgift på 2,6 mio. EUR.

- (329) Likvidationen var således den billigste løsning.

e) *SSTD*

- (330) På baggrund af den strategiske beslutning om at forlade det franske marked var beslutningen om at sælge SSTD for 0,2 mio. (se detaljeret beskrivelse i del 2 i denne beslutning) den mest fordelagtige løsning for IFB.

⁽⁴⁹⁾ Jf. Domstolens dom af 14. september 1994, Spanien mod Kommissionen, den såkaldte Hytasa-dom (forenede sager C-278/92, C-279/92 og C 208/92, Sml. 1999 I, s. 4103), præmis 22, og Kommissionens beslutning af 22. juli 1998 i SDBO-sagen.

f) **Konklusion**

- (331) Kommissionen konkluderer, at IFB har afhændet sine andele i Frankrig med de lavest mulige omkostninger, og at SNCB's finansieringsbidrag til denne afhændelse, der var nødvendig for at sikre rentabilitet i den resterende del af IFB, var begrænset til et minimum.

b) **Modtagerens eget bidrag**

- (332) Det hedder i punkt 40 i rammebestemmelserne fra 1999:

»Støttemodtagerne skal selv yde et betydeligt bidrag til omstrukturingsplanen af egne midler, herunder ved afhændelse af aktiver, som ikke er nødvendige for virksomhedens overlevelse, eller ved finansiering udefra på markedsvilkår.«

- (333) I åbningsskrivelsen (punkt 270) bemærker Kommissionen, at IFB i henhold til omstrukturingsplanen ikke skulle yde et særlig stort bidrag til omstruktureringen af egne midler, og at Kommissionen derfor udtrykte tvivl om, hvorvidt IFB bidrog til omstruktureringen i tilstrækkelig grad.
- (334) Belgien gav i sit svar på åbningsskrivelsen en detaljeret redegørelse for, hvad man betragter som IFB's eget bidrag til omstruktureringen (se detaljeret beskrivelse i del 3 i denne beslutning, punkt 194-201).
- (335) Kommissionen vurderer Belgiens redegørelse som følger.

i) *Omkostninger ved omstruktureringen*

- (336) Kommissionen beregner først de samlede omkostninger til omstruktureringen uden produktivitetsforbedringer og reduktion af behovet for driftskapital.

Nettoomkostninger ved omstruktureringen	
Nettodriftstab	2,749
Ekstraordinære udgifter	0,032
Øget behov for driftskapital	12,998
Genanskaffelsesinvesteringer i ikke-finansielle anlægsaktiver	6,611
Investeringer i finansielle anlægsaktiver	1,882
Betaling af renter til andre virksomheder end SNCB	2,351
Tilbagebetaling af finansiel gæld	16,599
Delvis tilbagebetaling af gæld og renter til SNCB	81,7
Skattegæld	0,077
I alt	125,56

- (337) Kommissionen finder i denne sammenhæng, at det i overensstemmelse med dens beslutningspraksis⁽⁵⁰⁾ er rimeligt at basere sig på tallene i ovenstående skema og ikke de tal for omkostninger, som Belgien har fremlagt (se skema i punkt 184) af især følgende grunde:

— Driftstab (cash-drain). Belgien havde anført et beløb på 27,916 mio. EUR som »bruttodriftstab« under omkostninger til omstrukturering. Kommissionen mener i overensstemmelse med sin beslutningspraksis⁽⁵¹⁾ kun, at man skal medtage nettodriftstab i omkostningerne til omstrukturering. Disse omkostninger fremkommer ved fra bruttodriftstab i omstrukturingsperioden (27,916 mio. EUR) at trække produktivitetsforbedringen i omstrukturingsperioden (25,167 mio. EUR). Følgelig udgør nettodriftstab 2,749 mio. EUR.

— Udsving i behov for driftskapital. Belgien nævner udsvingene i behovet for driftskapital i hhv. afsnittet om omkostninger og afsnittet om eget bidrag⁽⁵²⁾. Ifølge Kommissionens beslutningspraksis⁽⁵³⁾ skal der i beregningen af omstrukturingsomkostningerne kun tages hensyn til nettobehovet for driftskapital, dvs. 12,998 mio. EUR⁽⁵⁴⁾.

— Koncerninterne overførsler. Under »investeringer i finansielle anlægsaktiver« i omstrukturingsomkostningerne medregner Belgien koncerninterne overførsler i forbindelse med centraliseringen af koncernens belgiske andele. Der er tale om følgende overførsler: Aktier i RKE (en belgisk virksomhed, detaljeret beskrevet i del 2, punkt 47, i åbningsskrivelsen), ejet af Haeger & Schmidt International (et

⁽⁵⁰⁾ Jf. Kommissionens beslutning af 5. december 2005, ABX Logistics, sag C 53/03, punkt 247.

⁽⁵¹⁾ Jf. Kommissionens beslutning af 5. december 2005, ABX Logistics, sag C 53/03, punkt 247.

⁽⁵²⁾ Stigningerne i behovet for driftskapital forklares med behovet for at finansiere igangværende arbejde og udligne forskellen mellem kommercielle fordringer og tilgodehavender samt for at sikre tilstrækkelig likviditet i begyndelsen af omstrukturingsperioden. Faldet i behovet for driftskapital indtraf i midten af slutningen af omstrukturingsperioden: I 2004-2005 frigjorde IFB ca. 2,7 mio. EUR på grund af det faldende behov for driftsmidler. Dette var muligt på grund af tilførslen af 0,9 mio. EUR i form af driftsmidler fra OCHZ på grund af salget af andelen på 50 % i dette selskab og den kortere betalingsfrist over for kunderne i 2004 i forhold til i 2003 i kombination med en uændret betalingspolitik over for leverandører.

⁽⁵³⁾ Jf. Kommissionens beslutning af 5. december 2005, ABX Logistics, sag C 53/03, punkt 247.

⁽⁵⁴⁾ Dette resultat er opnået således: 7,685 mio. EUR (forøgelse i Belgien) + 8,000 (forøgelse i Frankrig) – 2,687 mio. EUR (reduktion), jf. skema i del 3, punkt 184.

datterselskab i Tyskland, 100 % ejet af IFB, også detaljeret beskrevet i del 2, punkt 47, i åbningsskrivelsen) blev overført til IFB, som nu ejer dem direkte og ikke længere indirekte gennem Haeger & Schmidt International. Prisen for denne transaktion var 1,6 mio. EUR og blev betalt med 0,6 mio. EUR kontant og en reduktion på 1 mio. EUR af IFB's fordringer (mellemregningskonto) på Haeger & Schmidt International.

Kommissionen mener ikke, at denne transaktion, som er en intern overførsel i IFB-koncernen, kan indgå i omstrukturingsomkostningerne, da de er økonomisk neutrale på koncernniveau. IFB's omkostninger på 0,6 mio. EUR svarer til en resultatforbedring for Haeger & Schmidt International på samme beløb, som er opført i koncernens konsoliderede regnskab som en forøgelse af afkast.

ii) Finansiering fra SNCB og IFB's eget bidrag

(338) SNCB's økonomiske bidrag til omstruktureringen er 95,3 mio. EUR. Som beskrevet i punkt 199-237 kan denne finansiering tilregnes Belgien. Den tager form af en konvertering til kapital af kreditfaciliteten og fordringerne, for hvilke der indrømmes en betalingsfrist, samt påløbne renter.

(339) I modsætning til punkt 43 i rammebestemmelserne fra 2004 udelukker rammebestemmelserne fra 1999 ikke, at virksomhedens eget bidrag består af fremtidigt overskud. Kommissionen finder, at fremtidige overskud inden for rammerne af rammebestemmelserne fra 1999 kan udgøre virksomhedens eget bidrag, hvis disse fremtidige overskud kunne forudses på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen.

(340) IFB bidrager til sin egen omstrukturering med de forventede overskud for 2004, 2005 og 2006, i alt 10,5 mio. EUR. Som det allerede er beskrevet, var disse forventede overskud baseret på faktuelle oplysninger, som IFB havde kendskab på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen, f.eks. indgåelsen af nye kontrakter, nedgang i lønudgifterne på grund af personalereduktion og forventet synergi i omstrukturingsplanen. Følgelig konkluderer Kommissionen, at de fremtidige overskud var forventelige på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen.

(341) Desuden bidrog IFB med finansielle indtægter fra akkumulerede renter fra IFB's bankkonti, i alt 1,4 mio. EUR. Som beskrevet i punkt 187 kunne disse indtægter forudses på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen.

(342) Gennem salget af »ikke-finansielle« anlægsaktiver til private virksomheder bidrog IFB med 4,771 mio. EUR. Ud over salg af forskellige aktiver af relativt begrænset

værdi, i alt 0,271 mio. EUR, udgøres denne del af bidraget hovedsagelig af salg i 2004 af aktiver, som blev brugt i OCHZ-terminalen. Den fælles ejendomsret (50 %) til disse aktiver, som blev brugt af OCHZ, blev overdraget til en pris af 4,5 mio. EUR.

(343) Gennem salget af »finansielle« anlægsaktiver, dvs. salg af minoritetsandele i private virksomheder, mobiliserede IFB 9,287 mio. EUR. Disse indtægter blev genereret ved salg af

— Autocare Europe og IFB France i 2003

— GIE OCHZ, Brussels Port Invest SA og Brussels Terminal Intermodal SA o 2004, og

— CNC Ferry Boats Intermodal i 2005.

Som beskrevet i punkt 187 kunne disse indtægter forudses på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen.

(344) Belgien har efter Kommissionens opfattelse godtgjort, at IFB gennem salget til de ovenfor nævnte private virksomheder har reduceret sine aktiviteter til sin *core business*.

(345) Gennem lån optaget i private kreditinstitutioner mobiliserede IFB 3,3 mio. EUR i 2003 og 2004. Disse lån er detaljeret beskrevet i punkt 75-79 i åbningsskrivelsen. De er optaget på markedsvilkår, og uden at SNCB eller den belgiske stat har stillet garanti over for bankerne.

(346) Endelig bidrog IFB med 1,105 mio. EUR, som stammer fra ekstraordinære indtægter. Disse ekstraordinære indtægter stammer fra overskud af salg af ikke-finansielle anlægsaktiver (især af EAOS-vogne og transportmateriel i terminalerne).

(347) Kommissionen konkluderer, at IFB's eget bidrag til omstrukturingsomkostningerne andrager 24,927 mio. EUR. Nedenstående skema viser alle IFB's bidrag:

Overskud 2004-2006	10,429
Finansindtægter	1,368
Salg af ikke-finansielle anlægsaktiver	4,771
Salg af finansielle anlægsaktiver	9,287
Lån optaget i private banker	3,300
Ekstraordinære indtægter	1,105
I alt	30,26

Konklusion vedrørende eget bidrag

- (348) De samlede omkostninger til omstruktureringen af IFB udgør 125,56 mio. EUR, hvoraf SNCB har betalt 76 % eller 95,3 mio. EUR. Denne finansiering tilregnes den belgiske stat. 24 % af disse omkostninger eller 30,26 mio. EUR afholdes af IFB.
- (349) Kommissionen erindrer i den foreliggende sag om, at rammebestemmelserne fra 1999 ikke fastlægger noget minimumsniveau for virksomhedens eget bidrag, men blot, at det skal være et stort bidrag. I rammebestemmelserne fra 2004, som ganske vist ikke skal anvendes i den foreliggende sag, hedder det, at virksomhedens eget bidrag skal udgøre over 50 % af det samlede bidrag, og Kommissionen finder det derfor betimeligt at erindre om de særlige vanskeligheder, der opstod i forbindelse med omstruktureringen (som direkte berører 250 job i Belgien), den store kapacitetsreduktion (40 % af jernbanevognevolumen og afvikling af flere terminaler) og endelig den store vægt, der i EU's transportpolitik er lagt på kombineret transport, som er det marked, hvor IFB især er aktiv.
- (350) Kommissionen konkluderer, at et bidrag på 24 % under disse omstændigheder udgør et stort bidrag i lyset af IFB's størrelse og katastrofale økonomiske situation før omstruktureringen.

4.2.2.4. Årlig rapport og »one time, last time«

- (351) Punkt 45 og 48 i rammebestemmelserne fra 1999 har følgende ordlyd:
- »(45) Kommissionen skal på grundlag af regelmæssige og detaljerede rapporter fra medlemsstaterne være i stand til at sikre sig, at omstrukturingsplanen gennemføres tilfredsstillende.
- (48) For at undgå misbrug af støtte bør der kun ydes omstrukturingsstøtte én gang. Når Kommissionen får forelagt et projekt om omstrukturingsstøtte, skal medlemsstaten præcisere, om virksomheden allerede tidligere har fået statsstøtte til omstrukturering, herunder støtte ydet inden disse rammebestemmelser i krafttræden samt ikke-anmeldt støtte. dette er tilfældet, og hvis omstrukturingsperioden er afsluttet, eller planens gennemførelse er ophørt for mindre end ti år siden, vil Kommissionen normalt ikke godkende en ny omstrukture-

ringsstøtte, medmindre der foreligger ekstraordinære og uforudseelige omstændigheder, der ikke kan tilskrives virksomheden. Uforudseelige omstændigheder er omstændigheder, som umuligt kunne forudses på det tidspunkt, hvor omstrukturingsplanen blev udarbejdet.«

- (352) Som allerede konstateret i åbningsskrivelsen (punkt 271) har den belgiske regering accepteret at tilstille Kommissionen en årlig rapport, så Kommissionen kan vurdere, om omstrukturingsplanen er gennemført i overensstemmelse med de belgiske myndigheders tilsagn.
- (353) Og som Kommissionen også konstaterede i åbningsskrivelsen (punkt 271), er kriteriet om »one time, last time« overholdt.

5. KONKLUSIONER

- (354) Kommissionen konstaterer, at Belgien ulovligt og i strid med traktatens artikel 88, stk. 3, har gennemført en del af de pågældende foranstaltninger. Imidlertid viser undersøgelsen af foranstaltningerne, at de til dels ikke udgør støtte, og at de for restens vedkommende er forenelige med fællesmarkedet —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:**Artikel 1**

Société nationale des chemins de fer belges' finansiering af omstruktureringen af InterFerryBoats SA's aktiviteter i Belgien og af afhændelsen af InterFerryBoats SA's aktiviteter i Frankrig til et beløb af i alt 95,3 mio. EUR, der kan tilregnes den belgiske stat og er gennemført af denne, udgør statsstøtte til omstrukturering, der er forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Denne beslutning er rettet til Kongeriget Belgien.

Udfærdiget i Bruxelles, den 24. april 2007.

På Kommissionens vegne
Jacques BARROT
Næstformand

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 4. juni 2008

om Ungarns statsstøtte C 41/05 i forbindelse med langfristede elköbsaftaler

(meddelt under nummer K(2008) 2223)

(Kun den ungarske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2009/609/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

forelå på det tidspunkt, havde Kommissionen mistanke om, at elköbsaftalerne indebar ulovlige statsstøttelementer.

Under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾ og under hensyntagen til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

- (1) Ved brev af 31. marts 2004, der blev registreret samme dag, anmeldte de ungarske myndigheder over for Kommissionen regeringsdekret 183/2002 (VIII.23.) ⁽²⁾ i henhold til den procedure, der er omhandlet i bilag IV, kapitel 3, punkt 1, litra c), i traktaten om Den Tjekkiske Republik, Estlands, Cyperns, Letlands, Litauens, Ungarns, Maltas, Polens, Sloveniens og Slovakiet tiltrædelse af Den Europæiske Union (herefter benævnt »interimsprocedure«). Det anmeldte dekret indfører en kompensationsordning for den statsejede elgrossist (*közüzemi nagykereskedelmi engedélyes*), selskabet Magyar Villamos Művek Zrt. (herefter benævnt »MVM«), hvorunder der ydes MVM kompensation for selskabets omkostninger. Kommissionen registrerede anmeldelsen som statsstøtte med sagsnummer HU 1/2004.
- (2) Der blev udvekslet en række breve mellem de ungarske myndigheder og Kommissionen om foranstaltningen ⁽³⁾. Kommissionen modtog også kommentarer fra berørte parter ⁽⁴⁾. Under interimproceduren opdagede Kommissionen, at det ungarske el-engrosmarked væsentligt var struktureret omkring langfristede elköbsaftaler (herefter benævnt »elköbsaftaler«) mellem MVM og visse elproducenter. Med udgangspunkt i de oplysninger, der

- (3) Ved brev af 13. april 2005, registreret den 15. april 2005, trak de ungarske myndigheder anmeldelsen af regeringsdekret 183/2002 tilbage. I medfør af Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 (herefter benævnt »procedureforordningen«) ⁽⁵⁾ indledte Kommissionen en statsstøttesag på eget initiativ (sag NN 49/05) vedrørende elköbsaftalerne.
- (4) Ved brev af 24. maj 2005 (D/54013), anmodede Kommissionen de ungarske myndigheder om supplerende oplysninger. De ungarske myndigheders svar af 20. juli 2005 blev registreret af Kommissionen den 25. juli 2005. De ungarske myndigheder fremlagde yderligere oplysninger ved brev af 28. september 2005, der blev registreret den 30. september 2005.
- (5) Ved brev af 9. november 2005 underrettede Kommissionen Ungarn om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende elköbsaftalerne (herefter benævnt »åbningsbeslutning«). Åbningsbeslutningen blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ⁽⁶⁾.
- (6) I åbningsbeslutningen udtrykte Kommissionen tvivl om, hvorvidt elköbsaftalerne var forenelige med det fælles marked, og opfordrede interesserede parter til at fremsende deres bemærkninger.
- (7) Efter at have fremsat en anmodning om udsættelse af fristen for fremsendelse af kommentarer, som Kommissionen efterkom ⁽⁷⁾, fremsendte Ungarn sine kommentarer til beslutningen om at indlede proceduren den 31. januar 2006, som Kommissionen registrerede den 1. februar 2006.

⁽¹⁾ EUT C 324 af 21.12.2005, s. 12.

⁽²⁾ Regeringsdekret 183/2002 (VIII.23.) om detaljerede regler for definition og forvaltning af strandede omkostninger.

⁽³⁾ Brev fra de ungarske myndigheder af 4.6.2004, registreret samme dag, og af 20.10.2004, registreret den 21.10.2004.

⁽⁴⁾ Brev af 21.12.2004 fra elproducenten AES-Tisza Erőmű Kft.

⁽⁵⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

⁽⁶⁾ EUT C 324 af 21.12.2005, s. 12.

⁽⁷⁾ Anmodning af 14.12.2005 efterkommet af Kommissionen den 20.12.2005.

- (8) Efter en række anmodninger om udsættelse af fristen for fremsendelse af bemærkninger, som Kommissionen efterkom⁽⁸⁾, blev bemærkningerne fra interesserede parter registreret af Kommissionen som følger: bemærkninger fra MVM af 11. januar 2006, en interesseret part, der ikke ønskede sin identitet afsløret, den 20. januar 2006, Marta kraftværk den 20. januar og 6. marts 2006, banken [...] den 10. februar 2006, kraftværket AES-Tisza den 13. og 14. februar 2006, banken [...] den 13. februar 2006; Electrabel S.A. og datterselskabet Dunament den 14. februar 2006; Budapest kraftværk den 21. februar 2006 og Csepel kraftværk den 21. februar 2006.
- (9) Efter at de ungarske myndigheder havde bekræftet, at de inden for rammerne af denne procedure ville behandle oplysninger fra tredjemand fortroligt⁽⁹⁾, fremsendte Kommissionen ovennævnte bemærkninger til Ungarn ved brev af 25. april 2006.
- (10) De ungarske myndigheder sendte første del af deres bemærkninger til tredjemands bemærkninger ved brev af 28. juni 2006, registreret den 29. juni 2006, og anden del ved brev af 24. juli 2006, registreret den 25. juli 2006.
- (11) Europa-Kommissionens kommissær med ansvar for konkurrence, Nellie Kroes, som var bekendt med de planlagte lovgivningsmæssige ændringer i energisektoren i Ungarn, sendte den 17. oktober 2006 et brev til Ungarns økonomi- og transportminister János KÓKA for at bringe den nye lovgivning om elköbsaftaler og potentielle kompenserende foranstaltninger i overensstemmelse med EU-lovgivningen.
- (12) Selskabet AES-Tisza fremsendte yderligere bemærkninger den 19. december 2006, hvori de klagede over flere aspekter i Kommissionens procedure.
- (13) Ved brev af 21. november 2006 (registreret den 23. november 2006) og 15. januar 2007 (registreret samme dag) og på møder den 18. december 2006 og 8. marts 2007 med Kommissionen bekræftede de ungarske myndigheder, at de planlagde lovgivningsmæssige ændringer i forbindelse med liberaliseringen af energisektoren og dermed også en ændring af den nuværende situation på el-engrosmarkedet.
- (14) Kommissionen sendte en anmodning om yderligere oplysninger den 23. april 2007. Ungarn svarede den 5. juni 2007 og sendte supplerende oplysninger den 6. august 2007.
- (15) Ved brev af 4. maj 2007 meddelte de ungarske myndigheder Kommissionen, at de ville nedsætte et arbejdsudvalg, der skulle føre forhandlinger med alle de implicerede elproducenter vedrørende ophør af eller grundlæggende ændringer af elköbsaftalerne. Regeringen vedtog således den 11. maj 2007 beslutning nr. 2080/2007 (V.11.) om langfristede elköbsaftaler i energisektoren⁽¹⁰⁾, hvorved ovennævnte arbejdsudvalg blev nedsat (ledet af premierministerens kontor), for uden ophør at løse spørgsmålet om elköbsaftaler i overensstemmelse med EU's statsstøtteregler og indlede officielle forhandlinger i den henseende med de berørte elproducenter. Ved brev af 3. juli 2007 orienterede den ungarske regering Kommissionen om resultatet af de første forhandlinger, der fandt sted i juni 2007.
- (16) I forbindelse med liberaliseringsprocessen blev den nye energilov⁽¹¹⁾ offentliggjort den 2. juli 2007, og den trådte i kraft delvis den 15. oktober 2007 og delvis den 1. januar 2008. Ved brev af 25. juli 2007 orienterede den ungarske regering Kommissionen om den nye energilovs indvirkning på liberaliseringen af det ungarske elektricitetsmarked. Den nye lov ændrede imidlertid ikke selve elköbsaftalerne, som stadig var gældende mellem MVM og de elproducenter, der var omfattet af beslutningen om at indlede proceduren.
- (17) Ved brev af 26. juli 2007 stillede Kommissionen yderligere spørgsmål til de ungarske myndigheder.
- (18) Den 7. september 2007 modtog Kommissionen et brev fra den ungarske regering, som bad om mere tid til at afslutte forhandlingerne med elproducenterne.
- (19) Den 24. september og den 31. oktober 2007 registrerede Kommissionen Ungarns svar på de spørgsmål, der blev stillet den 26. juli 2007.
- (20) Den 14. december 2007 sendte Kommissionen i medfør af artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 659/1999 (herefter benævnt »procedureforordningen«) en rykker-skrivelse til de ungarske myndigheder med de spørgsmål, der stadig var ufuldstændigt besvaret. De ungarske myndigheder svarede ved brev af 16. januar 2008.
- (21) Da selskaberne Dunament og AES-Tisza ikke havde fremlagt de ønskede oplysninger, anførte de ungarske myndigheder, at de ikke var i stand til at give et fuldstændigt svar på Kommissionens spørgsmål.

⁽⁸⁾ Anmodninger registreret 9.1.2006 (Budapesti Erőmű), 16.1.2006 (AES-Tisza, [...])^(*), 17.1.2006 (Electrabel), 19.1.2006 [...] og 20.1.2006 (Csepeli Erőmű), som Kommissionen efterkom ved brev af 13., 18., 20. og 24. januar og 27. februar 2006.

^(*) Oplysninger, der er omfattet af tavshedspligt, angives i beslutningen med [...].

⁽⁹⁾ Brevet blev registreret den 3.4.2006.

⁽¹⁰⁾ 2080/2007 (V.11) Korm. Határozat a villamos energia iparban kötött hosszú távú szerződések rendezéséről.

⁽¹¹⁾ Lov LXXXVI fra 2007.

- (22) Den 15. februar 2008 udstedte Kommissionen derfor et påbud om oplysninger, der opfordrede Ungarn til at fremsende de oplysninger, der var anført i beslutningen, inden for en frist på femten dage.
- (23) Den 27. februar sendte Dunament en kopi til Kommissionen af selskabets svar på de ungarske myndigheders spørgsmål og forklarede, hvorfor det ikke var muligt at besvare de stillede spørgsmål. De ungarske myndigheder svarede ved brev af 4. og 13. marts 2008. Som svar på Dunaments eksplicitte anmodning medsendte de ungarske myndigheder Dunaments breve til finansministeriet og det ungarske energitilsyn af 14. maj 2007, 21. august 2007, 13. september 2007, 7. december 2007, 14. januar 2008 og 20. februar 2008. De ungarske myndigheder havde ikke tidligere fremsendt kopi af disse breve til Kommissionen⁽¹²⁾; i deres svar på Kommissionens spørgsmål havde de i hele proceduren medsendt de oplysninger, de fandt relevante.
- (24) Det fremgår af de ungarske myndigheders svar, at AES-Tisza ikke sendte Ungarn noget svar. Ved fax af 10. marts 2008 sendte AES-Tisza et brev til kommissær Nellie Kroes og oplyste, at de ungarske myndigheder allerede var i besiddelse af alle de oplysninger, Kommissionen havde udbedt sig.
- (25) På grundlag af de foreliggende oplysninger meddelte de ungarske myndigheder i deres svar af 13. marts 2008 Kommissionen de relevante oplysninger vedrørende spørgsmål (1)a-d) i kapitel III i påbuddet om oplysninger. De sendte imidlertid ikke yderligere oplysninger om det spørgsmål, der var stillet under punkt (1)e) i kapitel III i påbuddet om oplysninger vedrørende de to ovennævnte kraftværkers investeringer.
- (26) En betydelig del af de oplysninger, der er udvekslet siden registreringen af sag HU 1/2004, vedrørte fortolkningen og den konkrete anvendelse af Kommissionens meddelelse om analysemetoden for statsstøtte i forbindelse med strandede omkostninger (i det følgende benævnt »metoden til analyse af strandede omkostninger«)⁽¹³⁾. På basis af de dokumenter, der er fremlagt i denne procedure, så det ud til, at de ungarske myndigheder planlagde at indføre en ordning for kompensation for strandede omkostninger, som kunne være blevet vurderet i denne beslutning. Der blev således gennemført omfattende drøftelser i løbet af denne procedure mellem Kommissionen og de ungarske myndigheder vedrørende detaljerne i den kompensationsordning, som Ungarn kunne vedtage for at sikre overensstemmelse med metodens kriterier.
- (27) Uanset de tekniske drøftelser om en eventuel kommende kompensationsmekanisme har de ungarske myndigheder på datoen for denne beslutning endnu ikke officielt meddelt Kommissionen en samlet kompensationsmekanisme bekræftet af de ungarske myndigheder. I brev af 13. marts 2008 bekræftede de ungarske myndigheder udtrykkeligt, at de på daværende tidspunkt ikke ønskede at yde kompensation for strandede omkostninger, men de forbeholdt sig ret til på et senere tidspunkt at yde en sådan kompensation til visse kraftværker.
- (28) Kommissionen bad de ungarske myndigheder bekræfte visse oplysninger i brev af 7. april 2008. De ungarske myndigheder fremsendte de ønskede oplysninger i brev af 22. april 2008.
- (29) I deres brev af 20. maj 2008 meddelte de ungarske myndigheder Kommissionen, at Paks kraftværkets elkøbsaftaler var blevet opsagt af parterne den 31. marts 2008. Selv om kraftværkerne Csepel og Pannon underskrev opsigelsesaftaler i april 2008, er disse aftalers ikrafttrædelse stadig på datoen for denne beslutning afhængig af aktionærernes og bankernes godkendelse.
- Andre tilknyttede verserende sager**
- (30) Den 3. marts 2006 indgav Budapest kraftværk en klage over Kommissionens åbningsbeslutning til De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans; klagen blev tildelt sagsnummer T-80/06. Den 6. juni 2006 anmodede Csepel kraftværk om tilladelse til at intervenere i proceduren til støtte for Budapest kraftværk, og denne anmodning blev efterkommet ved kendelse fra Retten af 11. marts 2008.
- (31) Endvidere verserer der to internationale voldgiftsprocedurer mod Republikken Ungarn ved International Centre for the Settlement of Investment Disputes i Washington D.C. indledt af kraftværkerne [...] og [...], som begge er aktionærer i kraftværker med elkøbsaftaler i Ungarn. Procedurene er baseret på bestemmelserne om investeringsbeskyttelse i energichartertraktaten.

2. BESKRIVELSE AF FORANSTALTNINGEN

Elkøbsaftalernes historiske baggrund

- (32) Fra den 31. december 1991 til den 31. december 2002 var det ungarske elmarked bygget op omkring en »eneaftager«, nemlig selskabet Magyar Villamos Művek (MVM). MVM er 99,9 % statsejet med aktiviteter, der omfatter elproduktion, engrosvirksomhed, transmission

⁽¹²⁾ Bortset fra brev af 7.12.2007 og 14.1.2008.

⁽¹³⁾ Vedtaget af Kommissionen den 26.7.2001. Metoden kan ses på Kommissionens websted: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

og detailvirksomhed. Ifølge »eneaftager«-modellen kunne kraftværker udelukkende levere energi direkte til MVM (medmindre MVM opsagde de regionale distributionsselskabers kontrakter), og MVM var det eneste selskab, der kunne levere elektricitet til de regionale distributionsselskaber. I henhold til lov XLVIII af 1994 om energi (»energilov I«) blev MVM pålagt at sikre energiforsyning i Ungarn til den lavest mulige pris.

- (33) Energilov CX fra 2001 (»energilov II«, der erstattede energilov I) trådte i kraft den 1. januar 2003. Med loven blev der indført en tosidet model for det ungarske marked for elektricitet, som var gældende indtil den 1. januar 2008, da energilov LXXXVI fra 2007 (»energilov III«, der erstattede energilov II) trådte i kraft. Ifølge denne tosidede model var der et offentligt forsyningssegment og et konkurrencesegment, og kunder med frit leverandørvalg (som der blev stadig flere af) fik mulighed for at gå over til konkurrencesegmentet. I det offentlige forsyningssegment var MVM den eneste grossist, mens der i konkurrencesegmentet dukkede andre leverandører op. Energilov III satte en stopper for det offentlige forsyningssegment, men husholdninger og visse erhvervskunder var imidlertid fortsat omfattet af en forsyningspligt — som det er muligt ifølge det andet direktiv om det indre marked for elektricitet⁽¹⁴⁾.
- (34) Ifølge energilov I skulle MVM vurdere landets samlede energibehov og hvert andet år udarbejde en national plan for opførelse af kraftværker (*Országos Erőműépítési Terv*). Denne plan skulle derefter fremlægges for og godkendes af den ungarske regering og parlamentet.
- (35) Det fremgår af energilov I og af bemærkninger fra den ungarske regering⁽¹⁵⁾, at de vigtigste mål for det ungarske energimarked i midten af 1990'erne var forsyningssikkerhed til den lavest mulige pris, modernisering af infrastrukturen med særlig vægt på de gældende miljøbeskyttelsesstandarder og den nødvendige omstrukturering af energisektoren. For at nå disse generelle mål blev der tilbudt langfristede elköbsaftaler til udenlandske investorer, der forpligtede sig til at investere i opførelse og modernisering af kraftværker i Ungarn. Elköbsaftalerne blev indgået af kraftværkerne på den ene side og selskabet MVM på den anden side.

Elköbsaftalerne

- (36) De elköbsaftaler, der blev indgået mellem MVM og individuelle kraftværker⁽¹⁶⁾, fastsatte en afbalanceret produktionsportefølje, der satte MVM i stand til at opfylde sin forsyningssikkerhedsforpligtelse. De giver MVM mulighed for at levere både grundlasten (med lignitfyrede værker og atomkraftværker) og spidslasten (med gasfyrede kraftværker).
- (37) Elköbsaftalerne kræver, at kraftværkerne vedligeholder og driver deres produktionsfaciliteter korrekt. De reserverer hele eller størstedelen af kraftværkernes produktionskapacitet (MW) til MVM. Denne kapacitetstildeling er uafhængig af den faktiske brug af kraftværket. Ud over den reserverede kapacitet kræver elköbsaftalerne, at MVM køber en bestemt minimumsmængde elektricitet (MWh) fra hvert kraftværk.
- (38) Nogle elköbsaftaler omfatter såkaldte »systemtjenester«⁽¹⁷⁾, hvis kraftværkerne teknisk set er i stand til at levere disse, som MVM leverer til systemoperatøren MAVIR.
- (39) De elköbsaftaler, der blev undertegnet i 1995-1996 (syv af de ti elköbsaftaler, der vurderes), blev indgået i lyset af privatiseringen af kraftværkerne. Disse elköbsaftaler fulgte en standardaftale udarbejdet af et internationalt advokatfirma efter anmodning fra den ungarske regering. Der var ingen udbudsprocedure for indgåelsen af disse elköbsaftaler. Der var imidlertid en udbudsprocedure i forbindelse med privatiseringen af kraftværkerne. Elköbsaftalerne (indgået før privatiseringen) var et led i privatiseringspakken. Nogle af aftalerne (navnlig aftalerne med Mátra, Tisza og Dunament) blev delvist ændret af parterne efter privatiseringen.
- (40) Elköbsaftalen for Csepel kraftværket blev indgået i 1997 og fulgte en noget anderledes model. Der var imidlertid heller ingen udbudsprocedure i dette tilfælde, og indgåelsen af elköbsaftalen var ligeledes knyttet til kraftværkets privatisering.
- (41) Elköbsaftalen med Ujpest kraftværket (et af de tre værker i Budapest kraftværket) blev indgået med Budapest kraftværket i 1997 også uden en specifik udbudsprocedure.
- (42) Kun elköbsaftalen med Kispest kraftværket (endnu et gammelt værk i Budapest kraftværket, som var under ombygning på det tidspunkt) blev indgået i 2001 efter en offentlig udbudsprocedure.

⁽¹⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets 2003/54/EF af 26.6.2003 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 96/92/EF (EUT L 176 af 15.7.2003, s. 37).

⁽¹⁵⁾ Bemærkninger af 20.7.2005, registreret den 25.7.2005.

⁽¹⁶⁾ I nogle tilfælde var der forskellige elköbsaftaler for kraftværkernes forskellige produktionsanlæg, f.eks. for Mátra og Dunament.

⁽¹⁷⁾ Som f.eks. balancestrøm, minuterreserve, black start-kapacitet, osv.

- (43) Fra 2000 til 2004 dækkede den kapacitet, der var beholdt elkøbsaftalerne omkring 80 % af den samlede ungarske efterspørgsel efter elektricitet (MW). Fra 2005 til datoen for denne beslutning har andelen ligget på omkring 60-70 %. Det var forventet, at dette tal gradvist ville falde i perioden mellem 2011 og 2024 ⁽¹⁸⁾.
- (44) Ud af de næsten tyve elkøbsaftaler, der blev undertegnet mellem 1995 og 2001, var ti stadig i kraft, da Ungarn tiltrådte EU (den 1. maj 2004).
- (45) Denne beslutning vedrører udelukkende de elkøbsaftaler, der var i kraft den 1. maj 2004. Den vedrører ikke elkøbsaftaler, der var ophørt før denne dato. Selv om nogle elkøbsaftaler (se betragtning 29 ovenfor) blev

opsagt af parterne i april 2008, vedrører denne beslutning disse aftaler og vurderer deres statsstøtteelementer og forenelighed med fællesmarkedet i perioden fra den 1. maj 2004 til deres slutdato (april 2008).

Kraftværker omfattet af elkøbsaftaler og varigheden af elkøbsaftalerne

- (46) De kraftværker med elkøbsaftaler, som indgår i denne beslutning, er nævnt i tabellen nedenfor. Den angivne varighed henviser til den oprindeligt fastsatte slutdato for elkøbsaftalerne, som det fremgår af selve elkøbsaftalerne.

Tabel 1

Oversigt over produktionsselskaber med elkøbsaftaler, de vigtigste aktionærer og elkøbsaftalernes varighed

Produktionsselskab	Største aktionærgruppe	Kraftværk med elkøbsaftale	Elkøbsaftalens varighed
Budapesti Erőmű Rt.	EDF	Kelenföldi Erőmű	1996-2011
		Újpesti Erőmű	1997-2021
		Kispesti Erőmű	2001-2024
Dunamenti Erőmű Rt.	Electrabel	Dunament F blokke	1995-2010 (undertegnet i 1995, trådte i kraft i 1996)
		Dunament G2 blok	1995-2015 (undertegnet i 1995, trådte i kraft i 1996)
Mátrai Erőmű Rt.	RWE	Mátrai Erőmű	1995-2022 (oprindelig varighed indtil 2015, forlænget til 2022 i 2005)
AES-Tisza Erőmű Kft.	AES	Tisza II Erőmű	1995-2016 (undertegnet i 1995, trådte i kraft i 1996) ([...])
Csepeli Áramtermelő Kft.	ATEL	Csepel II Erőmű	1997-2020 (undertegnet i 1997, trådte i kraft i 2000)
Paksi Atomerőmű Rt.	MVM	Paksi Atomerőmű	1995-2017 (*) (undertegnet i 1995, trådte i kraft i 1996)
Pannonpower Holding Rt.	Dalkia	Pécsi Erőmű	1995-2010 (undertegnet i 1995, trådte i kraft i 1996)

(*) Ophørt efter fælles overenskomst i marts 2008.

⁽¹⁸⁾ Disse tal er baseret på en beregning af reserveret produktionskapacitet (MW) og ikke den solgte mængde elektricitet (MWh). De ungarske myndigheder fremsendte tallene til Kommissionen ved brev af 4.6.2004. De samme tal findes i rapporten om analysen af det ungarske elektricitetsmarked udført af de ungarske konkurrencemyndigheder (15.5.2006).

Priser

- (47) I regeringsdekret 1074/1995 (VIII.4) om regulering af elpriser forpligtede regeringen sig til pr. 1. januar 1997 (starten på den såkaldte første prisregulering) at sikre, at »ud over at dække berettigede driftsomkostninger, skal engros- og detailpriserne sikre en egenkapitalforrentning på 8 %«. Regeringen garanterede derved en kapitalforrentning på 8 % for kraftværker med elkøbsaftaler.
- (48) Pr. 1. januar 2001 (starten på den anden prisregulering) var der for kraftværkerne inkluderet et afkast af aktiver på 9,8 % (*eszközarányos megtérülés*). Den procentmæssige stigning betød ikke nødvendigvis en ændring i de faktiske beløb, da grundlaget for de to investeringsafkast var forskelligt (det første var beregnet af egenkapitalen, og det andet var beregnet af aktiverne). Priserne afspejlede ændringer i inflationen.
- (49) De regulerede priser var gældende for kraftværkerne indtil den 31. december 2003.
- (50) I denne periode med prisregulering analyserede det ungarske energitilsyn omkostningsstrukturen for hvert enkelt kraftværk og fastsatte prisen for MVM's køb af elektricitet på et niveau, der sikrede den garanterede rentabilitet.
- (51) Listen over omkostninger, der var dækket af denne prisfastsættelsesmekanisme, omfattede navnlig følgende omkostningsposter ⁽¹⁹⁾:
- faste omkostninger: afskrivning, forsikring, visse faste vedligeholdelses- og driftsomkostninger, rentebetaling (*hitelkamatok*), nedlukning (*rekultivációs költségek*), fiskale omkostninger (skatter), personaleomkostninger (*személyi jellegű költségek*), omkostninger til miljøbeskyttelse, betalinger til den centrale nukleare fond (*Központi Nukleáris Alap befizetések*) for atomkraftværket og ekstraordinære udgifter (*rendkívüli ráfordítások*)
 - variable omkostninger: brændselsomkostninger.
- (52) Det ungarske energitilsyn havde til opgave at sikre, at de omfattede omkostninger var fornuftige og nødvendige.
- (53) Den officielle pris var afgørende frem for den pris, der var fastsat i elkøbsaftalerne.
- (54) Fra og med den 1. januar 2004 blev priserne fastsat på basis af prisformlen i elkøbsaftalerne. Hvordan denne formel præcist skulle forstås, blev klarlagt i forbindelse med de årlige prisforhandlinger mellem MVM og kraftværkerne.
- (55) Prisformlerne i elkøbsaftalerne er særdeles komplekse, men følger imidlertid de samme principper som den metode, det ungarske energitilsyn anvendte før januar 2004. Ifølge bemærkningerne fra de ungarske myndigheder ⁽²⁰⁾ blev bilaget til elkøbsaftalerne vedrørende prisfastsættelse udarbejdet ved hjælp af formlen og definitionerne i ovennævnte regeringsdekret 1074/1995 om regulering af elpriser. (Ifølge anmeldelsen blev »formlerne og definitionerne i dekretet kopieret i aftalerne«). Derfor er principperne for prisfastsættelse i elkøbsaftalerne baseret på berettigede omkostningskategorier i lighed med den mekanisme, der anvendes til fastsættelse af regulerede priser.
- (56) Hver elkøbsaftale indeholder to hovedkategorier af afgifter: en kapacitetsafgift (eller afgift for at stille kapacitet til rådighed) for reserveret kapacitet (MW), der dækker faste omkostninger + fortjeneste (kapitalforrentning), og en energiafgift, der dækker variable omkostninger. De forskellige elkøbsaftaler foreskriver forskellige former for supplerende afgifter. Afhængigt af hvilke elkøbsaftaler der er tale om, kan disse supplerende afgifter tage form af bøde-/præmieordninger, der anvendes som et incitament for at få elproducenterne til at følge princippet om de lavest mulige omkostninger, og yderligere afgifter for at sikre produktionsreserver, omprogrammere vedligeholdelse på MVM's anmodning, øge spidslasten og nedsætte lasten til under den aftalte mængde i perioder med lav efterspørgsel, osv. De regelmæssige (årlege, kvartalsvise, månedlige) ændringer af kapacitetsafgifter afhænger af en række faktorer: aktivering af moderniseringsprojekter, forskellige rentekategorier, udenlandske valutakurser, inflationsindeks osv. Kapacitetsafgiften og de supplerende afgifter dækker også systemtjenester (dækket af elkøbsaftalen). Elektricitetsafgifter vedrører væsentligst brændselsomkostninger og specifikke brændselsvarmeanvendelser (*fajlagos tüzelőhő felhasználása*). De beregnes på basis af princippet om overvæltning af de variable omkostninger.
- (57) Det skal bemærkes, at definitionen af de omfattede omkostningskategorier ikke nødvendigvis var identisk i prisreguleringen før den 1. januar 2004 og i elkøbsaftalerne. Ungarns bemærkninger ⁽²¹⁾ viser f.eks., at kapacitetsafgiften for [...] og Dunament kraftværkerne var højere i deres elkøbsaftaler end under prisreguleringen. Det skyldes, at elkøbsaftalerne tog højde for moderniseringer, hvilket førte til højere faste omkostninger. Disse højere faste omkostninger kom gradvist (efter den gradvise modernisering) til udtryk i højere kapacitetsafgifter i tilfælde af elkøbsaftaler end i tilfælde af prisregulering. Andre forskelle mellem regulerede priser og aftalepriser på grund af bilaterale forhandlinger mellem MVM og elproducenterne kunne også observeres.

⁽¹⁹⁾ Listen er baseret på oplysninger fra de ungarske myndigheder af 20.10.2004 og på det ungarske energitilsyns retningslinjer for gennemførelsen af en omkostningsanalyse med henblik på prisfastsættelse i januar 2001 (*A Magyar Energia Hivatal irányelve a 2001. januári ármegállapítás előkészítését célzó költség-felülvizsgálat végzéséhez*).

⁽²⁰⁾ Brev af 20.7.2005, registreret den 25.7. 2005.

⁽²¹⁾ Brev af 28.6.2006, registreret den 29.6.2006.

- (58) Uanset sådanne forskelle bekræftede alle kraftværker med elkøbsaftaler ifølge Ungarns bemærkninger af 20. oktober 2004 og 20. juli 2005, at den prisberegningss metode og de omkostningskategorier, der blev anvendt efter prisreguleringens ophør, stort set svarede til den metode og de kategorier, det ungarske energitilsyn anvendte før denne dato.
- (59) Aftalepriserne efter den 1. januar 2004 var således baseret på en beregning af berettigede (faste og variable) omkostninger + fortjeneste.
- (60) Det følger af ovenstående, at selv om prisreguleringen ophørte den 31. december 2003, blev priserne ikke fuldstændig liberaliseret, da engrosprisen for elektricitet fortsat var baseret på princippet om forrentning af investeringerne som fastsat i elkøbsaftalerne ⁽²²⁾.
- (61) Den 6. februar 2006 vedtog det ungarske parlament lov XXXV af 2006 ⁽²³⁾, som genindførte offentlig prisregulering for den elektricitet, der blev solgt til MVM ifølge elkøbsaftalerne. Det første nye prisdekret trådte i kraft den 9. december 2006. Fra den dato blev prisreguleringen for elkøbsaftalerne igen erstattet af den offentlige prisformel for en periode på omkring et år (indtil den 31. december 2007).
- (62) Som led i liberaliseringen af markedet satte energilov III pr. 1. januar 2008 en stopper for de regulerede produktionspriser og for den tosidede model med et offentligt forsyningssegment og et konkurrencesegment.
- (63) Pr. 1. januar 2008 blev prisen på den elektricitet, som elværkerne solgte til MVM ifølge elkøbsaftalerne, derfor igen fastsat ved hjælp af elkøbsaftalernes prisformler. De underliggende principper for disse formler er ikke blevet ændret siden deres sidste anvendelse: de følger således de samme principper som i perioden mellem den 1. januar 2004 og den 8. december 2006 (se betragtning 54 til 59 ovenfor).
- (64) Prisfastsættelse i henhold til elkøbsaftaler er således fortsat bestemt af princippet om forrentning af investeringerne.

Reserveret kapacitet

- (65) Elkøbsaftalerne reserverer hele eller størstedelen af kraftværkernes produktionskapacitet til MVM.

Tabel 2

Ungarns indenlandske produktionskapacitet ⁽²⁴⁾

(MW)				
Kapacitet	2004	2005	2006	2007
Samlet installeret produktionskapacitet ⁽¹⁾	8 777	8 595	8 691	8 986
Disponibel bruttokapacitet ⁽²⁾	8 117	8 189	8 097	8 391
Disponibel nettokapacitet ⁽³⁾	7 252	7 792	7 186	7 945
Spidslast for det ungarske elsystem	6 356	6 409	6 432	6 605

⁽¹⁾ Samlet installeret produktionskapacitet (*Beépített teljesítőképesség*): Den nominelle produktionskapacitet i MW for anlæggene i de ungarske kraftværker. Kan ændre sig med udbygninger eller lukning.

⁽²⁾ Tilgængelig bruttokapacitet (*Rendelkezésre álló állandó teljesítőképesség*): kraftværkets faktiske disponible kapacitet, idet der tages højde for permanent tilladelig overlast og permanent forsyningsknaphed. Installeret kapacitet efter fradrag begrundet i permanente tilstande og efter tillæg af tilladelig overlast.

⁽³⁾ Disponibel nettokapacitet (*Igénybe vehető teljesítőképesség*): Den faktisk disponible kapacitet efter fradrag af plangte vedligeholdelsesarbejder.

⁽²²⁾ Se også rapporten om analysen af den ungarske elektricitetssektor udført af de ungarske konkurrencemyndigheder (15.5.2006).

⁽²³⁾ *A villamos energia árszabályozását érintő egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi XXXV. törvény* (Lov XXXV af 2006 om ændringer af elprisreguleringen).

⁽²⁴⁾ Tallene i tabellen er baseret på statistikker offentliggjort i den statistiske årbog på elektricitetsområdet (*Villamosenergia Statisztikai Évkönyv*). Se også de ungarske myndigheders brev af 21.4.2008.

Tabel 3

Produktionskapacitet for kraftværker med elkøbsaftaler ⁽²⁵⁾

(MW)					
Kraftværk	Kapacitet	2004	2005	2006	2007
Kelenföld	Disponibel nettokapacitet	90,1	97,6	97,2	78,0
	Aftalt kapacitet ⁽¹⁾	83,3	89,8	89,4	71,9
Ujpest	Disponibel nettokapacitet	106,3	106,1	106,2	106,0
	Aftalt kapacitet	99	98,8	98,9	98,7
Kispest	Disponibel nettokapacitet	46,1	110,2	110,2	109,6
	Aftalt kapacitet	43	102,6	102,6	102,3
Dunament F	Disponibel nettokapacitet	1 020	1 020	1 020	1 020
	Aftalt kapacitet	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunament G2	Disponibel nettokapacitet	187,6	223,1	223,1	223,7
	Aftalt kapacitet	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Disponibel nettokapacitet	638,0	824,7	824,7	824,7
	Aftalt kapacitet	[...] ^(a)	[...] ^(b)	[...] ^(b)	[...] ^(b)
Csepel	Disponibel nettokapacitet	348,9	331	355	349,5
	Aftalt kapacitet	323	307	329	324
Pannon	Disponibel nettokapacitet	25,9	25,9	25,9	25,9
	Aftalt kapacitet	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátra	Disponibel nettokapacitet	593	552	552	552
	Aftalt kapacitet	496	460	460	460
Paks	Disponibel nettokapacitet	1 597	1 596	1 596	1 596
	Aftalt kapacitet	1 486	1 486	1 485	1 485
Samlet disponibel nettokapacitet for kraftværker med elkøbsaftaler		4 652,0	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Samlet aftalt kapacitet		[...] ^(c)	[...] ^(d)	[...] ^(e)	[...] ^(f)

⁽¹⁾ Gennemsnitlig disponibel aftalt kapacitet (*Rendelkezésre álló átlag teljesítőképesség szerződött értéke*).

^(a) Mellem 400 og 700 MW (fodnoter angivet med lille bogstav figurerer ikke i den autentiske udgave af beslutningen, men er anført i den offentlige udgave for at angive omfanget af visse oplysninger, der er omfattet af tavshedspligt).

^(b) Mellem 600 og 900 MW.

^(c) Mellem 4 057 og 4 357 MW.

^(d) Mellem 4 725,9 og 5 025,9 MW.

^(e) Mellem 4 749,6 og 5 049,6 MW.

^(f) Mellem 4 724,7 og 5 024,7 MW.

- (66) Ovenstående tal viser, at i den her undersøgte periode blev ca. 60 % af den disponible nettokapacitet i Ungarn aftaget af MVM i henhold til elkøbsaftaler. Hvis der tages højde for kraftværkernes faktiske disponible kapacitet (*»Ténylegesen igénybevehető teljesítőképesség«*) minus deres eget forbrug (*»Önfogyasztás«*), vil tallet være højere end ovenfor.
- (67) Ovenstående tabeller viser også, at den kapacitet, der er reserveret MVM i henhold til elkøbsaftaler, dækker hele eller størstedelen af de respektive kraftværkers disponible kapacitet.

⁽²⁵⁾ Tallene i tabellen er baseret på elkøbsaftaler ifølge oplysninger, Kommissionen har modtaget fra de ungarske myndigheder. Se også brev fra de ungarske myndigheder, registreret den 21.4.2008.

- (68) MVM betaler en kapacitetsafgift for denne reserverede kapacitet (betragtning 56 ovenfor) uanset den faktiske brug af kraftværket.
- (69) Ungarns importkapacitet er på ca. 1 000-1 300 MW. Omkring 600 MW af denne importkapacitet er reserveret MVM ifølge andre langfristede aftaler.

Solgte mængder

- (70) Når MVM faktisk benytter sig af sin reserverede kapacitet og køber elektricitet hos kraftværket, betaler MVM energiafgiften for den aftagne elektricitet (se betragtning 56 ovenfor).
- (71) Elkøbsaftalerne sikrer et vist minimumsaftag fra hvert enkelt kraftværk.
- (72) Den samlede indenlandske elproduktion i Ungarn er på mellem 32 og 36 TWh (= 32-36 000 000 GWh) årligt.

Tabel 4

Elproduktion i henhold til elkøbsaftaler ⁽²⁶⁾

		(GWh)			
Kraftværk	Produceret elektricitet	2004	2005	2006	2007
Budapest (inkl. Kelenföld, Újpest og Kispest)	Samlet elproduktion	1 228	1 510	1 643	1 742
	Eget forbrug	87	89	91	84
	Garanteret minimumsaftag	Kelenfold: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenfold: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenfold: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenfold: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)
	Faktisk aftag	939	1 302	1 451	1 538
Dunament (*) (F + G2)	Samlet elproduktion	4 622	3 842	3 450	4 300
	Eget forbrug	174	148	147	188
	Garanteret minimumsaftag	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]
	Faktisk aftag	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Samlet elproduktion	1 621	1 504	1 913	2 100
	Eget forbrug	96	97	117	116
	Garanteret minimumsaftag	(...)	(...)	(...)	(...)
	Faktisk aftag	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepel	Samlet elproduktion	1 711	1 764	1 710	2 220
	Eget forbrug	48	49	48	53
	Garanteret minimumsaftag	(...)	(...)	(...)	(...)
	Faktisk aftag	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Samlet elproduktion	673	266	237	232
	Eget forbrug	116	52	34	29
	Garanteret minimumsaftag	(...)	(...)	(...)	(...)
	Faktisk aftag	361	206	203	203

⁽²⁶⁾ Tallene i tabellen er baseret på elkøbsaftaler som oplyst af de ungarske myndigheder, statistikker offentliggjort af det ungarske energitilsyn på kontorets websted (www.eh.gov.hu), og de ungarske myndigheders brev af 21.4.2008. Det garanterede aftag ifølge de årlige kommercielle aftaler kan variere en smule i forhold til de mængder, der er foreskrevet i selve elkøbsaftalerne. Tallene for det faktiske aftag dækker hele det pågældende kraftværks salg til MVM.

(GWh)

Kraftværk	Produceret elektricitet	2004	2005	2006	2007
Mátra (*)	Samlet elproduktion	5 688	5 698	5 621	6 170
	Eget forbrug	675	670	667	710
	Garanteret minimumsaftag	(...)	(...)	(...)	(...)
	Faktisk aftag	3 730	3 762	3 587	4 082
Paks	Samlet elproduktion	11 915	13 833	13 460	14 677
	Eget forbrug	750	821	800	848
	Garanteret minimumsaftag	(...)	(...)	(...)	(...)
	Faktisk aftag	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Tallene for den samlede elproduktion og eget forbrug dækker også blokkene i disse værker, som ikke er omfattet af elkøbsaftaler.

- (73) Det garanterede minimumsaftag er den mængde, MVM skal købe uanset efterspørgslen på markedet. Hvis MVM ikke køber de aftalte minimumsmængder, skal MVM stadig betale for de påløbne brændselsomkostninger (Dunament, Kelenfold, Pécs og [...]), alle producentens omkostninger eller modydelse i henhold til brændselsleveringsaftalen (Csepel) og alle berettigede omkostninger (Kispest og Ujpest).

3. BEGRUNDELSE FOR AT INDLEDE PROCEDUREN

3.1. Elkøbsaftalerne

- (74) I åbningsbeslutningen nåede Kommissionen til den foreløbige konklusion, at elkøbsaftalerne i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, udgjorde statsstøtte til de elværker, der havde indgået elkøbsaftaler med MVM.
- (75) Kommissionen tilkendegav, at elkøbsaftalerne var gældende efter tiltrædelsen, jf. bilag IV, kapitel 3, punkt 1, litra c), til tiltrædelsesakten ⁽²⁷⁾, og at de ikke udgjorde eksisterende støtte, da ingen af elkøbsaftalerne kan henføres til de støttekategorier, som fra tiltrædelsesdatoen blev betragtet som eksisterende støtte i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 1.
- (76) For det første trådte ingen af elkøbsaftalerne i kraft før den 10. december 1994. For det andet var ingen af elkøbsaftalerne opført på listen over eksisterende støtte vedlagt bilag IV til tiltrædelsesakten. For det tredje var Kommissionen ikke blevet underrettet om elkøbsaftalerne under den såkaldte interimprocedure.

⁽²⁷⁾ Akt vedrørende vilkårene for Den Tjekkiske Republiks, Republikken Estlands, Republikken Cyperns, Republikken Letlands, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Sloveniens og Den Slovakiske Republiks tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union, EUT L 236 af 23.9.2003.

Statsstøtte

- (77) Kommissionen gav udtryk for den opfattelse, at det garanterede investeringsafkast og de høje købspriser, som elkøbsaftalerne sikrer, stiller de elværker, som har indgået en elkøbsaftale, mere fordelagtigt end andre elværker, som ikke har indgået en sådan aftale, herunder også eventuelle nye deltagere på markedet og virksomheder i andre sammenlignelige erhvervssektorer, hvor sådanne langfristede aftaler ikke er blevet tilbudt markedsdeltagerne. Kommissionen konkluderede derfor foreløbigt, at foranstaltningen gav disse elværker en selektiv økonomisk fordel.
- (78) Kommissionen bemærkede også, at elmarkederne var blevet åbnet for konkurrence, og at elektricitet nu handles mellem medlemsstaterne, især efter at Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/92/EF af 19. december 1996 om fælles regler for det indre marked for elektricitet trådte i kraft ⁽²⁸⁾. Foranstaltninger, der begunstiger særlige virksomheder i energisektoren i én medlemsstat, blev derfor betragtet som potentielt konkurrencebegrænsende for virksomheder fra andre medlemsstater med hensyn til disses energieksport til den pågældende medlemsstat, eller som fremmende for energieksport fra denne medlemsstat til disse andre medlemsstater.
- (79) Kommissionen gav også udtryk for den opfattelse, at denne fordel indebar anvendelse af statsmidler, fordi beslutningen om at underskrive elkøbsaftalerne var en konsekvens af statens politik, der blev gennemført via den statsejede forsyningsleverandør MVM. I overensstemmelse med EF-Domstolens retspraksis skal de midler, som et offentligt ejet selskab benytter på en måde, der kan tilregnes staten, betragtes som statsmidler i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1 anførte betydning ⁽²⁹⁾.

⁽²⁸⁾ EFT L 27 af 30.1.1997, s. 20.

⁽²⁹⁾ Sag C 482/99, *Den Franske Republik mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber*, Sml. 2002 I, s. 4397. Beslutning af 16.5.2002.

- (80) Kommissionen kom derfor til den foreløbige konklusion, at elkøbsaftalerne udgjorde statsstøtte til elværkerne i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, da denne statsstøtte »stadig er gældende efter tiltrædelsesdatoen«, jf. Bilag IV, kapitel 3, punkt 1, litra c), til tiltrædelsesakten.

Elkøbsaftalernes forenelighed med EF-traktaten

- (81) Kommissionen fastslog derfor, at den statsstøtte, elværkerne havde modtaget, skulle undersøges ved hjælp af metoden til analyse af strandede omkostninger. På basis af de dokumenter, der var i Kommissionens besiddelse, da den besluttede at indlede proceduren, var der tvivl om, hvorvidt elkøbsaftalerne var i overensstemmelse med de kriterier, der er fastsat i denne metode.
- (82) For det første var Kommissionen i tvivl om, hvorvidt selve principperne i elkøbsaftalerne, som hindrer fri konkurrence på markedet, kunne betegnes som værende forenelige med det grundlæggende mål i metoden til analyse af strandede omkostninger, dvs. fremme af liberaliseringen i sektoren gennem passende kompensation til etablerede markedsaktører, som udsættes for nye konkurrencevilkår.
- (83) For det andet tvivlede Kommissionen på, at støttelementet i elkøbsaftalerne var foreneligt med de detaljerede kriterier i metoden til analyse af strandede omkostninger, hvad angår beregning af støtteberettigede strandede omkostninger og fastsættelse af passende kompensation.

3.2. Regeringsdekret nr. 183/2002 (VIII.23.) om strandede omkostninger

- (84) For at sætte MVM i stand til at opfylde elkøbsaftalerne og samtidig holde detailpriserne i det offentlige forsyningssegment omkring niveauet på det frie marked foreskrev regeringsdekret 183/2002 (VIII.23.), at staten skulle betale kompensation til MVM i visse tilfælde.
- (85) I den oprindelige anmeldelse af sag HU 1/2004 (trukket tilbage den 13. april 2005), mente de ungarske myndigheder, at denne kompensation udgjorde statsstøtte til MVM.
- (86) Kommissionen konkluderede derimod i beslutningen om at indlede proceduren, at kompensationen ikke udgjorde statsstøtte til MVM, men at det beløb, der blev modtaget ifølge regeringsdekret 183/2002 (VIII.23.), var en del af den købspris, MVM betalte til aftaleproducenterne, og derfor var et led i den fordel, elproducenterne havde af elkøbsaftalerne.
- (87) Åbningsbeslutningen indleder derfor udelukkende den formelle undersøgelsesprocedure vedrørende elkøbsaftalerne og ikke regeringsdekret 183/2002 (VIII.23.).

4. UNGARNS KOMMENTARER TIL BESLUTNINGEN OM AT INDLEDE PROCEDUREN

- (88) Ungarn finder det berettiget at foretage en individuel vurdering af elkøbsaftalerne, da de indeholder forskellige betingelser.
- (89) Ungarn mener, at åbningen af det ungarske marked for elektricitet har været en succes (dvs. som gennemsnittet i EU), hvad angår antal forbrugere, der har skiftet til det frie marked. Ungarn konkluderer, at elkøbsaftalerne ikke har udgjort en hindring for forbrugernes skift til det frie marked. Det er meget mere sandsynligt, at Ungarns begrænsede tværnationale kapacitet og de deraf følgende høje priser udgør en sådan hindring.
- (90) Ungarn mener endvidere, at det forhold, at elkøbsaftalerne er langfristede, ikke i sig selv kan udgøre en konkurrencefordel for elproducenterne, da sådanne langfristede kontrakter er udbredte i elsektoren både i Europa og på andre kontinenter.
- (91) Hvad angår den referencepris, der er nævnt i åbningsbeslutningen, foreslår de ungarske myndigheder, at Kommissionen tager højde for Ungarns regionale karakteristika og den nylige stigning i brændselspriserne, når der skal fastsættes en referencepris.
- (92) Med hensyn til nye deltagere på markedet for elektricitet har Ungarn meddelt Kommissionen, at der ikke er kommet nye deltagere siden den 1. maj 2004 (datoen for Ungarns tiltrædelse af EU og datoen for liberaliseringen af energimarkedet). De ungarske myndigheder henviser til, at sådanne investeringer kræver tid, og at det derfor ikke kan forventes, at sådanne investeringer bliver operationelle før 2011.
- (93) Som svar på Kommissionens tvivl om, hvorvidt elkøbsaftalerne er forenelige med punkt 4.6 i analysemetoden, bekræfter Ungarn, at der ikke vil blive ydet statsstøtte til redning og omstrukturering af virksomheder, der er omfattet af de her analyserede elkøbsaftaler.

5. BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

- (94) Efter offentliggørelsen af åbningsbeslutningen (21. december 2005) og inden for den fastsatte tidsfrist (i de fleste tilfælde efter en forlængelse af tidsfristen, som de interesserede parter havde anmodet om, og som Kommissionen havde accepteret) modtog Kommissionen bemærkninger fra:

— følgende elproducenter: AES-Tisza Erőmű Rt., Budapesti Erőmű Zrt., Csepeli Áramtermelő Rt., Dunamenti Erőmű Zrt. og hovedaktionæren, Electrabel S.A., og Mátrai Erőmű Rt.

— følgende banker, som finansierede elproducenterne: [...] Bank, som repræsentant for tolv banker, der har udlånt til Csepeli Áramtermelő Kft. og [...] Bank som repræsentant for ni banker, der har udlånt til AES-Tisza Erőmű Kft., og

— MVM, og

— en tredje part, som ikke ønskede sin identitet afsløret.

- (95) De fleste af de kommentarer, Kommissionen har modtaget fra interesserede parter, indeholder stort set de samme argumenter. I stedet for at kommentere disse bemærkninger enkeltvis har Kommissionen opdelt dem i følgende generelle kategorier (se punkt 5.1 til 5.7 nedenfor).

5.1. Kommentarer til den individuelle vurdering af elkøbsaftalerne

- (96) Mátra kraftværket og en anden interesseret part, der ikke ønskede sin identitet afsløret, gav udtryk for, at Kommissionen burde vurdere elkøbsaftalerne individuelt, da de ikke indeholder helt de samme bestemmelser. Andre elproducenter anmodede indirekte om en individuel vurdering af deres elkøbsaftale ved at give Kommissionen detaljerede oplysninger om de specifikke betingelser i deres egen elkøbsaftale.

5.2. Kommentarer til eksistensen af statsstøtte

Det relevante tidspunkt for vurderingen

- (97) AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű, Csepeli Áramtermelő og Dunamenti Erőmű anfører, at kriterierne for eksistensen af statsstøtte på tidspunktet for indgåelse af elkøbsaftalerne bør vurderes i forhold til de markedsvilkår, der eksisterede på det tidspunkt. I nogle af kommentarerne anføres dette krav udtrykkeligt, mens det i andre fremgår indirekte, idet der henvises til omstændighederne ved indgåelsen af elkøbsaftalerne i deres vurdering af eksistensen af statsstøtte. Der henvises til EF-Domstolens retspraksis i den henseende⁽³⁰⁾.

Ingen økonomisk fordel

i) Forkert referencepris/Ingen fordelagtige priser

- (98) Alle elproducenterne hævder, at elkøbsaftalerne ikke giver en økonomisk fordel.
- (99) De kritiserer Kommissionens foreløbige konklusion, ifølge hvilken de priser, der er fastsat ifølge elkøbsaftalerne, er højere end elproducenternes markedspriser.

- (100) De anfører, at referenceprisen på 36 EUR/MWh, der er anvendt i andre beslutninger, og som der henvises til i åbningsbeslutningen, er urimelig i denne procedure, da den stammer fra en fuldstændig anden geografisk og tidsmæssig situation. De anfører, at prisvurderingen bør tage højde for de forhold, der var gældende, da elkøbsaftalerne blev indgået. De understreger også, at priser i langfristede aftaler altid vil være lavere end priserne på spotmarkedet. Endvidere nævner de elproducenter, der væsentligst forsyner MVM med spidslast, at deres priser ikke kan sammenlignes med priserne for grundlasten. De fleste af dem antyder, at Kommissionen bør tage højde for de stærkt stigende brændselspriser i de seneste år.

- (101) Mange af elproducenterne anfører, at deres faktiske forrentning lå under tallene i beslutningen om at indlede beslutningen.

- (102) Elproducenterne understreger også, at de løber store risici (i modsætning til hvad der antydes i åbningsbeslutningen), navnlig hvad angår byggeri, lovregulering, miljø, vedligeholdelse og finansiering. Prisregulering blev nævnt som et af de væsentligste eksempler på reguleringsrisici. Elproducenterne mener også, at det forhold, at en betydelig del af deres produktionskapacitet er reserveret til MVM, udgør en ulempe, da det forhindrer dem i at bruge denne kapacitet til at producere energi til andre potentielle kunder. Endvidere fastsætter elkøbsaftalerne klare forpligtelser for elproducenterne, som fører til lavere betalinger eller erstatningskrav, hvis de ikke opfylder dem.

- (103) [...] fremførte, at en af Ungarns fordele som følge af elkøbsaftalerne var de pålidelige balanceringsydelser, som kun kunne udbydes af virksomheden selv og Dunamenti Erőmű. Producenten anførte, at den ikke ville være trådt ind på markedet og have udbudt disse ydelser uden en elkøbsaftale.

- (104) Kraftværket Mátra anfører, at det har lave omkostninger i forbindelse med minedrift, da værket har sin egen kulmine, der giver det mulighed for at tilbyde meget konkurrencedygtige priser. Værket nævner, at dets priser endda ligger under MVM's detailpriser i modsætning til andre aftalepriser.

ii) Privatiseringspris

- (105) Kraftværket Dunament nævner, at det ikke fik nogen fordel af elkøbsaftalen, da værket betalte markedsprisen for privatiseringen af kraftværkerne, og da købsprisen tog højde for dets rettigheder og forpligtelser i henhold til elkøbsaftalen. Værket betalte derfor for elkøbsaftalen (og for alle eventuelle fordele) i privatiseringsprisen.

⁽³⁰⁾ Der henvises til sag T-366/00, Scott S.A.

iii) *Det markedsøkonomiske investorprincip*

(106) Kraftværkerne Budapest, AES-Tisza, Mátra og Csepel anfører, at elkøbsaftalerne afspejler markedsvilkårene på det tidspunkt, de blev indgået, både for MVM og for elproducenterne. Hvad angår MVM, fremhæver de, at enhver privat aktør i MVM's position (lovfæstet forsyningssikkerhedsforpligtelse som eneaftager osv.) ville have valgt at indgå elkøbsaftaler. Hvad angår elproducenterne, anfører de, at deres »fordel« af elkøbsaftalerne blot er en normal handelsmæssig fordel, som alle, der indgår handelsaftaler, kan forvente. Da elkøbsaftalerne blev indgået i den berørte sektor, var de baseret på normale handelsvilkår. Endvidere er elkøbsaftaler et eksempel på normale forretningsmetoder og en gængs form for risikolokering og risikostyring.

(107) Elkøbsaftalerne var den eneste vej til at sikre investeringer, der opfyldte kravene til den ungarske elektricitetssektor (herunder især moderniseringen af hele systemet, miljøbeskyttelse og forsyningssikkerhed). For at kunne anvende det markedsøkonomiske investorprincip måtte disse krav overholdes, og det eneste middel, der gjorde dette muligt, var elkøbsaftalerne. De interesserede parter bemærker, at elkøbsaftalerne pålægger elværkerne at foretage investeringer og at være til rådighed.

iv) *Tjenester af almindelig økonomisk interesse*

(108) Kraftværkerne Budapest og Csepel hævder, at de elværker, der har indgået elkøbsaftaler, leverer tjenester af almindelig økonomisk interesse. De mener, at MVM gennem elkøbsaftalerne opfylder sin forsyningssikkerhedsforpligtelse og derved opfylder en forsyningspligt. Budapest kraftværket anfører, at man også kan sige, at det faktisk er Budapest kraftværk, der opfylder en offentlig forsyningspligt, som det er blevet pålagt gennem værkets elkøbsaftaler. Begge interesserede parter henviser til Kommissionens beslutning af 16. december 2003 i statsstøttesag N475/2003 (Irland)⁽³¹⁾, hvor Kommissionen accepterede, at opførelsen af nye produktionsanlæg af hensyn til forsyningssikkerheden kunne betragtes som en tjeneste af almindelig økonomisk interesse.

(109) De interesserede parter mener — ligesom i den irske sag — at en eventuel statsstøtte inden for rammerne af elkøbsaftalerne opfylder de fire kumulative kriterier

fastsat af Domstolens dom i sag C-280/00 (herefter benævnt »Altmark-dommen«)⁽³²⁾. De argumenterer som følger:

(110) For det første fremgik det af den ungarske energilov, at MVM var pålagt flere offentlige forsyningsforpligtelser, som f.eks. forsyningssikkerhed til den lavest mulige pris, miljøbeskyttelse og effektivitet. MVM's offentlige forsyningspligt er således klart defineret i loven, og de kraftværker, der har indgået elkøbsaftaler, er blevet pålagt at levere tjenester af almindelig økonomisk interesse.

(111) For det andet var kompensationerne fastsat på forhånd i regeringens prisdekreter og i elkøbsaftalernes prisformler. Kompensationerne kunne således beregnes på grundlag af objektive og gennemsigtige parametre.

(112) For det tredje overstiger de kompensationer, der udbetales i henhold til elkøbsaftalerne, ikke omkostningerne ved de leverede tjenester af almindelig økonomisk interesse. Elkøbsaftalerne er strengt omkostningsbaserede, og fortjenstmargenerne overstiger ikke de sædvanlige fortjenstmargener på markedet. Budapest kraftværket anfører, at det sikres ved åbne og gennemsigtige udbudsprocedurer for elkøbsaftalerne (se nedenfor). Kraftværkerne blev solgt til den virksomhed, der afgav det højeste bud og fremlagde den bedste forretningsplan. Det fremgår af udbudsproceduren, at kompensationen ifølge elkøbsaftalerne ikke må overstige, hvad der er nødvendigt for at dække alle de omkostninger, der følger af den offentlige forsyningspligt, og en rimelig fortjenstmargen.

(113) For det fjerde nævner Budapest kraftværket, at værkets elkøbsaftaler alle blev indgået efter en åben og gennemsigtig udbudsprocedure, enten som et væsentligt element i privatiseringspakken eller enkeltvis. Csepel kraftværket hævder, at selv om værket ikke blev udvalgt på grundlag af et offentligt udbud, modtager det stadig en kompensation, der udelukkende dækker omkostninger og en rimelig fortjenstmargen. Prismekanismerne sikrer, at overkompensation undgås.

(114) I lyset af ovennævnte bemærkninger konkluderer de interesserede parter, at elkøbsaftalerne opfylder de fire kumulative kriterier, som nævnes i Altmark-dommen, og derfor ikke udgør støtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

⁽³¹⁾ EUT C 34 af 7.2.2004, s. 8.

⁽³²⁾ Sag C-280/00, Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg mod Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH og Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht, Sml. 2003 I, s. 7747.

- (115) Budapest kraftværket anfører også, at selv om det ikke kunne konkluderes, at elköbsaftalerne opfylder de fire kumulative kriterier i *Altmark*-dommen, kunne de stadig erklæres som forenelige med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 86, stk. 2. Den interesserede part giver udtryk for, at virkningen af værkets elköbsaftaler på den påståede afskærmning af det ungarske marked for elektricitet er ubetydelig, da de kun dækker 3 % af det ungarske elforbrug. Af tekniske grunde var det endvidere umuligt at øge elimporten på det tidspunkt, elköbsaftalerne blev indgået. Værkets elköbsaftaler kunne derfor ikke have negative følger for samhandlen. Den interesserede part understreger også i sine bemærkninger betydningen af værkets kraftvarmeteknologi for fjernvarmeforsyningen, der lever op til målsætningerne i EU's energi- og miljøpolitik.
- (116) Mátra kraftværket anfører, at værket blev pålagt at reservere en bestemt minimumskapacitet til MVM af hensyn til energiforsyningsikkerheden på det ungarske marked ved brug af nationale kulressourcer. Værket anfører, at i overensstemmelse med artikel 11, stk. 4, i direktivet om det indre marked for elektricitet⁽³³⁾ bør statsstøtte betragtes som forenelig med fællesmarkedet, når støtten af hensyn til forsyningsikkerheden finansierer elværker, der anvender indenlandske kulressourcer.

v) Ingen fordel på grund af den lange løbetid

- (117) Csepel, Mátra og Budapest kraftværkerne anfører, at en aftales løbetid ikke i sig selv bør ses som en fordel. Kraftværket Csepel nævner, at i langfristede aftaler betaler begge parter en pris for den sikkerhed, der følger af den lange løbetid. Kraftværkerne accepterer at levere til en pris, der ligger under prisen på spotmarkedet, og at være bundet af den aftalte pris, uanset priserne på spotmarkedet. De accepterer også at reservere deres kapacitet til et selskab i hele aftalens løbetid. Det fremføres, at langfristede aftaler derfor udgør en afvejning af økonomiske risici og muligheder for begge parter og ikke udelukkende kan ses som en fordel.
- (118) På baggrund af ovennævnte bemærkninger konkluderer alle kraftværker, at elköbsaftalerne ikke giver dem en økonomisk fordel og derfor ikke udgør statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1

Selektivitet

- (119) AES-Tisza nævner, at elköbsaftalerne ikke giver en selektiv fordel. Den interesserede part henviser til, at der findes langfristede aftaler i hele elsektoren, ikke blot mellem elproducenterne og MVM, men også mellem

MVM og distributionsselskaberne og mellem brændstofferleverandørerne og elproducenterne og også for import af elektricitet. Hvad angår elproducenterne, kræves det udtrykkeligt i energilov I (fra 1994) og regeringsdekret 34/1995, at elproducenterne indgår en elköbsaftale med MVM for at få en bygge- og driftstilladelse. Alle elproducenter havde derfor aftaler med MVM, og kun vedvarende energianlæg og kraftværker kunne have kortere aftaler, da disse værker har andre retlige garantier (f.eks. bindende aftag).

Overførsel af statsmidler

- (120) Kraftværket Mátra anfører, at kun prisen kan betragtes som statsstøtte i elköbsaftalerne. Varigheden af elköbsaftalerne og de garanterede salgsmængder kan ikke betragtes som statsstøtte, for selv om de skulle give en fordel, medfører de ikke overførsel af statsmidler. Den tredje part konkluderer, at i betragtning af Mátra værkets meget konkurrencedygtige priser (se i) ovenfor) er der intet statsstøtteelement overhovedet i værkets elköbsaftaler.

Muligheden for at tilregne staten foranstaltningerne

- (121) Selskabet AEZ-Tisza fremfører, at priserne i elköbsaftalerne ikke kan tilregnes staten, men parterne i elköbsaftalerne. AES-Tisza kritiserer den vurdering af muligheden for at tilregne staten foranstaltningerne, der er foretaget i beslutningen om at indlede proceduren, da den udelukkende fokuserer på statens ansvar for den konkrete indgåelse af elköbsaftalerne og ikke på statens ansvar i forbindelse med prisfastsættelse, mens Kommissionen samtidig hævder, at den uretfærdige fordel sikres ved fordelagtige priser. Efter perioden med central prisfastsættelse (dvs. efter januar 2004 og med undtagelse af 2007) blev priserne forhandlet mellem MVM og kraftværkerne og kan ikke tilregnes staten.

Konkurrencefordrejning og påvirkning af samhandlen mellem medlemsstaterne

- (122) Kraftværkerne AES-Tisza, Budapest og Csepel bestrider, at elköbsaftalerne skulle være konkurrencefordrejende og påvirke samhandlen mellem medlemsstaterne.

- (123) For det første anfører de omhandlede kraftværker, at dette kriterium også bør vurderes på baggrund af det tidspunkt, hvor elköbsaftalerne blev indgået. På det tidspunkt var Ungarn ikke medlem af EU, og landets marked for elektricitet var ikke liberaliseret. Det anføres derfor, at elköbsaftalerne pr. definition ikke kunne forvride konkurrencen på det fælles marked.

⁽³³⁾ Direktiv 2003/54/EF.

(124) For det andet hævder de, at konkurrencen og samhandlen mellem medlemsstaterne påvirkes af andre faktorer end elkøbsaftalerne. Konkret fremfører de, at tværnational kapacitet er den faktor, der især påvirker Ungarns handel med andre lande. Denne tværnationale kapacitet bruges maksimalt. Det er således klart, at handlen med elektricitet er begrænset på grund af Ungarns begrænsede tværnationale kapacitet og ikke på grund af elkøbsaftalerne. Lovgivningen nævnes som den anden faktor, der påvirker samhandlen mellem medlemsstaterne. Ifølge den ungarske lovgivning kunne kraftværkerne under ingen omstændigheder sælge elektricitet direkte til udlandet.

(125) Kraftværket Csepel påstår, at det under alle omstændigheder kun sælger elektricitet i Ungarn, så værkets elkøbsaftaler kan de facto ikke have følger for samhandlen mellem medlemsstaterne.

(126) Det nævnes også, at det ungarske elmarked er blevet gradvist åbnet for konkurrence i overensstemmelse med EU-forpligtelserne. En betragtelig procent af forbrugerne skiftede til det frie markedssegment på kort tid. Nye aktører ville blive afskrækket fra at træde ind på det ungarske elmarked eller styrke deres tilstedeværelse på markedet i tilfælde af en usikker forrentning, men ikke på grund af forekomsten af elkøbsaftaler. Kraftværket Csepel nævner, at der i de senere år kun er bygget kraftværker i Ungarn, når staten har tilbudt en vis stabilitet og forudsigelighed for forrentningen af projektet via langfristede aftaler eller i form af obligatorisk aftag, eller når brugen af ny kapacitet var garanteret af efterspørgsel efter den vertikalt integrerede distributionsaktivitet. Forekomsten af elkøbsaftaler var under ingen omstændigheder en faktor, der afskrækkede nye markedsdeltagere.

(127) Det nævnes endvidere, at der på det ungarske marked ikke er efterspørgsel efter yderligere kapacitet. Det fremgår af det forhold, at en stor del af den kapacitet, MVM udbyder på elauktioner, ikke bliver solgt.

5.3. Anvendelse efter tiltrædelsen

(128) Denne bemærkning blev fremsendt af Budapest kraftværk.

(129) Budapest kraftværk anfører, at elkøbsaftaler ikke kan betragtes som »stadig [er] gældende efter tiltrædelsesdatoen« i henhold til kapitel 3, punkt 1, litra c), i bilag IV til tiltrædelsesakten.

(130) Den interesserede part hævder, at i overensstemmelse med princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft bør foranstaltninger, der lovligt var etableret forud for tiltrædelsen, ikke revideres af Kommissionen efter tiltrædelsen. Da Fællesskabets statsstøtteregler først finder

anvendelse fra tiltrædelsesdatoen, kan kun støtteforanstaltninger, der giver en yderligere fordel efter tiltrædelsen, defineres som foranstaltninger, der er gældende efter tiltrædelsen. Det anføres, at elkøbsaftalerne ikke giver yderligere fordele efter tiltrædelsen, da deres prisformler blev defineret før tiltrædelsen, og statens finansielle risiko derfor var fuldstændig kendt før tiltrædelsen.

5.4. Eksisterende støtte

(131) Dette argument blev fremsendt af Budapest, Csepel, AES-Tisza og Mátra og af [...] Bank.

(132) De interesserede parter fremfører, at selv hvis man gik ud fra, at elkøbsaftalerne udgør statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, bør denne statsstøtte anses for eksisterende støtte i henhold til bilag IV, kapitel 3, punkt 1, litra c), til tiltrædelsesakten. De mener ikke, at Kommissionen gjorde indsigelse mod foranstaltningen inden for den periode på tre måneder, der er fastsat i tiltrædelsesakten. De ungarske myndigheder anmeldte foranstaltningen den 31. marts 2004, og efter en udveksling af visse oplysninger reagerede Kommissionen ikke inden for denne frist på tre måneder på Ungarns brev af 19. oktober 2004 og udelukkede således, at foranstaltningen kunne betragtes som »nye støtte«.

(133) Budapests kraftværk mener også, at en beslutning om, hvorvidt støtte, der er bevilget forud for tiltrædelsen og bibeholdt efter tiltrædelsen, bør betragtes som »ny støtte« eller som »eksisterende støtte«, ikke alene bør baseres på bilag IV til tiltrædelsesakten. Hvis en sådan støtte ikke opfylder kriterierne for at blive betragtet som eksisterende støtte i henhold til bilag IV til tiltrædelsesakten, bør den ifølge Budapest kraftværk stadig undersøges i henhold til artikel 1, litra b), nr. ii) til v), i forordning (EF) nr. 659/1999.

(134) Budapests kraftværk fremfører, at artikel 1, litra b), nr. v), i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 finder anvendelse på elkøbsaftalerne, og at elkøbsaftalerne derfor udgør »eksisterende støtte«. Værket mener ikke, at artikel 1, litra b), nr. v), sidste punktum, i forordning (EF) nr. 659/1999 finder anvendelse på elkøbsaftalerne af tre grunde.

(135) For det første fastslog Domstolen i sin dom i Alzetta Mauro-sagen⁽³⁴⁾, at støtte bevilget på et marked, som, før det blev liberaliseret, var lukket for konkurrence, bør betragtes som eksisterende støtte fra tidspunktet for liberaliseringen. Ifølge den interesserede part er denne dom baseret direkte på en fortolkning af EF-traktatens artikel 88, stk. 1, og går derfor forud for forordning (EF) nr. 659/1999.

⁽³⁴⁾ Dom afsagt af Retten i Første Instans af 15.6.2000 i forenede sager T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 til T-607/97, T-1/98, T-3/98 til T-6/98 og T-23/98.

(136) Da forordning (EF) nr. 659/1999 endnu ikke var trådt i kraft, da elektricitetsmarkedet blev liberaliseret ved direktiv 96/92/EF, eller da elkøbsaftalerne blev undertegnet, er det for det andet bestemmelserne i Alzetta Mauro-dommen og ikke i forordning (EF) nr. 659/1999, der finder anvendelse.

(137) For det tredje fører en sammenligning af ordlyden for de forskellige kategorier i artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 659/1999 til den konklusion, at artikel 1, litra b), nr. v), kun finder anvendelse på statsstøtteordninger, idet individuel støtte ikke nævnes udtrykkeligt.

(138) Omvendt hævder AES-Tisza, at hvis elkøbsaftalerne skulle klassificeres som ny støtte, så skulle en sådan klassificering baseres på forordning (EF) nr. 659/1999, artikel 1, litra b), nr. v).

5.5. Kommissionen kan ikke sætte lovligt indgåede privatretlige aftaler ud af kraft (»pacta sunt servanda«) — retlig usikkerhed

(139) Disse argumenter blev fremsendt af Budapest og AES-Tisza kraftværkerne og af [...] Bank.

(140) Parterne understreger, at de indgik elkøbsaftalerne i god tro på de markedsvilkår, der var gældende på det tidspunkt. De accepterede store investeringsforpligtelser, som blev muliggjort via kreditinstitutioner inden for rammerne af finansieringsaftaler. De finder, at Kommissionens undersøgelser førte til en betydelig retlig usikkerhed, som burde være undgået. AES-Tisza's sætter spørgsmålstegn ved Kommissionens ret til på basis af statsstøttereglerne og generelt EF-traktatens konkurrenceregler at bringe lovligt indgåede kommercielle aftaler til ophør⁽³⁵⁾.

5.6. Proportionalitet

(141) AES-Tisza giver udtryk for bekymring vedrørende proportionaliteten af Kommissionens anmodning om at bringe elkøbsaftalerne til ophør og henviser til en mulig genforhandling af aftalerne.

5.7. Kommentarer til elkøbsaftalernes forenelighed med fællesmarkedet

(142) Selskaberne Csepel og AES-Tisza nævner, at elkøbsaftalerne ikke er udformet som kompensationsordninger, og det er derfor ikke rimeligt at sammenligne dem med analysemetoden for strandede omkostninger. Da elkøbsaftalerne blev indgået, kunne de ikke opfattes som en kompensation for strandede omkostninger, da analysemetoden slet ikke eksisterede på det tidspunkt. De mener kun, det er rimeligt at anvende metoden i en situation, hvor elkøbsaftalerne var ophørt tidligere.

(143) Omvendt hævder [...] Bank med hensyn til Csepels elkøbsaftale, at den kompensation, der betales inden for

rammerne af elkøbsaftalerne, udelukkende dækker omkostninger, der er støtteberettigede ifølge metoden (f.eks. faste omkostninger, variable omkostninger og en rimelig fortjeneste). Ifølge argumentationen giver Csepels elkøbsaftale ikke en kompensation, der overstiger støtteberettigede strandede omkostninger.

(144) Csepel hævder endvidere, at elkøbsaftalerne opfylder kriterierne i EF-traktatens artikel 87, stk. 3, da de i væsentlig grad bidrager til elforsyningsikkerheden i Ungarn, og mere generelt til udviklingen af Ungarns samlede økonomi.

(145) Selskabet AES-Tisza foreslår (uden at give detaljerede grunde), at elkøbsaftaler bør betragtes som sikkerhed for investeringer i et område, der henhører under artikel 87, stk. 3, litra a).

(146) Endvidere bemærker AES-Tisza, at beslutningen om at indlede proceduren er uklar med hensyn til den »benchmark«-markedspris, der skal anvendes, betydningen af »ineffektiv investering« og de økonomiske scenarier og tidspunkter, Kommissionen har brugt ved vurderingen af foreneligheden med fællesmarkedet.

6. UNGARN S SVAR PÅ DE INTERESSEREDE PARTERS BEMÆRKNINGER

(147) Som svar på bemærkningerne fra Csepel kraftværk anfører Ungarn, at i modsætning til, hvad der måske kan udledes af Csepels bemærkninger, indeholder værkets elkøbsaftale også garanterede minimumsaftag.

(148) Hvad angår de argumenter, der fremføres af Dunament, hvorefter værket ikke kan afvise at producere energi på betingelser, der dikteres af MVM, heller ikke på bekostning af Dunaments salg på det frie marked, nævner de ungarske myndigheder, at MVM i 2006 foreslog at trække 4 F-blokke ud af elkøbsaftalerne, der derfor kunne have konkurreret direkte på det frie marked for systemtjenester. Dunament afviste imidlertid denne mulighed.

(149) Hvad angår bemærkningerne fra AES-Tisza, ifølge hvilke producenter, der ikke var omfattet af en elkøbsaftale, først og fremmest investerede, hvis de var sikret et obligatorisk aftag, anfører de ungarske myndigheder, at store kraftværker og kraftværksblokke sælger elektricitet på det frie marked uden hverken elkøbsaftaler eller obligatorisk aftag (f.eks. Dunament blok G1, Vértes og Mátra blok I-II).

(150) Ungarn understreger også, at i modsætning til, hvad AES-Tiszas anfører i deres bemærkninger, er MVM's forhandlingsposition også begrænset af selve elkøbsaftalerne (prisformler og garanteret aftag).

⁽³⁵⁾ Brevet blev registreret den 19.12.2006.

7. KOMMISSIONENS VURDERING

7.1. Ulovlig støtte

- (151) Den støtte, elkøbsaftalerne er forbundet med, blev ikke anmeldt til Kommissionen i overensstemmelse med procedurereglerne for statsstøtte. Der er derfor tale om en ulovlig støtte.

7.2. Generelle bemærkninger om den individuelle vurdering af elkøbsaftalerne

- (152) I deres bemærkninger gjorde flere interesserede parter samt de ungarske myndigheder gældende, at elkøbsaftalerne burde vurderes hver for sig i betragtning af forskellene i deres indhold og vilkår.

- (153) Denne beslutning omfatter alle de elkøbsaftaler mellem MVM og elproducenter, der var i kraft på det tidspunkt, hvor Ungarn tiltrådte EU (se betragtning 44 og 45 ovenfor). Kommissionen finder, at de overordnede principper i elkøbsaftalerne er så ensartede, at det i en statsstøttesag er rimeligt at vurdere dem under ét. Som det fremgår af nedenstående, er det Kommissionens opfattelse, at de væsentligste fordele, elkøbsaftalerne giver, er fælles for dem alle, og at beslutningerne om at indgå dem i årene 1995-2001 blev truffet ud fra de samme energipolitiske mål og indgik som led i den samme løsning af energiproblemerne. Helt konkret pålægger alle aftalerne MVM en købsforpligtelse — hvis varighed strækker sig over en betydelig del af produktionsanlæggenes levetid — til at aftage en fast kapacitet og en garanteret mængde, baseret på en prisordning, der sætter producenterne i stand til at dække såvel deres faste som deres variable omkostninger. Også hvad angår de andre kriterier for, at der foreligger statsstøtte, er der så mange lighedspunkter, at det er berettiget at foretage en samlet vurdering af alle aftalerne. Deres selektive karakter grunder på de samme principper; spørgsmålet om, hvorvidt købsaftalerne resulterer i en overførsel af statsmidler, må afgøres ud fra stort set samme vurdering for alle aftalerne, og deres virkninger for konkurrencen, og samhandelen må bedømmes ud fra den samme økonomiske vurdering, hvori der også må tages hensyn til virkningerne af, at disse elkøbsaftaler består ved siden af hinanden på det ungarske marked. For at opnå det fulde overblik over de reelle forhold på det ungarske elmarked finder Kommissionen derfor, at elkøbsaftalerne må vurderes samlet, og at der må vedtages én samlet beslutning om dem.

- (154) Denne tilgang baseret på en helhedsvurdering er ikke til hinder for, at Kommissionen kan tage de forskelle, der rent faktisk består mellem de forskellige elkøbsaftaler, med i betragtning. I denne beslutning vil der derfor blive taget hensyn til forskellene mellem elkøbsaftalerne, hvor disse forskelle er relevante for beslutningen.

7.3. Statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1

- (155) I det følgende analyserer Kommissionen hvert af de fire kumulative kriterier i statsstøttedefinitionen i EF-traktatens artikel 87, stk. 1: om der er tale om statsmidler,

om foranstaltningen resulterer i en økonomisk fordel, om denne fordel er selektiv, og om den påvirker samhandelen.

Relevant vurderingstidspunkt

- (156) I deres bemærkninger gjorde de interesserede parter (under henvisning til adskillige vurderingskriterier) gældende, at Kommissionen kun burde basere sin vurdering på den situation, der bestod på det tidspunkt, hvor elkøbsaftalerne blev undertegnet. De konklusioner, den drog af denne vurdering, skulle så gælde for hele aftaleperioden. Budapest-kraftværket henviser i den sammenhæng til Kommissionens meddelelse om fastlæggelse af reglerne for vurdering af ulovlig statsstøtte⁽³⁶⁾.
- (157) Ved afgørelsen af, hvad der er det relevante tidspunkt, må Kommissionen først og fremmest tage hensyn til akten om Ungarns tiltrædelse af EU, procedureforordningen og Domstolens retspraksis.
- (158) I de relevante bestemmelser i bilag IV til tiltrædelsesakten hedder det:

»BILAG IV

Liste omhandlet i artikel 22 i tiltrædelsesakten

(...)

3) Konkurrencepolitik

- 1) Følgende støtteordninger og individuel støtte, som er trådt i kraft i en ny medlemsstat inden tiltrædelsesdatoen, og som fortsat gælder efter denne dato, vil ved tiltrædelsen blive anset for eksisterende støtte som defineret i artikel 88, stk. 1, i EF-traktaten:

- a) støtteforanstaltninger, der er trådt i kraft inden den 10. december 1994
- b) støtteforanstaltninger opregnet i tillægget til dette bilag
- c) støtteforanstaltninger, der inden tiltrædelsesdatoen er blevet vurderet af den nationale myndighed for statsstøttekontrol i den nye medlemsstat og fundet forenelige med gældende fællesskabsret, og som Kommissionen ikke har gjort indsigelse mod på grund af alvorlig tvivl om, hvorvidt foranstaltningen er forenelig med fællesmarkedet, jf. proceduren i stk. 2.

Alle foranstaltninger, der stadig er gældende efter tiltrædelsesdatoen, som udgør statsstøtte, og som ikke opfylder de betingelser, der fastlægges ovenfor, vil ved tiltrædelsen blive anset for ny støtte i forbindelse med anvendelsen af artikel 88, stk. 3, i EF-traktaten.

⁽³⁶⁾ EFT C 119 af 22.5.2002, s. 22.

Ovennævnte bestemmelser gælder ikke for transportsektoren eller for aktiviteter i tilknytning til produktion, forarbejdning eller afsætning af de produkter, der er opregnet i bilag I til EF-traktaten, med undtagelse af fiskevarer og heraf afledte produkter.

Ovennævnte bestemmelser berører heller ikke de overgangsbestemmelser vedrørende konkurrencepolitikken, der fastlægges i denne tiltrædelsesakt.»

(159) I de relevante definitioner i artikel 1 i procedureforordningen fastsættes følgende:

»b) »eksisterende støtte«

i)-iv) [...]

v) støtte, som anses for at være en eksisterende støtte, fordi det kan godtgøres, at der ikke var tale om støtte, da den blev indført, men at den blev en støtte på grund af udviklingen på fællesmarkedet, uden at medlemsstaten havde foretaget nogen ændringer. Når visse foranstaltninger bliver en støtte som følge af en liberalisering af en aktivitet ved fællesskabslovgivning, betragtes sådanne foranstaltninger ikke som eksisterende støtte efter den dato, der er fastsat for liberaliseringen

c) »ny støtte« enhver støtte, dvs. støtteordninger og individuel støtte, som ikke er eksisterende støtte, herunder ændringer i eksisterende støtte.»

(160) Af ovenstående bestemmelser følger, at foranstaltninger, der ikke udgjorde statsstøtte på det tidspunkt, hvor de blev iværksat, under visse omstændigheder kan blive til statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87. Og dette berører ikke foranstaltningens kvalificering som eksisterende støtte eller ny støtte.

(161) Det er korrekt, at når Kommissionen skal afgøre, om der i en konkret sag foreligger statsstøtte, må den tage stilling til den situation, der bestod på det tidspunkt, hvor foranstaltningen trådte i kraft, men det betyder ikke, at vurderingen af de fire kriterier i statsstøtedefinitionen altid kun skal begrænses til det tidspunkt, hvor støtten blev ydet.

(162) Af artikel 1, litra b), nr. v) i procedureforordningen fremgår det klart, at der kan være ekstraordinære omstændigheder, såsom udviklingen på fællesmarkedet eller liberaliseringen af en sektor, hvor der sker betydelige økonomiske og lovgivningsmæssige ændringer i en eller

flere økonomiske sektorer, og hvor en foranstaltning, der oprindeligt ikke faldt ind under traktatens artikel 87, på grund af disse ændringer vil kunne falde ind under statsstøttekontrollen. Hvis man efter liberalisering af en økonomisk sektor opretholder alle de foranstaltninger, der på grund af de ganske særlige markedsvilkår på det tidspunkt, hvor de blev iværksat, ikke var at betragte som statsstøtte, ville det reelt bevirke, at de markedsforskel, der bestod, før der blev åbnet op for konkurrence på markedet, blev fastholdt. Det ville være i strid med selve formålet med medlemsstaternes beslutning om at liberalisere en given sektor for at åbne op for konkurrence. Formålet med de særlige bestemmelser om, at en foranstaltning kan blive til statsstøtte, er at undgå en forlængelse af enhver foranstaltning, der under de nye markedsforskel vil kunne skade aktørerne på markedet, selv om den under de tidligere herskende økonomiske og lovgivningsmæssige forhold ikke udgjorde statsstøtte⁽³⁷⁾.

(163) Først når Kommissionen har fastslået, at der foreligger statsstøtte, skal der tages særskilt stilling til, hvorvidt støtten skal kvalificeres som eksisterende støtte eller ny støtte.

(164) Ungarns økonomi undergik drastiske ændringer i 1990'erne. Ungarn besluttede sig til at gå med i Den Europæiske Union og blev fuldgældigt medlem den 1. maj 2004. Landet var udmærket klar over sin forpligtelse til at bringe sine eksisterende foranstaltninger i overensstemmelse med konkurrencereglerne på det indre marked, det ønskede at komme med i, eftersom den Europaaftale⁽³⁸⁾, som Ungarn undertegnede i 1991, udtrykkeligt nævner denne forpligtelse.

(165) Da Ungarn blev medlem af Den Europæiske Union, kom landet også med i det liberaliserede indre marked på energiområdet. Tiltrædelsesaktens konkurrenceregler indeholder ingen undtagelser for det ungarske energimarked. I lyset heraf finder Kommissionen i modsætning til, hvad de interesserede parter har fremført i deres bemærkninger, at elkontraktalerne, som blev indgået under helt andre økonomiske forhold (hvilket de interesserede parter anerkender), før landet kom med i det liberaliserede indre marked på energiområdet, vil kunne udgøre statsstøtte under de nye lovgivningsmæssige og økonomiske forhold. For at fastslå, om der i forbindelse med disse elkontraktaler foreligger statsstøtte, bør vurderingen af, om de fire statsstøttekriterier er opfyldt, foretages i lyset af de nye lovgivningsmæssige og økonomiske vilkår.

⁽³⁷⁾ Førsteinstansrettens dom af 15. juni 2000 i *Alzetta Mauro*, som Budapest-elselskabet henviser til, bekræfter også, at foranstaltningen skal vurderes i lyset af de nye markedsforskel efter liberaliseringen, idet det anerkendes, at den omhandlede foranstaltning, der muligvis ikke udgjorde statsstøtte før liberaliseringen, var blevet til (eksisterende eller ny) statsstøtte.

⁽³⁸⁾ Europaaf-talen om associering mellem De Europæiske Fællesskaber og Ungarn, undertegnet den 16. december 1991.

- (166) Spørgsmålet om, hvad der er det relevante vurderings-tidspunkt, bør desuden afgøres i lyset af tiltrædelsesakten. I modsætning til, hvad der skete under de foregående tiltrædelser, enedes medlemsstaterne om at indføre særlige bestemmelser i tiltrædelsesakten om, at alle foranstaltninger, der ville være gældende efter tiltrædelsen, og som var iværksat efter den 10. december 1994, skulle anmeldes til Kommissionen før tiltrædelsen og vurderes af denne på grundlag af den gældende fællesskabsret.
- (167) Langt størstedelen af de lande, der tiltrådte EU den 1. maj 2004, havde en historisk betinget stærk tradition for statslige indgreb. Der kunne være foranstaltninger, der ikke opfyldte de fire statsstøttekriterier før tiltrædelsen, fordi markedsvilkårene var meget anderledes på det tidspunkt. Men med de nye lovgivningsmæssige og økonomiske vilkår, der opstod efter tiltrædelsen, ville disse kriterier meget vel kunne blive opfyldt.
- (168) De relevante bestemmelser i tiltrædelsesakten tager sigte på at sikre en ufordrejet konkurrence på det indre marked i tiden efter traktatens ikrafttrædelse i landet. Formålet med de relevante bestemmelser i tiltrædelsesakten er derfor at undgå konkurrencefordrejninger på fællesmarkedet på grund af uforenelige statsstøtteforanstaltninger efter tiltrædelsen. Det er i den forbindelse irrelevant, om foranstaltningen opfyldte alle statsstøttekriterierne i 1990'erne, da den blev iværksat, eller ej. Det relevante tidspunkt for vurderingen af, hvorvidt der foreligger statsstøtte, er derfor perioden efter Ungarns tiltrædelse af EU og det liberaliserede indre marked på energiområdet.
- (169) Enhver anden tilgang ville føre til en situation, hvor de økonomiske vilkår, der bestod i perioden op til tiltrædelsen og liberaliseringen (som for de fleste af de nye medlemsstaters vedkommende faldt sammen med overgangsperioden efter det kommunistiske styres fald), blev fastholdt længe efter landets tiltrædelse af Den Europæiske Union. Foranstaltninger, som måske ikke udgjorde statsstøtte før tiltrædelsen, ville i så fald kunne opretholdes, lige så længe medlemsstaten ønskede det, selv om de under vilkårene efter tiltrædelsen udgjorde statsstøtte, fordi de så ikke ville være omfattet af Kommissionens statsstøttekontrol.
- (170) Det er netop intentionerne med de bemærkninger, de interesserede parter fremsatte herom. Alle de interesserede parters argumenter angående det relevante vurderingstidspunkt går ud på, at den økonomiske og retlige vurdering af elkøbsaftalerne i denne statsstøttesag udelukkende bør baseres på de forhold, der gjorde sig gældende på tidspunktet for elkøbsaftalernes indgåelse (dvs. i perioden mellem 1995 og 2001), hvilket skulle føre til den konklusion, at elkøbsaftalerne på grund af disse retlige og økonomiske forhold ikke udgør statsstøtte.
- De gør gældende, at spørgsmålene om, hvorvidt kriterierne angående markedsökonomisk aktør, konkurrencefordrejning og samhandelspåvirkning er opfyldt, bør analyseres inden for rammerne af den økonomiske kontekst, der bestod i midten af 1990'erne, og at Kommissionen bør tage hensyn til MVM's forpligtelser på daværende tidspunkt (forsyningssikkerhed) og det mønster, der på det tidspunkt kendetegnede energisektoren (eneaftagermodellen osv.). Efter deres opfattelse bør det resultat, som en vurdering på basis af disse forhold vil føre til, gælde indtil elindkøbsaftalernes udløb (i 2024 for den længstvarende aftale), uanset de ændringer, der er sket, såsom Ungarns tiltrædelse af EU og den deraf følgende liberalisering af energimarkedet.
- (171) Kommissionen kan ikke godkende disse argumenter. Kommissionen finder, at de relevante bestemmelser i tiltrædelsesakten netop tager sigte på at undgå sådanne situationer ved at kræve, at statsstøttereglerne omgående skal finde anvendelse på de økonomiske aktører. Tiltrædelsesakten indeholder ganske vist undtagelsesbestemmelser for visse økonomiske sektorer (f.eks. transportsektoren), men den indeholder absolut ingen undtagelser for aktørerne på elmarkedet. Den gældende fællesskabsret, herunder også direktiv 96/92/EF, finder således anvendelse på alle aftalerelationer på det ungarske elmarked umiddelbart efter tiltrædelsen.
- (172) Med hensyn til vurderingen af elkøbsaftalerne finder Kommissionen således, at Ungarn med sin tiltrædelse af det liberaliserede indre marked i energisektoren gik ind på at anvende de principper, der gælder for dette marked, på alle aktører på sit eksisterende marked, herunder også på alle eksisterende aftaleforhold.
- (173) Kommissionen skal derfor tage stilling til, om foranstaltningen opfyldte kriterierne for at skulle betragtes som statsstøtte fra og med den dato, hvor Ungarn tiltrådte Den Europæiske Union.

Eksistensen af en fordel

- (174) Med hensyn til vurderingen af, om foranstaltningen indebærer en fordel, henvises der indledningsvis til, at de fleste af elproducenterne i deres bemærkninger anførte, at de ikke kunne have investeret i disse kraftværker uden de garantier, elkøbsaftalerne frembød. [...]kraftværket udtaler i sine bemærkninger, at »elkøbsaftalerne har stor betydning for bankernes vilje til løbende at finansiere investeringen og forfinansiere driftsomkostningerne. [...] Den [...] forhørte [...] sig om konsortiets [dvs. pengeinstitutternes] syn på en eventuel ændring af elkøbsaftalerne. Bankerne afviste imidlertid en reduktion af både den reserverede kapacitet og det garanterede minimumsaftag«⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ Citat fra punkt 3 i elproducentens bemærkninger.

(175) I den sammenhæng gør [...] (som repræsentant for de 12 banker, der har lånt Csepe-kraftværket tæt ved [...]) gældende, at »bankernes opfattelse er, at elkøbsaftalerne indgår som led i samlet pakke af forretningsaftaler, som sikrede og fortsat sikrer den låneftale, der har skaffet finansiering til projektet på markedsvilkår. Enhver ændring af elkøbsaftalerne ville derfor automatisk påvirke bankerne og i kraft af de kontraktlige muligheder, bankerne har for at beskytte deres finansielle interesser, derefter bringe hele Csepe II-projektet i fare«.

(176) [...] anfører (som repræsentant for ni banker, der har lånt næsten [...] til AES-Tisza, at »Det væsentligste grundlag for denne finansiering var eksistensen af elkøbsaftalerne og andre relevante projektdokumenter (f.eks. brændselsleveringsaftalen). [...] Elkøbsaftalerne sikrer stabiliteten i efterspørgslen (afsætningsmængden, prissætningen)«. »Denne efterspørgselsstabilitet [...] giver bankerne den sikkerhed, der er nødvendig, for at de vil yde langfristet finansiering på et uudviklet marked.«

(177) I sin vurdering af, om elkøbsaftalerne indebærer en fordel, foretog Kommissionen først en indledende analyse af, hvilket ræsonnement den burde lægge til grund i sin vurdering. På grundlag af denne indledende analyse, som opsummeres i nr. 180-190, drog Kommissionen den konklusion, at for at kunne fastslå, om der bestod en fordel, måtte det først afklares, om en markedsaktør under de omstændigheder, der herskede ved Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union, ville have givet kraftværkerne en garanti af samme type som den, elkøbsaftalerne indeholdt (svarende til en betydelig del af og i mange tilfælde hele kraftværkets disponible kapacitet), i form af et garanteret minimumsaftag af elektricitet over en periode på 15-27 år, alt efter de pågældende aktivers typiske forventede levetid eller afskrivning, til en pris, der dækkede værkernes faste og variable omkostninger (inkl. brændselsomkostninger) ⁽⁴⁰⁾.

(178) I anden omgang analyserede Kommissionen svaret på dette spørgsmål i lyset af den normale forretningspraksis på de europæiske elmarkeder.

(179) Endelig foretog Kommissionen en kort vurdering af elkøbsaftalernes virkninger på markedet umiddelbart efter Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union. Selv om en sådan analyse ikke er nødvendig for at fastslå, om elkøbsaftalerne indebærer en økonomisk fordel eller ej, er den nyttig, når det drejer sig om at tage stilling til nogle af bemærkningerne fra de interesserede parter.

1) *Indledende analyse: Grundlaget for vurdering af eksistensen af en fordel*

(180) De bemærkninger fra tredjemand, der indkom under proceduren, drejede sig om, hvorvidt elkøbsaftalerne indebærer en fordel i lyset af de omstændigheder, hvorunder de blev indgået midt i 1990'erne. I disse bemærkninger blev det i alt væsentligt konkluderet, at en typisk markedsaktør i denne periode, hvor elelskaberne blev privatiseret, ville have ydet elproducenterne tilsvarende garantier som dem, elkøbsaftalerne indeholdt, for at tiltrække investorer og dermed sikre Ungarns elektricitetsforsyning.

(181) Efter en analyse af denne vurdering drog Kommissionen den konklusion, at den ikke var korrekt, hvilket havde to grunde. For det første tager den ikke hensyn til, hvem det er, der opnår denne fordel. For det andet er den periode, der blev lagt til grund ved denne vurdering, ikke relevant for vurderingen af, om foranstaltningen er forbundet med en fordel.

Modtagerne af den potentielle fordel

(182) Dunament-elselskabet gør gældende, at det ikke opnåede nogen fordel gennem sin elkøbsaftale, eftersom det betalte markedsprisen ved privatiseringen af sine kraftværker, og selskabets rettigheder og forpligtelser som følge af elkøbsaftalerne var indregnet i købsprisen. Enhver fordel, som elkøbsaftalen måtte have givet det, var altså indregnet i den pris, det betalte, ved privatiseringen.

(183) Kommissionen finder ikke, at dette ræsonnement kan anvendes i den foreliggende sag. I denne sag er det de privatiserede kraftværker (de af dem, der rent faktisk blev privatiseret) og ikke disse kraftværkers aktionærer, der modtager fordelene. Privatiseringen af kraftværkerne foregik gennem aktiehandeler.

(184) Domstolen har taget stilling til, hvordan en ændring af en virksomheds ejerskab i forbindelse med en aktiehandel påvirker spørgsmålet om, hvorvidt der er ydet ulovlig støtte til selskabet, og hvem der modtog denne støtte. Domstolen statuerede, at det fremdeles er den virksomhed, der begunstiges ved støtten, som er støttemodtageren, uanset ændringen i dens ejerforhold ⁽⁴¹⁾. At aktierne overføres til markedspris, sikrer alene, at køberen ikke selv modtager statsstøtte. Dette berører imidlertid ikke spørgsmålet om, hvorvidt der bestod en fordel for den modtagende virksomheds drift.

(185) I den foreliggende sag er det de ungarske selskaber, der driver kraftværkerne og indgik elkøbsaftalerne, der er støttemodtagerne, og ikke kraftværkernes aktionærer. Ændringen af kraftværkernes ejerforhold fandt sted før

⁽⁴⁰⁾ Uanset om prisen er baseret på prisformlen i elkøbsaftalerne eller på prisdekreter, eftersom begge er baseret på principper, der kan sidestilles med prisregulering.

⁽⁴¹⁾ Forenede sager C-328/99 og C-399/00, *Italien og SIM 2 Multimedia mod Kommissionen*, Sml. 2003 I, s. 4035, præmis 83.

den dato, fra og med hvilken spørgsmålet om eksistensen af statsstøtte skal vurderes, og har ingen relevans for vurderingen af, om de selskaber, der driver kraftværkerne, modtog statsstøtte. Uanset deres ejerforhold var det derfor de selskaber, som undertegnede elkøbsaftalerne, der blev begunstiget af de fordele, elkøbsaftalerne indebar.

Relevant periode for vurderingen af eksistensen af en fordel

- (186) Kommissionen er klar over, at det overordnede princip i elkøbsaftalerne, dvs. det garanterede investeringsafkast, under de markedsforhold, der bestod i Ungarn midt i 1990'erne, var en afgørende forudsætning for, at de nødvendige investeringer kunne gennemføres.
- (187) Den omstændighed, at det på grund af forholdene i elproduktionssektoren og den politiske og økonomiske situation i Ungarn i denne periode var nødvendigt, at staten greb ind ud fra hensynet til den almene interesse, og at den bedste løsning var at indgå elkøbsaftaler med en række elproducenter, indebærer på ingen måde, at elkøbsaftalerne ikke gav elproducenterne en fordel.
- (188) De fleste elproducenter gør gældende, at elkøbsaftalerne ikke giver elproducenterne nogen fordel, eftersom de både for MVM's og elproducenternes vedkommende stemmer overens med enhver markedsøkonomisk aktørs normale markedsadfærd. De fremfører, at enhver privat aktør i MVM's situation (som eneaftager med lovmæssig forpligtelse til at sikre forsyningerne) ville have valgt at indgå elkøbsaftalerne, og at den økonomiske fordel, elkøbsaftalerne giver, ikke er større, end hvad der på 1990'ernes udviklede energimarked i Ungarn var en normal kommerciel fordel for parterne. Elproducenterne var desuden ifølge loven nødt til at indgå aftale med MVM for at kunne opnå en driftstiladelse. Elproducenterne hævder, at Kommissionen på grundlag af princippet om den markedsøkonomiske investor burde tage hensyn til de lovgivningskrav og de økonomiske realiteter, der gjorde sig gældende på tidspunktet for elindkøbsaftalernes indgåelse.
- (189) Med hensyn til de interesserede parter argumenter angående det markedsøkonomiske investorprincip henviser Kommissionen til de afsnit i denne beslutning, der drejer sig om fastlæggelsen af det relevante tidspunkt for vurderingen af, om elkøbsaftalerne indebærer statsstøtte eller ej. Kommissionen understreger på ny, at den ikke har nogen intention om at sætte spørgsmålstejn ved, at det under de omstændigheder, der herskede på daværende tidspunkt, var nødvendigt at indgå elkøbsaftaler. Men som anført ovenfor, betyder det på ingen måde, at elkøbsaftalerne ikke gav elproducenterne en fordel. De interesserede parter hævder i realiteten blot, at disse aftaler stemte overens med de markedsvilkår, der herskede på det tidspunkt, hvor de blev indgået. Ingen af de interesserede parter hævder, at de stemmer overens med de aktuelle vilkår på det indre marked.

Konklusion af den indledende analyse

- (190) Kommissionen konkluderer, at det for at kunne vurdere, om elkøbsaftalerne indebærer en fordel, må det undersøges, om en gennemsnitlig markedsaktør under de vilkår, der herskede på tidspunktet for Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union, ville have ydet elproducenterne en garanti svarende til den, der som beskrevet i nr. 177 var indeholdt i elkøbsaftalerne.
- 2) *Vurdering af, om elproducenterne opnåede en fordel, da Ungarn tiltrådte Den Europæiske Union*
- (191) For at kunne besvare dette har Kommissionen set nærmere på den mest udbredte praksis blandt de kommercielle operatører på de europæiske elmarkeder, der er relevante for denne analyse, og vurderet, om elkøbsaftalerne stemmer overens med denne praksis eller giver producenterne garantier, som en køber, der handler ud fra rent forretningsmæssige overvejelser, ikke ville acceptere.
- (192) Indledningsvis er det værd at bemærke, at elmarkederne traditionelt har været opdelt i fire markeder: i) produktion/import og engrosforsyning, ii) transmission/distribution, iii) detailsalg og iv) balanceringselektricitet. De relevante markeder for vurderingen af elkøbsaftalerne er den første og den fjerde kategori, eftersom MVM køber elektricitet hos indenlandske producenter, importerer elektricitet og sælger den videre til regionale distributionsselskaber og kommercielle leverandører (der leverer til detailmarkedet). MVM stiller tillige reserveret kapacitet til rådighed for det systemansvarlige transmissionselskab (TSO) med henblik på balanceringen i systemet.
- (193) I Ungarn har detailmarkedet været opdelt i to segmenter i den her relevante periode: i) et offentligt forsyningssegment, hvor regionale distributionsselskaber leverer elektricitet til regulerede priser til forbrugere uden frit leverandørvalg og til forbrugere, der ikke udnytter dette valg, og ii) et frit markedssegment, hvor kommercielle leverandører leverer elektricitet til forbrugerne til priser, der dikteres af markedsmekanismen. Under den ordning, der blev indført med energilov III, omfatter det offentlige forsyningssegment kun de privatkunder og erhvervs-kunder, for hvilke der er forsyningspligt.
- (194) I den relevante vurderingsperiode leverede MVM elektricitet til såvel de regionale distributionsselskaber (der leverer til det offentlige forsyningssegment) og til leverandører på det frie markedssegment. Men som beskrevet i nr. 221-231, havde MVM's salg til leverandørerne på det frie markedssegment alene til formål at få afsat de overskudsmængder, MVM købte inden for rammerne af elkøbsaftalerne, og som der ikke var behov for på det

offentlige forsyningssegment. Dette er en følge af selve elkøbsaftalerne og kan ikke betragtes som en autonom forretningsaktivitet. Om der blev givet en fordel, må derfor analyseres på grundlag af det primære mål, MVM skulle opfylde, nemlig at forsyne de regionale distributionsselskaber med en tilstrækkelig mængde elektricitet til, at de kan opfylde behovet på det offentlige forsyningssegment. Det drejer sig derfor om at få afklaret, om en markedsaktør, som havde til opgave at forsyne de regionale distributionsselskaber med en tilstrækkelig mængde elektricitet, og hvis handlinger udelukkende var dikteret af kommercielle hensyn, uden elkøbsaftalerne ville have ydet den samme garanti som den, elkøbsaftalerne indeholder. Denne vurdering må foretages i forhold til konkurrenceudsatte engrosmarkeder. I det følgende gives først en oversigt over typiske former for forretningspraksis af relevans for denne analyse og dernæst en sammenligning mellem elkøbsaftalerne og disse former for praksis. Endelig har Kommissionen i lyset af denne sammenligning analyseret, hvilke virkninger de ungarske myndigheder kunne have forventet elkøbsaftalerne ville få, når Ungarn kom med i Den Europæiske Union, og om de kunne have forventet, at andre typer aftaler havde resulteret i en bedre balance mellem positive og negative virkninger.

2.a) Kort beskrivelse af normal forretningspraksis på de europæiske elmarkeder af relevans for vurderingen af, om elindkøbsaftalerne indebærer en fordel

- (195) I sin sektorundersøgelse af elektricitetsmarkederne i Europa⁽⁴²⁾ foretog Kommissionen en indgående undersøgelse af betingelserne for handel med elektricitet på europæiske engrosmarkeder.
- (196) Uafhængigt af leveringsperioden kan elektricitet i større mængder handles på spotmarkeder og terminsmarkeder. På spotmarkederne handles elektriciteten normalt dagen før den faktiske levering. Handelen med elektricitet på spotmarkederne er altid baseret på marginalpriser, hvilket kun garanterer, at de kortsigtede marginalomkostninger dækkes⁽⁴³⁾.
- (197) På terminsmarkederne handles elektriciteten med henblik på senere levering. Der kan være tale om uge-, måneds-, kvartals- eller årsterminer. Både spot- og terminselektricitet kan handles på elbørser eller på OTC-markederne. Da aftagerne således altid har et valg mellem de forskel-

lige markeder, er der tendens til nogenlunde sammenfald mellem priserne på identiske produkter på elbørserne og OTC-markederne. Priserne på alle spot- og terminsprodukter og dermed referencepriserne for hele engrosmarkedet fastsættes derfor i stigende grad af elbørserne.

- (198) Desuden afhænger prisen på terminsprodukter af, hvilke forventninger markedsaktørerne har til den fremtidige prisudvikling på spotmarkederne. Eftersom markedsaktørerne indgår terminskontrakter, fordi de foretrækker de sikre priser på terminsmarkedet frem for de usikre fremtidige priser på spotmarkedet, er terminspriserne også forbundet med et risikoelement. I praksis indeholder priserne på terminsprodukter et centralt element, der afspejler markedsaktørernes forventninger til udviklingen i spotpriserne, samt et risikotillæg eller et risikonedslag, alt efter om de lægger stor vægt på sikkerheden omkring prisen, selv om der i praksis ofte vil være tale om et tillæg. Som følge heraf er det spotpriserne, der udgør referencepunktet for alle elpriser. Hvis der findes en spotbørs, danner priserne på denne børs grundlaget for hele markedet. På mange engrosmarkeder søger aftagerne normalt at få dækket en stor del af deres forventede behov ind gennem terminskontrakter for at få klarhed over deres omkostninger. De behov, der overstiger deres køb på terminskontrakter, dækkes derefter gennem indkøb på spotmarkederne.

- (199) I energisektorundersøgelsen blev det fastslået, at der ud over handelen på børserne og OTC-markeder også handles elektricitet på individuelle bilaterale kontrakter. Disse kontrakter kan være meget forskellige med hensyn til de produkter og de tjenester, der leveres, og priserne oplyses normalt ikke. På konkurrenceudsatte markeder vil eksistensen af standardiserede elbørser og OTC-handel dog normalt påvirke disse transaktioner, eftersom en producent eller importør almindeligvis ikke vil gå ind i en individuel bilateral kontrakt, der tydeligvis ikke er så gunstig for ham som en standardiseret spot- eller terminskontrakt. De standardiserede spot- og terminskontrakter på de europæiske engrosmarkeder udgør derfor et godt sammenligningsgrundlag ved vurderingen af, om de ungarske elkøbsaftaler giver elproducenterne en fordel.

⁽⁴²⁾ I juni 2005 indledte Kommissionen en undersøgelse af, hvordan de europæiske gas- og elmarkeder fungerer. Den endelige rapport om denne energisektorundersøgelse, der blev udsendt den 10. januar 2007, bruges i denne beslutning som kilde til oplysninger om de vigtigste tendenser og metoder i normal forretningspraksis på de europæiske elmarkeder, der allerede bestod, da Ungarn blev medlem af den Europæiske Union. Rapporten kan findes på http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/.

⁽⁴³⁾ De kortsigtede marginalomkostninger er de omkostninger, som elproducenterne kan undgå ved at vælge på kort sigt at indstille elproduktionen. De svarer nogenlunde til variable omkostninger, eftersom begge typer omkostninger primært afhænger af brændselsomkostningerne.

- (200) På terminsmarkederne er den længste leveringsfrist et år. Den længste periode mellem kontraktens indgåelse og påbegyndelsen af den egentlige leveringsperiode er fire år i NordPool (Skandinavien), tre år i Powernext (Frankrig), fem år i UKPX (Storbritannien) og seks år i EEX (Tyskland). På nogle børser, såsom OMEL i Spanien, indgås der ikke terminskontrakter. I en standardiseret

terminkontrakt har leverandøren pligt til at levere en bestemt mængde energi til en på forhånd aftalt pris over en periode på maksimalt et år, der starter med at løbe højst seks år efter kontraktens indgåelse. Disse perioder er betydeligt kortere end et kraftværks normale afskrivningstid og levetid. Under normale markedsvilkår har elproducenterne, selv om de afsætter størsteparten af deres produktion gennem terminkontrakter, derfor ingen indsigt i priserne og salgsmængderne gennem hele kraftværkernes afskrivnings- og levetid. Og eftersom priserne fastsættes på forhånd, løber de den risiko, at deres omkostninger kommer til at overstige de aftalte priser. Der er tale om en ikke ubetydelig risiko, som især hænger sammen med udsvingene i brændselsomkostningerne, som ved de fleste former for elproduktion er hovedkomponenten i de variable omkostninger. Elproducenterne er desuden udsat for et konkurrencepres, da de er nødt til at forny deres terminkontrakter adskillige gange i løbet af deres produktionsanlægs levetid og derfor må tilpasse deres tilbud til de til enhver tid gældende konkurrenceforhold.

(201) På engrosmarkederne findes der også kontrakttyper, som indebærer reservation af produktionskapacitet i form af »trækningsrettigheder«, og som derfor lader sig sammenligne med de her omhandlede elkøbsaftaler. Der er tale om at reservere en del af et givet kraftværks produktionskapacitet, normalt for hele kraftværkets forventede levetid, og betale kraftværksoperatøren en »reservationsafgift« svarende til kapitalomkostningerne og de faste omkostninger ved den reservede kapacitet. De tekniske risici bæres af kraftværksoperatøren. Trækningsrettighedernes indehaver kan bestemme, hvor meget af den reservede kapacitet vedkommende vil udnytte, og betaler kraftværket en pris svarende til de variable omkostninger ved den energi, der produceres med den reservede kapacitet.

(202) For en nærmere vurdering af, om elkøbsaftalerne indebærer en fordel, er det også relevant at se på de store erhvervskunder, selv om de ikke optræder på engrosmarkederne, men på de (efterfølgende) detailmarkeder. Eftersom producenterne undertiden leverer elektricitet direkte til store erhvervskunder, er det rimeligt at sammenligne disse transaktioner med elkøbsaftalerne.

(203) Af energisektorundersøgelsen fremgik det, at det er almindelig praksis, at elleverandørerne indgår kontrakter med store kunder med faste priser. Disse kontrakter har normalt kun en varighed på et eller to år. De indeholder normalt en leveringsplan, der er baseret på det hidtidige forbrug. Prisen afledes af engrospriserne på terminkontrakter og indeholder andre omkostningskomponenter, f.eks. de forventede balanceringsomkostninger eller leverandørens avance. Hvis leveringsplanen fraviges, udløses en særlig »take-or-pay«-klausul, som forpligter køberen til enten at betale for den energi, vedkommende ikke har brug for, eller betale et tillæg. Disse kontrakter kan i den

henseende anses for også at være baseret på et garanteret minimumsaftag kombineret med reservation af kapacitet⁽⁴⁴⁾.

(204) Der er også en anden type aftale, der bør tages med i betragtning ved vurderingen af, om elkøbsaftalerne indebærer en fordel, nemlig de balanceringskontrakter, der indgås med de systemansvarlige transmissionsselskaber (TSO). Eftersom elektricitet vanskeligt lader sig lagre effektivt, må efterspørgsel og udbud bestandigt bringes til at matche hinanden. Hvis udbuddet eller efterspørgslen udvikler sig anderledes end forventet, så der bliver behov for at producere mere, er det TSO-selskabets ansvar at få visse producenter til med kort varsel at øge deres produktion. For at sikre, at der er kapacitet nok til at imødegå en sådan situation, reserverer TSO-selskaberne kapacitet i de produktionsanlæg, der er i stand til at øge deres produktion med kort varsel. I Ungarn findes der ingen lageranlæg, og det er derfor de naturgasfyrede værker, der bedst er i stand til at levere disse balanceringsstjenester.

(205) Energisektorundersøgelsen gav et overblik over de europæiske TSO-selskabers praksis med hensyn til indgåelse af kapacitetsreservationskontrakter i balanceringsøjemed. Heraf fremgår, at kapacitetsreservationen foregår gennem licitationer. Det normale tidsrum, der giver TSO-selskaberne det nødvendige spillerum til at tilpasse den reservede kapacitet til deres faktiske behov, er et år. Kontrakterne indeholder normalt de tekniske specifikationer herfor, den reservede kapacitet og en pris enten for den leverede energi eller for både energi og kapacitet.

2.b) Sammenligning mellem elkøbsaftalerne og almindelig kommerciel praksis

(206) Kommissionen har sammenlignet den købsforpligtelse, der er indeholdt i elkøbsaftalerne, med de vigtigste karakteristika ved de gængse termins- og spotkontrakter, kontrakterne med »trækningsrettigheder«, de langfristede kontrakter med store kunder og de balanceringskontrakter, der indgås mellem elproducenter og TSO-selskaber.

Spot- og terminkontrakter

(207) Af beskrivelsen i betragtning 195-200 fremgår, at kontrakter, der indeholder en kombination af langfristet kapacitetsreservation, et garanteret minimumsaftag og mekanismer for fastsættelse af priser, som dækker de variable omkostninger, de faste omkostninger og kapitalomkostningerne, ikke er normale på de europæiske engrosmarkeder, og at de yder producenterne større beskyttelse mod risici end almindelige termins- og spotkontrakter.

⁽⁴⁴⁾ At leverandøren forpligter sig til at levere den i kontrakten fastsatte mængde, kan betragtes som svarende til kapacitetsreservation.

(208) Handelen med elektricitet på spotmarkederne er altid baseret på marginalpriser, hvilket kun garanterer, at de kortsigtede marginalomkostninger dækkes, og ikke, at alle faste omkostninger og kapitalomkostninger dækkes. På spotmarkederne har en elproducent desuden ingen sikkerhed for, hvor stor en del af hans produktionskapacitet der vil blive udnyttet. Denne risiko er langt større end i de fleste andre produktionssektorer og beror på et fænomen, der er særegent for denne sektor, nemlig at det er umuligt at lagre elektricitet på en økonomisk rationel måde. Hvis der på et givet tidspunkt udbydes en tilstrækkelig mængde elektricitet til at dække efterspørgslen til priser, der er lavere, end en given producent tilbyder for et af sine produktionsanlæg, vil dette anlæg ikke blive brugt, hvilket betyder, at dets produktionskapacitet går tabt i det pågældende tidsrum.

(209) Derfor er salg på spotmarkedet forbundet med en betydelig grad af usikkerhed om, hvorvidt de faste omkostninger og kapitalomkostningerne kan dækkes ind, og hvor stor en del af produktionskapaciteten der kan udnyttes.

(210) Heller ikke på terminsmarkederne, hvor priserne afledes af spotpriserne, har producenterne sikkerhed for, at de kan få dækket deres faste omkostninger og kapitalomkostninger ind, for priserne fastsættes på forhånd. Hvis der sker uventede stigninger i brændselspriserne i løbet af leveringsperioden, vil omkostningerne ved at producere elektriciteten kunne komme til at overstige den i forvejen fastsatte pris. På terminsmarkederne er risikoen i relation til kapacitetsudnyttelsen mindre end på spotmarkederne, hvilket skyldes den længere tidshorisont, terminskontrakterne opererer med. Men selv om en elproducent er i stand til at afsætte størstedelen af sin produktion i terminskontrakter, har vedkommende kun klarhed over sin kapacitetsudnyttelse i et begrænset tidsrum i forhold til produktionsanlæggenes levetid.

(211) De interesserede parter har fremhævet, at elkøbsaftalerne giver producenterne en betydelig risiko, især i relation til konstruktion af produktionsanlæg, lovgivning, miljøkrav, vedligeholdelse samt skatter og finansiering. Kommissionen anerkender, at elkøbsaftalerne ikke har elimineret alle de risici, der er forbundet med driften af et kraftværk. Og det er klart, at de risici, som elproducenterne opregner i deres bemærkninger, bæres af elproducenterne selv. Men der er tale om risici, som enhver markedsaktør på elproduktionsmarkedet normalt vil skulle bære, også selv om vedkommende sælger på spot-markedet eller terminsmarkedet. Ved elkøbsaftalerne bæres den kommercielle risiko, der beror på udsving i elproduktionsomkostninger og især brændselsomkostninger, udsving i de priser, de endelige elbrugere betaler, og udsving i slutbrugernes efterspørgsel, imidlertid af MVM i en betydelig del af (eller hele) aktivernes levetid.

(212) I deres bemærkninger har de interesserede parter også gjort gældende, at MVM's kapacitetsreservation gav dem en ulempe, fordi de ikke kunne bruge denne kapacitet til andre formål end til at levere elektricitet til MVM. Virk-

ningerne heraf mindskes imidlertid i betydelig grad af ordningen med garanteret minimumsaftag. Ordningen med garanteret minimumsaftag må betragtes som en garanti til producenterne for, at de ikke vil blive ude af stand til at udnytte deres kapacitet til energiproduktion og salg, hvis MVM ikke gør brug af sin reservede kapacitet. Som det fremgår af nedenstående tabel, svarer det garanterede minimumsaftag reelt til en udnyttelsesgrad for den reservede kapacitet, der overstiger den gennemsnitlige udnyttelsesgrad for hele den disponible kapacitet i Ungarn.

Tabel 5

Garanteret minimumsaftag og reserveret kapacitet

	2004	2005	2006
Garanteret aftag (GWh)	23 234	23 528	23 516
Reserveret kapacitet (MW)	4 242	4 460	4 481
Forholdet mellem garanteret minimumsaftag og reserveret kapacitet (i timer pr. år)	5 477	5 275	5 248
Forholdet mellem nettoproduktionen af elektricitet og den disponible nettokapacitet i alle ungarske kraftværker (i timer pr. år)	4 272	4 225	4 601

(213) Spot- og terminskontrakter giver derfor elproducenterne en langt større risiko end elkøbsaftalerne, der giver dem sikkerhed både for dækning af de faste omkostninger og kapitalomkostningerne og for udnyttelsen af produktionskapaciteten.

Trækningsrettigheder

(214) Med hensyn til trækningsrettighederne består den væsentligste forskel mellem denne type aftale og elkøbsaftalerne i, at trækningsrettigheder normalt ikke optræder sammen med et garanteret minimumsaftag. Det er trækningsrettighedernes indehaver, der bærer den kommercielle risiko ved salg af energi produceret på basis af den reservede kapacitet. Han har dog sikkerhed for at kunne sælge al denne energi til priser, som i hvert fald dækker de variable omkostninger, fordi han kan beslutte at undlade at producere elektricitet, hvis priserne falder ned under de variable omkostninger. Denne sikkerhed giver elkøbsaftalerne ikke MVM, fordi MVM har en minimumsaftagsforpligtelse over for producenterne.

Langfristede købsaftaler indgået af store brugere

(215) Det er klart, at de langsigtede købsaftaler, som store kunder indgår, er langt mere fordelagtige for køberne, end elkøbsaftalerne er for MVM, fordi prisen, der normalt er fast i hele kontraktens løbetid, normalt ikke indekseres efter parametre såsom brændselsomkostningerne, hvis udvikling igennem hele kontraktens løbetid er uforudsigelig, og ikke er udformet på en sådan måde,

at den dækker de faste omkostninger og kapitalomkostningerne, eftersom den afhænger af prisnoteringerne på engrosmarkederne. Køberne har kun en interesse i at indgå langsigtede kontrakter, hvis disse kan sikre dem en vis beskyttelse mod prisudsvingene på elmarkedet, herunder især udsving, der beror på udsvingene i brændselsomkostningerne. En køber vil derfor kun have økonomisk interesse i en sådan langsigtet aftale, hvis sælgeren tilbyder at bære en del af den risiko, der er forbundet med udsvingene i brændselsomkostningerne, eller hvis den anvendte produktionsteknologi sikrer stabile brændselsomkostninger, således som det er tilfældet med vandkraftbaserede elværker og under visse omstændigheder atomkraftværker. Disse kontrakter indgås desuden normalt for langt kortere tidsrum end elkøbsaftalerne og giver derfor køberne mulighed for at skifte leverandør, hvis de kan opnå bedre priser hos konkurrenterne. For at opnå den lavest mulige pris gør køberne ofte brug af licitationer.

Balanceringskontrakter

- (216) Balanceringskontrakter har relevans for vurderingen af, om elkøbsaftalerne indebærer en fordel, fordi MVM bruger en mindre del af den i henhold til aftalen reserverede kapacitet til at levere balanceringsenergi til TSO-selskaberne ⁽⁴⁵⁾. I praksis sælger MVM kapacitet til TSO-selskaberne som en årlig pakke og bruger en del af den kapacitet, selskabet har fået reserveret gennem elkøbsaftalerne, til det formål. I praksis betyder det, at producenterne ikke bærer risikoen forbundet med de årlige licitationer ⁽⁴⁶⁾ og den usikkerhed, der består om, hvor store mængder energi de skal levere. Fra deres synsvinkel er kontraktvilkårene for balanceringsenergien de samme som i elkøbsaftalerne. Men som det fremgår af nr. 204, kan elkøbsaftalernes bestemmelser, især deres lange varighed og det garanterede minimumsaftag, ikke retfærdiggøres af forretningsmæssige hensyn, heller ikke for balanceringsenergiens vedkommende. Kommissionen anerkender, at der som hævdet af de interesserede parter måske kun er ganske få produktionsanlæg i Ungarn, der er i stand til at levere den nødvendige balanceringsenergi til TSO-selskaberne, men den har draget den konklusion, at selv under disse omstændigheder er vilkårene i elkøbsaftalerne mere vidtrækkende, end hvad et TSO-selskab ville acceptere ud fra forretningsmæssige overvejelser.

Konklusion af sammenligningen mellem elkøbsaftalerne og almindelig kommerciel praksis

- (217) Denne sammenligning viser, at elkøbsaftalerne i kraft af deres opbygning giver elproducenterne flere garantier end

de gængse forretningskontrakter. Elproducenterne stilles dermed i en gunstigere situation, end de ville have haft på det frie marked uden deres elkøbsaftaler. For at fuldstændiggøre vurderingen af, om der består en fordel, står nu kun tilbage at vurdere, hvilke positive og negative virkninger de offentlige myndigheder kunne vente sig af elkøbsaftalerne, da Ungarn tiltrådte Den Europæiske Union, og undersøge, om de kunne have forventet at opnå en bedre balance mellem positive og negative virkninger, hvis de havde fulgt en anden tilgang baseret på almindelig forretningspraksis.

2.c) De for myndighederne forudselige virkninger af elkøbsaftalerne i forhold til normal indkøbspraksis på de europæiske elmarkeder

- (218) De offentlige myndigheder kunne forvente, at elkøbsaftalerne ville sætte MVM i stand til at skaffe sig tilstrækkelige mængder elektricitet til at dække behovet på det offentlige forsyningsmarked i en lang årrække.
- (219) De havde imidlertid ingen sikkerhed for, hvilken pris MVM ville komme til at betale over denne periode, eftersom elkøbsaftalerne ikke yder nogen beskyttelse mod risikoen for prissvingninger, der især beror på udsving i brændselsomkostningerne.
- (220) Kombinationen af den langsigtede kapacitetsreservation og det dermed forbundne garanterede minimumsaftag bevirker desuden, at de offentlige myndigheder ikke kan drage fordel af andre producenters og importørers eventuelt gunstigere priser. De kapaciteter og det garanterede mindsteaftag, elkøbsaftalerne indeholdt, de langfristede importaftaler, MVM havde indgået, og de mængder, MVM købte i henhold til systemet med faste aftagsmængder ⁽⁴⁷⁾, var tilstrækkelige til at dække behovet. MVM kunne derfor ikke sprede sine leveringskilder, selv om der var adgang til alternativ produktionskapacitet. I 2004 var der adskillige kraftværker, der ikke havde indgået langfristede elkøbsaftaler. Ved udgangen af 2003 var der to kraftværker, der tilsammen tegnede sig for en installeret kapacitet på 470 MW, hvis elkøbsaftaler udløb, hvilket resulterede i en betydelig forøgelse af leveringskapaciteten uden om elkøbsaftalerne. En importkapacitet på ca. 700 MW er ikke omfattet af langfristede importkontrakter og kunne af MVM være blevet brugt til at importere elektricitet, hvis selskabet ikke havde været bundet af systemet med reserveret kapacitet og garanteret minimumsaftag.

⁽⁴⁵⁾ 15 % af den reserverede kapacitet i 2005.

⁽⁴⁶⁾ På grund af de årlige licitationer varierer den kapacitet, der kan tilbydes TSO-selskaberne, og prisen herfor, fra år til år og kan falde, hvis selskabernes behov falder, og/eller hvis andre kan tilbyde lavere priser eller større mængder.

⁽⁴⁷⁾ I henhold til ungarsk lov skal MVM og de regionale distributions-selskaber købe elektricitet produceret i kraft-varme-værker eller på basis af affald eller vedvarende energi til regulerede priser.

(221) Som det fremgår af det følgende, var det i 2003 og 2004, da Ungarn tiltrådte Den Europæiske Union, klart, at systemet med reserveret kapacitet og garanteret minimumsaftag, der blev indført inden for rammerne af en eneaftagermodel, hvor al den elektricitet, der forbruges i Ungarn, går gennem MVM, indebar en betydelig risiko for, at elkøbsaftalerne ville tvinge MVM til at købe mere elektricitet, end der var behov for.

(222) Et vigtigt punkt i denne sammenhæng er den delvise åbning af elmarkedet, der fandt sted i 2003. Den 18. december 2001 vedtog det ungarske parlament energilov II, der gav store kunder — defineret som kunder med et forbrug på over 6,5 GW om året — adgang til at få status som »privilegerede« brugere med ret til selv at vælge elleverandør. Denne lovbestemmelse, der trådte i kraft den 1. januar 2003, resulterede i, at der ved siden af det allerede eksisterende offentlige forsyningssegment opstod et frit marked, hvor priserne blev dikteret af forholdet mellem udbud og efterspørgsel. Det havde den forudselige virkning, at de mængder, MVM havde brug for for at kunne forsyne de regionale distributionselskaber og dække efterspørgslen på det offentlige forsyningssegment, blev reduceret. Nedenstående tabel viser den kontinuerlige stigning i de faktisk solgte mængder på det frie marked i årene fra 2003 til 2006 og den deraf følgende nedgang i de faktisk solgte mængder på det offentlige forsyningssegment via de regionale distributionselskaber.

Tabel 6

Salg på detailmarkedet (det regulerede og det frie segment)

	(GWh)			
	2003	2004	2005	2006
Samlet forbrug	33 584	33 836	34 596	35 223
Salg på det frie segment	3 883	7 212	11 685	13 057
Salg på det regulerede segment	29 701	26 624	22 911	22 166

Kilde: Statistikker over det ungarske elsystem, 2006 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Se bl.a. <http://www.mvm.hu>

(223) I årene mellem 2003 og 2006 faldt salget på det offentlige forsyningssegment, som svarede til MVM's faktiske indkøbsbehov, med 25 %. Faldet i MVM's behov var i vid udstrækning forudseligt på det tidspunkt, hvor Ungarn kom med i Den Europæiske Union, navnlig i lyset af den betragtelige forskel mellem de officielle priser på det offentlige forsyningssegment (de priser, forbrugerne betaler til de regionale distributionselskaber) og de priser, der kunne konstateres på det frie segment i 2003 og 2004.

Tabel 7

Prisforskelle mellem det regulerede segment og det frie segment på detailmarkedet i 2003 og 2004

	(HUF/KWh)	
	2003	2004
Gennemsnitspris på det frie marked	11,1	12,7
Gennemsnitspris på det offentlige forsyningsmarked ⁽¹⁾	19	21,1

Kilde: Statistikker over det ungarske elsystem, 2006.

⁽¹⁾ Baseret på regulerede tariffer, der afhænger af forbruget.

(224) Priserne på det frie marked gav de privilegerede kunder et klart incitament til at gøre brug af deres rettigheder. I 2003 og 2004 var man heller ikke uvidende om, at Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union ville indebære, at andet eldirektiv ⁽⁴⁸⁾ ville træde i kraft og give alle forbrugere ret til frit at vælge leverandør fra 1. juli 2007, hvilket ville resultere i en yderligere nedgang i MVM's behov inden for et betydeligt kortere tidsrum end elkøbsaftalernes resterende løbetid.

(225) Det var altså i 2003 og 2004 klart, at elkøbsaftalerne, der var udformet inden for rammerne af en eneaftagermodel, hvor al den elektricitet, der var brug for på det ungarske marked, gik gennem MVM, ikke alene ville afskære MVM fra at sprede sine forsyningskilder og opnå mere gunstige priser ved at udnytte konkurrencen mellem sine leverandører, men også måtte ventes at ville bevirke, at MVM blev tvunget til at købe mere energi, end selskabet egentlig havde brug for.

(226) Denne risiko havde de ungarske myndigheder set. I 2002 udstedte den ungarske regering et dekret ⁽⁴⁹⁾ om, at MVM skulle indlede genforhandling af elkøbsaftalerne med alle elproducenterne for at få tilpasset den reserverede kapacitet. Selv om dekretet ikke krævede en opsigelse af aftalerne, var det i sig selv et klart tegn på, at den kapacitet, der blev reserveret i elkøbsaftalerne, var alt for stor i lyset af den gradvise liberalisering af detailmarkedet. Hvis det ikke lykkedes at afslutte forhandlingerne med elproducenterne, gav dekretet desuden MVM mulighed for at sælge den kapacitet og energi, der oversteg det faktiske forsyningsbehov på det regulerede segment, på tre forskellige måder — enten gennem kapacitetsauktioner, via kapacitetslicitationer eller gennem salg på en virtuel internetbaseret handelsplatform, den såkaldte »markedsplads« (»Piacér«). Der er tale om tre forskellige måder at sælge på, men de går alle i alt væsentligt ud på,

⁽⁴⁸⁾ Direktiv 2003/54/EF.

⁽⁴⁹⁾ Regeringsdekret 183/2002.

at MVM udbyder den overskudselektricitet, selskabet er nødt til at købe i henhold til elkøbsaftalerne, men ikke selv har brug for for at kunne forsyne det offentlige forsyningssegment, til salg på det frie marked i form af forskellige terminsprodukter.

- (227) Nedenstående tabel indeholder tal for MVM's første tre auktioner. Den viser, at de priser, MVM opnåede ved salg på disse måder, lå betydeligt under de priser, selskabet betalte for denne elektricitet inden for rammerne af elkøbsaftalerne.

Tabel 8

MVM's første tre auktioner

	Første auktion juni 2003	Anden auktion december 2003	Tredje auktion juni 2004
Grundlast			
Solgte mængder (GWh)	375	240	133
Salgspriser på auktionerne (HUF/kWh)	8,02	9,5	8,4
Off-peak			
Solgte mængder (GWh)		259	421
Salgspriser på auktionerne		5,6	3,5
Gennemsnitlige årlige priser i elkøbsaftalerne			
	2003	2004	
	11,3	11,7	

- (228) Den ungarske lovgivning havde faktisk foregrebet dette, og der var blevet indført en kompensation, som den ungarske stat skulle yde MVM for MVM's tab på grund af forskellen mellem de priser, der blev opnået på kapacitetsauktionerne, og priserne på markedet. MVM fik i 2003 udbetalt en kompensation på 3,8 mia. HUF⁽⁵⁰⁾. Ifølge MVM's årsberetning for 2004 blev kompensationen øget med 2,4 mia. HUF i 2004.

- (229) Set fra de offentlige myndigheders synspunkt er det klart, at en sådan ordning ikke har nogen forretningsmæssig begrundelse, men var ensbetydende med statsstøtte til elproducenternes salg til det frie marked.

- (230) Nedenstående tabel viser de samlede mængder, MVM solgte via de tre kanaler i årene 2003 og 2004 ifølge de oplysninger, Ungarn gav den 24. september 2007 og 21. april 2008.

Tabel 9

Mængder solgt af MVM via de tre kanaler

	(TWh)			
År	2003	2004	2005	2006
MVM's samlede salg via de tre kanaler ⁽¹⁾	0,6	1,9	6,5	6,5

(¹) Kapacitetsauktioner, kapacitetslicitationer og den virtuelle markedsplads.

- (231) Det er klart, at under normale markedsvilkår vil køberne ikke indgå kontrakter, der indebærer en betydelig risiko for, at de tvinges til at aftage mere elektricitet, end de har brug for, og lide betydelige tab, når de skal afsætte denne energi. Risikoen er teoretisk til stede i terminskontrakter og de langfristede kontrakter, store slutbrugere indgår, men i langt mindre grad.

- (232) Termiskontrakter har betydeligt kortere løbetid end de her omhandlede elkøbsaftaler. Køberne har langt bedre overblik over deres behov i terminsperioden, end de har, når der er tale om perioder fra 15 til 27 år. Desuden er der tendens til, at køberne kun dækker en del af deres forventede behov gennem termiskontrakter og køber de ekstra mængder, de måske får brug for, på spotmarkederne.

- (233) De langfristede kontrakter, store slutbrugere indgår, er også kun forbundet med en begrænset risiko for at købe for meget, dels på grund af deres begrænsede varighed, og dels fordi de store erhvervskunder, der indgår sådanne kontrakter, normalt har et stabilt og forudseligt behov, hvilket af de ovennævnte grunde ikke er tilfældet for MVM.

- (234) Det er desuden værd at huske, at ved termiskontrakter eller de langfristede kontrakter, slutkunder indgår, forpligter køberne sig til at købe en bestemt mængde energi flere måneder eller år før den faktiske levering, fordi deres købsaftale yder dem beskyttelse mod prisudsving. Den fordel findes ikke i elkøbsaftalerne, fordi priserne dækker de variable omkostninger, der på grund af udsvingene i brændselsomkostningerne kan stige helt uforudsigeligt.

Konklusion angående eksistensen af en fordel

- (235) Kommissionen konkluderer, at elkøbsaftalerne ikke giver de offentlige myndigheder den beskyttelse mod udsving i energipriserne, som en gennemsnitlig markedsaktør ville forvente at opnå i langfristede kontrakter, og indebærer en betydelig risiko for at blive tvunget til at købe mere energi, end der faktisk er behov for, og lide tab ved salg af de overskydende mængder. De ungarske myndigheder

⁽⁵⁰⁾ Se brev fra de ungarske myndigheder registreret den 4. juni 2004.

var vidende om disse risici, da Ungarn tiltrådte Den Europæiske Union. Sammenligningen mellem elkøbsaftalerne og den normale forretningspraksis på de europæiske elektricitetsmarkeder viser, at en køber, der alene handler ud fra forretningsmæssige hensyn, ikke ville have accepteret sådanne skadelige virkninger, men anlagt andre inkøbsstrategier og indgået andre typer aftaler, der stemte overens med almindelig forretningspraksis.

- (236) I lyset af det ovenstående drager Kommissionen den konklusion, at de centrale principper i elkøbsaftalerne giver elproducenterne en fordel, der ikke kan betegnes som en normal kommerciel fordel. I den forbindelse må det understreges, at hovedprincipperne i elkøbsaftalerne, dvs. langfristet kapacitetsreservation, garanteret minimumsaftag og prismekanismer baseret på en kapacitetsafgift og en energiafgift, der dækker både de faste og de variable omkostninger samt kapitalomkostningerne, ikke kan vurderes isoleret. Det er kombinationen af disse elementer, der bevirker, at der består en fordel. Som det fremgår af det ovenstående, hænger eksistensen af fordelene i vid udstrækning sammen med elkøbsaftalernes lange løbetid.

3) *Elkøbsaftalernes virkninger på markedet i tiden efter Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union*

- (237) De interesserede parter gør i deres bemærkninger gældende, at elkøbsaftalernes priser ikke er højere end priserne på engrosmarkederne. Især Mátra-kraftværket fremhæver, at dets priser er konkurrencedygtige, fordi det har sin egen kulmine og derfor lave udvindingsomkostninger. Mátra-kraftværket mener derfor ikke, at det nyder godt af nogen fordel.

- (238) Kommissionen kan ikke godkende dette ræsonnement.

- (239) Som mere indgående beskrevet ovenfor er den pris, der rent faktisk betales i henhold til elkøbsaftalerne, blot en af aftalernes konsekvenser — det er ikke denne pris, der udgør den væsentligste fordel. De ovennævnte udtalelser (se især nr. 175 og 176) fra pengeinstitutter bekræfter også, at det er alle de elementer i elkøbsaftalerne, der giver elproducenterne garanti for et afkast af deres investeringer og beskytter dem mod de kommercielle driftsrisici, der tilsammen udgør de væsentlige fordele ved disse aftaler.

- (240) For det andet beror prisforskellen i forhold til markedsprisen på en lang række faktorer i forbindelse med udviklingen på markedet, der er uafhængige af elkøbsaftalerne og først kan vurderes bagefter. Elkøbsaftalerne opererer med enhedspriser på et bestemt tidspunkt og tager ikke hensyn til den fordel, alle de andre elementer i elkøbsaftalerne giver, såsom den kapacitet og de mængder, elproducenterne kunne have afsat, hvis deres salg

beroede på efterspørgslen på markedet. Som nævnt ovenfor, er det Kommissionens opfattelse, at alle de her omhandlede elkøbsaftaler giver elproducenterne en økonomisk fordel, uanset om de på et givet tidspunkt rent faktisk resulterer i priser, der ligger over markedspriserne, eller ej.

- (241) For fuldstændighedens skyld har Kommissionen for at kunne besvare de indkomne bemærkninger og få et bedre overblik over elkøbsaftalernes virkninger foretaget en sammenligning mellem de faktisk anvendte priser i henhold til elkøbsaftalerne og de priser, der var gældende på den del af engrosmarkedet, der ikke er omfattet af elkøbsaftalerne.
- (242) I denne sammenligning har Kommissionen ikke taget hensyn til 2007-priserne, eftersom priserne i elkøbsaftalerne i det år (nærmere betegnet fra 9. december 2006 til 31. december 2007) blev erstattet med officielle priser. De anvendte priser afspejler derfor ikke nødvendigvis de priser, som anvendelsen af prisformlen i elkøbsaftalerne ville have givet.

- (243) Kommissionen har således sammenlignet de anvendte elkøbsaftalepriser med priserne på det frie marked i årene fra 2004 til 2006.

Tabel 10

Gennemsnitsprisen på elektricitet solgt til MVM under elkøbsaftalerne ⁽⁵¹⁾

Kraftværk omfattet af elkøbsaftaler	HUF/kWh		
	2004	2005	2006
Dunament F- blok	(...)	(...)	(...)
Dunament G2-blok	(...)	(...)	(...)
Tisza II	(...)	(...)	(...)
Pécs	(...)	(...)	(...)
Csepel II	(...)	(...)	(...)
Kelenföld	(...)	(...)	(...)
Újpest	(...)	(...)	(...)
Kispest	(...)	(...)	(...)
Mátra	(...)	(...)	(...)
Paks	(...)	(...)	(...)

⁽⁵¹⁾ Tallene i tabellen er baseret på breve fra de ungarske myndigheder registreret den 24. september 2007 og 16. januar 2008. Der er et par små forskelle (under 5 %) mellem de tal, der blev givet i de to breve, med hensyn til priserne i 2006. Denne beslutning er baseret på de seneste oplysninger (brev af 16. januar 2008).

Tabel 11

Mængder og gennemsnitspriser på elektricitet solgt af indenlandske producenter uden for elköbsaftalerne på det frie marked ⁽⁵²⁾

Kraftværk	2004		2005		2006	
	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)
Mátra ([...] blok)	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Vértes	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Dunamenti [...] blok	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
EMA	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
AES Borsod	(...)	(...)	18 301	11,25	n.a. (*)	
AES Tiszapalkonya	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) De afsatte mængder udgør under 1 000 MWh. Kommissionen finder, at så små mængder ikke udgør noget godt grundlag for sammenligning med priserne i elköbsaftalerne.

Tabel 12

Mængder og gennemsnitspriser for importeret elektricitet købt af MVM ⁽⁵³⁾

Import	2004		2005		2006	
	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)	Mængde (MWh)	Pris (HUF/kWh)
Ukraine via Slovakiet ([...]) (*)	1 715 200	[...] (**)	1 525 600	[...] (**)	1 311 400	[...] (**)
Schweiz via Slovakiet ([...]) (*)	1 768 100	[...] (**)	1 761 700	[...] (**)	1 709 200	[...] (**)
Schweiz ([...]) (*)	631 700	[...] (**)	629 500	[...] (**)	626 200	[...] (**)

(*) Importpartner.

(**) Den vægtede gennemsnitspris på al elimport i denne tabel lå på 9,14 HUF/kWh i 2004, 10,41 HUF/kWh i 2005 og 11,49 HUF/kWh i 2006.

(244) Siden 2003 har MVM i overensstemmelse med energilov II ⁽⁵⁴⁾ afsat overskydende elektricitet (som oversteg behovet på det offentlige forsyningssegment) på det konkurrenceudsatte marked via tre kanaler: i) kapacitetsauktioner, ii) kapacitetslicitationer og iii) salg på MVM's virtuelle markedsplads »Piacér«. Nedenstående tabel viser gennemsnitspriserne ved salg via disse kanaler:

⁽⁵²⁾ Tallene er baseret på brev fra de ungarske myndigheder registreret den 24. september 2007. E.ON DKCE solgte også elektricitet på det frie marked i 2005 og 2006. Men ifølge de ungarske myndigheds oplysninger i brev registreret den 22. april 2008 var der tale om ubetydelige mængder, og de ungarske myndigheder var derfor ikke i besiddelse af prisoplysninger herom.

⁽⁵³⁾ Tallene er baseret på breve fra de ungarske myndigheder registreret den 24. september 2007 og 16. januar 2008. Der er et par småforskelle (under 2 %) mellem de tal, der blev givet i de to breve. Denne beslutning er baseret på de seneste oplysninger (brev af 16. januar 2008). MVM importer også elektricitet på langfristede kontrakter, som ikke er omfattet af denne procedure.

⁽⁵⁴⁾ Se betragtning 32 i denne beslutning.

Tabel 13

Gennemsnitspriser ved MVM's kapacitetsauktioner, licitationer og salg på den virtuelle markedsplads ⁽⁵⁵⁾

Leveringsår for elektricitet solgt på auktion ⁽⁶⁴⁾	Vægtet gennemsnitspris på kapacitetsauktioner (HUF/kWh)	År for licitationer og salg via markedspladsen	Gennemsnitspriser ved licitationer og virtuelt salg (HUF/kWh)
2004	4,7	2004	6,5
Auktion 17.6.2004	Off-peak: 3,48 Grundlast: 8,4		
2005	5,4	2005	8,1
Auktion 9.12.2004	Off-peak: 4,54 Grundlast: 8,32		
Auktion 10.6.2005	Off-peak: 4,6 Grundlast: 8,5		
Auktion 21.7.2005	Grundlast: 9,3 Peak: 10,42		
2006	9,9	2006	9,1
Auktion 9.11.2005	Off-peak: 6,02 Grundlast: 9,74 Peak: 11,76		
Auktion 31.5.2006	Grundlast: 11,33		

(*) De solgte mængder udgør mellem 25 000 og 2 000 000 MWh pr. produkttype (grundlast, peak og off-peak).

(245) Tallene i tabellen ovenfor viser, at gennemsnitspriserne for elektricitet solgt i Ungarn på det frie engrosmarked i 2004 svingede mellem 4,7 og 12,76 HUF/kWh. Blandt de elproducenter, der havde elkøbsaftaler, blev disse priser anvendt af Paks-kraftværket og Mátra for elektricitet solgt til MVM. Dunament [...] solgte inden for rammerne af sin elkøbsaftale elektricitet til [...], hvilket svarede til den højeste pris [...] uden for elkøbsaftalerne. Alle de andre elproducenter anvendte over for MVM gennemsnitspriser på mellem 13,86 og 25,46 HUF/kWh. Disse priser lå fra 10 % til 100 % over den højeste pris på det frie marked.

(246) I 2005 svingede priserne for salg uden for rammerne af de her omhandlede elkøbsaftaler mellem 5,4 og 12,91 HUF/kWh. Blandt de elproducenter, der havde indgået elkøbsaftaler, var det kun Paks- og Mátra-kraftværkerne, der solgte elektricitet inden for rammerne af deres elkøbsaftaler til sådanne priser. Alle de andre elproducenter anvendte over for MVM gennemsnitspriser på mellem 13,99 og 25,64 HUF/kWh. Disse priser lå fra 10 % til 100 % over den højeste pris på det frie marked.

(247) I 2006 svingede priserne for salg uden for rammerne af de her omhandlede elkøbsaftaler mellem 9,1 og 14,27 HUF/kWh. Blandt de elproducenter, der havde indgået elkøbsaftaler, var det kun Paks- og Mátra-kraftværkerne, der solgte elektricitet inden for rammerne af deres elkøbsaftaler til sådanne priser (for Paks vedkommende lå de faktisk under de laveste priser på det frie marked). Alle de andre elproducenter anvendte over for MVM gennemsnitspriser på mellem 16,67 og 33,49 HUF/kWh. Disse priser lå fra 10 % til 100 % over den højeste pris på det frie marked.

(248) Ovenstående beregninger er baseret på gennemsnitspriser, altså uden hensyntagen til, om der er tale om grundlast, peak eller off-peak. De elproducenter, der uden elkøbsaftaler normalt ville sælge peakprodukter ⁽⁵⁶⁾, har fremført, at deres priser ikke bør sammenlignes med grundlastpriser. Kommissionen er ikke uvidende om, at priserne på peakprodukter normalt er højere end priserne på grundlastprodukter. Når man sammenligner disse priser med priserne på det frie marked (f.eks. på MVM's elektricitetsauktioner), ligger priserne på peakprodukter gennemsnitligt 10-30 % over priserne på grundlastprodukter.

⁽⁵⁶⁾ Ifølge de ungarske myndigheder ville de forskellige producenter, der har en elkøbsaftale, uden en sådan aftale have opnået maksimal profit på følgende måde: Paks- og Pécs-kraftværkerne ville sælge 100 % af deres produktion i form af grundlastprodukter, Mátra, Dunament G2, Kelenfold, Ujpest og Kispest ville sælge ca. 50 % af deres produktion som peakprodukter, mens Csepel, Dunament F-blok og Tisza II ville sælge størsteparten som peakprodukter (ca. 70 %).

⁽⁵⁵⁾ Der er tale om vejledende, vægtede gennemsnitspriser.

- (249) Men når man sammenligner Csepels, Dunament F's og [...]s priser med peakpriserne på kapacitetsauktioner, fremgår det, at deres priser var højere end priserne på alle peakprodukter solgt på auktioner i disse år. Blandt de i tabel 11 nævnte elproducenter, der solgte elektricitet på det frie marked uden om elkøbsaftalerne, er der desuden flere (f.eks. EMA-værket), der også hovedsagelig solgte peakprodukter.
- (250) Ovenstående sammenligning viser, at bortset fra Paks- og Mátra-kraftværkerne lå aftaleproducenternes aftalepriser i årene fra 2004 til 2006 rent faktisk over de højeste priser på det frie marked.
- (251) Kommissionen kan derfor ikke godtage de interesserede parter påstand om, at deres elkøbsaftalepriser ikke var højere end priserne på det frie marked.
- (252) For Paks- og Mátra-kraftværkernes vedkommende fremgår det af de ovenstående tabeller, at deres priser lå under de højeste priser på det frie marked. Mátra-kraftværkets priser lå i den høje ende af priserne på det frie marked. Selv om Mátras priser formodentlig er mere konkurrencedygtige end de fleste aftalepriser, kan Kommissionen ikke udelukke, at Mátra kunne have opnået mindst samme priser uden elkøbsaftalerne. Kommissionen hæfter sig ved, at de priser, Mátra opnåede ved salg af blokke uden om elkøbsaftalen, lå betydeligt under Mátras aftalepriser.
- (253) Kommissionen er klar over, at priserne på det frie marked (uden elkøbsaftaler) ikke kan anses for at stemme helt overens med den markedspris, elproducenterne ville have opnået uden elkøbsaftalerne, hvis de ikke havde fandtes i den pågældende periode. Det er helt klart, at elkøbsaftaler, der omfatter ca. 60 % af produktionsmarkedet, påvirker priserne på resten af markedet. Men denne sammenligning giver i hvert fald et klart signal om, hvor stor forskellen mellem aftalepriserne og de faktisk observerede priser uden for elkøbsaftalerne er.
- (254) Budapest- og Csepel-kraftværkerne har gjort gældende, at elkøbsaftalerne bør betragtes som foranstaltninger til gennemførelse af tjenester af almindelig økonomisk interesse med henblik på forsynings sikkerhed og miljøbeskyttelse. De mener, at de opfylder de kriterier, der er opstillet i *Altmark*-dommen, og derfor ikke udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (255) Kommissionen har undersøgt disse argumenter og kan ikke godtage dem af følgende grunde.
- (256) I henhold til fællesskabsretten har medlemsstaterne visse skønsmålinger ved definitionen af, hvilke tjenester de betragter som værende tjenester af almindelig økonomisk interesse. I medlemsstaterne er det staten selv, der har beføjelsen til inden for de rammer, der afstikkes af fællesskabsretten, at definere, hvad der betragtes som tjenester af almindelig økonomisk interesse, det er ikke op til modtagerne af statsstøtte at definere de tjenester, de yder, som tjenester af almindelig økonomisk interesse.
- (257) De ungarske myndigheder har imidlertid på intet tidspunkt under sagsbehandlingen gjort gældende, at nogen af producenterne varetog en tjeneste af almindelig økonomisk interesse, og ej heller støttet producenterne påstande herom.
- (258) Kommissionen finder heller ikke, at elkøbsaftalerne opfylder alle kriterierne i *Altmark*-dommen.
- (259) For det første skal den begunstigede virksomhed i henhold til *Altmark*-dommen være forpligtet til at varetage offentlige tjenester, og forpligtelserne til at varetage disse tjenester skal være klart defineret af medlemsstaten.
- (260) I den relevante periode havde MVM efter ungarsk lov en forsyningspligt, men der var tale om en generel forpligtelse, ifølge hvilken MVM som eneaftertager på det tidspunkt havde pligt til at sikre den energiforsyning, der var nødvendig for at dække hele efterspørgslen, men der var ikke nogen konkret energiproducent, der havde fået overdraget en bestemt tjeneste af almindelig økonomisk interesse.
- (261) Energiforsynings sikkerhed er et meget generelt mål. Enhver producent i elsektoren kunne på sin vis siges at bidrage til virkeliggørelsen af dette mål. De interesserede parter har ikke fremlagt noget officielt dokument fra den ungarske stat, der klart definerer en tjeneste af almindelig økonomisk interesse og overdrager en eller flere bestemte producenter at varetage denne opgave.
- (262) Noget tilsvarende gælder i den henseende for elkøbsaftalerne: De fastsætter parternes forpligtelser, men definerer ikke nogen konkret forpligtelse til offentlig tjeneste. At alle de 10 kraftværker, der er med i elkøbsaftalerne, skal reservere deres kapacitet til MVM, betyder ikke i sig selv, at de specielt har fået pålagt en forpligtelse til offentlig tjeneste. Også her vil en sådan opfattelse være ensbetydende med, at hele elproduktionssektoren skulle varetage en tjeneste af almindelig økonomisk interesse, hvilket helt klart ville være i strid med den betydning, dette begreb har i fællesskabsretten og i retspraksis.

Tjenester af almindelig økonomisk interesse

- (263) I den foreliggende sag er de påståede forpligtelser til offentlig tjeneste ikke klart defineret, og der er ingen bestemt producent, som har pligt til at varetage en sådan konkret defineret forpligtelse til offentlig tjeneste.
- (264) De interesserede parter hævder, at elkøbsaftalerne er akter, der giver kraftværkerne til opgave at varetage tjenester af almindelig økonomisk interesse. Men elkøbsaftalerne indeholder ingen konkrete definitioner af tjenester af almindelig økonomisk interesse, og de refererer ikke til disse forpligtelser eller til retlige forpligtelser, som kan danne grundlag for statens overdragelse af tjenester af almindelig økonomisk interesse til andre virksomheder.
- (265) I sin hidtidige beslutningspraksis⁽⁵⁷⁾ har Kommissionen fundet, at forsyningssikkerhed kan være en tjeneste af almindelig økonomisk interesse i henhold til restriktionerne i artikel 8, stk. 4, i direktiv 96/92/EF (svarende til artikel 11, stk. 4, i direktiv 2003/54/EF), forudsat at de generatorer, der anvendes, bruger indenlandske primære energikilder som brændsel, og at den samlede mængde energi ikke i noget kalenderår overstiger 15 % af den samlede primære energi, der er nødvendig for at producere den mængde elektricitet, som forbruges i den pågældende medlemsstat.
- (266) Det eneste kraftværk, der har gjort gældende, at det benytter indenlandske primære energikilder, var Mátra-kraftværket. Mátra-kraftværket har imidlertid ikke fremlagt nogen officiel akt, hvoraf det fremgår, at den ungarske stat specielt havde overdraget det at udføre en klart defineret tjeneste af almindelig økonomisk interesse.
- (267) I lyset af det ovenstående må Kommissionen afvise påstanden om, at elkøbsaftalerne opfylder en forpligtelse til offentlig tjeneste i relation til forsyningssikkerhed.
- (268) For det andet skal de parametre, på grundlag af hvilke kompensationen beregnes, være fastlagt på forhånd på objektiv og gennemsigtig vis, og kompensationen må ikke overstige, hvad der er nødvendigt for at dække alle eller en del af de omkostninger, der påløber ved varetagelsen af forpligtelserne i forbindelse med de offentlige tjenester, idet der tages hensyn til relevant indtægt og rimelig fortjeneste i forbindelse med sådanne tjenester⁽⁵⁸⁾.
- (269) I mangel af en klar definition af tjenester af almindelig økonomisk interesse, navnlig med henblik på en klar sondring mellem den tjeneste, der skal varetages, og elværkets normale forretningsområder, er det umuligt at etablere parametre for kompensation og/eller fastlægge, om kompensationen overstiger det beløb, som er nødvendigt for at dække de omkostninger, der er forbundet med at opfylde disse forpligtelser. Det er end ikke muligt at fastlægge kompensationen præcist.
- (270) At der findes visse parametre til fastsættelse af aftalepriserne, er ikke ensbetydende med, at der eksisterer præcise parametre for beregning af kompensation for tjenester af almindelig økonomisk interesse, da prisen ikke er identisk med kompensationen. Desuden betyder den omstændighed, at prisen kun dækker omkostningerne i forbindelse med produktionen af elektricitet samt en avance ikke, at der ikke foreligger nogen overkompensation, idet mange af omkostningerne ved elektricitetsproduktion kan bæres af ethvert elværk i modsætning til omkostninger i forbindelse med tjenester af almindelig økonomisk interesse.
- (271) For det tredje gælder, at hvis den virksomhed, der skal varetage de offentlige tjenesteforpligtelser, ikke er udvalgt ved et offentligt udbud, skal den nødvendige kompensation beregnes på basis af en analyse af de omkostninger, en typisk virksomhed, som er veldrevet og råder over tilstrækkelige produktionsmidler til at kunne opfylde de krav, der stilles til den offentlige tjeneste, ville have ved at opfylde disse forpligtelser under hensyntagen til de hermed forbundne indtægter og en rimelig avance.
- (272) Ni af de ti elkøbsaftaler blev indgået, uden at der blev iværksat udbud. Selv i det ene tilfælde, hvor der blev iværksat udbud, nemlig for Kispest-kraftværket, var der ikke defineret noget mål for den offentlige tjeneste. Det gør det vanskeligt at vurdere, hvilken del af kraftværkets virksomhed der nærmere bestemt skulle svare til en tjeneste af almindelig økonomisk interesse, og hvilket kompensationsniveau der ikke vil overstige, hvad der er nødvendigt for at dække omkostningerne ved opfyldelsen af forpligtelsen til offentlig tjeneste.
- (273) Desuden har hverken de ungarske myndigheder eller de interesserede parter tilvejebragt en analyse af de pågældende elværkers omkostninger til støtte for påstanden om, at de svarer til omkostningerne i en typisk virksomhed.
- (274) Endelig bemærker Kommissionen, at med undtagelse af elkøbsaftalen med Kispest-kraftværket blev alle de her omhandlede elkøbsaftaler indgået, uden at der forinden havde fundet et udbud sted.
- (275) Disse elkøbsaftaler opfylder derfor ikke kriterierne i *Altmark*-dommen.
- (276) De interesserede parter har anført, at EF-traktatens artikel 86, stk. 2, kan finde anvendelse på elkøbsaftalerne, også selv om de ikke opfylder kriterierne i *Altmark*-dommen. Spørgsmålet om foranstaltningens forenelighed med EF-traktatens artikel 86, stk. 2, analyseres i afsnit 7.7 i denne beslutning.

⁽⁵⁷⁾ Se Kommissionens beslutninger i sag N 34/99 (EFT C 5 af 8.1.2002, s. 2), NN 49/99 (EFT C 268 af 22.9.2001, s. 7), N 6/A/2001 (EFT C 77 af 28.3.2002, s. 25) og C 7/2005 (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽⁵⁸⁾ Der er faktisk tale om det andet og det tredje kriterium i *Altmark*-dommen.

Selektivitet

- (277) Elkøbsaftalerne blev indgået med en række virksomheder inden for en bestemt erhvervssektor. De virksomheder, elkøbsaftalerne blev indgået med, er angivet i tabel 1 ovenfor.
- (278) AES-Tisza gør gældende, at elkøbsaftalerne ikke er selektive, da der findes langfristede aftaler overalt i elsektoren: der findes således langfristede aftaler mellem MVM og elproducenterne, mellem MVM og distributionselskaberne og om import af elektricitet. De hævder, at som følge af den lovgivning, der på det tidspunkt var gældende i Ungarn, havde alle elproducenter aftaler med MVM, og at det kun var kraftværker baseret på vedvarende energikilder og kraftvarmeværker, der havde aftaler af kortere varighed.
- (279) De ungarske myndigheder har i relation til bemærkningerne fra de interesserede parter fremført, at store kraftværker og kraftværkblocke sælger elektricitet på det frie marked uden om elkøbsaftalerne og uden købsforpligtelser (det gælder f.eks. the Dunament G1-blok, Vértes-kraftværket og Mátra I-II).
- (280) Det er korrekt, at der findes store kraftværker og kraftværkblocke, der opererer uden elkøbsaftaler (der henvises til de af de ungarske myndigheder fremdragne eksempler). AES ejer selv to kraftværker, som ikke har nogen elkøbsaftale.
- (281) Kommissionen bemærker, at den omstændighed, at en støtteforanstaltning ikke er møntet på en eller flere på forhånd udvalgte virksomheder, men at støttemodtagerne identificeres på grundlag af en række objektive kriterier, ikke er ensbetydende med, at foranstaltningen ikke giver modtagerne en selektiv fordel. Hvordan støttemodtagerne identificeres, har ingen betydning for, om foranstaltningen udgør statsstøtte ⁽⁵⁹⁾.
- (282) Det er desuden blevet stadfæstet i Domstolens retspraksis, at selv en foranstaltning, der begunstiger en hel sektor frem for andre sektorer, som befinder sig i en tilsvarende situation, må anses for at indebære en selektiv fordel for denne sektor ⁽⁶⁰⁾.
- (283) I lyset af det ovenstående har Kommissionen draget den konklusion, at elkøbsaftalerne udgør en selektiv foranstaltning.

⁽⁵⁹⁾ Førsteinstansrettens dom af 29. september 2000 i sag T-55/99, *CETM mod Kommissionen*, præmis 40 og 52.

⁽⁶⁰⁾ Domstolens dom af 14. juli 1983 i sag 203/82, *Kommissionen mod Den Italienske Republik*, præmis 4. Domstolens dom af 2. juli 1973 i sag 173/73, *Den Italienske Republik mod Kommissionen*, præmis 18.

Statsmidler og statstilregnelser

- (284) Kommissionen skal derefter tage stilling, om elkøbsaftalerne er forbundet med overførsel af statsmidler.
- (285) Kernen i alle de her omhandlede elkøbsaftaler er, at de pålægger MVM pligt til at købe en bestemt produktionskapacitet og bestemte mindstemængder af elektricitet til en pris, der dækker kraftværkets faste og variable omkostninger, i en periode fra 15 til 27 år. Rent økonomisk betyder denne købsforpligtelse, at MVM til enhver tid har pligt til at betale kraftværkerne en bestemt pris for en bestemt kapacitet (kapacitetsafgift) og en bestemt mængde energi (energiavgift) i hele aftalens løbetid. De individuelle elkøbsaftaler indeholder yderligere økonomiske forpligtelser pålagt MVM, som beskrevet i kapitel 2 ovenfor. Denne løbende overførsel af finansielle midler til elproducenterne og betalingen af disse afgifter indgår i samtlige elkøbsaftaler og gælder i hele deres løbetid. Jo længerevarende elkøbsaftalen er, jo større overførsler der i sagens natur tale om.
- (286) For at afgøre, om de midler, MVM overfører til elproducenterne, udgør statsmidler, har Kommissionen især vurderet foranstaltningen ud fra følgende aspekter:

Eksistensen af statsstøtte — *PreussenElektra-dommen* ⁽⁶¹⁾

- (287) I *PreussenElektra-dommen* tog Domstolen stilling til en ordning, hvor privatejede virksomheder af staten fik pålagt pligt til at købe elektricitet fra bestemte elproducenter til en pris, som blev fastsat af staten, og som var højere end markedsprisen. Domstolen fandt, at der i denne sag ikke havde fundet overførsel af statsmidler sted og derfor ikke var tale om statsstøtte.
- (288) Kommissionen finder, at den ungarske ordning afviger betydeligt fra den ordning, Domstolen tog stilling til i ovennævnte dom, især på grund af forskellene i ejerforholdene i de virksomheder, som er underlagt købsforpligtelsen.
- (289) Den virksomhed, som staten pålagde købsforpligtelser, var i *PreussenElektra-sagen* privatejet, mens MVM er 100 % statsejet. De midler, der anvendes, er derfor midler, som tilhører og kontrolleres af en 100 % statsejet virksomhed.
- (290) Da man i *PreussenElektra-sagen* sporede midlernes vej fra støttemodtageren tilbage til kilden, fremgik det, at de aldrig kom under statens direkte eller indirekte kontrol. I den foreliggende sag kommer midlerne imidlertid under statens kontrol, for når de spores tilbage til deres kilde, fremgår det, at de går til en statsejet virksomhed.

⁽⁶¹⁾ Domstolens dom af 13. marts 2001 i sag C-379/98.

Statstilregnelser: Stardust-dommen ⁽⁶²⁾

- (291) Kommissionen finder også, at MVM's adfærd kan tilregnes den ungarske stat. Det må tilføjes, at de ungarske myndigheder under sagsbehandlingen aldrig har hævdet, at elköbsaftalerne ikke kan tilregnes staten og derfor ikke var forbundet med overførsel af statsmidler.
- (292) Det grundlæggende princip i MVM's købsforpligtelser, som tager sigte på at sikre de pågældende kraftværkers rentabilitet, kan tilregnes den ungarske stat. Eftersom dette hovedprincip, som var gældende i hele elköbsaftalernes løbetid, blev fastlagt på det tidspunkt, hvor de blev indgået, må Kommissionen undersøge de nærmere omstændigheder ved elköbsaftalernes indgåelse (omstændighederne omkring fastlæggelsen af dette princip) for at få afklaret, om det kan tilregnes den ungarske stat.
- (293) I sin vurdering af, om elköbsaftalerne kan tilregnes den ungarske stat, har Kommissionen især taget hensyn til følgende:
- (294) På det tidspunkt, hvor elköbsaftalerne blev indgået, havde MVM i henhold til energilov I pligt til at varetage forsyningssikkerheden i Ungarn til den lavest mulige omkostning.
- (295) Energilov I pålagde desuden MVM pligt til at vurdere efterspørgslen efter elektricitet og afstemme produktionskapaciteten efter vurderingsprognosen. MVM skulle udarbejde en national plan for opførelse af kraftværker (»Országos Erőműépítési Terv«), som derefter skulle forelægges regeringen og parlamentet til godkendelse.
- (296) Den ungarske regering og alle de interesserede parter fremførte i deres bemærkninger samstemmende, at elköbsaftalerne på det tidspunkt, hvor de blev indgået, var det middel, den ungarske regering havde valgt til at sikre forsyningerne og fremme andre af regeringens mål, bl.a. modernisering af energisektoren med særligt henblik på de gældende miljøstandarder og den nødvendige omstrukturering i sektoren ⁽⁶³⁾. Som det blev anført i Csepel-kraftværkets bemærkninger, må »elköbsaftalerne vurderes efter, hvad de er: en integrerende del af den ungarske stats forsøg på gennem MVM at få opbygget en varieret elproduktion på et tidspunkt, hvor staten ikke havde de finansielle midler til at gøre det selv« ⁽⁶⁴⁾.
- (297) De ungarske myndigheder meddelte Kommissionen ⁽⁶⁵⁾, at man begyndte at forberede indgåelsen af elköbsaftalerne i forbindelse med privatiseringen af kraftværkerne, på grundlag af regeringsdekret 1114/1994 (XII.7.). Hele processen med elköbsaftalernes udarbejdelse og privatiseringen foregik i et tæt samarbejde mellem det ungarske energitilsyn, industri- og handelsministeriet, finansministeriet, »Allami Vagyongynökség Rt«, som var det regeringsorgan, der havde ansvaret for privatiseringerne, og MVM samt desuden en række internationale konsulentfirmaer.
- (298) Der blev i den forbindelse nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter for de ovennævnte instanser, der opstillede retningslinjerne for udarbejdelsen af bl.a. elköbsaftalerne og for prissætningsmetoderne.
- (299) På den ungarske regerings anmodning udarbejdede et internationalt advokatfirma en standardaftale. De ungarske myndigheder har bekræftet, at alle elköbsaftalerne var baseret på denne standardaftale. De har også bekræftet, at prissætningsmetoden i elköbsaftalerne blev fastlagt på grundlag af regeringsafgørelse nr. 1074/1995 (III.4.) om regulering af elpriserne, der indeholdt detaljerede bestemmelser om beregning af de regulerede elpriser. De formler og definitioner, der var fastlagt i regeringsafgørelsen, blev overtaget i elköbsaftalerne ⁽⁶⁶⁾.
- (300) Beslutningen om at indgå elköbsaftalerne blev truffet af MVM's bestyrelse, både i forbindelse med privatiseringen og tiden derefter. Bestyrelsesmedlemmerne vælges på generalforsamlingen. De ungarske myndigheder har oplyst ⁽⁶⁷⁾, at »eftersom MVM ejes med over 99 % af staten, udpeges, vælges og afsættes bestyrelsesmedlemmerne i overensstemmelse med statens ønsker«.
- (301) I henhold til regeringsdekret 34/1995 (IV.5.) om gennemførelsen af energilov I skulle MVM afholde et udbud senest 90 dage efter godkendelsen af planen for anlæg af kraftværker.
- (302) Elköbsaftalen med Kíspeszt-kraftværket blev indgået efter udbud efter den nedenfor beskrevne procedure.
- (303) Det ansvarlige ministerium og det ungarske energitilsyn udstedte i 1997 fælles retningslinjer for godkendelse af anlæg af kraftværker, som også indeholdt generelle regler for udbud.

⁽⁶²⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002 i sag C-482/99.

⁽⁶³⁾ Se f.eks. de ungarske myndigheders brev registreret den 25. juli 2005.

⁽⁶⁴⁾ Side 5 i disse bemærkninger.

⁽⁶⁵⁾ Brev registreret den 25. juli 2005.

⁽⁶⁶⁾ »A szerződés mintegy átemelte a Kormányhatározatban szereplő képleteket, meghatározásokat.« Brev fra de ungarske myndigheder registreret den 25. juli 2005.

⁽⁶⁷⁾ Brev af 20. juli 2005 registreret den 25. juli 2005.

- (304) Disse fælles retningslinjer indeholder en begrundelse for behovet for at ændre ejerforholdene og etablere nye kraftværker. Følgende målsætninger er opstillet i disse retningslinjer: Forsyningsikkerhed til lavest mulige omkostninger, modernisering med henblik på opfyldelse af miljøkrav, diversificering af primærenergikilder og et mere fleksibelt elforsyningsnet, der råder over de fornødne reserver og kan samarbejde med det vesteuropæiske elsystem. Desuden understreges det, at det fremtidige forsyningsnet »skal åbne mulighed for en rentabel drift og vedligeholdelse inden for rammerne af et prissystem, der stemmer overens med lovens bestemmelser«⁽⁶⁸⁾.
- (305) I punkt 2 i ministeriets og energitilsynets fælles retningslinjer tilføjes det, at virkeliggørelsen af de ovennævnte mål skal resultere i »et moderne elektricitetssystem, der opfylder miljøkravene, sikrer europæisk samarbejde, et afkast på berettigede investeringer og dækning af effektive operatørers omkostninger samt priser, der giver den fortjeneste, der er nødvendig for at opretholde driften. Alle disse mål skal realiseres på en måde, der sikrer forsyningen med primær energi, giver dem, der har til hensigt at investere på dette område, sikkerhed for deres investering og investeringsafkast, ... og sikrer virkeliggørelsen af regeringens erklærede mål«.
- (306) De efterfølgende bestemmelser i de fælles retningslinjer omhandler derefter udbudsproceduren i forbindelse med etablering af kraftværker.
- (307) Den endelige indstilling om, hvem der skulle have kontrakten tildelt, blev fremlagt af en overordnet evalueringskomité (»Értékelő Főbizottság«). Denne komité bestod af repræsentanter for økonomiministeriet, miljøministeriet, energitilsynet, MVM og ERSTE Bank. Den endelige afgørelse blev truffet af MVM's bestyrelse. Ifølge de fælles retningslinjer skulle udbudsresultatet (kun) bekendtgøres i ministeriets tidende.
- (308) Energilov II var baseret på, at de her omhandlede elköbsaftaler var blevet indgået. Denne lov vedtaget af det ungarske parlament, som regulerede hele det ungarske energimarked i den relevante periode, henviser adskillige gange til MVM's langfristede købsforpligtelser.
- (309) § 5, stk. 2, i regeringsdekret nr. 183/2002 (VIII.23) om strandede omkostninger pålægger MVM pligt til at indlede genforhandling af elköbsaftalerne med henblik på nedjustering af aftagsforpligtelserne. Ifølge regeringsdekretet er det altså MVM, der skal foreslå ændringer i elköbsaftalerne.
- (310) AES-Tisza gjorde i sine bemærkninger gældende, at elköbsaftalepriserne ikke kunne tilregnes staten efter prisreguleringsperioden (dvs. efter 1. januar 2004, med undtagelse af den nye prisregulering i 2007), men var et resultat af forhandlinger mellem kraftværket og MVM.
- (311) Kommissionen anerkender, at den nøjagtige størrelse af de midler, der blev overført til støttemodtagerne, ikke alene afhænger af bestemmelserne i elköbsaftalerne, som kan tilregnes staten, men også beror på de periodiske bilaterale forhandlinger, MVM havde med elproducenterne. Elköbsaftalerne giver faktisk parterne et vist spillerum til at forhandle om de elmængder, MVM faktisk skulle aftage, og om visse priskomponenter, bl.a. med hensyn til beregningen af kapacitetsafgifter, der som nævnt i nr. 356 afhænger af flere forskellige faktorer og med jævne mellemrum må justeres. Men forhandlinger om de aftagne mængder kan aldrig resultere i, at der aftages mindre, end hvad der svarer til det garanterede minimumsaftag, der er fastsat i elköbsaftalerne. På samme måde kan der kun forhandles om priserne inden for rammerne af de prissætningsmekanismer, elköbsaftalerne indeholder, og som kan tilregnes staten. Prisforhandlingerne kunne altså ikke ændre noget ved pligten til at aftage en bestemt minimumsmængde til priser, der dækker de berettigede omkostninger og den avance, der var nødvendig for at kunne drive kraftværket.
- (312) Uafhængigt af de periodiske forhandlinger mellem MVM og elproducenterne indebærer den omstændighed, at elköbsaftalerne indeholder bestemmelser om reservation af størstedelen af kraftværkernes kapacitet og betaling for denne kapacitet, i sig selv, at der overføres statsmidler til støttemodtagerne.
- (313) I deres bemærkninger⁽⁶⁹⁾ var alle de interesserede parter enige i, at de vigtigste prisformler og definitioner, der blev anvendt i henhold til elköbsaftalerne efter den 1. januar 2004, fulgte hovedprincipperne for en prisregulering. [...] ⁽⁷⁰⁾ udtalte selv både i sine ovennævnte bemærkninger og i bemærkningerne til åbningsbeslutningen, at prisforhandlingerne »afklarede«, hvordan prisformlen skulle anvendes, og »fortolkede« dens indhold (*). Selskabet anerkendte, at elköbsaftalepriserne altid havde været omkostningsbaserede, idet de skulle dække omkostningerne, og at der blev taget udstrakt hensyn til den prisberegningsmetode, der blev lagt til grund i prisdekreterne.
- (314) [...] udtalte videre, at prisformlen i den [...] version af selskabets elköbsaftale også var baseret på regeringsdekreter: »Den formel, der er indeholdt i den [...] aftaleversion (liste [...], bilag [...]), til beregning af kapacitetsafgiften er den samme som den, der findes i de gældende

⁽⁶⁸⁾ Kommissionen har kun fået de fælles retningslinjer forelagt på engelsk.

⁽⁶⁹⁾ Fremsendt til Kommissionen af de ungarske myndigheder den 20. oktober 2004 og — for Dunaments vedkommende — den 25. juli 2005.

⁽⁷⁰⁾ Bilag 3 i [...]s bemærkninger.

(*) Elproducentens navn.

dekreter» (fodnotehenvisning til de-kret 55/1996 udstedt af ministeriet for industri, handel og turisme og dekret 46/2000 udstedt af økonomiministeriet, og det senest gældende (om elproducenter) for 1. januar 2004 var dekret 60/2002 udstedt af økonomi- og transportministeriet, som fastsætter de maksimale kapacitets- og energigebyrer for de deri angivne elproducenter).

- (315) Ovenstående viser, at hverken prisforhandlingerne eller ændringerne af elkøbsaftalerne ændrede noget ved de overordnede principper i elkøbsaftalerne, således som de blev fastlagt under de beskrevne omstændigheder ved indgåelsen af elkøbsaftalerne. De nugældende elkøbsaftaler bygger også på det samme overordnede princip, nemlig en købsforpligtelse, der skal sikre afkastet på investeringerne.
- (316) Af de ovenfor beskrevne omstændigheder fremgår det klart, at MVM's købsforpligtelse over for elproducenterne, der byggede på princippet om dækning af berettigede faste og variable omkostninger, kan tilregnes den ungarske stat.
- (317) Ifølge fast retspraksis gælder desuden, at en foranstaltning ikke kun udgør statsstøtte, når den fordel, der gives virksomheder, ydes i form af en direkte og klar tilvejebringelse af statsmidler, men også, når ydelsen af en fordel under visse fremtidige omstændigheder indebærer en ekstra finansiel byrde for de offentlige myndigheder, som de ikke ville have haft, hvis de ikke havde givet denne fordel⁽⁷¹⁾. I 2004 var det klart, at MVM ville komme til at bære en sådan ekstra byrde i den meget sandsynlige situation, hvor de elproducenter og importører, der ikke havde en elkøbsaftale, tilbød lavere priser end elkøbsaftalepriserne, fordi det ville give MVM incitament til at ændre sit forsyningsmønster, købe mindre hos elkøbsaftaleproducenterne og få dem til at give prisnedslag. Men på grund af sine forpligtelser i medfør af elkøbsaftalerne kan MVM ikke træffe en sådan beslutning, for som det fremgår af det ovenstående, kan MVM ikke købe under en vis mængde hos elkøbsaftaleproducenterne (det garanterede minimumsaftag) og ikke forhandle om priserne på grundlag af alternative tilbud fra konkurrerende producenter, men kun inden for rammerne af den omkostningsbaserede prissætningsmekanisme i elkøbsaftalerne. Denne omstændighed har sammen med de i nr. 315-316 anførte betragtninger fået Kommissionen til at konkludere, at elkøbsaftalerne siden 1. maj 2004 har været forbundet med overførsel af statsmidler og vil vedblive med at være forbundet med overførsel af statsmidler, så længe de er gældende, uafhængigt af de faktiske markedsvilkår, fordi de afskærer MVM fra at udnytte valgmuligheder, der måske kunne reducere de midler, MVM må bruge på at købe den elektricitetsmængde, der er nødvendig for at kunne opfylde sit behov.
- (318) Af det ovenstående følger, at elkøbsaftalerne fører til overførsel af statsmidler.

Fordrejning af konkurrencen og påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne

- (319) Elmarkederne har været åbne for konkurrence, og elektricitet er blevet handlet mellem medlemsstaterne, siden Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/92/EF af 19. december 1996 om fælles regler for det indre marked for elektricitet trådte i kraft⁽⁷²⁾.
- (320) Foranstaltninger, der begunstiger virksomheder i energisektoren i én medlemsstat, kan gøre det vanskeligere for virksomheder i andre medlemsstater at eksportere elektricitet til den pågældende medlemsstat eller fremme eksport fra denne medlemsstat til andre medlemsstater. Det gælder især for Ungarn, der på grund af sin centrale beliggenhed i Europa er tilsluttet eller let kan blive tilkoblet flere nuværende eller fremtidige medlemsstaters net.
- (321) Ungarn er et centralt beliggende land i Europa, der grænser op til syv lande, hvoraf de fire er EU-medlemsstater. Blandt EU-medlemsstaterne har Ungarn samkøringsnet med Slovakiet, Østrig og Rumænien. I 2004 importerede Ungarn tæt ved 14 000 GWh og eksporterede 6 300 GWh. Importen steg efter 2005 til over 15 000 GWh, og eksporten steg til mellem 8 000 og 10 000 GWh.
- (322) I årene efter Ungarns tiltrædelse af EU var ca. 60 % af Ungarns elproduktionskapacitet omfattet af elkøbsaftaler indgået af MVM. Elkøbsaftalerne udløber ved udgangen af 2010 og 2024. De ovennævnte betingelser i forbindelse med MVM's købsforpligtelser gælder uændret indtil udløbet af aftalernes løbetid.
- (323) Det første skridt til at åbne op for markedet i Ungarn blev taget den 1. juli 2004, hvor alle andre kunder end private husstande fik ret til at købe på det frie marked. Den 1. januar 2008 ophørte det offentlige forsyningssegment med at eksistere, og alle kunder fik dermed denne ret.
- (324) Men selv om markedet har været åbent siden 2004, er der et betydeligt antal af disse kunder, der ikke har skiftet til det frie marked. I sin sektorundersøgelse af det ungarske energimarked⁽⁷³⁾ drog den ungarske konkurrencemyndighed udtrykkeligt den konklusion, at mangelen på disponibel kapacitet på det frie marked på grund af den store kapacitet, der er reserveret i henhold til elkøbsaftalerne, udgør en væsentlig hindring for at skifte til det frie marked. Elkøbsaftalerne bevirkede, at ca. 60 % af den ungarske elproduktionskapacitet var forbeholdt MVM og det offentlige forsyningssegment, og det var kun i relation til den resterende kapacitet, at der kunne konkurreres om at hvert nye kunder.

⁽⁷¹⁾ Se især Førsteinstansrettens dom af 13. juni 2000 i forenede sager T-204/97 og T-270/97, *EPAC mod Kommissionen*, Sml. 2000 II, s. 2267.

⁽⁷²⁾ EFT L 27 af 30.1.1997, s. 20.

⁽⁷³⁾ Offentliggjort den 15. maj 2006.

- (325) Den reservede kapacitet, dvs. det garanterede minimumsaftag over en lang periode, lægger også hindringer i vejen for nye producenters adgang til engrosmarkedet, eftersom 60 % af al kapacitet er bundet til én (statsejet) virksomhed, der garanterer et bestemt minimumsaftag.
- (326) I den forbindelse har Kommissionen også taget hensyn til den ungarske konkurrencemyndigheds sektorundersøgelse, hvori det udtrykkeligt konkluderes, at elkøbsaftalerne fører til markedsafskærmning, fordi de mindsker kundernes reelle muligheder for at skifte til det frie marked og forhindrer potentielle grossister i at gå ind på markedet ⁽⁷⁴⁾.
- (327) Mangelen på disponibel kapacitet uden for elkøbsaftalerne resulterer desuden i højere priser på det konkurrenceudsatte marked. Den meget store kapacitet og de betydelige energimængder, der er reserveret gennem elkøbsaftalerne, påvirker også priserne på det frie marked.
- (328) Ifølge en kvantitativ undersøgelse, som det regionale center for energipolitisk forskning foretog angående elkøbsaftalernes virkninger for engros-elpriserne i Ungarn ⁽⁷⁵⁾, fører elkøbsaftalerne til priser på engrosmarkedet, der er højere, end de ville være uden elkøbsaftalerne. Mere generelt anføres det også i denne undersøgelse, at elkøbsaftalerne er en af de vigtigste årsager til, at der er opstået en markedsstruktur, som er *»uforenlig med principperne for et frit konkurrencepræget marked«* ⁽⁷⁶⁾. I denne rapport foreslås det faktisk, at elkøbsaftalerne opsiges med det formål at skabe fri konkurrence på det ungarske engroselmarked.
- (329) I sin energisektorundersøgelse ⁽⁷⁷⁾ foretog Kommissionen også en vurdering af elkøbsaftalers virkninger for konkurrence og samhandel. I punkt 467-473 i rapporten fra sektorundersøgelsen konkluderes det, at *»langfristede elkøbsaftaler er en anden faktor, der kan påvirke størrelsen af de mængder, der løbende handles på engrosmarkederne«*. Med hensyn til elkøbsaftalerne i Polen anføres det, at *»de meget vel kan tænkes at udgøre en væsentlig hindring for en udbygning af det polske engrosmarked«*. Videre anføres det, at *»en tilsvarende situation findes i Ungarn, hvor Magyar Villamos Művek (»MVM«) er den forsyningspligtige grossist, som køber elektricitet på langfristede elkøbsaftaler, der derefter videresælges til de lokale forhandlere. De ungarske elkøbsaftaler dækker langt størsteparten af landets behov for elektricitet, hvilket kan have indvirkning på engros-handelen svarende til eller måske endnu mere vidtrækkende de ovenfor beskrevne virkninger i relation til det polske engrosmarked«*.
- (330) I alle de forskellige undersøgelser, der henvises til ovenfor, drages der altså den konklusion, at elkøbsaftalerne er konkurrencefordrejende og kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater.
- (331) De interesserede parter har gjort gældende, at det ikke er rigtigt, at mangelen på disponibel fri kapacitet fører til konkurrencefordrejninger, da MVM's kapacitetsauktioner viser, at MVM ikke engang kunne afsætte alle sine elprodukter.
- (332) En sammenligning mellem de udbudte mængder og de mængder, der blev afsat på auktionerne ⁽⁷⁸⁾, viser imidlertid, at MVM på næsten alle auktioner solgte alle de udbudte produkter. I de fleste tilfælde var MVM endog nødt til at gøre brug af den ret, selskabet ifølge loven har til at udbyde højst 10 % mere.
- (333) De interesserede parter har også fremhævet, at der er mange andre faktorer, der påvirkede samhandelen og havde indflydelse på, om det lykkedes at få skabt fri konkurrence på engrosmarkedet i Ungarn. Kommissionen er naturligvis enig i, at elkøbsaftalerne ikke er den eneste faktor, der påvirker konkurrence og samhandel. I alle de ovennævnte undersøgelser anerkendes det også, at det samlede udfald af liberaliseringen og de faktiske priser også påvirkes af en lang række andre faktorer (lovgivning, begrænset adgang til kapacitet i andre lande, den store betydning af prisudviklingen på de internationale energimarkeder osv.). Men alle de undersøgelser, Kommissionen har fået forelagt under sagsbehandlingen, og som den i øvrigt har haft adgang til, undtagen den undersøgelse, der blev fremlagt af AES-Tisza og var bestilt af denne ⁽⁷⁹⁾, anerkender helt klart, at elkøbsaftaler reelt har en betydelig indvirkning på konkurrence og samhandel.
- (334) Kapacitetsreservationerne, det garanterede minimumsaftag og prismekanismen i elkøbsaftalerne yder i hele aftaleperioden aftaleproducenterne beskyttelse mod den kommercielle risiko, der er forbundet med at drive kraftværker. Som nævnt i nr. 211 ovenfor, beskyttes de dermed også mod risikoen for udsving i omkostningerne ved produktion af elektricitet og især udsving i brændselsomkostninger, forbrugerpriser og efterspørgsel hos slutbrugerne. Eftersom der er tale om typiske risici, som elproducenter uden en elkøbsaftale normalt må bære, lægger elkøbsaftalerne hindringer i vejen for, at der skabes ens spilleregler for alle elproducenter, og fordrejer konkurrencen.

⁽⁷⁴⁾ Punkt 24 i undersøgelsens konklusioner (Összefoglalás).

⁽⁷⁵⁾ Offentliggjort i november 2006. Rapporten har på originalsproget titlen *»A hosszú távú áramvásárlási szerződések megszűnésének hatása a villamos energia nagykereskedelmi árakra«*.

⁽⁷⁶⁾ Citat fra punkt 2 i rapporten: *»összegegyeztetetetlen a versenypiaci működés elveivel.«*

⁽⁷⁷⁾ 10. januar 2007: http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁷⁸⁾ Oplysninger herom kan findes på det ungarske energitilsyns hjemmeside: www.eh.gov.hu

⁽⁷⁹⁾ Rapport udarbejdet af dr. Theon van Dijk, marts 2006.

- (335) Kommissionen hæfter sig desuden ved, at de fleste af de elproducenter, der har en elkøbsaftale, tilhører store internationale koncerner, der opererer i flere medlemsstater. Når disse koncerner får en fordel, har det helt klart indvirkninger på samhandelen og vil kunne fordreje konkurrencen på fællesmarkedet.
- (336) Størsteparten af de interesserede parter bemærkninger angående samhandelspåvirkning og konkurrencefordrejninger er baseret på markedsforholdene på tidspunktet for elkøbsaftalernes indgåelse og i hvert fald på markedsforhold, der bestod før Ungarns tiltrædelse af EU. Kommissionen kan ikke acceptere dette ræsonnement og henviser i den forbindelse til, hvad den anførte i betragtning 156-172 ovenfor.
- (337) Nogle af de interesserede parter har også gjort gældende, at deres elkøbsaftale betragtet isoleret ikke påvirker samhandelen, eftersom deres kraftværk kun har en ubetydelig produktionskapacitet sammenlignet med den samlede produktionskapacitet i landet. Eftersom hovedprincipperne er de samme i alle elkøbsaftalerne (pligt til at aftage en bestemt mindstemængde produceret elektricitet, reservation af produktionskapacitet, en pris, der dækker de berettigede faste og variable omkostninger i en periode på fra 15 til 27 år), har hver af elkøbsaftalerne en virkning på markedet. Men denne virkning forstærkes i sagens natur kraftigt af, at der ved siden af hinanden findes 10 sådanne elkøbsaftaler på det ungarske marked. Jo større en kapacitet, der er omfattet af elkøbsaftaler, desto større er disse virkninger.
- (338) I lyset af det ovenstående konkluderer Kommissionen, at de ovennævnte bestemmelser i elkøbsaftalerne påvirker samhandelen og kan fordreje konkurrencen.
- (339) I afsnit 3.1 i sin åbningsbeslutning gav Kommissionen udtryk for tvivl om, hvorvidt der for Paks-kraftværkets vedkommende var tale om statsstøtte, på grund af de forskelle, der muligvis kan anses for at bestå mellem dette kraftværks elkøbsaftale og de øvrige elkøbsaftaler med hensyn til aftalernes overordnede principper. Men efter sine undersøgelser har Kommissionen draget den konklusion, at ovenstående vurdering af statsstøttekriterierne også gælder for Paks-kraftværkets elkøbsaftale, eftersom den bygger på de samme hovedprincipper og indeholder de samme statsstøtterelevante bestemmelser.
- (340) På grundlag af ovenstående vurdering finder Kommissionen, at de væsentligste bestemmelser og betingelser i forbindelse med den købsforpligtelse, der er indeholdt i elkøbsaftalerne, dvs. MVM's kapacitetsreservationer og garanterede minimumsaftag, der sikrer kraftværkerne et afkast af deres investeringer ved at beskytte dem mod den kommercielle risiko forbundet med driften af deres værker, udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Denne statsstøtte beror på kombinationen af kapacitetsreservationer, garanteret minimumsaftag, prisme-kanismen baseret på en kapacitetsafgift og en energif afgift til

dækning af de faste og de variable omkostninger samt kapitalomkostningerne, i en periode, der er betydeligt længere, end hvad der er normal markedspraksis.

7.4. Elkøbsaftalernes anvendelse efter tiltrædelsen

- (341) De interesserede parter anfører, at i overensstemmelse med det generelle princip om forbud mod tilbagevirkende kraft bør foranstaltninger, der blev truffet i overensstemmelse med lovgivning, der var i kraft inden tiltrædelsen, ikke tages op til fornyet vurdering af Kommissionen efter landets tiltrædelse.
- (342) Kommissionen er ikke enig heri. Alle foranstaltninger, uanset om de var lovlige efter national lovgivning inden tiltrædelsen, er omfattet af bestemmelserne i gældende fællesskabsret fra datoen for tiltrædelsen. De særlige regler vedrørende statsstøtteforanstaltninger, der er omhandlet i bilag IV til tiltrædelsesakten, finder anvendelse på støtteforanstaltninger, selv om de blev truffet i overensstemmelse med national lovgivning inden tiltrædelsen.
- (343) I bilag IV, kapitel 3, punkt 1, i tiltrædelsesakten defineres eksisterende støtte kun som tre kategorier af foranstaltninger: i) støtteforanstaltninger, der er trådt i kraft inden den 10. december 1994, ii) støtteforanstaltninger, der efter at være blevet undersøgt af Kommissionen er opregnet i tillægget til bilag IV til tiltrædelsesakten og iii) støtteforanstaltninger, som Kommissionen har godkendt inden for rammerne af den såkaldte interim-procedure. Alle foranstaltninger, der fortsat er gældende efter tiltrædelsesdatoen, og som udgør statsstøtte og ikke falder ind under en af disse tre kategorier, anses for at være ny støtte ved tiltrædelsen. Kommissionen har derfor fuldt og helt beføjelse til at forbyde disse foranstaltninger, hvis de er uforenelige med fællesmarkedet. Denne anvendelse af statsstøttereglerne på fremtidige virkninger af foranstaltninger, der fortsat er gældende efter tiltrædelsen, fører ikke til anvendelse af Fællesskabets statsstøtteregler med tilbagevirkende kraft og er under alle omstændigheder nedfældet i tiltrædelsesakten.
- (344) I bilag IV, kapitel 3, punkt 2, i tiltrædelsesakten defineres »interimsmekanismen«. Heri opstilles de retlige rammer for vurderingen af støtteordninger og individuelle støtteforanstaltninger, der er iværksat i en ny medlemsstat inden tiltrædelsesdatoen og fortsat er gældende efter tiltrædelsen.
- (345) De interesserede parter anfører, at da Fællesskabets statsstøtteregler først finder anvendelse fra datoen for Ungarns tiltrædelse, kan kun støtteforanstaltninger, der giver yderligere fordele efter tiltrædelsen, defineres som foranstaltninger, der er gældende efter tiltrædelsen. De anfører, at elkøbsaftalerne ikke giver nogen yderligere fordele efter tiltrædelsen, da deres prisformel blev fastsat inden tiltrædelsen, og at statens finansielle engagement derfor fuldt ud var kendt inden tiltrædelsen.

(346) Kommissionen har følgende bemærkninger hertil. Elkøbsaftalerne udløber mellem 2010 og 2024, dvs. efter tiltrædelsen. Kun under helt ekstraordinære omstændigheder har Kommissionen anset en statsstøtteforanstaltning, der stadig var gældende efter tiltrædelsen, for ikke at udgøre støtte, der er gældende efter tiltrædelsen, jf. tiltrædelsesakten. En sådan ekstraordinær praksis bør dog i lighed med alle undtagelser i lovgivningen fortolkes snævert for at undgå, at foranstaltninger, som undertegnerne af tiltrædelsesakten havde til hensigt at lade være omfattet af Kommissionens kontrol med statsstøtte, undrages fra en sådan kontrol.

(347) Kommissionen har i sin beslutningspraksis fundet ⁽⁸⁰⁾, at støtteforanstaltninger, i forbindelse med hvilke statens nøjagtige finansielle engagement helt præcist var kendt inden tiltrædelsen, måtte gælde efter tiltrædelsen, jf. bilag IV til tiltrædelsesakten.

»Statens nøjagtige finansielle engagement«

(348) Elkøbsaftalerne indeholder ikke et loft for den maksimale størrelse af statens finansielle engagement, og det var heller ikke muligt for tiltrædelsen præcist at beregne et sådant for elkøbsaftalernes fulde varighed.

(349) Derimod er statens finansielle engagement i forbindelse med elkøbsaftalerne afhængigt af parametre, hvis fremtidige udvikling var ubekendt på datoen for tiltrædelsen. Desuden gav elkøbsaftalerne elværkerne en beskyttelse mod udsving i omkostningerne, som ikke var relateret til transaktioner eller begivenheder før tiltrædelsen, men som vedrørte den fremtidige udvikling og derfor var ubekendt forud for tiltrædelsesdatoen.

(350) Især fremgår den omstændighed, at statens engagement under elkøbsaftalerne ikke var bekendt før tiltrædelsesdatoen, og at elkøbsaftalerne pålagde staten forpligtelser efter tiltrædelsen, af følgende omstændigheder.

(351) For det første var de nøjagtige energipriser, som elværkerne sælger elektriciteten til MVM til, ikke fastsat i de individuelle elkøbsaftaler. Priserne er resultatet af beregninger udført ved hjælp af formler, der omfatter en række parametre, som svinger uforudsigeligt.

(352) Prisformlen for elkøbsaftalerne omfatter en kapacitetsafgift og en elafgift samt andre forskellige supplerende afgifter afhængigt af elværkerne.

(353) Formlen fastsætter kun de berettigede omkostninger for hver afgiftskategori og den pågældende kategoris betydning for prisen.

(354) Elværkerne selv og MVM erkendte i deres bemærkninger, at den nøjagtige betydning af bestemte afgiftskategorier måtte afklares yderligere under forhandlingerne med MVM.

(355) En lang række af de omkostningskategorier, der var omfattet af elkøbsaftalerne, er variable og kan ikke have været kendt præcist inden tiltrædelsen. F.eks.:

(356) Kapacitetsafgift

I denne omkostningskategori tages der hensyn til både den garanterede kapacitet og den kapacitet, som MVM lagde beslag på. Denne omkostningskategori afhænger bl.a. af den årlige, månedlige og ugentlige planlægning. I hver af elkøbsaftalerne henvises der til reglerne for periodisk planlægning, og den nøjagtige slutpris afhænger i forbindelse med hver elkøbsaftale af års-, måneds- og ugeplanerne. Disse omkostningskategorier kan pr. definition ikke fastsættes præcist på forhånd. Parterne kan f.eks. forudse »overkapacitet« i et givet tidsrum i deres planer. Den samlede pris, MVM skal betale, vil nødvendigvis afhænge af andre parametre såsom f.eks. vejret, der påvirker efterspørgslen efter el.

Denne omkostningskategori afhænger også af vekselkursen for HUF.

(357) Energiafgift

Denne omkostningskategori afhænger hovedsageligt af brændselsomkostningerne. De kan variere afhængigt af markedsregler, der ligger uden for parternes kontrol. Elkøbsaftalerne indeholder intet konkret loft over omkostningerne i tilknytning til den fremtidige prisudvikling for brændsel.

Den nøjagtige størrelse af de energiafgifter, der skal betales over et bestemt tidsrum, afhænger selvfølgelig også af den nøjagtige størrelse af salget til MVM, der kun kan beregnes efterfølgende.

(358) Supplerende afgifter (når det er relevant)

Visse elkøbsaftaler omfatter en supplerende afgift for kapacitet, der blev reserveret, men i sidste ende ikke brugt. Størrelsen af de nøjagtige beløb kan pr. definition ikke specificeres på forhånd.

(359) De fleste elkøbsaftaler indeholder en bøde-/præmieordning, hvor elværker har ret til et pristillæg, hvis de kan levere større kapacitet i spidsbelastningsperioder end fastsat i elkøbsaftalerne eller producere mere el. Der gives et prisnedslag, hvis et elværk leverer mindre kapacitet end fastsat i elkøbsaftalerne og års-/månedspaner.

(360) Disse beregninger er i lighed med de ovenfor nævnte baseret på periodiske driftsplaner og afhænger også af elværkets egen adfærd. De kan under ingen omstændigheder fastsættes på forhånd.

⁽⁸⁰⁾ Se f.eks. Kommissionens beslutning af 28. januar 2004 om statsstøtte, CZ 14/2003 — Den Tjekkiske Republik »Česka spořitelna, a.s.«.

- (361) Af alt det foregående fremgår det, at det er teknisk umuligt at fastsætte en nøjagtig slutpris for køb af el i forbindelse med kontrakter af 15-27 års varighed. I den nøjagtige pris tages der hensyn til periodiske produktionsplaner, og denne pris afhænger af efterspørgslen efter el, kontrahenternes adfærd, brændselspriserne m.m.
- (362) Selv om ikke alle disse argumenter finder anvendelse på alle elkøbsaftaler (da de berettigede omkostningskategorier til en vis grad varierer afhængigt af elkøbsaftalerne), indeholder alle elkøbsaftaler prislelementer, som det ikke er muligt på forhånd nøjagtigt at fastsætte.
- (363) På denne baggrund finder Kommissionen ikke, at eksistensen af prisfastsættelsesformler i tilstrækkeligt omfang begrænser statens finansielle engagement. Selve eksistensen af en række parametre, der ændrer sig, gør det umuligt at fastlægge statens mulige engagement med tilstrækkelig præcision.
- (364) Som yderligere argument bør det også nævnes, at MVM's finansielle engagement i elkøbsaftalerne i høj grad er betinget af efterspørgslen. Det svarer til forskellen mellem købsprisen i henhold til elkøbsaftalerne og den fortjeneste, MVM kan hente ved at sælge elektriciteten. Den pris, MVM sælger elektriciteten til, kan ikke umiddelbart forudses. Den afhænger af, hvilke nøjagtige indtægter MVM's salg giver inden for rammerne af dets aftaler med regionale distributører, resultatet af dets auktioner, udbud og salg på »markedspladsen« (»Piačér«). Priserne påvirkes desuden af periodiske officielle prisreguleringer og svingende markedsefterspørgsel. Dette øger uforudsigeligheden af statens engagement i elkøbsaftalerne. Det kan endda ske, at det garanterede aftag, der er fastsat i elkøbsaftalerne, i stadig højere grad ligger over MVM's reelle behov, navnlig efter den fuldstændige liberalisering af energimarkedet i januar 2008. Dette elektricitetsoverskud kan føre til endnu højere ukendte omkostninger, der øger uforudsigeligheden af statens nøjagtige engagement i elkøbsaftalerne yderligere.
- (365) Derfor er MVM's betalinger til elværkerne efter tiltrædelsen ikke blot ratebetalinger af et samlet maksimumbeløb fastlagt før tiltrædelsen.
- (366) De elkøbsaftaler, der vurderes i denne beslutning, er følgelig gældende efter tiltrædelsen i henhold til kapitel 3 i bilag IV til tiltrædelsesakten.

7.5. Elkøbsaftalerne som »ny støtte« i modsætning til »eksisterende støtte«

- (367) I kapitel 3 i bilag IV til tiltrædelsesakten fastsættes følgende: »Hvis Kommissionen ikke gør indsigelse mod

den eksisterende støtteforanstaltning på grund af alvorlig tvivl om, hvorvidt foranstaltningen er forenelig med fællesmarkedet, inden for 3 måneder efter modtagelsen af de fuldstændige oplysninger om denne foranstaltning, eller efter modtagelsen af den nye medlemsstats erklæring, hvori den underretter Kommissionen om, at den anser de forelagte oplysninger som fuldstændige, fordi de krævede yderligere oplysninger ikke foreligger eller allerede er forelagt, anses Kommissionen for ikke at have gjort indsigelse.«

- (368) På grundlag af denne artikel anførte visse interesserede parter, at Kommissionen ikke havde overholdt tidsfristen på tre måneder efter Ungarns anmeldelse den 31. marts 2004 og dermed implicit havde godkendt foranstaltningen under interimspceduren.
- (369) Kommissionen påpeger i den forbindelse, at anmeldelsen den 31. marts 2004 under interimspceduren vedrørte et dekret om kompensation til MVM og ikke elkøbsaftalerne. Ungarn trak anmeldelsen tilbage, og Kommissionen indledte senere en NN-sag vedrørende selve elkøbsaftalerne (se kapitel 1 ovenfor).
- (370) Det skal desuden bemærkes, at som det fremgår af nedenstående tabel, overholdt Kommissionen reelt den tidsfrist på tre måneder, som de interesserede parter henviser til:

Begivenhed	Dato	Frist for modtagelse af oplysninger
Ungarns anmeldelse	31.3.2004	
Kommissionens spørgsmål	29.4.2004	29 dage
Ungarns svar	4.6.2004	
Kommissionens spørgsmål	10.8.2004	2 måneder og 6 dage
Ungarns svar	21.10.2004	
Kommissionens spørgsmål	17.1.2005	2 måneder og 27 dage
Ungarns svar	7.4.2005	
Ungarns tilbagetrækning af anmeldelsen	15.4.2005	8 dage

- (371) Ud over den ovenfor nævnte skriftlige korrespondance fandt der en række personlige møder sted mellem Kommissionen og de ungarske myndigheder den 15. juli 2004, 30. november 2004 og 12. januar 2005.

- (372) Hvad angår den nuværende procedure, vurderer Kommissionen herunder, hvorvidt elkøbsaftalerne omfatter eksisterende eller ny støtte på grundlag af bestemmelserne i tiltrædelsesakten og procedureforordningen.
- (373) I overensstemmelse med kapitel 3 i bilag IV til tiltrædelsesakten betragtes alle foranstaltninger, der trådte i kraft før tiltrædelsen, som stadig er gældende efter denne dato, og som ikke henhører under en af de nedenfor anførte kategorier af eksisterende støtte, som ny støtte i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3.
- (374) De elkøbsaftaler, der er omfattet af denne beslutning, trådte i kraft mellem 1995 og 2001, dvs. før Ungarn tiltrådte EU den 1. maj 2004. Denne beslutning vedrører udelukkende de elkøbsaftaler, der var i kraft på tiltrædelsesdatoen. Den vedrører ikke elkøbsaftaler, der var ophørt før denne dato. Af alle de yderligere årsager, der er nævnt under punkt 7.4 ovenfor, finder foranstaltningen anvendelse efter tiltrædelsen i betydningen i tiltrædelsesakten.
- (375) De tre kategorier af eksisterende støtte, der nævnes i tiltrædelsesakten, omfatter:
- 1) Støtteforanstaltninger, der trådte i kraft inden den 10. december 1994.
- Alle elkøbsaftalerne blev undertegnet og trådte i kraft efter den 10. december 1994.
- 2) Støtteforanstaltninger opregnet på listen over eksisterende støtteforanstaltninger vedlagt tiltrædelsestraktaten
- Hverken elkøbsaftalerne generelt eller nogen af de individuelle elkøbsaftaler var opregnet i det tillæg til bilag IV til tiltrædelsesakten, der er omhandlet i kapitel 3, punkt 1, litra b), i bilag IV, og som indeholder listen over eksisterende støtteforanstaltninger.
- 3) Støtteforanstaltninger, der inden tiltrædelsesdatoen er blevet vurderet af de nationale myndigheder for statsstøttekontrol i medlemsstaten og fundet i overensstemmelse med fællesskabsretten, og som Kommissionen ikke havde gjort indsigelse mod på grund af alvorlig tvivl om, hvorvidt foranstaltningen er forenelig med fællesmarkedet i henhold til proceduren fastsat i tiltrædelsesakten, den såkaldte interimspprocedure (jf. kapitel 3, andet afsnit i bilag IV til tiltrædelsesakten).
- Ingen elkøbsaftaler blev forelagt Kommissionen inden for rammerne af den såkaldte interimspprocedure.
- (376) Da de enkelte elkøbsaftaler ikke hører ind under nogen af de i tiltrædelsesakten anførte kategorier af eksisterende støtte, udgør de fra tiltrædelsesdatoen ny støtte.
- (377) Kommissionen gør opmærksom på, at denne kvalificering af elkøbsaftalerne også er i overensstemmelse med bestemmelserne i procedureforordningens artikel 1, litra b), nr. v), sidste punktum. I denne artikel fastsættes det, at når foranstaltninger kommer til at udgøre støtte som følge af en liberalisering i medfør af fællesskabsretten (i dette tilfælde liberaliseringen af energimarkedet ved direktiv 96/92/EF, som trådte i kraft i Ungarn, da landet tiltrådte Den Europæiske Union), betragtes sådanne foranstaltninger ikke som eksisterende støtte efter den dato, der er fastsat for liberaliseringen, hvilket betyder, at de må betragtes som ny støtte.
- (378) Budapest kraftværk anfører, at sidste punktum i procedureforordningens artikel 1, litra b), nr. v), ikke kan finde anvendelse. Kraftværket påberåber sig dommen i Alzetta Mauro-sagen⁽⁸¹⁾, idet det hævder, at støtte bevilget på et marked, som var lukket for konkurrence, før det blev liberaliseret, bør betragtes som eksisterende støtte fra tidspunktet for liberaliseringen.
- (379) Kommissionen kan ikke godtage dette argument. Som allerede omtalt ovenfor, er Kommissionen af den opfattelse, at formålet med bestemmelserne om statsstøtte i tiltrædelsesakten netop var at sikre, at Kommissionen gennemgik alle foranstaltninger, der fra datoen for tiltrædelsen kunne forvride konkurrencen mellem medlemsstaterne. I modsætning til tiltrædelsestraktaterne forud for den 1. maj 2004 har tiltrædelsesakten, der trådte i kraft den 1. maj 2004, til formål at begrænse foranstaltninger, der betragtes som eksisterende støtte, til de tre specifikke typer tilfælde beskrevet ovenfor. Alzetta Mauro-dommen vedrører ikke en foranstaltning, der falder ind under anvendelsesområdet for tiltrædelsesakten, og kan derfor ikke i denne henseende anvendes på de her omhandlede elkøbsaftaler. Desuden vedrører Alzetta Mauro-dommen en situation, der ligger forud for ikrafttrædelsen af forordning (EF) nr. 659/1999.
- (380) Budapest kraftværk anfører desuden, at artikel 1, stk. b, nr. v), ikke finder anvendelse på individuelle støtteforanstaltninger, »eftersom individuelle støtteforanstaltninger ikke udtrykkeligt nævnes«. Kommissionen kan ikke acceptere denne indvending. Der er ingen begrundelse for, at henvisningen til »støtte« og »visse foranstaltninger« ikke skulle henvise til både individuel støtte og støtteordninger. I artikel 4 i forordning (EF) nr. 659/1999 henvises der konsekvent til anmeldte »foranstaltninger«, men Kommissionen formoder, at de interesserede parter ikke vil indvende, at artikel 4 udelukkende vedrører den foreløbige undersøgelse af anmeldte støtteordninger.
- (381) Kommissionen konkluderer derfor på grundlag af tiltrædelsesakten og procedureforordningen, at elkøbsaftalerne udgør ny støtte.

⁽⁸¹⁾ Se fodnote 32.

7.6. Lovligt indgåede private aftaler kan ikke ophæves af Kommissionen (»pacta sunt servanda«) — Retssikkerhedsprincippet — Proportionalitet

- (382) Kommissionen ønsker at kommentere de interesserede parter bemærkninger om, at privatretlige kontrakter ikke kan bringes til ophør af Kommissionen, da resultatet heraf ifølge de interesserede parter ville være i strid med statsstøttereglerne i EF-traktaten, retssikkerhedsprincippet og kravet om proportionalitet.
- (383) Kommissionen afviser disse argumenter. Støttens form (privatretlige kontrakter i tilfældet med elkøbsaftaler) er ikke relevant ud fra et statsstøttesynspunkt; det er udelukkende foranstaltningens virkning, der er relevant for Kommissionens analyse. Hvis bestemmelserne i en privatretlig kontrakt medfører, at en af parterne modtager ulovlig statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, skal medlemsstaten bringe disse bestemmelser til ophør. Kommissionen må kræve, at statsstøtteforanstaltninger, der er ulovlige og uforenelige med fællesmarkedet bringes til ophør, også når statsstøtten udgør en så væsentlig del af aftalen, at det reelt vil påvirke selve aftalens gyldighed.
- (384) Hvad angår retssikkerheden, har Kommissionen følgende bemærkninger. Europaaføten om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Ungarn på den anden side, som banede vej for tiltrædelsen, blev underskrevet den 16. december 1991 og trådte i kraft den 1. februar 1994, dvs. før indgåelsen af elkøbsaftalerne. Ungarn ansøgte officielt om tiltrædelse af EU den 31. marts 1994. På det tidspunkt, hvor parterne indgik elkøbsaftalerne (1995-2001), skulle Ungarn i medfør af artikel 62 i Europaaføten vedrørende Ungarn allerede sørge for, at landets konkurrenceregler var i overensstemmelse med EF-traktaten. Det var også tydeligt, at elkøbsaftalerne blev indgået for et så langt tidsrum, at de ikke ville være udløbet inden Ungarns tiltrædelse af EU.
- (385) Republikken Ungarn undertegnede tiltrædelsestraktaten den 16. april 2003⁽⁸²⁾. Traktaten trådte i kraft den 1. maj 2004. Fra datoen for tiltrædelsen blev bestemmelserne i de oprindelige grundtraktater og i den afledte ret bindende for Ungarn, jf. tiltrædelsesaktens artikel 2. Derfor finder den gældende fællesskabsret anvendelse på alle kontraktforhold i de nye medlemsstater, og undtagelser herfra kan kun udspringe af tiltrædelsesakten. Tiltrædelsesakten, som er vedlagt traktaten, og dens bilag indeholder ikke bestemmelser om undtagelser fra statsstøttereglerne, som kan undtage elkøbsaftalerne

eller energisektoren generelt fra direkte anvendelse af EU's statsstøtteregler.

- (386) Kommissionen er således forpligtet til at anvende EU's konkurrenceregler på Ungarn på samme måde, som de anvendes på alle andre medlemsstater, hvad angår energisektoren. I modsætning til de interesserede parter er Kommissionen af den opfattelse, at det reelt er den manglende anvendelse af statsstøtteregler på elkøbsaftalerne, der vil skabe manglende retssikkerhed på det fælles energimarked. En medlemsstats tiltrædelse kan skabe situationer, hvor en foranstaltning, der ikke er i strid med nogen national lovgivning inden tiltrædelsen, betragtes som statsstøtte fra tiltrædelsen og som sådan er omfattet af Kommissionens kontrol med statsstøtte.
- (387) Kommissionen fandt derfor ikke i de interesserede parter bemærkninger nogen gyldige argumenter for, at denne procedure skulle være uforenelig med retssikkerhedsprincippet.

7.7. Forenelighed med fællesmarkedet

- (388) EF-traktatens artikel 87, stk. 1, indeholder et generelt forbud mod statsstøtte inden for Fællesskabet.
- (389) EF-traktatens artikel 87, stk. 2, og artikel 87, stk. 3, indeholder undtagelser fra den generelle regel om, at en sådan støtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, er uforenelig med fællesmarkedet.
- (390) Undtagelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 2, finder ikke anvendelse i denne sag, da denne foranstaltning ikke har social karakter, ikke er tildelt enkelte forbrugere, ikke har til formål at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller andre usædvanlige begivenheder og ikke er tildelt økonomien i Forbundsrepublikken Tysklands områder, som er påvirket af dette lands deling.
- (391) Yderligere undtagelser er fastsat i EF-traktatens artikel 87, stk. 3.
- (392) I artikel 87, stk. 3, litra a), fastsættes det, at »støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse« kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet. Hele Ungarns område kunne anses for at udgøre et sådant område på tidspunktet for tiltrædelsen, og de fleste af dets regioner kan stadig drage nytte af denne type støtte⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ EUT L 236 af 23.9.2003.

⁽⁸³⁾ Ungarns regionalstøttekort, som Kommissionen godkendte den 13.9.2006, og som blev offentliggjort i EUT C 256 af 24.10.2006, s. 7.

- (393) Kommissionen har vedtaget retningslinjer for vurdering af denne type støtte. På tidspunktet for Ungarns tiltrædelse af EU gjaldt retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte⁽⁸⁴⁾ (herefter benævnt »de tidligere retningslinjer for regionalstøtte«). Disse retningslinjer gjaldt også for vurdering af regional støtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c). For tidsrummet efter 1. januar 2007 har Kommissionen vedtaget nye retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte⁽⁸⁵⁾ (herefter benævnt »de nye retningslinjer for regionalstøtte«)
- (394) I henhold til begge sæt retningslinjer for regionalstøtte kunne statsstøtte i princippet kun godkendes til dækning af investeringsomkostninger⁽⁸⁶⁾. Ifølge begge sæt retningslinjer gælder følgende:
- (395) »Regionalstøtte, der ydes med henblik på at nedbringe en virksomheds løbende udgifter (dvs. driftsstøtte), er normalt forbudt. Denne form for støtte kan dog undtagesvis ydes i regioner, der falder ind under undtagelsesbestemmelsen i artikel 87, stk. 3, litra a), forudsat i) at den er velbegrundet i kraft af dens bidrag til den regionale udvikling og dens karakter, og ii) at dens omfang står i forhold til de ulemper, den skal opveje. Det er op til medlemsstaten at påvise disse ulemper og deres omfang.«⁽⁸⁷⁾
- (396) Støtten kan ikke betragtes som investeringsstøtte. Investeringsstøtte defineres på grundlag af en liste over potentielle støtteberettigede udgifter, som er angivet i begge sæt retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte. Betalingerne i henhold til elkøbsaftalerne dækker tydeligvis også andre omkostninger. Det mest iøjnefaldende eksempel er, at elkøbsaftalerne garanterer dækning af brændselsomkostningerne i forbindelse med driften af kraftværkerne. Elkøbsaftalerne indeholder også bestemmelser om dækning af omkostninger til personale. Disse omkostninger hører naturligvis ikke til blandt de omkostninger, der er berettiget til investeringsstøtte. Tværtimod hører de til under værkernes løbende udgifter og bør som sådan henregnes til driftsudgifter som defineret i punkt 4.15 i begge sæt retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte.
- (397) Hvad angår driftsstøtte, har hverken de ungarske myndigheder eller de interesserede parter påvist nogen regionale handicap i forbindelse med de specifikke regioner, der er omfattet af elkøbsaftalerne, og de har heller ikke påvist et proportionelt forhold mellem støttens omfang og sådanne handicap.
- (398) I begge sæt retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte fastsættes det desuden, at driftsstøtte under alle omstændigheder bør være degressiv og tidsbegrænset. Den støtte, der ydes via elkøbsaftalerne, er ikke degressiv, og varigheden på 15-27 år går langt videre, end hvad der er tilladt ifølge begge sæt retningslinjer. Elkøbsaftalerne
- falder heller ikke ind under nogen specifik undtagelse i retningslinjerne for regionalstøtte, og hverken de ungarske eller de interesserede parter har nogensinde argumentet herfor.
- (399) På den baggrund finder Kommissionen ikke, at støtten er omfattet af undtagelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a).
- (400) I EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra b), fastsættes det, at »støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse af en medlemsstats økonomi«, kan betragtes som forenelige med fællesmarkedet.
- (401) Kommissionen bemærker, at den pågældende støtte ikke har til formål at fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse.
- (402) Efter Kommissionens mening er der heller ikke noget, der tyder på, at støtten har til formål at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i den ungarske økonomi. Kommissionen erkender, at elektricitet er en vigtig vare i enhver medlemsstats økonomi, og at der i 1990'erne var et behov for modernisering af denne sektor i Ungarn.
- (403) Kommissionen er dog af den opfattelse, at udtrykket »alvorlig forstyrrelse af en medlemsstats økonomi« dækker over tilfælde af mere alvorlig karakter og ikke kan finde anvendelse på aftaler vedrørende normal elforsyning. Kommissionen bemærker desuden, at begrebet indebærer, at der til en vis grad er tale om en nødsituation, hvilket er uforeneligt med elkøbsaftalerne.
- (404) Hverken de ungarske myndigheder eller de interesserede parter har anført, at elkøbsaftalerne er forenelige med EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra b).
- (405) På den baggrund finder Kommissionen ikke, at støtten er omfattet af undtagelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra b).
- (406) I EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra d), fastsættes det, at støtte til fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven kan være forenelig med EF-traktaten, når den ikke ændrer samhandels- og konkurrencevilkårene i Fællesskabet i et omfang, der strider mod de fælles interesser. Denne artikel finder tydeligvis ikke anvendelse på elkøbsaftalerne.
- (407) I artikel 87, stk. 3, litra c) fastsættes det, at støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse, kan godkendes. Kommissionen har udarbejdet adskillige retningslinjer og meddelelser, hvori det forklares, hvordan undtagelsen i denne artikel anvendes.

⁽⁸⁴⁾ EFT C 74 af 10.3.1998, s. 9.

⁽⁸⁵⁾ EUT C 54 af 4.3.2006, s. 13.

⁽⁸⁶⁾ Punkt 4.15 i de tidligere og punkt 5 i de nye retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte.

⁽⁸⁷⁾ Citatet er fra punkt 5 i de nye retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte.

- (408) Hvad angår både de gamle og de nye retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte, fremgår det af betragtning 393-398 ovenfor, at elkøbsaftalerne er uforenelige med disse retningslinjer.
- (409) Kommissionen bemærker, at de rammebestemmelser for statsstøtte til miljøbeskyttelse⁽⁸⁸⁾, der fandt anvendelse på tidspunktet for Ungarns tiltrædelse af EU, i lighed med retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte først og fremmest tillader investeringsstøtte. Mulighederne for at yde driftsstøtte er begrænset til specifikke formål. Det første formål er støtte til håndtering af affald og energibesparelser (afsnit E.3.1); denne støtte må højst tildeles i 5 år. Det andet formål er støtte i form af afgiftslempelser eller -fritagelser (afsnit E.3.2). Det tredje formål er støtte til anvendelse af vedvarende energikilder (afsnit E.3.3). Ingen af disse bestemmelser finder tydeligvis anvendelse på den foreliggende sag.
- (410) Den fjerde og sidste type driftsstøtte, som kan godkendes, er støtte til kombineret el- og varmeproduktion (afsnit E.3.4). Nogle af de pågældende værker producerer både el og varme. Elkøbsaftalerne opfyldte imidlertid ikke betingelserne i punkt 66 og dermed betingelserne for valgmulighederne under punkt 58-65 i miljøretningslinjerne. En af betingelserne i punkt 66 er, at støtteforanstaltningen gavner miljøet, enten fordi konverteringseffektiviteten er særlig høj, eller fordi foranstaltningen gør det muligt at reducere energiforbruget, eller fordi produktionsmetoden medfører mindre skade på miljøet. Intet i de oplysninger, Kommissionen råder over, tyder på, at denne betingelse er opfyldt.
- (411) De tre valgmuligheder, som medlemsstaterne kan anvende for at yde driftsstøtte til kombineret el- og varmeproduktion er som følger:
- valgmulighed 1: støtte til at kompensere for forskellen mellem kraftvarmeværkets omkostninger og markedsprisen for den fremstillede energi
 - valgmulighed 2: indførelse af markedsmekanismer såsom grønne certifikater eller udbudssystemer
 - valgmulighed 3: støtte til at kompensere for de eksterne omkostninger, der undgås, dvs. de miljøomkostninger, som samfundet skulle bære, hvis den samme mængde energi ikke blev produceret på et kombineret kraftvarmeværk
 - valgmulighed 4: støtte begrænset til 5 år, enten degressiv eller begrænset til 50 % af de støtteberettigede omkostninger.
- (412) Det er tydeligt, at elkøbsaftalerne ikke opfylder betingelserne under valgmulighed 2 og 3. Betingelserne under valgmulighed 1 er heller ikke opfyldt, da markedsprisen for den producerede energi ikke anvendes til at beregne støttens størrelse. De støttebeløb, der overføres inden for rammerne af en given elkøbsaftale, afhænger ikke af de priser, andre kraftværker tilbyder, men alene af det pågældende værks investerings- og driftsomkostninger.
- (413) Hverken Ungarn eller nogen af de berørte producenter har desuden reelt argumenteret, at støtten var forenelig med fællesmarkedet på grundlag af disse bestemmelser eller nogensinde påvist, at anlæggene opfylder kriterierne i miljøretningslinjerne for driftsstøtte til kombineret el- og varmeproduktion.
- (414) Den 23. januar 2008 vedtog Kommissionen de nye retningslinjer for statsstøtte til miljøbeskyttelse⁽⁸⁹⁾. De nye retningslinjer tillader også kun driftsstøtte i tilfælde af energibesparelser, kombineret el- og varmeproduktion, anvendelse af vedvarende energikilder og afgiftslempelser eller -fritagelser. Som nævnt ovenfor finder ingen af disse anvendelse på elkøbsaftalerne.
- (415) Hvad angår kombineret el- og varmeproduktion har medlemsstaterne tre valgmuligheder, de kan vælge imellem, når de yder denne støtte:
- valgmulighed 1: støtte til at kompensere for forskellen mellem kraftvarmeværkets omkostninger og markedsprisen for den fremstillede energi
 - valgmulighed 2: indførelse af markedsmekanismer såsom grønne certifikater eller udbudssystemer
 - valgmulighed 3: støtte begrænset til 5 år, enten degressiv eller begrænset til 50 % af de støtteberettigede omkostninger.
- Elkøbsaftalerne opfylder ingen af disse betingelser. Hverken de ungarske myndigheder eller elværkerne har på nogen måde påvist, at disse kriterier i de nye miljøretningslinjer er opfyldt.
- (416) På grundlag af de retningslinjer og meddelelser, Kommissionen har udarbejdet for nærmere at forklare, hvordan den vil anvende undtagelsen i artikel 87, stk. 3 litra c), drejer den eneste, der kan anvendes i den foreliggende sag, sig om metoden til analyse af strandede omkostninger (se betragtning 26 ovenfor).

⁽⁸⁸⁾ EF-rammebestemmelser for statsstøtte til miljøbeskyttelse, EFT C 37 af 3.2.2001, s. 3.

⁽⁸⁹⁾ EUT C 82 af 1.4.2008, s. 1.

- (417) Metoden til analyse af strandede omkostninger vedrører støtte ydet til virksomheder, der byggede kraftværker forud for liberaliseringen af elektricitetssektoren, og som kan have problemer med at få dækket deres investeringsomkostninger på et liberaliseret marked. Da et af hovedtrækkene ved elkøbsaftalerne er at tillade, at visse virksomheder, der investerede i aktiver inden for elproduktion inden liberaliseringen af elsektoren, fortsat kan drage fordel af garanterede indtægter, der sikrer forrentningen af investeringerne, må metoden til analyse af strandede omkostninger anses for at udgøre et relevant grundlag for at vurdere, om elkøbsaftalerne er forenelige med fællesmarkedet.
- (418) Kommissionen bemærker, at hverken de ungarske myndigheder eller nogen af de berørte værker i deres bemærkninger anførte, at elkøbsaftalerne i sig selv er forenelige med kriterierne i metoden til analyse af strandede omkostninger. De fleste værker konkluderer faktisk, at elkøbsaftalerne er forretningsaftaler, der blev indgået lang tid før, at metoden til analyse af strandede omkostninger eksisterede, og at kriterierne i en kompensationsmekanisme ganske enkelt er uhensigtsmæssige til at vurdere elkøbsaftalerne.
- (419) Hovedformålet med metoden til analyse af strandede omkostninger er at bidrage til energisektorens overgang til et liberaliseret marked ved at tillade etablerede værker at tilpasse sig til indførelsen af konkurrence⁽⁹⁰⁾.
- (420) I metoden til analyse af strandede omkostninger opridses de principper, Kommissionen anvender til at vurdere støtteforanstaltninger, der har til formål at kompensere for omkostninger i forbindelse med forpligtelser eller garantier, som det eventuelt ikke længere er muligt at dække som følge af liberaliseringen af elektricitetsmarkedet. Sådanne forpligtelser eller garantier benævnes »strandede omkostninger« og kan antage en lang række former, navnlig investeringer, der foretages med en implicit eller eksplicit salgsgaranti.
- (421) Da elkøbsaftalerne i sig selv udgør en eksplicit salgsgaranti forud for liberaliseringen, kan kraftværker, der er omfattet af elkøbsaftaler, anses for at falde inden for anvendelsesområdet for metoden til analyse af strandede omkostninger.
- (422) Kommissionen gør dog opmærksom på, at flere elementer af hovedprincipperne i elkøbsaftalerne ikke opfylder betingelserne i afsnit 4 i metoden til analyse af strandede omkostninger. For det første opfylder de ikke betingelserne i afsnit 4.2 i metoden til analyse af strandede omkostninger, hvor det kræves, at der i forbindelse med ordninger for betaling af støtte skal tages hensyn til den fremtidige udvikling i konkurrencen. Prisfastsættelsesmekanismen i elkøbsaftalerne er udformet således, at der kun kan tages hensyn til specifikke parametre for de berørte kraftværker ved prisfastsættelsen. Det er ikke nødvendigt at tage hensyn til de priser, konkurrerende kraftværker tilbyder, samt deres produktionskapacitet.
- (423) Kommissionen har meget stærke forbehold, når støttens størrelse sandsynligvis ikke tilpasses, så der på korrekt vis tages hensyn til forskellene mellem de økonomiske hypoteser og markedshypoteser, der oprindeligt blev lagt til grund for at anslå de strandede omkostninger og deres faktiske udvikling med tiden, jf. punkt 4.9 i metoden til analyse af strandede omkostninger. Elkøbsaftalerne falder ind under denne kategori, da der ikke blev anvendt markedshypoteser til at udforme støtteforanstaltningen. Det forhold, at kerneprincipperne i elkøbsaftalerne er uændrede trods den gradvise åbning af elektricitetsmarkedet, således at MVM bliver forpligtet til at købe mere energi, end det har behov for, og frigive energien på det frie marked, viser desuden tydeligt, at der ikke er taget hensyn til den faktiske markedsudvikling i elkøbsaftalerne.
- (424) Som vist under kapitel 3 ovenfor er en af hovedfordelene ved elkøbsaftaler for kraftværkerne desuden, at MVM er forpligtet til at købe faste kapaciteter og garanterede mængder til en pris, der dækker faste og variable omkostninger og kapitalomkostninger over et tidsrum, der svarer omtrentlig til aktivernes levetid eller afskrivningstid. Som følge heraf har elkøbsaftalerne den virkning, at en af parterne er forpligtet til at købe el fra den anden part uanset den faktiske udvikling i konkurrenternes tilbud.
- (425) Adskillige medlemsstater har indført kompensationsmekanismer, hvor støttens maksimale størrelse fastsættes på forhånd på grundlag af en analyse af det fremtidige konkurrencebaserede marked, navnlig de fremtidige markedspriser, der opstår som et resultat af udbud og efterspørgsel. Hvis de berørte værkers reelle indtægter bliver højere end forudset, genberegnes den faktiske støtte og fastsættes til et lavere maksimumsniveau. Virkningerne af kompensationen for markedet er derfor begrænset til et minimum, navnlig fordi støttemodtagerne ikke sikres et mindsteniveau for produktion og salg.
- (426) I stedet for at bidrage til overgangen til et konkurrencebaseret marked skaber elkøbsaftalerne i den henseende reelt en hindring for udviklingen af en egentlig konkurrence på en væsentlig del af elproduktionsmarkedet. Ordningerne for betaling af støtten tillader således ikke, at der tages hensyn til den fremtidige udvikling i konkurrencen, og støttens størrelse afhænger ikke af udviklingen af en egentlig konkurrence.
- (427) Som følge heraf strider de også mod principperne i afsnit 5 i metoden til analyse af strandede omkostninger, i henhold til hvilket finansieringsmekanismer ikke må være i strid med Fællesskabets interesse, navnlig på konkurrenceområdet. Ifølge afsnit 5 må finansieringsmekanismerne ikke gøre det vanskeligere for virksomheder, der opererer uden for disse markeder, eller for nye markedsdeltagere at få adgang til bestemte nationale eller regionale markeder. Som fremhævet i bl.a. betragtning 220, har systemet med reserveret kapacitet og kapacitetsafgifter tendens til at få MVM, som er langt den største køber på engrosmarkedet, til at afholde sig fra at skifte til andre producenter end dem, der er omfattet af elkøbsaftalerne. Åbningen af markedet og betingelserne i elkøbsaftalerne tvinger desuden MVM til at

⁽⁹⁰⁾ Se de indledende bestemmelser i metoden til analyse af strandede omkostninger.

købe mere elektricitet, end det behøver, og får det til at videresælge elektriciteten på det frie marked gennem frigivelsesmekanismer. Dette i sig selv er til skade for nye virksomheder på engrosmarkedet. Endelig finder Kommissionen, at elkøbsaftalerne medfører konkurrencefordrejning på det ungarske el-engrosmarked i et tidsrum, der er meget længere end, hvad der er nødvendigt med henblik på en rimelig overgang til et konkurrencebaseret marked.

(428) De regler, elkøbsaftalerne indeholder, opfylder ikke kriterierne i afsnit 4.5 i metoden til analyse af strandede omkostninger, da maksimumsstørrelsen af den støtte, der skal betales til elværker i tidsrummet fra 1. maj 2004 til elkøbsaftalernes udløb, ikke er specificeret på forhånd.

(429) Desuden har Kommissionen som anført i afsnit 4.8 i metoden til analyse af strandede omkostninger meget stærke forbehold over for støtte, der har til formål at garantere alle eller nogle af de indtægter, de pågældende elværker havde haft i perioden før ikrafttrædelsen af direktiv 96/92/EF⁽⁹¹⁾, uden at der nøje tages hensyn til de støtteberettigede strandede omkostninger, som kunne være en følge af indførelsen af konkurrence på markedet.

(430) Det forhold, at elkøbsaftalerne blev opretholdt, da Ungarn tiltrådte EU, havde netop til formål at garantere størstedelen af den indtægt, de berørte kraftværker havde før ikrafttrædelsen af direktiv 96/92/EF. Desuden sad de værker, der havde indgået elkøbsaftaler, på en meget stor markedsandel i et meget langt tidsrum, der i vidt omfang overskred den tid, der var nødvendig for en rimelig overgang til markedsvilkår.

(431) I de vigtigste bestemmelser i elkøbsaftalerne er Kommissionen desuden ikke i stand til at isolere et sæt elementer, som det kan anse for foreneligt med fællesmarkedet inden for rammerne af metoden til analyse af strandede omkostninger. En afkortelse af elkøbsaftalernes varighed ville ikke være tilstrækkeligt til at gøre dem forenelige med fællesmarkedet, da finansieringsmetoden, der er baseret på reserverede kapaciteter og garanterede minimumsaftag, stadig er til skade for udviklingen af reel konkurrence. Prisfastsættelsesmekanismerne ville også fortsat modarbejde målet om at fremme skabelsen af et reelt konkurrencebaseret marked, hvor priserne er resultatet af samspillet mellem udbud og efterspørgsel.

(432) På den baggrund finder Kommissionen, at elkøbsaftalerne er uforenelige med kriterierne i metoden til analyse af strandede omkostninger.

⁽⁹¹⁾ Datoen for liberaliseringen af elektricitetsmarkedet, som for Ungarn var 1.5.2004.

(433) Visse interesserede parter har anført, at EF-traktatens artikel 86, stk. 2, kan finde anvendelse på elkøbsaftalerne, også selv om de ikke opfylder kriterierne i Altmark-dommen.

(434) Kommissionen har den holdning, at overvejelserne i betragtning 255-275, hvad angår kriterierne i Altmark-dommen, også fører til den konklusion, at artikel 86, stk. 2, ikke kan finde anvendelse på elkøbsaftaler.

(435) Artikel 86, stk. 2, kan kun anvendes på virksomheder, der leverer specifikt definerede tjenester af almindelig økonomisk interesse, hvilket ikke — som det fremgår af betragtning 256-267 — er tilfældet her. Desuden må kompensation for varetagelse af tjenester af almindelig økonomisk interesse være proportionel med de ekstra afholdte udgifter; det må med andre ord være muligt at definere anvendelsesområdet for tjenester af almindelig økonomisk interesse med henblik på at beregne de hermed forbundne omkostninger. Som påvist i betragtning 268-270 er det ikke tilfældet her.

(436) Den her omhandlede støtte udgør således statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet.

7.8. Tilbagesøgning

(437) Ifølge EF-traktaten og Domstolens retspraksis er Kommissionen, når den fastslår, at støtte er uforenelig med fællesmarkedet, beføjet til at bestemme, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtten⁽⁹²⁾. Domstolen har til stadighed fastholdt, at formålet med en medlemsstats forpligtelse til at afskaffe støtte, som Kommissionen har fundet uforenelig med fællesmarkedet, er at genoprette den oprindelige situation⁽⁹³⁾. Ifølge Domstolen er dette mål nået, når støttemodtageren har tilbagebetalt den ulovligt ydede støtte og derved mister den fordel, der var opnået på markedet i forhold til konkurrenterne, og situationen fra tiden før ydelsen af støtte er genoprettet⁽⁹⁴⁾.

(438) I medfør af denne retspraksis blev det i artikel 14 i forordning (EF) nr. 656/99 fastsat, at »i negative beslutninger om ulovlig støtte bestemmer Kommissionen, at den pågældende medlemsstat skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren. Kommissionen kræver ikke tilbagebetaling af støtten, hvis det vil være i modstrid med et generelt princip i fællesskabslovgivningen.«

⁽⁹²⁾ Sag C-70/72, *Kommissionen mod Tyskland*, Sml. 1973, s. 813, præmis 13.

⁽⁹³⁾ Forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 1994 I, s. 4103, præmis 75.

⁽⁹⁴⁾ Sag C-75/97, *Belgien mod Kommissionen*, Sml. 1999 I, s. 3671, præmis 64-65.

- (439) Visse interesserede parter har anført, at det ville være i strid med retssikkerhedsprincippet at ophæve privatretlige kontrakter ved hjælp af en kommissionsbeslutning, fordi elkøbsaftalerne er privatretlige kontrakter, som elproducenter har indgået i god tro under de markedsforhold, der gjaldt på det pågældende tidspunkt. De anfører desuden, at en sådan beslutning ville være i strid med proportionalitetsprincippet. Kommissionen afviser disse argumenter af de årsager, der er nævnt i betragtning 382-387.
- (440) Hvad angår proportionalitet, kan tilbagesøgning af en ulovligt udbetalt statsstøtte for herved at genoprette den oprindelige situation ifølge Domstolens principielt ikke betragtes som en foranstaltning, der ikke står i rimeligt forhold til formålene i traktatens bestemmelser om statsstøtte ⁽⁹⁵⁾.
- (441) Kommissionen finder derfor, at der er tilstrækkelige årsager til at tilbagesøge den støtte, der blev ydet via elkøbsaftalerne, for at genskabe betingelserne for konkurrence.

Fastsættelse af det beløb, der skal tilbagesøges

- (442) Det blev i betragtning 176-236 påvist, at fordelene ved elkøbsaftalerne går langt videre end den positive forskel mellem priserne ifølge elkøbsaftalerne og de priser, der kunne være opnået på markedet uden elkøbsaftaler.
- (443) Kommissionen er dog af den opfattelse, at den samlede værdi af alle betingelserne i forbindelse med MVM's langsigtede købsforpligtelser som omhandlet i betragtning 174-236 for tidsrummet mellem 1. maj 2004 og elkøbsaftalernes udløb ikke kan beregnes nøjagtigt. Som følge heraf vil Kommissionen, når den kræver tilbagesøgning af ulovlig støtte, begrænse sit krav til den forskel, der kan have været mellem kraftværkernes indtægter inden for rammerne af deres elkøbsaftaler og de indtægter, de ville have kunnet opnå på markedet uden elkøbsaftaler i det givne tidsrum.
- (444) Ved fastsættelsen af de beløb, der skal tilbagesøges fra elværkerne, erkender Kommissionen, at det er temmelig kompliceret nøjagtigt at beregne størrelsen af den statsstøtte, støttemodtagerne nød godt af, da den afhænger af, hvor høje priserne og hvor store mængderne af energi, der blev produceret og solgt, ville have været på det ungarske engrosmarked i tidsrummet mellem 1. maj 2004 og datoen for elkøbsaftalernes udløb, hvis ingen af elkøbsaftalerne havde været i kraft i det pågældende tidsrum. Da elkøbsaftalerne omfatter størstedelen af den

ungarske produktionskapacitet, ville markedet have været meget forskelligt under det »kontrafaktiske scenario« ⁽⁹⁶⁾, end det reelt var.

- (445) Et særligt kendetegn ved elektricitet er, at det ikke er økonomisk forsvarligt at lagre den, når den én gang er produceret. For at sikre netstabiliteten er det nødvendigt altid at afbalancere udbud og efterspørgsel efter elektricitet. Som følge heraf afhænger den mængde energi, som kraftværker og importører kan sælge på engrosmarkedet i et bestemt tidsrum, og den pris, de kan opnå for den pågældende energi, ikke af den samlede mængde energi, køberne efterspurgte i tidsrummet, men af mængden af elektricitet, der på et hvilket som helst tidspunkt efterspørges ⁽⁹⁷⁾. Desuden varierer efterspørgslen efter elektricitet betydeligt i løbet af dagen og efter sæson, hvilket betyder, at produktions- og importkapaciteterne, der skulle kunne dække efterspørgslen på et hvilket som helst tidspunkt, også varierer, og at visse elproduktionsanlæg kun leverer energi i perioder med høj efterspørgsel ⁽⁹⁸⁾. Som følge heraf er det ikke muligt helt nøjagtigt at vurdere, hvordan markedet fungerede på grundlag af de oplysninger om årligt forbrug, produktion og prisdata, som Kommissionen ligger inde med.

- (446) Ifølge Domstolens retspraksis finder der i fællesskabsretten imidlertid ingen bestemmelser, der kræver, at når Kommissionen kræver støtte, der er erklæret uforenelig med fællesmarkedet, tilbagesøgt, skal den fastsætte den nøjagtige størrelse af den støtte, der skal tilbagesøges. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionens beslutning indeholder anvisninger, hvorved modtageren uden alt for store problemer selv kan fastslå beløbet ⁽⁹⁹⁾.

- (447) Kommissionen afstikker følgende retningslinjer for, hvordan det beløb, der skal tilbagesøges, bør beregnes. Som nævnt ovenfor omfatter elkøbsaftalerne en så stor del af det ungarske produktionsmarked, at priserne uden elkøbsaftaler ville have været forskellige fra priserne i det markedssegment, hvor der ikke fandtes elkøbsaftaler. Den pris, elværkerne som følge heraf kunne have fået, hvis der ikke havde eksisteret elkøbsaftaler, kan beregnes

⁽⁹⁵⁾ Sag C-75/97, *Belgien mod Kommissionen*, Sml. 1999 I, s. 30671 præmis 68, sag C-142/87, *Belgien mod Kommissionen*, Sml. 1990 I, s. 959, præmis 66, og forenede sager C-278/92 til C-280/92, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 1994 I, s. 4103, præmis 75.

⁽⁹⁶⁾ Det kontrafaktiske scenario defineres som den situation, hvor ingen elkøbsaftaler var gældende i tidsrummet fra 1. maj 2004 og datoen for elkøbsaftalernes udløb. Det »faktiske scenario« er, hvad der faktisk skete, fordi der fandtes elkøbsaftaler.

⁽⁹⁷⁾ Dette parameter udtrykkes i MW og kaldes almindeligvis »systembelastning«.

⁽⁹⁸⁾ Perioder med høj efterspørgsel kaldes almindeligvis »spidslastperioder« i modsætning til »grundlastperioder«.

⁽⁹⁹⁾ Se navnlig sag C-480/98, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 2000 I, s. 8717, præmis 25, og sag C-415/03, *Kommissionen mod Grækenland*, Sml. 2005 I, s. 3875, præmis 39.

på grundlag af en markedssimulation, der består i at analysere, hvordan el-engrosmarkedet fungerer under det »kontrafaktiske scenario«. Formålet med simuleringen er at vurdere, hvordan salget og priserne ville have været under det »kontrafaktiske scenario« med henblik på at foretage et pålideligt skøn af de beløb, MVM ville have betalt de berørte elværker for energi købt fra dem under dette scenario. Simuleringen skal opfylde betingelserne i nedenstående betragtninger.

- (448) For det første bør simuleringen, i lyset af at elektricitet har en meget lav priselastisitet for efterspørgslen, foretages ud fra den formodning, at systembelastningen på et hvilket som helst tidspunkt under det kontrafaktiske scenario er identisk med den systembelastning, der faktisk blev observeret på det tidspunkt.
- (449) For det andet sælges størstedelen af elektriciteten, jf. betragtning 196, på det konkurrencebaserede engrosmarkedet via spot- og terminskontrakter. Energisektorundersøgelsen viste, at størrelsen af terminspriserne afhang af individuelle forventninger med hensyn til udviklingen i spotmarkedspriserne. Til forskel fra spotmarkederne, hvor det ifølge økonomiske teorier hedder, at under fuldstændig konkurrence er prisen på et hvilket som helst tidspunkt den højeste kortsigtede marginalomkostning for alle produktionsanlæg for at dække efterspørgslen⁽¹⁰⁰⁾, findes der intet eksplicit prisbenchmark for terminsmarkeder, der kan vurderes ved hjælp af økonomiske teorier. Det er desuden ikke muligt at simulere virkningerne af både sælgers og købers strategier med hensyn til arbitrage mellem spot- og terminskontrakter. Dette forhold fremgår af de mange forskellige situationer, der ses på engrosmarkeder i hele Europa. Energisektorundersøgelsen viste, at forholdet mellem mængder, der handles som spotmarkedsprodukter, og det nationale elforbrug varierede betydeligt i de forskellige medlemsstater⁽¹⁰¹⁾.
- (450) Som nævnt i betragtning 198 udgør spotpriserne, navnlig spotpriserne på elspotbørserne, et referencepunkt for hele engrosmarkedet, inklusive terminsprodukter. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at for at fastsætte størrelsen af den støtte, der skal tilbagesøges må hele engrosmarkedet simuleres, idet det antages, at al elektricitet ville blive handlet via spotkontrakter med undtagelse af de særlige elementer, der er omhandlet i betragtning 453-456.
- (451) Simuleringen bør gennemføres på grundlag af de berørte produktionsanlægs kortsigtede marginalomkostninger. I

forbindelse med simuleringen bør der derfor tages hensyn til relevante specifikke data for hvert enkelt elproduktionsanlæg, der blev drevet i Ungarn⁽¹⁰²⁾ i tidsrummet mellem 1. maj 2004 og den reelle dato for elkøbsaftalernes udløb, navnlig hvad angår installeret kapacitet, varmeeffektivitet, brændselsomkostninger og andre af de variable omkostningers hovedbestanddele samt perioder med planlagte og tvungne afbrydelser. Derudover bør simuleringen gennemføres under den grundlæggende forudsætning, at der på et hvilket som helst tidspunkt er én enkelt pris på det simulerede spotmarked, der opstår som følge af udbuds- og efterspørgselsmekanismer. Denne pris varierer i tidens løb som følge af ændringer i efterspørgslen og de variable omkostninger.

- (452) I forbindelse med simuleringen bør der tages hensyn til det forhold, at under det kontrafaktiske scenario ville MVM ikke være nødt til at købe mere el, end det havde brug for til at dække behovet i det offentlige forsyningssegment⁽¹⁰³⁾. De frigivelsesmekanismer, der er omhandlet i betragtning 226, ville ikke eksistere under et kontrafaktisk scenario, og MVM's behov ville være begrænset til de mængder, der er nødvendige for at dække behovet i det offentlige forsyningssegment.
- (453) I simuleringen bør der også tages hensyn til bestemte specifikke, behørigt begrundede situationer, der kan medføre afvigelser fra princippet om marginalomkostninger, der ligger til grund for hele simuleringen. Kraftvarmeanlæg kan blive stillet over for sådanne specifikke situationer. Afhængigt af deres kontrakt eller lovpligtige forpligtelser med hensyn til varmemforsyning kan disse anlæg sælge el til en lavere pris end deres kortsigtede marginalomkostninger.
- (454) Sådanne situationer kan også berøre produktionsanlæg, der er omfattet af en offentlig støtteordning, fordi de er baseret på miljøvenlige teknologier. Det er tilfældet i Ungarn, hvor MVM og regionale distributionsvirksomheder i loven pålægges et obligatorisk aftag af el, der er produceret på kraftvarmeværker, på grundlag af affald eller ved brug af vedvarende energi til officielt regulerede priser, der sædvanligvis er højere end priserne i den konkurrencebaserede sektor af engrosmarkedet. I simuleringen skal der tages hensyn til, at under det kontrafaktiske scenario ville ordningen med et obligatorisk aftag også findes. De mængder, MVM ville købe under ordningen for obligatorisk aftag, og de priser, det ville betale for den energi, ville være identiske med mængderne og priserne under det faktiske scenario⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰⁰⁾ Under fuldstændig konkurrence er alle de produktionsanlæg, der er nødvendige for at dække efterspørgslen på et hvilket som helst tidspunkt, dem, der har de laveste kortsigtede marginale omkostninger og er i stand til at levere al den el til nettet, der er nødvendigt for at dække efterspørgslen. Elproduktionsanlæg kan opstilles i rangorden efter deres kortsigtede marginale omkostninger. Deres adgang til markedet på et hvilket som helst tidspunkt afhænger af deres placering i denne »fortjenesterangorden«, systembelastningen og anden el leveret af produktionsanlæg, der har en højere placering i rangordenen.

⁽¹⁰¹⁾ F.eks. er tallet 5 % for Frankrig, 11 % for Det Forenede Kongerige, 44 % for Italien og 84 % for Spanien.

⁽¹⁰²⁾ Uanset om de var omfattet af elkøbsaftaler eller ej.

⁽¹⁰³⁾ Under behørig hensyntagen til tabene i transmissions- og distributionsnettene.

⁽¹⁰⁴⁾ Det faktiske scenario svarer til markedet, således som det har været siden 1. maj 2004 med elkøbsaftaler.

- (455) I simuleringen bør der også tages hensyn til det forhold, at visse fysisk disponible produktionskapaciteter ikke ville være til rådighed for levering af el til engrosmarkedet, da de er forbeholdt tilvejebringelsen af balanceringsenergi til det ansvarlige transmissionsselskab (TSO). Under det faktiske scenario tilvejebragte både elværker, der var omfattet af en elkøbsaftale, og andre elværker balanceringsydelser. Simuleringen bør udføres på grundlag af den antagelse, at under det »kontrafaktiske scenario« var de kapaciteter, der var forbeholdt leveringen af balanceringsenergi til TSO-selskabet, den energi, der blev leveret på grundlag af disse kapaciteter, og den pris, der blev opnået herfor, de samme som under det faktiske scenario.
- (456) Under det kontrafaktiske scenario kan mængderne af importeret og eksporteret el og priserne herfor have været forskellige fra mængderne og priserne under det faktiske scenario. Det ville imidlertid ikke være muligt præcist at vurdere den virkning uden at udvide simuleringen til også at omfatte eksport- og importlandes markeder, fordi markedsaktørernes beslutninger vedrørende eksport eller import fra et land til et andet er påvirket af markedsbetingelserne i både eksport- og importlandet. I lyset af at de mængder, der importeres i og eksporteres fra Ungarn, er begrænsede sammenlignet med de mængder, der fremstilles og forbruges indenlands, og under hensyntagen til at en tredjedel af den samlede import er omfattet af langsigtede kontrakter⁽¹⁰⁵⁾, finder Kommissionen, at en sådan udvidelse af simuleringen forholdsmæssigt kan være for krævende. Ungarn kan således tage udgangspunkt i, at under det kontrafaktiske scenario var de importerede og eksporterede mængder og de tilsvarende priser de samme som under det faktiske scenario.
- (457) Kommissionen er opmærksom på, at visse elværker, der ikke var involveret i elkøbsaftaler med MVM, har indgået lang- eller mellemsigtede kontrakter om elforsyning med andre kunder. Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at der ikke bør tages hensyn til sådanne kontrakter med henblik på simuleringen, fordi elkøbsaftalernes udløb pr. 1. maj 2004 eller før, hvilket er den grundlæggende antagelse under det kontrafaktiske scenario, nødvendigvis ville have ændret alle elværkers forretningsstrategier i lyset af den store andel af installeret kapacitet, der var reserveret inden for rammerne af elkøbsaftalerne. Som dokumenteret i betragtning 449 er det ikke muligt at vurdere den andel af elektriciteten, der blev solgt i form af spot- og terminsprodukter. Det er derfor rimeligt at antage, at alle elværker ville sælge deres produktion i form af spotprodukter, medmindre de er i en af de situationer, der er omhandlet i betragtning 453-456.
- (458) Den mest præcise måde at simulere et el-engrosmarked på er ved at gøre det på timebasis, idet der tages hensyn til alle særlige parametre for hver enkelt time. Kommissionen vil dog acceptere, at simuleringen begrænses til repræsentative tidsudsnit, og at resultaterne af simuleringerne, der udføres på hvert sit repræsentative tidsudsnit, ekstrapoleres til hele den periode, der vurderes.
- (459) Simuleringen bør give pålidelige skøn over den mængde elektricitet, hvert produktionsanlæg har leveret, og den pris, der er opnået herfor under det kontrafaktiske scenario. Forholdet mellem den elektricitet, MVM havde behov for at dække behovene i det regulerede segment⁽¹⁰⁶⁾, og den samlede mængde elektricitet på engrosmarkedet på et hvilket som helst tidspunkt bør vurderes på grundlag af historiske data vedrørende slutbrugernes samlede forbrug i det regulerede segment og alle slutbrugeres samlede forbrug under det faktiske scenario.
- (460) Denne andel bør anvendes til at vurdere den mængde elektricitet, som hvert elværk ville have solgt til MVM på et hvilket som helst tidspunkt under det kontrafaktiske scenario. På grundlag af disse skøn bør der foretages et skøn af det samlede beløb, som MVM ville have betalt hver elværk for den købte energi for at dække efterspørgslen i det regulerede segment under det kontrafaktiske scenario, i hele den periode, der vurderes⁽¹⁰⁷⁾.
- (461) Endelig skal der ved beregningen af de beløb, der skal tilbagesøges, tages hensyn til, at under det faktiske scenario solgte elværkerne ikke hele produktionen fra de produktionsanlæg, der var omfattet af elkøbsaftaler, til MVM, men satte deres ikke-reserverede kapaciteter til salg til andre kunder end MVM. For hvert berørt produktionsanlæg bør det støttebeløb, der skal tilbagesøges, beregnes på årsbasis i henhold til forskellen mellem de opnåede indtægter fra salg af energi til MVM inden for rammerne af elkøbsaftaler⁽¹⁰⁸⁾ under det faktiske scenario og de beløb, som MVM ville have betalt under det kontrafaktiske scenario, beregnet i overensstemmelse med ovennævnte principper.
- (462) Kommissionen erkender dog, at under det kontrafaktiske scenario kan de berørte elværker have opnået højere indtægter fra andre kunder end MVM end dem, der blev opnået fra disse kunder under det faktiske scenario. Det skyldes navnlig, at MVM under det kontrafaktiske scenario ikke havde reserveret nogen kapacitet, hvilket giver elværkerne yderligere muligheder for at sælge
- ⁽¹⁰⁵⁾ Som ville være forblevet i kraft under det kontrafaktiske scenario.
- ⁽¹⁰⁶⁾ Denne mængde svarer til den mængde elektricitet, som forbrugerne reelt forbrugte i det regulerede segment, og en supplerende mængde, der var nødvendig som følge af tabene i transmissions- og distributionsnettene.
- ⁽¹⁰⁷⁾ Mellem 1. maj 2004 og elkøbsaftalernes faktiske udløb.
- ⁽¹⁰⁸⁾ Disse indtægter beregnes på grundlag af de priser, MVM reelt betalte. For perioden, da prisformlen i elkøbsaftalerne (mellem 9. december 2006 og 31. december 2007) blev tilsidesat af de regulerede priser, bør der tages hensyn til de regulerede priser i forbindelse med beregningen.

deres produktion til andre kunder end MVM. Som følge heraf kan Ungarn fra de beløb, der er beregnet i overensstemmelse med betragtning 461, fratrække forskellen mellem de indtægter, som elværkerne ville have opnået fra andre kunder end MVM under det kontrafaktiske scenario, og de indtægter, de opnåede fra andre kunder end MVM under det faktiske scenario, hvis forskellen er positiv.

(463) De renter, der skal tilbagesøges i henhold til artikel 14, stk. 2, i forordning (EF) nr. 659/1999, bør også beregnes på årsbasis.

(464) For at Kommissionen kan vurdere den af Ungarn udførte simuleringens nøjagtighed og pålidelighed, bør landet fremsende en detaljeret beskrivelse af den anvendte metode og det datasæt, der er anvendt i forbindelse med simuleringen.

(465) Kommissionen ved, at der findes egnede metoder til at udføre den nødvendige simulering. Kommissionen anvendte en sådan metode i forbindelse med Energisektorundersøgelsen for at vurdere strukturen af og ydelserne på seks europæiske engrosmarkeder⁽¹⁰⁹⁾. Sådanne metoder kan også anvendes af en række virksomheder i elsektoren til at opstille langsigtede elprisprognoser, gennemføre analyser af ressourceplanlægningen og optimere produktionsudnyttelsen. Som nævnt ovenfor er Kommissionen desuden villig til at acceptere visse forenklinger, navnlig vedrørende brugen af repræsentative tidsudsnit i stedet for en simulering på timebasis. På grundlag af princippet om loyalt samarbejde, der er fastsat i artikel 10 i traktaten, kræves det derfor, at Ungarn gennemfører en simulering i overensstemmelse med de ovenfor skitserede principper og beregner det støttebeløb, der skal tilbagesøges, på grundlag af den simulering inden for en rimelig tidsramme.

Gennemførelse af beslutningen

(466) Ifølge Domstolen kan en medlemsstat, der støder på uforudsete eller uforudsigelige problemer eller opdager virkninger, som Kommissionen kan have overset, fremlægge disse problemer for Kommissionen, som kan overveje dem, samt forslag til passende ændringer. I så tilfælde skal Kommissionen og den berørte medlemsstat samarbejde efter bedste evne med henblik på at overvinde vanskelighederne, samtidig med traktatens bestemmelser fuldt ud overholdes⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ De berørte medlemsstater var Belgien, Frankrig, Tyskland, Italien, Nederlandene, Spanien og Det Forenede Kongerige, der er blandt de største engrosmarkeder i Europa.

⁽¹¹⁰⁾ Se sag C-94/87, *Kommissionen mod Tyskland*, Sml. 1989, s. 175, præmis 9, og sag C-348/93, *Kommissionen mod Italien*, Sml. 1995, s. 673, præmis 17.

(467) Kommissionen opfordrer derfor Ungarn til at forelægge eventuelle problemer, landet måtte støde på ved gennemførelsen af denne beslutning for Kommissionen, som kan tage dem op til overvejelse.

8. KONKLUSION

(468) Kommissionen konkluderer, at der via elkøbsaftalerne ydes ulovlig støtte til kraftværker i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og at denne statsstøtte er uforenelig med fællesmarkedet.

(469) Som forklaret i punkt 7.3 består statsstøtteelementet i elkøbsaftalerne i, at MVM har en forpligtelse til at købe en vis kapacitet og en garanteret minimumsmængde elektricitet til en pris, der dækker faste og variable omkostninger i en væsentlig del af produktionsanlæggenes levetid, hvilket garanterer forrentningen af investeringen.

(470) Da statsstøtten er uforenelig med EF-traktaten, skal den bringes til ophør —

VEDTAGET DENNE BESLUTNING

Artikel 1

1. De købsforpligtelser, der er fastsat i elkøbsaftalerne mellem Magyar Villamos Művek Rt. og Budapesti Erőmű Rt., Dunamenti Erőmű Rt., Mátrai Erőmű Rt., AES-Tisza Erőmű Kft, Csepeli Áramtermelő Kft., Paksi Atomerőmű Rt. og Pécsi Erőmű Rt. (undertegner af den oprindelige elkøbsaftale og forgænger til Pannon Hőerőmű Rt.)⁽¹¹¹⁾, udgør statsstøtte til elproducenter i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

2. Den i artikel 1, stk. 1, nævnte statsstøtte er uforenelig med fællesmarkedet.

3. Ungarn ophører med at yde den statsstøtte, der er omhandlet i stk. 1, inden seks måneder fra datoen for meddelelsen af denne beslutning.

Artikel 2

1. Ungarn tilbagesøger den i artikel 1 omhandlede støtte fra støttemodtagerne.

2. Til det beløb, der skal tilbagesøges, lægges renter regnet fra det tidspunkt, hvor støtten blev stillet til støttemodtagerens rådighed, og indtil tilbagebetaling er sket.

⁽¹¹¹⁾ De anførte virksomhedsnavne er dem, der blev anvendt på tidspunktet for undertegnelsen af elkøbsaftalerne.

3. Disse renter beregnes med renters rente i overensstemmelse med kapitel V i forordning Kommissionens (EF) nr. 794/2004 ⁽¹¹²⁾ som ændret ved forordning (EF) nr. 271/2008 ⁽¹¹³⁾.

Artikel 3

1. Ungarn forelægger inden to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen oplysninger om de foranstaltninger, landet allerede har truffet, og de foranstaltninger, det har planlagt, for at efterkomme denne beslutning, navnlig de foranstaltninger, der er truffet for at gennemføre en hensigtsmæssig simulering af engrosmarkedet, med henblik på at fastsætte de beløb, der skal tilbagesøges, samt en detaljeret beskrivelse af den metode, der tænkes anvendt, og en detaljeret beskrivelse af det datasæt, der tænkes anvendt til formålet.

2. Ungarn holder Kommissionen underrettet om udviklingen i de foranstaltninger, der træffes på nationalt plan for at efterkomme denne beslutning, indtil den i artikel 1 omhandlede støtte er fuldt tilbagebetalt. Ungarn indsender på Kommissionens anmodning straks oplysninger om, hvilke foranstaltninger der er truffet eller planlagt for at efterkomme beslutningen. Ungarn giver tillige detaljerede oplysninger om de støttebeløb og renter, støttemodtagerne allerede har tilbagebetalt.

Artikel 4

1. Den nøjagtige størrelse af det beløb, der skal tilbagesøges, beregnes af Ungarn på grundlag af en hensigtsmæssig simule-

ring af el-engrosmarkedet, således som det ville have været, hvis ingen af de i artikel 1, stk. 1, omhandlede elkøbsaftaler havde været i kraft siden 1. maj 2004.

2. Ungarn beregner inden seks måneder efter meddelelsen af denne beslutning de beløb, der skal tilbagesøges, på grundlag af den i stk. 1 omhandlede metode og forelægger Kommissionen alle relevante oplysninger vedrørende simuleringen, navnlig resultaterne heraf, en detaljeret beskrivelse af den anvendte metode og det datasæt, der blev anvendt for at gennemføre simuleringen.

Artikel 5

Ungarn sikrer, at tilbagesøgningen af den i artikel 1 omhandlede støtte er gennemført inden ti måneder efter datoen for meddelelsen af denne beslutning.

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til Republikken Ungarn.

Udfærdiget i Bruxelles, den 4. juni 2008.

På Kommissionens vegne

Neelie KROES

Medlem af Kommissionen

⁽¹¹²⁾ EUT L 140 af 30.4.2004, s. 1.

⁽¹¹³⁾ EUT L 82 af 25.3.2008, s. 1.

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 2. juli 2008

om Grækenlands foranstaltninger C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 og CP 133/05) til fordel for Hellenic Shipyards

(meddelt under nummer K(2008) 3118)

(Kun den græske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2009/610/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte eventuelle bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾ og under hensyntagen til deres bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

- (1) Ved brev af 9. september 2003 forelagde de græske myndigheder en ansøgning fra Hellenic Shipyards S.A. (i det følgende »HSY«) for Kommissionen om ændringer af investeringsplanen for omstruktureringen af værftet, hvortil der var godkendt støtte ved Kommissionens beslutning af 15. juli 1997 i sag N 401/97 ⁽²⁾ (i det følgende »beslutning N 401/97«). Ifølge ændringsplanen, der er dateret november 2002, ansøgte HSY om og fik efterfølgende de græske myndigheders godkendelse til at afslutte gennemførelsen af investeringsplanen inden den 30. juni 2004. Endvidere er den støtte, som Kommissionen godkendte i 1997, ifølge ændringsplanen endnu ikke blevet udbetalt til HSY.
- (2) Ved brev af 31. oktober 2003 forklarede de græske myndigheder, at ændringsplanen var fremsendt til Kommissionen »til orientering« og ikke skulle betragtes som en anmeldelse.
- (3) Ved brev af 18. november 2003 bad Kommissionen de græske myndigheder om at præcisere, om de havde planer om at yde eller udbetale støtte til HSY i forbindelse med den ændrede investeringsplan. I samme brev understregede Kommissionen over for de græske myndigheder, at denne støtte i så tilfælde, og i overensstemmelse med Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 ⁽³⁾ (i det følgende »forordning (EF) nr. 659/1999«), skulle anmeldes til Kommissionen og ikke kunne gennemføres, inden Kommissionen har truffet en formel beslutning i denne henseende.

- (4) Ved brev af 16. januar 2004 anførte de græske myndigheder, at den støtte, de havde planer om at yde, var »eksisterende støtte«, der var omfattet af Kommissionens godkendelsesbeslutning af 1997, og at de græske myndigheder havde kompetence til at godkende ændringer af omstrukturingsplanen, herunder forlængelsen af tidsplanen for planens gennemførelse.
- (5) Ved brev af 20. februar 2004 gav Kommissionen over for de græske myndigheder udtryk for sin tvivl med hensyn til gyldigheden af ovennævnte bemærkninger.
- (6) Ved brev af 27. februar 2004 anførte de græske myndigheder, at der indtil den dato ikke var ydet støtte til HSY.
- (7) Ved beslutning K(2004) 1359 af 20. april 2004 ⁽⁴⁾ (i det følgende »beslutningen om at indlede proceduren«) indledte Kommissionen proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, med hensyn til ændringerne af investeringsplanen, som til dels er finansieret af den investeringsstøtte, der var godkendt ved beslutning N 401/97. Det fremgår også af beslutningen om at indlede proceduren, at den statsejede bank Hellenic Bank of Industrial Development (i det følgende »ETVA«) ydede forskellige lån og garantier til HSY, og at de græske myndigheder ikke havde indsendt årlige rapporter, som de var forpligtet til.
- (8) Efter at have anmodet om og fået forlængelser af fristen for at fremsætte bemærkninger fremsendte Grækenland sine bemærkninger til beslutningen om at indlede proceduren ved brev af 20. oktober 2004.
- (9) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ⁽⁵⁾. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte eventuelle bemærkninger til foranstaltningerne.
- (10) Efter at have anmodet om og fået forlængelser af fristen til at fremsætte bemærkninger fremsendte HSY bemærkninger til beslutningen om at indlede proceduren ved brev af 18. oktober 2004. Disse bemærkninger er de samme, som Grækenland fremsendte den 20. oktober 2004. Elefsis, en græsk konkurrent til HSY, fremsendte bemærkninger ved brev af 10. september 2004. Disse bemærkninger blev videresendt til Grækenland ved

- breve af 16. december 2004 og 23. december 2004; Grækenland svarede ved breve af henholdsvis 20. januar 2005 og 26. januar 2005. Ved brev af 29. marts 2005 fremsendte Kommissionen Elefsis' supplerende bemærkninger til Grækenland, som svarede ved brev af 23. maj 2005.
- (11) Fra 2002 var Kommissionen begyndt at modtage klageskrivelser fra Elefsis med påstand om, at HSY havde draget fordel af adskillige ulovlige og uforenelige støtteforanstaltninger og havde misbrugt støtte, der var godkendt af Kommissionen. Disse breve var dateret den 23. maj 2002, 28. maj 2002, 14. august 2002, 24. april 2003, 3. februar 2004, 4. marts 2004, 30. juni 2004, 8. april 2005, 27. april 2005, 24. maj 2005, 10. juni 2005, 15. juli 2005, 28. juli 2005, 13. september 2005, 16. september 2005, 21. oktober 2005, 12. december 2005, 23. december 2005, 6. januar 2006, 10. januar 2006, 12. januar 2006, 18. januar 2006, 23. januar 2006, 3. februar 2006, 9. februar 2006, 23. marts 2006, 28. marts 2006, 6. april 2006, 20. april 2006, 24. maj 2006 og 2. juni 2006. Kommissionen sendte breve til klageren den 27. juni 2002, 22. juli 2004 og 12. august 2005.
- (12) Disse klager blev registreret under nr. CP 71/02 og CP 133/05.
- (13) Kommissionen anmodede Grækenland om oplysninger ved breve af 30. januar 2003, 30. juli 2004, 2. maj 2005, 24. maj 2005, 24. marts 2006, 24. maj 2006 og 29. maj 2006. Grækenland svarede ved breve af 31. marts 2003, 21. oktober 2004, 17. december 2004, 20. juni 2005, 25. april 2006, 30. maj 2006 og 1. juni 2006.
- (14) Kommissionen afholdt møde med de græske myndigheder den 22. marts 2006 (ved denne lejlighed var de græske myndigheder ledsaget af repræsentanter for HSY samt Piraeus Bank og gav Kommissionen nogle supplerende dokumenter), med klageren den 10. januar 2003, 14. januar 2005, 10. marts 2005, 20. maj 2005, 19. oktober 2005, 8. november 2005 og 23. marts 2006 og med Thyssen Krupp Marine Systems AG (i det følgende »TKMS«) den 21. marts 2006.
- (15) Ved beslutning K(2006) 2983 af 4. juli 2006⁽⁶⁾ (i det følgende »beslutningen om at udvide proceduren«) udvidede Kommissionen proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, til at omfatte en række yderligere foranstaltninger til fordel for HSY. I denne udvidelsesbeslutning konkluderes det ligeledes, at flere ikke-anmeldte foranstaltninger enten er omfattet af EF-traktatens artikel 296 eller ikke udgør støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (16) Denne udvidelse af proceduren i sag C 16/04 berører ikke andre eksisterende eller kommende statsstøttesager vedrørende HSY, navnlig sag C 40/02.
- (17) Efter at have anmodet om og fået en forlængelse af svarfristen svarede Grækenland på beslutningen om at udvide proceduren ved brev af 5. oktober 2006.
- (18) Kommissionens beslutning om at udvide proceduren blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* (7). Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte eventuelle bemærkninger til foranstaltningerne.
- (19) Kommissionen har modtaget bemærkninger fra følgende interesserede parter. HSY fremsendte bemærkninger ved brev af 30. oktober 2006. Greek Naval Shipyard Holding (i det følgende »GNSH«) og TKMS fremsendte fælles bemærkninger ved brev af 30. oktober 2006. Piraeus Bank fremsendte bemærkninger ved brev af 27. oktober 2006 og — efter et møde med Kommissionen den 15. november 2007 — ved brev af 27. december 2006. Efter at have anmodet om og fået en forlængelse af svarfristen fremsendte Elefsis bemærkninger ved brev af 17. november 2006.
- (20) Ved brev af 22. februar 2007 videresendte Kommissionen disse bemærkninger til Grækenland, som fremsatte kommentarer hertil ved breve af 7. marts 2007 og 19. marts 2007. Ved brev af 27. april 2007 fremsendte Kommissionen Grækenland bilag til bemærkninger fra tredjeparter, som den havde udeladt i brevet af 22. februar. I brevet af 27. april 2007 stillede Kommissionen ligeledes en række spørgsmål til Grækenland, som svarede ved brev af 29. juni 2007. Ved brev af 23. august 2007 stillede Kommissionen spørgsmål til HSY, som svarede ved brev af 9. oktober 2007. Ved brev af 13. november 2007 anmodede Kommissionen om yderligere oplysninger fra Grækenland og videresendte HSY's svar af 9. oktober 2007. Grækenland svarede ved breve af 4. december 2007 og 14. december 2007. Kommissionen afholdt møde med de græske myndigheder den 16. oktober 2007 og 21. januar 2008. Kommissionen sendte supplerende spørgsmål til Grækenland den 12. februar 2008; Grækenland svarede ved brev af 3. marts 2008.
- (21) Der blev afholdt et møde mellem Kommissionen, TKMS/GNSH og HSY's advokat den 8. maj 2007. TKMS/GNSH fremsendte supplerende bemærkninger ved brev af 21. juni 2007. Kommissionen videresendte den 11. september 2007 dette brev til Grækenland, som fremsendte bemærkninger ved brev af 11. oktober 2007. Efter endnu et møde, der blev afholdt den 9. januar 2008 mellem Kommissionen og de samme personer, fremsendte TKMS/GNSH supplerende bemærkninger ved brev af 18. januar 2008, som blev videresendt til de græske myndigheder ved brev af 12. februar 2008.

- (22) Kommissionen afholdt møde med Elefsis den 15. marts 2007 og den 7. august 2007. Efter sidstnævnte møde fremsendte Elefsis supplerende bemærkninger ved brev af 8. november 2007, som blev fremsendt til Grækenland ved brev af 17. januar 2008. Grækenland fremsendte kommentarer ved brev af 15. februar 2008.
- (23) Piraeus Bank fremsendte supplerende bemærkninger ved brev af 22. oktober 2007, som blev videresendt til Grækenland ved brev af 13. november 2007. Den 12. februar 2008 anmodede Piraeus Bank om endnu et møde med Kommissionen. Mødet fandt sted den 5. marts 2008.
- (24) Det fremgår af artikel 6 i forordning (EF) nr. 659/1999, at medlemsstaten og andre interesserede parter har en frist på én måned til at fremsætte bemærkninger, og at Kommissionen »[i] behørigt begrundede tilfælde kan [...] forlænge denne frist«. I dette tilfælde fortsatte parterne med at fremsætte bemærkninger (og anmode om møder med Kommissionen) efter udløbet af denne frist. I begyndelsen videresendte Kommissionen disse bemærkninger til Grækenland med anmodning om kommentarer, hvorved det blev tilkendegivet over for Grækenland, at Kommissionen havde accepteret disse bemærkninger, der var fremsat efter udløbet af fristen på én måned. Kommissionen accepterede i begyndelsen anmodningerne om møder fra interesserede parter og accepterede under disse møder interesserede parters anmodninger om at fremsætte bemærkninger for at give yderligere oplysninger om de spørgsmål, der blev drøftet på mødet. Kommissionen har imidlertid aldrig tilkendegivet over for de interesserede parter, at andre bemærkninger fremsat efter udløbet af fristen på én måned ville blive accepteret. Kommissionen har navnlig aldrig tilkendegivet over for de interesserede parter, at de kunne fremsætte bemærkninger i det uendelige, eller at Kommissionen ville informere dem om, hvornår den ikke længere ville acceptere bemærkninger.
- (25) Kommissionen finder, at det var berettiget at forlænge den fastsatte frist ud over én måned i dette tilfælde, da beslutningen om at udvide proceduren omfatter et stort antal foranstaltninger. Desuden kræver vurderingen af flere af disse foranstaltninger en kompleks juridisk analyse og afklaring af omstændigheder, der går så langt som ti år tilbage i tiden.
- (26) Nogle interesserede parter fortsatte imidlertid med at fremsende bemærkninger til Kommissionen mere end et år efter offentliggørelsen af beslutningen om at udvide proceduren. Hvis Kommissionen ikke havde besluttet at se bort fra de bemærkninger, der var fremsat efter en vis dato, havde denne fortsatte fremsendelse af bemærkninger forhindret Kommissionen i at træffe en endelig afgørelse inden for en rimelig frist⁽⁸⁾. I nogle bemærkninger kommenterede nogle parter desuden igen spørgsmål, som de allerede havde kommenteret i deres tidligere bemærkninger, uden at fremkomme med nye faktuelle elementer. Dette kan ikke være formålet med at udvide fristen for at fremsætte bemærkninger.
- (27) Kommissionen besluttede derfor, at alle bemærkninger, der blev modtaget fra og med den 5. marts 2008 (dvs. den dato, hvor Kommissionen modtog det brev på fire sider af 3. marts 2008, hvorved Grækenland besvarede Kommissionens brev af 12. februar 2008), ville blive anset for at være fremsat efter udløbet af fristen for at fremsætte bemærkninger. Dette vedrører bemærkningerne i Elefsis' breve af 7. marts 2008, 24. april 2008 og 2. juni 2008⁽⁹⁾ samt i GNSH/TKMS' brev af 2. april 2008. Dette betyder, at disse bemærkninger ikke blev videresendt til Grækenland med anmodning om kommentarer og ikke blev taget i betragtning i denne beslutning.

2. TIDLIGERE BESLUTNINGER TRUFFET AF KOMMISSIONEN OG RÅDET

- (28) HSY's faciliteter er blandt de største i det østlige Middelhavsområde. Værftet ligger i Skaramanga, vest for Athen, Attika. HSY blev etableret i 1939 af den græske marine og købt i 1957 af Niarchos-koncernen. Den langvarige krise i skibsfartssektoren, der fulgte i kølvandet på den første oliekrise, havde en negativ indvirkning på HSY's aktivitetsniveau. I april 1985 var situationen så kritisk, at selskabet indstillede driften og indledte en likvidation. I september 1985 købte den statsejede bank ETVA virksomheden. Aktiviteterne blev genoptaget efter dette salg. Selskabets aktiviteter var imidlertid utilstrækkelige i betragtning af de store faciliteter og det store antal ansatte⁽¹⁰⁾.
- (29) I 1990 fastsatte Rådet en særlig bestemmelse for Grækenland i Rådets direktiv 90/684/EØF af 21. december 1990 om støtte til skibsbygningsindustrien (i det følgende »direktiv 90/684/EØF«)⁽¹¹⁾, som gav mulighed for driftsstøtte til omstrukturering inden for rammerne af privatiseringen af forskellige værfter.
- (30) På grund af sine finansielle forpligtelser og akkumulerede tab trådte HSY i likvidation i 1992. I november 1993 blev likvidationen hævet efter to forgæves forsøg på at sælge HSY. På grundlag af tilsagnene fra den græske stat om, at dens offentlige værfter ville blive privatiseret inden den 31. marts 1993, godkendte Kommissionen den 23. december 1992⁽¹²⁾ en gældsafskrivning til fordel for HSY. Da den græske stat ikke havde overholdt fristen i marts 1993, indledte Kommissionen en procedure den 10. marts 1994 (C 10/94) for misbrug af den godkendte støtte⁽¹³⁾. Den 26. juli 1995 besluttede⁽¹⁴⁾ Kommissionen at afslutte proceduren med en negativ beslutning vedrørende støtten til fordel for HSY. På anmodning af den græske stat, som gjorde gældende, at salget af værftet var nært forestående, besluttede Kommissionen imidlertid at suspendere meddelelsen af den pågældende beslutning. Endelig underrettede de græske myndigheder Kommissionen om, at 49 % af aktierne i HSY var blevet solgt til ansatte hos selskabet, idet Grækenland havde udnyttet muligheden for at bevare en majoritetsbesiddelse i ét af sine værfter af hensyn til forsvarsmæssige interesser som fastsat i artikel 10,

stk. 3, i direktiv 90/684/EØF. Den 31. oktober 1995 ophævede Kommissionen den endelige negative beslutning i forbindelse med HSY⁽¹⁵⁾. I mellemtiden steg gælden, og omstruktureringen var ikke foretaget. Den 8. januar 1997 udvidede Kommissionen derfor den procedure, der var indledt i sag C 10/94⁽¹⁶⁾. Rådets forordning (EF) nr. 1013/97 af 2. juni 1997 om støtte til bestemte skibsværfter, der er under omstrukturering⁽¹⁷⁾ (i det følgende »Rådets forordning (EF) nr. 1013/97«), bl.a. HSY, blev derpå vedtaget.

- (31) Den 15. juli 1997 godkendte Kommissionen støtte til HSY i to særskilte beslutninger:

— I den første beslutning⁽¹⁸⁾ (i det følgende »beslutning C 10/94«) afsluttede Kommissionen procedure C 10/94, der var indledt i 1994, ved at godkende en gældsafskrivning på 54,5 mia. GRD (160 mio. EUR) i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1013/97.

— I beslutning N 401/97 godkendte Kommissionen på grundlag af en anmeldelse fra de græske myndigheder af 20. juni 1997 et tilskud på 7,8 mia. GRD (22,9 mio. EUR) til et investeringsprogram på 15,6 mia. GRD (45,9 mio. EUR) til omstruktureringen af værftet.

- (32) I 2001 besluttede regeringen at privatisere HSY fuldt ud. Den græske stat indledte en åben udbudsprocedure, hvortil der blev udarbejdet et udbudsdokument. Den 31. maj 2002 solgte ETVA og ansatte i HSY deres aktier i HSY til et konsortium bestående af HDW og Ferrostaal⁽¹⁹⁾ (i det følgende »HDW/Ferrostaal«). Dette konsortium dannede GNSH med henblik på anbringelsen af aktiebeholdningen i HSY. HDW og Ferrostaal havde lige store kapitalandele i GNSH. ThyssenKrupp overtog HDW i januar 2005⁽²⁰⁾ og erhvervede Ferrostaals andele i GNSH i november 2005⁽²¹⁾. Siden udgangen af 2005 har ThyssenKrupp derfor haft fuldt ejerskab og kontrol med HSY. GNSH og ENAE er anbragt i TKMS, den afdeling af ThyssenKrupp, der er specialiseret i systemer til flåde fartøjer og specialiserede handelsskibe.

- (33) I august 2001 vedtog den græske stat som led i udbudsproceduren i forbindelse med salget af HSY lov 2941/2001, som omfatter forskellige foranstaltninger med henblik på at fremme salget af HSY. For det første giver loven incitamenter til, at arbejdstagere forlader virksomheden frivilligt. For det andet vil den græske stat overtage nogle af HSY's engangsomkostninger til pensioner. For det tredje gør loven det muligt for HSY at drage fordel af en række skattefritagne reserver, hvis de

modregnes i tab fra tidligere år. For det fjerde indeholder loven en bestemmelse om kompensation af ansatte, som var aktionærer i HSY inden privatiseringen. Den græske stat vil nærmere bestemt tilbagebetale de ansatte de beløb, som de investerede i HSY i forbindelse med de kapitalforhøjelser, der var foretaget i de foregående år. Den 5. juni 2002 vedtog Kommissionen en dobbelt beslutning (i det følgende »beslutning N 513/2001«)⁽²²⁾ vedrørende forskellige foranstaltninger, der indgik i lov 2941/2001, og som Grækenland havde anmeldt i 2001 (anmeldelse registreret under nr. N 513/01). Kommissionen besluttede at godkende støtte til lukning på 29,5 mio. EUR til fordel for HSY og indlede (inden for rammerne af sag C 40/02) den formelle undersøgelsesprocedure efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, med hensyn til: 1) statens betaling af nogle engangsomkostninger til HSY-ansattes pensioner, 2) overførsel af en række reserver på balancen uden at betale den lovbestemte skat på 10 %. Det konkluderes i den endelige beslutning, der blev truffet den 20. oktober 2004⁽²³⁾ (i det følgende »beslutning C 40/02«), at disse to foranstaltninger udgjorde statsstøtte, der var uforenelig med fællesmarkedet og skulle tilbagesøges.

3. VURDERING AF HORIZONTALT SPØRGSMÅL

- (34) Denne beslutning vedrører seksten foranstaltninger. Inden Kommissionen vurderer dem én for én, er det nødvendigt at klarlægge en række centrale spørgsmål, som er relevante for vurderingen af flere af disse foranstaltninger.

3.1. Horisontalt spørgsmål 1: Kreditværdighed og adgang til det finansielle marked mellem 1997 og 2002

- (35) For vurderingen af de fleste foranstaltninger, der er omfattet af denne beslutning, er det nødvendigt at fastslå, hvordan HSY's økonomiske og finansielle situation var i årene 1997-2002, og om det med rimelighed kunne forventes, at selskabet ville genoprette rentabiliteten på længere sigt. Det skal desuden undersøges, om en markedsøkonomisk investor under disse omstændigheder ville have accepteret at yde HSY lån og garantier som dem, der er ydet af staten og den statsejede bank ETVA. Sidstnævnte var de eneste institutioner, der stillede midler til rådighed for HSY i den pågældende periode.

- (36) Kommissionen vil indledningsvis analysere situationen i 1997 og derpå udviklingen indtil 2002.

3.1.1. Situationen i 1997

- (37) For at påbegynde denne analyse er det nødvendigt at kontrollere, om Kommissionen allerede har udtalt sig om dette spørgsmål i tidligere beslutninger. For det første minder Kommissionen om, at den i beslutning N 401/97 og beslutning C 10/94, som begge blev vedtaget

af Kommissionen den 15. juli 1997, ikke rejste tvivl om gyldigheden af den forretningsplan, som Grækenland havde fremlagt. Kommissionen anerkendte derfor implicit, at gennemførelsen af denne plan var i stand til at genoprette HSY's rentabilitet. For det andet fremgår det af den beskrivende del af beslutning N 401/97, at værftet vil finansiere en del af omstrukturingsplanen ved hjælp af banklån på 4,67 mia. GRD, som optages på markedsvilkår uden statsgarantier. Ved ikke at rejse tvivl om gennemførligheden af denne finansiering anerkendte Kommissionen, at selskabet ville være i stand til at få adgang til lånemarkedet, i det mindste med hensyn til det pågældende beløb. Hvis Kommissionen havde været af den opfattelse, at værftet ikke var i stand til at opnå lån på mindst 4,67 mia. GRD, burde den have anført, at omstrukturingsplanen var uigennemførlig, og forbudt de store beløb i omstrukturingsstøtte (herunder investeringsstøtten). Kommissionen kan derfor ikke modsige disse to tidligere vurderinger i denne beslutning.

myndigheder selv, at »selskabet på det tidspunkt, hvor investeringsplanen blev fremlagt, ikke havde undertegnet skibsbygningskontrakter, og at værftets aktivitet var kendetegnet ved stor usikkerhed med hensyn til dets fremtid, en mangel på en klar kommerciel strategi og manglende investeringer. Den eneste seriøse aktivitet var færdiggørelsen af fregatter af MEKO-typen for den græske marine.«⁽²⁵⁾ Eftersom ordrebogen på skibsbygning var tom, og eftersom værftet behøvede et tilstrækkeligt omfang af skibsbygningsaktiviteter for at blive rentabelt i de fremtidige år, finder Kommissionen, at genoprettelsen af rentabiliteten var afhængig af, at der hurtigt blev undertegnet (dvs. indgået) rentable civile eller militære skibsbygningskontrakter.

(38) Uden at modsige de nævnte vurderinger understreger Kommissionen dog værftets svage situation i 1996-1997.

(39) For det første med hensyn til den fysiske infrastruktur fremgår det af beslutning N 401/97, at det udstyr, der blev anvendt på værftet, var gammelt og forældet, og at investeringsplanen var den første investeringsplan siden værftets opførelse⁽²⁴⁾. Det fremgår også af beslutning K 10/94, at denne modernisering af infrastrukturen var nødvendig for at genoprette konkurrenceevnen og rentabiliteten. Det kan derfor konkluderes, at genoprettelsen af rentabiliteten var betinget af, at investeringsplanen blev gennemført hurtigt.

(40) For det andet med hensyn til HSY's kommercielle aktiviteter og ordrebeholdningens størrelse erkender de græske

(41) For det tredje med hensyn til HSY's finansielle situation fremgår de væsentlige regnskabstal af tabel 1. Hvad angår selskabets solvens i 1997 bemærkes det, at selskabet havde en stor egenkapital⁽²⁶⁾. Denne positive situation var imidlertid udelukkende en følge af statens omfattende gældsrestruktureringer i 1996. Staten afskrev gæld på 54,52 mia. GRD (160 mio. EUR) vedrørende civile aktiviteter — denne eftergivelse blev godkendt ved beslutning C 10/94 — og gæld på 46,35 mia. GRD (136 mio. EUR) vedrørende militære aktiviteter. Den tilsyneladende sunde balance, der blev registreret den 31. december 1996, var i en vis forstand »kunstig«, og navnlig var den på ingen måde bevis for, at værftet havde genoprettet sin konkurrenceevne, og at årsagerne til de alvorlige vanskeligheder gennem de seneste tyve år var blevet løst. Uden en fuldstændig gennemførelse af omstrukturingsplanen ville værftet med al sandsynlighed notere tab, som hurtigt ville reducere disse egne midler (dvs. nettoegenkapitalen). Det er vigtigt at holde sig for øje, at HSY var trådt i likvidation to gange i de foregående 12 år. Denne positive egenkapital havde derfor ikke været tilstrækkelig til at overtale en bank til at yde lån til HSY til en normal rentesats, dvs. den rentesats, der forlanges ved udlån til sunde selskaber.

Tabel 1

Tal for HSY's omsætning, overskud og nettoegenkapital fra 1997 til 2005

	(mio. EUR)								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 ⁽¹⁾	2004	2005
Aktiekapital	86	91	92	95	65	106	106	121	121
Nettoegenkapital	82	88	54	17	- 4	- 78	- 83	- 111	- 182
Omsætning	74	83	30	59	55	89	112	130	198
Overskud	7	1	- 36	- 42	- 21	- 115	- 1	- 45	- 71

(1) Regnskabsåret 2003 løb fra den 1.1.2003 til den 30.9.2003.

(42) Kommissionen konkluderer derfor, at værftet fortsat var kriseramt og endnu ikke konkurrencedygtigt i 1997, men at rentabiliteten kunne forventes genoprettet, hvis investeringsplanen blev gennemført fuldstændigt og rettidigt, og hvis det lykkedes værftet hurtigt at indgå rentable skibsbygningskontrakter. Eftersom genoprettelsen af rentabiliteten var betinget af den usikre udvikling i disse to henseender, udgjorde udlån til HSY i 1997 og i de følgende år »en særlig risiko«. En privat bank havde accepteret at yde lån eller garantier til HSY, men til en pris, der afspejlede den betydelige risiko. Med hensyn til en situation, der er forbundet med »særlige risici«, fremgår det af Kommissionens meddelelse om metoden for fastsættelse af referencesatsen og kalkulationsrenten⁽²⁷⁾, at det egnede referencepunkt til at fastsætte eksistensen og beløbet af statsstøtte er referencesatsen for Grækenland (dvs. ATHIBOR plus 300 basispoint indtil den 31. december 2000 og den femårige EUR-swaprente plus 75 basispoint fra den 1. januar 2001) forhøjet med en risikopræmie på mindst 400 basispoint (dvs. ATHIBOR plus mindst 700 basispoint indtil den 31. december 2000 og den femårige EUR-swaprente plus mindst 475 basispoint fra den 1. januar 2001). Med hensyn til garantier og lån vil Kommissionen vurdere eksistensen af støtte på grundlag af samme metode, dvs. ved at sammenligne de samlede omkostninger ved det garanterede lån (dvs. den rentesats, som HSY har betalt til banken, plus den garantipræmie, som HSY har betalt til kautionisten) med de omkostninger, som HSY skulle have afholdt, hvis det havde optaget dette lån på markedet (dvs. referencesatsen for Grækenland plus mindst 400 basispoint).

3.1.2. Udviklingen fra 1997

(43) Som det vil blive forklaret nedenfor, kan Kommissionen ikke udelukke, at HSY indtil den 30. juni 1999 HSY fortsat var i stand til at låne på markedet til den rentesats, der er anført i det foregående afsnit⁽²⁸⁾.

(44) HSY opnåede mindre nettooverskud i 1997 og 1998⁽²⁹⁾. I disse to år lykkedes det imidlertid ikke at indgå nogen skibsbygningskontrakter⁽³⁰⁾, hverken militære eller civile; dette havde været nødvendigt for at sikre et tilstrækkeligt aktivitetsniveau i de følgende år og undgå tab. Den første skibsbygningskontrakt, som det lykkedes værftet at indgå, vedrørte bygningen af to færger for Strintzis. Den blev først underskrevet i begyndelsen af 1999⁽³¹⁾. Desuden vidste man fra begyndelsen, at salgsprisen var for lav til at dække omkostningerne, og at denne kontrakt derfor ville forårsage et tab⁽³²⁾. I juli 1999 bestilte den græske marine tre undervandsbåde hos HSY og HDW. De tre undervandsbåde skulle efter planen bygges over næsten ti år, og den samlede kontrakt beløb sig til ca. 350 mia.

GRD (1 mia. EUR), hvoraf ca. tre fjerdedele ville gå til HDW, som skulle levere maskineri, trykkomponenter og følsomme elektroniksystemer. Desuden skulle den første undervandsbåd bygges på HDW's værft i Kiel⁽³³⁾. Dette projekt ville derfor ikke generere megen aktivitet og indkomst for HSY i de første år⁽³⁴⁾.

(45) I betragtning af, at det ikke lykkedes at opbygge en stor og rentabel ordrebog i 1997, 1998 og i de første måneder af 1999 må ledelsen og enhver investor, der havde analyseret værftets situation, have erkendt senest i de første måneder af 1999, at værftet ikke ville have et tilstrækkeligt aktivitetsniveau i 1999 og 2000 til at dække sine omkostninger, og at værftet i disse år ville notere store tab og derved reducere sin nettoegenkapital til et lille beløb⁽³⁵⁾. Under disse omstændigheder kunne det ikke længere forventes, at rentabiliteten ville blive genoprettet⁽³⁶⁾. Som et subsidiært element bemærker Kommissionen, at det fremgik af den første rapport, som de græske myndigheder havde udarbejdet vedrørende investeringsplanens gennemførelse, at kun en lille del af planen var blevet gennemført den 30. juni 1999. Foruden de kommercielle problemer skred moderniseringen af anlæggene langsomt frem⁽³⁷⁾. Endelig bemærker Kommissionen, at de truende finansielle vanskeligheder gav anledning til strid mellem værftets uafhængige ledelsesteam (dvs. Brown & Root, som blev udpeget i september 1996) og de ansatte/aktionærerne. Navnlige fastholdt ledelsen, at det var nødvendigt at foretage en yderligere nedskæring af arbejdsstyrken på grund af det lave aktivitetsniveau. Fagforeningslederne var imod en sådan reform, og det lykkedes dem at afsætte ledelsesteamet⁽³⁸⁾. En sådan begivenhed, som medførte en manglende kontinuitet i ledelsen og viste vanskeligheden ved at gennemføre tilstrækkelige reformer på værftet, var et yderligere element, som havde afholdt en markedsøkonomisk investor fra at yde lån til HSY.

(46) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at det fra den 30. juni 1999 ikke længere var rimeligt at forvente en genoprettelse af rentabiliteten. Kommissionen mener derfor, at ingen bank fra det tidspunkt havde accepteret at yde lån til værftet, end ikke til høje rentesatser, og at ingen bank havde accepteret at stille en garanti, end ikke til gengæld for et højt garantigebyr. Eftersom HSY ikke havde opnået et lån eller en garanti på markedet, udgør ethvert lån eller enhver garanti, der er ydet efter den 30. juni 1999, automatisk støtte. Enhver garanti, som måtte blive anset for at være uforenelig, og som stadig er i kraft, skal straks bringes til ophør, og ethvert lån skal straks tilbagebetales. Tilbagebetalingen — efter den normale tidsplan, der er fastsat i lånekontrakten, og på grundlag denne beslutning — af ethvert

lån, der er ydet efter den 30. juni 1999, er imidlertid ikke tilstrækkelig til at genoprette den oprindelige situation, eftersom HSY indtil tilbagebetalingstidspunktet har haft midler til rådighed, som det ikke normalt havde opnået på markedet. For at genoprette den oprindelige situation bør denne fordel, hvis størrelse kun kan anslås ved hjælp af rentesatsen på et meget risikobetonet lån, derfor også opvejes. For perioden fra udbetalingen af lånet til HSY og indtil HSY's tilbagebetaling heraf skal Kommissionen derfor kræve betaling af forskellen mellem den rentesats, som HSY faktisk har betalt, og en rentesats, som teoretisk er passende for et lån, der er forbundet med en meget høj risiko. Med hensyn til fastsættelsen af sidstnævnte rentesats bemærker Kommissionen, at risikopræmien ifølge Kommissionens meddelelse om metoden for fastsættelse af referencesatsen og kalkulationsrenten kan sættes op til 400 basispoint over referencesatsen, »hvis ingen privat bank havde accepteret at yde det omhandlede lån«, hvilket er situationen i dette tilfælde. I en række beslutninger har Kommissionen fundet, at en præmie på 600 basispoint over referencesatsen var et tilstrækkeligt minimum til at afspejle en situation, der er forbundet med en høj risiko⁽³⁹⁾. Kommissionen finder, at dette udgør minimummet for lån i den foreliggende situation. Med hensyn til statsgarantier, der er ydet efter den 30. juni 1999, vil Kommissionen anvende samme tilgang: For perioden fra udbetalingen af det garanterede lån og indtil garantiens ophør — hvad enten det er efter den normale tidsplan, der er fastsat i garantikontrakten, eller på grundlag denne beslutning — vil Kommissionen kræve betaling af forskellen mellem omkostningen ved det garanterede lån (rentesats betalt til banken plus betalt garantipræmie) og referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint.

- (47) Til støtte for sin påstand om, at lånene og garantierne fra staten og ETVA kunne have været ydet på samme vilkår af en privat bank, fremlagde HSY den første Deloitte-rapport⁽⁴⁰⁾. I afsnit 5 i denne rapport analyserer Deloitte HSY's kreditværdighed i 1999 og i de følgende år. Det konkluderes, at »virksomheden alternativt kunne have optaget lån eller fået garantiskrivelser hos et andet ikke-tilknyttet finansieringsinstitut (dvs. uden nogen anden forbindelse end det almindelige kommercielle samarbejde) i undersøgelsesperioden.«⁽⁴¹⁾ Kommissionen bemærker, at det ikke forklares i rapporten, hvordan denne konklusion kan stemme overens med den omstændighed, at HSY's forsøg på at skaffe midler fra andre finansieringsinstitutter ikke lykkedes⁽⁴²⁾. Endvidere bemærker Kommissionen, at analysen indeholder en række fejl⁽⁴³⁾, som i betydelig grad påvirker konklusionen.

3.1.3. Koncernintern analyse

- (48) Alle lån og garantier, der er omfattet af denne procedure, blev ydet af ETVA eller af staten. De græske myndigheder har gjort gældende, at eftersom ETVA og den græske stat

(via ETVA) var aktionærer i HSY, kunne lånene og garantierne betragtes som koncerninterne transaktioner. I denne forbindelse har Grækenland fremført to påstande:

- For det første er det normalt, at et moderselskab yder lån til sit datterselskab på gunstige vilkår. Den fordel, der indrømmes datterselskabet, øger således værdien af moderselskabets aktiepost. Selv hvis Kommissionen finder, at ETVA og staten ydede lån og garantier til en pris under markedsprisen, havde dette derfor været acceptabelt for en markedøkonomisk investor i en lignende situation. Disse lån og garantier ville derfor ikke udgøre støtte.
- For det andet er det normalt, at et moderselskab yder lån til sit kriseramte datterselskab. En sådan långivning har til formål at bevare værdien af moderselskabets aktiepost. Selv hvis Kommissionen skulle finde, at ingen privat bank havde ydet lån til HSY i en vis periode, fordi værfets situation var for dårlig, bør lån og garantier fra ETVA og staten ikke desto mindre anses for at være acceptable for en privat investor under lignende omstændigheder. Disse lån og garantier ville derfor ikke udgøre støtte.

- (49) Efter Kommissionens opfattelse er Grækenlands konklusioner ikke korrekte.

- (50) For det første gør Kommissionen opmærksom på følgende to elementer. I det første tilfælde havde ingen markedøkonomisk investor bragt sig i ETVA's situation. Det skal f.eks. erindres, at da ETVA købte HSY i 1985, var den en udviklingsbank, som handlede efter instruks fra regeringen for at undgå lukning af en virksomhed af stor betydning for den græske økonomi⁽⁴⁴⁾. For at holde HSY i live foretog ETVA en kapitaltilførsel i 1986, som Kommissionen anså for at udgøre støtte⁽⁴⁵⁾. I 1995

bevarede ETVA »en majoritetsbesiddelse på 51 %« i HSY, da det ifølge Grækenland var »begrundet med forsvarsmæssige interesser«, i overensstemmelse med artikel 10 i direktiv 90/684/EØF. I det andet tilfælde bemærker Kommissionen, at det under hensyntagen til alle de foranstaltninger, som er gennemført af staten (herunder de foranstaltninger, der er gennemført af ETVA, eftersom de kan tilregnes staten, hvilket vil blive påvist senere i denne beslutning,) til fordel for HSY — og navnlig den gentagne og store statsstøtte til HSY i perioden indtil 2002 — klart fremgår, at staten i perioden indtil 2002 ikke har handlet som en markedsøkonomisk investor. Den har til stadighed tilvejebragt den omfattende finansielle støtte, som var nødvendig for at holde HSY i live, og dette har været meget dyrt. Eftersom staten (via ETVA) befandt sig i den situation, at den kun var aktionær i HSY, fordi den handlede som offentlig myndighed, der var rede til at bevare HSY's aktiviteter for enhver pris, og eftersom den aldrig har handlet som en markedsøkonomisk investor, der ønsker at tjene penge gennem sin aktiepost i HSY, er påstanden om, at ETVA og staten handlede på en for en markedsøkonomisk investor acceptabel måde, da de for lave rentesatser (eller garanti-gebyrer) i forbindelse med den finansiering (lån og garantier), som de ydede til HSY, blev opvejet af en stigning i værdien af aktierne i HSY, derfor ikke troværdig. Eftersom staten (herunder ETVA) aldrig har handlet som en investor, der forsøger at opnå fortjeneste, men tværtimod accepterede at holde HSY i live til en høj pris, burde Grækenland og HSY i det mindste have underbygget deres påstand med en detaljeret analyse, som viser, at staten og ETVA som aktionær i HSY virkelig kunne forvente en kapitalgevinst (dvs. en stigning i aktiernes værdi), der var højere end de »mistede indtægter« (dvs. den for lave rentesats eller den for lave garanti-gebyr). Eftersom der ikke er forelagt en sådan analyse, og eftersom HSY og Grækenland fremførte deres tvivlsomme og hypotetiske påstand uden at underbygge den, afviser Kommissionen uden yderligere analyse deres påstand om, at staten (herunder ETVA) handlede som en markedsøkonomisk investor, da den finansiering, der var ydet på gunstige vilkår, førte til en stigning i værdien af aktierne i HSY, som var tilstrækkelig til at opveje de »mistede indtægter«.

(51) For det andet er der, selv hvis ovenstående ræsonnement blev afvist, og de koncerninterne aspekter analyseres (dvs. den potentielle stigning i værdien af aktierne i HSY), omfattende beviser for, at de transaktioner, som ETVA foretog, ikke havde været acceptable for en markedsøkonomisk investor, som havde en aktiepost på 51 % i HSY.

(52) Ved udgangen af 1995 blev 49 % af ejerskabet til HSY overdraget til de ansatte i HSY. Den pris, som de ansatte skulle betale for at købe denne aktiepost på 49 %, blev

fastsat på det tidspunkt. I de følgende år, hvor ETVA og staten tilvejebragte finansiering til HSY til en pris under det, som en (ikke-tilknyttet) privat bank havde forlangt, kom 49 % af stigningen i HSY's værdi som følge af disse besparelser (dvs. HSY betalte lavere rentesatser) derfor de øvrige aktionærer i HSY til gode. Kun 51 % af den fordel (nedsættelse af de rentesatser og de garanti-gebyrer, der skulle betales), som ETVA og staten indrømmede HSY, kom dem selv til gode i form af en stigning i HSY's værdi. Ingen markedsøkonomisk investor havde accepteret at give de øvrige aktionærer i HSY en sådan gave. For at undgå at miste midler til fordel for disse andre aktionærer havde en markedsøkonomisk investor forlangt samme rentesats som (ikke-tilknyttede) private banker. De græske myndigheders første påstand er derfor ubegrundet.

(53) Med hensyn til perioden efter 30. juni 1999, på et tidspunkt, hvor ingen privat bank havde tilvejebragt finansiering til HSY, fordi risikoen for konkurs var for stor, gælder samme ræsonnement. Navnlig havde en fornuftig investor, som kun ejer 51 % af en virksomhed, i det mindste anmodet de øvrige aktionærer om at tilvejebringe finansiering i forhold til deres aktiepost i HSY. Hvis disse øvrige aktionærer ikke havde midlerne til at tilvejebringe denne finansiering, havde en fornuftig investor i det mindste forhandlet om tilvejebringelsen af finansiering mod til gengæld at få en større aktiepost i HSY. Ved at tilvejebringe en betydelig finansiering til HSY uden medfinansiering eller uden indrømmelser fra de øvrige aktionærer påtog man sig en høj risiko for at redde værdien af aktier, som ejes af en anden. Ingen markedsøkonomisk investor havde under lignende omstændigheder accepteret at give de øvrige aktionærer en sådan gave⁽⁴⁶⁾. De græske myndigheders anden påstand skal derfor afvises.

3.2. Horisontalt spørgsmål 2: Tilregnelser af ETVA's adfærd til staten

(54) Flere af de 16 foranstaltninger, der analyseres i denne beslutning, blev ikke ydet direkte af staten. De blev ydet af den statsejede bank ETVA. Eftersom Grækenland, HSY og TKMS/GNSH anfægter, at disse foranstaltninger kan tilregnes staten, mens Elefsis og Piræus Bank bekræfter det, skal dette spørgsmål analyseres.

(55) Disse foranstaltninger blev ydet af ETVA mellem 1996 og 2002. I henhold til retspraksis kan sådanne foranstaltninger kun anses for at udgøre statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, hvis staten var i stand til at kontrollere ETVA, og hvis de offentlige myndigheder »på den ene eller den anden måde [har været] impliceret i vedtagelsen af disse foranstaltninger«⁽⁴⁷⁾.

- (56) ETVA, hvis initialer står for Industrial Development Bank of Greece, blev oprettet i 1964 efter fusionen af tre organisationer (Industrial Development Organisation, Economic Development Financing Organisation og Tourist Credit Organisation). Foretagendet blev omdannet til et statsligt selskab ved lov 1369/1973. Siden 1973 har det derfor opereret som en statsejet bank. Ifølge Grækenland ⁽⁴⁸⁾ »var hovedformålet som udviklingsbank ifølge ETVA's vedtægter fremme af landets udvikling gennem finansiering af produktionsaktiviteter i den græske økonomi (turisme, industriproduktion osv.)«. ETVA var den eneste udviklingsbank i Grækenland. ETVA bestræbte sig derfor på at spille en afgørende rolle i landets økonomiske og regionale udvikling ved at finansiere virksomheder, udvikle landets regionale infrastruktur, tilvejebringe risikovillig kapital og deltage i virksomheder med strategisk betydning for den græske økonomi. Efter finansielle vanskeligheder som følge af disse aktiviteter blev bankens rekapitalisering, omstrukturering og modernisering i 1995 en topprioritet for den græske regering. Dette skete på grundlag af et femårigt program inden for rammerne af lov 2359/95. Foruden statens tilvejebringelse af kapital på 427 mia. GRD var det formålet med omstruktureringen at gennemføre en ny strategi, ændre organisationsstrukturen og formulere moderne forretningsgange, som tager hensyn til de aktuelle konkurrencevilkår. Som følge heraf »udviklede ETVA foruden sine udviklingsaktiviteter kommercielle banktjenester, navnlig fra og med 1997« ⁽⁴⁹⁾.
- (57) I 1999 besluttede staten, som ejede alle aktierne i ETVA, at lade banken notere på børsen i Athen og udbød 24 % af sin aktiekapital til offentligheden. Staten besluttede at videreføre bankens privatisering yderligere og nedbringe statens andel til under 50 %. Der blev gennemført en udbudsprocedure, og Piraeus Bank blev valgt. Den 20. marts 2002 blev aktier svarende til 57,7 % af ETVA's kapital overført til Piraeus Bank ⁽⁵⁰⁾.
- (58) Med hensyn til statens mulighed for at kontrollere ETVA bemærker Kommissionen, at ETVA indtil udgangen af 1999 var fuldt ud ejet af den græske stat. Staten havde en majoritetsbesiddelse indtil overførslen af hovedparten af andelen til Piraeus Bank den 20. marts 2002. Staten var derfor i stand til at kontrollere ETVA i det mindste indtil den 20. marts 2002. Dette viser også, at der blev anvendt statsmidler i forbindelse med de foranstaltninger, som gennemførtes af ETVA.
- (59) Med hensyn til statens inddragelse i vedtagelsen af de forskellige foranstaltninger bemærker Kommissionen følgende:
- For det første bemærker Kommissionen, at de tre vigtigste beslutninger vedrørende ETVA's aktiepost i HSY, ikke blev truffet uafhængigt af ETVA's ledelse, idet disse beslutninger blev truffet af staten og gennemført af ETVA. Da ETVA købte det konkursramte HSY i 1985, var dette således en beslutning truffet af staten ⁽⁵¹⁾. ETVA gennemførte blot denne statslige beslutning og foretog hurtigt en stor kapitaltilførsel til HSY, som Kommissionen anså for at være statsstøtte ⁽⁵²⁾. Dette viser, at forholdet mellem ETVA og HSY fra begyndelsen har været et forhold, hvor staten har ydet støtte til en virksomhed, som — med hensyn til beskæftigelse og aktiviteter — var vigtig for den græske stat. Den anden væsentlige beslutning var ETVA's salg af 49 % af HSY's kapital til de ansatte, som blev vedtaget ved lov 2367/1995 ⁽⁵³⁾. Desuden indfører denne lov betydelige omstrukturingsforanstaltninger for HSY ⁽⁵⁴⁾ (og tildeler værftet meget store støttebeløb). Den tredje væsentlige begivenhed var privatiseringen af HSY i 2001-2002 (dvs. ETVA skulle sælge sin resterende aktiepost på 51 % i HSY). Denne privatisering blev besluttet ved afgørelse nr. 14/3-1-2001 truffet af det relevante tværministerielle privatiseringsudvalg og fandt sted inden for rammerne af den græske privatiseringslov 2000/91. Dette fremgik tydeligt af det udbudsmateriale, som blev udleveret til de interesserede investorer/bydende af Alpha Finance, som var den bank, der forestod salget af HSY på vegne af staten og sælgerne (ETVA og de ansatte). Det fremgår ligeledes af udbudsmaterialet af 2. april 2001, at staten vil udvælge den foretrukne bydende sammen med sælgerne. De tre afgørende beslutninger vedrørende ETVA's aktiepost i HSY blev derfor truffet af staten.
 - Foruden sin direkte inddragelse ved disse tre lejligheder ydede staten meget store støttebeløb i perioden 1995-2002. Staten afskrev gæld på 54,52 mia. GRD (160 mio. EUR) vedrørende civile aktiviteter — denne eftergivelse blev godkendt ved beslutning C 10/94 — og gæld på 46,35 mia. GRD (136 mio. EUR) vedrørende militære aktiviteter. Som anført i beslutning N 401/1997 havde staten også til hensigt at yde investeringsstøtte på 7,8 mia. GRD (22,9 mio. EUR). Som led i udbudsproceduren i 2001 vedtog den græske stat lov 2941/2001, som indeholdt en omfattende finansiell støtte med henblik på at fremme privatiseringen af HSY (se betragtning 33 i denne beslutning). Som Kommissionen anførte i beslutning

N 513/2001, forpligtede staten sig f.eks. til at betale 118 mio. EUR som incitamenter til at anspore ansatte til at forlade virksomheden ad frivillighedens vej. Ved at yde stor og gentagen støtte tilkendegav staten klart, at den fandt HSY's overlevelse meget vigtig i politisk henseende ⁽⁵⁵⁾.

— Endelig bemærker Kommissionen, at staten tildelte strategiske forsvarskontrakter til HSY i løbet af disse år, f.eks. bygningen af undervandsbådene. Staten havde derfor en direkte interesse i at overvåge HSY's aktiviteter og sikre videreførelsen af værftets drift.

(60) Ved at bestemme størrelsen af ETVA's aktiepost i HSY, ved til stadighed at yde stor finansiel støtte til HSY, og fordi den tildelte militære kontrakter af stor betydning for Grækenlands sikkerhed, tilkendegav den græske stat meget klart, at den tillagde HSY's aktiviteter stor betydning og overvågede værftets situation nøje. I denne generelle sammenhæng finder Kommissionen, at der ikke kan rejses tvivl om, at ETVA's adfærd kan tilregnes staten indtil ETVA's privatisering i marts 2002. Under disse omstændigheder var det således umuligt for ETVA's ledelse over for HSY at udvikle en udlånspolitik, som ikke havde været i overensstemmelse med statens strategi med konstant støtte. Det havde navnlig været umuligt for ETVA at træffe en beslutning, som ville give HSY finansielle problemer. F.eks. kunne ETVA ikke have forlangt en høj rentesats (dvs. et højt »spread« over interbankrenten) på de lån, den ydede til HSY, eftersom dette have forringet HSY's finansielle situation, hvilket havde været politisk uacceptabelt for staten. Tilsvarende kunne ETVA ikke have afslået at yde et lån, som HSY havde brug for til at finansiere sine aktiviteter ⁽⁵⁶⁾. ETVA havde med andre ord intet andet valg end at forholde sig i overensstemmelse med statens politik med en stærk og fortsat støtte til HSY. Kommissionen konkluderer derfor, at alle de foranstaltninger, som ETVA har gennemført i forhold til HSY (lån, garantier, kapitaltilførsler osv.), automatisk kunne tilregnes staten, og at det ikke er nødvendigt at fremlægge yderligere beviser for statens inddragelse på det tidspunkt, hvor hver af disse foranstaltninger blev vedtaget af ETVA. Kommissionen konkluderer derfor, at de forskellige foranstaltninger, som ETVA har gennemført, kan tilregnes staten.

(61) Som subsidieargumenter bemærker Kommissionen også følgende elementer, som bekræfter, at ETVA's adfærd kan tilregnes staten.

(62) For det første solgte ETVA i 1995 kun 49 % — og således ikke 100 % — af aktierne i HSY til de ansatte. »Grækenland påberåbte sig sine militære behov inden for skibsbygning som begrundelse for at bevare 51 % af værftet i overensstemmelse med direktivets artikel 10«. Artikel 10, stk. 3, i Rådets direktiv 90/684/EØF foreskriver således, at »[t]rods pligten i stk. 2 til at afhænde skibsværfter ved salg, har den græske regering tilladelse til at bevare en majoritetsbesiddelse på 51 % i ét skibsværft, hvis dette kan begrundes med forsvarsmæssige interesser.« ⁽⁵⁷⁾ Dette viser, at ETVA's aktiepost på 51 % i HSY havde til formål at gøre det muligt for staten at kontrollere HSY med henblik på at beskytte Grækenlands forsvarsinteresser. Det er klart, at ETVA's ledelse i denne forbindelse ikke kunne have udviklet et forhold til HSY, der var baseret på kommercielle vilkår. Enhver beslutning vedrørende tilvejebringelsen af finansiering til HSY og vilkårene for denne finansiering kunne ikke gå imod Grækenlands forsvarsinteresser. Kommissionen kan navnlig ikke se, hvordan ETVA's ledelse kunne have afvist at yde finansiering til HSY eller kunne have forlangt en høj rentesats i forbindelse med disse finansieringer. Hvis det var Grækenlands mål at beskytte forsvarsinteresser, kan man desuden antage, at staten faktisk direkte overvågede enhver væsentlig beslutning, som HSY's ledelse traf, eller enhver beslutning, som ETVA traf vedrørende den finansiering, der blev tilvejebragt til HSY.

(63) For det andet kan det konkluderes, eftersom ETVA's opgave som »udviklingsbank« var fastlagt af staten, at alle ETVA's aktiviteter, der blev gennemført inden for rammerne af denne opgave, kunne tilregnes staten. På samme måde fremgår det af retspraksis, at »karakteren af [virksomhedens] aktiviteter og om disse udøves på markedet under normale konkurrencevilkår med deltagelse fra private erhvervsdrivende« ⁽⁵⁸⁾ kan have betydning for at analysere tilregnelsen af foranstaltninger, der er truffet af en virksomhed. I denne forbindelse erkender de græske myndigheder, at »ETVA fra og med sin oprettelse ikke fungerede som en normal kommerciel bank, men som et særligt udviklingskreditinstitut, der hovedsagelig var aktivt inden for langfristede lån og spillede en afgørende rolle i landets økonomiske og regionale udvikling«. ⁽⁵⁹⁾ I denne forbindelse minder Kommissionen om, at ETVA købte HSY i 1985. ETVA's inddragelse i HSY blev derfor udviklet inden for rammerne af denne opgave som »udviklingsbank« og ikke inden for rammerne af dens kommercielle aktiviteter, som tidligst blev påbegyndt i 1997. Eftersom ETVA indtil da skulle støtte HSY inden for rammerne af sin opgave som »udviklingsbank«, kunne ETVA ikke pludselig fra 1997 ophøre med at tilvejebringe de lån og garantier, som HSY havde behov for, og lade værftet gå konkurs. I denne forbindelse minder Kommissionen om, at ETVA i anden halvdel af 1990'erne fik tilladelse til at udvikle kommercielle aktiviteter ved siden af sine udviklingsaktiviteter og ikke til erstatning for sine udviklingsaktiviteter, som skulle videreføres.

- (64) For det tredje kan ifølge retspraksis »virksomhedens juridiske status — det være sig, om den henhører under den offentlige ret eller privatrettens regler for selskaber«⁽⁶⁰⁾ have betydning for at vise tilregnelsen. Eftersom det er ETVA's hovedformål som en statsejet udviklingsbank at fremme landets udvikling ved at finansiere den græske økonomi, var den i denne henseende ikke omfattet af bankdirektiver⁽⁶¹⁾. Først da ETVA's aktier blev noteret på børsen i Athen den 12. januar 2000, blev ETVA omfattet af de almindelige tilsynsregler, der gælder for kommercielle banker.
- (65) For det fjerde bemærker Kommissionen, at staten i perioden 1996-2002 var særlig opmærksom på ETVA's aktiviteter. Staten vedtog således lov 2359/95 med henblik på at omstrukturere ETVA og tilførte hundrede af milliarder af drachmer i denne forbindelse. I 1999 besluttede den at notere en del af kapitalen på børsen i Athen. Et år senere besluttede den at privatisere hovedparten af ETVA's kapital. Denne privatisering blev tilendebragt i 2002. Dette viser, at staten i perioden 1996-2002 var dybt interesseret i ETVA's aktiviteter. Lånene og garantierne til HSY var tilstrækkeligt store⁽⁶²⁾ til, at beslutningerne om ydelsen heraf ikke kunne træffes af ETVA's ledelse uden støtte eller direkte ordre fra ETVA's eneaktionær.
- (66) Kommissionen har ovenfor vist, at der blev anvendt statsmidler i forbindelse med alle de foranstaltninger, som ETVA gennemførte i perioden forud for salget af ETVA til Bank Piraeus i marts 2002, og at alle de foranstaltninger, som ETVA gennemførte i forhold til HSY, kunne tilregnes staten. I sin individuelle vurdering af hver af de foranstaltninger, som ETVA gennemførte, vil Kommissionen derfor ikke længere påvise disse to punkter.
- (67) Kommissionen vil kun behandle disse to spørgsmål igen i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E18c, da nogle parter har gjort gældende, at denne foranstaltning blev ydet af ETVA i maj 2002, dvs. efter Piraeus Banks køb af ETVA.
- 3.3. Horisontalt spørgsmål 3: Støtteforanstaltninger, der delvist har finansieret HSY's militære aktiviteter**
- (68) I sit svar på beslutningen om at udvide proceduren har Grækenland gjort gældende, at flere af de foranstaltninger, som Kommissionen har undersøgt, har støttet værftets militære aktiviteter. Grækenland har derfor hævdet, at de er omfattet af EF-traktatens artikel 296 og ikke kan vurderes — og endnu mindre tilbagesøges — i henhold til statsstøtteregele.
- (69) Kommissionen skal derfor vurdere, om nogle foranstaltninger helt eller delvist kan falde ind under anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 296.
- (70) Ingen af parterne i denne procedure har anfægtet, at HSY har civile og militære aktiviteter. I de seneste femten år har den primære civile aktivitet været reparation af civile skibe. HSY har også bygget rullende materiel og skrog til civile skibe. HSY's militære aktiviteter har bestået i bygning og reparation af militære skibe og undervandsbåde for den græske marine.
- (71) Kommissionen minder om, at beslutningen om at udvide proceduren allerede har identificeret de foranstaltninger, der udelukkende støttede værftets militære aktiviteter. Det konkluderes i beslutningen om at udvide proceduren, at disse foranstaltninger udelukkende er omfattet af EF-traktatens artikel 296 og ikke er omfattet af statsstøtteregele. Beslutningen om at udvide proceduren er ikke blevet anfægtet ved Domstolen.
- (72) Nogle af de statslige støtteforanstaltninger, der er omfattet af denne beslutning, var ikke tiltænkt en bestemt aktivitet, dvs. de var ikke øremærket til at finansiere et givet projekt. Kommissionen skal derfor afgøre, i hvilket omfang disse statslige støtteforanstaltninger har været til fordel for de militære aktiviteter, og i hvilket omfang de har været til fordel for de civile aktiviteter. Denne beregning kompliceres af, at HSY ikke førte særskilte regnskaber for de civile aktiviteter og for de militære aktiviteter. Under disse omstændigheder vil Kommissionen basere sin analyse på de to aktiviteters relative størrelse. Den skal derfor vurdere den relative vægt af hver aktivitet. Kommissionen bemærker, at enhver støtte fra staten (f.eks. finansiering, kapitaltilførsel) til HSY (som ikke skal finansiere en bestemt aktivitet) samtidig har dækket tidligere tab (dvs. tab opstået i forbindelse med tidligere kontrakter) og gjort det muligt for værftet at finansiere fremtidige aktiviteter. Med henblik på at afgøre, i hvilket omfang en given støtte fra staten har været til fordel for de civile og de militære aktiviteter, finder Kommissionen derfor, at analysen ikke må begrænses til fordelingen mellem civile og militære aktiviteter (dvs. den relative vægt af hver aktivitet) i det år, hvor støtten blev ydet, men at det er nødvendigt at beregne den gennemsnitlige fordeling mellem disse to aktiviteter over en tilstrækkelig lang periode. Den omstændighed, at de to aktiviteters relative vægt varierer stærkt fra det ene år til de næste, gør det også berettiget at anvende et gennemsnit over en årrække. Et givet år er således måske ikke repræsentativt for den gennemsnitlige fordeling mellem de to aktiviteter på mellemlang og lang sigt.

- (73) Inden for rammerne af proceduren for tilbagesøgning af støtte, der blev anset for ulovlig og uforenelig ved beslutning C 40/02, har Grækenland gjort gældende, at de civile aktiviteter tegnede sig for 25 % af HSY's aktiviteter og de militære aktiviteter for 75 % af aktiviteterne. Til underbygning af denne påstand fremlagde Grækenland data vedrørende arbejdstimer og omsætning (dvs. salgs-værdi) i forbindelse med de to aktiviteter i årene 1997-2005⁽⁶³⁾. Inden for rammerne af denne procedure har Grækenland ikke anfægtet disse tal. Desuden havde Kommissionen allerede accepteret en fordeling mellem civile og militære aktiviteter på henholdsvis 25 % og 75 % i beslutning N 513/01, som ikke er blevet anfægtet ved Domstolen. På baggrund af ovenstående vil Kommissionen tage udgangspunkt i, at de civile aktiviteter tegnede sig for 25 % af HSY's aktiviteter og de militære aktiviteter for 75 % af aktiviteterne.
- (74) Med hensyn til HSY's militære aktiviteter har Kommissionen konsekvent i tidligere beslutninger accepteret, at støtten hertil ikke er omfattet af statsstøttereglerne⁽⁶⁴⁾. Kommissionen gentog denne vurdering i betragtning 86-90 i beslutningen om at udvide proceduren. Eftersom de foranstaltninger, som denne beslutning vedrører, blev ydet til HSY (dvs. HSY som helhed) i samme periode som den periode, der er analyseret i disse tidligere beslutninger, må det konkluderes, at den del af disse foranstaltninger, der har støttet HSY's militære aktiviteter, også er omfattet af EF-traktatens artikel 296 og ikke omfattet af statsstøttereglerne.
- (75) Ved vurderingen af hver foranstaltning for sig vil Kommissionen undersøge, om den udelukkende har støttet HSY's civile aktiviteter, eller om den blev ydet til HSY uden at blive øremærket til et bestemt formål⁽⁶⁵⁾:

— Hvis kun de civile aktiviteter blev støttet, mener Kommissionen, at EF-traktatens artikel 296 ikke finder anvendelse, og at hele foranstaltningen kan vurderes efter EF-traktatens artikel 87.

— Hvis HSY som helhed blev støttet, mener Kommissionen, at eftersom 75 % af værftets aktiviteter vedrører militærproduktion, var 75 % af støtten fra staten til fordel for de militære aktiviteter og er omfattet af EF-traktatens artikel 296. De resterende 25 % af statsstøtten kan vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4. FORANSTALTNINGERNE: BESKRIVELSE, BEGRUNDELSE FOR INDLEDNING AF PROCEDUREN, MODTAGNE BEMÆRKNINGER, VURDERING OG KONKLUSION

- (76) Med hensyn til bemærkningerne fra Grækenland og fra interesserede parter bemærker Kommissionen, at de

omfatter meget forskellige argumenter. F.eks. har klageren Elefsis i sine mange henvendelser til Kommissionen gjort gældende, at der er en lang række grunde til, at foranstaltningerne bør betragtes som uforenelig støtte. Tilsvarende har Grækenland, HSY og TKMS/GNSH gjort gældende i deres på hinanden følgende henvendelser til Kommissionen, at der er en lang række grunde til, at foranstaltningerne kan betragtes som forenelige med fællesmarkedet.

- (77) I henhold til EF-traktatens artikel 253 skal en kommissionsbeslutning begrundes. Kommissionen er imidlertid ikke forpligtet til at besvare alle de argumenter, der er fremført af parterne. Denne beslutning vil derfor udtrykkeligt kun behandle de væsentligste punkter, som parterne har rejst. Beslutningen vil navnlig ikke behandle nogle af de af parterne fremførte argumenter, som er klart uforenelige med de faktiske omstændigheder, som er i modstrid med bemærkninger, som den samme part har fremført i sine andre henvendelser, eller som klart kan afvises på grundlag af de faktiske omstændigheder og den vurdering, der fremgår af denne beslutning.
- (78) Da denne undersøgelse omfatter et betydeligt antal foranstaltninger, er det vigtigt at nummerere dem for at lette læsningen og undgå forveksling. De fire foranstaltninger, der er omfattet af beslutningen om at indlede proceduren, vil derfor blive nummereret P1-P4. De 12 foranstaltninger, der er omfattet af beslutningen om at udvide proceduren, vil beholde det nummer, de hver især fik i den beslutning, men med et foranstillet E.

4.1. Misbrug af investeringsstøtte godkendt i 1997 (foranstaltning P1)

4.1.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (79) Ved beslutning N 401/97 godkendte Kommissionen investeringsstøtte på 7,8 mia. GRD (22,9 mio. EUR), som Grækenland havde anmeldt den 20. juni 1997. I den pågældende beslutning blev støtten vurderet på grundlag af artikel 6 »Investeringsstøtte« i kapitel III »Støtte til omstrukturering« i Rådets direktiv 90/684/EØF, hvori det hedder: »Der må ikke ydes investeringsstøtte [...], medmindre den er kædet sammen med en omstrukturingsplan, som ikke medfører nogen forøgelse af skibsværftets skibsbygningskapacitet [...]. En sådan støtte kan ikke ydes til skibsreparationsværfter, medmindre den er kædet sammen med en strukturlægningsplan, der indebærer en nedskæring af den samlede skibsreparationskapacitet«. Ifølge beslutning N 401/97 er der udarbejdet en forretningsplan, som tager sigte på at genoprette værftets konkurrenceevne gennem øget produktivitet og modernisering. Den første søjle i denne plan er en omfattende omorganisering og nedskæring af arbejdsstyrken. Navnlig vil antallet af arbejdsdagere

blive reduceret til 2 000 ved udgangen af 1997, og der vil blive indført mere fleksible arbejdsmetoder. Ifølge beslutning N 401/97 var hovedparten af nedskæringen af arbejdsstyrken allerede blevet gennemført på det tidspunkt, hvor beslutningen blev truffet, hvilket vil bidrage til at øge produktiviteten. Den anden søjle i omstrukturingsplanen er et investeringsprogram, som tog sigte på at erstatte gammelt og forældet udstyr med ny, opdateret teknologi. Ifølge beslutningen vil værftet i henhold til planen genoprette rentabiliteten ved afslutningen af forretningsplanen, dvs. i 2000. De samlede omkostninger ved investeringsprogrammet blev anslået til 15,62 mia. GRD (45,9 mio. EUR). Det fremgår af beslutningens beskrivende del, at dette program vil blive finansieret på følgende måde: statsstøtte på 7,81 mia. GRD (22,9 mio. EUR), en forøgelse af aktiekapitalen på 3,13 mia. GRD (9,2 mio. EUR) og banklån på 4,67 mia. GRD (13,7 mio. EUR). Kapitalforhøjelsen vil blive foretaget i samme forhold som kapitalfordelingen, dvs. 51 % fra ETVA og 49 % fra de ansatte i HSY. Det fremgår endvidere af beslutningen, at banklånene vil blive optaget på normale markedsvilkår uden statsgarantier. I sin vurdering bemærker Kommissionen, at der ifølge omstrukturingsplanen ikke er tale om nogen forøgelse af skibsbygningskapaciteten, men en nedskæring af skibsreparationskapaciteten. Kommissionen bemærker også, at støtteintensiteten (50 %) holder sig inden for den regionalstøtteintensitet, der er tilladt for Grækenland. Intensiteten er også berettiget ud fra den pågældende omstrukturingsomfang.

4.1.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (80) Brevvekslingen mellem Grækenland og Kommissionen forud for procedurens indledning er beskrevet i kapitel 1 »Sagsforløb« i denne beslutning.
- (81) I beslutningen om at indlede proceduren udtrykte Kommissionen tvivl om, hvorvidt den investeringsstøtte, der var godkendt ved beslutning N 401/97, kunne være blevet misbrugt. For det første bemærkede Kommissionen, at investeringsplanen kun var gennemført delvist og med betydelige forsinkelser. De græske myndigheder godkendte flere forlængelser af fristen til at gennemføre investeringsplanen efter den 31. december 1999 uden at forelægge spørgsmålet for Kommissionen. For det andet synes selskabet, selv om investeringsprogrammet ifølge beslutning N 401/1997 vil blive finansieret af banklån optaget på normale markedsvilkår uden statsgarantier, at have opnået lån fra en statsejet bank med rentesatser, der ikke svarer til markedsværdier, og det ser ud til, at et af lånene var omfattet af en statsgaranti. For det tredje indsendte de græske myndigheder ikke de årlige rapporter om planens gennemførelse, som de skulle i henhold til beslutning N 401/97. På grund af disse tre tilsidesættelser af beslutning N 401/97 synes investeringsstøtten at være blevet misbrugt.

4.1.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (82) Elefsis har understreget, at det jordskælv, der blev påberåbt som begrundelse for forsinkelsen, først indtraf i september 1999. Dette er fire måneder inden afslutningen af den periode, der var fastsat til at gennemføre investeringsplanen, nemlig den 31. december 1999. Ved udgangen af 1999 havde HSY kun gennemført en lille del af investeringsplanen. Dette viser, at HSY allerede havde oplevet betydelige forsinkelser i gennemførelsen af planen, inden jordskælvet indtraf, og at HSY heller ikke kunne have afsluttet investeringsprogrammet rettidigt, hvis jordskælvet ikke var indtruffet. Tilsvarende fandt HSY's privatisering, der blev påberåbt som begrundelse for en forsinkelse, sted længe efter udgangen af 1999 og kunne derfor ikke begrunde HSY's manglende overholdelse af beslutning N 401/97. Endelig har Elefsis gjort gældende, at eftersom HSY modtog et lån, der var garanteret af staten, og lån, der ikke var på armslængdevilkår, er vilkårene i beslutning N 401/97 blevet tilsidesat. Denne yderligere støtte og investeringsstøtten bør derfor tilbagesøges.
- (83) HSY fremsatte de samme bemærkninger som Grækenland; disse er opsummeret i næste afsnit.

4.1.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (84) I deres brev af 20. oktober 2004 har de græske myndigheder bekræftet, at de oprindeligt fastsatte datoen den 31. december 1999 som frist for afslutningen af investeringsplanen. I december 1999 foretog de den første kontrol af gennemførelsen af planen, som vedrørte HSY's udgifter indtil den 30. juni 1999. Det viste sig, at de beløb sig til 2,7 mia. GRD (8,1 mio. EUR), svarende til 17,7 % af de samlede udgifter i forbindelse med investeringsprogrammet. Den 27. juni 2001 godkendte de græske myndigheder en forlængelse indtil den 31. december 2001 for gennemførelsen af investeringen, fordi jordskælvet den 7. september 1999 havde forårsaget skader på værftets faciliteter og forsinket gennemførelsen af investeringsplanen. Ved beslutning af 28. december 2001 godkendte de græske myndigheder endnu en forlængelse indtil den 30. juni 2002, da investeringsplanen måtte fastfrys på grund af privatiseringsprocessen, som blev påbegyndt i januar 2001 (og blev endeligt afsluttet den 31. maj 2002). Da de græske myndigheder foretog den anden kontrol i 2002, fastslog de, at HSY's indtægter indtil den 31. december 2001 beløb sig til 9,8 mia. GRD (28,9 mio. EUR), eller 63 % af de samlede investeringsomkostninger. Ved beslutning af 14. juni 2002 godkendtes en ny forlængelse indtil den 30. juni 2004. Ved beslutning af 23. juli 2003 godkendte myndighederne en ændring af investeringsplanen. Ved denne lejlighed anmodede virksomheden om at fjerne nogle af de investeringsudgifter, der var godkendt i forbindelse med den anden kontrol. Disse udgifter var

forskid vedrørende investeringer, som selskabet havde besluttet ikke at omfatte af investeringsplanen. Det samlede beløb, der var godkendt efter den anden kontrol, blev derfor nedsat til 23,3 mio. EUR, eller 50,75 % af de samlede omkostninger. Ved brev af 30. juni 2004 anmodede værftet om en ny forlængelse indtil den 31. december 2004. Investeringsstøtten er ikke hidtil blevet udbetalt til værftet.

- (85) De græske myndigheder har gjort gældende, at de ved godkendelsen af forlængelserne i god tro antog, at de handlede inden for rammerne af Kommissionens godkendelsesbeslutning, og at det vedrørte eksisterende støtte, hvor ny anmeldelse ikke var påkrævet. De fandt, at det var urealistisk ikke at give mulighed for en forlængelse af en investeringsplan af en sådan størrelse og et sådant omfang, ikke mindst i forbindelse med et værft, som ikke havde nogen erfaring med gennemførelse af en sådan plan, hvilket Kommissionen selv har erkendt i sin godkendelsesbeslutning. De har også gjort gældende, at de underrettede Kommissionen om forlængelsen i november 2002. Ændringen af investeringsplanen, som de godkendte i 2003, ændrede ikke den godkendte støttes karakter, indhold eller formål. Den havde blot til formål at tilpasse planens indhold til de nye omstændigheder: privatiseringen af værftet, de nye kontrakter af helt ny art (undervandsbåde), jordskælvet i 1999 og den teknologiske udvikling. De græske myndigheder kan heller ikke se, hvordan forlængelserne kunne indvirke på indholdet af støtten og derfor dens forenelighed. Endelig har de gjort gældende, at Kommissionen bør undersøge foreneligheden af forlængelsen af investeringsplanen på grundlag af punkt 52 i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽⁶⁶⁾ (i det følgende »rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999«). I dette tilfælde bør støtten anses for at være forenelig, eftersom rentabiliteten ifølge den reviderede plan vil blive genoprettet inden for rimelig periode, nemlig inden den 30. juni 2004. De græske myndigheder har navnlig gjort gældende, at forsinkelsen ikke er forårsaget af selskabet, men af force majeure (jordskælv i 1999 og privatisering af selskabet). Endelig vil princippet om »engangsstøtte« ikke blive tilsidesat, da støtten ville blive gennemført i forbindelse med tilpasningen af en eksisterende omstrukturingsplan.

- (86) Vedrørende den manglende indsendelse af årlige rapporter om gennemførelsen af investeringsplanen er Grækenland af den opfattelse, at denne omstændighed ikke er af tilstrækkelig betydning til at forhindre en ændring af planen.

4.1.5. Vurdering

4.1.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (87) Inden der foretages en vurdering af foreneligheden efter EF-traktatens artikel 87 og 88, skal det undersøges, om EF-traktatens artikel 296 finder anvendelse. I denne henseende bemærker Kommissionen følgende elementer. For det første var investeringsstøtten blevet anmeldt af Grækenland i 1997 i overensstemmelse med proceduren i EF-traktatens artikel 88, stk. 3. Ved at anmelde støtten anerkendte Grækenland, at investeringsplanen hovedsagelig vedrørte HSY's civile aktiviteter (dvs. skibsreparation og skibsbygning), fordi hvis planen havde vedrørt militære aktiviteter og havde været vigtig for den nationale sikkerhed, kunne Grækenland på daværende tidspunkt have påberåbt sig EF-traktatens artikel 296 og havde ikke behøvet at anmelde denne investeringsstøtte⁽⁶⁷⁾. Endvidere anfægtede Grækenland ikke den godkendelsesbeslutning, hvori Kommissionen vurderede den anmeldte støtte i henhold til statsstøttereglerne. Endelig har Grækenland ikke påberåbt sig artikel 296 i sine bemærkninger til beslutningen om at indlede proceduren. De forudgående elementer er tilstrækkelige til at konkludere, at investeringsplanen ikke berørte Grækenlands sikkerhedsinteresser, og at enhver støtte, der finansierer investeringsplanen, kan behandles i henhold til statsstøttereglerne i EF-traktatens artikel 87 og 88.

4.1.5.2. Spørgsmålet, om der foreligger misbrug af støtte

- (88) Den tvivl, der er rejst i tre henseender i beslutningen om at indlede proceduren, vil blive analyseret nedenfor.
- (89) Med hensyn til tilsidesættelsen af betingelsen om, at lån skal optages på markedsvilkår og uden statsgarantier, finder Kommissionen, at denne tilsidesættelse har indflydelse på foreneligheden af sidstnævnte foranstaltninger og ikke investeringsstøttens forenelighed. Formålet med en sådan betingelse er således at undgå, at der ydes yderligere støtte til fordel for investeringsprogrammet (dvs. for at undgå kumulering af støtte over den intensitet, der er fastsat i beslutning N 401/97). Som det vil blive forklaret senere i denne beslutning finder Kommissionen under alle omstændigheder på basis af andre retlige grunde, at statsgarantien til HSY udgør uforenelig støtte, som skal tilbagesøges. Med hensyn til lånene finder Kommissionen ligeledes, at støtteelementet skal tilbagesøges. Da støtteelementerne vil blive tilbagesøgt, vil den oprindelige situation blive genoprettet, og HSY's finansieringsomkostninger vil ikke være lavere end

markedssatsen. Ved hjælp af disse tilbagesøgninger vil formålet med betingelsen i beslutning N 401/1997 med andre ord blive opfyldt, nemlig at undgå, at der ydes yderligere støtte i form af finansiering til HSY under markedsprisen. Kommissionen afviser derfor Elefsis' førnævnte påstand om, at både støtteelementet i lånene og garantien og den investeringsstøtte, der er godkendt ved beslutning N 401/97, er blevet tilbagesøgt.

(90) Med hensyn til den i beslutningen om at indlede proceduren anførte manglende årlige rapportering finder Kommissionen, at den omstændighed, at der ikke er indsendt årlige rapporter, ikke som sådan udgør misbrug af støtten. Det ændrer således ikke støttens karakteristika, dens virkning eller investeringsprogramets karakteristika. Da Grækenland imidlertid ikke har fremsendt disse oplysninger rettidigt og derfor ikke har underrettet Kommissionen om forsinkelserne på det tidspunkt, hvor de indtraf, har Kommissionen været afskåret fra at træffe en beslutning om disse spørgsmål på det rigtige tidspunkt. Denne manglende indsendelse af rapporter indebærer derfor, at bevisbyrden ligger hos Grækenland — det påhviler Grækenland at bevise, at Kommissionen havde godkendt de på hinanden følgende forlængelser af fristen for at gennemføre investeringsprogrammet.

(91) Med hensyn til den forsinkede gennemførelse af investeringsplanen, som var den væsentligste tvivl, der blev rejst i beslutningen om at indlede proceduren, er Kommissionen nået til følgende konklusion. Ved beslutning N 401/97 godkendte Kommissionen støtte til fordel for investeringer, som var »kædet sammen med en omstruktureringsplan«, i overensstemmelse med kapitel III »Støtte til omstrukturering« i direktiv 90/684/EØF. Som anført i beskrivelsen af forretningsplanen i beslutning N 401/97 var investeringsplanen faktisk ikke blot kædet sammen med omstruktureringen; den var selv den ene af de to søjler i omstruktureringen, da værftet ikke havde foretaget nogen investeringer i de tidligere år og havde behov for at erstatte »gammelt og forældet udstyr med ny teknologi« for at genoprette konkurrenceevnen. I punkt 2.1 i brev af 20. oktober 2004 har de græske myndigheder bekræftet, at investeringsprogrammet havde til formål at genoprette HSY's konkurrenceevne ved hjælp af bedre produktivitet og modernisering for at blive en konkurrencedygtig virksomhed på nationalt og internationalt plan. Grækenland har også bekræftet, at formålet var at erstatte forældet udstyr, der ikke benyttes, med nyt udstyr med moderne teknologi. Det fremgår derfor af beslutning N 401/97 selv såvel som af brevene fra Grækenland, at investeringsprogrammet spillede en afgørende rolle i omstruktureringsplanen og i genoprettelsen af rentabiliteten⁽⁶⁸⁾. Eftersom den var »kædet sammen med en omstruktureringsplan« og af afgørende betydning for genoprettelsen af rentabiliteten, er det klart, at gennemførelsen af investeringsprogrammet ikke kunne forsinkes betydeligt. Gennem-

førelsen heraf var således presserende for at gøre det muligt at genoprette rentabiliteten. Kommissionen godkendte derfor en støtte til fordel for et investeringsprogram, som skulle gennemføres inden for en bestemt frist; den godkendte ikke en støtte til fordel for et investeringsprojekt, der gennemføres i fremtiden.

(92) Med hensyn til den nøjagtige tidsfrist for gennemførelsen af dette investeringsprogram fremgik den fastlagte tidsplan ikke af beslutning N 401/97. Det er kun anført i beslutning N 401/97, at »værftets rentabilitet vil være genoprettet ved afslutningen af forretningsplanen, år 2000«. I deres brev af 20. oktober 2004 har de græske myndigheder anført, at investeringsprogrammet ifølge den ministerielle afgørelse af december 2007 om ydelse af støtten skulle være afsluttet senest den 31. december 1999⁽⁶⁹⁾. Denne dato fremgår imidlertid ikke af beslutning N 401/97. Kommissionen konkluderer, at investeringsprogrammet ifølge beslutning N 401/97 skulle være afsluttet senest ved udgangen af 2000.

(93) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at det var vigtigt at overholde datoen den 31. december 2000 for at sikre, at omstruktureringsplanen blev en succes. Endvidere kunne enhver investering, der blev gennemført længe efter 2000, ikke anses for at være kædet sammen med den omstruktureringsplan, der er beskrevet i beslutning N 401/97, i overensstemmelse med direktiv 90/684/EØF.

(94) Efter denne analyse af beslutning N 401/97 skal Kommissionen undersøge, om den havde godkendt en forlængelse af fristen til at foretage investeringerne, hvis Grækenland havde anmodet herom og underrettet Kommissionen korrekt om forsinkelserne. I september 1999 ødelagde et jordskælv delvist følgende af værftets faciliteter: mure, tage, vinduer, tre bygningers struktur, rør, el-netværk, skibsbroer og kranskiner. Grækenland har gjort gældende, at jordskælvet tvang værftet til at standse investeringsplanen og fokusere på reparationen af disse skader.

(95) Værftet, som begrundede forsinkelsen med jordskælvet, anmodede i november 2000 om en første udsættelse af fristen for at afslutte investeringsprogrammet indtil den

31. december 2001. Spørgsmålet er, om Kommissionen havde accepteret denne anmodning, hvis den havde modtaget den. Kommissionen bemærker, at hvis den havde anvendt punkt 52 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999, havde den ikke godkendt den første forlængelse, eftersom den omstrukturingsplan, der var godkendt i 1997, klart var blevet utilstrækkelig til at genoprette rentabiliteten i betragtning af den situation, der gjorde sig gældende i november 2000, og der på daværende tidspunkt ikke forelå nogen anden omstrukturingsplan, der muliggjorde en genoprettelse af rentabiliteten. Kommissionen tvivler imidlertid på, at den ville have anvendt punkt 52 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999, eftersom støtten ikke var blevet godkendt på grundlag af disse rammebestemmelser, eftersom der ikke var tale om en »ændring« af planens indhold, men blot en udsættelse af fristen for at afslutte investeringerne, og eftersom der ikke var nogen klare bestemmelser vedrørende ændringen af fristen for at afslutte investeringerne i beslutning N 401/97 og i direktiv 90/684/EØF. Da et kraftigt jordskælv endvidere er en begivenhed, der ikke er værftets og de græske myndigheders ansvar, og som er usædvanlig og ikke knyttet til økonomien og virksomheden, ville Kommissionen formentlig have fundet, at den kunne forsvare nogle måneders udsættelse. Desuden er det en vanskelig ting at gennemføre en investeringsplan, hvilket i givet fald kan nødvendiggøre nogle yderligere måneder. Selv om ét år er en lang udsættelse, er det derfor rimeligt at antage, at Kommissionen kunne have accepteret forlængelsen.

- (96) Med hensyn til den anden forlængelse, som de græske myndigheder godkendte, begrundede Grækenland og HSY denne med privatiseringen af værftet, hvor investeringsplanen blev fastfrosset ⁽⁷⁰⁾. Forsinkelsen i forbindelse med gennemførelsen af investeringsprogrammet var med andre ord et resultat af en bevidst beslutning om at suspendere gennemførelsen. Kommissionen kan absolut ikke godkende en forlængelse af fristen til at gennemføre investeringsprogrammet, når det bevidst blev besluttet at standse gennemførelsen i flere kvartaler af et år. Som tidligere konkluderet var det af afgørende betydning, at tidsplanen for gennemførelsen af omstrukturingsplanen blev overholdt. Kommissionen godkendte støtte til fordel for en bestemt omstrukturingsplan, der skulle gennemføres på et bestemt tidspunkt. Subsidiært bemærker Kommissionen, at hvis forlængelser efter den 31. december 2001 blev accepteret, ville omstrukturingsperioden blive så lang, at de investeringer, der blev foretaget efter det tidspunkt, ikke kunne anses for at være »kædet« — som omhandlet i direktiv 90/684/EØF — sammen med den omstrukturering, der blev påbegyndt allerede i 1996. Den omstrukturingsplan, der blev godkendt i 1997, var utilstrækkelig til at afhjælpe værftets vanskelige finansielle situation i årene fra 2001. Endvidere blev der i 2001-2002 gennemført betydelige

omstrukturingsforanstaltninger, som var nye og ikke indgik i den omstrukturingsplan, der er beskrevet i beslutning N 401/97 (f.eks. en yderligere nedskæring af arbejdsstyrken). På baggrund af ovenstående er Kommissionen af den opfattelse, at den ikke havde godkendt en forlængelse af investeringsperioden efter den 31. december 2001.

- (97) Kommissionen konkluderer derfor, at enhver støtte til fordel for investeringsudgifter efter den 31. december 2001 ikke er omfattet af beslutning N 401/97.
- (98) Grækenland har gjort gældende, at selv om Kommissionen finder, at støtten til fordel for nogle investeringsudgifter ikke er omfattet af beslutning N 401/97, bør denne støtte alligevel anses for at være forenelig som omstrukturingsstøtte på grundlag af rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999. Kommissionen skal derfor analysere, om støtten til fordel for de investeringsudgifter, som HSY har afholdt efter den 31. december 2001, kunne anses for at være forenelig. Kommissionen bemærker, at der ikke hersker tvivl om, at HSY var en kriseramt virksomhed efter den 31. december 2001. F.eks. var de tab, der var akkumuleret i de foregående år, så store, at nettoegenkapitalen var negativ. Enhver støtte, der blev ydet til selskabet, og navnlig støtte til fordel for moderniseringen af forældet udstyr, skulle derfor have været betragtet som omstrukturingsstøtte. Kommissionen finder imidlertid, at selskabet ikke opfyldte betingelserne for at modtage støtte i henhold til rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999. F.eks. blev princippet om »engangsstøtte« i punkt 48 i disse rammebestemmelser tilsidesat, da Grækenland allerede havde ydet omstrukturingsstøtte til HSY ved ministeriel afgørelse af december 1997. Den investeringsstøtte, der blev godkendt ved beslutning N 401/97, var således omstrukturingsstøtte i henhold til direktiv 90/684/EØF og i henhold til beslutning N 401/97 selv. Punkt 48 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999 giver mulighed for en undtagelse fra princippet om »engangsstøtte« under »ekstraordinære og uforudseelige omstændigheder«. Kommissionen kan ikke se, hvilke ekstraordinære og uforudseelige omstændigheder der kunne begrunde, at der blev ydet omstrukturingsstøtte til fordel for investeringsudgifter efter den 31. december 2001. Som tidligere konkluderet kan jordskælvet i september 1999 begrunde en begrænset udsættelse i forbindelse med gennemførelsen af investeringsplanen. Men det er ikke årsagen til udsættelsen af gennemførelsen af investeringsplanen efter den

31. december 2001. Med hensyn til fastfrysningen af planen i privatiseringsprocessen opfylder den ikke definitionen på »ekstraordinære og uforudseelige omstændigheder«. Grækenland har gjort gældende, at princippet om »engangsstøtte« ikke var tilsidesat, eftersom støtten ville blive ydet som led i tilpasningen af en eksisterende omstrukturingsplan. Som der er gjort udførligt rede for, finder Kommissionen, at de investeringer, der er foretaget efter den 31. december 2001, ikke er en del af det investeringsprogram, der er beskrevet i beslutning N 401/1997. Desuden fremgår det af punkt 52 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999, at »den ændrede plan skal vise, at virksomhedens rentabilitet vil blive genoprettet inden for en rimelig frist«. Ifølge den oprindelige plan skulle værftets rentabilitet være genoprettet senest i 2000. Kommissionen finder derfor, at den planlagte genoprettelse af rentabiliteten i juni 2004 var en for lang udsættelse i forhold til den oprindelige plan og ikke længere var inden for en rimelig frist. Endelig bemærker Kommissionen, at en accept af en så lang forlængelse af omstrukturingsperioden ville være ensbetydende med en omgåelse af princippet om »engangsstøtte«.

- (99) Kommissionen konkluderer derfor, at støtten til fordel for de investeringsudgifter, der er afholdt indtil den 31. december 2001 og vedrører det investeringsprogram, der er beskrevet i beslutning N 401/97, kan anses for at være omfattet af beslutning N 401/97. Enhver anden støtte er ikke omfattet af beslutning N 401/97. Desuden er enhver anden støtte til fordel for andre investeringsudgifter, som HSY har afholdt, uforenelig med fællesmarkedet. Da Grækenland har oplyst, at investeringsstøtten endnu ikke er blevet udbetalt til HSY, skal ingen støtte tilbagesøges fra HSY.

4.2. Lån på 4,67 mia. GRD (13,72 mio. EUR) ydet i 1999 og dækket af en statsgaranti (foranstaltning P2)

4.2.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (100) Grækenland har oplyst, at dette otteårige lån på 4,67 mia. GRD (13,72 mio. EUR) blev ydet af ETVA til at finansiere investeringsprogrammet ⁽⁷¹⁾. Ved beslutning af 8. december 1999 ydede staten en garanti og forlangte et årligt garantigebyr på 100 basispoint. Lånet blev optaget den 29. december 1999 og udbetalt til HSY i på hinanden følgende rater fra denne dato og indtil den 26. oktober 2000, op til et samlet beløb på 12,76 mio. EUR ⁽⁷²⁾. Rentesatsen var ATHIBOR (EURIBOR fra den 1. januar 2001) plus 25 basispoint. Den 31. maj 2002 blev statsgarantien og lånet forlænget indtil den 30. juni 2009 og rentesatsen forhøjet med 100 basispoint. Tilbagebetalingen af kapitalen blev påbegyndt med en første betaling i december 2003.

4.2.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (101) Ifølge beslutningen om at indlede proceduren kunne statsgarantien udgøre statsstøtte, hvis forenelighed er

tvivlsom. Uanset om der er tale om støtte eller ej, fremgår det desuden af beslutning N 401/1997, at der til finansiering af investeringsprogrammet ville blive optaget banklån på normale markedsvilkår uden statsgarantier. Det ser derfor ud til, at statsgarantier per se var forbudt ved beslutning N 401/97.

4.2.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (102) Elefsis har fremsat følgende bemærkninger til foranstaltning P2, P3 og P4. Virksomheden har gjort opmærksom på, at banklånene til finansiering af HSY ifølge beslutning N 401/97 skulle optages på normale markedsvilkår uden statsgarantier. Det kan påvises, at alle tre lån blev ydet på armlængdevilkår. For det første blev disse lån ydet fra og med udgangen af 1999, hvor HSY's finansielle situation var katastrofal og indebar risiko for tilbagekaldelse af virksomhedens driftstilladelse. For det andet blev lånene ydet på et tidspunkt, hvor det var klart, at HSY ikke havde gennemført sin omstrukturings-/investeringsplan og ikke havde overholdt vilkårene i beslutning N 401/1997. For det tredje havde HSY i betragtning af sin katastrofale finansielle situation og de manglende armlængdevilkår ikke været i stand til at optage disse lån i den private sektor.

4.2.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (103) De græske myndigheder (såvel som HSY) har gjort gældende, at statsgarantien ikke udgør statsstøtte og blev tilbudt på normale markedsvilkår. De baserer deres analyse på følgende elementer:

- Værftet kunne have optaget et lignende lån hos enhver anden bank ved at tilbyde andre sikkerhedstyper end en statsgaranti. Virksomheden kunne navnlig som sikkerhed have tilbudt nogle fordringer i forbindelse med store kontrakter eller nogle pantrettigheder i sine aktiver.
- Det årlige garantigebyr på 1 % er markedssatsen. Desuden er det ikke selektivt, eftersom den græske stat ydede forskellige garantier i den pågældende periode, og i nogle tilfælde var det gebyr, som staten forlangte, meget mindre.
- Selv hvis Kommissionen skulle finde, at garantigebyret lå under markedssatsen, handlede staten alligevel som en markedsøkonomisk investor, eftersom den var aktionær i HSY (via ETVA) og ville få fordel af genoprettelsen af rentabiliteten efter gennemførelsen af investeringsplanen.

— Den omstændighed, at lånet havde til formål at finansiere en investeringsplan, som var blevet godkendt af Kommissionen, burde have udgjort et tilstrækkeligt solidt grundlag for, at den långivende bank og kautionisten kunne forvente, at HSY ville være i stand til at tilbagebetale lånet.

— Lånet tilbagebetales og garantigebyret betales forskriftsmæssigt.

4.2.5. Vurdering

4.2.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (104) Inden der foretages en vurdering af foreneligheden efter EF-traktatens artikel 87, skal det undersøges, om EF-traktatens artikel 296 finder anvendelse. Kommissionen bemærker, at HSY på grundlag af beslutningen om ydelsen var forpligtet til at anvende det garanterede lån samt de to andre lån, der var omfattet af beslutningen om at indlede proceduren (dvs. foranstaltning P3 og P4), til finansieringen af investeringsprogrammet⁽⁷³⁾. Som konkluderet i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P1 er investeringsprogrammet ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296. Kommissionen finder derfor, at disse tre lån, der var øremærket til finansieringen af investeringsprogrammet, er omfattet af statsstøttereglerne og ikke EF-traktatens artikel 296.

4.2.5.2. Forekomst af støtte

- (105) Det skal først undersøges, om statsgarantien opfylder betingelserne for at være statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (106) For at vurdere, om der foreligger støtte i forbindelse med de forskellige garantier, der undersøges i denne beslutning, vil Kommissionen anvende meddelelsen fra Kommissionen om anvendelsen af EF-traktatens artikel 87 og 88 angående statsstøtte i form af garantier⁽⁷⁴⁾ (i det følgende »meddelelsen om garantier«), som blev offentliggjort i marts 2000. Som anført i dens afsnit 1.4 var formålet hermed imidlertid ikke en ændring af politikken, men snarere mere detaljeret at redegøre for den metode, som Kommissionen indtil da anvendte til at vurdere garantier. Principperne i meddelelsen om garantier kan derfor også anvendes til at vurdere de garantier, der er ydet inden marts 2000. I overensstemmelse med denne konklusion anvendte Kommissionen i beslutningen om at indlede proceduren meddelelsen om garantier til at vurdere foranstaltning P2. Grækenland anfægtede ikke denne anvendelse. Omvendt anvendte Grækenland den også til at vurdere foranstaltning P2⁽⁷⁵⁾.

- (107) For at en foranstaltning falder ind under artikel 87, stk. 1, skal den for det første omfatte statsmidler. Dette er tilfældet med hensyn til foranstaltning P2, da staten ved at yde denne garanti sætter statsmidler på spil.

- (108) For det andet skal det undersøges, om foranstaltningen er selektiv eller ej. Grækenland har gjort gældende, at staten har ydet forskellige garantier til andre virksomheder og også forlangt en præmie på 1 %. Grækenland fremlagde en liste over disse virksomheder. Efter Kommissionens opfattelse viser denne omstændighed ikke, at foranstaltningen var en generel foranstaltning. For at være en generel foranstaltning skal en foranstaltning gælde alle erhvervsdrivende på en medlemsstats område. Den skal reelt være åben for alle virksomheder på samme vilkår, og den må ikke i praksis kunne gøres mindre generel, f.eks. ved at staten har diskretionær beføjelse til at yde støtten, eller gennem andre faktorer, der begrænser dens virkning i praksis. Den foreliggende foranstaltning kan derfor ikke anses for at være en generel foranstaltning. Blot fordi visse virksomheder har modtaget en statsgaranti, betyder dette ikke, at alle virksomhederne kunne få en garanti. Grækenland har ikke påvist, at ydelsen af en statsgaranti er åben for alle erhvervsdrivende på samme vilkår. Desuden er alle virksomhederne på den liste, som Grækenland har fremlagt, statsejede virksomheder eller virksomheder, der udfører en række militære aktiviteter. Det lader derfor til, at private virksomheder ikke havde kunnet få en sådan garanti til finansieringen af deres normale aktiviteter. Grækenland anfører faktisk ikke det retsgrundlag, hvorpå finansministeren den 8. december 1999 besluttede at yde garantien. Det er sandsynligt, at det er lov 2322/1995, der er en selektiv foranstaltning, som det vil blive forklaret i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E12b.

- (109) For det tredje skal det påvises, at der foreligger en fordel. I overensstemmelse med punkt 2.2.2 i meddelelsen om garantier er der ingen formodning om støtte til långiveren, eftersom garantien blev ydet inden ydelsen af lånet og ikke »efterfølgende«. Det er derfor støtten til låntageren, der skal undersøges, som defineret i punkt 2.1.1 i meddelelsen om garantier. Grækenland har gjort gældende, at der ikke er tale om nogen fordel, eftersom HSY kunne have opnået et lignende lån ved at tilbyde en bank anden sikkerhed i stedet for en statsgaranti. Efter Kommissionens opfattelse behøver den ikke at undersøge, om HSY ved at tilbyde anden sikkerhed kunne have opnået dette lån eller ej. Kommissionen skal dog vurdere, om den faktiske transaktion, som staten har gennemført, nemlig ydelse af en garanti for et lån uden nogen sikkerhed, havde været acceptabelt for en markedsøkonomisk investor. En garanti for et lån, der er sikret ved et pant i aktiver eller ved overdragelse af fordringer, udgør en anden transaktion. Som anført i punkt 2.1.1 i meddelelsen om garantier er en af de potentielle fordele ved statsgarantien låntagerens

mulighed for at »stille mindre sikkerhed«. Selv om muligheden for at opnå finansiering ved at tilbyde mere sikkerhed skulle vurderes, har Kommissionen desuden allerede konkluderet i afsnit 3.1 i denne beslutning, at HSY ikke havde opnået lån eller garantier hos private banker efter den 30. juni 1999, selv hvis selskabet havde tilbudt banken sikkerhed. Kommissionen konkluderer, at eftersom statsgarantien blev ydet i december 1999, gav den HSY en fordel ved at tilvejebringe finansiering, som HSY ikke kunne have opnået på markedet.

- (110) Grækenland har også gjort gældende, at garantigebyret på 1 % var markedsprisen, og at der derfor ikke er tale om nogen fordel. Kommissionen bemærker, at Grækenland ikke fremlagde nogen markedsdata, som viser, at banker var rede til at yde en garanti til den pris. Grækenland fremlagde kun en liste over garantier, som staten havde ydet i samme periode til samme pris. Kommissionen forstår ikke, hvordan denne liste over statsgarantier kunne bevise, at det garantigebyr, der blev forlangt af HSY, er i overensstemmelse med markedet og ikke udgør støtte. Denne liste kan navnlig ikke betragtes som »en statsgarantiordning [, der] ikke udgør statsstøtte efter artikel 87, stk. 1«, da den, som garantien til fordel for HSY viser, ikke opfylder mange af betingelserne i punkt 4.3 i meddelelsen om garantier. Selv om et garantigebyr på 1 % kunne være i overensstemmelse med markedet for andre (sunde) virksomheder, ville dette endvidere ikke automatisk betyde, at det var tilfældet med hensyn til en kriseramt virksomhed som HSY.
- (111) Med hensyn til påstanden om, at et garantigebyr under markedsprisen kunne være acceptabelt for en privat investor under lignende omstændigheder, fordi Grækenland var aktionær i HSY, har Kommissionen allerede afvist denne påstand i afsnit 3.1 i denne beslutning.
- (112) Det fremgår også af afsnit 3.1, at der fra den 30. juni 1999 forelå tilstrækkelige oplysninger til at konkludere, at det ikke var lykkedes HSY at indgå nok skibsbygningskontrakter til at genoprette sin rentabilitet, og at det ville opleve store tab i 1999 og 2000. Mens den omstændighed, at lånet finansierede en investeringsplan, der var godkendt af Kommissionen i 1997, havde bestyrket en potentiel långiver i 1997 og 1998, havde det ikke bestyrket en bank i december 1999, eftersom det var klart, at forretningsplanen var slået fejl. Grækenlands argumentation i denne henseende må derfor afvises.
- (113) Endelig med hensyn til den omstændighed, at lånet, som Grækenland har gjort gældende, tilbagebetales i overensstemmelse med vilkårene i kontrakten, kan Kommis-

sionen ikke se, hvordan det kunne bevise, at en privat bank ville have ydet det pågældende lån. Det afgørende er således virksomhedens situation og de oplysninger, der var tilgængelige på det tidspunkt, hvor garantien blev ydet⁽⁷⁶⁾. Som et subsidiært element bemærker Kommissionen, at værftet i overensstemmelse med de oplysninger, der var tilgængelige på det tidspunkt, hvor garantien blev ydet, og på grundlag af hvilke det kunne forventes, at værftet ville notere alvorlige tab i de følgende år, virkelig har registreret store tab i de følgende år, og dens nettoegenkapital blev virkelig meget negativ. Desuden overlevede HSY kun (og er derfor i stand til at tilbagebetale lånet) på grund af den fortsatte støtte i form af statsstøtte.

- (114) På baggrund af ovenstående er Kommissionen af den opfattelse, at foranstaltningen giver HSY en fordel.
- (115) Denne selektive fordel fordrejer konkurrencen, fordi den tilvejebringer finansiering på et tidspunkt, hvor HSY ikke havde modtaget finansiering fra markedet og var kriseramt. Foranstaltningen bidrog derfor til at holde HSY i live og finansiere dets aktiviteter. Eftersom nogle af HSY's konkurrenter er etableret i andre medlemsstater⁽⁷⁷⁾, påvirker denne konkurrencefordrejning samhandelen mellem medlemsstaterne⁽⁷⁸⁾.
- (116) Da garantien opfylder alle betingelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, udgør den statsstøtte. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.
- (117) Da Kommissionen lige har påvist, at en selektiv fordel, som er tildelt HSY, fordrejer konkurrence og samhandel, vil Kommissionen ikke gentage analysen af, om der foreligger en fordrejning af konkurrencen og samhandelen, i sin vurdering af de resterende foranstaltninger.

4.2.5.3. Støttens forenelighed

- (118) Med hensyn til foreneligheden i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 2 og 3, bemærker Kommissionen, at ingen af bestemmelserne i artikel 87, stk. 2, og artikel 87, stk. 3, litra b) og d), finder anvendelse. Med hensyn til foreneligheden i henhold til artikel 87, stk. 3, litra a), c) og e), blev støtte til skibsbygning fra den 1. januar 1999 reguleret ved Rådets forordning (EF) nr. 1540/98 af 29. juni 1998 om nye regler for støtte til skibsbygningsindustrien⁽⁷⁹⁾ (i det følgende »forordning (EF) nr. 1540/98«). Eftersom det garanterede lån havde

til formål at finansiere en investeringsplan, der indgik i en omstrukturingsplan, og eftersom HSY desuden var kriseramt, bør statsgarantien vurderes på grundlag af artikel 5 i forordning (EF) nr. 1540/98. Det er klart, at foranstaltningen ikke opfylder betingelserne i denne artikel. Det fremgår navnlig af artikel 5, at omstrukturingsstøtte »undtagelsesvis [kan] betragtes som forenelig med fællesmarkedet, forudsat at den er i overensstemmelse med Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder«. De rammebestemmelser, der fandt anvendelse på det tidspunkt, hvor garantien blev ydet, var rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999, som var blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 9. oktober 1999⁽⁸⁰⁾ og trådte i kraft samme dag. Flere af de betingelser for godkendelse af støtte, der er anført i afsnit 3.2.2 i disse rammebestemmelser, er ikke opfyldt. F.eks. med hensyn til betingelse b) »Genoprettelse af virksomhedens rentabilitet« bemærker Kommissionen, at statsgarantien finansierede en investeringsplan, der indgik i en omstrukturingsplan, som i december 1999 var blevet fuldstændig utilstrækkelig til at genoprette HSY's rentabilitet på længere sigt. Med hensyn til betingelse d) »Støtten begrænses til et minimum« havde Kommissionen allerede fastslået i beslutning N 401/1997, at statsstøtte maksimalt kunne udgøre 50 % af investeringsomkostningerne, og at de resterende 50 % ville blive finansieret af midler fra aktionærerne og banklån optaget på markedsvilkår. Der kunne derfor ikke ydes yderligere støtte til fordel for investeringsplanen, da den maksimale støtteintensitet på 50 % i modsat fald ville blive overskredet. Statsgarantien tilsatte også princippet om »engangsstøtte« i afsnit 3.2.3 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999, da Kommissionen ved beslutning N 401/1997 havde godkendt investeringsstøtte, som i henhold til direktiv 90/684/EØF var en slags omstrukturingsstøtte. Denne støtte blev ydet til HSY ved ministeriel afgørelse af december 1997 (men som beskrevet i betragtning 84 i denne beslutning har Grækenland oplyst, at den endnu ikke er blevet udbetalt til HSY).

(119) På baggrund af ovenstående finder Kommissionen, at statsgarantien udgør ulovlig og uforenelig støtte, som skal tilbagesøges. Hvis statsgarantien stadig er i kraft, skal den straks bringes til ophør. Dette er imidlertid utilstrækkeligt til at genoprette den situation, der ville have foreligget uden støtte, eftersom HSY over en årrække har draget fordel af et lån, som det ikke havde modtaget uden statslig indgriben. Med henblik på at opveje denne fordel finder Kommissionen, i overensstemmelse med konklusionen i afsnit 3.1 i denne beslutning, at forskellen mellem de samlede omkostninger ved det garanterede lån (rentesats og garantipræmie) og referencsatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint bør betales for de år, hvori garantien løb.

(120) Efter Kommissionens opfattelse vil dette genoprette den situation, der havde eksisteret uden en statsgaranti. Tilsi-

desættelsen af forbuddet mod statsgarantier og finansiering under markedssatsen i beslutning N 401/97 er derved afhjulpet.

4.3. Lån på 1,56 mia. GRD (4,58 mio. EUR) ydet i 1999 (foranstaltning P3)

4.3.1. Beskrivelse af foranstaltningen

(121) I 1999 modtog HSY et lån på 1,56 mia. GRD (4,58 mio. EUR) fra ETVA, der som sikkerhed fik ret til betalingen af den første rate af den investeringsstøtte, der var godkendt ved N 401/97. Lånet blev optaget den 28. juli 1999 og udbetalt fuldt ud til HSY den følgende dag. Det løb oprindeligt indtil den 31. marts 2001. Efter på hinanden følgende forlængelser blev det tilbagebetalt den 2. august 2004. Rentesatsen var ATHIBOR (EURIBOR fra den 1. januar 2001) plus 100 basispoint⁽⁸¹⁾.

4.3.2. Begrundelse for indledning af proceduren

(122) I beslutningen om at indlede proceduren har Kommissionen anført, at lånet kunne udgøre støtte, hvis forenelighed er tvivlsom. Hvis det desuden viste sig, at dette lån var omfattet af en statsgaranti, ville dette være en tilsidesættelse af beslutning N 401/97, hvoraf det fremgik, at der til finansiering af investeringsprogrammet ville blive optaget banklån på normale markedsvilkår uden statsgarantier.

4.3.3. Bemærkninger fra interesserede parter

(123) Ud over de bemærkninger, der er anført ovenfor med hensyn til foranstaltning P2, har Elefsis gjort gældende, at eftersom foranstaltning P3 og P4 er blevet ydet på et tidspunkt, hvor det var klart, at HSY ikke havde gennemført sin omstrukturings-/investeringsplan og ikke havde overholdt vilkårene i beslutning N 401/97, var der en væsentlig risiko for, at den sikkerhed, der var stillet for disse lån, dvs. betalingen af den godkendte investeringsstøtte, var ulovlig og dermed ugyldig og ikke mulig at håndhæve.

4.3.4. Bemærkninger fra Grækenland

(124) De græske myndigheder (og HSY) har gjort gældende, at dette lån blev ydet på markedsvilkår. Navnlig er rentesatsen den samme som satsen i forbindelse med nogle lån, som ETVA havde ydet til andre virksomheder i denne periode. HSY kunne have optaget lån hos enhver anden bank, men foretrak logisk nok ETVA, som var dets aktionær. Desuden udgjorde sikkerhedsstillelsen i form af overdragelsen af fordringerne på den første rate af investeringsstøtten en sikkerhed, som var acceptabel for enhver bank. Endelig har Grækenland bemærket, at lånet blev tilbagebetalt fuldt ud til banken.

4.3.5. Vurdering

4.3.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (125) Kommissionen har allerede konkluderet i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P2, at foranstaltning P3 ikke er omfattet af EF-traktatens artikel 296. Den skal derfor vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.3.5.2. Forekomst af støtte

- (126) For det første bemærker Kommissionen, at lånet blev ydet af ETVA og ikke var dækket af en statsgaranti.

- (127) Med hensyn til foranstaltningens selektivitet har Grækenland bemærket, at andre virksomheder modtog lån fra ETVA til samme rentesatser. Som allerede forklaret i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P2, er en foranstaltning imidlertid kun en generel foranstaltning, hvis den opfylder strenge betingelser, som klart ikke er opfyldt i det foreliggende tilfælde. F.eks. er foranstaltningen ikke åben for alle virksomheder på samme vilkår, da rentesatserne varierer fra den ene låntager til den anden og afhænger af ETVA's beslutning om at yde et lån eller ej og på hvilket betingelser. Foranstaltningen er derfor selektiv.

- (128) Med hensyn til spørgsmålet, om der foreligger en fordel, bemærker Kommissionen, at dette lån blev ydet efter den 30. juni 1999, på et tidspunkt, hvor selskabet ikke længere havde adgang til lånemarkedet, som redegjort for i afsnit 3.1 i denne beslutning. Den omstændighed, at ETVA forlangte samme rentesats for nogle lån til andre virksomheder i den pågældende periode, beviser ikke, at denne rentesats havde været acceptabel for en privat bank under lignende omstændigheder. For det første er den rentesats, som en privat bank forlanger for et bestemt lån, afhængig af låntagerens kreditværdighed. Grækenland har ikke påvist, at der i forbindelse med de andre låntagere på listen var samme risiko for misligholdelse som i forbindelse med HSY. Kommissionen minder om, at HSY's situation var meget dårlig på det pågældende tidspunkt. Det er derfor sandsynligt, at en markedsøkonomisk investor havde forlangt en højere rentesats for lån til HSY end for lån til sunde virksom-

heder. For det andet ville den liste, som Grækenland har fremlagt, selv hvis risikoen for misligholdelse var lige så stor i forbindelse med de andre låntagere som i forbindelse med HSY, stadig være utilstrækkelig til, at det kan konkluderes, at denne rentesats var markedsprisen. Den liste, som Grækenland har fremlagt, indeholder således kun lån ydet af ETVA, som var en statsejet bank (og desuden en udviklingsbank), og det er derfor muligt, at de andre lån også indeholder et støtteelement. Det beviser derfor ikke, at de havde været acceptable for en privat bank.

- (129) De græske myndigheder har også hævdet, at sikkerhedsstillelsen i form af overførslen af fordringer på den første rate af investeringsstøtten udgjorde sikkerhed, som havde gjort lånet acceptabelt for enhver privat bank. Kommissionen bemærker, at ifølge den beslutning, hvorved staten godkendte investeringsstøtten, ville betalingen af den første rate af støtten finde sted, så snart det kompetente kontrolorgan havde konstateret, at investeringsudgifterne udgjorde 2,73 mia. GRD. Desuden skulle betalingen finde sted inden den 31. december 1999. Som det fremgik af den kontrol, som de græske myndigheder foretog i december 1999 (se bemærkninger fra Grækenland vedrørende foranstaltning P1), var man lige nået op på 2,73 mia. GRD den 30. juni 1999. Eftersom lånet blev ydet i juli 1999, og eftersom det på det tidspunkt formentlig allerede kunne vurderes, at tærsklen på 2,73 mia. GRD var blevet eller snart ville blive nået, kunne sandsynligheden for at modtage den første rate af støtten derfor ved første blik anses som meget stor. Der kunne imidlertid stadig opstå forskellige problemer, som ville forhindre betalingen af støtten. For det første var det i tilfælde af, at HSY gik konkurs, ikke sikkert, at de græske myndigheder havde accepteret at betale investeringsstøtten til en virksomhed, der havde indstillet driften⁽⁸²⁾. Banken ville i så fald skulle indlede kostbare og langvarige retssager for at inddrive midlerne. For det andet er det ikke sikkert, at de kompetente kontrolorganer havde accepteret at godkende de afholdte investeringsudgifter, således at tærsklen ikke ville blive nået rettidigt. For det tredje kunne der opstå andre administrative problemer. Dette er nøjagtig det, der faktisk skete⁽⁸³⁾, således at de græske myndigheder ikke betalte den første rate i flere år. Som anført i kapitel 1 »Sagsforløb« i denne beslutning anmodede Kommissionen om, da den senere fik kendskab til forsinkelsen i forbindelse med gennemførelsen af investeringsplanen, at betalingen af den støtte, der endnu ikke var blevet udbetalt til HSY, blev suspenderet. Kommissionen konkluderer, at statens betaling af den første rate af investeringsstøtten var sandsynlig, men ikke sikker. I betragtning af HSY's vanskelige situation havde en privat bank krævet sikkerhedsstillelse, som kunne håndhæves hurtigt og med sikkerhed, og havde ikke stillet sig tilfreds med sikkerhed, hvis værdi kunne være nul under visse omstændigheder. Kommissionen konkluderer derfor, at en privat bank ikke havde accepteret at yde dette lån. Som nævnt bekræftes dette af HSY's mislykkede forsøg på at skaffe midler fra markedsøkonomiske investorer.

(130) Grækenland har endvidere gjort gældende, at eftersom ETVA var aktionær i HSY, varetog den sine interesser ved at tilvejebringe dette lån til HSY. I afsnit 3.1.3 i denne beslutning har Kommissionen allerede afvist denne påstand.

(131) Endelig med hensyn til den omstændighed, at lånet er blevet tilbagebetalt, har Kommissionen allerede forklaret i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P2, hvorfor en sådan omstændighed ikke viser, at en privat bank havde accepteret at tilvejebringe denne finansiering til HSY på det pågældende tidspunkt.

(132) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at lånet giver HSY en fordel, eftersom det ikke kunne have opnået dette lån på markedet.

(133) Kommissionen konkluderer, at foranstaltning P3 udgør støtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.3.5.3. Støttens forenelighed

(134) Ligesom foranstaltning P2 skal denne foranstaltnings forenelighed vurderes i henhold til forordning (EF) nr. 1540/98. Da dette lån, som i forbindelse med foranstaltning P2, havde til formål at finansiere en investeringsplan, der indgik i en omstrukturingsplan, og da det blev ydet til en kriseramet virksomhed, bør det også betragtes som omstrukturingsstøtte, der er omfattet af artikel 5 i forordning (EF) nr. 1540/98. Det er klart, at foranstaltningen ikke opfylder betingelserne i denne artikel. Det fremgår navnlig af artikel 5, at omstrukturingsstøtte »undtagelsesvis [kan] betragtes som forenelig med fællesmarkedet, forudsat at den er i overensstemmelse med Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriserammede virksomheder«. De rammebestemmelser, der fandt anvendelse på det tidspunkt, hvor lånet blev ydet, var de rammebestemmelser, som var blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 23. december 1994⁽⁸⁴⁾ og trådte i kraft samme dag (i det følgende »rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1994«). Flere af de betingelser for godkendelse af støtte, der er anført i afsnit 3.2.2 i disse rammebestemmelser, er ikke opfyldt. F.eks. med hensyn til betingelse i) »Genoprettelse af virksomhedens rentabilitet« bemærker Kommissionen, at statsgarantien finansierede en investeringsplan, der indgik i en omstrukturingsplan, som i juli 1999 var blevet utilstrækkelig til at genoprette HSY's rentabilitet

på længere sigt. Med hensyn til betingelse iii) »Støtte i forhold til omstrukturingsomkostninger og -fordele« havde Kommissionen allerede fastslået i beslutning N 401/97, at statsstøtte maksimalt kunne udgøre 50 % af investeringsomkostningerne, og at de resterende 50 % ville blive finansieret af midler fra aktionærerne og banklån optaget på markedsvilkår. Der kunne derfor ikke ydes yderligere støtte til fordel for investeringsplanen, da den førnævnte intensitet på 50 % i modsat fald ville blive overskredet, og Kommissionen kunne ikke antage, at støtten står i forhold til »omstrukturingsomkostninger og -fordele«.

(135) På baggrund af ovenstående finder Kommissionen, at lånet udgør ulovlig og uforenelig støtte, som skal tilbagegesøges. Da HSY efter den 30. juni 1999 ikke kunne have optaget noget lån på markedet, skal hele lånet tilbagegesøges. Dette er imidlertid utilstrækkeligt til at genoprette den situation, der ville have foreligget uden støtte, eftersom HSY over en årrække har draget fordel af et lån, som det ikke havde modtaget uden statslig indgriben. Med henblik på at opveje denne fordel finder Kommissionen, i overensstemmelse med konklusionen i afsnit 3.1 i denne beslutning, at forskellen⁽⁸⁵⁾ mellem rentesatsen på lånet og referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint bør tilbagesøges for hvert år fra udbetalingen af lånet til HSY og indtil tilbagebetalingen heraf.

(136) Kommissionen bemærker, at staten i marts 2002 solgte hovedparten af ETVA's aktier til Piraeus Bank. Staten ejede derfor ikke længere ETVA i de sidste to år af lånet, som blev tilbagebetalt i 2004. Der kunne derpå rejses det spørgsmål (med hensyn til dette lån og med hensyn til de andre lån og garantier, som ETVA ydede inden marts 2002, og hvis varighed strakte sig efter marts 2002), om den del af støtte, der vedrører perioden efter marts 2002, bør tilbagebetales til ETVA i stedet for til staten. For at besvare dette spørgsmål minder Kommissionen om, at når staten yder et lån med en rentesats under markedssatsen, ydes støtten på det tidspunkt, hvor lånet optages, selv hvis fordelene først konkretiseres på hver rentebetalingsdato, når låntageren betaler en lavere rentesats⁽⁸⁶⁾. På samme måde falder markedsværdien af et lån, som har en rentesats, der ikke i tilstrækkelig grad afspejler låntagerens vanskeligheder, straks⁽⁸⁷⁾ efter undertegnelsen af lånekontrakten (dvs. ikke på de fremtidige datoer, hvor låntagerne betaler en rentesats under markedsrentesatsen). Ligeledes afhænger en banks værdi af værdien af dens aktiver og navnlig dens portefølje af eksisterende lån. Ydelsen af lån på vilkår, der ikke var i overensstemmelse med markedet, nedsatte derfor værdien af ETVA og reducerede følgelig den pris, som staten senere modtog, da den solgte aktierne i ETVA⁽⁸⁸⁾. Dette viser, at det er staten, der bærer omkostningerne ved disse støtteforanstaltninger, selv efter marts 2002.

4.4. Lån på 13,75 mio. EUR ydet i 2002 (foranstaltning P4)

4.4.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (137) Lånekontrakten mellem ETVA og HSY blev indgået den 31. maj 2002. Lånet var på 13,75 mio. EUR, dets varighed to år og dets rente EURIBOR plus 125 basispoint. Lånet ville blive anvendt som et forskud på anden og tredje rate af investeringsstøtten. Lånet blev sikret gennem overdragelse af betalingen af den anden og tredje rate af investeringsstøtten⁽⁸⁹⁾.

4.4.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (138) I beslutningen om at indlede proceduren har Kommissionen anført, at lånet kunne udgøre støtte, hvis forenelighed er tvivlsom. Hvis det desuden viste sig, at dette lån var omfattet af en statsgaranti, synes det at tilsidesætte beslutning N 401/97, hvoraf det fremgik, at der til finansiering af investeringsprogrammet ville blive optaget banklån på normale markedsvilkår uden statsgarantier.

4.4.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (139) Elefsis' bemærkninger til denne foranstaltning er de samme som bemærkningerne til foranstaltning P3.

4.4.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (140) De græske myndigheder har gjort gældende, at dette lån blev ydet på markedsvilkår. Navnlig er rentesatsen den samme som satsen i forbindelse med nogle lån, som ETVA havde ydet til andre virksomheder i denne periode. HSY kunne have optaget lån hos enhver anden bank, men foretrak logisk nok ETVA, som var dets aktionær. Desuden udgjorde sikkerhedsstillelsen i form af overdragelsen af fordringerne på den anden og tredje rate af investeringsstøtten en sikkerhed, som var acceptabel for enhver bank. Endelig blev lånet aldrig udbetalt til HSY, og det kunne derfor ikke udgøre støtte til HSY. Den omstændighed, at ETVA har afvist at udbetale lånet, da den blev klar over, at betalingen af investeringsstøtten var blevet »fastfrosset« af proceduremæssige grunde, og at betalingen af støtten var usikker, viser desuden, at ETVA handlede, som enhver anden bank ville have gjort.

4.4.5. Vurdering

4.4.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (141) Kommissionen har tidligere konkluderet i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P2, at foranstaltning P4 ikke er omfattet af EF-traktatens artikel 296. Den skal derfor vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.4.5.2. Forekomst af støtte

- (142) For det første bemærker Kommissionen, at lånet blev ydet af ETVA og ikke var dækket af en statsgaranti.
- (143) Kommissionen bemærker, at eftersom ETVA afviste at udbetale lånet til HSY, modtog HSY aldrig nogen midler i forbindelse med lånekontrakten. Der er derfor ikke tale om nogen fordel for HSY, og Kommissionen kan umiddelbart konkludere, at foranstaltningen ikke udgør støtte.
- (144) Følgende to elementer vedrørende foranstaltning P4 kan, selv hvis de er irrelevante for vurderingen heraf, rejse tvivl om gyldigheden af vurderingen af andre foranstaltninger. Kommissionen vil derfor analysere dem.
- (145) For det første har Grækenland gjort gældende, at den omstændighed, at ETVA på grund af risikoen for, at investeringsstøtten ikke ville blive udbetalt, besluttede ikke at udbetale lånet til HSY, viser, at ETVA handlede som en normal privat långiver og ikke indrømmede HSY en favorabel behandling. Kommissionen bemærker, at Grækenlands påstand ikke tager hensyn til den omstændighed, at da ETVA afviste at udbetale lånet, var den allerede under Piraeus Banks kontrol og ikke længere under statslig kontrol. Afvisningen af at udbetale lånet kan derfor ikke bruges som eksempel på ETVA's adfærd, da den var under statslig kontrol. Omvendt bekræfter dette, at en privat bank havde undgået udlån til HSY.
- (146) For det andet bemærker Kommissionen, at foranstaltning P4 har samme form for sikkerhed som foranstaltning P3. Foranstaltning P4 blev aftalt, da Piraeus Bank allerede havde overtaget ETVA. Dette viser imidlertid ikke, at foranstaltning P3 i realiteten var acceptabel for en privat bank. De to situationer er nemlig ikke sammenlignelige af flere grunde. Kommissionen bemærker f.eks., at da lånekontrakten blev undertegnet den 31. maj 2002, var det allerede kendt, og absolut for ETVA, som var aktionær i HSY indtil denne dato, at betalingen af investeringsstøtten var blevet »fastfrosset« af administrative grunde⁽⁹⁰⁾. Da ETVA undertegnede kontrakten den 31. maj 2002, var den derfor allerede i stand til at afvise at udbetale lånet⁽⁹¹⁾. Den vidste, at den havde mulighed for at afvise at udbetale lånet. Dette adskiller sig fra ETVA's situation, da banken undertegnede lånekontrakten i juli 1999. En anden forskel i forhold til foranstaltning P3 er, at da lånekontrakten blev undertegnet den 31. maj 2002, havde to internationale virksomheder afsluttet erhvervelsen af HSY og ville investere i selskabet. Erhvervelsen øgede mulighederne for selskabets overlevelse. En sådan erhvervelse havde ikke kunnet forudses i juli 1999.

4.5. Misbrug af støtte på 54 mia. GRD (160 mio. EUR) godkendt i 1997 (foranstaltning E7)

4.5.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (147) Den 15. juli 1997 vedtog Kommissionen, foruden beslutning N 401/97, hvorved investeringsstøtten godkendtes, beslutning C 10/94. Denne beslutning afsluttede proceduren efter artikel 88, stk. 2, ved i henhold til forordning (EF) nr. 1013/97 at godkende en gældsafskrivning på 54 mia. GRD (160 mio. EUR), som svarede til gælden vedrørende værftets civile aktiviteter. Den samtidige afskrivning af gælden vedrørende værftets militære aktiviteter er ikke blevet vurderet i henhold til statsstøttereglerne.

4.5.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (148) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, om to betingelser i beslutning C 10/94 er blevet tilsidesat. For det første var godkendelsen af gældsafskrivningen betinget af gennemførelsen af omstrukturingsplanen, hvoraf investeringsplanen var den ene af de to søjler. Som Kommissionen forklarede i beslutningen om at indlede proceduren (se beskrivelse af foranstaltning P1), tvivler Kommissionen på, at denne investeringsplan er blevet gennemført korrekt. For det andet forbyder beslutning C 10/94, at der ydes supplerende driftsstøtte til omstrukturingsformål. Kommissionen bemærker, at de forskellige foranstaltninger, der er omfattet af beslutningen om at udvide proceduren, synes at udgøre supplerende omstrukturingsstøtte. Det ser derfor ud til, at denne betingelse blev tilsidesat.

4.5.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (149) Elefsis har gjort gældende, at den tilsidesættelse af to betingelser, der blev anført i beslutningen om at indlede proceduren, udgør et gyldigt grundlag for at konkludere, at støtten blev misbrugt. Desuden har Elefsis gjort gældende, at privatiseringen i 1995 aldrig udgjorde en reel privatisering. Navnlig bar de ansatte aldrig nogen finansiell risiko som aktionærer, eftersom de kun betalte en lille del af det, de burde have betalt, og eftersom de beløb, som de faktisk betalte, blev fuldstændig tilbagebetalt af staten i forbindelse med privatiseringen i 2001-2002. Kommissionen bør anse manglen på en reel privatisering, som var en betingelse for eftergivelsen, for at være en yderligere tilsidesættelse af beslutning C 10/94.

4.5.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (150) I deres bemærkninger til beslutningen om at udvide proceduren har Grækenland og HSY⁽⁹²⁾ gjort gældende,

at forbuddet mod supplerende omstrukturingsstøtte kun gør enhver ny støtte ulovlig. Hvis dette forbud tilsidesættes, medfører dette ikke, at den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, bliver uforenelig. Desuden har Grækenland understreget, at beslutningen forbyder supplerende »driftsstøtte« (som defineret i artikel 5 i Rådets direktiv 90/684/EØF) til omstrukturering. Det har derfor bestridt, at det efter 1997 ikke kunne yde omstrukturingsstøtte til HSY.

- (151) Med hensyn til investeringsplanen har Grækenland og HSY hævdet, at beslutning C 10/94 ikke indeholdt en betingelse vedrørende gennemførelsen af en investeringsplan. Desuden kunne den ikke have indeholdt en sådan betingelse, eftersom direktiv 90/684/EØF og forordning (EF) nr. 1013/97, som udgjorde retsgrundlaget for beslutningen, ikke indeholdt en sådan betingelse. Den eneste betingelse var den delvise privatisering af HSY og fremlæggelsen (dvs. ikke gennemførelsen) af en investeringsplan.

4.5.5. Vurdering

4.5.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (152) Artikel 296 finder ikke anvendelse på denne foranstaltning, eftersom den vedrører afskrivning af gæld udelukkende vedrørende værftets civile aktiviteter. Desuden var beslutning C 10/94 baseret på statsstøttereglerne og ikke på EF-traktatens artikel 296.

4.5.5.2. Gennemførelse af investeringsplanen

- (153) Med hensyn til gennemførelsen af investeringsplanen finder Kommissionen, at det var en betingelse i beslutning C 10/94. Det hedder således i næstsidste betragtning: »Investeringsplanen er endnu ikke påbegyndt [...]». Så snart den er gennemført, bør den igangværende omstrukturering færdiggøres, og værftet bør genoprette rentabiliteten. I næstsidste betragtning minder Kommissionen om forbuddet mod yderligere omstrukturingsstøtte. Endelig hedder det i sidste betragtning: »På baggrund af ovenstående har Kommissionen besluttet at afslutte proceduren efter artikel 93, stk. 2, ved at godkende støtten på de betingelser, der er beskrevet i dette brev. Skulle Kommissionen finde, at nogen af disse betingelser ikke er blevet opfyldt, kan den kræve standsning og/eller tilbagesøgning af støtten«. Den omstændighed, at Kommissionen anvendte ordet »betingelser« i flertal, viser, at der var mindst endnu en betingelse foruden forbuddet mod supplerende omstrukturingsstøtte. På grundlag af beslutningens struktur og

indhold kan det konkluderes, at gennemførelsen af investeringsplanen var en betingelse. Kommissionen har allerede vurderet gennemførelsen af investeringsstøtten udførligt i forbindelse med analysen af foranstaltning P1. Kommissionen konkluderer, at HSY ikke har gennemført investeringsplanen inden for en rimelig periode. Pr. 31. december 2001 — efter en forlængelse af datoen for at afslutte investeringsplanen — havde HSY kun gennemført 63 % af planen. Kommissionen konkluderer derfor, at denne betingelse ikke er blevet opfyldt.

- (154) Grækenland har gjort gældende, at gennemførelsen af investeringsplanen ikke er en betingelse i forordning (EF) nr. 1013/97, som er retsgrundlaget for beslutning C 10/94. Kommissionen minder om, at støtten blev godkendt ved beslutning C 10/94. Derfor skal betingelserne i sidstnævnte beslutning overholdes. Hvis Grækenland fandt, at betingelserne i beslutning C 10/94 ikke var i overensstemmelse med betingelserne i forordning (EF) nr. 1013/97, burde det have anfægtet beslutning C 10/94. Dette skete imidlertid ikke inden for den tidsfrist, der er fastsat i EF-traktatens artikel 230. Som et subsidiært element minder Kommissionen om, at forordning (EF) nr. 1013/97 blot er en ændring af direktiv 90/684/EØF og tager sigte på at øge det støttebeløb, der kan ydes til tre grupper af værfter. Med hensyn til HSY fremgår det af forordning (EF) nr. 1013/97, at »[a]lle andre bestemmelser i direktiv 90/684/EØF finder anvendelse på [dette værft].« Kommissionen minder om, at direktiv 90/684/EØF godkender støtte til græske værfter, hvis »den ydes med henblik på finansiel strukturomlægning af skibsværfter inden for et program for systematisk og specifik strukturomlægning, der er forbundet med afhændelse af skibsværfter ved salg.« Dette viser, at Rådet ikke kunne være tilfreds med, at der blot blev fremlagt en omstruktureringsplan, men at den pågældende plan virkelig skulle gennemføres. Hvordan kunne støtten ydes »inden for et program for systematisk og specifik strukturomlægning«, hvis dette program ikke gennemføres?

- (155) Eftersom betingelsen ikke er opfyldt, er støtten blevet misbrugt, og i overensstemmelse med sidste betragtning i beslutning C 10/94 skal den tilbagesøges.

4.5.5.3. Forbud mod »yderligere driftsstøtte til omstruktureringsformål«

- (156) Det fremgår af næstsidste betragtning til beslutning C 10/94, at »Kommissionen bemærker, at forordning (EF)

nr. 1013/97 blev vedtaget af Rådet med den betingelse, at der ikke vil blive stillet yderligere driftsstøtte til omstruktureringsformål til rådighed for de værfter, der er omfattet af forordningen. Der kan derfor ikke ydes en sådan omstrukturingsstøtte til dette værft i fremtiden.« Parterne i denne procedure er ikke enige i fortolkningen af denne betingelse. Ifølge Grækenland og HSY indebærer denne, at enhver driftsstøtte til omstruktureringsformål ydet efter beslutningens vedtagelse automatisk ville være uforenelig og skulle tilbagesøges. Ifølge Elefsis indebærer denne betingelse, at ydelsen af enhver driftsstøtte til omstruktureringsformål efter beslutningens vedtagelse ville være et misbrug af den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, og derfor bør føre til tilbagesøgning af den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, ud over tilbagesøgningen af den supplerende driftsstøtte til omstruktureringsformål.

- (157) Kommissionen bemærker, at formålet med forbuddet om yderligere driftsstøtte til omstrukturering er at undgå akkumulering af støtte over det niveau, der er fastsat i beslutningen. Kommissionen mener, at dette formål er nået, hvis enhver supplerende driftsstøtte, der er ydet efter vedtagelsen af beslutning C 10/94, tilbagesøges. Gennem tilbagesøgningen af den supplerende støtte genoprettes den oprindelige situation således, og det undgås, at der akkumuleres støtte over det niveau, der er fastsat i beslutning C 10/94. Kommissionen konkluderer derfor, at ydelsen af supplerende driftsstøtte til omstruktureringsformål efter vedtagelsen af beslutning C 10/94 ikke medfører en forpligtelse til at tilbagesøge den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, så længe den supplerende støtte faktisk tilbagebetales.

- (158) Kommissionen bemærker, at det for at afgøre, om den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, bør tilbagebetales, ikke er nødvendigt at fastslå, hvilke af de støtteforanstaltninger, som er gennemført ulovligt efter vedtagelsen af beslutning C 10/1994, der udgør »driftsstøtte til omstruktureringsformål«. I denne beslutning vil Kommissionen således konkludere, at alle de støtteforanstaltninger, der er gennemført ulovligt efter vedtagelsen af beslutning C 10/94, bør tilbagesøges. Enhver foranstaltning, der potentielt kan betragtes som yderligere driftsstøtte til omstruktureringsformål, vil derfor skulle tilbagesøges. Tilbagesøgningen vil genoprette den oprindelige situation, og enhver potentiel akkumulering af omstrukturingsstøtte undgås derfor. Formålet med betingelsen i beslutning C 10/94 vil derfor være opfyldt.

4.5.5.4. Manglende betaling af købsprisen

- (159) I forbindelse med den mere indgående analyse af sagen, som fandt sted som led i undersøgelsesproceduren, opdagede Kommissionen en yderligere tilsidesættelse af beslutning C 10/1994: I hele den periode, hvor de ansatte — som ejere af en aktiepost på 49 % i HSY — deltog i HSY's ledelse, betalte de aldrig den købspris, som de skulle have betalt i henhold til kontrakten om delvis privatisering fra september 1995.

- (160) For at forstå denne tilsidesættelse af beslutning C 10/94 er det først nødvendigt at analysere denne beslutnings tekst og de retsakter, som den er baseret på.

- (161) Af præamblen til direktiv 90/684/EØF fremgår følgende: »det er på kort sigt nødvendigt at gennemføre en finansiel strukturomlægning af den græske skibsbygningsindustri, således at de offentlige myndigheder, som er de nuværende ejere, får mulighed for at genskabe dens konkurrenceevne ved at overdrage den til nye ejere«. På grundlag heraf hedder det i direktivets artikel 10: »2. I 1991 kan driftsstøtte til bygning, ombygning og reparation af skibe, som ikke er forbundet med nye kontrakter, betragtes som forenelig med det fælles marked, hvis den ydes med henblik på finansiel strukturomlægning af skibsværfter inden for et program for systematisk og specifik strukturomlægning, der er forbundet med afhændelse af skibsværfter ved salg. 3. Trods pligten i stk. 2 til at afhænde skibsværfter ved salg, har den græske regering tilladelse til at bevare en majoritetsbesiddelse på 51 % i ét skibsværft, hvis dette kan begrundes med forsvarsmæssige interesser.« Kommissionen bemærker, at direktivet anvender ordene »overdrage [...] til nye ejere« og ikke »give« til nye ejere. De nye ejere skulle således betale en pris som modydelse for ejerskabet til værfterne. Ejerskabet kan ikke overdrages gratis. Sætningen »genskabe dens konkurrenceevne ved at overdrage den til nye ejere« forklarer formålet med denne betingelse. Med staten som ejer har værfterne ikke truffet de nødvendige foranstaltninger til at genskabe deres konkurrenceevne. De behøvede derfor til stadighed statsstøtte. For at afhjælpe denne situation, som var uacceptabel på grundlag af EF-traktatens artikel 87, godkendte Rådet støtte for sidste gang (dvs. der kan ydes støtte i 1991), men stillede krav om salg af værfterne til nye ejere. Logikken er derfor, at de nye ejere vil træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at genskabe konkurrenceevnen, således at værfterne ikke længere vil have behov for driftsstøtte til omstrukturering⁽⁹³⁾.

- (162) Som anført i afsnit 2 »Tidligere beslutninger truffet af Kommissionen og Rådet« i denne beslutning traf Kommissionen i juli 1995 en negativ beslutning i sag

C 10/94, fordi HSY ikke var blevet solgt, som det kræves i direktiv 90/684/EØF. Grækenland anmodede om suspendering af denne beslutning ved at gøre gældende, at salget var nært forestående. Grækenland præsenterede derpå selv kontrakten fra september 1995 som et salg af værftet. På dette grundlag ophævede Kommissionen sin negative beslutning.

- (163) Af præamblen til forordning (EF) nr. 1013/97 fremgår følgende: »trods den græske regerings bestræbelser på at privatisere alle de statsejede værfter inden marts 1993 blev skibsværftet Hellenic først solgt i september 1995 til et kooperativ dannet af de ansatte på værftet, idet staten dog har bevaret en majoritetsandel på 51 % i værftet af hensyn til forsvarsmæssige interesser; for at sikre Hellenic-værftets finansielle levedygtighed og omstrukturering er der behov for støtte, således at værftet kan indfri den gæld, der blev stiftet forud for dets forsinkede privatisering«. Det hedder i artikel 1, stk. 3, i forordning (EF) nr. 1013/97: »Støtte i form af en eftergivelse af skibsværftet Hellenics gæld op til et beløb på 54 525 mio. dr. svarende til gælden forbundet med værftets civile skibsbygningsaktiviteter pr. 31. december 1991 forhøjet med renter og morarenter indtil den 31. januar 1996 kan erklæres forenelig med fællesmarkedet. Alle øvrige bestemmelser i direktiv 90/684/EØF finder anvendelse på dette værft.« Forordning (EF) nr. 1013/97 blev derfor vedtaget, fordi HSY for at blive rentabel behøvede mere støtte end den, der var godkendt i henhold til artikel 10 i direktiv 90/684/EØF. Mere præcist godkendte førstnævnte forordning eftergivelsen af renter og morarenter i forbindelse med gæld pr. 31. december 1991, der var påløbet siden da. Forordning (EF) nr. 1013/97 var gældende indtil den 31. december 1998. Kommissionen bemærker, at Rådet igen anvendte ordene »solgt« og »privatisering« i forbindelse med HSY. Rådet godkendte støtten, fordi det antog, at der var indgået en gyldig salgskontrakt i september 1995, i overensstemmelse med betingelsen i direktiv 90/684/EØF. Det var med andre ord ikke nødvendigt at opstille salget af værftet som en betingelse, eftersom der allerede eksisterende en gyldig salgskontrakt.

- (164) I beslutning C 10/94 erindres der indledningsvis om, at artikel 10 i direktiv 90/684/EØF krævede, at værftet blev solgt. Det er derpå anført i beslutning C 10/94, at denne betingelse blev opfyldt, eftersom »49 % af aktierne i værftet blev solgt den 18. september 1995 til et kooperativ dannet af de ansatte på værftet«. Da støttebeløbet imidlertid er større end det, der var godkendt i direktiv 90/684/EØF, »kunne Kommissionen ikke give

sin godkendelse på grundlag af bestemmelserne i det 7. direktiv, som derfor blev ændret ved forordning (EF) nr. 1013/97 med henblik på at øge det støttebeløb, der kan ydes til HSY. Eftersom betingelserne i sidstnævnte forordning og betingelserne i direktiv 90/684/EØF blev opfyldt, godkendtes støtten ved beslutning C 10/94. Kommissionen bemærker, at man i beslutning C 10/94 igen anvendte ordet »solgt« og antog, at kontrakten mellem ETVA og de ansatte vedrørende salget af 49 % af aktierne i HSY var et gyldigt salg. Kommissionen understreger, at den havde modtaget en kopi af salgskontrakten inden vedtagelsen af beslutning C 10/94 og derfor havde kendskab til dens indhold. Kommissionen konkluderer, at den i forbindelse med vedtagelsen af beslutning C 10/94 ikke havde nogen grund til at forlange, at HSY blev solgt (dvs. anføre det som en udtrykkelig betingelse, der skulle overholdes i fremtiden), da en gyldig salgskontrakt allerede var blevet undertegnet i september 1995.

(165) Kommissionen minder imidlertid om, at kontrakten fra september 1995 indeholdt usædvanlige bestemmelser vedrørende betalingen af købsprisen, idet købsprisen på 8,1 mia. GRD (24 mio. EUR) ikke ville blive betalt straks af de ansatte, men i tretten årlige afdrag efter en afdragsfri periode på to år, dvs. fra 1998 indtil 2010. Alligevel ville ejerskabet til aktierne straks blive overdraget til de ansatte. Indtil de ansattes betaling af købsprisen ville ETVA fortsat have pant i aktierne. For at finansiere betalingen af de årlige afdrag til ETVA ville HSY tilbageholde en del af de ansattes månedsløn og tillæg. I månederne efter september 1995 blev der undertegnet en kontrakt mellem ETVA, HSY, de ansattes forening og hver enkelt af HSY's ansatte (kontrakten fra september 1995 blev indgået mellem ETVA og de ansattes forening). Ved denne kontrakt indvilgede hver ansat i at købe et givet antal aktier i overensstemmelse med vilkårene i kontrakten fra september 1995. Disse kontrakter gentager også, at HSY vil tilbageholde en del af månedslønnen og påske- og julegratiet til at finansiere de årlige afdrag. Kommissionen har nu fastslået, at de ansatte aldrig har betalt de årlige afdrag.

(166) Dette betyder, at de ikke betalte noget afdrag, mens de deltog i ledelsen af værftet som ejer af 49 % af aktierne. De tre første afdrag, der er fastsat i kontrakten fra september 1995 — de afdrag, der skulle have været betalt i 1998, 1999 og 2000 — blev ikke betalt. I 2001 indgik de ansatte og ETVA inden for rammerne af privatiseringen af HSY en kontrakt, hvorved de ansatte gav afkald på deres krav på 49 % af indtægterne ved salget af aktierne i HSY til HDW/Ferrostaal. Som modydelse gav ETVA afkald på sit krav over for de ansatte med hensyn til betalingen af købsprisen på 49 % af aktierne i HSY, som skulle have været betalt af de ansatte ifølge kontrakten fra september 1995. Dette betyder, at

de ansatte som ejere i finansiell henseende aldrig var eksponerede over for omstruktureringens succes eller fejlsag.

(167) Kommissionen meddelte Grækenland og HSY, at de ansattes manglende betaling af købsprisen synes at udgøre et misbrug af beslutning C 10/94, eftersom det medfører, at den delvise privatisering, som tog sigte på at genskabe værftets konkurrenceevne, aldrig fandt sted.

(168) Grækenland og HSY har anfægtet disse konklusioner. De har bl.a. fremført følgende tre anbringender for at bortvejre Kommissionens tvivl.

(169) Som et første anbringende har Grækenland gjort gældende, at privatiseringen er »reel« og »ægte«. Den græske regering har navnlig understreget følgende: »De ansatte blev aktionærer i overensstemmelse med bestemmelserne i græsk ret. De blev registreret i virksomhedens aktionærbog og erhvervede alle relevante rettigheder som aktionærer, herunder retten til at deltage i og stemme på generalforsamlinger og derved udøve kontrol over og indflydelse på skibsværfternes daglige administration. Desuden var erhvervelsen af aktier forbundet med den risiko, at aktierne kunne miste deres værdi«. »De ansatte udøvede deres forkøbsret i henhold til de relevante love og deltog i aktiekapitalforhøjelsen i forhold til deres andel af aktiekapitalen; der blev derfor investeret privat kapital i skibsværfterne«⁽⁹⁴⁾.

(170) Som et andet anbringende har Grækenland gjort gældende, at betalingen af købsprisen ikke var en betingelse, der var fastsat i beslutning C 10/94, og selv hvis det var tilfældet, anså Kommissionen den som allerede opfyldt. Grækenland minder navnlig om, at »Kommissionen nævnte i sin beslutning af 31. oktober 1995, at den inden for rammerne af den procedure, den havde indledt, vil fortsætte med at undersøge alle den græske stats foranstaltninger med hensyn til gennemførelsen af aftalen om at overføre 49 % af aktionerne til de ansattes forening samt indholdet heraf, inden den træffer en endelig beslutning om godkendelsen af gældsafskrivningen. Ved at handle i overensstemmelse hermed nåede den frem til en endelig positiv beslutning i 1997, hvori afskrivningen blev godkendt, uden at stille betingelse om privatisering. Kommissionen havde med andre ord allerede undersøgt aftalens indhold i 1997 og konkluderet, at der var tale om privatisering, inden den godkendte gældsafskrivningen«⁽⁹⁵⁾.

(171) Som et tredje anbringende har Grækenland gjort gældende, at ETVA anvendte salgskontrakten korrekt. Da de ansatte allerede havde været nødt til at deltage i tre kapitalforhøjelser, der havde til formål at finansiere investeringsplanen⁽⁹⁶⁾, fandt de »det vanskeligt at opfylde deres forpligtelse til at betale prisen for aktierne. ETVA traf ikke foranstaltninger med henblik på at tilbagesøge det beløb, som hver af de 2 000 ansatte skyldte, da der realistisk set ikke var nogen chance for et positivt resultat af et sådant sagsanlæg [...]. I stedet for at indlede komplicerede, tidskrævende, kostbare og i sidste instans resultatløse retssager med henblik på at få opfyldt sine krav [...] fuldbødte ETVA pantet i de ikke-betalte aktier og fik indfriet sine krav ved hjælp af provenuet af salget af de aktier, der tilhørte de ansatte, idet det nævnte provenu dækkede den pågældende gæld.«⁽⁹⁷⁾ Grækenland har med andre ord gjort gældende, at eftersom ETVA inden for rammerne af privatiseringen af HSY i 2001-2002 fra HDW/Ferrostaal modtog 100 % af salgsprisen — i stedet for kun 51 % — »fremgår det, at prisen blev betalt. Det er klart, at betalingen af prisen for de ansattes aktier ved hjælp af salget opfyldte ETVA's krav om betaling heraf [...]. [...] der er ikke tale om manglende betaling af overtagelsesprisen.«⁽⁹⁸⁾ Desuden kan det ikke anfægtes, at salget til HDW/Ferrostaal udgør en reel privatisering.

(172) Kommissionen er nået til følgende konklusioner. Som nævnt konkluderes det i beslutning C 10/94 og forordning (EF) nr. 1013/97, at eftersom aktierne i HSY var blevet solgt til de ansatte ved kontrakten fra september 1995, var betingelsen om salget af værftet i artikel 10 i direktiv 90/684/EØF opfyldt. Formålet med denne betingelse var som nævnt at overføre ejerskabet til ejere, som — eftersom de ville tilstræbe at opnå den størst mulige værdi af deres investering — ville træffe de foranstaltninger, der var nødvendige for at genskabe værfternes konkurrenceevne. I denne forbindelse accepterede Kommissionen kontrakten fra september 1995 som et

gyldigt salg, da den kontraktligt forpligtede de ansatte til at betale 24 mio. EUR til gengæld for en aktiepost på 49 % i HSY. Betalingen af denne pris indebar, at de ansatte, når de deltog i ledelsen af værftet, ville sørge for at opretholde og øge værdien af deres investering⁽⁹⁹⁾. Det fremgår nu, at ETVA, som var kontrolleret af staten, aldrig seriøst har forsøgt af opnå betaling af de dele af købsprisen, som ifølge kontrakten fra september 1995 skulle have været betalt af de ansatte i 1998, 1999 og 2000. ETVA havde forskellige muligheder for at opnå betaling af købsprisen. ETVA kontrollerede HSY, som havde juridisk ret til at opkræve beløbene i de ansattes lønninger og tillæg⁽¹⁰⁰⁾. Desuden var HSY og de ansattes forening også kontraktligt bundet i forhold til ETVA på grundlag af de individuelle aftaler, der var indgået med hver ansat i månederne efter september 1995. ETVA kunne derfor anlægge sag mod HSY og de ansattes forening og behøvede ikke at anlægge sag mod de enkelte ansatte, som de græske myndigheder har gjort gældende. Kommissionen konkluderer derfor, at de græske myndigheder bevidst ikke anmodede de ansatte om betaling af de årlige afdrag. Ved at handle på denne måde viste Grækenland, at det ikke havde til hensigt at opnå betaling af købsprisen fra de ansatte. Dette medførte en drastisk ændring af den situation, som de ansatte befandt sig i. I stedet for at skulle betale en købspris var det ikke nødvendigt for de ansatte at sætte dette beløb af deres egne midler på spil. Dette betyder, at da de deltog i ledelsen af værftet, lagde de mindre vægt på opretholdelsen og forhøjelsen af aktiernes værdi og genoprettelsen af den finansielle levedygtighed (og større vægt på at bevare beskæftigelsen og arbejdsvilkårene). Da de desuden ikke betalte købsprisen, kunne det forventes, at ETVA på mellemlang eller lang sigt ville fuldbyrde sit pant i aktierne, og at de ansatte derfor ikke længere ville have nogen aktiepost i værftet. I denne forbindelse kan Kommissionen ikke se, hvordan de ansatte kunne være interesseret i at opretholde og øge HSY's værdi og træffe de nødvendige foranstaltninger til at genskabe dets konkurrenceevne. Kommissionen finder derfor, at den omstændighed, at staten ikke forsøgte at opnå betaling af købsprisen fra de ansatte i henhold til kontrakten fra september 1995, ændrede drastisk de ansattes situation, da de deltog i ledelsen af værftet. Da ETVA ikke forsøgte at opnå betaling af købsprisen fra de ansatte, udgjorde den ændring af ejerskabet, der fandt sted i september 1995, derfor ikke et reelt »salg«, der tog sigte på at genskabe værftets konkurrenceevne, som det kræves i direktiv 90/684/EØF. Ved ikke at forsøge at opnå betaling af købsprisen fra de ansatte har Grækenland derfor misbrugt beslutning C 10/1994. Sidstnævnte blev således vedtaget af Kommissionen på grundlag af den berettigede forventning, at kontrakten fra september 1995 ville blive gennemført af den stats-ejede bank ETVA, og navnlig, at ETVA ville opkræve betalingen af købsprisen hos HSY's ansatte i overensstemmelse med de præcise bestemmelser i kontrakten og herved sikre, at disse nye ejere har en finansiell interesse i at støtte de foranstaltninger, der er nødvendige for at genoprette konkurrenceevne og rentabilitet. Kommissionen kunne ikke forvente, at Grækenland, efter selv at have præsenteret kontrakten fra september 1995 som et salg af HSY, bevidst ville afstå fra at opnå betaling af købsprisen fra køberne, selv om der fandtes en række kontrakt- og lovbestemmelser, der muliggjorde opkrævningen af prisen. Kommissionen finder, at en sådan

adfærd er ensbetydende med afgivelse af ukorrekte oplysninger til Kommissionen og et misbrug af støtte. Den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, bør derfor tilbagesøges fra HSY.

- (173) Kommissionen er nået til den konklusion, at de tre anbringender, som Grækenland og HSY har fremført, og som er opsummeret ovenfor, bør afvises.

- (174) Med hensyn til det første anbringende (dvs. at privatiseringen var ægte og reel, fordi de ansatte fik ejerskab til aktierne og den tilsvarende kontrol med HSY) bemærker Kommissionen, at overførslen af ejerskabet var en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse. Beslutning C 10/94 og forordning (EF) nr. 1013/97 er således baseret på, at aktierne blev »solgt« til de ansatte i september 1995. De er med andre ord baseret på den hypotese, at de ansatte betaler købsprisen i overensstemmelse med betingelserne i kontrakten fra september 1995. De er ikke baseret på, at aktierne er blevet »overført« eller »givet« til de ansatte. Som forklaret ovenfor er det logisk, at Kommissionen og Rådet anser betalingen af købsprisen for at være afgørende, eftersom den tvang de ansatte til at lægge vægt på aktiernes værdi og forvalte værftet i overensstemmelse hermed. Da de ikke skulle betale prisen, befandt de sig som nævnt i en anden situation end en markedsøkonomisk ejer. Med hensyn til Grækenlands påstand om, at »erhvervelsen af aktier var forbundet med den risiko, at aktierne kunne miste deres værdi«, bemærker Kommissionen, at selv om det er ubestridt, at de ansatte formelt blev ejer af aktierne, var de meget mindre optaget af udviklingen i aktiernes værdi, eftersom de ikke skulle betale en høj pris (dvs. nedsættelse af lønninger og tillæg i tolv år) for at opnå dem. Da de ansatte desuden ikke betalte købsprisen, måtte de forvente, at ETVA ville fuldbyrde sit pant i aktierne, således at de ansatte ikke ville forblive ejer af disse aktier. Endelig med hensyn til Grækenlands påstand om, at »[d]e ansatte [...] deltog i aktiekapitalforhøjelsen i forhold til deres andel af aktiekapitalen; der blev derfor investeret privat kapital i skibsværfterne«, anfægter Kommissionen ikke, at de ansatte deltog i kapitalforhøjelsen (dette vil blive beskrevet i forbindelse med beskrivelsen og vurderingen af foranstaltning E10). Kommissionen minder imidlertid om, at ifølge kontrakten fra september 1995 gav deltagelse i kapitalforhøjelsen ikke de ansatte ret til nye aktier i HSY.

Kommissionen kan derfor ikke se, hvordan denne deltagelse alene kunne tilskynde de ansatte til at forvalte værftet på en måde, der opretholder eller øger værdien af aktierne, eftersom denne deltagelse ikke gav dem nye aktier⁽¹⁰¹⁾. Kommissionen kan heller ikke se, hvordan denne deltagelse kunne udgøre et »salg« af HSY, eftersom de ansatte ikke modtog yderligere aktier som modydelse for deres investeringer. Som et subsidiært element minder Kommissionen om, at det samlede beløb, som de ansatte har investeret i forbindelse med de tre kapitalforhøjelser, var meget mindre end det, de havde investeret, hvis de havde deltaget i disse kapitalforhøjelser og betalt købsprisen i overensstemmelse med vilkårene i kontrakten fra september 1995. Det skal erindres, at beslutning C 10/94 og forordning (EF) nr. 1013/97 var baseret på den hypotese, at kontrakten fra september 1995 blev gennemført, dvs. at købsprisen og deltagelsen i kapitalforhøjelser blev betalt af de ansatte. Eftersom det beløb, som de ansatte skulle investere, var meget mindre end det, Kommissionen med rette forventede, da den vedtog beslutning C 10/94 (og det, Rådet forventede, da det vedtog Rådets forordning (EF) nr. 1013/97), finder Kommissionen det utilstrækkeligt til at tilskynde dem til at lægge tilstrækkelig vægt på aktiernes værdi og genskabelsen af HSY's konkurrenceevne.

- (175) Med hensyn til det andet anbringende, som Grækenland har fremført (dvs. at betalingen af købsprisen ikke var en betingelse, der var fastsat i beslutning C 10/94, og selv hvis det var tilfældet, anså Kommissionen den som allerede opfyldt efter at have undersøgt kontrakten fra september 1995), har Kommissionen tidligere mindet om, at salget af værftet var en betingelse, der var fastsat i direktiv 90/684/EØF, og forklaret baggrunden for denne betingelse. Kommissionen har også allerede forklaret, at den traf en negativ beslutning i juli 1995, fordi værftet ikke var blevet solgt. Det var derfor klart for Grækenland, at Kommissionen ikke ville være tilfreds med blot en overførsel af ejerskab til de ansatte, og den godkendte i sidste instans kun kontrakten fra september 1995, fordi der var tale om et reelt salg, dvs. de ansatte ville betale en betydelig købspris og således få en reel finansiell interesse i at genskabe konkurrenceevnen. Kommissionen minder endvidere om, at forordning (EF) nr. 1013/97 kun ændrede direktiv 90/684/EØF med hensyn til omfanget driftsstøtte til omstrukturering, der kan ydes til HSY. Eftersom kontrakten fra september 1995 allerede var blevet fremsendt til Kommissionen og Rådet på tidspunktet for vedtagelsen af forordning (EF) nr. 1013/97 og beslutning C 10/94, behøvede disse retsakter ikke at gentage betingelsen om salget af værftet. De gentager blot om, at aktierne i HSY er blevet »solgt«. På grundlag heraf konkluderes det i beslutning C 10/1994, at »[b]etingelserne i direktivets artikel 10 [...] blev opfyldt«. Den vurdering, som Kommissionen foretog i beslutning C 10/94 (og den, som Rådet foretog i Rådets forordning

(EF) nr. 1013/97), tager med andre ord hensyn til eksistensen af kontrakten fra september 1995, som af Grækenland blev præsenteret som et salg, og som frem for alt kontraktligt forpligter de ansatte til at betale 24 mio. EUR til ETVA for købet af 49 % af HSY, og som nøje fastsætter, hvordan denne købspris ville blive opkrævet hos de ansatte og betalt til ETVA. Eftersom parternes forpligtelser og rettigheder var nøje fastsat i en kontrakt, eftersom Grækenland selv præsenterede kontrakten som et salg af HSY, og eftersom den græske regering selv havde vedtaget en lov, som forpligtede de ansatte til at betale købsprisen til ETVA (se fodnote 100), havde Kommissionen ingen grund til at nære tvivl om, at staten ville gennemføre kontrakten korrekt. Navnlig kunne Kommissionen ikke forvente, at staten selv bevidst vil undlade at opkræve købsprisen hos køberen. Kommissionen kunne med rette antage, at HSY var blevet solgt, og behøvede ikke at gentage, at HSY skulle sælges.

- (176) Med hensyn til det tredje anbringende, som Grækenland har fremført for at bortvejre Kommissionens tvivl (dvs. at kontrakten fra september 1995 var gennemført korrekt), bemærker Kommissionen, at det klart fremgik af kontrakten fra september 1995, hvordan købsprisen ville blive betalt. De årlige afdrag ville blive betalt fra 1998, og de ville blive finansieret ved at tilbageholde en del af jule- og påskegratiet samt en del af månedslønnen. Eftersom de ansatte havde accepteret en nedsættelse af deres fremtidige lønninger og tillæg, behøvede ETVA ikke at opkræve købsprisen hos hver enkelt ansat: HSY var i stand til direkte at tilbageholde en del af deres månedsløn. Under disse omstændigheder kan Kommissionen ikke se, hvordan den manglende betaling af de årlige afdrag kan begrundes med, at »de ansatte fandt det vanskeligt at opfylde deres forpligtelse til at betale prisen for aktierne«. ETVA skulle ganske enkelt sikre, at HSY tilbageholdt de respektive beløb i tillæggene og lønningerne. I sin egenskab af majoritetsaktionær kontrollerede ETVA HSY. Desuden skulle HSY tilbageholde disse beløb i henhold til de aftaler, der var indgået mellem ETVA, HSY, de ansattes forening og hver enkelt ansat. ETVA kunne derfor have anlagt sag direkte mod HSY, hvis det ikke handlede i overensstemmelse med kontrakten⁽¹⁰²⁾. Kommissionen konkluderer derfor, at ETVA, som var kontrolleret af staten, ikke forsøgte at opnå betaling af købsprisen, som den skulle i henhold til bestemmelserne i salgskontrakten fra september 1995. Som forklaret ovenfor udgør dette et misbrug af beslutning C 10/94, eftersom sidstnævnte med rette forudsatte, at kontrakten blev gennemført korrekt. Som et subsidiært argument bemærker Kommissionen, at selv hvis Grækenlands påstand om, at det var umuligt for ETVA opkræve købsprisen hos de ansatte, er

korrekt, ville dette også kræve, at den støtte, der er godkendt ved beslutning C 10/94, tilbagesøges. Hvis denne påstand er korrekt, betyder det således, at Grækenland gav Kommissionen meddelelse om en salgsaftale, som fra begyndelsen ikke kunne gennemføres (dvs. staten kan ikke opkræve købsprisen hos køberen)⁽¹⁰³⁾. I det tilfælde bør Kommissionen antage, at beslutning C 10/94 er baseret på vildledende oplysninger fra Grækenland, og bør derfor ophæve den.

- (177) I forbindelse med det tredje anbringende, som Grækenland har fremført, afviser Kommissionen ligeledes påstanden om, at fuldbyrdelsen af pantet i de ikke-betalte aktier og salget heraf inden for rammerne af privatiseringen i 2001-2002 svarer til hos de ansatte at opnå den betaling, der skulle foretages i henhold til kontrakten fra september 1995. For det første forventede de ansatte ikke, eftersom ETVA ikke forsøgte at opnå betaling af købsprisen fra dem, at de faktisk skulle investere det tilsvarende beløb, og de risikerede derfor ikke at miste disse midler, hvis aktiernes værdi faldt. Som forklaret ovenfor er dette i strid med beslutning C 10/94, som gik ud fra, at HSY var blevet »solgt«, dvs. at en privat investor satte et nøjagtigt og stort beløb af sine egne midler på spil ved at købe aktier i HSY og derfor ville være tilskyndet til at forvalte værftet med henblik på at gøre værdien af aktieposten størst mulig. For det andet er de kontanter, som blev modtaget af ETVA — og derfor af staten — noget helt andet. Ved at fuldbyrde pantet i aktierne påtog ETVA sig 100 % af risikoen i forbindelse med værdien af HSY (hvorved den ophævede den delvise privatisering). Desuden modtog ETVA kun 6,1 mio. EUR, da den solgte 100 % af aktierne i HSY til HDW/Ferrostaal. Dette betyder, at ETVA kun modtog 3 mio. EUR fra salget af aktieposten på 49 %. Dette er meget mindre, end ETVA skulle have modtaget fra de ansatte i henhold til kontrakten fra september 1995, nemlig 24 mio. EUR betalt i årlige afdrag fra december 1998 til december 2010.
- (178) Endelig anfægter Kommissionen ikke påstanden om, at der fandt en reel privatisering sted, da HDW/Ferrostaal erhvervede 100 % af HSY. Den minder imidlertid om, at artikel 10 i direktiv 90/684/EØF kun godkendte støtte i forbindelse med et salg af værftet. Tilsvarende godkendte forordning (EF) nr. 1013/97 og beslutning C 10/94 støtte, fordi værftet lige var blevet »solgt«. Støtten skulle derfor ydes i forbindelse med salget af værftet. Den kunne ikke ydes til et salg, der fandt sted flere år senere. Den omstændighed, at HSY blev reelt privatiseret

gennem salget til HDW/Ferrostaal, ændrer derfor ikke den konklusion, at beslutning C 10/94 er blevet misbrugt. Det skal ligeledes understreges, at på tidspunktet for salget til HDW/Ferrostaal var både direktiv 90/684/EØF og forordning (EF) nr. 1013/97 udløbet flere år forinden. HSY havde derfor ikke været i stand til at modtage den støtte, der var godkendt ved beslutning C 10/94 inden for rammerne af privatiseringen i 2001-2002.

- (179) Kommissionen konkluderer, at ingen af de anbringender, som Grækenland har fremført, kan afvise den tidligere konklusion om, at den statskontrollerede ETVA ved ikke at forsøge at opnå betaling af købsprisen hos de ansatte har misbrugt beslutning C 10/94. Dette udgør derfor endnu et misbrug — foruden den manglende gennemførelse af investeringsplanen — af beslutning C 10/94 og endnu en grund til tilbagesøgning af den støtte, der er godkendt ved denne beslutning.

4.5.5.5. Begrundelse for Kommissionens procedurevalg

- (180) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, at de ansatte ikke betalte købsprisen for deres aktiepost på 49 % i HSY. Denne tvivl blev imidlertid rejst inden for rammerne af vurderingen af foranstaltning E10 (benævnt foranstaltning 10 i beslutningen om at udvide proceduren). Denne tvivl blev ikke rejst i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E7 (benævnt foranstaltning 7 i beslutningen om at udvide proceduren). Det fremgår derfor ikke af beslutningen om at udvide proceduren, at den manglende betaling af købsprisen kunne udgøre et misbrug af beslutning C 10/94. Man kunne således stille det spørgsmål, om Kommissionen i henhold til artikel 6 i forordning (EF) nr. 659/1999 burde have vedtaget en ny beslutning, som for anden gang udvidede den formelle undersøgelsesprocedure, med henblik på at rejse tvivl om dette punkt. Grækenland har gjort gældende, at dette er tilfældet ⁽¹⁰⁴⁾.

- (181) Kommissionen mener ikke, at den var forpligtet til at udvide undersøgelsesproceduren endnu en gang i dette tilfælde. For det første blev som nævnt tvivlen vedrørende den præcise faktiske omstændighed (dvs. de ansattes betaling eller ej af købsprisen) rejst i beslutningen om at udvide proceduren, hvorved parterne fik mulighed for at fremsætte bemærkninger hertil. For det andet med hensyn til den retlige vurdering, at denne faktiske omstændighed kunne udgøre et misbrug af foranstaltning E7, nåede Kommissionen først til denne konklusion i forbindelse med den indgående analyse af alle omstændigheder og love, der fandt sted inden for

rammerne af den formelle undersøgelsesprocedure. I en så omfattende og kompleks sag, som vedrører foranstaltninger, der går så langt som ti år tilbage i tiden, vil undersøgelsesproceduren næsten automatisk gøre det muligt for Kommissionen at uddybe sin analyse, eftersom den giver et bedre kendskab til de faktiske omstændigheder og retlige aspekter. For det tredje har Grækenland i lang tid givet forvirrende oplysninger om de ansattes betaling af købsprisen. Som sent som i svaret på beslutningen om at udvide proceduren gjorde Grækenland og HSY gældende, at de ansatte var begyndt at betale købsprisen i 1998, som planlagt i kontrakten fra september 1995 ⁽¹⁰⁵⁾. Inden for rammerne af undersøgelsesproceduren samlede Kommissionen imidlertid beviser for, at dette ikke var tilfældet. Den anmodede derfor Grækenland og HSY om at fremlægge velfunderede beviser for deres påstande ⁽¹⁰⁶⁾. Endelig erkendte HSY og Grækenland, at de ansatte ikke betalte de årlige afdrag i overensstemmelse med kontrakten fra september 1995. Kommissionen, som efterhånden havde klargjort sagens relevante omstændigheder, var på det tidspunkt i stand til at vurdere, om der har været tale om misbrug af tidligere beslutninger.

- (182) Kommissionen understreger også, at den for at gøre det muligt for Grækenland og HSY at deltage effektivt i proceduren og for at være sikker på, at kontradiktionsretten var blevet overholdt, gav Grækenland og HSY (dvs. de eneste parter, der havde fremsat bemærkninger til foranstaltning E10, foruden Elefsis, som imidlertid allerede havde tilkendegivet i sine bemærkninger, at eftersom købsprisen ikke var blevet betalt, burde Kommissionen tilbagesøge den støtte, der var godkendt ved beslutning C 10/94) lejlighed til at fremsætte bemærkninger til sin vurdering, at den manglende betaling kunne betragtes som et misbrug af beslutning C 10/94 ⁽¹⁰⁷⁾. Både Grækenland og HSY fremsendte omfattende bemærkninger ⁽¹⁰⁸⁾.

4.6. Misbrug af støtte til nedlukning på 29,5 mio. EUR godkendt i 2002 (foranstaltning E8)

4.6.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (183) Den 5. juni 2002 godkendtes ved beslutning N 513/01 et støttebeløb på 29,5 mio. EUR for at ansøre en del af HSY's ansatte til at forlade værftet ad frivillighedens vej. Kommissionen fandt, at støtten på 29,5 mio. EUR udgjorde forenelig støtte til lukning i henhold til artikel 4 i forordning (EF) nr. 1540/98, og godkendte som en reel kapacitetsnedsækering en begrænsning af værftets årlige skibsreparationskapacitet til 420 000 direkte mandetimer, herunder underleverandører.

4.6.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (184) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, om denne begrænsning er blevet overholdt. Forpligtelsen til at fremsende rapporter to gange årligt blev ikke overholdt. Desuden fremlagde de græske myndigheder forvirrende tal, da de blev anmodet om at fremsende relevante oplysninger.

4.6.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (185) Ifølge Elefsis er HSY's omsætning og antallet af skibe, der årligt repareres på værftet, af en størrelsesorden, der er uforenelig med en overholdelse af begrænsningen på 420 000 timer.

4.6.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (186) Ifølge Grækenland og HSY anvender værftet i vidt omfang underleverandører; disse skal opdeles i to kategorier. For det første »underleverandører engageret af HSY«. De vælges og betales af HSY. For det andet »tred-

jeparters kontrahenter«. Sidstnævnte vælges af rederen. Rederen udvælger dem og forhandler prisen direkte med dem. Tredjeparters kontrahenter betaler et gebyr til HSY for at bruge værftets faciliteter. Ifølge Grækenland er det kun den første kategori, der skal overholde den begrænsning, der er fastsat i beslutning N 513/01. HSY har imidlertid ikke kendskab til, hvor mange timer disse »underleverandører engageret af HSY« arbejder, eftersom de betales på basis af fast pris. Grækenland har derfor foreslået en metode til at anslå antallet af timer, som de har arbejdet i: Først nedsættes summen af de kontraktpriser, de har fået udbetalt, med 15 % (som udgør fortjenstmargenen) og med yderligere 20 % ⁽¹⁰⁹⁾ (som udgør de indirekte produktive mandetimer). Det beløb, der fremmer, divideres derpå med de »årlige omkostninger ved en mandetime på grundlag af HSY's officielle regnskaber« ⁽¹¹⁰⁾. Ved at anvende denne metode når Grækenland frem til et samlet antal timer under 420 000 for hvert år fra 2002 indtil 2006. Grækenland konkluderer således, at begrænsningen er blevet overholdt. Metoden er opsummeret i følgende tabel.

	1.1.2002- 31.12.2002	1.1.2003- 30.9.2003	1.10.2003- 30.9.2004	1.10.2004- 30.9.2005	1.10.2005- 31.8.2006
A. Direkte produktive mandetimer udført af HSY's ansatte	51 995	42 155	[...] (*)	(...)	(...)
B. Pris betalt til underleverandører engageret af HSY (i EUR)	3 798 728	16 471 322	(...)	(...)	[...] (indtil 30.6.2006)
C. = B efter fradrag af fortjenstmargen (15 %) og indirekte arbejde (20 %)	2 469 173	10 179 134	(...)	(...)	(...)
D. Pris pr. time (i EUR) for direkte ansatte hos HSY	25,97	27,49	(...)	(...)	(...)
E. Skøn over direkte produktive mandetimer udført af ansatte hos underleverandører engageret af HSY (= C divideret med D)	95 077	370 284	(...)	(...)	(...)
F. Samlet antal direkte produktive mandetimer omfattet af beslutning N 513/01 (= A + E)	147 073	412 440	(...)	(...)	(...)

(*) oplysninger, der er omfattet af tavshedspligt.

4.6.5. Vurdering

4.6.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (187) Med hensyn til den potentielle anvendelse af artikel 296 på denne foranstaltning minder Kommissionen om, at de militære aktiviteter og civile aktiviteter

allerede var adskilt i beslutning N 513/01, hvoraf det fremgik, at den del af støtten fra staten, der var omfattet af statsstøttereglerne, var 25 %. Støtten på 29,5 mio. EUR vedrørte derfor udelukkende HSY's civile aktiviteter og kan vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.6.5.2. Spørgsmålet, om der foreligger misbrug af støtte

- (188) Kommissionen er nået til den konklusion, at hvert af de følgende elementer hver især er tilstrækkeligt til at konkludere, at den begrænsning, der var fastsat i godkendelsesbeslutningen, ikke blev overholdt, og at støtten derfor blev misbrugt.
- (189) For det første skulle HSY, eftersom det var underlagt en begrænsning af antallet af mandetimer, indføre en mekanisme til at beregne disse timer præcist. Ved ikke at indføre en mekanisme til præcist at beregne antallet af mandetimer udført af underleverandører og derved hindre en præcis beregning af antallet af mandetimer udført af værftet har HSY misbrugt beslutning N 513/01. Dette er navnlig tilfældet, eftersom det er Grækenland, der har foreslået at anvende indikatoren »antal mandetimer« til at bevise, at HSY nedskar sin produktionskapacitet.
- (190) For det andet anfægter Kommissionen Grækenlands påstand om, at »tredjeparters kontrahenter« ikke er omfattet af begrænsningen af timer. Grækenland har gjort gældende, at det ikke har noget kontraktforhold med dem bortset fra at udleje faciliteterne. For det første finder Kommissionen, at en accept af denne argumentation vil gøre det let at omgå begrænsningen: I stedet for at undertegne kontrakter med underleverandører vil HSY bede rederne om at undertegne dem, således at der ikke foreligger nogen kontrakt mellem HSY og underleverandørerne. For det andet er formålet med begrænsningen at reducere aktiviteterne på værftet. Det er derfor logisk, når det fremgår af beslutning N 513/01, at »ansatte hos underleverandører« er omfattet af begrænsningen, at både HSY's underleverandører og underleverandørerne for den reder, der arbejder på værftet, er omfattet. For det tredje erkendte Grækenland på grundlag af detaljerede spørgsmål fra Kommissionen⁽¹¹⁾, at HSY tager sig af betalingen til nogle af disse »tredjeparters kontrahenter« på følgende måde: Sidstnævnte indgår en aftale med rederen om de opgaver, der skal udføres, og prisen, men derpå foretager rederen betaling til HSY, som på sin side overfører midlerne til kontrahenterne. I sådanne tilfælde foreligger der et kontraktforhold mellem HSY og kontrahenterne, og de beløb, der betales af rederen for kontrahentens arbejde, fremgår af HSY's indkomstopgørelse som en indtægt (dvs. de indgår i HSY's salg/omsætning). Der hersker derfor ingen tvivl om, at i det mindste disse kontrakter med »tredjeparters kontrahenter« er omfattet af begrænsningen. Grækenland har hverken beregnet eller meddelt Kommissionen antallet af mandetimer udført af disse »tredjeparters kontrahenter«. Dette udgør en yderligere tilsidesættelse af beslutning N 513/01. Desuden bemærker Kommissionen, at omsætningen i forbindelse med HSY's reparationsaktiviteter er steget hastigt siden 2002. Denne tendens er imidlertid overhovedet ikke afspejlet i det samlede antal mandetimer, som Grækenland har meddelt. Det er derfor sandsynligt, at antallet af mandetimer udført af tredjeparters kontrahenter, som er betalt af HSY, er steget betydeligt. Eftersom HSY ifølge tallene fra Grækenland lå lige under grænsen på 420 000 timer i 2003, konkluderer Kommissionen, at hvis de tredjeparters kontrahenter, som er betalt af HSY, medtages i det samlede antal mandetimer udført af HSY, er det rimeligt at antage, at denne grænse er blevet overskredet i de følgende år.
- (191) For det tredje er begrænsningen ikke overholdt, selv hvis det blev accepteret (hvilket ikke er tilfældet), at »tredjeparters kontrahenter« ikke er omfattet af den begrænsning af timer, der er fastsat i beslutning N 513/2001, og at de mandetimer, der er udført af »underleverandører engageret af HSY« kan anslås ved at dividere de beløb, der er betalt til dem, med arbejdskraftomkostningerne pr. time. De »årlige omkostninger ved en mandetime på grundlag af HSY's officielle regnskaber«, som anvendes af Grækenland, er således uhensigtsmæssige til at anslå omkostningerne pr. time i forbindelse med en arbejdstager, der arbejder for en underleverandør. De meget store udsving i rækken (f.eks. går den fra 27 EUR til [...] EUR det næste år) viser således, at det ikke fremgår af de årlige omkostninger ved en mandetime på grundlag af HSY's officielle regnskaber, hvor meget en arbejdstager koster pr. time⁽¹²⁾. Bruttolønnen pr. time inden for en industri udvikler sig aldrig på en sådan måde: Den stiger støt over tid, men fordobles aldrig fra det ene år til det næste. Desuden anvender værfter netop underleverandører, fordi det er billigere end selv at ansætte mere arbejdskraft. Anvendelsen af de årlige omkostninger ved en mandetime på grundlag af HSY's officielle regnskaber overvurderer derfor omkostningerne pr. mandetime i forbindelse med arbejdstagere, der er ansat af underleverandørerne. Denne omstændighed er blevet bekræftet af Kommissionens konsulent. Når mere rimelige skøn over omkostningerne pr. time tages i betragtning, øges det antal mandetimer betydeligt, der er udført af underleverandører⁽¹³⁾, således at begrænsningen på 420 000 timer overskrides i 2003 og 2005.
- (192) For det fjerde har året 2003 i den metode, som Grækenland har foreslået, kun ni måneder, dvs. indtil september 2003. Grækenland har gjort gældende, at regnskabsåret fra det tidspunkt begyndte at løbe fra oktober til oktober. Det kan ikke accepteres, at der anvendes et årligt loft på aktiviteten i kun ni måneder. Kommissionen anmodede Grækenland om at fremlægge oplysninger om aktiviteten i de sidste tre måneder af 2003, men Grækenland har ikke fremlagt de ønskede data⁽¹⁴⁾. Hvis aktiviteten i de sidste tre måneder af kalenderåret 2003 anslås som en fjerdedel af aktiviteten i regnskabsåret 2004, er det klart, at begrænsningen af mandetimer er overskredet.

- (193) Eftersom misbruget fremgår i flere selvstændige henseender, konkluderer Kommissionen, at støtten skal tilbagesøges.

4.7. Kapitaltilførsel på 8,72 mia. GRD (25,6 mio. EUR) fra den græske stat eller ETVA i 1996-1997 (foranstaltning E9)

4.7.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (194) I 1996-1997 foretog ETVA en kapitaltilførsel på 8,72 mia. GRD (25,6 mio. EUR) til HSY.

4.7.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (195) Beslutningen om at udvide proceduren rejser tvivl med hensyn til, om denne kapitaltilførsel svarer til adfærden hos en markedsøkonomisk investor. For det første bemærker Kommissionen, at Grækenland fremsatte modstridende bemærkninger, idet det først anførte, at dette beløb var blevet ydet af staten for at kompensere for omkostningerne ved en nedskæring af arbejdsstyrken med 1 000 ansatte, og senere modsagde denne forklaring, idet det hævdede, at denne kapitaltilførsel var foretaget af ETVA. For det andet bemærker Kommissionen, at de ansatte, der ejede 49 % af aktierne, ikke deltog i denne kapitalforhøjelse. Desuden er det overraskende, at denne kapitaltilførsel fra ETVA ikke øgede dens aktiepost i HSY.
- (196) Kommissionen anførte også, at hvis det viser sig, at denne foranstaltning udgør støtte, er det tvivlsomt, om den kan udgøre forenelig støtte.

4.7.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (197) Elefsis har anført, at de ansatte i 1996 ejede 49 % af aktierne i HSY. Hvis ETVA foretog en kapitaltilførsel uden en forholdsmæssig deltagelse fra de ansattes side, burde dens aktiepost være steget til over 51 %, hvilket var forbudt ved lov og faktisk ikke fandt sted. Dette medfører, at ETVA ikke modtog nye aktier til gengæld for denne kapitaltilførsel. Et sådant scenario havde været uacceptabelt for en privat investor.

4.7.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (198) Grækenland har bekræftet, at ETVA foretog en kapitaltilførsel på 8,72 mia. GRD (25,6 mio. EUR) i 1996-1997 og modtog et tilsvarende beløb fra staten. Grækenland har gjort gældende, at staten handlede som en markeds-

økonomisk investor, eftersom den nedskæring af arbejdsstyrken, der blev finansieret af kapitaltilførslen, i betydelig grad forbedrede værftets effektivitet og dets fremtidige rentabilitet. HSY har forklaret, at de beløb, der blev tilført, ikke førte til udstedelse af nye aktier og ikke formelt udgjorde en kapitaltilførsel. Dette forklarer, hvorfor statens aktiepost ikke steg til over 51 %. Skulle Kommissionen alligevel finde, at denne foranstaltning udgør støtte, er Grækenland af den opfattelse, at den er forenelig støtte til lukning i henhold til artikel 7 i direktiv 90/684/EØF.

4.7.5. Vurdering

4.7.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (199) Denne foranstaltning finansierede alle værftets aktiviteter og var ikke øremærket til kun at støtte de civile aktiviteter. Eftersom 75 % af værftets aktiviteter, som konkluderet i afsnit 3.3 i denne beslutning, er militære aktiviteter, og Grækenland har påberåbt sig EF-traktatens artikel 296, kan kun 25 % af foranstaltningen (2,18 mia. GRD (6,4 mio. EUR)) vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.7.5.2. Forekomst af støtte

- (200) Kommissionen bemærker, at staten, via ETVA, gav HSY midler uden at modtage nye aktier, mens den kun ejede 51 % af HSY. En markedsøkonomisk investor havde ikke givet de øvrige aktionærer en sådan gave. Vedkommende havde krævet nye aktier eller en forholdsmæssig kapitaltilførsel fra de øvrige aktionærer. Derfor havde en privat investor under lignende omstændigheder ikke foretaget denne kapitaltilførsel.

- (201) Eftersom staten stillede midler til rådighed for HSY, som det ikke havde opnået på markedet, gav denne foranstaltning HSY en selektiv fordel. Foranstaltningen udgør derfor støtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.7.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (202) Med hensyn til foreneligheden af denne støtte bemærker Kommissionen, at det er ubestridt, at HSY's arbejdsstyrke blev nedskåret fra 3 022 personer i 1995 til 1 977 personer i 1997. Denne nedskæring af arbejdsstyrken blev også anført i de to beslutninger, der blev vedtaget den 15. juli 1997 (beslutning C 10/94 og beslutning N 401/97), da den udgjorde den ene søjle i omstrukturingsplanen. I beslutning N 401/97 godkendes investeringsstøtte, som i henhold til direktiv 90/684/EØF kun

kan anses som forenelig, hvis den er »kædet sammen med en strukturomlægningsplan, der indebærer en nedskæring af den samlede skibsreparationskapacitet« og »som ikke medfører nogen forøgelse af skibsværftets skibsbygningskapacitet«. Ifølge beslutning N 401/97 foreligger der »en nedskæring af værftets reparationskapacitet svarende til nedskæringen i antallet af ansatte, som det ikke vil være muligt at opveje med den påtænkte forøgelse af produktiviteten og en nedskæring af dokkapaciteten for kommercielle fartøjer.« Det fremgår endvidere af beslutningen, at der er en lille nedskæring af skibsbygningskapaciteten. Eftersom Kommissionen selv erkendte i beslutning N 401/97, at nedskæringen af arbejdsstyrken sammen med de andre foranstaltninger, som Grækenland havde foreslået, ville føre til en nedskæring af skibsbygnings- og skibsreparationskapaciteten, finder Kommissionen, at der forelå en kapacitetsnedskæring, som det kræves i artikel 7 i direktiv 90/684/EØF. Med hensyn til støttens størrelse og intensitet bemærker Kommissionen, at støtten udgjorde 25,6 mio. EUR til en nedskæring af arbejdsstyrken med 1 000 personer. I

2002, blot seks år senere, var et beløb, der var fire gange større, til en nedskæring af arbejdsstyrken, der var mindre, efter Kommissionens opfattelse foreneligt. Kommissionen finder derfor, at støttens størrelse og intensitet er berettiget. Kommissionen konkluderer, at betingelserne i artikel 7 i direktiv 90/684/EØF blev opfyldt, og finder derfor, at støtten er forenelig med fællesmarkedet.

4.8. Kapitalforhøjelse i 1998-2000 til finansiering af investeringsplanen (foranstaltning E10)

4.8.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (203) Som planlagt i beslutning N 401/97 fandt der tre kapitalforhøjelser sted i 1998, 1999 og 2000 til et samlet beløb på 2,98 mia. GRD (8,7 mio. EUR) med henblik på at finansiere en del af HSY's investeringsplan. De blev finansieret af ETVA og HSY's ansatte i forhold til deres aktiepost i HSY.

	(mio. GRD (mio. EUR))		
	I alt	Bidrag fra ETVA (51 %)	Bidrag fra de ansatte (49 %)
20. maj 1998	1 569 (4,6)	800 (2,3)	769 (2,3)
24. juni 1999	630 (1,8)	321 (0,9)	309 (0,9)
22. maj 2000	780 (2,3)	397 (1,2)	382 (1,1)

- (204) I 2001 betalte den græske stat de ansatte et beløb svarende til deres bidrag til de tre kapitalforhøjelser (se betragtning 33 i denne beslutning, hvor lov 2941/2001 beskrives).

forpligtet sig til at tilbagebetale de ansatte ethvert beløb, som de måtte have tilført til HSY's kapital. En sådan forpligtelse ville medføre, at de ansatte ikke bar nogen risiko.

4.8.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (205) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, om ETVA's deltagelse i kapitalforhøjelserne udgør uforenelig støtte. Selv om ETVA's fremtidige deltagelse i kapitalforhøjelserne ifølge beslutning N 401/1997, der blev vedtaget den 15. juli 1997, i princippet kan anses for ikke at omfatte støtte i forbindelse med gennemførelsen af omstrukturingsplanen, kan denne deltagelse alligevel have udgjort støtte, da den blev gennemført i 1998, 1999 og 2000. Navnlig forværredes HSY's situation mellem disse tidspunkter. Det fremgår endvidere af beslutningen om at udvide proceduren, at den omstændighed, at de ansatte deltog i kapitalforhøjelsen i forhold til deres andel af HSY's kapital, ikke udelukker støtte: For det første er det ikke sikkert, at de betalte ETVA prisen for aktieposten på 49 % i HSY i overensstemmelse med aftalen om delvis privatisering fra september 1995. For det andet er det ikke udelukket, at staten hemmeligt har

4.8.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (206) Elefsis støtter den tvivl, der er givet udtryk for i beslutningen om at indlede proceduren, minder om retspraksis i forbindelse med Alitalia-sagen⁽¹⁵⁾ vedrørende ansattes deltagelse i kapitalforhøjelsen i deres egen virksomhed og konkluderer, at ETVA's deltagelse i kapitalforhøjelserne udgør uforenelig støtte.

4.8.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (207) Grækenland har understreget, at ETVA's og de ansattes deltagelse i kapitalforhøjelsen blev kontraktligt aftalt i aftalen om delvis privatisering fra september 1995. Det fremgik også af beslutning N 401/97, at disse kapitalforhøjelser ville finde sted, med en deltagelse af ETVA og HSY's ansatte på henholdsvis 51 % og 49 %, uden at det fremgik, at ETVA's deltagelse ville udgøre støtte. Endelig

har både Grækenland og HSY anfægtet den hypotese, at de ansatte ikke betalte købsprisen til ETVA, og eksistensen af en hemmelig aftale om, at staten ville tilbagebetale de ansatte ethvert beløb, som de måtte have betalt til at finansiere investeringsplanen. HSY har gjort gældende, at hvis Kommissionen skulle betragte foranstaltningen som støtte, ville der være tale om forenelig omstrukturingsstøtte.

4.8.5. Vurdering

4.8.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (208) Med hensyn til den potentielle anvendelse af EF-traktatens artikel 296 bemærker Kommissionen, at kapitalforhøjelserne havde til formål at finansiere investeringsplanen. Som allerede konkluderet i forbindelse med vurderingen af foranstaltning P1, P2, P3 og P4 kan denne investeringsplan og den støtte fra staten, der finansierer den, vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.8.5.2. Forekomst af støtte

- (209) Kommissionen er nået til følgende konklusioner. På grundlag af aftalen om delvis privatisering fra september 1995 var ETVA kontraktligt forpligtet til at deltage med 51 % i den fremtidige kapitalforhøjelse i HSY, idet de ansatte ville bidrage med de resterende 49 %. Kapitalforhøjelsen var nødvendig til delvis at finansiere investeringsplanen. I beslutning N 401/97 vedrørende investeringsstøtten fandt Kommissionen implicit, at denne deltagelse fra ETVA's side i den fremtidige kapitalforhøjelse i HSY ikke vil udgøre statsstøtte. Dette stemte overens med beslutning C 10/94, som blev vedtaget samme dag, hvori Kommissionen fandt, at salget af 49 % af aktierne i HSY til de ansatte var en gyldig delvis privatisering, og at der kunne forventes en genoprettelse af rentabiliteten.
- (210) Med hensyn til ETVA's deltagelse i kapitalforhøjelserne af 20. maj 1998 finder Kommissionen, at der ikke er tilstrækkelig grund til at afvige fra den implicite vurdering i beslutning N 401/97 med hensyn til, at der ikke var tale om støtte. Navnlig var omstændighederne i maj 1998 ikke tilstrækkeligt forskellige fra de omstændigheder, der blev forudsat på det tidspunkt, hvor beslutningen blev vedtaget. Desuden fandt Kommissionen intet bevis for en (hemmelig) forpligtelse for staten til at tilbagebetale de ansatte ethvert beløb, som de måtte have betalt i forbindelse med kapitalforhøjelserne.
- (211) På den anden side var grundlæggende elementer, som dannede grundlag for vurderingen af 15. juli 1997 med hensyn til, at der ikke var tale om støtte, ikke længere til

stede på tidspunktet for kapitalforhøjelsen af 24. juni 1999 og 22. maj 2000:

— For det første var som nævnt begge beslutninger, der blev vedtaget den 15. juli 1997, baseret på, at Grækenland ville gennemføre aftalen om delvis privatisering fra september 1995, og navnlig at de ansatte ville betale købsprisen til ETVA som fastsat i kontrakten, hvorved de ville påtage sig en finansiell risiko, som ville give dem et incitament til at støtte de foranstaltninger, der var nødvendige for at genskabe konkurrenceevnen. Selv om de ansatte skulle betale det første afdrag af købsprisen til ETVA inden den 31. december 1998, blev der ikke foretaget nogen betaling. Staten forsøgte ikke at opnå betalingen. Som nævnt i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E7 betød dette, at de ansatte ikke kom i samme situation som investorer, der skulle betale i alt 8,17 mia. GRD (24 mio. EUR) i løbet af de næste 12 år, i modsætning til det, Kommissionen forventede i juli 1997, da de to beslutninger blev vedtaget. Denne manglende betaling betød også, at de ansatte ikke overholdt deres forpligtelse i henhold til kontrakten om delvis privatisering fra september 1995. ETVA var ikke længere kontraktligt bundet af aftalen om delvis privatisering⁽¹¹⁶⁾, eftersom de ansatte havde tilsidesat den. I modsætning til, hvad der med rette kunne forventes på tidspunktet for beslutning N 401/97 på grundlag af de eksisterende kontrakter, havde der derfor ikke fundet nogen reel delvis privatisering sted, og kontrakten var ikke længere bindende for ETVA. Efter Kommissionens opfattelse er der tale om væsentlige forskelle i forhold til det, Kommissionen forventede på tidspunktet for vedtagelsen af beslutning N 401/97 på grundlag af kontrakten fra september 1995. Dette er derfor tilstrækkeligt til at ændre den vurdering, der blev foretaget på daværende tidspunkt med hensyn til, at der ikke var tale om støtte.

— For det andet opnåede virksomheden, som allerede analyseret i detaljer i afsnit 3.1 i denne beslutning, ikke den kommercielle og finansielle succes, der var planlagt på tidspunktet for beslutning N 401/97. Det lykkedes ikke at opbygge en stor og rentabel ordrebeholdning i 1997 og 1998. Fra udgangen af 1998 blev det derfor gradvis mere og mere sikkert, at værftet ville blive tabsgivende i de følgende år. Kommissionen fastsatte datoen den 30. juni 1999 som den dato, hvorfra der ikke længere med rimelighed kunne forventes en genoprettelse af rentabiliteten. Det er sikkert, at man i begyndelsen af juni 1999 allerede havde kendskab til de fleste af de dårlige nyheder, og at en genoprettelse af rentabiliteten var særdeles hypotetisk på grundlag af den eksisterende omstrukturingsplan.

(212) På baggrund af ovenstående finder Kommissionen, at en markedsøkonomisk investor i samme situation som ETVA ikke længere ville have investeret i HSY⁽¹¹⁷⁾.

(213) Eftersom en sådan kapitaltilførsel giver HSY en selektiv fordel, konkluderer Kommissionen, at ETVA's deltagelse i den anden og tredje kapitalforhøjelse udgør statsstøtte til fordel for HSY. Med hensyn til overensstemmelsen med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, bemærker Kommissionen, at den aldrig har vedtaget nogen beslutning, der eksplicit vurderer og godkender ETVA's deltagelse i kapitalforhøjelserne i HSY. Kommissionen mener derfor, at støtten er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3.

(214) Kommissionen bemærker, at selv hvis det blev antaget, at denne foranstaltning er blevet godkendt ved beslutning N 401/97 (det fremgår af beslutning N 401/97, at ETVA vil deltage i kapitalforhøjelserne i HSY, og ved ikke at rejse tvivl om foreneligheden med statsstøttereglerne, at denne deltagelse ikke vil udgøre støtte), ville det ikke ændre den senere konklusion med hensyn til, at støtten skal tilbagesøges. I et sådant tilfælde bør det nemlig tages i betragtning, at denne beslutning er blevet misbrugt af den statsejede bank ETVA, som ikke har opkrævet købsprisen hos de ansatte i overensstemmelse med kontrakten fra september 1995. Den konklusion, at ETVA's deltagelse i de fremtidige kapitalforhøjelser ikke var støtte, var således baseret på den forventning, at de ansatte ville betale købsprisen i overensstemmelse med kontrakten fra september 1995. Det bør derfor konkluderes, at den del af beslutning N 401/97, der godkender ETVA's deltagelse, er blevet misbrugt, og at ETVA's deltagelse derfor bør tilbagesøges fra HSY.

4.8.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

(215) Grækenland har gjort gældende, at denne foranstaltning kunne udgøre forenelig omstrukturingsstøtte. Kommissionen minder om, at formålet med kapitalforhøjelserne var at finansiere investeringsplanen. I forbindelse med vurderingen af foranstaltning P2 og foranstaltning P3 har Kommissionen allerede forklaret, hvorfor supplerende omstrukturingsstøtte til fordel for investeringsplanen ikke kan anses for at være forenelig med fællesmarkedet.

(216) Eftersom de to kapitalforhøjelser udgør uforenelig støtte, skal de tilbagesøges fra HSY.

4.9. Statslige modgarantier i forbindelse med HSY's kontrakter med OSE og ISAP (foranstaltning E12b)

4.9.1. Beskrivelse af foranstaltningen

(217) I forbindelse med kontrakter, som HSY indgik med Hellenic Railway Organization (OSE) og Athens-Piraeus Electric Railways (ISAP) om levering af rullende materiel, ydede ETVA garantier for forskud og god opfyldelse (i det følgende »forudbetalingsgarantier« eller »forskuds-garantier«). ETVA udstedte forskudsgarantierne i forbindelse med kontrakten med ISAP i februar 1998 og januar 1999 og garantierne i forbindelse med kontrakten med OSE i august 1999. ETVA modtog på sin side tilsvarende modgarantier fra staten. Garantierne i forbindelse med kontrakterne med OSE og ISAP udgjorde henholdsvis 29,4 mio. EUR og 9,4 mio. EUR.

4.9.2. Begrundelse for indledning af proceduren

(218) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, om en privat bank havde stille disse modgarantier til rådighed på samme vilkår. I betragtning af HSY's vanskeligheder kan der endog sættes spørgsmålstegn ved, om en bank i det hele taget havde ydet dem.

4.9.3. Bemærkninger fra interesserede parter

(219) Elefsis støtter den tvivl, som Kommissionen har givet udtryk for. Navnlig handlede staten ikke som en markedsinvestor, fordi den påtog sig en flersidet risiko, idet den ikke kun var majoritetsaktionær i HSY, men også dets eneste kreditor og kautionist, som bar næsten alle de risici, der var forbundet med driften heraf.

4.9.4. Bemærkninger fra Grækenland

(220) Grækenland og HSY har gjort gældende, at selv om de statslige modgarantier formelt blev udstedt i december 1999, havde ETVA allerede fået tilsagn herom, da den udstedte forskudsgarantierne i forbindelse med kontrakten med ISAP i februar 1998 og januar 1999 og garantierne i forbindelse med kontrakten med OSE i august 1999. Grækenland har gjort gældende, at disse modgarantier ikke udgjorde selektive foranstaltninger. De blev således ydet i henhold til lov 2322/1995⁽¹¹⁸⁾, og en række virksomheder modtog statsgarantier på grundlag af denne lov. Desuden har Grækenland gjort

gældende, at det årlige gebyr på 0,05 % var tilstrækkeligt til at dække risikoen. Med hensyn til ETVA's adfærd var den acceptabel for en privat bank, da den modtog en modgaranti fra staten og forlangte en præmie på 0,4 % ⁽¹¹⁹⁾. HSY har fremlagt en konsulentrapport — den første Deloitte-rapport — som støtter denne påstand. Det hævdes også i denne rapport, at det uden en statslige modgaranti alligevel havde været muligt for HSY fra en privat bank at modtage en garanti som den, der er ydet af ETVA, ved at tilbyde et pant i visse aktiver som sikkerhed. Endelig har Grækenland gjort gældende, at modtageren af de statslige modgarantier er OSE og ISAP og ikke HSY.

4.9.5. Vurdering

4.9.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (221) Denne foranstaltning er ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296, eftersom den direkte støtter en civil aktivitet.

4.9.5.2. Forekomst af støtte

- (222) Det skal først afklares, hvilken af de to typer foranstaltninger (forudbetalingsgarantierne ydet af ETVA og modgarantierne ydet af staten til ETVA) der kunne udgøre en støtteforanstaltning. Eftersom Grækenland har gjort gældende, at ETVA allerede havde fået fast tilsagn om de statslige modgarantier, da sidstnævnte ydede forskudsgarantierne, må det konkluderes, at da ETVA ydede garantierne, var den fuldt beskyttet af de statslige modgarantier. Eftersom ETVA derfor ikke løb nogen risici (takket været de statslige modgarantier), men modtog et gebyr på 0,4 % pr. kvartal, havde denne foranstaltning været acceptabel for en markedsøkonomisk investor under lignende omstændigheder. Omvendt ydede staten modgarantier, som ikke var sikret ved sikkerhedsstillelse, og hvor den modtog en garantipræmie på kun 0,05 %. Denne anden foranstaltning ville klart ikke være acceptabel for en markedsøkonomisk investor. Det er derfor denne anden foranstaltning, som udgør statsstøtte. Kommissionen bemærker imidlertid, at eftersom staten ejede 100 % af ETVA, og alle de foranstaltninger, der er gennemført af sidstnævnte bank, kan tilregnes staten, er sondringen mellem de to foranstaltninger (dvs. garanti og modgaranti) på en eller anden måde kunstig.

- (223) Da Grækenland har gjort gældende, at modtagerne var OSE og ISAP, skal det afklares, hvem der faktisk er modtageren af denne foranstaltning. Kommissionen bemærker, at i forbindelse med kontrakterne om levering af rullende materiel skal sælgeren normalt tilvejebringe bankgarantier til køberen for de forskud, som sidstnævnte erlægger. Køberen ønsker således at være sikker på at få disse beløb tilbage, hvis sælgeren ikke leverer materiellet, f.eks. på grund af konkurs. Det er derfor sælgeren, som skal opnå disse garantier fra en bank og betale omkostningerne herved. Det er med andre ord en normal omkostning, som en sælger af rullende materiel skal afholde. I dette tilfælde gjorde den statslige modgaranti det muligt for HSY at opnå garantier fra ETVA til en pris af kun 0,4 % pr. kvartal. Som det vil fremgå nedenfor, havde en privat bank uden en statslig modgaranti forlangt mindst 480 basispoint pr. år for garantier ydet inden den 30. juni 1999. Efter denne dato havde ingen privat bank ydet sådanne garantier. Det er derfor klart, at de statslige modgarantier i perioden inden den 30. juni 1999 gjorde det muligt for HSY at opnå garantier til en lavere pris. I perioden efter den 30. juni 1999 gjorde de statslige modgarantier det muligt for HSY at opnå garantier, som HSY slet ikke kunne have opnået på markedet. Modtageren af støtten er derfor HSY.

- (224) Med hensyn til Grækenlands påstand om, at foranstaltningen ikke er selektiv, minder Kommissionen om, at for at være en generel foranstaltning skal en foranstaltning gælde alle erhvervsdrivende på en medlemsstats område på samme vilkår, og den må ikke i praksis kunne gøres mindre generel, f.eks. ved at staten har diskretionær beføjelse til at yde støtten, eller gennem andre faktorer, der begrænser dens virkning i praksis. Efter Kommissionens opfattelse opfylder lov 2322/1995 langt fra denne definition. For det første ydes garantien ifølge lovens artikel 1 af økonomiministeren efter aftale med tre andre ministre. Ydelsen af garantien afhænger derfor af myndighedernes diskretionære beføjelse. For det andet kan en statsgaranti kun ydes til en privat virksomhed, hvis den er beliggende i et fjerntliggende område og med henblik på at forbedre den økonomiske udvikling i området og ikke den specifikke virksomhed (artikel 1bb), eller hvis den har lidt skader forårsaget af naturen (artikel 1cc). Omvendt kan der til virksomheder, som er 100 % statsejede, eller hvor staten ejer hovedparten af aktierne, ydes statsstøtte til generelle formål, f.eks. dækning af nogle af deres forpligtelser (artikel 1B). Det er derfor klart, at statsejede virksomheder har en meget mere omfattende adgang til statsgarantier end private virksomheder. Denne konklusion bekræftes af den analyse af listen over garanterede lån,

der findes i den første Deloitte-rapport⁽¹²⁰⁾. For det tredje er der ikke adgang til garantierne på samme vilkår. Ifølge lovens artikel 1, stk. 4, kan staten, når den yder en garanti, anmode om en eller anden sikkerhed (dvs. pant i virksomhedens anlægsaktiver). Beslutningen om at anmode om sikkerhed eller ej er overladt til økonomiministerens skøn. I dette tilfælde forlangte staten ikke sikkerhed, da den ydede foranstaltning E12b. Med hensyn til den manglende adgang på samme vilkår bemærker Kommissionen, at garantigebyret ikke er det samme for alle lån. F.eks. udgjorde garanti-præmien kun 0,05 % i dette tilfælde. I forbindelse med foranstaltning E14, som også blev ydet på grundlag af lov 2322/1995, var præmien 1 %. I den liste over garanterede lån, der blev fremlagt i den første Deloitte-rapport, havde nogle lån også en præmie på 0,1 % og 0,5 %. Kommissionen afviser derfor Grækenlands påstand om, at lov 2322/1995 er en generel foranstaltning.

- (225) Med hensyn til påstanden i den første Deloitte-rapport om, at HSY kunne have opnået disse forudbetalingsgarantier fra en privat bank ved at give banken et pant i visse aktiver som sikkerhed i stedet for en statslig modgaranti, finder Kommissionen, at denne påstand er irrelevant for analysen af foranstaltningen. Kommissionen skal således analysere, hvorvidt vilkårene i forbindelse med de foranstaltninger, som faktisk blev ydet af staten, udgjorde støtte til værftet. Kommissionen behøver ikke at undersøge, om værftet ved at stille mere sikkerhed kunne have opnået samme garanti på markedet. Som anført i punkt 2.1.1 i meddelelsen om garantier er en af de potentielle fordele ved statsgarantien låntagerens mulighed for at »stille mindre sikkerhed«. I dette tilfælde var ingen af de statslige modgarantier sikret ved et pant i nogle af værftets aktiver. En modgaranti med et aktiv som sikkerhed udgør derfor en anden transaktion, som ikke behøver at blive vurderet. Som et subsidiært argument bemærker Kommissionen, at selv hvis påstanden i den første Deloitte-rapport skulle vurderes, havde HSY ikke været i stand til at overtale en privat bank til at yde sådanne forudbetalingsgarantier ved at stille sikkerhed. Værftets aktiver var nemlig allerede behæftet, og de havde en lav likvidationsværdi (se det andet og det tredje punkt, der er behandlet i fodnote 43). Selv en sikkerhed i form af et pant i visse aktiver i HSY havde derfor ikke været tilstrækkeligt til at overtale en markedsøkonomisk investor til at yde lån til HSY.

- (226) Kommissionen har tidligere i denne beslutning fastslået den rentesats, som en privat bank havde forlangt for at

yde et lån til HSY. For perioden indtil den 30. juni 1999 blev det konkluderet, at eftersom HSY udgjorde en særlig risiko, var det nødvendigt at tilføje en risikopræmie på mindst 400 basispoint over den rentesats, der forlanges for lån til sunde virksomheder. For at anvende samme tilgang i forbindelse med forudbetalingsgarantier er det nødvendigt at fastsætte, hvilken præmie en markedsøkonomisk investor ville forlange for at yde en forskuds-garanti til en sund virksomhed. Ingen af parterne i denne procedure er fremkommet med en pålidelig markedspris for sådanne garantier. I forbindelse med flere statsgarantiordninger, som har været rettet mod skibsbygningssektoren og er godkendt af Kommissionen som ordninger, der ikke indebærer støtte⁽¹²¹⁾, blev den årlige garanti-præmie for låntageren med den laveste kreditrisiko fastsat til 0,8 %, eller 80 basispoint. I mangel af andre pålidelige indikatorer vil Kommissionen anvende denne sats som et skøn over den årlige garanti-præmie, som sunde skibsbygningsvirksomheder i Grækenland mindst betalte på daværende tidspunkt. Selv om kontrakterne med OSE og ISAP ikke vedrører skibsbygning, men produktion af rullende materiel, vil Kommissionen anvende 0,8 % som referencegrundlag, eftersom produktion af rullende materiel forblev en marginal aktivitet for HSY, mens de fleste af HSY's aktiviteter, og derfor det meste af risikoen i forbindelse med HSY, vedrørte skibsbygning og -reparation. Med hensyn til forskuds-garantier ydet til HSY inden den 30. juni 1999 vil afgørelsen af, om og i hvilket omfang der er tale om støtte, derfor blive vurderet ved at sammenligne den årlige præmie, som HSY faktisk har betalt (herunder det gebyr for modgarantien, der er betalt til staten) med en præmie på 480 basispoint (dvs. 80 basispoint forhøjet med 400 basispoint). Med hensyn til perioden efter den 30. juni 1999 konkluderede Kommissionen tidligere i denne beslutning, at værftet ikke længere havde adgang til det finansielle marked, og at det støtteelement, der skal tilbagesøges i forbindelse med ethvert lån, vil være forskellen mellem den rentesats, som HSY faktisk har betalt, og referencesatsen forhøjet med 600 basispoint. I forbindelse med forudbetalingsgarantier vil den støtte, der skal tilbagesøges, derfor blive beregnet ved at sammenligne den faktiske præmie, som HSY har betalt (herunder det gebyr for modgarantien, der er betalt til staten), med en præmie på 680 basispoint (dvs. 80 basispoint forhøjet med 600 basispoint).

- (227) Kommissionen bemærker, at Grækenland har gjort gældende, at der allerede var givet tilsagn om modgarantierne, da ETVA ydede forskuds-garantierne. Modgarantierne i forbindelse med ISAP's forskud blev derfor ydet inden udgangen af juni 1999. De samlede årlige omkostninger i forbindelse med disse garantier (garantigebyr betalt til ETVA plus gebyr for modgaranti betalt til staten) var meget mindre end 480 basispoint. De indeholder derfor statsstøtte, som beløber sig til forskellen mellem sidstnævnte præmie og de samlede omkostninger

i forbindelse med garantierne til HSY (præmie betalt til ETVA⁽¹²²⁾ og præmie betalt til staten). Da støtten i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

- (228) Modgarantierne i forbindelse med forskuddene til OSE blev ydet efter juni 1999, på et tidspunkt, hvor ingen bank fortsat ville have ydet garantier. Disse modgarantier udgør derfor i deres helhed støtte. Da støtten i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte. Hvis disse støtteforanstaltninger anses for at være uforenelig støtte, og hvis de stadig er i kraft, skal de straks bringes til ophør. Dette vil imidlertid være utilstrækkeligt til at genoprette den oprindelige situation, eftersom HSY over en årrække har draget fordel af en garanti, som det ikke ville have opnået på markedet. For perioden indtil garantiens udløb vil støtte svarende til forskellen mellem 680 basispoint og de præmier, som HSY faktisk har betalt, også skulle tilbagesøges.

4.9.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (229) Kommissionen bemærker, at støtten udgør driftsstøtte, da den reducerer de omkostninger, som HSY normalt skulle have afholdt i forbindelse med kommercielle kontrakter. Eftersom driftsstøtte ikke var tilladt i sektoren for produktion af rullende materiel, kan støtten ikke anses for at være forenelig med fællesmarkedet og skal derfor tilbagesøges.

4.10. Udskydelse/omlægning af forpligtelser og eftergivelse af skyldige morarenter til OSE og ISAP (foranstaltning E12c)

4.10.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (230) HSY var ikke i stand til at opfylde sine forpligtelser i forbindelse med de kontrakter om rullende materiel, der var indgået med OSE og ISAP. Det lykkedes navnlig ikke HSY at producere det rullende materiel i henhold til den aftalte tidsplan. Som følge heraf blev nogle af kontrakterne genforhandlet i 2002-2003, og der blev aftalt en ny tidsplan for leveringen. Desuden ser det ud til, at man afstod fra eller udsatte anvendelsen af bødestemmelser og morarenter som fastsat i de oprindelige kontrakter.

4.10.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (231) I beslutningen om at udvide proceduren udtrykte Kommissionen tvivl med hensyn til, om OSE og ISAP, som er statsejede virksomheder, under forhandlingerne i 2002-2003 optrådte på en måde, der ville være acceptabel for en privat virksomhed under lignende omstændigheder. De kan have anvendt og/eller genforhandlet kontrakterne til fordel for HSY, hvorved der blev ydet statsstøtte til sidstnævnte.

4.10.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (232) Elefsis har gjort gældende, at OSE og ISAP ikke har forsøgt at opnå fuld betaling af bøder og morarenter, som er opstået som følge af forsinkelserne, og de har heller ikke gjort brug af de garantier, der var givet på vegne af HSY for opfyldelse af dets kontraktlige forpligtelser.

4.10.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (233) De græske myndigheder har gjort gældende, at HSY betalte alle bøder og relevante rentebeløb i overensstemmelse med sine kontraktlige forpligtelser, og at en enhver genforhandling foregik i overensstemmelse med anerkendt handelspraksis. OSE og ISAP gav aldrig afkald på bøder og morarenter.

- (234) Med hensyn til kontrakterne mellem OSE og HSY blev følgende seks programaftaler (i det følgende »PA«) indgået ved udgangen af 1997: PA 33 SD 33, PA 33 SD 33a, PA 35 SD 35, PA 37 SD 37a, PA 39 SD 39 og PA 41 SD 41a. Programaftalerne blev iværksat i august og september 1999 gennem OSE's betaling af de forskud, der var aftalt i kontrakterne fra 1997. OSE krævede rettidig gennemførelse af aftalerne fra og med 2000 efter de første forsinkelser i leveringen af materiellet i det pågældende år. De konsortier, som HSY indgik i, foreslog ændringer af de seks kontrakter på følgende vilkår:

— konsortierne betaling af de fastsatte bøder og morarenter kontant eller i naturalier, efter OSE's valg

— udvikling af en prisreguleringsformel på grundlag af de aftalte tidsplaner for levering af de vedvarende kontrakter og ikke på grundlag af de nye tidsplaner for levering, der er foreslået af konsortierne, med henblik på at gøre disse leveringsdatoer acceptable

— levering til OSE, til dennes brug uden vederlag, af tilsvarende rullende materiel for på den ene side at gøre de nye tidsplaner for levering, der er foreslået, acceptable og for på den anden side at forhindre, at der påløb yderligere bøder og morarenter. PA 39 (elektriske lokomotiver) blev undtaget fra bestemmelsen om tilsvarende rullende materiel, da OSE ikke havde færdiggjort elektrificeringen af strækningen Patras-Athen-Thessaloniki, og PA 35 var undtaget, fordi konsortiet med hensyn til bøder og morarenter ønskede en fortsættelse i overensstemmelse med kontrakten

— hvis det tilsvarende rullende materiel ikke blev leveret, eller hvis leveringen (af materiellet i henhold til kontrakten) var forsinket, ville ordningerne i forbindelse med bøder og morarenter fortsætte, med genoptagelse fra det tidspunkt, hvor de blev standset den 31. december 2002.

(235) Den 7. januar 2003 godkendte OSE's bestyrelse de foreslåede ændringer. Tre programaftaler (33a, 35 og 39) blev ændret i de fire første måneder af 2003, og de tilsvarende ændringskontrakter blev undertegnet henholdsvis den 28. februar 2003, 17. april 2003 og 28. februar 2003 ⁽¹²³⁾.

(236) Stillet over for det dilemma at skulle vælge mellem ophævelse eller ændring af programaftalerne og i betragtning af behovene i forbindelse med De Olympiske Lege i 2004 vurderede OSE, at det tjente dens forretningsmæssige interesser bedst at godkende konsortierne forslag om at ændre aftalerne i stedet for at ophæve dem. En ophævelse havde frataget OSE muligheden for at få yderligere nye rullende materiel i betragtning af, at det havde taget mindst tre-fire år at gennemføre eventuelle nye procedurer for indkøb af rullende materiel. De ændrede kontrakter var lovlige og i overensstemmelse med de oprindelige kontrakter.

(237) Efter Grækenlands opfattelse fremgår det af ovenstående, at konsortierne, og dermed HSY, aldrig fik en mere favorabel behandling end OSE's øvrige leverandører, og at OSE gjorde krav på og opkrævede bøde- og rentebeløbene i alle tilfælde ⁽¹²⁴⁾. Kontrakten indeholdt ingen bestemmelse om morarenter af bødebeløb, men OSE gjorde krav på renterne og fakturerede konsortierne herfor.

(238) Det samme er tilfældet med hensyn til beløbene i forbindelse med ISAP, som er faktiske betalinger, som HSY har foretaget, ikke hensættelser. Det understreges endvidere, at der ikke fandt nogen genforhandling eller ændring sted i forbindelse med programaftale 1/97 ⁽¹²⁵⁾. Denne aftale vedrørte udformning, konstruktion, levering og idrifts-

ætning af fyrre togsæt, hvert bestående af tre vogne. Leveringen af togsættene var forsinket, og derfor blev de bøder og renter, der var fastsat i programaftalen, pålagt og tilbageholdt ⁽¹²⁶⁾.

4.10.5. Vurdering

4.10.5.1. EF-traktatens artikel 296

(239) Denne foranstaltning er ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296, eftersom den udelukkende vedrører civile aktiviteter.

4.10.5.2. Forekomst af støtte

(240) Kommissionen bemærker, at de græske myndigheder har forelagt detaljerede oplysninger om de pågældende kontrakter, som det kræves i beslutningen om at udvide proceduren. Disse oplysninger har fjernet den tvivl, som Kommissionen gav udtryk for. HSY betalte således bødebeløbene og de relevante rentebeløb i overensstemmelse med sine kontraktlige forpligtelser, og i forbindelse med genforhandlingen af kontrakter fandt Kommissionen ikke bevis for, at genforhandlingerne ikke foregik i overensstemmelse med anerkendt handelspraksis. Som erkendt af Elefsis selv har forsinkelserne i forbindelse med kontraktens udførelse kostet HSY et tocifret millionbeløb i euro, netop fordi OSE og ISAP krævede betaling af bøder og morarenter eller alternativt levering af tilsvarende rullende materiel. Med hensyn til Elefsis' påstand om, at hvis OSE og ISAP havde været private virksomheder, havde de afvist alle de ændringer, som konsortierne havde foreslået, og derfor forlangt den fulde betaling af bøder og morarenter og snarere forlangt hurtig betaling i kontanter end en spredning af betalingen over en længere periode, kan det siges, at dette synes højest usandsynligt. Hvis OSE og ISAP havde valgt en sådan ufleksibel tilgang inden afslutningen af salget af HSY, havde dette formentlig afholdt den nye ejer fra at købe værftet. Uden et sådant køb ville værftet, som det vil blive forklaret i forbindelse med analysen af foranstaltning E18c, med al sandsynlighed være gået konkurs. Selv efter HDW/Ferrostaals køb af værftet blev dets finansielle situation ikke forbedret. Hvis OSE og ISAP havde valgt en fuldstændig ufleksibel tilgang, var der derfor en reel risiko for, at HSY ville gå konkurs. Dette betyder, at udførelsen af de eksisterende kontrakter var blevet standset. Dette betyder, at OSE og ISAP havde været nødt til at iværksætte et nyt udbud, kontrakten var blevet tildelt til en ny leverandør, og leveringen var blevet forsinket i flere år. Under sådanne omstændigheder finder Kommissionen, at en køber, der opererer under markedsøkonomiske forhold, i givet fald accepterer en delvis genforhandling, som gør det muligt at fuldføre den eksisterende kontrakt inden for en rimelig tidshorison, således at køberen i sidste instans modtager det bestilte rullende materiel med en begrænset forsinkelse. I denne henseende bemærker Kommissionen, at sandsynligheden for, at kontrakterne ville blive fuldført inden for en rimelig tidshorison, blev større, da HSY blev privatiseret, eftersom den nye private ejer havde erfaring med at håndtere komplekse projekter og var en privat virksomhed, der var profitorienteret og derfor ønskede at begrænse forsinkelsen for at begrænse de negative finansielle konsekvenser.

- (241) Kommissionen konkluderer derfor, at der ikke foreligger noget afgørende bevis for, at OSE's og ISAP's adfærd ikke havde været acceptabel for en privat virksomhed under lignende omstændigheder. Kommissionen konkluderer derfor, at den måde, hvorpå kontrakterne med OSE og ISAP blev gennemført, og de begrænsede ændringer af kontrakterne, som OSE godkendte i 2002-2003, ikke indeholder støtteelementer.

4.11. Lån fra ETVA til finansiering af kontrakten med Strintzis (foranstaltning E13a)

4.11.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (242) Den 29. oktober 1999 ydede ETVA et lån på 16,9 mia. GRD (49,7 mio. EUR) til HSY til finansiering af bygningen af to færger, der var bestilt af virksomheden Strintzis. Rentesatsen var LIBOR⁽¹²⁷⁾ plus 100 basispoint. I juni 2001 blev der oprettet et privilegeret pant i de to skibe under bygning. Lånet blev fuldt tilbagebetalt til den långivende bank den 8. oktober 2004.

4.11.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (243) I beslutningen om at udvide proceduren blev der udtrykt tvivl med hensyn til, om overdragelsen af et pant i skibene og af forsikringspræmier udgjorde en tilstrækkelig sikkerhed. Desuden så det ud til, at lånet straks var blevet udbetalt til HSY, mens det skulle have været udbetalt parallelt med bygningsomkostningerne. Desuden syntes rentesatsen utilstrækkelig i betragtning af værftets vanskeligheder. Endelig viser kombinationen af dette lån og den næste foranstaltning (foranstaltning E13b), at en betydelig del af finansieringen af de to skibe, der var bestilt af Strintzis, var støttet af ETVA.

4.11.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (244) Elefsis har gjort gældende, at ingen private banker havde ydet dette lån. For det første havde ETVA ingen sikkerhed, da lånet blev oprettet, eftersom pantet i skibene blev oprettet meget senere. Desuden er Elefsis enig i, at markedsværdien af skrog under bygning er lav.

4.11.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (245) Grækenland og HSY har understreget, at lånebetingelserne var sædvanlige på daværende tidspunkt. Det bekræftes i Deloitte-rapporten, at både den specifikke bank (ETVA) og generelt de græske banker ydede lån til virksomheder til en lignende rentesats. HSY har givet nærmere oplysninger om de sikkerhedsstillelser, der blev

ydet ETVA på tidspunktet for lånekontrakten (overdragelsen af prisen for de to fartøjer, forsikringsgodtgørelser og alle fordringer over for tredjemand i forbindelse med chartringen eller generelt udnyttelsen af skibene) og på et senere tidspunkt (pantet i skibene), og konkluderet, at de var tilstrækkelige. Grækenland har også angivet den kalenderplan, hvorefter ETVA udbetalte lånet til HSY, og hvoraf det fremgår, at det blev udbetalt parallelt med udviklingen i bygningsomkostningerne.

4.11.5. Vurdering

4.11.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (246) Denne foranstaltning er ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296, eftersom den direkte støtter en civil aktivitet.

4.11.5.2. Forekomst af støtte

- (247) Kommissionen er nået til følgende konklusioner. Dette lån blev oprettet efter juni 1999, på et tidspunkt, hvor ingen bank fortsat havde ydet lån til HSY. Grækenland har gjort gældende, at sikkerheden i forbindelse med lånet reducerede risikoen så meget, at ydelsen af lånet havde været acceptabel for en privat investor. Denne påstand kan ikke accepteres. Overdragelsen af prisen for skibene udgør kun en solid sikkerhed, hvis værftet færdigbygger skibet, hvilket er usikkert. Hvis værftet går konkurs under bygningen af skibet, har denne sikkerhed ingen værdi, eftersom der ikke kan gøres krav på købsprisen over for Strintzis, da sidstnævnte ikke har modtaget de bestilte fartøjer⁽¹²⁸⁾. Dette betyder, at sikkerheden vil være værdiløs netop i det scenarie, hvor der ville være behov for den. Med hensyn til oprettelsen af et pant i hvert af skibene under bygning, blev det først ydet til ETVA i juni 2001, længe efter at lånet var blevet udbetalt til HSY. Desuden bemærker Kommissionen, at værdien af skibe under bygning er forholdsvis lav, og de er vanskelige at sælge. Dette fremgår af denne sag. Det lykkedes således ikke HSY at færdiggøre bygningen af de to skibe, og kontrakten med Strintzis blev som følge heraf ophævet i juli 2002. HSY brugte ikke mindre end to år på at sælge skrogene under bygning og fik kun 14 mio. EUR, hvilket kun svarer til en tredjedel af det beløb, man havde lånt af ETVA til at finansiere bygningen.

- (248) Med hensyn til Grækenlands, HSY's og Deloitte's påstand om, at rentesatsen på det lån, der blev ydet til HSY, var den samme som rentesatsen i forbindelse med mange andre lån, som ETVA og græske banker havde ydet i samme periode, viser det ikke, at det lån, der blev ydet til HSY, ikke er støtte. Grækenland, HSY og Deloitte har således hverken analyseret eller vist, at de andre låntagere, der er anvendt som sammenligningsgrundlag, befandt sig i samme finansielle situation som HSY, dvs. at denne var

lige så dårlig som HSY's situation. De har derfor ikke vist, at private banker var rede til at yde lån til kriseramte virksomheder til samme rentesats som satsen på det foreliggende lån. Det er meningsløst at sammenligne rentesatsen på lån, der er ydet til forskellige virksomheder, uden at undersøge, om risikoen for de långivende banker er den samme. Kommissionen konkluderer derfor, at ingen markedsøkonomisk investor under lignende omstændigheder havde ydet dette lån til HSY, som derfor udgør støtte. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.11.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

(249) Kommissionen bemærker, at støtten udgør driftsstøtte, da den reducerer de omkostninger, som HSY normalt skulle have afholdt i forbindelse med kommercielle kontrakter. Som konkluderet ovenfor gjorde lånet det faktisk muligt for HSY at påtage sig denne kommercielle kontrakt, som det ikke havde kunnet finansiere ved at skaffe midler på markedet. Kommissionen bemærker, at på grundlag af artikel 3 i forordning (EF) nr. 1540/98 kunne der ydes kontraktbetinget driftsstøtte til skibsbygningskontrakter, der blev undertegnet indtil den 31. december 2000. HSY var imidlertid ikke berettiget til at modtage støtte til kontrakten med Strintzis, eftersom HSY aldrig færdiggjorde skibene, de aldrig blev leveret, og kontrakten med Strintzis blev annulleret⁽¹²⁹⁾. Desuden blev skrogene først solgt til en ny køber i 2004, dvs. flere år efter den 31. december 2000.

(250) Eftersom støtten er ulovlig og uforenelig, skal den tilbagegøres. Da lånet er blevet tilbagebetalt, er en del af den fordel, som HSY har opnået, allerede blevet inddraget. Takket være dette lån fra ETVA havde HSY imidlertid over en årrække lånebeløbet til rådighed, et beløb, som HSY ikke ellers kunne have haft til rådighed i den pågældende periode. Denne fordel skal også opvejes. Kommissionen finder således, at der skal tilbagegøres støtte svarende til forskellen mellem den rentesats, der er betalt til ETVA, og referencesatsen for Grækenland⁽¹³⁰⁾ plus 600 basispoint for perioden fra udbetalingen af lånet til HSY og indtil den dato, hvor lånet blev sikret ved et pant i skrogene. For perioden derefter og indtil tilbagebetalingen af lånet er den støtte, der skal tilbagegøres, forskellen mellem den rentesats, der er betalt til ETVA, og referencesatsen for Grækenland plus 400 basispoint. Nedsættelsen med en tredjedel af denne risikopræmie afspejler den omstændighed, at pantet i skrogene delvis havde reduceret långiverens tab i tilfælde af misligholdelse fra HSY's side og derfor reducerede ETVA's risiko

i forbindelse med lånet. Navnlig lykkedes det som nævnt HSY at sælge skrogene til en pris, der stort set svarede til en tredjedel af lånet fra ETVA.

4.12. Garanti fra ETVA i forbindelse med kontrakten med Strintzis (foranstaltning E13b)

4.12.1. Beskrivelse af foranstaltningen

(251) I 1999 anvendte HSY to garantier fra ETVA til at sikre Strintzis' forskud på 6,6 mio. EUR. Garantierne blev annulleret i juli 2002, da skibsbygningskontrakten med Strintzis blev annulleret.

4.12.2. Begrundelse for indledning af proceduren

(252) Ifølge beslutningen om at udvide proceduren kunne de to garantier, hvis vilkår ikke var kendt på tidspunktet for beslutningen, udgøre støtte.

4.12.3. Bemærkninger fra interesserede parter

(253) Elefsis har understreget den omstændighed, at staten/ETVA i forbindelse med HSY på samme tid har påtaget sig rollen som kautionist, kreditor, aktionær og største kunde. Herved udsatte staten sig for en alvorlig finansiel risiko. Ved at påtage sig disse forskellige roller tilvejebragte staten faktisk finansiering uden sikkerhed, eftersom staten i tilfælde af virksomhedens misligholdelse og/eller insolvens ikke havde nogen regres og ville lide et endeligt tab, da værdien af værftets aktiver ville blive anset for at være utilstrækkelige til at dække alle passiverne.

4.12.4. Bemærkninger fra Grækenland

(254) Grækenland har anført, at en første garanti blev ydet den 4. marts 1999 og endnu en den 17. juni 1999. Ifølge den første Deloitte-rapport, som HSY har fremlagt, udgjorde de henholdsvis 3,26 mio. EUR og 3,38 mio. EUR. Grækenland har mindet om, at ETVA ikke udbetalte nogen beløb på grundlag af garantierne efter annulleringen af kontrakten med Strintzis i 2002. Dette viser, at HSY ikke var en låntager, hvis risiko for misligholdelse var høj. Desuden har Grækenland og HSY anført, at ETVA som sikkerhed for denne garanti på 6,6 mio. EUR fik overdraget HSY's provenu i forbindelse med aftale 39 med OSE, hvor kontraktprisen udgjorde 8,5 mio. EUR for HSY. Konsulenten har bekræftet, at HSY kunne have opnået de to garantier fra en privat bank.

4.12.5. *Vurdering*

4.12.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (255) Denne foranstaltning er ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296, eftersom den direkte støtter en civil aktivitet.

4.12.5.2. Forekomst af støtte

- (256) Kommissionen bemærker, at begge garantier blev ydet inden den 30. juni 1999. Som forklaret ovenfor finder Kommissionen, at HSY stadig havde adgang til det finansielle marked på det pågældende tidspunkt, men til en pris, som afspejlede HSY's meget skrøbelige økonomiske situation.

- (257) Grækenland og HSY har gjort gældende, at overdragelsen af provenuet i forbindelse med aftale 39 med OSE var en tilstrækkelig sikkerhed, som ville gøre ydelsen af garantien acceptabel for en privat investor. Kommissionen bemærker, at i tilfælde af HSY's konkurs havde denne sikkerhed ikke gjort det muligt for en bank at inddrive midler. Hvis HSY således var gået konkurs, var produktionen af det rullende materiel standset, der var ikke foretaget levering til OSE, og der kunne ikke forlanges betaling af OSE i henhold til aftalen⁽¹³¹⁾. Kommissionen kan derfor ikke forstå, hvordan denne sikkerhed havde mindsket risikoen i forbindelse med et lån til HSY betydeligt.

- (258) HSY har ikke været i stand til at angive over for hverken Kommissionen eller sin egen konsulent (se første Deloitte-rapport, s. 4-9), om HSY var kontraktligt forpligtet til at betale en garantipræmie til ETVA, og hvor stor denne præmie var. Som forklaret i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E12b skulle HSY have betalt en årlig præmie på mindst 480 basispoint for en sådan garanti. Når man kender størrelsen af de andre garantipræmier, som HSY har betalt til ETVA, er det højest usandsynligt, at den garantipræmie, som HSY faktisk har betalt, var så høj som 480 basispoint. Kommissionen konkluderer derfor, at den garanti, som ETVA ydede, udgør statsstøtte, som beløber sig til forskellen mellem den årlige garantipræmie, der faktisk er betalt til ETVA, og en garantipræmie på 480 basispoint. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.12.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (259) Som anført i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E13a finder Kommissionen, at støtte af denne type udgør driftsstøtte, som ikke kan anses for at være

forenelig i henhold til forordning(EF) nr. 1540/98. Den er derfor ulovlig og uforenelig og skal tilbagesøges.

4.13. **Statsgaranti for et lån på 10 mia. GRD (29,3 mio. EUR) (foranstaltning E14)**4.13.1. *Beskrivelse af foranstaltningen*

- (260) Efter jordskælvet i september 1999 ydede ETVA den 13. januar 2000 HSY et lån på 10 mia. GRD (29,3 mio. EUR), som var sikret ved en statsgaranti ydet ved finansministerens afgørelse af 8. december 1999. ETVA forlangte en rentesats på EURIBOR plus 125 basispoint⁽¹³²⁾, og staten forlangte en garantipræmie på 100 basispoint.

4.13.2. *Begrundelse for indledning af proceduren*

- (261) I betragtning af HSY's finansielle situation på daværende tidspunkt, er det tvivlsomt, at vilkårene for garantien havde været acceptable for en markedsøkonomisk investor. Med hensyn til foreneligheden på grundlag af artikel 87, stk. 2, litra b), har Grækenland ikke vist, at foranstaltningens størrelse stod i rimeligt forhold til den af HSY lidte skade.

4.13.3. *Bemærkninger fra interesserede parter*

- (262) Elefsis er af den opfattelse, at ingen bank havde ydet lån til HSY på daværende tidspunkt i betragtning af dets finansielle situation. Garantien bør kun anses for at være forenelig støtte, hvis den er begrænset til de beløb, der er strengt nødvendige for at råde bod på skader, der er forårsaget af en specifik naturkatastrofe.

4.13.4. *Bemærkninger fra Grækenland*

- (263) Grækenland og HSY har anfægtet, at foranstaltningen er selektiv, eftersom garantien blev ydet i henhold til bestemmelserne i lov 2322/1995, som foreskriver vilkårene og betingelserne for at yde en garanti på vegne af den græske stat til en ansøgende virksomhed. Desuden har de gjort gældende, at garantipræmien på 1 % havde været acceptabel for en privat investor. Endvidere kunne HSY have optaget lån på markedet uden en statsgaranti ved at anvende andre former for sikkerhed, f.eks. overdragelse af fordringer i forbindelse med større kontrakter og pant i dets aktiver. Selv hvis foranstaltningen skulle udgøre støtte, er den delvis forenelig på grundlag af artikel 87, stk. 2, litra b), for så vidt som den nævnte kapital blev ydet som kompensation for den skade, som HSY havde lidt som følge af jordskælvet, og er delvis omfattet af EF-traktatens artikel 296, for så vidt som den direkte vedrører HSY's militære aktiviteter.

4.13.5. Vurdering

4.13.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (264) Med hensyn til anvendelsen af artikel 296 fremgår det af teksten til den beslutning, hvorved ETVA besluttede at yde det garanterede lån, at ETVA bl.a. var optaget af videreførelsen af HSY's militære aktiviteter. Der er imidlertid ingen kontraktbestemmelse, der tvinger HSY til at anvende det garanterede lån til at finansiere de militære aktiviteter. ETVA ønskede med andre ord at holde HSY i live for at sikre videreførelsen af de militære aktiviteter, men den øremærkede ikke det garanterede lån til finansieringen af en bestemt aktivitet. HSY kunne frit anvende midlerne, som det ønskede. Som allerede forklaret er Kommissionen med hensyn til foranstaltninger, som ydes til værftet som helhed, af den opfattelse, at 25 % af det garanterede lån blev anvendt til civile aktiviteter og 75 % til militære aktiviteter. Derfor skal kun 25 % af statsgarantien (dvs. et oprindeligt beløb på 2,5 mia. GRD (7,34 mio. EUR)) vurderes i henhold til statsstøttereglerne og kan tilbagesøges, hvis der er tale om uforenelig støtte. 75 % af statsgarantien er omfattet af EF-traktatens artikel 296 og ikke omfattet af statsstøttereglerne.

4.13.5.2. Forekomst af støtte

- (265) Med hensyn til foranstaltningens selektivitet har Kommissionen allerede vist i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E12b, at lov 2322/1995 ikke er en generel foranstaltning.
- (266) Med hensyn til spørgsmålet, om der foreligger en fordel, minder Kommissionen om, at det garanterede lån blev ydet i januar 2000, på et tidspunkt, hvor ingen markedsøkonomisk investor havde ydet et lån eller en garanti til HSY, som tidligere konkluderet. Uden en statsgaranti havde ingen bank ydet et lån til HSY. Statsgarantien gav derfor HSY en klar fordel.
- (267) Den del af statsgarantien, der ikke er omfattet af EF-traktatens artikel 296, udgør derfor støtte. Da støtten i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.13.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (268) Med hensyn til foreneligheden af denne støtte på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 2, litra b), har ingen af parterne anfægtet, at jordskælvet i september 1999 var en »naturkatastrofe«. Selv om lånekontrakten først blev underskrevet den 13. januar 2000, forlangte HSY denne finansiering fra ETVA så tidligt som de første par uger efter jordskælvet. Ifølge de græske myndigheder bestod skaden for værftet for det første af omkostningerne ved at reparere de fysiske anlæg og for det andet af omkostningerne som følge af forsinkelsen af kontrakternes udførelse. Grækenland har imidlertid ikke fremlagt noget skøn over den anden type skade. Hvis Grækenland ønskede at kompensere HSY for den sidstnævnte omkostningstype, burde det i det mindste have forsøgt at angive størrelsen heraf, og denne beregning skulle have været foretaget på grundlag af en kontrollerbar metode. Eftersom dette ikke blev gjort, og eftersom støtten kun kan anses for at være forenelig på grundlag af artikel 87, stk. 2, litra b), hvis den udelukkende tjener som kompensation for den lidte skade, finder Kommissionen, at disse hypotetiske omkostninger ikke udgør en gyldig begrundelse for støttens forenelighed⁽¹³³⁾. Med hensyn til den første omkostningstype (reparation af fysiske skader) bemærker Kommissionen, at der ikke blev indført nogen mekanisme til at sikre, at størrelsen af statsgarantien ville blive nedsat, så snart skadernes omfang var fastslået præcist og erstatningerne udbetalt til HSY af forsikringsselskaberne. Ved brev af 20. oktober 2004⁽¹³⁴⁾ anslog Grækenland, at de fysiske skader udgjorde ca. 3 mia. GRD (8,8 mio. EUR). Kommissionen finder derfor, at det beløb, der overstiger dette tal, nemlig 20,5 mio. EUR, ikke stod i forbindelse med skader forårsaget af jordskælvet. Omvendt kan 8,8 mio. EUR antages at stå i rimeligt forhold til de lidte skader, men kun indtil første kvartal af 2002, hvor forsikringsselskaberne udbetalte en erstatning på 3,52 mio. EUR⁽¹³⁵⁾. Fra dette tidspunkt burde statsgarantien have været nedsat med et tilsvarende beløb. Derfor kan fra dette tidspunkt kun restbeløbet (8,8 mio. EUR — 3,5 mio. EUR = 5,3 mio. EUR) anses for at stå i rimeligt forhold til de nettoskader, der er lidt (dvs. lidte skader minus den erstatning, som forsikringsselskaberne har udbetalt til HSY).
- (269) Som tidligere anført er det, eftersom 75 % af det garanterede lån anses for at finansiere militære aktiviteter, kun 25 % af garantien, der er omfattet af statsstøttereglerne og blev anset for at udgøre statsstøtte. Det er imidlertid også rimeligt at antage, at kun 25 % af den af HSY lidte skade vedrørte dets civile aktiviteter, da jordskælvet skadede HSY's faciliteter uden skelnen mellem militære faciliteter, civile faciliteter og faciliteter, der anvendes til begge typer aktiviteter. Der er med andre ord ingen grund til at antage, at 100 % af den af HSY lidte skade skulle finansieres af de 25 % af statsgarantien, der udgør

statsstøtte. Derfor kan kun 25 % af skaderne tages i betragtning ved vurderingen af, om statsstøtten står i rimeligt forhold til de lidte skader. Af statsstøtten udgør et beløb svarende til 25 % af den del af statsgarantien, der anses for at stå i rimeligt forhold til den lidte skade (som beskrevet i ovenstående betragtning), derfor forenelig støtte på grundlag af artikel 87, stk. 2, litra b). Af den del af statsgarantien, der udgør støtte, er 750 mio. GRD (2,20 mio. EUR) — dvs. 25 % af 3 mia. GRD (8,8 mio. EUR) — med andre ord forenelig indtil forsikringsselskabernes udbetaling af erstatningen i første kvartal af 2002. Efter dette tidspunkt er kun 1,32 mio. EUR — dvs. 25 % af 3 mia. GRD (8,8 mio. EUR) minus 3,52 mio. EUR — forenelig. Resten af støtten er uforenelig med fællesmarkedet.

- (270) Hvis statsgarantien stadig er i kraft, bør den del af denne garanti, der udgør uforenelig støtte (dvs. 25 % af den garanti, der stadig er i kraft, minus 1,32 mio. EUR, som er forenelig støtte) straks tilbagekaldes. Annulleringen af den uforenelige garanti er ikke tilstrækkelig til at genoprette den oprindelige situation. Takket være den uforenelige statsgaranti havde HSY således i en årrække et lån til rådighed, som det ikke ellers havde opnået. Med henblik på at tilbagesøge denne supplerende uforenelige støtte finder Kommissionen, at der fra ydelsen af det garanterede lån og indtil ophøret af den uforenelige statsgaranti skal tilbagesøges en støtte svarende til forskellen mellem de samlede omkostninger ved det garanterede lån (rentesats plus garantipræmie betalt af HSY) og referencsatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint. Dette beløb skal beregnes med hensyn til den del af statsgarantien, der udgjorde uforenelig støtte.

4.14. Lån fra ETVA i 1997 og 1998 (foranstaltning E16)

4.14.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (271) Denne foranstaltning består af tre lån, som ETVA ydede til HSY i 1997 og 1998.
- (272) For det første bevilgede ETVA den 25. juli 1997 en kreditlinje på 1,99 mia. GRD (5,9 mio. EUR), med udløbsdato den 31. oktober 1997. Den havde en rentesats på ATHIBOR plus 200 basispoint og blev tildelt til dækning af HSY's behov for driftskapital. Den var sikret ved tilgodehavender fra den græske marine.
- (273) For det andet bevilgede ETVA den 15. oktober 1997 ETVA en kreditlinje på 10 mio. USD, ligeledes til dækning af HSY's behov for driftskapital⁽¹³⁶⁾. Lånet havde en rentesats på LIBOR plus 130 basispoint og var sikret ved tilgodehavender fra kontrakten med den græske marine. Den 19. maj 1999 fik ETVA yderligere

sikkerhed for lånet gennem overdragelse af enhver fordring med hensyn til programaftale 1/97, som HSY havde indgået med ISAP med henblik på konstruktion og levering af 125 jernbanevogne. Lånet blev tilbagebetalt i januar 2000.

- (274) For det tredje bevilgede ETVA den 27. januar 1998 en kreditlinje på 5 mio. USD, ligeledes med en rentesats på LIBOR plus 130 basispoint. Formålet var også at dække HSY's behov for driftskapital. Der blev ikke stillet sikkerhed for denne tredje kreditlinje.

4.14.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (275) Ifølge beslutningen om at udvide proceduren synes disse lån at udgøre støtte, hvis forenelighed er tvivlsom. Desuden medfører den omstændighed, at de to første lån var sikret ved tilgodehavender fra den græske marine, ikke automatisk, at disse lån er omfattet af EF-traktatens artikel 296.

4.14.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (276) Elefsis har anført, at i betragtning af værftets finansielle situation på daværende tidspunkt havde ingen privat bank tilvejebragt disse lån til HSY.

4.14.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (277) Grækenland og HSY har gjort gældende, at ETVA fik tilstrækkelig sikkerhed med overdragelsen af krav på tilgodehavender fra den græske marine. Grækenland har anført, at de tre lån blev tilbagebetalt fuldt ud til den långivende bank, og har derfor gjort gældende, at en eventuel ulovlig statsstøtte — hvilket bestrides — blev inddrevet gennem tilbagebetalingen. Endelig har de græske myndigheder hævdet, at Kommissionen i betragtning af den form for sikkerhed, der er stillet til den långivende bank, og den omstændighed, at HSY hovedsagelig var aktivt inden for forsvarssektoren, ikke må analysere disse foranstaltninger på grundlag af EF-traktatens artikel 88, men skal anvende den procedure, der er fastsat i EF-traktatens artikel 298.

4.14.5. Vurdering

4.14.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (278) Med hensyn til anvendelsen af EF-traktatens artikel 296 og 298 bemærker Kommissionen, at de to kreditfaciliteter, der blev bevilget i 1997, blev sikret ved tilgodehavender fra en militær kontrakt. Denne omstændighed

alene viser imidlertid ikke, at kreditfaciliteterne blev bevilget til at finansiere udførelsen af disse militære kontrakter. Grækenland har ikke fremlagt bevis for, at der eksisterede en kontraktlig forpligtelse, som begrænsede anvendelsen af disse midler til at finansiere udførelsen af militære kontrakter. Omvendt har Grækenland anført, at de to lån blev ydet til at dække HSY's behov for driftskapital. Det bekræftes i den første Deloitte-rapport, at de blev ydet i driftskapitaløjemed, og det fremgår ikke, at de var øremærket til at finansiere en bestemt aktivitet. Dette støttes af, at der blev stillet en yderligere sikkerhed i forbindelse med en civil kontrakt (dvs. kontrakt med ISAP) med hensyn til kreditfaciliteten på 10 mio. USD. Kommissionen finder derfor, at disse tre lån har finansieret værftet som helhed og ikke kun de militære aktiviteter. Som anført i afsnit 3.3 finder Kommissionen derfor, at 25 % af lånene har finansieret HSY's civile aktiviteter, er omfattet af EF-traktatens artikel 296 og kan derfor vurderes i henhold til statsstøttereglerne.

4.14.5.2. Forekomst af støtte

- (279) Med hensyn til sikkerhedsstillelserne — overdragelsen af tilgodehavender fra kontrakten med den græske marine og med ISAP — finder Kommissionen, at de ikke gav en effektiv beskyttelse mod tab i tilfælde af HSY's konkurs. Hvis HSY således havde indstillet driften, var udførelsen af de igangværende kontrakter med marinen og med ISAP standset. Eftersom der ikke ville blive leveret noget produkt til marinen og til ISAP, ville de ikke være forpligtet til at betale købsprisen⁽¹³⁷⁾. Med hensyn til eksistensen af tilgodehavender i forbindelse med produkter, der allerede var leveret til marinen og til ISAP, har Grækenland ikke vist, for det første, at der eksisterede sådanne fordringer, for det andet, at de kunne inddrives, og for det tredje, at de — i hele lånets løbetid — udgjorde et tilstrækkeligt stort beløb til at reducere risikoen for tab i tilfælde af HSY's konkurs.

- (280) Som konkluderet i afsnit 3.1 havde private banker i 1997 og 1998 forlangt en rentesats svarende til referencesatsen plus 400 basispoint, nemlig ATHIBOR plus 700 basispoint. Der findes ingen referencesats i dollar. Da referencesatsen i stærke valutaer imidlertid blev fastsat

ved at tillægge en præmie på 75 basispoint⁽¹³⁸⁾ til interbankrenten, og da de to lån i dollar havde en variabel rentesats indekseret i forhold til LIBOR, finder Kommissionen det i overensstemmelse med den tidligere tilgang at beregne støttebeløbet på grundlag af US LIBOR plus 475 basispoint (dvs. US LIBOR plus 75 basispoint for at nå frem til referencesatsen, plus en risikopræmie på 400 basispoint for at afspejle den særlige risiko ved udlån til HSY). På baggrund af ovenstående fremgår det, at den præmie, der blev forlangt for disse tre lån, ligger under den sats, som en markedsøkonomisk investor havde forlangt.

- (281) Kommissionen konkluderer, at den del af disse tre lån, der ikke er omfattet af artikel 296, nemlig 25 % af disse lån, indeholder statsstøtte. Støtten udgør forskellen mellem den rentesats, som ETVA forlangte, og den rentesats, som var blevet forlangt af en markedsøkonomisk investor, som beskrevet ovenfor. Da den i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.14.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (282) Disse tre lån blev ydet til at dække HSY's behov for driftskapital. De udgør derfor driftsstøtte, dvs. støtte ydet til at finansiere værftets drift generelt og ikke et bestemt projekt. De blev ydet på et tidspunkt, hvor støtte til skibsbygningssektoren stadig blev reguleret af direktiv 90/684/EØF. I henhold til dette direktivs artikel 4 og 5 kan driftsstøtte ydes til aktiviteterne skibsbygning og ombygning af skibe, som begge er defineret i direktivets artikel 1. I de år, hvor lånene blev ydet, nemlig 1997 og 1998, havde HSY imidlertid ikke sådanne aktiviteter. Direktiv 90/684/EØF forbyder støtte til reparation af skibe, som var HSY's primære civile aktivitet i 1997 og 1998. Støtten kan derfor ikke anses for at være forenelig med fællesmarkedet, og eftersom den er ydet ulovligt, skal den tilbagesøges.

- (283) Som understreget af Grækenland er lånene blevet tilbagebetalt. Den ovenfor fastsatte støtte skal derfor tilbagesøges for perioden fra udbetalingen af lånene til HSY og indtil tilbagebetalingen heraf.

4.15. Krydssubsidiering mellem militære og civile aktiviteter indtil 2001 (foranstaltning E17)

4.15.1. Beskrivelse af foranstaltningen

- (284) Ifølge beslutningen om at udvide proceduren synes der at have været krydssubsidiering mellem militære og civile aktiviteter. Den beskriver navnlig to tilfælde, hvor HSY i forbindelse med militære kontrakter modtog store forskud, som oversteg dets kortsigtede behov i forbindelse med udførelsen af den tilsvarende kontrakt, således at HSY var i stand til at anvende disse kontanter til at finansiere andre aktiviteter. For det første hedder det i HSY's ledelsesrapport for 2001, at »beløb på indtil 81,3 mio. EUR er blevet modtaget som forskud for militære aktiviteter, men blev hovedsagelig anvendt til andre aktiviteter og virksomhedens driftsomkostninger«. For det andet har konsortiet HDW/Ferrostaal anført i sit indlæg i forbindelse med en retssag ved en græsk domstol, at i det mindste en del af de midler (af Elefsis anslået til at udgøre over 40 mio. EUR), som HSY fik til konstruktionen af kanonbåde (kontrakt undertegnet den 21. december 1999), blev anvendt til andre formål.

4.15.2. Begrundelse for indledning af proceduren

- (285) Det gøres gældende i beslutningen om at udvide proceduren, at når dokumenter udtrykkeligt henviser til, at midler, der er modtaget i forbindelse med militære kontrakter, er anvendt til »andre aktiviteter«, kan Kommissionen med rette tvivle på, at disse midler er omfattet af artikel 296 og ikke udgør statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1. I beslutningen om at udvide proceduren anbefales det endvidere at indføre særskilte regnskaber for civile og militære aktiviteter for at undgå, at civile aktiviteter finansieres af støtte ydet af staten til de militære aktiviteter.

4.15.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (286) Elefsis har hævdet, at det er vanskeligt at påvise krydssubsidiering, da der ikke er nogen regnskabsmæssig opsplitning mellem HSY's civile og militære aktiviteter. Ved en analyse af værftets aktiviteter i 2001 viser det sig dog, at de militære aktiviteter var begrænsede. Det er derfor klart, at de »andre aktiviteter«, der blev finansieret ifølge ledelsesrapporten, hovedsagelig var civile aktiviteter.
- (287) TKMS/GNSH, som kun har fremsat bemærkninger til denne og den følgende foranstaltning (foranstaltning E18c), er af den opfattelse, at det anerkendes i EF-traktatens artikel 296, stk. 1, litra a), at visse begrænsninger af udbredelsen af oplysninger kan være berettigede.

Kommissionen kan derfor ikke kræve, at Grækenland videregiver oplysninger, som vedrører f.eks. de nøjagtige beløb, der er anvendt på forskellige militære projekter. For det andet har TKMS/GNSH gjort gældende, at der ikke er noget retsgrundlag for at opfordre til at indføre særskilte regnskaber for civile og militære aktiviteter.

4.15.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (288) Grækenland har gjort gældende, at i det omfang, hvori de beløb, der var henvist til i klagen, var knyttet til værftets forsvarsaktiviteter, er den procedure, som Kommissionen har indledt på grundlag af EF-traktatens artikel 88, stk. 2, forkert og udtryk for beføjelsesoverskridelse. Hvis Kommissionen mener, at foranstaltningerne fordrejede konkurrencen, bør den følge den procedure, der er beskrevet i EF-traktatens artikel 298. HSY har tilføjet, at HSY ikke har nogen retlig forpligtelse til at føre særskilte regnskaber. Der findes intet retsgrundlag for Kommissionens opfordring.

4.15.5. Vurdering

4.15.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (289) For at fastslå, om EF-traktatens artikel 296 og 298 finder anvendelse, er det nødvendigt at fastlægge de faktiske forhold. Ifølge de dokumenter, der er citeret i beslutningen om at indlede proceduren, blev disse forskud i mindst flere kvartaler ikke anvendt til at udføre den pågældende militære kontrakt. Hverken Grækenland eller HSY har anfægtet de citater, der er anført i beslutningen om at indlede proceduren. Desuden bekræfter HSY's regnskab, at HSY modtog forskud i 2000 og 2001 fra marinen, som langt oversteg de midler, der var behov for på kort sigt til at finansiere udførelsen af de tilsvarende militære kontrakter. F.eks. fremgår det af balancen pr. 31. december 2000⁽¹³⁹⁾, at de forskud, som HSY modtog til kontrakten vedrørende kanonbåde og kontrakten vedrørende undervandsbåde, udgjorde henholdsvis 49,1 mio. EUR og 33,1 mio. EUR. Samme dato udgjorde summen af varelagre, igangværende arbejder, forskud til varelagre og varedebitorer (i regnskabssammenhæng betegnes disse poster »omsætningsaktiver«) i forbindelse med kontrakterne til marinen 14,8 mio. EUR. Forskuddene oversteg med andre ord de omsætningsaktiver, der skulle finansieres, med et beløb på 67,4 mio. EUR. Eftersom de beløb, der er nævnt i beslutningen om at udvide proceduren, ikke er blevet anfægtet, og eftersom det fremgår af en anden kilde, at de synes at være en rimelig tilnærmelse af virkeligheden, konkluderer Kommissionen, at disse forskud i mindst ét år ikke blev anvendt til at udføre de pågældende militære kontrakter.

(290) Med hensyn til anvendelsen af EF-traktatens artikel 296 og 298 afviser Kommissionen Grækenlands argument om, at ethvert forskud, der er betalt i forbindelse med en militær kontrakt, automatisk er omfattet af artikel 296. Navnlig i det foreliggende tilfælde erkendte HSY's ledelse selv, at nogle forskud langt oversteg de beløb, der var behov for til at udføre kontrakterne på kort sigt, og derfor midlertidigt blev anvendt til andre formål. En foranstaltning er kun omfattet af artikel 296, hvis Grækenland anser den for at være »nødvendig til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og [den] vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel«. Kommissionen bemærker, at Grækenland ikke har forklaret, hvorfor den del af forskuddene, der oversteg de midler, der var nødvendige til at gennemføre de pågældende militære projekter, havde bidraget til »beskyttelse af [...] væsentlige sikkerhedsinteresser«. Kommissionen kan ikke selv forstå, hvorfor det skulle være tilfældet, eftersom værftet ikke behøvede dem til at producere det pågældende krigsmateriel og ikke anvendte dem til dette formål. I et sådant tilfælde, hvor de faktiske omstændigheder tyder på, at artikel 296 ikke finder anvendelse, burde Grækenland have forklaret, hvorfor det alligevel er af den opfattelse, at disse overskydende forskud har bidraget til dets sikkerhed. Eftersom dette ikke blev gjort, konkluderer Kommissionen, at disse forskud i den periode, hvor de ikke var nødvendige for udførelsen af de pågældende militære kontrakter, ikke er omfattet af EF-traktatens artikel 296.

(291) Eftersom forskuddene oprindeligt blev anvendt til at finansiere alle værftets aktiviteter, finder Kommissionen, at 75 % af disse forskud gik til militære aktiviteter og 25 % til civile aktiviteter. Med andre ord var i mindst ét år 25 % af 81,3 mio. EUR og 25 % af 40 mio. EUR omfattet af statsstøtteregele.

4.15.5.2. Forekomst af støtte

(292) Disse overskydende forskud udgør rentefrie lån ydet af staten. De giver derfor HSY en selektiv fordel. Det kan hævdes, at hvis staten køber produkter på en måde, som ville være acceptabel for en privat virksomhed, kan købekontrakten — herunder dens vilkår som forskuddene — ikke give producenten en selektiv fordel. I forbindelse med de militære kontrakter, der blev tildelt HSY, har staten aldrig optrådt på en måde, der ville være acceptabel for en privat virksomhed, der ønsker at købe varer. En privat virksomhed havde navnlig søgt at betale den

lavest mulige pris ved at tage alle potentielle leverandører i verden under overvejelse. Omvendt har Grækenland altid begrænset sine valg til leverandører, der er aktive i Grækenland (eller til konsortier med et medlem, der er aktivt i Grækenland), for at støtte beskæftigelsen i Grækenland og opretholde produktionen af militære produkter i Grækenland⁽¹⁴⁰⁾. En privat virksomhed havde derfor ikke indgået disse købekontrakter. Desuden havde en privat virksomhed ikke accepteret at betale forskud, der overstiger det, der er nødvendigt for at udføre dens ordrer, men havde forsøgt at begrænse forskud mest muligt.

(293) Under disse omstændigheder betragter Kommissionen disse overskydende forskud som et rentefrit lån. Det fremgår af de ovennævnte dokumenter, at disse midler i det mindste i ét år er blevet anvendt til andre aktiviteter end udførelsen af de pågældende kontrakter⁽¹⁴¹⁾. Efter Kommissionens opfattelse svarer de derfor til et etårigt rentefrit lån. I overensstemmelse med den analyse af HSY's kreditværdighed, der findes i afsnit 3.1 i denne beslutning, svarer det støttebeløb, der indgår i disse lån ydet efter den 30. juni 1999, til referencesatsen for Grækenland plus 600 basispoint. Da støtten i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.

4.15.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

(294) Kommissionen har ikke fundet noget grundlag for, at denne støtte kan anses for at være forenelig. Eftersom der hermed ydes støtte til værftets generelle drift, synes der at være tale om driftsstøtte, men som allerede forklaret i forbindelse med vurderingen af tidligere foranstaltninger var dette værft ikke berettiget til at modtage driftsstøtte i 1999, 2000 eller 2001.

(295) Eftersom støtten er ulovlig og uforenelig, skal den tilbagesøges.

(296) Med hensyn til spørgsmålet om særskilte regnskaber vil Kommissionen behandle dette spørgsmål i slutningen af denne beslutning.

4.16. Klausul om skadesløsholdelse til fordel for HDW/Ferrostaal i tilfælde af, at støtte tilbagesøges fra HSY (foranstaltning E18c)

4.16.1. Beskrivelse af foranstaltningen

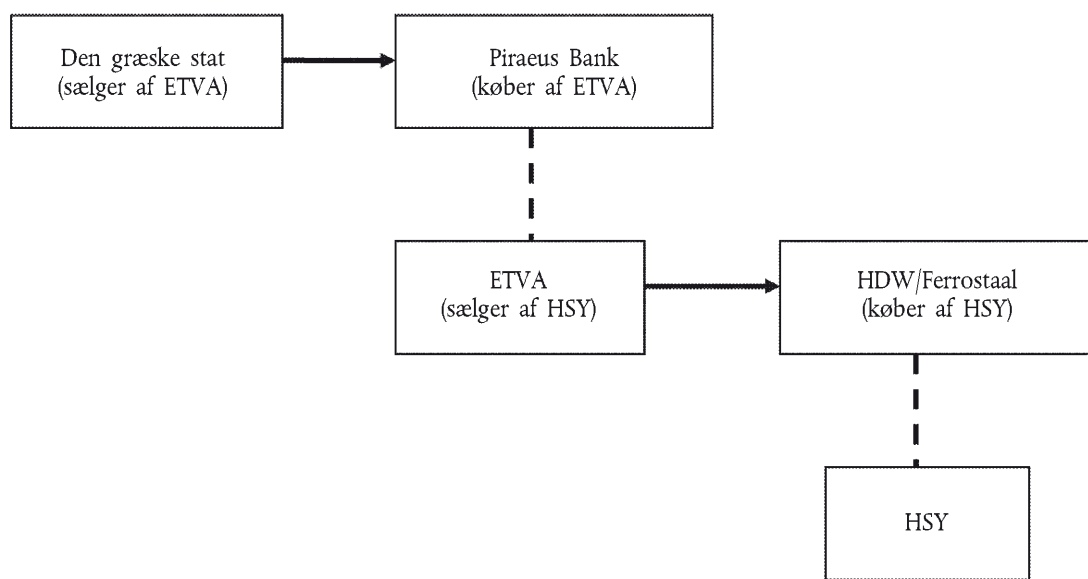
(297) Ifølge beslutningen om at udvide proceduren havde den græske stat givet tilsagn om at holde køberen af HSY (dvs. HDW/Ferrostaal) skadesløs i tilfælde af, at uforenelig støtte, der var ydet før og på tidspunktet for privatiseringen, tilbagesøges fra HSY. Fra en juridisk synsvinkel blev denne garanti ydet via en to-trins-mekanisme:

— På den ene side gav ETVA køberen af HSY (dvs. HDW/Ferrostaal) en garanti. Ifølge denne kompensationsgaranti ville ETVA holde HDW/Ferrostaal skadesløs for enhver støtte, der tilbagesøges fra HSY. Det understreges i beslutningen om at udvide proceduren, at i aftalen om salget af andelen i HSY (i det følgende »HSY SPA«), der blev indgået mellem ETVA og HDW/Ferrostaal den 11. oktober 2001,

havde ETVA, som på det tidspunkt stadig var under statslig kontrol, allerede givet tilsagn om at give HDW/Ferrostaal denne garanti. Den garanti, som ETVA ydede, synes derfor at kunne tilregnes staten.

— På den anden side gav staten køberen af 57,7 % af aktierne i ETVA (dvs. Piraeus Bank) en garanti. Ifølge denne kompensationsgaranti ville staten betale Piraeus Bank 100 % af ethvert beløb, som ETVA skal betale til køberen af HSY som følge af en kompensationsgaranti, som ETVA har givet køberen af HSY.

(298) Nedenstående diagram viser strukturen i to-trins-garantien, som den er beskrevet i beslutningen om at udvide proceduren (de fuldt optrukne linjer angiver erstatningsstrømmene i hvert af de to trin i garantien, mens den stiplede linje angiver ejerskabet efter afslutningen af salget af HSY og af 57,7 % af aktierne i ETVA).

4.16.2. Begrundelse for indledning af proceduren

(299) Ifølge beslutningen om at udvide proceduren havde en privat sælger ikke ydet en sådan garanti, da den ikke er begrænset tids- eller beløbsmæssigt. Desuden havde en aktionær, der opererer under markedsøkonomiske forhold, foretrukket at lade HSY gå konkurs og træde i likvidation i stedet for at sælge det under disse omstændigheder. Den salgspris, som staten modtog, var således kun 6 mio. EUR, og de erstatninger, som staten burde have forventet at betale i henhold til garantien, var meget større.

(300) Mens den juridiske modtager af to-trins-garantien er HDW/Ferrostaal, er HSY ifølge beslutningen om at

udvide proceduren den faktiske modtager af hele mekanismen. Uden en sådan bestemmelse om statslig kompensation havde ingen investor været rede til at købe HSY. Den græske stat anerkendte udtrykkeligt dette. Det er derfor sandsynligt, at HSY uden en sådan garanti ikke var blevet solgt og ikke i stand til at imødegå sine finansielle vanskeligheder og ville være gået konkurs.

(301) Det fremgår endvidere af beslutningen om at udvide proceduren, at en sådan garanti per se synes uforenelig, da den svækker den »effektive virkning« af enhver tilbagesøgningsbeslutning.

4.16.3. Bemærkninger fra interesserede parter

- (302) Elefsis har gjort gældende i overensstemmelse med Kommissionens indledende undersøgelse, at ingen privat sælger have ydet en sådan ubegrænset garanti. Elefsis har anfægtet Kommissionens påstand om, at ingen investor havde været rede til at købe værftet uden en sådan bestemmelse, eftersom Elefsis, der deltog i udbudsproceduren og ønskede at købe HSY, ikke opstillede denne betingelse i sit tilbud på HSY og var rede til at købe HSY uden en sådan garanti. Ifølge Elefsis blev garantien udelukkende givet til HDW/Ferrostaal. Sidstnævnte og HSY er derfor modtagerne af garantien.
- (303) Piraeus Bank, som kun fremsatte bemærkninger til denne foranstaltning, fordi det er den eneste, som den er direkte involveret i, har fremlagt en række dokumenter, som viser, at ETVA allerede accepterede klausulen om skadesløsholdelse til fordel for HDW/Ferrostaal på tidspunktet for indgåelsen af HSY SPA i oktober 2001, på et tidspunkt, hvor ETVA stadig var kontrolleret af staten. Piraeus Bank har fremlagt kontrakter, dokumenter og artikler fra pressen, som viser, at privatiseringsprocessen af HSY blev forestået af staten. Det fremgår af aftalen mellem den græske stat og Piraeus Bank af 20. marts 2002, at selv om Piraeus Bank blev majoritetsaktionær i ETVA, ville privatiseringsprocessen af HSY fortsat blive forestået af staten. Endelig har Piraeus Bank vist, at det i det udbudsmateriale, der blev fremsendt til potentielle bydende i juli 2001, allerede var udtrykkeligt fastsat, at den højstbydende i tilfælde af, at HSY pålægges tilbagebetaling på grundlag af en potentiel tilsidesættelse af EU's statsstøtteregler, ikke vil være ansvarlig for at foretage en sådan tilbagebetaling.
- (304) TKMS/GNSH har anført, at det under forhandlingerne med ETVA om købet af HSY blev klart, at HSY havde modtaget en eller anden form for finansiel støtte fra den græske stat. De potentielle købere havde imidlertid hverken kendskab til omfanget af disse foranstaltninger eller de præcise omstændigheder, hvorunder de var blevet truffet. Under udbudsprocessen modtog køberne meget få oplysninger om de forskellige foranstaltninger, som denne procedure nu vedrører. Med andre ord var det ikke muligt for køberne at fastsætte omfanget af de mulige statsstøtemæssige konsekvenser i forbindelse med HSY. For at undgå at blive udsat for eventuelle risici i forbindelse med tidligere eller nuværende støtte krævede HDW/Ferrostaal, at der skulle indhentes godkendelse eller en administrativ skrivelse/negativattest fra Kommissionen vedrørende tidligere støtteforanstaltninger. Skulle dette ikke være muligt, ville køberen foreslå en acceptabel form for garanti til sælgeren. Efter kontakter med Kommissionen blev det klart, at den ikke var rede til at udfærdige en sådan administrativ skrivelse/negativattest. I den fusionsbeslutning, hvori HDW/Ferrostaals erhvervelse af HSY godkendes, erkender Kommissionen selv, at tilskuddenes omfang var ukendt. Under disse omstændigheder blev der opnået enighed om klausulen om skadesløsholdelse den 31. maj 2002 som et tillæg til HSY SPA, hvorved ETVA som sælger af HSY garanterede at erstatte ethvert finansielt tab, som køberen måtte lide i tilfælde af tilbagesøgning af støtte fra HSY. TKMS/GNSH har konkluderet, at ingen investor var gået med til at købe HSY uden en sådan garanti. Denne påstand blev også bekræftet i den anden Deloitte-rapport, som blev fremsendt af TKMS/GNSH i juni 2007.
- (305) TKMS/GNSH er af den opfattelse, at foranstaltningen ikke kan tilregnes staten, eftersom den blev ydet af ETVA på et tidspunkt, hvor banken ikke længere var under statslig kontrol. På grundlag af HSY SPA, der blev indgået i oktober 2001, var der således ingen kontraktlig forpligtelse for ETVA til at holde GNSH skadesløs. ETVA besluttede at yde denne garanti tidligst i maj 2002. TKMS/GNSH har også gjort gældende, at ETVA og staten handlede som en privat sælger. Sandsynligheden for, at garantien skulle udbetales, var forholdsvis lav. Omvendt ville, såfremt værftet trådte i likvidation, tabene på de lån og garantier, der var ydet til HSY, repræsentere meget større beløb (beregningen til støtte for denne påstand fremgik af den anden Deloitte-rapport, der blev fremsendt af TKMS/GNSH). Desuden er TKMS/GNSH af den opfattelse, at staten ifølge den garanti, som den ydede til Piraeus Bank den 20. marts 2002, kun ville holde Piraeus Bank skadesløs med hensyn til 57,7 % af ethvert beløb, som ETVA betalte til køberen af HSY (dvs. HDW/Ferrostaal). Omvendt ville ETVA ifølge den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal den 31. maj 2002, holde HDW/Ferrostaal skadesløs med hensyn til 100 % af enhver støtte, der måtte blive tilbagesøgt fra HSY. TKMS/GNSH har konkluderet, at den garanti, som ETVA ydede den 31. maj 2002, er mere omfattende end den garanti, som Piraeus Bank fik den 20. marts 2002. Dette kan derfor ikke udgøre en enkelt garantimekanisme, og den omstændighed, at ETVA ydede en mere omfattende garanti, beviser, at den handlede som enhver privat sælger.
- (306) TKMS/GNSH kan ikke se, hvorfor en sådan bestemmelse om skadesløsholdelse kunne udgøre en omgåelse af tilbagesøgningen af støtte. Hvis der nemlig tilbagesøges støtte fra HSY, vil staten ikke holde HSY, men køberen af HSY (dvs. TKMS/GNSH, som er efterfølgeren for HDW/Ferrostaal) skadesløs.
- (307) TKMS/GNSH⁽¹⁴²⁾ er endvidere af den opfattelse, at den garanti, som staten ydede til Piraeus Bank, kunne udgøre støtte til Piraeus Bank og ETVA.

4.16.4. Bemærkninger fra Grækenland

- (308) Ifølge Grækenland og HSY udgør klausulen om skadesløsholdelse ikke støtte. For det første kan den ikke tilregnes staten, eftersom den blev ydet af ETVA, på et tidspunkt, hvor den ikke længere var under statslig kontrol. For det andet har Grækenland og HSY gjort gældende, at den græske stat handlede som en markedsinvestor, da den solgte sin aktiepost i HSY i sin egenskab af hovedaktionær i ETVA. Den garanti, som sælgerne af HSY ydede til køberen, er en almindelig standardbetingelse i forretningsaftaler. Grækenland har således understreget, at det ikke ydede HSY en garanti med hensyn til forpligtelsen til at tilbagebetale ulovlig statsstøtte, men til køberen af HSY. En sådan skadesløsholdelse bebyrder sælgeren, uanset om den indgår som en klausul i en forretningsaftale eller ej. Kommissionens bemærkning om, at den græske stat kendte eller burde have kendt det store antal yderligere potentielt ulovlige og uforenelige statsstøtteforanstaltninger, og at beløbene skulle tilbagebetales og derved udløse klausulen om skadesløsholdelse, er uden grundlag. I den periode, hvori klausulen om skadesløsholdelse blev indført, forelå der ingen kommissionsbeslutning, hvorefter HSY havde modtaget ulovlig statsstøtte. Desuden havde HSY's lukning og likvidation været dyrere for staten under hensyntagen til de sociale omkostninger.

- (309) HSY kan desuden ikke se, hvordan det kunne have fået en finansiell fordel i forbindelse med en garanti, som blev aftalt mellem ETVA og HDW/Ferrostaal, eller i forbindelse med en garanti aftalt mellem den græske stat og Piræus Bank. Selv hvis HDW/Ferrostaal skulle modtage kompensation, er konsortiet ikke forpligtet til at indskyde dette beløb i HSY. Kommissionen har derfor heller ikke vist, hvorfor klausulen om skadesløsholdelse ville neutralisere en tilbagesøgningsbeslutning. Ifølge Domstolens praksis mister støttemodtageren fordelene, når støtten tilbagebetales, og situationen forud for støttens ydelse kan genoprettes.

- (310) Endelig har Grækenland gjort gældende, at hvis Kommissionen anså klausulen om skadesløsholdelse for at være statsstøtte, vil EF-traktatens artikel 296-298 finde anvendelse. I denne forbindelse har HSY anført, at i betragtning af, at den græske marine altid har været værftets vigtigste kunde, bør proceduren og vilkårene i forbindelse med privatiseringen, herunder ikrafttrædelsen af lov 2941/2001, undersøges på grundlag af den statslige kunde, som af nationale forsvarshensyn er interesseret i at opretholde værftets drift og rentabilitet. I dette tilfælde har den græske stat truffet foranstaltninger, som enhver privat virksomhed, hvis interesser vedrører en anden

virksomheds rentabilitet, ville have truffet. Desuden er denne vurdering endnu vigtigere, når staten er forpligtet til at bære byrden og tabene ved virksomhedens opløsning og likvidation, som havde været dyrere og derfor urentabel.

4.16.5. Vurdering

4.16.5.1. EF-traktatens artikel 296

- (311) Kommissionen finder, at foranstaltningen ikke er omfattet af EF-traktatens artikel 296. Mekanismen med skadesløsholdelse finder således anvendelse i tilfælde af, at statsstøtte tilbagesøges fra HSY. Som Grækenland har gjort gældende og Kommissionen hidtil har godkendt i sin praksis⁽¹⁴³⁾ er HSY's militære aktiviteter af afgørende betydning for Grækenlands sikkerhed og er omfattet af artikel 296; statsstøttereglerne finder derfor ikke anvendelse på disse. Eftersom al statsstøtte til HSY's militære aktiviteter er fritaget fra statsstøttereglerne, kan en eventuel tilbagesøgning af statsstøtte kun være tilbagesøgning af statsstøtte ydet til HSY's civile aktiviteter. Denne garanti vedrører derfor direkte og udelukkende HSY's civile aktiviteter.

- (312) Nogle parter har gjort gældende, at uden denne garanti havde ingen investor købt HSY, og værftet ville formentlig være gået konkurs. Selv hvis denne foranstaltning udelukkende vedrører HSY's civile aktiviteter, var den derfor ikke desto mindre nødvendig for at sikre, at HSY's militære aktiviteter overlevede, og er derfor omfattet af artikel 296. Kommissionen kan ikke godtage dette argument. På grundlag af artikel 296 kunne Grækenland til de militære aktiviteter have ydet den finansielle støtte, der var nødvendigt for at sikre videreførelsen heraf. Grækenland havde derved undgået de militære aktiviteter's ophør. Alternativt kunne Grækenland have ydet den finansielle støtte, der var nødvendig til at gøre de militære aktiviteter attraktive for en potentiel investor, således at disse militære aktiviteter kunne være blevet købt og videreførelsen heraf derved sikret. En investor, der køber de militære aktiviteter, havde ikke behovet en garanti som denne, da støtte som nævnt ikke kunne tilbagesøges i forbindelse med HSY's militære aktiviteter. Denne foranstaltning var derfor udelukkende nødvendig for at finde en køber til hele HSY, dvs. inklusive de civile aktiviteter. Virkningen af denne foranstaltning var således at gøre det muligt at finde en køber til HSY's civile aktiviteter og derved sikre videreførelsen af disse aktiviteter. Foranstaltningen var ikke nødvendig for at sikre videreførelsen af de militære aktiviteter. Den er derfor ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296.

4.16.5.2. Forekomst af støtte

- (313) Eftersom nogle parter har anfægtet, at de to garantier (dvs. den, der blev ydet af staten til Piraeus Bank, og den, der blev ydet af ETVA til HDW/Ferrostaal) udgør en enkelt garantimekanisme, og at HSY er modtageren af de to garantier, vil Kommissionen først særskilt vurdere den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, og påvise, at den udgør statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

- (314) For at udgøre statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, skal en foranstaltning kunne tilregnes staten. Nogle parter har anfægtet, at den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, kan tilregnes staten. De har gjort gældende, at beslutningen om at yde denne garanti blev truffet uafhængigt og frit af ETVA. De har navnlig gjort gældende, at garantien blev ydet den 31. maj 2002 ved hjælp af tillægget til HSY SPA, på et tidspunkt, hvor ETVA ikke længere var under statslig kontrol, men kontrolleredes af Piraeus Bank. Kommissionen afviser denne påstand og finder, at der er talrige beviser på, at foranstaltningen kan tilregnes staten:

- For det første fremgik denne garanti i forbindelse med privatiseringsprocessen af HSY af de dokumenter, der blev fremsendt til potentielle bydende⁽¹⁴⁴⁾. Der var med andre ord allerede i forbindelse med privatiseringsprocessen et tilsagn om, at køberen af HSY ville blive holdt skadesløs for enhver statsstøtte, der tilbagesøges fra HSY. Endvidere forpligtede ETVA sig den 14. september 2001 udtrykkeligt og utvetydigt til at give HDW/Ferrostaal denne garanti, hvis EU udfærdigede en attest vedrørende tidligere og nuværende støtte, der var ydet til HSY⁽¹⁴⁵⁾. I klausul 1.2.3 i HSY SPA, der blev undertegnet den 11. oktober 2001, henvises der udtrykkeligt til det dokument, der blev undertegnet den 14. september 2001. Diskussionen om den nøjagtige ordlyd af garantien fortsatte i de følgende måneder⁽¹⁴⁶⁾. Eftersom Kommissionen ikke udfærdigede en administrativ skrivelse/negativattest vedrørende tidligere og nuværende støtte til HSY, var ETVA den 31. maj 2002 nødt til at udstede den garanti til fordel for HDW/Ferrostaal, som parterne havde aftalt den 14. september 2001 og i klausul 1.2.3 i HSY SPA. Det fremgår af ovenstående, at selv om tillægget med garantien til HDW/Ferrostaal blev undertegnet den 31. maj 2002, forpligtede ETVA sig allerede til at yde denne garanti (hvis EU ikke godkendte tidligere og nuværende støtte) på et tid-

punkt, hvor ETVA stadig var under statslig kontrol. Tillægget af 31. maj 2002 er med andre ord udførelsen af en kontrakt, som ETVA indgik, da den stadig var under statslig kontrol. Som vist i afsnit 3.2 i denne beslutning kan alle de foranstaltninger, som ETVA har gennemført i forhold til HSY, da ETVA var under statslig kontrol, anses for at kunne tilregnes staten⁽¹⁴⁷⁾. Alle disse elementer blev bekræftet af Grækenland ved brev af 23. maj 2005⁽¹⁴⁸⁾.

- For det andet ville foranstaltningen stadig kunne tilregnes staten, selv hvis det blev antaget, at ETVA på grundlag af de førnævnte dokumenter, som den havde undertegnet, da den var under statslig kontrol (dvs. indtil udgangen af marts 2002), ikke havde nogen kontraktlig forpligtelse til at yde denne garanti til HDW/Ferrostaal. Kommissionen bemærker i den henseende, at Grækenland fortsat forestod salget af HSY, selv efter at ETVA var blevet solgt til Piraeus Bank. Ifølge artikel 8.2.2 i aftalen af 20. marts 2002 mellem staten og Piraeus Bank vil ETVA ikke være ansvarlig for salgsprocessen af HSY, som staten fortsat vil forestå. Det hedder f.eks. i artikel 8.2.2.(b), at staten »tager sig af og påtager sig kontrollen med og ansvaret for akterne og forhandlingerne med den tredje køber af aktieposten i Hellenic Shipyards«. I overensstemmelse med artikel 8.2.2 i aftalen af 20. marts 2002 anmodede Piraeus Bank ved brev af 28. maj 2002 om statens samtykke vedrørende den garanti, som ETVA havde til hensigt at yde til HDW/Ferrostaal. Staten gav sin godkendelse ved brev af 31. maj 2002. Alt dette viser, at ydelsen af garantien kan tilregnes staten.
- For det tredje ville garantien stadig kunne tilregnes staten, selv hvis de to foregående punkter blev afvist. Kommissionen bemærker i den henseende, at staten besluttede at privatisere HSY⁽¹⁴⁹⁾. Da Piraeus Bank overtog kontrollen med ETVA, var den derfor i henhold til loven forpligtet til at privatisere HSY. Som erkendt af TKMS/GNSH selv havde HDW/Ferrostaal ikke købt HSY, hvis de ikke havde fået en sådan garanti. Eftersom staten besluttede, at HSY skulle sælges, og eftersom ydelsen af garantien var uomgængelig nødvendig for at sælge HSY, kan det konkluderes, at staten bragte ETVA i en situation, hvor den var tvunget til at udstede garantien. Selv hvis det blev konkluderet, at ETVA besluttede at yde garantien i maj 2002 uden statens direkte inddragelse, vil foranstaltningen derfor fortsat kunne tilregnes staten.

- For det fjerde bør det konkluderes, selv hvis alle de tidligere punkter blev afvist, at ETVA kun accepterede at yde garantien den 31. maj 2002, fordi dens kontrollerende aktionær (dvs. Piraeus Bank) havde modtaget en garanti fra staten, der beskytter vedkommende mod en eventuel økonomisk skade som følge af denne garanti. Som det vil fremgå, havde en markedsøkonomisk investor således aldrig ydet en sådan garanti uden at have modtaget en modgaranti fra staten. Garantien blev kun ydet, fordi staten havde beskyttet den økonomiske enhed (dvs. concernen), der ydede garantien, mod eventuelle negative konsekvenser (ved at yde en modgaranti). I et sådant tilfælde, hvor en virksomhed blot overdrager en støtte til anden virksomhed, kan ydelsen af foranstaltningen tilregnes staten.
- (315) For at udgøre statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, skal en foranstaltning være finansieret af statsmidler. Det fremgår af meddelelsen om garantier, at »[s]tøtten ydes på det tidspunkt, hvor garantien gives, ikke det tidspunkt, hvor garantien påberåbes, eller det tidspunkt, hvor der foretages udbetalinger i henhold til garantien. Om en garanti udgør statsstøtte eller ej, [...] skal vurderes på det tidspunkt, hvor garantien gives«. Som anført ovenfor finder Kommissionen, at ETVA var kontraktligt forpligtet til at yde denne garanti til HDW/Ferrostaal på et tidspunkt, hvor staten stadig ejede langt hovedparten af aktierne i ETVA. Da det fremgår af meddelelsen om garantier, at eksistensen af støtten skal analyseres på det tidspunkt, hvor garantien gives, og ikke senere, når garantien påberåbes, kan det konkluderes, at staten ved at forpligte sig til at yde garantien satte statsmidler på spil, og at garantien derfor indebærer statsmidler. Den omstændighed, at ETVA blev solgt til Piraeus Bank kort tid efter, berører ikke denne konklusion. Hvis staten således korrekt har informeret de bydende om ETVA's kontraktlige forpligtelser (herunder dette tilsagn fra ETVA om at yde garantien til HDW/Ferrostaal, hvis Kommissionen ikke udfærdiger en administrativ skrivelse), må de bydende have taget højde for dette tilsagn fra ETVA. De må derfor have nedjusteret den pris, de var rede til at betale for at købe ETVA. Dette betyder, at staten solgte ETVA til en lavere pris og derfor tabte midler. Selv hvis det blev konkluderet, at ETVA på det tidspunkt, hvor ETVA stadig ejedes af staten, ikke kontraktligt forpligtede sig til at udstede garantien, finder Kommissionen som nævnt, at staten ved at beslutte at privatisere HSY i januar 2001 (på et tidspunkt, hvor ETVA stadig ejedes af staten) bragte ETVA i en situation, hvor den var tvunget til at udstede en sådan garanti, eftersom sidstnævnte var uomgængelig nødvendig for at finde en køber til HSY. Dette medfører, at da de bydende afgav deres tilbud på ETVA, må de have taget højde for, at ETVA ville skulle udstede denne garanti. Følgelig tilbød de en lavere pris for at købe ETVA, og dette fører derfor også til den konklusion, at statsmidler er gået tabt.
- (316) Selv hvis det blev konkluderet, at der på det tidspunkt, hvor staten solgte ETVA, ikke var nogen forpligtelse (enten kontraktligt eller faktisk) til at udstede denne garanti, kan det stadig påvises, at den garanti, som ETVA ydede, indebærer statsmidler. Staten ydede nemlig køberen af ETVA (dvs. Piraeus Bank) en garanti, hvorved staten gav tilsagn om at godtgøre Piraeus Bank 100 % af ethvert beløb, som ETVA skulle betale i henhold til den garanti, som ETVA vil udstede til fordel for HDW/Ferrostaal. Denne modgaranti blev ydet i flere på hinanden følgende kontrakter. I aftalen af 18. december 2001 mellem staten og Piraeus Bank vedrørende salget af 57,7 % af ETVA forpligtede staten sig til at betale Piraeus Bank 57,7 % af ethvert beløb, som ETVA skulle betale til køberen af HSY. I aftalen af 20. marts 2002 mellem de samme parter, og som ændrede aftalen af 18. december 2001 forpligtede staten sig til at betale Piraeus Bank 100 % af ethvert beløb, som ETVA skulle betale til køberen af HSY⁽¹⁵⁰⁾. Ved brev af 31. maj 2002 til Piraeus Bank bekræftede staten over for denne, at den ville godtgøre 100 % af ethvert beløb, som ETVA betalte til køberen af HSY⁽¹⁵¹⁾. Da ETVA undertegnede tillægget til HSY SPA den 31. maj 2002, havde Piraeus Bank med andre ord modtaget en garanti fra staten, hvorefter den ville få godtgjort 100 % af ethvert beløb, som ETVA skulle betale på grundlag af den garanti, der efter planen skulle ydes til HDW/Ferrostaal⁽¹⁵²⁾. Dette viser, at ethvert beløb, som ETVA betalte, i sidste instans ville blive finansieret over statens budget, og at garantien indebærer statsmidler.
- (317) For at påvise, at der foreligger statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, er det nødvendigt at vise, at staten ikke handlede på samme måde, som en markedsøkonomisk investor havde handlet under lignende omstændigheder. I denne henseende har Grækenland, HSY og TKMS/GNSH gjort gældende, at en markedsøkonomisk investor under lignende omstændigheder havde accepteret at udstede denne garanti til fordel for HDW/Ferrostaal. De har hævdet, at det markedsøkonomiske investorprincip bør anvendes i relation til ETVA, som var den retlige enhed, der solgte HSY, og i relation til den græske stat, som var sælgeren af ETVA.
- (318) Kommissionen minder om, som anført i afsnit 3.2, at da ETVA købte HSY og direkte derefter indskød kapital for at holde det i live, handlede den ikke som en markedsøkonomisk investor, men som en offentlig myndighed, der ydede støtte for at opretholde en virksomhed, der anses for at være vigtig for den græske økonomi. Ingen

markedsøkonomisk investor havde derfor befundet sig i ETVA's situation. Ingen markedsøkonomisk investor havde befundet sig i den situation at skulle sælge disse aktier i HSY. Efter Kommissionens opfattelse kan det markedsøkonomiske investorprincip derfor ikke anvendes i dette tilfælde til at begrunde, at staten sætter yderligere statsmidler på spil (ved at yde garantien).

(319) Selv hvis man alligevel antager, at det markedsøkonomiske investorprincip bør finde anvendelse, finder Kommissionen, at hvis staten havde været en privat virksomhed, der opererer under normale markedsvilkår, havde den ikke accepteret at yde garantien. Hvert af følgende tre punkter er alene tilstrækkeligt til at påvise dette.

(320) For det første bemærker Kommissionen, at ETVA (og staten via ETVA) gav tilsagn om, selv om den kun havde en aktiepost på 51 % i HSY (de resterende 49 % ejedes af de ansatte⁽¹⁵³⁾), at betale køberen af HSY (dvs. HDW/Ferrostaal) 100 % af enhver støtte, der ville blive tilbagesøgt fra HSY. En markedsøkonomisk investor havde ikke accepteret at yde en erstatning på 100 % af den skade, som den solgte virksomhed måtte lide. Under visse omstændigheder kan en markedsøkonomisk investor acceptere at overtage ansvaret for visse af den solgte virksomheds fremtidige forpligtelser, men kun i forhold til vedkommendes aktiepost, som var 51 % i det foreliggende tilfælde. En markedsøkonomisk investor havde anmodet de øvrige aktionærer om at påtage sig ansvaret for de resterende 49 % af de pågældende forpligtelser. Ved at acceptere at bære 100 % af den solgte virksomheds potentielt enorme forpligtelser (det skal erindres, at der i kontrakten ikke er fastsat et loft for kompensationsbetalingerne) gav ETVA de øvrige aktionærer i HSY (dvs. de ansatte) en gave. En markedsøkonomisk investor havde ikke accepteret at give en sådan gave ved at påtage sig en andel af den solgte virksomheds potentielt enorme forpligtelser, som langt overstiger vedkommendes aktiepost. Ud fra den blotte kendsgerning, at den kompensationsgaranti, som ETVA har ydet til HDW/Ferrostaal, udgør 100 % (dvs. i stedet for 51 %) af den støtte, der kunne tilbagesøges fra HSY, kan det derfor konkluderes, at ingen markedsøkonomisk investor havde ydet en sådan garanti.

(321) For det andet har Grækenland, HSY og TKMS/GNSH gjort gældende, at nettoprovenuet (dvs. indtægter minus omkostninger) var højere i tilfælde af, at HSY blev solgt — herunder de forventede betalinger i henhold til garantien — end hvis HSY var trådt i likvidation. TKMS/GNSH har støttet sin påstand på den anden Deloitte-rapport. I denne rapport sammenlignes nettoomkostningerne i de to scenarier. Denne analyse er foretaget i relation til ETVA og derpå i relation til staten. Kommissionen

finder, at det er et misbrug af dette princip at anvende det i relation til ETVA. Som behandlet i afsnit 3.2 blev privatiseringen besluttet og finansielt støttet — se f.eks. statsstøtten i lov 2941/2001⁽¹⁵⁴⁾ — af staten, og ETVA har aldrig indtaget en position som en uafhængig økonomisk enhed, der frit kunne udforme salget af HSY på en måde, der maksimerede dens indtægter og minimerede dens tab. Det er derfor den statslige indgriben som helhed, der skal undersøges, og ikke adfærden hos en af dens dele.

(322) Hvis princippet alligevel anvendes i relation til ETVA, er det nødvendigt at sammenligne nettoprovenuet (dvs. indtægter minus omkostninger) for ETVA i tilfælde af HSY's likvidation og i tilfælde af et salg af HSY. I tilfælde af HSY's likvidation skal det fastslås, hvilke omkostninger ETVA ville skulle afholde. TKMS/GNSH har gjort gældende, at tabet ville svare mindst til de lån og garantier, som ETVA har ydet til HSY, og hvor staten ikke har stillet nogen modgaranti. Kommissionen bemærker imidlertid, at ingen af disse lån og garantier udgør en normalt omkostning i forbindelse med likvidation af en virksomhed⁽¹⁵⁵⁾. Alle disse lån og garantier er således blevet ydet af ETVA som offentlig myndighed, fordi de enten udgjorde statsstøtte til de civile aktiviteter eller var foranstaltninger til at beskytte Grækenlands sikkerhed i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 296⁽¹⁵⁶⁾. Disse lån og garantier kan derfor ikke tages i betragtning ved anvendelsen af det markedsøkonomiske investorprincip. Det viser sig følgelig, at ETVA som en markedsøkonomisk aktør ikke havde haft betydelige omkostninger at afholde i tilfælde af HSY's likvidation. I tilfælde af, at HSY blev solgt, ville ETVA modtage salgsprisen på 6 mio. EUR. Med hensyn til omkostningerne i tilfælde af et salg af HSY, skulle ETVA udstede den garanti, der analyseres her, og som var størrelsesmæssigt ubegrænset og derfor medførte potentielle betalinger på to- eller endog trecifrede millionbeløb i euro. En sammenligning af de to scenarier viser, at en markedsøkonomisk investor havde foretrukket en likvidation af værftet⁽¹⁵⁷⁾. ETVA handlede derfor ikke som en markedsøkonomisk investor. Hvis sammenligningen mellem salget af HSY og likvidationen af HSY foretages i relation til staten, fører det til præcis samme konklusioner. Staten havde ikke store omkostninger i sin egenskab af driftsher/ejer i tilfælde af HSY's likvidation, da alle de lån og garantier, der var ydet af staten (direkte eller via ETVA) til HSY, var ydet af staten som offentlig myndighed, fordi de enten udgjorde statsstøtte til de civile aktiviteter eller foranstaltninger til at beskytte Grækenlands sikkerhed i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 296. I tilfælde af, at HSY blev solgt, ville staten blot modtage nogle få millioner euro, mens den, fordi den ydede garantien, risikerede at skulle betale to- eller trecifrede millionbeløb i euro. Staten handlede derfor ikke på en måde, der var acceptabel for en privat virksomhed under lignende omstændigheder.

- (323) Grækenland, HSY og TKMS/GNSH har gjort gældende, at risiciene for, at HSY skulle tilbagebetale statsstøtte, var meget begrænsede, eftersom Kommissionen på daværende tidspunkt ikke var i gang med at foretage undersøgelser. De har derfor påstået, at risikoen for, at ETVA og staten skulle betale erstatning i henhold til garantien, var lille. Kommissionen kan ikke acceptere denne påstand. Det svarer til at påstå, at eftersom det i de foregående år var lykkedes Grækenland at skjule den omstændighed, at ulovlig og uforenelig statsstøtte var blevet ydet til HSY, samt misbruget af støtte, der tidligere var godkendt af Kommissionen, havde det lov til at yde denne garanti. Som et subsidiært argument bemærker Kommissionen, at HDW/Ferrostaal krævede at få denne garanti og ikke var rede til at undertegne afslutningen af salget af HSY, inden den havde fået garantien. Den betydning, som HDW/Ferrostaal tillagde garantien, viser, at denne private investor fandt, at der ikke var en ringe sandsynlighed for, at HSY skulle tilbagebetale statsstøtte. Den omstændighed, at Grækenland fra begyndelsen af privatiseringsprocessen forpligtede sig til at yde en sådan garanti til den højstbydende, viser også, at Grækenland var af den opfattelse, at en privat investor ville finde en sådan garanti meget vigtig (en betingelse sine qua non ifølge Grækenlands brev af 23. maj 2005, som er citeret i fodnote 148 i denne beslutning, og ifølge den anden Deloitte-rapport), hvilket kun kan være tilfældet, hvis en privat investor er af den opfattelse, at sandsynligheden for tilbagesøgning ikke er særlig begrænset.
- (324) Kommissionen bemærker endvidere, at i denne sammenhæng, hvor det var vanskeligt at anslå det støttebeløb, der kunne tilbagesøges fra HSY, havde en markedsøkonomisk sælger af HSY i det mindste i salgskontrakten indføjet et loft for den potentielle betaling til køberen. En markedsøkonomisk sælger havde ikke accepteret at løbe den risiko at skulle betale flere hundrede millioner euro, selv hvis det blev antaget, at sandsynligheden for en så høj betaling kunne være meget lav. Den omstændighed, at der ikke var fastsat noget loft i garantien, er derfor et yderligere bevis for, at ETVA og staten ikke handlede på en måde, der var acceptabel for en markedsøkonomisk aktør.
- (325) For det tredje er det ved vurderingen af, om staten handlede som en markedsøkonomisk investor eller ej, nødvendigt at tage hensyn til den statslige indgriben som held. I dette tilfælde har staten ydet flere store støttebeløb for at lette privatiseringen af HSY (dvs. den statsstøtte, der indgår i lov 2941/2001 ⁽¹⁵⁸⁾). Den tilbagebetalte navnlig de ansatte i HSY det beløb på 4,3 mio. EUR, som de havde investeret i forbindelse med de tre kapitalforhøjelser i HSY. Denne foranstaltning, som havde til formål at sikre, at de ansatte ikke ville hindre salget af HSY, havde været uacceptabelt for en markedsøkonomisk investor, bl.a. da der ikke var nogen kontraktlig forpligtelse til at gøre dette, og eftersom de ansatte desuden stadig skyldte ETVA 24 mio. EUR som købspris for aktierne. Endelig anmodede staten de bydende om at betale en del af købsprisen for HSY i form af en kapitalforhøjelse ⁽¹⁵⁹⁾. Alle disse elementer viser, at staten i forbindelse med salget af HSY ikke handlede med henblik på at maksimere sine indtægter og minimere sine omkostninger, men med det formål at lette salget af HSY og videreføre værftets drift. I forbindelse med salget af HSY handlede den græske stat derfor ikke som en markedsøkonomisk investor.
- (326) På baggrund af hver af de tre ovenstående betragtninger konkluderer Kommissionen, at en markedsøkonomisk investor ikke havde ydet garantien.
- (327) Med hensyn til spørgsmålet, om der foreligger en fordel, og identifikationen af modtageren finder Kommissionen, at ingen investor havde købt hele HSY (dvs. inklusive de civile aktiviteter) uden garantien. Den anden Deloitte-rapport bekræfter denne konklusion: »På grundlag af vor erfaring og ovennævnte analyse hælder vi mod den opfattelse, at ingen fornuftig investor havde været rede til at erhverve HSY og parallelt hermed påtage sig enhver yderligere risiko i forbindelse med statsstøtte (som på daværende tidspunkt hverken var sikker eller kvantificeret af Kommissionen) for virksomheden, som a) var under en statsejet virksomheds (ETVA Bank) ejerskab og ledelse i en årrække og samtidig b) havde en betydelig negativ egenkapital, blandt andre driftsmæssige problemer (dvs. lav produktivitet, høje driftsomkostninger, overskydende arbejdskraft osv.)«. Denne konklusion bekræftes også af, at Grækenland i forventning om, at en sådan garanti ville være nødvendig for at tiltrække private investorer, i udbudsmaterialet gav tilsagn om, at den højstbydende ville få en sådan garanti ⁽¹⁶⁰⁾. Denne konklusion, at en sådan garanti var nødvendigt for at finde en køber til HSY, er logisk, eftersom en investor, der foretog en due diligence af HSY, havde fundet, at HSY havde været omfattet af en række foranstaltninger, der kunne udgøre støtte, som Kommissionen senere kunne kræve tilbagesøgt ⁽¹⁶¹⁾. I modsætning til denne konklusion har Elefsis gjort gældende, at denne garanti ikke var nødvendig, og har navnlig hævdet, at selskabet havde været rede til at købe HSY uden en sådan garanti, hvilket fremgår af, at det i sit tilbud på købet af HSY ikke opstillede denne garanti som en betingelse for at købe HSY. Kommissionen finder, at Elefsis' påstand mangler troværdighed. Kommissionen minder for det første om, at selv hvis det var korrekt, at Elefsis ikke anmodede om en sådan garanti i sit tilbud, beviser det ikke, at hvis Elefsis var blevet valgt som den foretrukne bydende, havde det ikke anmodet om denne

garanti i en senere fase af forhandlingen med sælgeren⁽¹⁶²⁾. Det er meget sandsynligt, at Elefsis havde gjort dette. Så snart HSY var blevet solgt til HDW/Ferrostaal, begyndte Elefsis således at indgive klager til Kommissionen med påstand om, at HSY havde draget fordel af adskillige og omfattende støtteforanstaltninger, som Kommissionen burde tilbagesøge. En investor, som er overbevist om, at en virksomhed har modtaget statsstøtte til et tocifret millionbeløb i euro vil ikke selv påtage sig den risiko at købe denne virksomhed, medmindre vedkommende får en garanti. Kommissionen afviser derfor Elefsis' påstand og er af den opfattelse, at uden denne garanti havde ingen markedsøkonomisk investor købt HSY i dets helhed, dvs. HSY inklusive de civile aktiviteter. Som anført ovenfor kunne Grækenland, hvis HSY ikke var blevet solgt, fortsat have støttet de militære aktiviteter på grundlag af EF-traktatens artikel 296. Omvendt havde Grækenland på grund af EF-traktatens artikel 87 ikke lov til at yde finansiel støtte til de civile aktiviteter. Kommissionen bemærker, at HSY's finansielle situation og HSY forværredes drastisk mellem 1998 og 2002. Selv om HSY ikke offentliggør særskilte regnskaber for civile aktiviteter, er det rimeligt at antage, at disse aktiviteter var yderst tabsgivende i disse år. Foruden skibsreparationsaktiviteten var de tre væsentligste ikke-militære kontrakter, der blev udført i disse år, kontrakterne med ISAP, OSE og Strintzis. Som forklaret i denne beslutning (se beskrivelse og vurdering af foranstaltning E12c) blev kontrakterne med ISAP og OSE udført med betydelige forsinkelser, som tvang HSY til at betale høje bøder og tilvejebringe rullende materiel gratis, hvilket også udgjorde høje omkostninger for HSY. Det er derfor klart, at disse kontrakter var yderst tabsgivende. Som det også er forklaret i denne beslutning, var den kontrakt, der blev indgået med Strintzis i begyndelsen af 1999, en stor fejltagelse for HSY. Kontrakten blev annulleret i 2002, HSY skulle betale erstatning til Strintzis i henhold til kontrakten og solgte skrogene i 2004 til en pris, som kun var en brøkdel af det tocifrede millionbeløb i euro, som HSY havde brugt på at bygge disse skrog. Denne kontrakt var derfor også særdeles tabsgivende. Endelig var den sidste civile aktivitet skibsreparation. Det er et forretningsområde med en lille margen, da der er en hård konkurrence mellem værfterne. Kommissionen tvivler derfor på, at denne aktivitet har været rentabel, og under alle omstændigheder var den absolut ikke i stand til at opveje de store tab i forbindelse med kontrakterne med ISAP, OSE og Strintzis. Det er derfor rimeligt at antage, at de civile aktiviteter var stærkt tabsgivende indtil 2002. Som det er fremgået af denne beslutning, har disse aktiviteter til stadighed modtaget støtte, hvoraf en del nu skal tilbagesøges. Den omstændighed, at kontrakterne med ISAP, OSE og Strintzis ikke kunne udføres korrekt, beviser frem for alt, at de civile aktiviteter var forblevet tabsgivende, hvis de ikke var blevet købt af en virksomhed og ikke havde kunnet nyde godt af dennes tekniske og projektledelsesmæssige færdigheder. Den anden Deloitte-rapport bekræfter, at HSY havde »driftsmæssige problemer (dvs. lav produktivitet, høje driftsomkostninger, overskydende arbejdskraft osv.)«. Hvis de civile aktiviteter ikke var blevet solgt, var de derfor hurtigt ophørt (medmindre Grækenland havde fortsat med at yde ulovlig og uforenelig støtte til disse aktiviteter). Sammenfattende har Kommissionen vist i denne betragtning, at uden garantien havde ingen investor købt

HSY's civile aktiviteter, og hvis disse aktiviteter ikke var blevet købt, var de hurtigt ophørt. Kommissionen konkluderer, at modtageren af garantien er HSY, og at fordelene er at muliggøre videreførelsen af de civile aktiviteter.

- (328) Elefsis er uenig i den tidligere konklusion vedrørende identifikationen af modtageren. Elefsis har gjort gældende, at foruden HSY var HDW/Ferrostaal også modtager af den garanti, som ETVA ydede. Kommissionen er uenig i denne vurdering. Som det er vist, fremgik det allerede af det udbudsmateriale, der blev fremsendt til de bydende, at de ville blive kompenseret, hvis statsstøtte blev tilbagesøgt fra HSY. Dette betyder, at da HDW/Ferrostaal afgav tilbud på købet af HSY, antog selskabet, at hvis støtte blev tilbagesøgt fra HSY, ville det modtage en tilsvarende erstatning fra ETVA⁽¹⁶³⁾. Den købspris, som HDW/Ferrostaal tilbød, tog med andre ord allerede hensyn til garantien om skadesløsholdelse. Garantien har derfor ikke givet HDW/Ferrostaal en fordel.
- (329) Kommissionen konkluderer, at den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, udgør statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og at modtageren af denne støtte er HSY. Da støtten i strid med kravet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, blev ydet uden forudgående anmeldelse, udgør den ulovlig støtte.
- (330) Med hensyn til den garanti, som den græske stat ydede til Piraeus Bank, udgør den også støtte. Det er en selektiv foranstaltning, der er finansieret af statsmidler. En markedsøkonomisk investor, der skulle sælge ETVA, ville ikke have ydet en sådan garanti. Den eneste begrundelse for at yde denne garanti, var den garanti, som ETVA havde ydet til HDW/Ferrostaal. Hvis sidstnævnte garanti ikke var blevet ydet, havde det ikke været nødvendigt at give garantien til Piraeus Bank. Da ingen markedsøkonomisk investor som nævnt ville have ydet den garanti, som ETVA ydede, og som udgør statsstøtte, ville ingen markedsøkonomisk investor have ydet garantien til Piraeus Bank (eftersom sidstnævnte garanti ikke havde været nødvendig, dvs. den havde været irrelevant). Med hensyn til identifikationen af modtageren af den garanti, som staten ydede til Piraeus Bank, minder Kommissionen om, at denne procedure vedrører potentiel statsstøtte til HSY. Ingen anden potentiel støttemodtager er nævnt i beslutningen om at udvide proceduren.

Derfor kan kun støtte til HSY undersøges inden for rammerne af denne procedure. Hvis den garanti, som staten ydede til Piraeus Bank, udgør statsstøtte til HSY, vil den ikke udgøre yderligere statsstøtte oveni den statsstøtte, der indgår i den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal. Det er således takket være den sidstnævnte garanti, at en privat investor accepterede at købe HSY, og at HSY's civile aktiviteter derved blev reddet. Den garanti, som staten ydede til Piraeus Bank, giver med andre ord ikke HSY en yderligere fordel og kan derfor ikke udgøre yderligere støtte til HSY: Hele fordelen for HSY gives i forbindelse med den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal. I denne procedure, som vedrører potentiel statsstøtte til HSY, behøver Kommissionen derfor ikke at tage endelig stilling til identiteten af modtageren af den garanti, som den græske stat ydede til Piraeus Bank, og Kommissionen behøver ikke at undersøge sidstnævnte garanti yderligere. Det er tilstrækkeligt at undersøge den førstnævnte garanti — den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal — og annullere den, hvis den udgør uforenelig støtte til HSY.

4.16.5.3. Forenelighed med fællesmarkedet

- (331) Med hensyn til den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, kan Kommissionen ikke se, hvordan denne støtte kan anses for at være forenelig på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 2 og 3. Med hensyn til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), bemærker Kommissionen, at HSY var kriseramt. Kommissionen har allerede anført, at støtte til skibsbygning fra den 1. januar 1999 var reguleret ved Rådets forordning (EF) nr. 1540/98. Det fremgår af artikel 5, at omstrukturingsstøtte »undtagesvis [kan] betragtes som forenelig med fællesmarkedet, forudsat at den er i overensstemmelse med Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder«. De rammebestemmelser, der fandt anvendelse på det tidspunkt, hvor garantien blev ydet, var rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999. Garantien opfyldte klart ikke alle de betingelser for godkendelse af støtte, der er anført i afsnit 3.2.2 i rammebestemmelserne. F.eks. med hensyn til betingelse b) »Genoprettelse af virksomhedens rentabilitet« skal der, for at der kan ydes støtte, »iværksættes en omstrukturingsplan, der skal godkendes af Kommissionen, for al individuel støtte«. Kommissionen bemærker, at ydelsen af garantien ikke var betinget af, at der blev iværksat en omstrukturingsplan. Eftersom denne plan ikke blev forelagt Kommissionen, er den derfor heller ikke blevet godkendt af den. Det fremgår ligeledes af rammebestemmelserne, at »plan[en] skal forelægges Kommissionen med alle nødvendige detaljer«. Denne forudgående konsultation af Kommissionen var navnlig nødvendig i dette tilfælde, eftersom Kommissionen allerede havde godkendt en omstrukturingsplan i 1997, hvormed det ikke var lykkedes at genoprette HSY's rentabilitet. Garantien tilsidesatte også princippet om »engangsstøtte« i afsnit 3.2.3 i rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte fra 1999. Ved beslutning N 401/97 havde

Kommissionen således godkendt investeringsstøtte i henhold til Rådets direktiv 90/684/EØF, som var en slags omstrukturingsstøtte⁽¹⁶⁴⁾. Som bemærket i analysen af foranstaltning P1 ydede staten denne støtte i december 1997 (men udbetalte den ikke). Som det er vist i denne beslutning, har virksomheden også modtaget flere ikke-anmeldte og uforenelige støtteforanstaltninger i årene inden privatiseringen i 2001-2002. Den omstrukturingsstøtte, der blev godkendt ved beslutning C 10/94, blevet ydet til værftet, men betingelserne for godkendelsen heraf blev ikke overholdt.

- (332) Eftersom den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, udgør uforenelig støtte til fordel for HSY, finder Kommissionen, at den straks skal bringes til ophør.

4.16.5.4. Per se forbud mod garantien

- (333) Som anført i beslutningen om at udvide proceduren er den garanti, der er ydet til HDW/Ferrostaal, uforenelig med fællesmarkedet af en anden årsag. Kommissionen finder, at den per se er uforenelig, da den ved at forhindre, at enhver tilbagesøgning af støtte fra HSY har en »effektiv virkning«, er til hinder for anvendelsen af statsstøttereglerne.
- (334) TKMS/GNSH og HSY har anfægtet denne opfattelse. De har navnlig understreget, at HSY ikke er modtager af nogen erstatning. Den garanti, som ETVA udstedte, forsikrer således HDW/Ferrostaal og ikke HSY. Hvis Kommissionen derfor krævede tilbagebetaling af støtten, skulle HSY foretage tilbagebetalingen, og dette ville genoprette den oprindelige situation. TKMS/GNSH kan ikke forstå, hvorfor kompensationen til TKMS/GNSH (som efterfølger for HDW/Ferrostaal) ville ændre ved denne konklusion. Der er således ingen forpligtelse for TKMS/GNSH til at geninvestere den modtagne erstatning i HSY.
- (335) Kommissionen bemærker, at 100 % af aktierne i HSY blev købt af HDW/Ferrostaal og nu ejes af TKMS/GNSH. Dette betyder, at selv hvis HSY og dets aktionær er to forskellige retlige enheder, udgør de en enkelt økonomisk enhed. Takket være garantien ville denne økonomiske enhed blive kompenseret 100 % for enhver støtte, den ville skulle tilbagebetale til staten. Kommissionen finder derfor, at dette udgør en eliminering af den »effektive virkning« af enhver tilbagesøgningsbeslutning.

(336) Med hensyn til den omstændighed, at der ikke er nogen lovbestemmelse, der tvinger TKMS/GNSH til i HSY at geninvestere en eventuel kompensation, der modtages, kan Kommissionen ikke forstå, hvordan det ville ændre ved den tidligere konklusion. Desuden bemærker Kommissionen, at selv om der ikke er nogen forpligtelse, er der ikke noget forbud mod at gøre det. TKMS/GNSH kunne derfor indskyde den modtagne kompensation i HSY. Endvidere kan man med rimelighed antage, at eftersom TKMS er en succesrig privat koncern, er dens finansielle ressourcer allokeret optimalt blandt de forskellige retlige enheder i koncernen. Det er derfor rimeligt at antage, at hvis én retlig enhed i koncernen skal betale en bøde, og en anden retlig enhed modtager en erstatning for denne bøde, vil koncernens ledelse beslutte at overføre sidstnævnte beløb til førstnævnte enhed og derved genoprette den optimale ressourceallokering blandt de forskellige retlige enheder i koncernen. Selv hvis der ikke er nogen forpligtelse for TKMS/GNSH til igen at indskyde midlerne i HSY, synes det med andre ord sandsynligt, at ledelsen vil beslutte at gøre det.

(337) Kommissionen konkluderer, at den garanti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, er per se uforenelig med statsstøttereglerne.

5. KONKLUSION

(338) Kommissionen er nået frem til, at ud af de 16 foranstaltninger, der er omfattet af den formelle undersøgelsesprocedure, udgør nogle ikke statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1, nogle udgør forenelig støtte, en række udgør uforenelig støtte, og en række støtteforanstaltninger, som Kommissionen tidligere har godkendt, er blevet misbrugt. Med hensyn til tilfældene af uforenelig støtte, der er ydet i strid med bestemmelserne i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og med hensyn til tilfældene af misbrug af støtte konkluderede Kommissionen, at støtten skal tilbagesøges.

(339) Kommissionen finder, at følgende problem kunne være til hinder for en effektiv tilbagesøgning af denne støtte, og at det er nødvendigt at pålægge yderligere betingelser for at undgå, at dette sker. Dette vil blive forklaret i næste afsnit.

5.1. Behov for at sikre, at tilbagebetalingen af støtten til fordel for HSY's civile aktiviteter ikke delvis finansieres af de militære aktiviteter

(340) Som forklaret i afsnit 3.3 og anvendt på de pågældende foranstaltninger har Kommissionen accepteret, at hvis der

blev ydet støtte fra staten til værftet, som ikke var øremærket til at finansiere en bestemt aktivitet, kan det antages, at 75 % af støtten var til fordel for de militære aktiviteter og 25 % til fordel for de civile aktiviteter. Denne konklusion følger af, at HSY ikke fører særskilte regnskaber, og at anvendelsen af midlerne derfor ikke kan spores.

(341) Hvis Kommissionen imidlertid accepterer, at 75 % af enhver tilgang af statsmidler vil finansiere værftets militære aktiviteter, må den også konkludere, at 75 % af enhver afgang af midler fra værftet vil blive støttet af HSY's militære del. 75 eurocent af hver euro, der tilbageføres fra HSY, betales med andre ord af HSY's militære del. Hvis HSY anmodes om at tilbagebetale den støtte, der er modtaget i forbindelse med de civile aktiviteter, vil dette kun genoprette den oprindelige situation i forbindelse med værftets civile aktiviteter, hvis Grækenland fremlægger velfunderede beviser for Kommissionen for, at denne tilbagebetaling udelukkende er blevet finansieret af værftets civile del.

(342) Eftersom hovedparten af HSY's aktiviteter er militære, og HSY ikke fører særskilte regnskaber for de civile aktiviteter, er der med andre ord en klar risiko for, at tilbagebetalingen af den støtte, der er modtaget i forbindelse med de civile aktiviteter, hovedsagelig vil blive finansieret af midler, som ellers havde finansieret de militære aktiviteter. Tilbagebetalingen, som fuldstændig skulle have været dækket af værftets civile del, ville hovedsagelig blive dækket af den militære del. Eftersom staten har ydet stor og gentagen finansiell støtte og finansiering til HSY's militære aktiviteter⁽¹⁶⁵⁾, svarer anvendelsen af midler, som ellers havde finansieret de militære aktiviteter, til fordel for HSY's civile aktiviteter til en overførsel af statsstøtte til værftets civile aktiviteter. Med andre ord ville en del af den finansielle støtte, som staten havde ydet til de militære aktiviteter, faktisk støtte HSY's civile aktiviteter (og er derfor ikke omfattet af anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 296. Disse midler kan således ikke anses for at være nødvendige til at finansiere den militære produktion, da de ikke anvendes til dette formål). Den oprindelige situation på de civile markeder ville derfor ikke blive genoprettet, og desuden ville yderligere uforenelig støtte automatisk blive ydet til HSY's civile aktiviteter.

(343) For at genoprette den situation, der ville have foreligget uden statsstøtte, og for at forhindre, at der ydes yderligere støtte til de civile aktiviteter, skal Grækenland sikre, at støtten udelukkende tilbagebetales på grundlag af værftets civile del⁽¹⁶⁶⁾ —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Støtten til fordel for de investeringsudgifter, der blev afholdt af HSY inden den 31. december 2001, og som vedrørte det investeringsprogram, der er beskrevet i Kommissionens beslutning af 15. juli 1997 vedrørende sag N 401/97 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning P1 i præamblen til denne beslutning), er omfattet af Kommissionens beslutning af 15. juli 1997.

Enhver støtte til fordel for andre investeringsudgifter, der blev afholdt af HSY — og navnlig de investeringsudgifter, der blev afholdt efter den 31. december 2001 — er ikke omfattet af beslutningen af 15. juli 1997 og er uforenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Den garanti, som Grækenland ydede til ETVA ved beslutning af 8. december 1999, og som dækker et lån på 4,67 mia. GRD (13,72 mio. EUR), som ETVA ydede til HSY (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning P2 i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet.

Hvis garantien stadig er i kraft på datoen for denne beslutning, skal statsgarantien straks bringes til ophør. Desuden skal der tilbagesøges støtte for perioden fra udbetalingen af det garanterede lån til HSY og indtil garantiens udløb.

Den støtte, der skal tilbagesøges, udgør forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint og de samlede omkostninger ved det garanterede lån (rentesats plus garantipræmie betalt af HSY).

Artikel 3

Det lån på 1,56 mia. GRD (4,58 mio. EUR), som ETVA ydede til HSY i juli 1999, og som blev tilbagebetalt i 2004 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning P3 i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet.

For perioden fra udbetalingen af lånet til HSY og indtil tilbagebetalingen heraf udgør den støtte, der skal tilbagesøges, forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint og rentesatsen på lånet.

Artikel 4

Det toårige lån på 13,75 mio. EUR, som blev indgået den 31. maj 2002 mellem ETVA og HSY og aldrig blev udbetalt til HSY (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning P4 i præamblen til denne beslutning), udgør ikke støtte.

Artikel 5

Den støtte på 54 mia. GRD (160 mio. EUR), som blev godkendt ved Kommissionens beslutning af 15. juli 1997 vedrørende statsstøttesag C 10/94 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning E7 i præamblen til denne beslutning), er blevet misbrugt og skal tilbagesøges.

Artikel 6

Den støtte på 29,5 mio. EUR, som blev godkendt ved Kommissionens beslutning af 5. juni 2002 vedrørende sag N 513/01 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning E8 i præamblen til denne beslutning), er blevet misbrugt og skal tilbagesøges.

Artikel 7

75 % af den kapitaltilførsel på 8,72 mia. GRD (25,6 mio. EUR), som ETVA foretog til HSY i årene 1996 og 1997 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning E9 i præamblen til denne beslutning), er omfattet af EF-traktatens artikel 296. De resterende 25 % udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 8

Den kapitaltilførsel på 800 mio. GRD (2,3 mio. EUR), som ETVA foretog til HSY den 20. maj 1998 (denne kapitaltilførsel såvel som de to følgende kapitaltilførsler er benævnt foranstaltning E10 i præamblen til denne beslutning), udgør ikke støtte.

De kapitaltilførsler på 321 mio. GRD (0,9 mio. EUR) og 397 mio. GRD (1,2 mio. EUR), som ETVA foretog til HSY henholdsvis den 24. juni 1999 og den 22. maj 2000, udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet. Denne støtte skal tilbagesøges.

Artikel 9

De modgarantier, som staten ydede til ETVA for at garantere de garantier, som ETVA havde udstedt i forbindelse med kontrakter, som HSY indgik med Hellenic Railway Organization (OSE) og med Athens-Piraeus Electric Railways (ISAP) (disse foranstaltninger er benævnt foranstaltning E12b i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet.

Med hensyn til modgarantierne i forbindelse med kontrakterne med ISAP udgør støtten forskellen mellem et årligt gebyr på 480 basispoint (dvs. 4,8 %) og de præmier, som HSY faktisk har betalt (dvs. garantipræmie betalt til ETVA plus garantipræmie betalt til staten). Denne støtte skal tilbagesøges for perioden indtil de statslige modgarantiers udløb.

Med hensyn til modgarantierne i forbindelse med kontrakterne med OSE, skal de, hvis de stadig er i kraft, straks bringes til ophør. Desuden skal støtte tilbagesøges for den periode, hvor modgarantierne var i kraft. Den støtte, der skal tilbagesøges, udgør forskellen mellem et årligt gebyr på 680 basispoint (dvs. 6,8 %) og de præmier, som HSY faktisk har betalt (dvs. garantipræmie betalt til ETVA plus garantipræmie betalt til staten).

Artikel 10

Gennemførelsen af kontrakterne mellem HSY på den ene side og OSE og ISAP på den anden side samt de ændringer af kontrakterne, som OSE godkendte i 2002-2003 (disse foranstaltninger er benævnt foranstaltning E12c i præamblen til denne beslutning), udgør ikke støtte.

Artikel 11

Det lån på 16,9 mia. GRD (49,7 mio. EUR), som ETVA ydede til HSY den 29. oktober 1999, og som blev tilbagebetalt i 2004 (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning E13a i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet.

Den støtte, der skal tilbagesøges for perioden indtil juni 2001, er forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint og den rentesats, som HSY faktisk har betalt til ETVA.

For perioden derefter indtil tilbagebetalingen af lånet er den støtte, der skal tilbagesøges, forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 400 basispoint og den rentesats, som HSY faktisk har betalt til ETVA.

Artikel 12

De garantier på 3,26 mio. EUR og 3,38 mio. EUR, som ETVA ydede henholdsvis den 4. marts 1999 og den 17. juni 1999, og som blev annulleret i 2002 (disse foranstaltninger er benævnt foranstaltning E13b i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet.

Den støtte, der skal tilbagesøges for perioden indtil annulleringen af garantierne, udgør forskellen mellem en årlig garantipræmie på 480 basispoint (dvs. 4,8 %) og den garantipræmie, som HSY faktisk har betalt.

Artikel 13

75 % af den statsgaranti, der blev ydet den 8. december 1999 for at garantere et lån på 10 mia. GRD (29,3 mio. EUR), som ETVA ydede til HSY (denne foranstaltning er benævnt foranstaltning E14 i præamblen til denne beslutning), er omfattet af EF-traktatens artikel 296.

De resterende 25 % af statsgarantien er ikke omfattet af EF-traktatens artikel 296 og udgør støtte, som er gennemført i

strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3. 750 mio. GRD (2,20 mio. EUR) af denne støtte var forenelig med fællesmarkedet indtil den 31. marts 2002. Efter denne dato var kun 1,32 mio. EUR forenelig med fællesmarkedet. Resten af støtten er uforenelig.

Hvis statsgarantien stadig er i kraft, skal den del af denne garanti, som udgør uforenelig støtte (dvs. 25 % af den garanti, der stadig er i kraft, minus 1,32 mio. EUR, som er forenelig), straks bringes til ophør.

Desuden skal der for perioden fra udbetalingen af det garanterede lån til HSY og indtil den uforenelige statsgaranti ophører tilbagesøges støtte svarende til forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint og de samlede omkostninger ved det garanterede lån (rentesats plus garantipræmie betalt af HSY).

Denne støtte beregnes med hensyn til den del af statsgarantien, der udgjorde uforenelig støtte.

Artikel 14

75 % af de lån på 1,99 mia. GRD (5,9 mio. EUR), 10 mio. USD og 5 mio. USD, som ETVA ydede til HSY henholdsvis den 25. juli 1997, 15. oktober 1997 og 27. januar 1998 (disse foranstaltninger er benævnt foranstaltning E16 i præamblen til denne beslutning), er omfattet af EF-traktatens artikel 296.

De resterende 25 % af lånene udgør støtte.

Den støtte, der indgår i det første lån, som var udstedt i drachmer, udgør forskellen mellem referencesatsen for Grækenland forhøjet med 400 basispoint og den rentesats, som HSY har betalt. Den støtte, der indgår i det andet og det tredje lån, som var udstedt i USD, udgør forskellen mellem US LIBOR forhøjet med 475 basispoint og den rentesats, som HSY har betalt.

I de tre tilfælde er støtten gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og er uforenelig med fællesmarkedet.

Denne støtte skal derfor tilbagesøges.

Artikel 15

25 % af 81,3 mio. EUR og af 40 mio. EUR, som udgør omtrentlige størrelser af de forskud, som den græske marine foretog i 2000 og 2001, og som oversteg de omkostninger, som HSY afholdt i forbindelse med udførelsen af de tilsvarende kontrakter i den pågældende periode (disse foranstaltninger er benævnt foranstaltning E17 i præamblen til denne beslutning), udgør støtte i ét år.

Denne støtte er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og er uforenelig med fællesmarkedet. Den støtte, der skal tilbagesøges, udgør referencesatsen for Grækenland forhøjet med 600 basispoint, som skal beregnes i ét år.

Artikel 16

Den kompensationsgaranti, som ETVA ydede til HDW/Ferrostaal, og hvorefter ETVA ville holde HDW/Ferrostaal skadesløs for enhver statsstøtte, der måtte blive tilbagesøgt fra HSY (denne foranstaltning indgik i den foranstaltning, der er benævnt foranstaltning E18c i præamblen til denne beslutning), udgør støtte, som er gennemført i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og som er uforenelig med fællesmarkedet. Desuden er garantien per se uforenelig med fællesmarkedet. Garantien skal derfor straks bringes til ophør.

Artikel 17

Eftersom den støtte, der skal tilbagesøges, jf. artikel 2, 3, 5, 6, 8, 9 og 11-15, udelukkende har været til fordel for HSY's civile aktiviteter, skal den tilbagebetales på grundlag af HSY's civile aktiviteter. I denne henseende skal Grækenland fremlægge detaljeret dokumentation for — herunder en bekræftelse fra den uafhængige virksomhed, der reviderer dets regnskaber — at tilbagebetalingen udelukkende er blevet finansieret af HSY's civile del.

Artikel 18

1. Grækenland tilbagesøger fra HSY den støtte, der skal tilbagesøges, jf. artikel 2, 3, 5, 6, 8, 9 og 11-15.
2. Til de beløb, der skal tilbagesøges, lægges renter regnet fra det tidspunkt, hvor støtten blev stillet til HSY's rådighed, og indtil tilbagebetaling er sket.
3. Disse renter beregnes med renters rente i overensstemmelse med kapitel V i Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 ⁽¹⁶⁷⁾.
4. Støtten tilbagesøges omgående.

5. Grækenland sikrer, at denne beslutning efterkommes senest fire måneder efter dens meddelelse.

Artikel 19

1. Senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning sender Grækenland Kommissionen følgende oplysninger:

- a) det beløb (hovedstol og renter), der skal tilbagesøges fra støttemodtageren
- b) en detaljeret beskrivelse af de foranstaltninger, der er truffet eller vil blive truffet for at efterkomme denne beslutning
- c) dokumentation for, at støttemodtageren har fået påbud om at tilbagebetale støtten.

2. Grækenland underretter Kommissionen om udviklingen i de foranstaltninger, der på nationalt plan træffes for at efterkomme denne beslutning, indtil støtten er fuldt tilbagebetalt. På Kommissionens anmodning fremsender Grækenland omgående oplysninger om de foranstaltninger, der er truffet eller vil blive truffet for at efterkomme denne beslutning. Desuden fremsender Grækenland udførlige oplysninger om de støttebeløb og renter, støttemodtageren allerede har tilbagebetalt.

Artikel 20

Denne beslutning er rettet til Den Helleniske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 2. juli 2008.

På Kommissionens vegne

Neelie KROES

Medlem af Kommissionen

-
- (¹) Meddelelsen om indledningen af proceduren blev offentliggjort i EUT C 202 af 10.8.2004, s. 3. Meddelelsen om udvidelsen af proceduren blev offentliggjort i EUT C 236 af 30.9.2006, s. 40.
- (²) EFT C 47 af 12.2.1998, s. 3. Beslutningen blev sendt til Grækenland den 1.8.1997 (brev SG(97)D 6556).
- (³) EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.
- (⁴) EUT C 202 af 10.8.2004, s. 3.
- (⁵) Se fodnote 1.
- (⁶) Se fodnote 1.
- (⁷) Se fodnote 1.
- (⁸) Det skal således erindres, at eventuelle bemærkninger fra en interesseret part skal fremsendes til Grækenland med anmodning om kommentarer. Grækenland har én måned til at svare. Da nogle bemærkninger var ret omfangsrige, kunne Grækenland have anmodet om at få mere tid til at svare. Hvis nogle påstande ikke er velunderbyggede, er Kommissionen i givet fald nødt til at anmode om flere dokumenter til at underbygge disse påstande. Kommissionen vil i givet fald også stille Grækenland præcise spørgsmål om nye spørgsmål, der er rejst i den interesserede parts bemærkninger.
- (⁹) Dette brev er på 65 sider, plus 290 siders bilag, brevet af 24. april er på 35 sider, plus 900 siders bilag, og brevet af 2. juni er på 63 sider, plus 1 750 siders bilag.
- (¹⁰) Oplysningerne i dette afsnit stammer for en stor dels vedkommende fra dokumentet »Hellenic Shipyards S.A Confidential Information Memorandum — Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas« (fortroligt informationsmemorandum), der er dateret marts 2001, og som blev udleveret til de interesserede bydende. Et eksemplar af denne rapport blev fremsendt af TKMS/GNSH ved brev af 21.6.2007.
- (¹¹) EFT L 380 af 31.12.1990, s. 27. Særlige bestemmelser vedrørende Grækenland findes i artikel 10.
- (¹²) EFT C 88 af 30.3.1993, s. 6.
- (¹³) EFT C 138 af 20.5.1994, s. 2.
- (¹⁴) PV(95) 1258, 26.7.1995, SEC(95) 1322/2, 24.7.1995.
- (¹⁵) EFT C 68 af 6.3.1996, s. 4.
- (¹⁶) EFT C 80 af 13.3.1997, s. 8.
- (¹⁷) EFT L 148 af 6.6.1997, s. 1.
- (¹⁸) EFT C 306 af 8.10.1997, s. 5.
- (¹⁹) Fusionen blev godkendt af Kommissionen ved fusionsbeslutning M.2772 af 25.4.2002 (EFT C 143 af 15.6.2002, s. 7).
- (²⁰) Fusionen blev godkendt af Kommissionen ved fusionsbeslutning M.3596 af 10.12.2004 (EUT C 103 af 29.4.2006, s. 30).
- (²¹) Fusionen blev godkendt af Kommissionen ved fusionsbeslutning M.3932 af 10.11.2005 (EUT C 287 af 18.11.2005, s. 5).
- (²²) EFT C 186 af 6.8.2002, s. 5.
- (²³) EUT L 75 af 22.3.2005, s. 44.
- (²⁴) De græske myndigheder bekræftede denne vurdering ved brev af 20.10.2004.
- (²⁵) Afsnit 2.1 i brevet af 20.10.2004.
- (²⁶) Til at vurdere selskabets egne midler er nettoegenkapitalen meget mere relevant end aktiekapitalen. I nettoegenkapitalen indgår således de tilbageholdte overskud og tabene i de tidligere år, som henholdsvis øger og reducerer selskabets egne midler.
- (²⁷) EFT C 273 af 9.9.1997, s. 3.

- (²⁸) Kommissionen bemærker, at HSY forsøgte at låne på markedet til en lavere sats, men forgæves. Denne omstændighed fremgår af HSY's bestyrelsesreferater af 1.12.1998 og 27.1.1999, hvoraf TKMS/GNSH fremsendte kopi ved brev af 21.6.2007. Forsøget på at låne på markedet blev også omtalt i pressen («Hellenic Shipyards set first euromarket loan» (Hellenic Shipyards optager første lån på euromarkedet), Reuters News, 19.3.1999).
- (²⁹) Takket være den gældsafskrivning, som staten havde gennemført, var HSY næsten gældfrit, således at renteudgifterne (dvs. rentesatser betalt til de långivende banker) var ekstremt lave i 1997 og 1998 (de steg drastisk i de følgende år). Hvis renteudgifterne havde været på et mere normalt niveau i 1997 og 1998, havde de finansielle resultater været mindre gunstige, og der var med al sandsynlighed ikke noteret noget overskud i 1998.
- (³⁰) Ifølge omstruktureringsplanen skulle aktiviteterne inden for skibsombygning også øges drastisk efter 1998. Det lykkedes ikke HSY at opnå dette mål.
- (³¹) Dette var faktisk den første skibsbygningskontrakt, der var indgået med en privat virksomhed i næsten to årtier.
- (³²) Fra det første år indeholdt HSY's regnskaber en hensættelse til de forventede tab som følge af gennemførelsen af denne kontrakt. I efterfølgende år steg størrelsen af disse hensættelser årligt. Desuden ser det ud til, at disse hensættelser var utilstrækkelige, eftersom TKMS/GNSH har anlagt sag mod sælgeren af HSY vedrørende dette spørgsmål. Med hensyn til grundene til at indgå en kontrakt, som isoleret betragtet ikke er rentabel, bemærker Kommissionen, at ledelsen gennem indgåelsen af denne kontrakt formentlig forventede at dække en del af værftets faste omkostninger (ordrebogen på skibsbygning var tom på det pågældende tidspunkt) og dermed reducere værftets forventede tab.
- (³³) Denne kontrakt blev omtalt i pressen. Se f.eks. »Hellenic lands crucial submarine contract« (Hellenic får vigtig ubådskontrakt), Lloyd's List International, 30.7.1999.
- (³⁴) Ifølge side 5-12 i den rapport fra Deloitte Financial Advisory Services (i det følgende »den første Deloitte-rapport«), som HSY fremlagde til støtte for sine bemærkninger til beslutningen om at udvide proceduren, ville bygningen af undervandsbådene først blive påbegyndt i 2003.
- (³⁵) Ifølge artikler i pressen advarede HSY's ledelse allerede i oktober 1998 aktionærerne om de forventede vanskeligheder (se den presseartikel, der er citeret i fodnote 38). Ifølge HSY's bestyrelsesreferat af 1. december 1998 forventedes der tab i 1999. HSY's ledelse erkendte offentligt i begyndelsen af december 1999, at værftet forventede at notere tab på 10 mia. GRD (29 mio. EUR) for 1999 og for 2000 («Hellenic boss expects profit in 2001» (Hellenic-chef forventer overskud i 2001), Lloyd's List, 6.12.1999). Muligheden for et så stort tab for 1999 var allerede blevet omtalt i pressen i november 1999 («Brown & Root team ousted from Hellenic» (Brown & Root-team sat fra ledelsen i Hellenic), Lloyd's List, 19. november 1999).
- (³⁶) Undtagen hvis staten stillede yderligere (uforenelig) støtte til rådighed for værftets civile aktiviteter og omfattende støtte til de militære aktiviteter.
- (³⁷) Værftet risikerede derfor ikke at modtage den investeringsstøtte, som de græske myndigheder havde lovet, og hvor fristen for at gennemføre programmet var den 31.12.1999. I henhold til græsk lovgivning skulle mindst 50 % af udgifterne være afholdt for at opnå en forlængelse af denne frist.
- (³⁸) I dokumentet »Hellenic Shipyards S.A — Confidential Information Memorandum — Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas« (fortroligt informationsmemorandum), der er dateret marts 2001, og som blev udleveret til interesserede bydende (et eksemplar af dette dokument blev fremsendt af TKMS/GNSH ved brev af 21.6.2007) findes følgende beskrivelse: »I 1999 blev virksomhedens finansielle resultater dog negative igen. Brown & Root insisterede på, at der skulle foretages personalemæssige strukturændringer. Sådanne ændringer blev ikke accepteret af aktionærerne (ETBAbank og ansatte), og Brown & Roots kontrakt blev ophævet« (s. 15). Artikler i pressen er mere eksplicitte: »Det menes, at ledelsen allerede så tidligt som i oktober sidste år informerede Hellenic's ejere om, at indværende år ville blive et dårligt år, hvis der ikke blev taget skridt til at rationalisere arbejdsstyrken, som ejer værftet sammen med en statsbank. Da der for første gang i mange år er blevet anvendt midler på at modernisere Hellenic, har nyt udstyr forværret det konstaterede overbemandingsproblem, men aktionærerne har hidtil afvist forslag om at nedlægge mindst 250 hovedsagelig kontorarbejdspladser. Samtidig har ledelsen forsøgt at indføre større fleksibilitet i værftets arbejdsgange. Men det væsentligste resultat synes at have været, at ledelsen har stødt fagforeningsledere fra sig, som har forsøgt at få fjernet det otte mand store ledelsesteam, der ledes af Groves, som er udstationeret fra Brown & Root i Storbritannien.«

(³⁹) Betragtning 68 i Kommissionens beslutning af 16.6.2004 om Spaniens støtteforanstaltninger til fordel for Siderúrgica Añón SA (EUT L 311 af 26.11.2005, s. 22); betragtning 42 i Kommissionens beslutning af 11.12.2002 om Spaniens statsstøtte til Sniace SA (EUT L 108 af 30.4.2003, s. 35).

(⁴⁰) Se fodnote 34.

(⁴¹) Side 5-19 i rapporten.

(⁴²) Se fodnote 28.

(⁴³) Kommissionen beskriver her nogle af de fejl, der findes i kapitel 5.0 »Credit Worthiness of Hellenic Shipyards S.A.« (Hellenic Shipyards S.A.'s kreditværdighed) i den første Deloitte-rapport.

For det første med hensyn til »gennemførelsen af investeringsplanen (status og udvikling)« hævdes det på s. 5-4 i den første Deloitte-rapport, at »[d]et angivne beløb oversteg 50 % af de samlede investeringer« den 30.6.1999. I realiteten tegnede det beløb, der var angivet den 30.6.1999, sig imidlertid for 18 % af det samlede investeringsprogram. Dette viser, at gennemførelsen af investeringsplanen skred langsomt frem. Planens »status og udvikling« var derfor snarere en »negativ« faktor i tabellen på s. 5-2 i rapporten.

For det andet med hensyn til kriteriet »tilgængelighed af fast ejendom, der kunne behæftes« (s. 5-5 og 5-6) finder Kommissionen, at dette element er irrelevant til at vurdere, om en privat bank havde ydet de lån og garantier, som ETVA og staten ydede. Sidstnævnte lån og garantier var således ikke sikret ved pant i fast ejendom. Ved vurderingen af, om et lån eller en garanti fra staten udgør støtte, skal det vurderes, om nøjagtig denne transaktion havde været acceptabel for en privat investor. Kommissionen behøver ikke at vurdere, om HSY ved at indgå en anden kontrakttype, som havde givet långiveren flere rettigheder, havde været i stand til at opnå lånene og garantiene. Selv hvis eksistensen af fast ejendom, der kunne behæftes, var relevant, bemærker Kommissionen, at den eksisterende faste ejendom allerede var behæftet med et beløb på 199 mio. EUR indtil 1998 og med et beløb på 51 mio. EUR indtil 2003. En potentiel långiver havde derfor kun været i stand til at få en første panteret på en begrænset del af den faste ejendom. Desuden havde HSY's materielle aktiver en lav likvidationsværdi. Dette bekræftes af Deloitte Financial Advisory Services selv på s. 8-8 og 8-9 i den anden rapport, der var udarbejdet den 18.6.2007 (i det følgende »den anden Deloitte-rapport«) og blev fremsendt af TKMS/GNSH til støtte for brevet til Kommissionen af 21.6.2007. Kommissionen finder derfor, at kriteriet »tilgængelighed af fast ejendom, der kunne behæftes« er irrelevant ved vurderingen af foranstaltningerne, og at en potentiel långiver, selv hvis det var relevant, ikke havde fundet dette element så positivt, som Deloitte har anført i den første Deloitte-rapport.

For det tredje giver »tilgængelighed af bygværk i forbindelse med igangværende arbejder, der kunne behæftes« (s. 5-7) ikke en kreditor en effektiv beskyttelse, hvis HSY misligholder sine forpligtelser og indstiller sin virksomhed. Markedsværdien af igangværende arbejder er således normalt lav i forhold til de midler, der lånes til bygningen heraf, og i forhold til kontraktværdien. Dette blev illustreret af de to skrog til de færger, der var bestilt af Srintzis Lines, og som blev solgt til en lav pris og først (dvs. ikke tidligere end) to år efter ophævelsen af skibsbygningskontrakten. Med hensyn til overdragelsen af HSY's udestående fordringer til en långivende bank, er det heller ikke en effektiv beskyttelse, da køberen, såfremt værftet indstiller sin virksomhed, ikke vil modtage det bestilte produkt og derfor ikke vil skulle betale købsprisen. Dette betyder, at sikkerheden vil være værdiløs netop i det scenarie, hvor der ville være behov for den. Overdragelsen af kontraktrelaterede fordringer giver derfor ikke den långivende bank mulighed for at inddrive mange flere midler i tilfælde af HSY's konkurs (se f.eks. fodnote 128 og 131 i denne beslutning). En potentiel långiver havde derfor ikke fundet dette element så positivt, som Deloitte har anført i den første Deloitte-rapport.

For det fjerde med hensyn til »forholdet mellem samlede banklån og egenkapital samt udestående gældsforpligtelser på det tidspunkt«, »underskrevne kundekontrakter (HS' ordrebeholdning)«, »udvikling i indtægtsgenerering« og »udvikling i rentabilitet« henviser Kommissionen til de bemærkninger, den tidligere har fremsat i denne beslutning. Kommissionen gør bl.a. opmærksom på, at det allerede i sidste kvartal af 1998 kunne forudses, at HSY ville notere et tab i 1999. I de følgende måneder blev det klart, at dette tab ville blive stort, og at der ligeledes kunne forventes et stort tab for 2000, således at HSY's nettoegenkapital næsten ville forsvinde. Samlet set finder Kommissionen, at den første Deloitte-rapport ikke tager hensyn til, at de negative finansielle resultater i 1999 og 2000 allerede kunne forudses inden begyndelsen af de respektive år.

For det femte og som det sidste havde en potentiel långiver som nævnt betragtet omstændighederne og grundene til, at HSY's eksisterende ledelse blev afsat, som en negativ faktor. Klassifikationen som »ubestemmelig« på s. 5-2 kan derfor ikke accepteres af Kommissionen.

- (⁴⁴) Dette punkt uddybes i næste afsnit (afsnit 3.2), hvor Kommissionen analyserer spørgsmålet, om ETVA's adfærd kan tilregnes staten. På daværende tidspunkt havde ETVA kun til opgave at være udviklingsbank. De græske myndigheder har anført i fodnote 63 i deres bemærkninger til beslutningen om at udvide proceduren: »ETVA var den eneste udviklingsbank i Grækenland, og det er således ikke muligt at sammenligne dens udviklingsaktiviteter med andre kreditinstitutters udviklingsaktiviteter«.
- (⁴⁵) Se fodnote 52.
- (⁴⁶) Med hensyn til perioden efter den 30.6.1999 kan Kommissionen heller ikke se, hvilken »værdi« HSY-aktierne havde, og hvilken »værdi« ETVA derfor forsøgte at bevare. Den finansielle situation var så dårlig, at det er vanskeligt at se, hvordan aktierne kunne have haft nogen reel værdi.
- (⁴⁷) Sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen (Stardust), Sml. 2002 I, s. 4397, præmis 52.
- (⁴⁸) Brev af 5.10.2006, punkt 156.
- (⁴⁹) Brev af 5.10.2006, punkt 156.
- (⁵⁰) Aktiekøbsaftalen blev undertegnet den 18.12.2001 og ændret den 20. marts 2002, hvor afslutningen af salget fandt sted.
- (⁵¹) Der er mange artikler i pressen, som viser statens inddragelse i denne beslutning. Se f.eks. »Deadline for Greek shipyard/Government to decide on purchase of Hellenic Shipyards« (frist for græsk skibsværft/regeringen vil træffe beslutning om køb af Hellenic Shipyards), Financial Times, 19. april 1985, »According to the Greek minister of national economy and shipping, Mr G. Arsenis, the government is under pressure to buy the Hellenic Shipyards because of the structure of Greek industry« (ifølge den græske minister for national økonomi og skibsfart, G. Arsenis, er regeringen under pres for at købe Hellenic Shipyards på grund af strukturen i den græske industri), Lloyd's List International, 29. juni 1985, »Government to buy ailing Greek shipyard« (regering vil købe nødlidende græsk skibsværft), Financial Times, 17. juli 1985, »Mr A Drossoyannis, the Greek Minister for National Defence, has announced that all future naval new building orders will be placed with Hellenic Shipyards« (A. Drossoyannis, græsk minister for nationalt forsvar, har bebudet, at alle fremtidige nybygningsordrer fra marinen vil blive placeret hos Hellenic Shipyards), Lloyd's List International, 26.7.1985, »Jobless shipyard workers march in Athens« (arbejdsløse skibsværftsarbejdere demonstrerer i Athen), The Wall Street Journal, 12. juli 1985.
- (⁵²) Ved brev af 25.11.1986 gav Grækenland Kommissionen meddelelse om en kapitaltilførsel på 58,3 mio. USD fra ETVA til HSY. Sagen blev registreret under nr. N 230/86. Ved brev af 20.3.1987 (reference SG (87) D/3738) underrettede Kommissionen Grækenland om, at den var nået frem til, at kapitaltilførslen fra ETVA udgjorde statsstøtte, som imidlertid var forenelig med fællesmarkedet.
- (⁵³) Kapitel E (artikel 12-15) i lov 2367/1995.
- (⁵⁴) F.eks. fastsatte artikel 13 i lov 2367/1995 en nedskæring af virksomhedens arbejdsstyrke på 600 og specificerede fratrædelsesincitamenterne. Ligeledes ifølge denne lovs artikel 14 ville 99 % af HSY's daværende gæld blive afskrevet.
- (⁵⁵) Staten begyndte som nævnt faktisk at yde omfattende støtte til HSY, så snart den havde købt selskabet.
- (⁵⁶) HSY havde som nævnt ingen adgang til bankerne fra den 30.6.1999. Eftersom HSY ikke kunne låne på markedet, og eftersom det befandt sig i en alvorlig finansiell situation, hvis ETVA havde afslået at yde lånet eller havde forlangt højere rentesatser, havde dette forværret HSY's vanskeligheder (eller endog medført konkurs), hvilket havde været uacceptabelt for staten. I betragtning af statens indflydelse havde ETVA derfor intet andet valg end at yde et lån, som HSY havde behov for.
- (⁵⁷) Kommissionens meddelelse i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 2, til de øvrige medlemsstater og andre interesserede om støtte, som Grækenland har besluttet at yde til Hellenic Shipyards plc (EFT C 80 af 13.3.1997, s. 8).
- (⁵⁸) Sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen (Stardust), Sml. 2002 I, s. 4397, præmis 56.
- (⁵⁹) Brev fra de græske myndigheder af 18.9.2002 (registreret af Kommissionen den 23.9.2002 under nr. A/36895), fremsendt inden for rammerne af sag CP 101/02.
- (⁶⁰) Sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen (Stardust), Sml. 2002 I, s. 4397, præmis 56.

- (⁶¹) Brev fra de græske myndigheder af 20.11.2003, fremsendt inden for rammerne af sag CP 101/02.
- (⁶²) Endvidere blev de ydet ved siden af ETVA's allerede eksisterende deltagelse i HSY, således at ETVA's samlede eksponering i forhold til HSY var betydelig. Beviset for betydningen af denne eksponering er, at man i ETVA's årsberetning for 2000 erkender de tab, der er opstået for banken som følge af deltagelsen i Hellenic Shipyards (s. 42).
- (⁶³) Brev fra Grækenland af 15.6.2006 (tilbagesøgningsproceduren har nr. CR 40/02).
- (⁶⁴) I beslutning C 10/94 vurderer Kommissionen ikke eftergivelsen af gæld i forbindelse med »bygningen af militære fartøjer«, fordi det er en »aktivitet, der falder uden for EF-traktatens anvendelsesområde«. Tilsvarende vurderer Kommissionen i beslutning N 513/01 ikke 75 % af støtten fra staten på 118 mio. EUR, fordi den vedrører militær skibsbygning.
- (⁶⁵) Det skal erindres, at HSY ikke førte særskilte regnskaber mellem militære og civile aktiviteter i de pågældende år. En foranstaltning kan derfor kun anses for at finansiere en bestemt aktivitet, hvis det præcist fremgår af beslutningen om ydelsen heraf, hvilken aktivitet der skal finansieres.
- (⁶⁶) EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.
- (⁶⁷) I samme år blev eftergivelsen af gæld vedrørende værftets militære aktiviteter ikke vurderet af Kommissionen i henhold til statsstøttereglerne.
- (⁶⁸) Dette fremgår også af ordlyden af beslutning C 10/94.
- (⁶⁹) Dette var også de oplysninger, der blev givet til de interesserede bydende i forbindelse med privatiseringsprocessen i 2001, som det kan konkluderes på grundlag af »due diligence«-rapporten af 19. juni 2001 udarbejdet af Arthur Andersen for HDW og Ferrostaal, s. 23 (fremlagt som tillæg C til den rapport, som TKMS og GNSH fremsendte ved brev af 21.6.2007).
- (⁷⁰) Kommissionen minder om, at den ikke havde anmodet om privatiseringen i 2001-2002 — endsige fastfrysningen af investeringsprogrammet i denne proces.
- (⁷¹) Afsnit 1.3.b. i brevet af 20.10.2004.
- (⁷²) Beløb angivet i EUR af de græske myndigheder.
- (⁷³) Disse oplysninger fremgår af afsnit 1.3 og bilag 4, 5 og 6 i Grækenlands brev af 20.10.2004.
- (⁷⁴) EFT C 71 af 11.3.2000, s. 14.
- (⁷⁵) Se fodnote 14 i brevet fra Grækenland af 20.10.2004.
- (⁷⁶) I punkt 2.1.2 i meddelelsen om garantier hedder det, at »[s]elv om staten aldrig kommer til at foretage udbetalinger i henhold til en garanti, kan der derfor alligevel godt være tale om statsstøtte efter artikel 87, stk. 1. Støtten ydes på det tidspunkt, hvor garantien gives, ikke det tidspunkt, hvor garantien påberåbes, eller det tidspunkt, hvor der foretages udbetalinger i henhold til garantien. Om en garanti udgør statsstøtte eller ej, og i bekræftende fald hvor stor denne statsstøtte er, skal vurderes på det tidspunkt, hvor garantien gives«.
- (⁷⁷) F.eks. blev »portugisiske skibsværfter« nævnt som konkurrenter til HSY på s. 10 i dokumentet »Hellenic Shipyards S.A. — Confidential Information Memorandum — Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas« (fortroligt informationsmemorandum), der er dateret marts 2001, og som blev udleveret til de interesserede bydende. Et eksemplar af denne rapport blev fremsendt af TKMS/GNSH ved brev af 21.6.2007. Kommissionen bemærker desuden, at det fremgår af Kommissionens beslutning i fusionssag nr. COMP/M.2772 — HDW/FERROSTAAL/HELLENIC SHIPYARD under overskriften »Definition af det geografiske marked«, at »parterne har anført, at markedet for bygning, reparation og ombygning af alle slags kommercielle fartøjer er verdensomspændende i geografisk henseende, da transportomkostningerne for skibe er forholdsvis lave, og der ikke er nogen væsentlige handelsbarrierer«.
- (⁷⁸) Kommission bemærker endvidere, at tidligere beslutninger truffet af Kommissionen og Rådet vedrørende statsstøtte ydet til HSY var baseret på, at der forelå en fordrejning af konkurrencen og en påvirkning af samhandelen. Disse beslutninger er aldrig blevet anfægtet. Ved vurderingen af foranstaltninger, der blev gennemført i samme periode, er det derfor ikke nødvendigt at foretage en omfattende undersøgelse af, om disse to kriterier er opfyldt.

- ⁽⁷⁹⁾ EFT L 202 af 18.7.1998, s. 1.
- ⁽⁸⁰⁾ EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.
- ⁽⁸¹⁾ Disse oplysninger blev givet af Grækenland i punkt 1.3.a og bilag 4 i brev af 20.10.2004.
- ⁽⁸²⁾ Hvis værftet havde indstillet driften, kunne de kompetente kontrolorganer have besluttet ikke at foretage nogen kontrol af gennemførelsen af planen, og betingelsen om at betale den første rate var derfor ikke blevet opfyldt.
- ⁽⁸³⁾ I punkt 1.2.2 »First control made by competent organs« (første kontrol foretaget af kompetente organer) (engelsk oversættelse) i brev af 20.10.2004 forklarer de græske myndigheder, at Ministeriet for Nationaløkonomi var forsinket med at udarbejde kontrolformularen, således at fristen den 31.12.1999, der var fastsat i den græske stats godkendelsesbeslutning, ikke blev nået. For at betale støtten efter denne dato skulle en forlængelse af fristen for at gennemføre investeringsplanen godkendes af de græske myndigheder. Beslutningen om at godkende forlængelsen forudsatte en forlængelse af beslutningsudvalgets mandat, hvilket kompliceredes af lovgivningsændringer.
- ⁽⁸⁴⁾ EFT C 368 af 23.12.1994, s. 12.
- ⁽⁸⁵⁾ Forskellen mellem de to rentesatser skal multipliceres med hovedstolen på det lån, der er udestående (dvs. endnu ikke tilbagebetalt) i det pågældende år.
- ⁽⁸⁶⁾ På samme måde fremgår det af meddelelsen om garantier, at støtten ydes på det tidspunkt, hvor garantien gives, og ikke på et fremtidigt tidspunkt (se fodnote 76).
- ⁽⁸⁷⁾ Markedsværdien af et lån afhænger således af nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme, som diskonteres ved hjælp af en rentesats, der afspejler risikoen i forbindelse med lånet. Hvis rentesatsen i henhold til lånekontrakten er lavere end sidstnævnte rentesats, falder markedsværdien straks til under lånets nominelle værdi.
- ⁽⁸⁸⁾ Hvis ETVA's nye ejer efter privatiseringen besluttede at forlænge et ikke-statsgaranteret lån ud over dets oprindelige løbetid, foreligger der ikke støtte i perioden ud over den oprindelige løbetid, da der ikke er tale om statsmidler i overensstemmelse med det *raisonnement*, der lige er redegjort for.
- ⁽⁸⁹⁾ Disse oplysninger blev givet af Grækenland i afsnit 1.3 og bilag 6 i brev af 20.10.2004.
- ⁽⁹⁰⁾ Se fodnote 83.
- ⁽⁹¹⁾ Man kunne spørge, hvorfor ETVA undertegnede lånekontrakten den 31.5.2002, hvis man ikke havde til hensigt at udbetale det tilsvarende beløb til HSY. Kommissionen bemærker, at kontraktdataen er nøjagtig den samme som dataen for undertegnelsen af afslutningen af salget af HSY. Det er derfor sandsynligt, at køberne af HSY satte ETVA under pres for at yde mere finansiering til HSY ved at true med ikke at acceptere afslutningen af salget. Under disse omstændigheder gik ETVA formentlig med til at indgå denne lånekontrakt, men medtog bestemmelser i kontrakten, som gjorde det muligt for den at afvise at udbetale lånet, når HSY anmodede om en sådan betaling. Som det vil blive forklaret i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E18c, skulle Piræus Bank i henhold til artikel 8.2.2 i kontrakten af 20.3.2002 bistå staten med at færdiggøre salget af HSY. På grundlag heraf har staten formentlig lagt pres på ETVA for at undertegne denne lånekontrakt med henblik på at fremme afslutningen af salget af HSY.
- ⁽⁹²⁾ HSY fremsendte bemærkninger til beslutningen om at udvide proceduren ved brev af 30.10.2006. Det fremgår af punkt 4 i dette brev, at »[i] betragtning af, at HSY har arbejdet tæt sammen med den græske stat i forbindelse med sit svar til Europa-Kommissionen, finder virksomheden det ikke nødvendigt igen at fremsende de oplysninger, som den græske stat allerede har fremsendt, og heller ikke at fremføre de samme argumenter, hvis indhold virksomheden fuldt ud støtter, men med henblik på at give en fuldstændig besvarelse og for at bistå Kommissionen vil den opsummere de argumenter, der allerede er fremført, og fremlægge eventuelt nyt materiale, som måtte være fremkommet i perioden mellem den græske stats svar og dette svar, og vil fremføre eventuelle nye eller supplerende argumenter«. I denne beslutning vil bemærkningerne fra HSY og Grækenland til beslutningen om at udvide proceduren derfor blive slået sammen i stedet for at gentage argumenterne to gange.
- ⁽⁹³⁾ I henhold til direktiv 90/684/EØF er støtte til omstrukturering (kapitel III) opdelt i investeringsstøtte (artikel 6), støtte til lukning (artikel 7), støtte til forskning og udvikling (artikel 8) og driftsstøtte til strukturomlægning (artikel 9 og 10).
- ⁽⁹⁴⁾ Brev fra de græske myndigheder af 15.2.2008, punkt 26.

- (⁹⁵) Brev fra de græske myndigheder af 19.3.2007. Dette blev gentaget i brev af 29.6.2007, punkt 62 og 63.
- (⁹⁶) Detaljerne vedrørende denne deltagelse vil blive beskrevet i forbindelse med analysen af foranstaltning E10.
- (⁹⁷) Brev fra de græske myndigheder af 31.3.2003, uddrag af svar på spørgsmål 5.
- (⁹⁸) Brev fra de græske myndigheder af 29.6.2007, uddrag af punkt 49, 50 og 51.
- (⁹⁹) Kommissionen kunne ikke se bort fra og så ikke bort fra, at ansatte har målsætninger som bevarelse af beskæftigelsen og derfor forsøger at forsvare disse målsætninger, når de leder deres egen virksomhed. Den høje købepris betød imidlertid, at opretholdelsen og forhøjelsen af aktiernes værdi også var blevet en vigtig målsætning for de ansatte.
- (¹⁰⁰) Det skal erindres, at de ansattes betaling af købsprisen ved hjælp af en tilbageholdelse i deres lønninger og tillæg foruden at være fastsat i kontrakten fra september 1995 også var fastsat i artikel 12 i lov 2367/1995.
- (¹⁰¹) Det skal erindres, at ETVA kunne fuldbyrde sit pant i aktierne, hvis de ansatte ikke betalte købsprisen som fastsat i kontrakten fra september 1995.
- (¹⁰²) Det skal erindres, at de ansattes betaling af købsprisen ved hjælp af en tilbageholdelse i deres lønninger og tillæg foruden at være fastsat i kontrakten fra september 1995 også var fastsat i artikel 12 i lov 2367/1995.
- (¹⁰³) Det fremgik klart af kontrakten fra september 1995, at de ansatte skulle betale købsprisen og bidraget til kapitalforhøjelsen parallelt. Denne dobbelte betaling er derfor ikke noget uventet. Det er en væsentlig del af kontrakten fra september 1995. Grækenland burde have undersøgt, om de grundlæggende bestemmelser i kontrakten var gennemførlige, inden den blev præsenteret for Kommissionen som en privatisering. Hvis væsentlige bestemmelser i en kontrakt, som Grækenland selv fremlagde for Kommissionen, viser sig ikke at kunne håndhæves, må det konkluderes, at beslutning C 10/94 var baseret på vildledende oplysninger fra Grækenland, og beslutningen bør ophæves.
- (¹⁰⁴) Punkt 59 og 60 i de græske myndigheders brev af 29.6.2007.
- (¹⁰⁵) I punkt 191 i Grækenlands brev af 5.10.2006 er anført følgende: »Fra 31.12.1998 og indtil tidspunktet for salget af aktierne i HSY til HDW/FS-konsortiet (11.10.2001) blev en del af medarbejderaktionærernes lønninger tilbageholdt, som forklaret ovenfor, som betaling til ETVA af prisen for købet af 49 % af aktierne«. Noget lignende blev anført af HSY i punkt 35 og 36 i brev af 31.10.2006. Inden beslutningen om at udvide proceduren var de græske myndigheder fremkommet med lignende udtalelser i det ottende kapitel af deres brev af 26.5.2005. Desuden anførte Grækenland i flere breve, at de ansatte ejede 49 % af aktierne. Grækenland gav derved det indtryk, at kontrakten fra september 1995 var blevet gennemført. Kommissionen opdagede først efter procedurens indledning, at Grækenland ikke havde gennemført sin egen lovgivning (dvs. lov 2367/1995), eftersom det havde overført ejerskabet af 49 % af HSY til de ansatte, men ikke havde gennemført resten af kontrakten, nemlig at forlange betaling af købsprisen hos dem. Omvendt havde de græske myndigheder ved brev af 31.3.2003 indirekte tilkendegivet, at (en del af) de ansatte ikke havde betalt (en del af) de årlige afdrag som planlagt.
- (¹⁰⁶) Kommissionens brev af 27.4.2007 sendt til Grækenland (spørgsmål 3) og af 23.8.2007 sendt til HSY.
- (¹⁰⁷) Kommissionens brev af 27.4.2007 sendt til Grækenland (spørgsmål 4) og af 23.8.2007 sendt til HSY. Det sidstnævnte brev blev sendt til Grækenland med anmodning om kommentarer den 13.11.2007, hvorved Grækenland fik lejlighed til endnu en gang at fremsætte bemærkninger.
- (¹⁰⁸) Punkt 2.3.c og 2.4 i Grækenlands brev af 29.6.2007, HSY's brev af 9.10.2007 og Grækenlands breve af 14.12.2007 og 15.2.2008.
- (¹⁰⁹) Med hensyn til reparationen af KEYMAR i de første måneder af 2003 har Grækenland gjort gældende, at eftersom reparationen var meget mere avanceret end i andre tilfælde, er det rimeligt at antage, at procentdelen af indirekte timer var 25 % i stedet for 20 %.
- (¹¹⁰) Punkt 144 i Grækenlands brev af 5.10.2006.
- (¹¹¹) Kommissionens brev af 27.4.2004 (spørgsmål 2.2), som Grækenland besvarede ved brev af 29.6.2007.

(¹¹²) Dette tal viser med al sandsynlighed, hvor meget en produktiv time af HSY's ansatte koster pr. time for HSY i et givet år. Antallet af produktive timer udført af en arbejdstager er kun en lille del af antallet af timer, som HSY betaler til denne arbejdstager. Dette antal afhænger af mange faktorer, navnlig værftets struktur og effektivitet. Omvendt konkurrerer underleverandørerne med hinanden. De skal derfor være konkurrencedygtige og fleksible. De har begrænsede faste omkostninger (dvs. fastansatte) og deres omkostninger skal være lave. Værfter anvender netop underleverandører, fordi det er billigere end selv at ansætte arbejdskraft.

(¹¹³) Konsulenten bemærker:

»Antallet af mandetimer hos underleverandører kan udledes af omkostningerne ved at anvende en gennemsnitlig mandtimeomkostning, som er sammenlignelig mellem underleverandører i samme branche og land.

I henhold til »Pay development 2006«-rapporten offentliggjort af Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene er bruttomånedslønnen mindst 625,97 EUR i Grækenland og 1 254,28 EUR i Frankrig.

Den gennemsnitlige mandtimepris inden for skibsreparation i Frankrig ligger på mellem 40 og 50 EUR, og ved at anvende det forhold på 2, der findes mellem Frankrig og Grækenland med hensyn til mindstelønninger, kan der forventes en pris på 20-25 EUR i forbindelse med mandtimeprisen inden for skibsreparation i Grækenland.

Som et resultat af undersøgelser, som vi foretog, fremgår det, at denne sats lå på mellem 30 og 36 EUR i begyndelsen af 2007. Denne pris er den pris, der er faktureret for hver direkte mandtime, og den omfatter alle relaterede omkostninger: indirekte timer, ledelsestimer, generalomkostninger og indirekte omkostninger.

Da vi ikke identificerede, hvor de gennemsnitlige lønninger inden for skibsreparationssektoren befinder sig i forhold til mindstelønningerne i begge lande, foretrækker vi at anvende et konservativt tal, hvorfor vore skøn vil blive beregnet med mandtimepriser på mellem 30 og 36 EUR pr. time.

De mandtimesatser i forbindelse med underleverandører, der er nævnt i bilag 6 til Grækenlands brev til Kommissionen, er følgende:

(EUR)		
År	Direkte	Herunder fortjeneste (15 %) og indirekte omkostninger (20 %) på grundlag af den metode, der er anført i bilag 6 til Grækenlands brev
2002	25,97	40
2003	27,49	42,3
2004	(...)	(...)
2005	(...)	(...)
2006	(...)	(...)

Hvis vi beregner antallet af mandetimer udført af underleverandører på grundlag af mandtimeomkostninger på mellem 30 og 36 EUR for 2006 og — udledt af disse tal — for de følgende år ved anvendelse af det reguleringsindeks, der er offentliggjort af Eurostat, når vi frem til følgende tal:

INDEKS: Im-Ici-tot	2002	2003 (9 m)	2004	2005	2006
Indeks for EU-27	108,9	112,8	116,5	119,7	121,6
Indeks for Grækenland	113,5	116,6	127,0	127,7	133,9
Kontraktansat arbejdskraft i alt	3 804 891	16 471 323	(...)	(...)	(...)
Konsulentens skøn					
Mandtimeomkostning (minimumsværdi)	25,4	26,1	28,5	28,6	30
Underleverandørs direkte mandetimer (maksimumsskøn)	149 598	630 388	(...)	(...)	(...)
Konsulentens skøn					
Mandtimeomkostning (maksimumsværdi)	30,5	31,4	34,2	34,3	36
Underleverandørs direkte mandetimer (minimumsskøn)	124 665	525 324	(...)	(...)	(...)
Tal for Hellenic Shipyards					
Mandtimeomkostning	25,97	27,49	(...)	(...)	(...)
Mandtimeomkostning + indirekte + fortjeneste	40,0	44,5	(...)	(...)	(...)
Underleverandørs direkte mandetimer	95 232	370 142	(...)	(...)	(...) ^a

- (¹¹⁴) Kommissionens brev af 27.4.2004 (spørgsmål 2.2.d), som Grækenland besvarede ved brev af 29.6.2007.
- (¹¹⁵) Sag T-296/97, Alitalia mod Kommissionen, Sml. 2000 II, s. 3871, præmis 82 og 84.
- (¹¹⁶) ETVA kan navnlig ikke på den ene side undlade at gennemføre den del af kontrakten fra september 1995, der vedrører betalingen af købsprisen (dvs. ikke forsøge at opnå de tilsvarende årlige betalinger), og på den anden side gøre gældende, at den på grundlag af samme kontrakt var forpligtet til at deltage i kapitalforhøjelserne. Med andre ord kan ETVA og Grækenland, eftersom de havde besluttet ikke at gennemføre væsentlige bestemmelser i kontrakten korrekt, ikke samtidig selektivt påberåbe sig andre bestemmelser i denne kontrakt og gøre gældende, at ETVA var kontraktligt forpligtet til at gøre visse ting (dvs. deltage i kapitalforhøjelserne).
- (¹¹⁷) HSY's ansatte deltog i kapitalforhøjelsen. De befandt sig imidlertid ikke i samme situation som ETVA. De havde således allerede tilsidesat kontrakten fra september 1995, da de ikke betalte købsprisen til ETVA. Desuden befandt de sig i en anden situation end ETVA og en markedsøkonomisk investor. De var således optaget af at bevare deres arbejdspladser, hvilket tilskyndede dem til at investere i HSY, selv om det forventede finansielle afkast var utilstrækkeligt til at få en markedsøkonomisk investor til at investere.
- (¹¹⁸) Grækenland fremsendte en kopi af denne lov som bilag 10 til brev af 5.10.2006.
- (¹¹⁹) Det fremgår ikke fuldstændig klart af bemærkningerne fra Grækenland og HSY (herunder Deloitte-rapporten), om præmien udgjorde 0,4 % årligt, men blev betalt kvartalsvis, eller 0,4 % pr. kvartal. Selv om dette er vigtigt i forbindelse med tilbagesøgningsproceduren, ændrer dette ikke konklusionen i denne beslutning.
- (¹²⁰) Denne liste findes på side 3-11 og 3-12 i rapporten i forbindelse med analysen af det lån på 10 mia. GRD, der var omfattet af en statsgaranti ydet på grundlag af lov 2322/1995 (foranstaltning E14 i denne beslutning).
- (¹²¹) Kommissionen har godkendt garantiordninger uden støtte til skibsbygning i Tyskland (EUT C 62 af 11.3.2004, s. 3), Nederlandene (EUT C 228 af 17.9.2005, s. 10), Frankrig (EUT C 259 af 27.10.2006, s. 14) og Finland (EUT C 152 af 6.7.2007, s. 6). De to sidstnævnte ordninger omfatter udtrykkeligt forskudsgarantier.
- (¹²²) Eftersom staten ejede 100 % af ETVA, da sidstnævnte ydede forudbetalingsgarantierne, var den garantipræmie, som HSY betalte til ETVA, allerede vederlag til staten.
- (¹²³) Der var tale om følgende ændringer:
Programaftale 33a-SD 33a (levering af 20 HA/A): Bøderne blev beregnet indtil den 31.12.2002 og anført i ændringerne som fastlagte beløb. Det blev aftalt, at disse beløb skulle betales i ti rater, og at den første rate skulle betales, når den første vogn var leveret, og de øvrige ni rater skulle betales, når hver af de sidste ni leverancer var foretaget. Det blev aftalt, at der ikke ville påløbe flere bøder fra den 1.10.2003 under forudsætning af, at konsortierne (Siemens AG, Siemens SA og HSY) leverede tilsvarende rullende materiel til OSE. Konsortierne opfyldte kun delvis denne forpligtelse, og OSE beregnede og gjorde krav på bødebeløbene for hele perioden.
Programaftale 39-SD 39 (levering af 24 elektriske lokomotiver): Bøderne blev beregnet indtil den 31.12.2002 og anført i ændringerne som fastlagte beløb. Det blev aftalt, at disse beløb skulle betales i ti rater, og at den første rate skulle betales, når den første vogn var leveret, og de øvrige ni rater skulle betales, når hver af de sidste ni leverancer var foretaget. Der blev indrømmet en bødefri periode som en forlængelse af leveringstiden. Der blev ikke fastsat nogen bestemmelse med hensyn til tilsvarende rullende materiel i forbindelse med programaftale 39-SD 39, men leveringstidsplanen blev ændret. OSE gjorde krav på de bødebeløb, der var fastlagt den 31.12.2002, og opkrævede dem hos konsortierne (Siemens AG, Siemens SA og HSY).
Programaftale 35-SD 35 (levering af 29 jernbanevogne): Der blev ikke indrømmet en bødefri periode, og OSE gjorde derfor krav på og opkrævede bødebeløbene. Der blev forlangt og gjort krav på morarenter af bødebeløbene for den periode, hvor beløbene ikke var betalt.
- (¹²⁴) Indtil tidspunktet for Grækenlands brev af 5.10.2006 er et beløb på 9 932 511,99 EUR blevet tilbageholdt, og et beløb på 826 556 EUR blev fortsat tilbageholdt.
- (¹²⁵) Konsortiet for programaftalen bestod af HSY, Siemens AG og ABB Daimler-Benz Transportation (Bombardier Transportation fra den 1.5.2001). Gennemførelsesprocenterne for aftalen var 22,06 % af den samlede endelige pris, der blev betalt, med hensyn til HSY og 77,94 % med hensyn til de andre virksomheder.

- (¹²⁶) Den pågældende aftale vedrørte ligeledes konfiguration og installation af et automatisk togbeskyttelses- og identifikationssystem i halvtres togsæt. Fristen for gennemførelsen af arbejdet var januar 2004. Bestyrelsen besluttede enstemmigt ved beslutning nr. 578/4/4-9-2002 at forlænge leveringstiden til den 19.5.2004 i betragtning af, at konsortiet ikke var skyld i forsinkelsen. Arbejdet blev endeligt færdiggjort den 4. juni 2004. I henhold til punkt 14 i programaftalen skulle betalingen af bøder for manglende overholdelse af en aftalt leveringstid påbegyndes 40 dage efter leveringsdatoen i henhold til kontrakten, og kun hvis leverandøren var skyld i den manglende overholdelse. Der var derfor ingen grund til at pålægge bøder og renter på grund af denne forsinkelse.
- (¹²⁷) Det fremgår ikke fuldstændig klart af bemærkningerne fra Grækenland og HSY (herunder den første Deloitte-rapport), om lånet oprindeligt var udstedt i drachmer eller euro. I Grækenlands svar på åbningsbeslutningen er der kun anført beløb i euro og en rentesats baseret på 3-måneders EURIBOR. Omvendt fremgår det af den første Deloitte-rapport, at lånet udgjorde 16,92 mia. GRD, og at rentesatsen var baseret på LIBOR. Dette spørgsmål kan afklares i forbindelse med tilbagesøgningsproceduren.
- (¹²⁸) Ved brev af 21.6.2007 fremsendte TKMS og GNSH den anden Deloitte-rapport. Tillæg C til denne rapport er »The Due Diligence Report on Hellenic Shipyards S.A. titled »Copy for Presentation Purposes« and its Executive Summary prepared by Arthur Andersen, dated 19.6.2001«. På side 7 i denne due diligence-rapport analyseres HSY's udestående fordringer, og det fremgår, at Strintzis Lines' varegæld »kun kan inddrives ved levering af fartøjerne i 2002«. Dette bekræfter, at bortset fra de begrænsede forskud, der under alle omstændigheder allerede var blevet betalt på daværende tidspunkt og derfor ikke længere kunne inddrives, kunne resten af købsprisen ikke inddrives inden leveringen af fartøjerne.
- (¹²⁹) I brevene af 21.10.2004 og 17.12.2004 i sag CP 71/02 bekræftede de græske myndigheder, at HSY ansøgte om at modtage driftsstøtte på 9 % til de to skibe, som blev accepteret af det kompetente ministerium. De græske myndigheder bekræftede imidlertid, at der i sidste instans ikke blev udbetalt nogen støtte, eftersom HSY ikke færdiggjorde skibene. Beslutningerne om ydelsen heraf blev i sidste instans ophævet. Foranstaltning 13(c) i beslutningen om at udvide proceduren behandler dette emne.
- (¹³⁰) Se fodnote 127.
- (¹³¹) Med hensyn til muligheden for at inddrive provenuet ved gennemførelsen af kontrakten (dvs. inden levering) henviser Kommissionen igen til det dokument, der er citeret i fodnote 128 i denne beslutning, hvoraf det fremgår, at varegælden i forbindelse med kontrakterne med OSE den 31.12.2000 kun udgjorde 0,5 mio. EUR. Endvidere fremgår det af dokumentet, at »[d]isse udestående fordringer vil blive modregnet i de respektive forskud, der er modtaget«. Dette viser, at der på det tidspunkt ikke kunne inddrives nogen midler hos OSE.
- (¹³²) Den oprindelige margin er 25 basispoint, som steg til 125 basispoint fra den 1.4.2000. Kommissionen baserer sig på den første Deloitte-rapport.
- (¹³³) Det fremgår af følgende presseartikel, at skibsreparationsaktiviteten ikke blev forstyrret alvorligt: »Contracts — Hellenic declares business as usual after Athens earthquake« (kontrakter — Hellenic melder om alt ved det gamle efter jordskælvet i Athen), Lloyd's List International, 14.9.1999.
- (¹³⁴) Det brev, hvorved Grækenland fremsendte bemærkninger til åbningsbeslutningen.
- (¹³⁵) Tal fra Grækenlands brev af 29.6.2007.
- (¹³⁶) Den 19.5.1999 blev denne kreditlinje konverteret fra USD til EUR.
- (¹³⁷) Med hensyn til muligheden for at inddrive midler inden leveringen af produkterne henviser Kommissionen til det dokument, der er citeret i fodnote 128, og som der også henvises til i fodnote 123. I denne due diligence-rapport henvises til en periode efter tilbagebetalingen af de lån, der vurderes i denne forbindelse. Det er imidlertid nyttigt at understrege, at næsten ingen midler kan inddrives inden leveringen af et produkt. Det fremgår således af denne due diligence-rapport, at næsten ingen midler kunne inddrives hos Strintzis, den græske marine, OSE og ISAP den 31.12.2000.
- (¹³⁸) Se Kommissionens meddelelse om metoden for fastsættelse af referencesatsen og kalkulationsrenten (EFT C 273 af 9.9.1997, s. 3).
- (¹³⁹) Denne balance fremgår af de dokumenter, som TKMS og GNSH har fremsendt, og som er beskrevet i fodnote 128 i denne beslutning.
- (¹⁴⁰) I forbindelse med undervandsbådene førte de betingelser, som den græske stat havde stillet, til det resultat, at den første undervandsbåd udelukkende vil blive bygget i Kiel (Tyskland), mens de to følgende vil blive samlet hos HSY (se betragtning 44 i denne beslutning). Det havde højst sandsynligt været billigere og mere effektivt at producere alle tre undervandsbåde i Tyskland. Det havde også været mere rationelt at undlade at medtage HSY, som var en kriseramet virksomhed og endvidere ikke havde nogen erfaring med undervandsbåde, i konsortiet.

- (¹⁴¹) På et tidspunkt må disse midler have været nødvendige for at dække omkostningerne i forbindelse med udførelsen af de pågældende militære kontrakter. På det tidspunkt var midlerne ikke længere tilgængelige til at finansiere HSY's andre aktiviteter. Med andre ord blev på det tidspunkt en del af den fordel, staten havde indrømmet, inddraget. Den resterende fordel var, at værftet i de foregående kvartaler havde haft midler gratis til rådighed, mens det ikke kunne have lånt disse midler hos banker.
- (¹⁴²) S 30 i brev af 30.10.2006.
- (¹⁴³) F.eks. blev den meget store gældsafgivelse i forbindelse med militære aktiviteter nævnt i beslutning C 10/94, men ikke vurderet i henhold til statsstøttereglerne, lukningsudgifterne i forbindelse med militære aktiviteter blev nævnt i beslutning N 513/01, men ikke vurderet i henhold til statsstøttereglerne, og det samme gælder en række foranstaltninger i beslutningen om at udvide proceduren.
- (¹⁴⁴) F.eks. fremgår det af opfordringen til at afgive bindende tilbud på erhvervelsen af aktierne i Hellenic Shipyards S.A. af 2.7.2001, at »[d]et er stillet som en betingelse, at i tilfælde af, at der pålægges en bøde i forbindelse med en potentiel tilsidesættelse af EU's statsstøtteregler, vil den højstbydende ikke være ansvarlig for betalingen af en sådan bøde. Dette tilsagn har forrang for overførslen af aktierne«.
- (¹⁴⁵) Det fremgår af referatet af mødet den 14.9.2001, som var underskrevet af parterne, at »[d]et aftales, at EU's godkendelse vil være en betingelse for afslutningen af kontrakten efter dens undertegnelse. Alternativt aftalte parterne i tilfælde af, at en sådan beslutning forsinkes af EU [...] eller ikke er tilfredsstillende, at ETVAbank vil påtage sig den forpligtelse at give HDW/Ferrostaal en garanti i forbindelse med eventuelle udestående spørgsmål med EU, vedrørende eventuelle tidligere og nuværende statssubsidier i forbindelse med HSY«.
- (¹⁴⁶) F.eks. i et brev 6.12.2001 adresseret til HDW og med kopi til Ferrostaal har Alpha Finance, som var rådgiver for staten og ETVA, anført følgende: »Vi er af Udviklingsministeriet og ETVAbank blevet bedt om at underrette Dem om den vedføjede ordlyd, der er foreslået af ETVAbank, til [...] den garantierklæring, som ETVAbank skal udfærdige til HDW/Ferrostaal i tilfælde af, at klausul 1.2.3 i aftalen ikke opfyldes.« I faxmeddelelser af 23.1.2002, 31.1.2002 og 8.3.2002 fremsendte HDW bemærkninger til Alpha Finance vedrørende den nøjagtige ordlyd af garantien.
- (¹⁴⁷) Bank Piraeus fremsætter en række presseartikler vedrørende perioden oktober 2001-maj 2002, hvoraf det fremgår, at staten var direkte involveret i privatiseringsprocessen af HSY.

(¹⁴⁸) Brevet af 23.5.2005 har følgende ordlyd:

»Salget af HSY blev gennemført med denationaliseringsprocessen (lov 2001/1990). Anmeldelsesproceduren, som gik forud for indgåelsen af først stadfæstelsesaftalen af 11.10.2001 og efterfølgende udførelseskontrakten (31.5.2002), omfattede alle de væsentlige betingelser for overførslen og ligeledes fremlæggelsen af det analytiske memorandum fra finansrådgiveren (dateret april 2001) og afgivelsen af tilbud. I alle disse faser, hvor alle de interesserede parter (herunder klageren) havde adgang til oplysningerne, blev de nærmere bestemmelser for garantien fastsat.

Som det også er understreget i brev af 17.12.2004, vedrører det derfor ikke kun en juridisk og finansielt almindelig betingelse, men også en betingelse, som indgår i forhandlingerne om privatiseringen af skibsværftet fra begyndelsen og navnlig i form af en afgørende (sine qua non) betingelse, uden hvilken afslutningen af salget af HSY's aktier ikke havde været muligt. Det er karakteristisk, at denne betingelse, som det er nævnt ovenfor, med forskellige bestemmelser, men altid med det samme formål, dvs. en rimelig facilitering af transaktionen inden for rammerne af markedsreglerne, fra begyndelsen af privatiseringsprocessen fremgår af følgende tekster:

udtalelse fra rådgiveren

opfordringen til at afgive bindende tilbud

tilbuddet fra det købende joint venture (navnlig uden at blive omfattet af erklæringen om frigørelse fra dets betingelse)

i forhandlingsteksterne og endelig

i aktiekøbsaftalen af 11.10.2001.

Den garantierklæring, der indgår i tillægget til garantikontrakten af 31.5.2002, var følgelig rettet til den potentielle bydende fra begyndelsen og udgør derfor ikke statsstøtte for den endelige køber. Den samme betingelse havde været gældende for enhver bydende, eftersom den, som det allerede er nævnt, har indgået i denationaliseringsprocessen. Det er også umiddelbart indlysende, at eftersom denationaliseringsprocessen blev påbegyndt i februar 2001 (på et tidspunkt, hvor hovedaktionæren i den på daværende tidspunkt sælgende bank, ETVA, var den græske stat), burde staten som den, der solgte ETVA til Bank Piraeus, også give og gav faktisk sin egen garanti til køberen af sine aktier i ETVA (Bank of Piraeus) vedrørende det aktiv, der var til salg, dvs. skibsværftet, fordi sælgeren skulle give en sådan garanti. Disse garantier, der, som det allerede er blevet understreget, med absolut gennemsigtighed og klarhed indgår i alle kontrakterne i forbindelse med denationaliseringen og hovedsagelig i stadfæstelsesaftalen af 11.10.2001, vedrører transaktionens karakter (salg af et bestemt aktiv), er gældende for alle potentielle bydende og giver ikke nogen en yderligere fordel. På grundlag af ovenstående er denne garantis virkelige art påvist (som en betingelse, der er nødvendig for transaktionen og almindelig under markedsvilkår), såvel som dens bindende karakter, på grundlag af alle procedurerne forud for privatiseringen, men også selve salgs- og købsaftalen i forbindelse med aktierne i HSY af 11.10.2001, som senere blev efterfulgt af salgs- og købsaftalen i forbindelse med aktierne i ETVA af 18.10.2001 og den første ændringsakt af 18.3.2002 mellem ETVA og den græske stat. Det grundlæggende punkt er imidlertid — og dette understreges eftertrykkeligt — at betingelsen vedrørende garantien indgår i hele afnationaliseringsprocessen og ikke fastsættes for første gang efter kontraktens indgåelse. Der er derfor ikke tale om en »opfindelse« i sidste øjeblik, som klageren gerne vil vise, hvis formål er at omgå fællesskabsreglerne om lovligheden af statsstøtte. Som sælger af aktierne i ETVA burde den græske stat ikke kun på tidspunktet for kontrakten af 18.10.2001, men også ifølge loven, overdrage sine aktier i ETVA til Bank Piraeus fri for forpligtelser. I betragtning af, at Bank of Piraeus ikke var involveret i denationaliseringsprocessen af HSY, bør den ifølge loven og handelssædvane sikres mod enhver forpligtelse som følge af kontrakten vedrørende overdragelsen af HSY, som den ikke deltog i. Og dette er denne sikring, som den græske stats garanti af 18.3.2002 giver den. Denne garanti var umiddelbart forståelig og lovlig. Den græske stat gav den, eftersom den havde en kontraktlig forpligtelse og optrådte over for Bank Piraeus som part i en kontrakt, dvs. som »fiscus« og ikke som udøver af offentlig myndighed.

Kommissionen minder om, at i forbindelse med det pågældende brev ønskede Grækenland, som kommenterede Elefsis' påstand om, at garantien udgjorde støtte til HDW/Ferrostaal, at vise, at denne garanti ikke udgjorde en fordel, der selektivt var ydet til HDW/Ferrostaal, men blev tilbudt til alle de bydende (herunder Elefsis), der deltog i privatiseringsprocessen af HSY. I sine efterfølgende bemærkninger til Kommissionen forsøgte Grækenland i erkendelse af, at Kommissionen kunne betragte denne garanti som støtte til HSY, at sætte spørgsmålstegn ved, om foranstaltningen kunne tilregnes staten, ved at gøre gældende, at garantien tidligst blev ydet i maj 2002, hvilket er en fuldstændig modsigelse af de påstande, der er fremsat ved brev af 23.5.2005.

(¹⁴⁹) Som anført i betragtning 59 i denne beslutning blev privatiseringen besluttet ved afgørelse nr.14/3-1-2001 truffet af det relevante tværministerielle privatiseringsudvalg.

- (¹⁵⁰) Kommissionen erkender, at ordlyden og strukturen af aftalen af 20.3.2002 er forvirrende. Ifølge artikel 8.2.4 i aftalen af 20.3.2002 vil staten med hensyn til den støtte, der er omfattet af artikel 3-6 i lov 2941/2001 (se betragtning 33 i denne beslutning, hvor loven beskrives), betale Piraeus Bank 100 % af det beløb, som ETVA ville betale til HDW/Ferrostaal. I tilfælde af tilbagesøgning af støtte, der ikke er omfattet af artikel 3-6 i lov 2941/2001, finder artikel 8.2.4 i aftalen af 20. marts 2002 imidlertid ikke anvendelse. Artikel 8.2.1 vil derfor finde anvendelse. Ifølge denne artikel vil staten kun betale Piraeus Bank 57,7 % af det beløb, som ETVA vil betale til HDW/Ferrostaal. Kommissionen bemærker imidlertid, at det i henhold til artikel 8.2.2 i aftalen, trods salget af majoriteten af aktierne i ETVA til Piraeus Bank, er staten — og ikke Piraeus Bank/ETVA — der skal forestå det igangværende salg af HSY. Det fremgår af denne artikel, og navnlig artikel 8.2.2(d), at staten giver tilsagn om, at køberen (dvs. Piraeus Bank) ikke vil lide nogen skade i forbindelse med privatiseringen af Hellenic Shipyards. Eftersom aftalen, som det fremgår af artikel 8.2.4 (og af artikel 7.4 i aftalen af 18.12.2001), var baseret på den antagelse, at Piraeus Bank og ETVA snart ville fusionere, ville det tilsagn, som staten havde givet i artikel 8.2.2, ikke blive respekteret, hvis den kun ville betale Piraeus Bank 57,7 % af det beløb, som ETVA betalte til HDW/Ferrostaal. For at respektere det tilsagn, der er givet i artikel 8.2.2 — nemlig at sikre, at Piraeus Bank ikke vil lide skade som følge af salget af HSY — skal med andre ord mekanismen i artikel 8.2.4 finde anvendelse på alle tilfælde af tilbagesøgning af støtte og ikke kun på tilfælde af tilbagesøgning af støtte i forbindelse med lov 2941/2001.
- (¹⁵¹) Ved brev af 28.5.2002 rådførte Piraeus Bank sig med regeringen vedrørende ordlyden af den garanti, som ETVA havde til hensigt at give HDW/Ferrostaal, og anmodede om bekræftelse af, at i tilfælde af, at denne garanti blev påberåbt, ville ordlyden i artikel 8.2.4 i aftalen af 20.3.2002 finde anvendelse. Ved brev af 31.5.2002 gav regeringen sit samtykke til, at ETVA udsteder denne garanti, og bekræftede, at i tilfælde af, at den blev påberåbt, ville ordlyden i artikel 8.2.4 finde anvendelse. Dette betyder, at selv hvis — i modstrid med denne konklusion — aftalen af 20.3.2002 havde forpligtet staten til kun at betale Piraeus Bank 57,7 % af det beløb, som ETVA betalte til HDW/Ferrostaal, er dette blevet ændret ved regeringens brev af 31.5.2002, hvoraf det utvetydigt fremgår, at mekanismen i artikel 8.2.4 i aftalen af 20.3.2002 (dvs. kompensation på 100 %) finder anvendelse.
- (¹⁵²) Som svar på et præcist spørgsmål stillet af Kommissionen ved brev af 12.12.2008 bekræftede Grækenland i sit brev af 3.3.2008, at staten ville være forpligtet til at betale Piraeus Bank det fulde (dvs. 100 % og ikke 57,7 %) beløb, som ETVA betalte til HDW/Ferrostaal.
- (¹⁵³) Som anført i forbindelse med vurderingen af foranstaltning E7 var de ansatte ejere af disse aktier, men havde ikke betalt den købspris, de skulle have betalt til ETVA.
- (¹⁵⁴) Se betragtning 33, hvor loven beskrives.
- (¹⁵⁵) Sag C-334/99, Forbundsrepublikken Tyskland mod Kommissionen, præmis 133-141.
- (¹⁵⁶) Endvidere bemærker Kommissionen, at så vidt den ved, er ingen af de lån og garantier, der er omfattet af artikel 296, i overensstemmelse med betingelserne i afsnit 3.1 i denne beslutning. De havde derfor ikke været acceptable for en markedsøkonomisk investor.
- (¹⁵⁷) Under hensyntagen til de økonomiske aktørers manglende risikovillighed havde man kun foretrukket et salg af HSY frem for en likvidation af HSY, hvis den statistiske forventning om betalinger på grundlag af garantien var betydeligt mindre end 6 mio. EUR.
- (¹⁵⁸) Se betragtning 33, hvor loven beskrives.
- (¹⁵⁹) Dette er allerede blevet analyseret af Kommissionen i beslutningen om at udvide proceduren, navnlig i beskrivelsen og vurderingen af foranstaltning 18(a). Kommissionen bemærker også, at følgende fremgår af den anden Deloitte-rapport: »Klausul d) ovenfor vedrørende allokeringen af vederlaget mellem et beløb bestemt til en forhøjelse af aktiekapitalen og pris tilbudt for erhvervelsen af eksisterende aktier i et fast forhold på 2:1 er på grundlag af vor erfaring i forbindelse med lignende transaktioner ikke et særlig almindeligt vilkår. Under hensyntagen til virksomhedens betydelige driftsmæssige problemer og forværrede finansielle position mener vi imidlertid, at sælgernes (deres rådgiveres) beslutning om at fastsætte sådanne vilkår var både fornuftig og rimelig«. (s. 9-2). Kommissionen fortolker dette citat som en bekræftelse af, at denne allokering af købsprisen var en fornuftig og rimelig anmodning fra statens side, hvis det antages, at formålet hermed var at sikre videreførelsen af HSY's aktiviteter på lang sigt (mål som offentlig myndighed), ikke hvis man antager, at formålet hermed var at maksimere indtægterne fra salget (mål som markedsøkonomisk investor).
- (¹⁶⁰) Se fodnote 148.
- (¹⁶¹) Kommissionen påstår ikke, at en due diligence havde gjort det muligt at identificere alle de foranstaltninger, der skal tilbagesøges i henhold til denne beslutning, men nogle af dem. Ved brev af 21.6.2007 fremsendte TKMS/GNSH nogle due diligence-rapporter, der var udarbejdet i 2001 af Arthur Andersen for HDW/Ferrostaal. Arthur Andersen anfører i disse rapporter, at det ikke er udelukket, at HSY har modtaget statsstøtte, som vil blive tilbagesøgt i fremtiden.

- (¹⁶²) Eftersom ETVA og Grækenland havde givet tilsagn om at yde denne garanti i det udbudsmateriale, der blev fremsendt til de bydende, havde den omstændighed, at denne garanti ikke var nævnt som en betingelse i de tilbudsdokumenter, som Elefsis indgav, ikke været til hinder for, at Elefsis kunne anmode herom senere under forhandlingsprocessen.
- (¹⁶³) Dette punkt er underbygget i den anden Deloitte-rapport, hvoraf det fremgår, at hvis HDW/Ferrostaal havde været nødt til at påtage sig risikoen for at skulle tilbagebetale statsstøtte, som HSY havde modtaget i de tidligere år, havde selskabet ikke købt HSY.
- (¹⁶⁴) Dette fremgår af teksten til det syvende skibsbygningsdirektiv og af dets struktur, hvor »Investeringsstøtte« indgår i »Kapitel III Støtte til omstrukturering«.
- (¹⁶⁵) Jf. den meget omfattende gældseftergivelse, der er nævnt i beslutning C 10/94, betalingen af lukningsomkostninger, der er nævnt i beslutning N 513/01, og al den finansielle støtte ydet af staten og omfattet af artikel 296, der blev nævnt i beslutningen om at udvide proceduren.
- (¹⁶⁶) F.eks. med hensyn til finansiell statsstøtte, som blev ydet til HSY uden at være øremærket til finansiering af en bestemt aktivitet, har Kommissionen antaget, at kun 25 % af statsstøtten var til fordel for de civile aktiviteter. Hvis kun 25 % af statsstøtten tilbagebetales, blev imidlertid kun 6,25 % (dvs. 25 % af 25 %) af statsstøtten faktisk tilbagebetalt på grundlag af de civile aktiviteter. Dette vil ikke genoprette den oprindelige situation i forbindelse med HSY's civile aktiviteter, fordi de modtog 25 % af statsstøtten og kun ville tilbagebetale 6,25 %.
- (¹⁶⁷) EUT L 140 af 30.4.2004, s. 1.
-

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 8. juli 2008

om de støtteforanstaltninger, Frankrig har iværksat til fordel for *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM) — C 58/02 (ex N 118/02)

(meddelt under nummer K(2008) 3182)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2009/611/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾ og under hensyn til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFREMSTILLING

- (1) Den 18. februar 2002 anmeldte den franske regering en påtænkt omstruktureringsstøtte til fordel for *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (herefter benævnt »SNCM«) ⁽²⁾, suppleret med yderligere oplysninger i brev af 3. juli 2002 ⁽³⁾. Den anmeldte omstruktureringsstøtte bestod i en kapitaltilførsel på 76 mio. EUR til SNCM via *Compagnie Générale Maritime et Financière* (herefter benævnt »CGMF«) ⁽⁴⁾.
- (2) Ved brev af 19. august 2002 meddelte Kommissionen de franske myndigheder, at den havde besluttet at indlede den formelle undersøgelsesprocedure efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, i overensstemmelse med artikel 6 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 ⁽⁵⁾.
- (3) Den 8. oktober 2002 ⁽⁶⁾ fremsendte de franske myndigheder deres bemærkninger til Kommissionen vedrørende beslutningen af 19. august 2002 ⁽⁷⁾.
- (4) På anmodning af de franske myndigheder blev der afholdt arbejds møder med Kommissionens tjenestegrene henholdsvis den 24. oktober 2002, den 3. december 2002 og den 25. februar 2003.
- (5) I forbindelse med indledningen af proceduren modtog Kommissionen bemærkninger fra to virksomheder — den 8. januar 2003 fra *Corsica Ferries France* (herefter benævnt »CFF«) ⁽⁸⁾ og den 7. januar 2003 fra koncernen *Stef-TFE* — samt den 18. december 2002 og den 9. og 10. januar 2003 fra forskellige lokale og regionale

forvaltninger. Kommissionen videresendte ved brev af henholdsvis den 13. og 16. januar 2003 og den 5. og 21. februar 2003 disse bemærkninger til Frankrig, for at de franske myndigheder kunne fremkomme med deres kommentarer.

- (6) De franske myndigheder meddelte Kommissionen deres kommentarer til bemærkningerne fra CFF og *Stef-TFE* den 13. februar 2003 ⁽⁹⁾ og den 27. maj 2003 ⁽¹⁰⁾.
- (7) Den 16. januar 2003 fremsendte Kommissionens tjenestegrene en anmodning om yderligere oplysninger, som de franske myndigheder besvarede den 21. februar 2003.
- (8) Ved brev af 10. februar 2003 ⁽¹¹⁾ redegjorde de franske myndigheder mere detaljeret for, hvorfor de mente, at støtteplanen på alle punkter overholdt EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder ⁽¹²⁾ (herefter benævnt »rammebestemmelserne fra 1999«).
- (9) Den 25. februar 2003 ⁽¹³⁾ fremsendte de franske myndigheder efter anmodning fra Kommissionen kopi aktionæraftalen mellem SNCM og *Stef-TFE*.
- (10) Ved beslutning 2004/166/EF af 9. juli 2003 (herefter benævnt »beslutningen fra 2003«) ⁽¹⁴⁾ godkendte Kommissionen på visse betingelser omstruktureringsstøtten til SNCM, der skulle udbetales i to rater, den ene på 66 mio. EUR og den anden på højst 10 mio. EUR, idet det endelige beløb skulle fastsættes afhængigt af nettoprovenuet fra salget af aktiver efter vedtagelsen af beslutningen fra 2003.
- (11) Den 13. oktober 2003 anlagde CFF sag ved Retten i Første Instans (herefter benævnt »Retten«) med påstand om annullation af beslutningen fra 2003 (sag T-349/03).
- (12) Den 8. september 2004 traf Kommissionen beslutning om, at de ændringer, som Frankrig havde anmodet om den 23. juni 2004, nemlig udskiftning af *Aliso* med *Asco* i fortegnelsen over de skibe, SNCM havde tilladelse til at benytte i henhold til beslutningen fra 2003, og salget af *Aliso* i stedet for *Asco*, ikke havde betydning for spørgsmålet om, hvorvidt den ved beslutningen fra 2003 godkendte omstruktureringsstøtte var forenelig med fællesmarkedet ⁽¹⁵⁾.

- (13) Ved beslutning af 16. marts 2005 (herefter benævnt »beslutningen fra 2005«) godkendte Kommissionen udbetalingen af anden rate af omstrukturingsstøtten på 3,3 mio. EUR, hvilket bragte det samlede godkendte støttebeløb op på 69 292 400 EUR.
- (14) Den 15. juni 2005 afsagde Retten dom i sag T-349/03 og annullerede beslutningen fra 2003 med henvisning til en fejlagtig vurdering af støttens minimumskarakter. Dommen indebar, at Kommissionen skulle begynde forfra på den formelle undersøgelsesprocedure, der blev indledt ved beslutning af 19. august 2002, og at beslutningerne af 8. september 2004 og 16. marts 2005, der var baseret på den annullerede beslutning fra 2003, bortfaldt.
- (15) Den 25. oktober 2005⁽¹⁶⁾ fremsendte de franske myndigheder oplysninger til Kommissionen om udviklingen i rederiets finansielle situation siden anmeldelsen af omstrukturingsplanen af 18. februar 2002.
- (16) Den 17. november 2005⁽¹⁷⁾ leverede de franske myndigheder oplysninger om gennemførelsen af omstrukturingsplanen fra 2002 og genoprettelsen af SNCM's egenkapital⁽¹⁸⁾.
- (17) Den 15. marts 2006 fremsendte de franske myndigheder til Kommissionen et sammenfattende notat om markedet, forretningsplanen (indtægtsdelen) og den foreløbige resultatopgørelse⁽¹⁹⁾. Kommissionens tjenestegrene fik udleveret yderligere dokumenter den 28. marts 2006 og den 7. april 2006⁽²⁰⁾. I forbindelse med den sidstnævnte fremsendelse af dokumenter opfordrede de franske myndigheder Kommissionen til at overveje, om ikke en del af omstrukturingsstøtten fra 2002 i dens egenskab af »kompensation for public service-forpligtelser«, mere specifikt et beløb på 53,48 mio. EUR, i stedet for at blive betegnet som støtte til omstrukturering burde opfattes som ikke-støtte i overensstemmelse med retspraksis, jf. Altmark-dommen⁽²¹⁾, eller som en særlig foranstaltning uafhængigt af omstrukturingsplanen i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 86, stk. 2.
- (18) Den 21. april 2006 fik Kommissionen med henvisning til artikel 4 i Rådets forordning (EF) nr. 139/2004⁽²²⁾ meddelelse om en planlagt fusion, hvorved virksomhederne Veolia Transport (herefter benævnt »VT«)⁽²³⁾ og Butler Capital Partners (herefter benævnt »BCP«) i fællesskab ville få kontrollen med SNCM⁽²⁴⁾. Kommissionen vedtog den 29. maj 2006 en beslutning om godkendelse af denne fusion⁽²⁵⁾.
- (19) Den 21. juni 2006⁽²⁶⁾ fremsendte de franske myndigheder til Kommissionen arrête af 26. maj 2006 fra den franske økonomi-, finans- og industriminister om godkendelse af selskabet CGMF's finansielle transaktioner, décret nr. 2006-606 af 26. maj 2006 om SNCM's nye status som privatretlig virksomhed og arrête af 26. maj 2006 om godkendelse af *Société nationale des chemins de fer's* (SNCF) finansielle transaktioner i relation til SNCM.
- (20) Oplysningerne om tildelingen af public service-kontrakten og støtten af social karakter til besejlingen af Korsika blev fremsendt til Kommissionen den 7. juni 2006⁽²⁷⁾.
- (21) Den 13. september 2006 vedtog Kommissionen en beslutning om at indlede den i EF-traktatens artikel 88, stk. 2, omhandlede procedure vedrørende de nye støtteforanstaltninger til fordel for SNCM og lade den omfatte den i 2002 anmeldte omstrukturingsplan⁽²⁸⁾ (herefter benævnt »beslutningen fra 2006«).
- (22) Den 16. november 2006 fremsendte Frankrig sine bemærkninger til Kommissionen vedrørende beslutningen fra 2006⁽²⁹⁾.
- (23) Efter at Kommissionen fra visse interesserede parter var blevet anmodet om at forlænge fristen for fremsættelse af bemærkninger med en måned⁽³⁰⁾, besluttede Kommissionen at give samtlige interesserede parter denne yderligere frist⁽³¹⁾.
- (24) Fra CFF⁽³²⁾ og *STIM d'Orbigny* (herefter benævnt »STIM«)⁽³³⁾ modtog Kommissionen bemærkninger, der blev videresendt til de franske myndigheder ved brev af 20. februar 2007. En tredjepart fremsendte ligeledes bemærkninger til de franske myndigheder og genfremsatte dem den 28. maj 2008.
- (25) De franske myndigheder meddelte deres kommentarer til bemærkningerne fra de interesserede tredjeparter den 30. april 2007⁽³⁴⁾.
- (26) Den 20. december 2007 indgav CFF som opfølgning på fremsendelsen af oplysninger den 15. juni 2007 og den 30. november 2007 en klage over statsstøtten til SNCM. Klagen vedrører artikel 3 i den nye public service-kontrakt, der blev undertegnet i juni 2007 mellem Korsikas regionalforvaltning og konsortiet *Compagnie Méridionale de Navigation-SNCM* for perioden 2007-2013. Ifølge CFF indebar gennemførelsen af bestemmelserne i denne artikel mobilisering af yderligere finansielle ressourcer til SNCM på 10 mio. EUR for 2007. Desuden ville kompensationen til SNCM for public service-forpligtelsen udgøre statsstøtte, som oven i købet var ulovlig, fordi den ikke var anmeldt til Kommissionen.
- (27) Kommissionen modtog visse oplysninger efter udløbet af den frist, der oprindeligt var sat til 13. februar 2007⁽³⁵⁾ og informerede de interesserede parter om sin beslutning om at forlænge fristen for tredjeparter til at fremsætte bemærkninger til den 14. marts 2008.
- (28) Den 26. marts 2008 fremsendte Kommissionen bemærkningerne fra de interesserede tredjeparter til Frankrig, der meddelte sine kommentarer henholdsvis den 28. marts 2008, den 10. april 2008 og den 28. april 2008.

2. IDENTIFICERING AF MODTAGEREN AF DEN STØTTE, DER ER GENSTANDEN FOR DENNE BESLUTNING

- (29) Modtageren af den støtte, der er emnet for denne beslutning, er rederiet *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM), der har flere datterselskaber i søtransportsektoren, og som fragter passagerer, person- og lastbiler mellem det franske fastland og Korsika, Italien (Sardinien) og Maghreb (Algeriet og Tunesien).
- (30) Aktieselskabet SNCM blev oprettet i 1969 ved fusionen af »Compagnie générale transatlantique« og »Compagnie de navigation mixte«, der begge var oprettet i 1850. Rederiet hed på daværende tidspunkt »Compagnie générale transméditerranéenne«, men blev i 1976 omdøbt til »Société nationale maritime Corse-Méditerranée«, efter at »Société nationale des chemins de fer« (SNCF) havde købt aktier i rederiet. Rederiet var i realiteten udvalgt af den franske regering til at sikre princippet om territorial enhed i relation til Korsika, idet dets takster for søtransport skulle tilpasses SNCF's takster for jernbanetransport i henhold til en overenskomst, der blev indgået den 31. marts 1976 for 25 år. »La Compagnie générale transatlantique« havde i forvejen ved en tidligere overenskomst af 23. december 1948 af den franske regering fået til opgave at sikre trafikbetjeningen af Korsika.
- (31) Da den planlagte kapitaltilførsel blev anmeldt i 2002, ejedes 20 % af SNCM af SNCF og 80 % af CGMF. Efter fusionen den 30. maj 2006 (jf. betragtning 18 i denne beslutning) ejer BCP og VT henholdsvis 38 % og 28 % af aktierne i SNCM, medens CGMF fortsat kontrollerer 25 % (9 % af aktierne ejes af medarbejderne).
- (32) SNCM's vigtigste datterselskaber er *Compagnie Méridionale de Navigation* (herefter benævnt »CMN«) ⁽³⁶⁾, *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH) ⁽³⁷⁾, *Aliso Voyage* ⁽³⁸⁾, *Sud-Cargos* ⁽³⁹⁾, *Société Aubagnaise de Restauration et d'Approvisionnement* (SARA) ⁽⁴⁰⁾, *Ferrytour* ⁽⁴¹⁾ og *Les Comptoirs du Sud* ⁽⁴²⁾.
- (33) Efter salget af højhastighedsfartøjerne *Aliso* og *Asco* ⁽⁴³⁾ i henholdsvis september 2004 og maj 2005 består SNCM's flåde af ti skibe (fem bilfærger ⁽⁴⁴⁾, fire kombiskibe (fragt og passagerer) ⁽⁴⁵⁾ og et højhastighedsfartøj, der primært sejler fra Nice ⁽⁴⁶⁾). Syv af disse er regulært ejet af SNCM ⁽⁴⁷⁾.
- (34) For fuldstændighedens skyld skal det oplyses, at rutesejladsen mellem havnene på det franske fastland og Korsika siden 1948 har været betragtet som en public service-forpligtelse, som SNCM og CMN havde koncession på fra 1976 til 2001 i henhold til en rammeaftale, der oprindeligt blev indgået for 25 år. I medfør af de gældende EF-regler ⁽⁴⁸⁾ og efter et europæisk dækkende

udbud ⁽⁴⁹⁾ iværksat af regionalforvaltningen på Korsika ⁽⁵⁰⁾ fik SNCM og CMN i fællesskab tildelt public service-kontrakten for sejladsen mellem Marseille og Korsika til gengæld for finansielle kompensationer i 2002-2006.

- (35) Da public service-kontrakten udløb ved udgangen af 2006, blev public service-forpligtelserne vedrørende trafikbetjeningen af Korsika efter et nyt europæisk udbud ⁽⁵¹⁾ overdraget konsortiet SNCM — CMN med virkning fra den 1. maj 2007 til den 31. december 2013 mod en kompensation på ca. 100 mio. EUR om året.
- (36) Sideløbende hermed er der pålagt alle transportvirksomheder, der besejler Korsika fra Toulon og Nice, forpligtelser med hensyn til antallet af overfarter. På disse ruter har indbyggerne på Korsika og visse andre kategorier af passagerer siden 2002 nydt godt af særligt fordelagtige vilkår, der er indført i overensstemmelse med Kommissionens beslutninger af henholdsvis 2. juni 2002 ⁽⁵²⁾ og 24. april 2007 ⁽⁵³⁾.

3. KONKURRENCESITUATIONEN

- (37) SNCM opererer inden for både passager- og godstrafik primært på to markeder: dels skibstrafik mellem det franske fastland og henholdsvis Korsika og Maghreb, dels lejlighedsvis skibstrafik til Italien og Spanien.

3.1. Besejlingen af Korsika

Passagertrafik

- (38) Passagertrafikken til og fra Korsika er et stærkt sæsonpræget marked, der er karakteriseret ved sæsonmæssige spidsbelastningsperioder med op til ti gange flere passagerer end i den mest »stille« måned i lavsæsonen, hvilket kræver, at operatøren råder over en flåde, der er dimensioneret til at kunne klare sådanne spidsbelastninger. Halvdelen af årsomsætningen ligger i juli og august. Der er desuden stor forskel på passagermængden henholdsvis til og fra øen, selv i højsæsonen: i juli er afgangene fra fastlandet f.eks. fuld besat, medens der næsten ingen passagerer er på tilbageturen. Det betyder, at skibenes gennemsnitlige belægningsgrad på årsbasis er forholdsvis lav.
- (39) SNCM har traditionelt været den operatør, der sikrede trafikforbindelsen mellem Korsika og det franske fastland. Rent skematisk ligger to tredjedele af selskabets aktivitet på trafikken mellem Marseille og Korsika i forbindelse med varetagelsen af public service-forpligtelsen; den sidste tredjedel af aktiviteten udgøres af trafikforbindelser mellem andre havne (Nice-Korsika, Toulon-Korsika og internationale forbindelser til Sardinien og Maghreb).

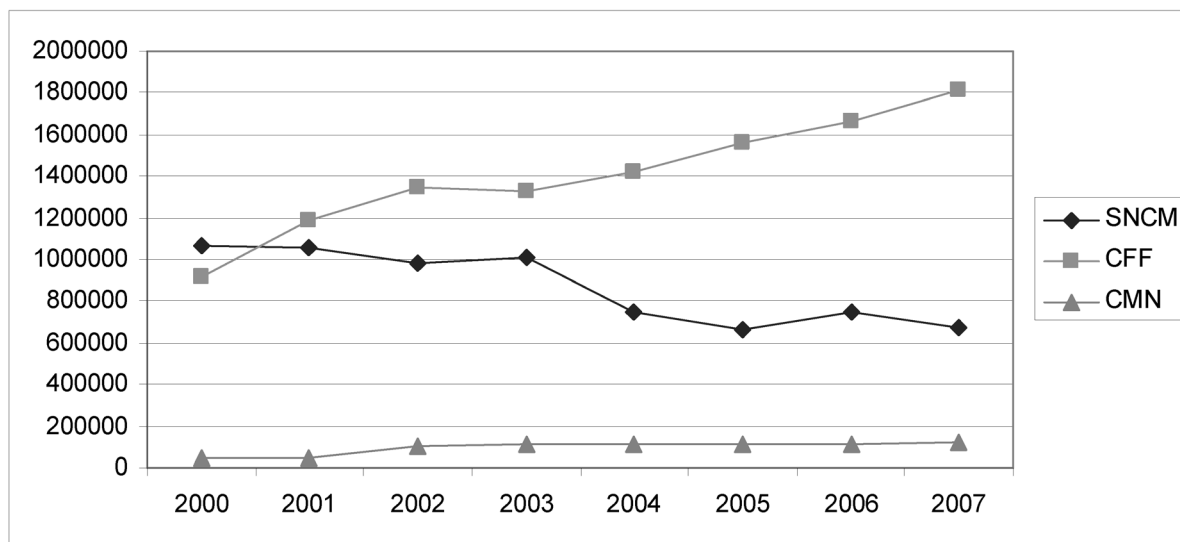
(40) SNCM havde længe monopol inden for sin hovedaktivitet. Siden 1996 har rederiet imidlertid været udsat for en konkurrence, som har udviklet sig meget hurtigt. Rederiet *Corsica Ferries France* (CFF) er således i dag den dominerende aktør inden for skibsforbindelserne mellem fastlandet og Korsika, og dets markedsandel er fortsat stigende. Selv om CFF kun har været til stede på dette marked siden 1996, er dets passagertrafik vokset med [...] (*) om året mellem 2000 og 2005, og stigningen fortsætter. I dag tager næsten [...] af skibspassagererne mellem fastlandet og Korsika en CFF-færg, medens kun

[...] sejler med SNCM, og CMN befordrer den resterende del, der udgør [...].

(41) Den stilling, CFF har opnået på markedet i løbet af de sidste syv år, kan også aflæses ud af antallet af passagerer i højsæsonen mellem Korsika og det franske fastland. Det fremgår af figuren nedenfor, at CFF's markedsandel er vokset fra [...] % i 2000 til [...] % i den pågældende periode, og forskellen mellem de to rederier er på mere end 1 million passagerer.

Figur 1

Antallet af passagerer i højsæsonen (maj-september) mellem det franske fastland og Korsika — 2000-2007

Kilde: Observatoire régional des transports de la Corse.

(42) SNCM's øvrige konkurrenter af mindre betydning på trafikken til og fra Korsika er *Compagnie Méridionale de Navigation* (CMN), Moby Lines, Happy Lines og TRIS.

(43) SNCM's udbud af overfarter og selskabets markedsandele i relation til besejlingen af Korsika er reduceret inden for de sidste to år med en nedgang på [...] % i udbuddet af pladser (– [...] % på ruterne fra Nice og – [...] % på ruterne fra Marseille).

(44) Det kan dog ud af det fortsatte fald i markedsandele læses, at passagerernes tillid, som i vidt omfang forsvandt under de strejker og uroligheder, der var affødt af arbejdskonflikter i 2004 og 2005, bl.a. i forbindelse med rederiets privatisering, langsomt er ved at vende tilbage. Denne tillid er en nødvendig forudsætning for at bremse det fald i SNCM's markedsandel, der har kunnet konstateres de seneste år. I den forbindelse

giver fremgangen i omsætningen i 2007 grund til optimisme med hensyn til rederiets levedygtighed, selv om det har måttet afgive betydelige markedsandele til den eneste konkurrent, der i dag sidder på en langt større del af markedet.

(45) Markedet for passagertrafik mellem fastlandet og Korsika er i gennemsnit vokset med 4 % over de seneste 15 år. Stigningen forventes at fortsætte, idet der for 2008 ligeledes forventes en stigning på [...] % og derefter en mere beskeden vækst de følgende år. Det ser dog ikke ud til, at det får nye aktører til at søge ind på markedet. Ved det udbud, som *Office des Transports de Corse* iværksatte om en public service-kontrakt om besejlingen af visse havne på Korsika i perioden 2007-2013, indkom der kun bud fra CFF og SNCM-CMN, selv om det var muligt kun at byde ind på en del af en given rute.

- (46) SNCM's største konkurrent, CFF, har øget udbuddet af pladser — og dermed sin markedsandel — ganske kraftigt fra 500 000 til [...] mio. mellem 1999 og 2007 ([...] % af forøgelsen har fundet sted mellem 2006 og 2007), hvorved selskabets passagertrafik har kunnet øges (fra [...] mio. passagerer i 2005 til [...] mio. i 2007). Denne politik har dog medført en strukturelt set lavere belægningsgrad for CFF end for SNCM med en forskel på [...] procentpoint i 2007. For SNCM var den gennemsnitlige belægningsgrad for hele året [...] % i 2007, hvilket er normalt i betragtning af markedets stærkt sæsonbestemte struktur (jf. ovenfor).

Fragnetrafik

- (47) Hvad angår fragnetrafikken til og fra Korsika, havde SNCM i 2005 ca. [...] % af markedet Marseille-Toulon til Korsika.
- (48) Med hensyn til almindelig godstransport («uledsaget») har SNCM og CMN tilsammen i realiteten monopol. I forbindelse med public service-kontrakten tilbyder de to selskaber hyppige afgang fra Marseille til alle havne på Korsika.
- (49) Ledsagede anhängere, der transporteres med færgerne, udgør i alt ca. 24 % af den almindelige godstransport målt i løbende meter, og her er der konkurrence mellem samtlige passagertrafiksselskaber. SNCM og CMN sidder også på størsteparten af denne ledsagede trafik. De øvrige operatører, især CFF, har en markedsandel på 10 % svarende til 2 % af det samlede marked.
- (50) For køretøjer med egen trækraft⁽⁵⁴⁾, der transporteres med færgerne (ca. 24 % af den almindelige godstransport i 2003) har SNCM og CMN ligeledes størsteparten af det pågældende marked. CFF har dog siden 2002 udviklet sit udbud og har nu ca. [...] % af markedet.

3.2. Besejlingen af Maghreb

- (51) Tunesien og Algeriet er et vigtigt marked med ca. 5 mio. passagerer, hovedsageligt flypassagerer. I denne sammenhæng repræsenterer skibstrafikken ca. 15 % af trafikstrømmene. Algeriet er et betydeligt marked for passager-skibstrafik med 560 000 passagerer, medens det tunesiske marked er noget mindre med 250 000 passagerer.
- (52) Markedet for skibstrafik mellem Frankrig og Maghreb har været støt voksende de senere år med 13 % mellem 2001 og 2005. I betragtning af udsigterne til stigende turiststrømme til denne region forventes der en vækst i skibstrafikken på 4 % frem til 2010.

- (53) I Algeriet indtager SNCM pladsen som markedets næststørste operatør efter *Entreprise Nationale de Transport Maritime de Voyageurs* (ENTMV), der er et offentligt algerisk rederi. SNCM's markedsandel er vokset fra 24 % i 2001 til [...] % i 2005.

- (54) SNCM er ligeledes den næststørste operatør på det tunesiske marked efter *Compagnie tunisienne de navigation* (CTN). Selv om SNCM siden 2001 har mistet markedsandele til CTN og er gået fra 44 % til [...] % i 2004, kunne der dog konstateres en forbedring i 2005 ([...] %).

4. DE FORANSTALTNINGER, DER ER GENSTANDEN FOR DENNE BESLUTNING

4.1. Kapitaltilførslen til SNCM i 2002

4.1.1. Beskrivelse

- (55) Efter Kommissionens beslutning af 17. juli 2002 om godkendelse af redningsplanen for SNCM⁽⁵⁵⁾ anmeldte de franske myndigheder den 18. februar 2002 en omstruktureringsplan til fordel for SNCM. Denne foranstaltning bestod i gennem moderselskabet CGMF at tilføre SNCM kapital af en størrelsesorden på 76 mio. EUR, heraf 46 mio. EUR til dækning af omkostninger ved omstruktureringer⁽⁵⁶⁾. Denne kapitaltilførsel havde til formål af bringe SNCM's egenkapital op fra 30 mio. EUR til 106 mio. EUR.
- (56) I overensstemmelse med rammebestemmelserne fra 1999 forelagde de franske myndigheder Kommissionen en omstruktureringsplan⁽⁵⁷⁾ for SNCM:
- i) reduktion af antallet af overfarter og omfordeling af selskabets skibe mellem de forskellige ruter (færre overfarter til Korsika og øget besejling af Maghreb)⁽⁵⁸⁾
 - ii) reduktion af flåden med fire skibe, hvilket skulle indbringe 21 mio. EUR i likvide midler
 - iii) frasalg af visse faste aktiver
 - iv) nedskæring af personalet⁽⁵⁹⁾ med ca. 12 %, hvilket kombineret med en tilbageholdende lønpolitik skulle reducere bemandingsudgifterne på 61,8 mio. EUR i 2001 til [...] mio. EUR i gennemsnit fra 2003 til 2006 og udgifterne til personale i land på 50,3 mio. EUR i 2001 til [...] mio. EUR i samme periode
 - v) nedlæggelse af de to datterselskaber *Compagnie Maritime Toulonnaise* og *Corsica Marittima*, hvis aktiviteter skulle overtages af SNCM.

(57) Som reaktion på Kommissionens bemærkninger i dennes beslutning af 19. august 2002 redegjorde de franske myndigheder skriftligt i brev af 31. januar 2003 for de forbedringer, der var foretaget i omstrukturingsplanen på følgende punkter:

- bindende tilsagn og præciseringer i relation til personalepolitikken
- en plan for nedbringelse af udgifterne til køb af råvarer og hjælpestoffer
- tilsagn fra SNCM om ikke at indlede en priskrig med sine konkurrenter på besejlingen af Korsika.

(58) Angående sidstnævnte punkt præciserede de franske myndigheder, at »SNCM giver dette tilsagn uden forbehold, da rederiet mener, at det ville være til skade for dets strategiske positionering og imod dets interesser, fordi det ville medføre lavere indtjening og tillige være i strid med rederiets normale praksis og knowhow at indlede en priskrig.«

(59) I forbindelse med omstrukturingsplanen præsenterede de franske myndigheder Kommissionen for en udførlig finansiel model for perioden 2002-2007 baseret på medianhypoteser for en række variabler⁽⁶⁰⁾. De finansielle prognoser viser bl.a., at man allerede i 2003 ville opnå et positivt driftsresultat.

Tabel 1

Finansiel model for perioden 2002-2007

(I mio. EUR)

	2000	2001	2002	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	Gennemført	Gennemført	Plan	Gennemført	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan
Omsætning	204,9	204,1	178	205,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Driftstilskud	85,4	86,7	74,5	77,7	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Driftsresultat	- 14,7	- 5,1	1,2	- 5,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Nettoresultat	- 6,2	- 40,4	23	4,2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Egenkapital	67,5	29,7	119	33,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Nettogæld (ekskl. leasing)	135,8	134,5	67,7	144,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Finansielle nøgletal					[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Driftsresultat/omsætn. + tilskud	- 5 %	- 2 %	0 %	- 2 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Egenkapital/gæld i balancen	50 %	22 %	176 %	23 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Tallene for 2000, 2001 og 2002 er hentet fra SNCM's årsrapporter for 2001 og 2002.

(60) Kapitaltilførslen på 76 mio. EUR og den forventede tilbagevenden til rentabel drift i 2003 skulle ifølge de franske myndigheder betyde, at egenkapitalen kunne bringes op fra de ca. 30 mio. EUR ved udgangen af 2001 til 120 mio. EUR på kort sigt (2003) og derefter til [...] mio. EUR ved planens afslutning (2006-2007). Det ville nedbringe gælden fra 145 mio. EUR i 2002 til mellem [...] og [...] mio. EUR i 2003-2005. I de sidste år af planen forventedes en forøgelse af gælden i forbindelse med udskiftning af et eller to af SNCM's egne skibe.

(61) De franske myndigheder fremlagde også en følsomhedsanalyse af de forventede resultater i forhold til arbejdshypoteserne om trafikken på de forskellige ruter. De forskellige simulationer viste, at SNCM skulle kunne opnå en rentabel drift i de tænkte eksempler.

4.1.2. Fastlæggelse af beløbet for kapitaltilførslen

- (62) Den metode, de franske myndigheder ⁽⁶¹⁾ valgte til at fastlægge beløbet for kapitaltilførslen, bestod i at beregne finansieringsbehovet på grundlag af den gennemsnitlige gearing i 2000 i fem europæiske færgerederier. På trods af forskellene i disse virksomheders balance valgte de franske myndigheder et gennemsnit på 79 %. De franske myndigheder hævdede, at de finansielle prognoser for 2002-2007 resulterer i en gennemsnitlig gearing på 77 %, og at egenkapitalen skulle være oppe på 169 mio. EUR i 2007. Denne egenkapital skulle kunne opnås med en kapitaltilførsel på 76 mio. EUR og gode resultater af de forskellige foranstaltninger i omstrukturingsplanen.

4.2. Foranstaltninger efter kapitaltilførslen i 2002

4.2.1. Indledende bemærkning

- (63) Kapitaltilførslen og omstrukturingsplanen fra 2002 gav ikke de ventede resultater, og fra 2004 blev SNCM's økonomiske og finansielle situation kraftigt forværret. Det skyldtes dels en række interne faktorer (arbejdskonflikter, utilstrækkelig og forsinket opfyldelse af produktivitetsmålene, tab af markedsandele), dels faktorer, der lå uden for SNCM's kontrol (ringere interesse for Korsika som turistmål, CFF's erhvervelse af markedsandele, ledelsesmæssige fejl fra den franske stats side ⁽⁶²⁾ samt stigende brændstofpriser.
- (64) SNCM's resultat blev opgjort til – 32,6 mio. EUR i 2004 og – 25,8 mio. EUR i 2005. Nettoresultatet var – 29,7 mio. EUR i 2004 og – 28,8 mio. EUR i 2005.
- (65) Forværringen af SNCM's økonomiske og finansielle situation foranledigede de franske myndigheder til at frasælge flere aktiver end forudset i omstrukturingsplanen fra 2002 og krævet i beslutningen fra 2003, samt at begynde at søge efter private partnere.

Tabel 2

Liste over de af SNCM afhændede aktiver siden 2002 ⁽⁶³⁾

	Nettoprovenu af salget	Dato
Påtænkte frasalge i anmeldelsen fra 2002 (i EUR)	25 165 000	
Aliso (til erstatning for Asco i overensstemmelse med Kommissionens beslutning af 8.9.2004)	[...]	30.9.2004
Napoléon	[...]	6.5.2002
Monte Rotondo	[...]	31.7.2002
Liberté	[...]	27.1.2003
Ejendomskomplekset Schuman	[...]	20.1.2003
Yderligere frasalge pålagt af Kommissionen i dennes beslutning af 9.7.2003 (i EUR)	5 022 600	
SCI Espace Schuman	[...]	24.6.2003
Southern Trader	[...]	22.7.2003
Someca	[...]	30.4.2004
Amadeus	[...]	12.10.2004
CCM	[...] ⁽¹⁾	—

	Nettoprovenu af salget	Dato
Yderligere frasalg efter beslutningen fra juli 2003 (i mio. EUR)	12,6	
Asco	[...]	24.5.2005
Sud-Cargos	[...]	15.9.2005
Salg af lejligheder i SNCM's ejendomskompleks (tidligere beboet af ansatte i SNCM)	[...]	9.2003 til 2006
I alt (mio. EUR)	42,385	
(1) [...]		

4.2.2. Foranstaltninger gennemført efter rekapitaliseringen i 2002

- (66) Efter en åben og ikke-diskriminatorisk udvælgelsesprocedure⁽⁶⁴⁾ blev der omsider den 13. oktober 2005 indgået en aftale mellem staten, BCP og VT i en meget vanskelig social og finansiell kontekst. VT er således SNCM's industrielle operatør (aktiepost på 28 %), medens BCP er hovedaktionæren med en aktiepost på 38 %. Staten har — bl.a. over for de ansatte — forpligtet sig til at beholde en aktiepost i rederiet på 25 %⁽⁶⁵⁾. BCP og VT har udarbejdet en forretningsplan for SNCM, som blev fremsendt til Kommissionen den 7. april 2006.

Aftaleprotokollens indhold

- (67) Aftaleprotokollen, i henhold til hvilken 75 % af SNCM's kapital afstås til private overtagere, blev undertegnet den 16. maj 2006 mellem parterne (BCP, VT og CGMF).
- (68) Ifølge afdeling II i aftaleprotokollen forpligter CGMF sig til at godkende, tegne og indbetale en kapitalforøgelse i SNCM på i alt 142,5 mio. EUR.
- (69) Efter denne kapitalforøgelse skal SNCM's aktiekapital ved mortifikation af aktier nedbringes til det lovfæstede minimum for et ikke-børsnoteret selskab.
- (70) Ud over kapitalforøgelsen forpligter CGMF sig til at stille et beløb på 38,5 mio. EUR til rådighed for SNCM i form af et kontokurantlån. Dette lån, som SNCM indbetaler til en spærret konto (i banken CIC), skal anvendes til at finansiere »kulance«-omkostningsdelen oven i de beløb, der skal betales i medfør af lovfæstede og overenskomstmæssige bestemmelser, hvis overtagerne vil gennemføre en plan for personalenedskæringer⁽⁶⁶⁾. Kompensationer ud over de godtgørelser, de pågældende har krav på i medfør af lovfæstede og overenskomstmæssige bestemmelser, udbetales efter individuelle vurderinger udeluk-

kende til ansatte, der har forladt virksomheden, og hvis ansættelseskontrakt dermed er brudt.

- (71) Efter disse foranstaltninger er der i aftaleprotokollens del III fastsat bestemmelse om, at CGMF til de private overtagere skal afstå aktier svarende til 75 % af virksomhedens aktiekapital og [...], der skal anvendes til at finansiere den del af socialplanen, der går ud over de lovfæstede og overenskomstmæssige forpligtelser.
- (72) Ligeledes i henhold til afdeling III i aftaleprotokollen skal overtagerne og CGMF i fællesskab tegne nye aktier for i alt 35 mio. EUR, samtidig med at BCP/VT indsætter 8,75 mio. EUR på en indskudskonto. Disse penge stilles til rådighed for SNCM i takt med selskabets likviditetsbehov. I henhold til punkt III.2.7 i aftaleprotokollen svarer værdien af CGMF's aktier på ethvert tidspunkt til den oprindelige nominelle værdi forhøjet med [...] % af den nominelle indbetalte værdi multipliceret med J/365, hvor J er antallet af dage forløbet siden den dato, de blev tegnet, fratrukket alle udbetalte beløb (f.eks. udbytte). Disse bestemmelser finder ikke anvendelse, såfremt rederiet går i betalingsstandsning eller træder i likvidation.
- (73) Aftaleprotokollen (punkt III.5) indeholder en ophævelsesklausul, som overtagerne kan gøre gældende kollektivt, hvis en af følgende begivenheder indtræffer og kan forventes at bringe deres forretningsplan og selskabets tilbagevenden til rentabel drift i fare:
- SNCM får ikke public service-kontrakten om besejlingen af Korsika for perioden begyndende den 1. januar 2007- [...]
 - Europa-Kommissionen vedtager en negativ beslutning, eller Retten eller Domstolen træffer en negativ afgørelse, f.eks. i form af en afvisning af operationen eller fastsættelse af betingelser, der har væsentlig indvirkning på selskabets værdi, [...].

(74) I henhold til afdeling VII i aftaleprotokollen påtager CGMF sig en del af SNCM's sociale forpligtelser, nemlig udgifterne til pensionerede medarbejderes sygeforsikring, med et beløb på 15,5 mio. EUR med virkning fra datoen for overdragelsen af ejendomsretten til virksomheden.

(75) De nærmere vilkår for virksomhedens ledelse er præciseret i aftaleprotokollens afdeling IV. Her står der, at ledelsesstrukturen i SNCM skal ændres til et aktieselskab med en direktion og en bestyrelse. Sidstnævnte skal i begyndelsen have 10 medlemmer og senere 14. Bestyrelsesformanden skal i en overgangsperiode være en repræsentant for staten. Hvis public service-kontrakten tildeles SNCM, overtager en repræsentant for BCP posten som bestyrelsesformand. Direktionen varetager den driftsmæssige ledelse af SNCM.

(76) Den 26. maj 2006 godkendte den franske regering overtagelsen af SNCM samt de ovennævnte foranstaltninger.

Støtteforanstaltningerne

(77) Det fremgår af ovenstående, at aftaleprotokollen indeholder tre typer statslige støtteforanstaltninger, der gør det berettiget at undersøge, om de er forenelige med EF-reglerne om statsstøtte:

— 100 % salg af SNCM til en negativ pris på 158 mio. EUR (kapitalindskud på 142,5 mio. EUR og overtagelse af udgifterne til pensionerede medarbejderes sygeforsikring med et beløb på 15,5 mio. EUR)

— kontokurantlånet fra CGMF på 38,5 mio. EUR til betaling af godtgørelser til de SNCM-medarbejdere, der afskediges

— kapitaludvidelsen på 8,75 mio. EUR tegnet af CGMF samtidigt med indskuddet på 26,25 mio. EUR fra VT og BCP.

5. GENSTANDEN FOR DEN FORELIGGENDE BESLUTNING

(78) Den foreliggende endelige beslutning vedrører de foranstaltninger, Frankrig har iværksat til fordel for SNCM siden den 18. februar 2002, dvs.:

— CGMF's kapitalindskud i SNCM på 76 mio. EUR i 2002 (heraf 53,48 mio. EUR som kompensation for public service-forpligtelser og resten som omstruktureringssøtte)

— CGMF's negative salgspris for SNCM på 158 mio. EUR

— CGMF's kapitaltilførsel på 8,75 mio. EUR

— CGMF's overtagelse af visse yderligere sociale foranstaltninger for 38,5 mio. EUR.

(79) Den foreliggende beslutning vedrører ikke undersøgelsen af de finansielle kompensationer, SNCM har modtaget eller vil modtage i relation til public service-forpligtelserne for perioden 2007-2013, der er genstand for en særskilt procedure.

6. BEGRUNDELSERNE FOR KOMMISSIONENS BESLUTNINGER FRA 2002 OG 2006

6.1. Indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure i 2002

(80) I sin beslutning af 19. august 2002 om at indlede proceduren anerkendte Kommissionen, at SNCM kunne betragtes som en kriseramt virksomhed, men udtrykte tvivl om, hvorvidt den anmeldte støtteforanstaltning var i overensstemmelse med kriterierne i punkt. 3.2.2 i rammebestemmelserne fra 1999, der var gældende på daværende tidspunkt.

(81) Kommissionen havde visse tvivl med hensyn til omstrukturingsplanen, fordi der ikke forelå en analyse af årsagerne til virksomhedens underskud. Kommissionen satte især spørgsmålstegn ved sammenhængen mellem tabene og public service-forpligtelserne, og hvordan SNCM's politik for køb af skibe påvirkede resultatopgørelsen, samt de planlagte foranstaltninger for forøgelse af virksomhedens produktivitet.

(82) Kommissionen pegede desuden på visse lakuner i omstrukturingsplanen, bl.a. manglende konkrete tiltag til nedbringelse af udgifterne til rå- og hjælpestoffer og manglende oplysninger om SNCM's fremtidige takstpolitik.

(83) Kommissionen var også usikker på, om den beregningsmetode, de franske myndigheder havde anvendt til at fastlægge størrelsen af rekapisering, var hensigtsmæssig, og det samme gjaldt visse af de hypoteser, der var lagt til grund for de finansielle simulationer.

6.2. Udvidelsen af den formelle undersøgelsesprocedure i 2006

(84) Kommissionen vedtog med sin beslutning af 13. september 2006 at udvide den formelle undersøgelsesprocedure fra 2002 til at omfatte de planlagte foranstaltninger i forbindelse med afhændelsen af SNCM til den private sektor.

(85) For det første var Kommissionen efter de franske myndigheders opfordring af 7. april 2006 (jf. betragtning 17 i denne beslutning) til at behandle en del af kapitaltilførslen i 2002 på grundlag af retspraksis i henhold til Altmark-dommen, i tvivl om, hvorvidt de betingelser, hvortil Domstolen henviste i den pågældende dom (særlig den anden og den fjerde betingelse), var overholdt ⁽⁶⁷⁾.

- (86) Under forudsætning af, at det pågældende beløb kunne betragtes som statsstøtte, der var forenelig med EF-traktatens artikel 86, stk. 2, fastslog Kommissionen i sin beslutning fra 2006, at det nye støttebeløb, der skulle vurderes på grundlag af rammebestemmelserne for omstrukturingsstøtte, kunne ansættes til 15,81 mio. EUR. Eftersom omstrukturingsstøtten i så fald var væsentligt lavere end det beløb, der blev anmeldt i 2002 og godkendt i 2003, udtrykte Kommissionen tvivl om, hvorvidt det var hensigtsmæssigt at opretholde alle de krav om kompenserende modtydelser, SNCM var blevet pålagt ved Kommissionens beslutning fra 2003.
- (87) Kommissionen var ligeledes i tvivl om, hvorvidt de betingelser, der var fastsat ved beslutningen fra 2003, var overholdt, dvs. princippet om ikke at være prisførende og antallet af overfarter på Korsika-ruterne.
- (88) Med hensyn til den negative pris for salget af SNCM var Kommissionen usikker på, om det var i overensstemmelse med princippet om den private markedsøkonomiske investor, at staten havde gennemført en rekapitalisering inden afhændelsen af SNCM. Kommissionen var navnlig i tvivl om, hvorvidt beregningen af de likvidationsomkostninger, staten som hovedaktionær ville være tvunget til at betale i tilfælde af SNCM's likvidation, var korrekt.
- (89) Kommissionen var ikke overbevist om, at de finansielle foranstaltninger kunne retfærdiggøres i henhold til rammebestemmelserne om støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder.
- (90) Kommissionen var desuden i tvivl om, hvorvidt principperne for både en privat og en offentlig investors medvirken var overholdt i forbindelse med den anden rekapitalisering på 8,75 mio. EUR, og hvorvidt tegnning-betingelserne var i overensstemmelse med retspraksis.
- (91) Endelig var Kommissionen usikker på, om de yderligere sociale foranstaltninger for 38,5 mio. EUR i form af støtte til enkeltpersoner kunne give virksomheden en indirekte fordel. Den pegede også på, at det i så fald kunne betyde, at de supplerende fratrædelsesgodtgørelser ikke skulle medregnes som en del af de risici, en fornuftig investor var villig til at løbe.
- perioden 1991-2001 og dermed ifølge Altmarkdommen ikke som statsstøtte, eftersom de fire betingelser var opfyldt i det foreliggende tilfælde.
- (93) Mere specifikt i relation til den anden betingelse i Altmarkdommen understregede de franske myndigheder, at det ifølge dommen kun er beregningskriterierne, der skal være fastsat på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde. I den foreliggende sag præciserede de franske myndigheder, at beløbet på 53,48 mio. EUR blev udbetalt i november 2003 på grundlag af beregningskriterier, der var fastsat forud for den pågældende periode (1991-2001) ⁽⁶⁸⁾.
- (94) Efter Frankrigs opfattelse rokkede den kendsgerning, at der efter en ny vurdering blev udbetalt yderligere kompensation, fordi den første blev fundet utilstrækkelig, ikke ved de franske myndigheders konklusion om, at de beregningskriterier, der var lagt til grund for beregningen af kompensationen på 53,48 mio. EUR, var klart og tydeligt fastsat på en objektiv og gennemsigtig måde forud for varetagelsen af public service-opgaverne.
- (95) Den fjerde betingelse i Altmarkdommen tog efter de franske myndigheders opfattelse sigte på de karakteristika ved en virksomhed med en public service-opgave, der gør den til en veldrevet virksomhed, men indeholder til gengæld overhovedet intet krav om en minimums- eller gennemsnitsrentabilitet for den pågældende virksomhed.
- (96) I denne henseende mente de franske myndigheder, at SNCM »umiddelbart kunne betegnes som veldrevet« i perioden fra 1991 til 2001, og at det »på ingen måde kunne betegnes som dårligt drevet« udelukkende med henvisning til de finansielle underskud i perioden 1991-2001. Ifølge de franske myndigheder kunne SNCM's underskud ikke tilskrives dårlig ledelse, men de meget strenge vilkår i de aftaler, der blev indgået i 1991 og 1996, samt den pludselige omvæltning på rederiets traditionelle marked, der skyldtes overgangen fra en monopolsituation til en stærkt konkurrencepræget kontekst. SNCM havde således optrådt som en rimeligt veldrevet virksomhed.
- (97) Frankrig understregede, at den offentlige operatør var den eneste virksomhed, der var i stand til at opfylde disse forpligtelser med hensyn til regelmæssig sejlads året rundt og antallet af overfarter på trods af, at der i 1996 kom en privat operatør ind på markedet, som kun besejlede bestemte ruter og udelukkende i højsæsonen. Man kunne i øvrigt ikke finde en anden virksomhed, hvis omkostninger kunne tjene som reference for vurderingen af, om niveauet for kompensationen til SNCM ville overstige de nødvendige omkostninger, der var affødt af varetagelsen af public service-opgaven. Det ville således ifølge de franske myndigheder være vanskeligt at sammenligne omkostningsstrukturen hos SNCM og hos andre færgerederier på grund af de særlige forhold i forbindelse med SNCM's aktivitet og med det marked, det opererede på.

7. DE FRANSKE MYNDIGHEDERS HOLDNING

7.1. Vedrørende rekapitaliseringen i 2002

7.1.1. Vedrørende beløbet på 53,48 mio. EUR vurderet i lyset af Altmarkdommen

7.1.1.1. Overholdelsen af de fire betingelser i Altmarkdommen

- (92) De franske myndigheder opfordrede i deres brev af 7. april 2006 og i forbindelse med deres bemærkninger til beslutningen fra 2006 Kommissionen til at betragte en del af kapitalforøgelsen i 2002, nemlig 53,48 mio. EUR, som »kompensation for public service-forpligtelsen« for

- (98) På trods af, at det i praksis var umuligt at finde en virksomhed, der kunne tjene som sammenligningsgrundlag for den pågældende periode, mente Frankrig, at man havde bestræbt sig på under drøftelserne med Kommissionen i 2005 og 2006 at give objektive og veldokumenterede oplysninger, på grundlag af hvilke man kunne fastslå SNCM's karakter af »veldrevet og veludstyret gennemsnitsvirksomhed« og konstatere, at den fjerde betingelse i Altmark-dommen var opfyldt ⁽⁶⁹⁾.
- (99) Frankrig mente desuden, at en sammenligning baseret på de til rådighed værende oplysninger om omkostningsstrukturen hos CFF og SNCM ikke ville modsige den umiddelbare formodning om, at SNCM var en veldrevet virksomhed, især fordi man ved en sådan sammenligning ikke kunne tage den meget betydelige del af public service-omkostningerne hidrørende fra fragtrafikken i betragtning.
- (100) I øvrigt bekræftede Frankrig, at man i en sag som den foreliggende måtte antage, at den retspraksis, der lå til grund for Altmark-dommen (og bl.a. Ferring-dommen), skulle forstås som en efterprøvning af, at der ikke var tale om overkompensation. I den forbindelse anførte de franske myndigheder, at de ydede tilskud ikke oversteg SNCM's faktiske omkostninger ved de public service-forpligtelser, det havde fået pålagt, hvilket Kommissionen også havde påpeget i sin beslutning af 30. oktober 2001 ⁽⁷⁰⁾.
- (101) Endelig hævdede de franske myndigheder, at det faktum, at Altmark-dommen var relevant for public service-kontrakten for 2002-2006, burde forvisse Kommissionen om, at den pågældende retspraksis også var relevant for kompensationerne for omkostningerne ved public service-forpligtelserne i perioden fra 1991 til 2001. De franske myndigheder var således af den opfattelse, at de kompensationer, der var betalt fra 1991 til 2001 og fra 2002 til 2006 var af samme art, eftersom kriterierne for fastsættelsen, dvs. krav om omfattende og omkostningsfuld public service og det forhold, at der kun fandtes en enkelt virksomhed, der var i stand til at opfylde disse forpligtelser, samt rammerne for indregning af driftsudgifter, var de samme.
- (102) Frankrig konkluderede, at tilstedeværelsen af public service-forpligtelser kombineret med, at der ikke var tale om overkompensation i 1991-2001, bekræftede, at de fire betingelser i Altmark-dommen var overholdt.
- 2002, var forenelig med fællesmarkedet i medfør af EF-traktatens artikel 86, stk. 2, eftersom Retten ikke i sin dom fra 2005 havde anfægtet dette grundlag for foreneligheden.
- (104) De franske myndigheder lagde stor vægt på, at det pågældende beløb i det foreliggende tilfælde var en foranstaltning, der ikke skulle vurderes i henhold til rammebestemmelserne for omstrukturingsstøtte fra 1999 eller 2004, og især ikke skulle tages i betragtning ved vurderingen af de betingelser, der blev stillet i relation til planen fra 2002. Ifølge de franske myndigheder kunne rammebestemmelserne for omstrukturingsstøtte fra 2004 (betragtning 68) ikke bruges som begrundelse for at medregne de 53,48 mio. EUR i omstrukturingsstøtten.
- (105) Frankrig fastholdt, at beløbet på 53,48 mio. EUR, der udgjorde kompensation for public service-forpligtelserne for perioden 1991-2001, ikke var en foranstaltning, der blev ydet i forbindelse med omstruktureringen, hverken planen fra 2002 eller den reviderede plan, men derimod en foranstaltning, der gik forud for den pågældende omstrukturering. De franske myndigheder hævdede desuden, at en foranstaltning, der har til formål at kompensere virksomheder for bestemte omkostninger, der påføres dem som følge af deres public service-forpligtelser, ikke kan betragtes som omstrukturingsstøtte, således som denne er defineret i rammebestemmelserne.
- (106) De franske myndigheder fandt, at selv om dette beløb var blevet anmeldt som omstrukturingsstøtte i forbindelse med en samlet rekapitaliseringsoperation, var Kommissionen ikke bundet af de betegnelser, medlemsstaterne anvendte, og at det tværtimod påhvilede Kommissionen i givet fald at ændre betegnelsen, hvis der ikke var tale om statsstøtte, eller betegne en statsstøtteforanstaltning som værende en sådan, selv om den pågældende medlemsstat ikke havde præsenteret den sådan.

7.1.2. Vedrørende det restbeløb, der var anmeldt som omstrukturingsstøtte

- (107) På baggrund af ovenstående fandt Frankrig, at hvis det blev vurderet, at beløbet på 53,48 mio. EUR ikke indeholdt støtteelementer eller var støtte, der var forenelig med EF-traktatens artikel 86, stk. 2, udgjorde det støttebeløb, der i anmeldelsen fra 2002 skulle betragtes som omstrukturingsstøtte, ikke 76 mio. EUR, men kun 15,81 mio. EUR.

7.1.1.2. Spørgsmålet om, hvorvidt beløbet på 53,48 mio. EUR er foreneligt med EF-traktatens artikel 86, stk. 2

- (103) Hvis Kommissionen skulle konkludere, at denne foranstaltning udgjorde statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning, mente de franske myndigheder, at denne specifikke foranstaltning, der var uden sammenhæng med omstrukturingsplanen fra

7.2. Vedrørende foranstaltningerne efter rekapitaliseringen i 2002

- (108) Frankrig erindrede indledningsvis om, at den omfattende sociale uro i 2004-2005 og forværringen af SNCM's økonomiske og finansielle situation havde foranlediget staten til som hovedaktionær at iværksætte en procedure i januar 2005 for udvælgelse af private investorer og gennemføre hasteforanstaltninger (bl.a. salget af Asco og af aktieposten i Sud-Cargos ⁽⁷¹⁾).

7.2.1. *Vedrørende den negative afståelsespris for SNCM*

- (109) De franske myndigheder opfordrede med henvisning til gældende retspraksis på området Kommissionen til at vurdere, at den negative afståelsespris for SNCM på 158 mio. EUR ikke indeholdt elementer, der kunne betegnes som støtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning, eftersom den franske stat havde handlet på samme måde som en privat, markedsøkonomisk investor.
- (110) Frankrig bemærkede indledningsvis, at slutprisen på 158 mio. EUR, der var lavere i negativ pris end den negative pris, overtagerne oprindeligt forlangte efter deres gennemgang af SNCM, var resultatet af forhandlinger om afståelse af kontrol, der blev ført i forbindelse med et åbent, gennemsigtigt og ikke-diskriminatorisk udbud, og derfor måtte betragtes som en markedspris.
- (111) Frankrig mente, at eftersom denne søgen efter en privat partner til SNCM var foregået inden for rammerne af en åben, gennemsigtig og ikke-diskriminatorisk udbudsprocedure, hvor man havde valgt det bedste bud, var afståelsesprisen en markedspris.
- (112) Ifølge de franske myndigheder havde salget til den negative pris på 158 mio. EUR fundet sted på de for staten mest fordelagtige betingelser i overensstemmelse med EF-retspraksis og Kommissionens beslutningspraksis og indeholdt derfor intet støtteelement. Frankrig mente således, at denne negative pris var lavere end de likvidationsomkostninger, staten skulle have dækket, hvis virksomheden var trådt i likvidation
- (113) Denne konklusion var ifølge de franske myndigheder en logisk følge dels af Domstolens retspraksis (herefter benævnt »Gröditzer-dommen«⁽⁷²⁾), dels af vurderingen af de faktiske omkostninger ved en likvidation af SNCM (ABX-beslutningen⁽⁷³⁾).
- (114) Hvad angik den første vurderingsmetode baseret på Gröditzer-dommen, hævdede Frankrig, at denne dom bekræftede Kommissionens vurdering i beslutningen af 8. juli 1999, hvorefter »det kun er likvidationsværdien [...] af anlægsaktiverne [...], der kan betragtes som likvidationsomkostninger«⁽⁷⁴⁾.
- (115) I denne forbindelse var likvidationsværdien af anlægsaktiverne i rapporterne fra CGMF⁽⁷⁵⁾ og Oddo-Hastings⁽⁷⁶⁾ sat til mindst [...] mio. EUR pr. 30. september 2005⁽⁷⁷⁾.
- (116) Eftersom staten som hovedaktionær i et selskab ikke er ansvarlig for selskabets gæld ud over værdien af dets aktiver (Hytasa-dommen⁽⁷⁸⁾), påpegede Frankrig, at likvidationsværdien af selskabets aktiver, der blev anslået til mindst [...] mio. EUR, var væsentligt højere end den negative afståelsespris på 158 mio. EUR.
- (117) Hvad angår den anden vurderingsmetode, anførte Frankrig, at den var afledt af Kommissionens beslutning vedrørende belgisk statsstøtte til ABX Logistics. Kommissionen undersøgte en negativ afståelsespris, der i lighed med prisen i den foreliggende sag havde karakter af en markedspris, og sammenlignede den med de omkostninger, som staten i sin egenskab af aktionær reelt skulle have dækket ved en frivillig akkord eller likvidation i henhold til en sagkyndig vurdering fra en uafhængig tredjepart. Ifølge Frankrig accepterer Kommissionen i den nævnte beslutning, at det er rimeligt at medregne visse omkostninger, der kan tilskrives, at kreditorerne anlægger sag med påstand om personlig hæftelse, eller at den pågældende koncern samtidig likviderer andre afdelinger.
- (118) På grundlag af de førnævnte rapporter fra CGMF og Oddo-Hastings anslog de franske myndigheder de faktiske omkostninger, som den franske stat skulle have dækket i sin egenskab af hovedaktionær til mellem [...] og [...] mio. EUR pr. 30. september 2005.
- (119) Ved denne beregningsmetode tages der hensyn til risikoen for, at den franske stat ville blive dømt til at »hæfte personligt«, hvis en domstol vurderede den som SNCM's reelle leder. De franske myndigheder anslog, at en sådan risiko ikke kunne udelukkes, især ikke i lyset af Kassationsrettens kendelse i en tilsvarende sag⁽⁷⁹⁾. De franske myndigheder fastholdt således i flere breve til Kommissionen, at hypotesen om, at staten af en national domstol kunne blive holdt ansvarlig for en statskontrolleret virksomhed, var særdeles realistisk, og at der burde tages hensyn til denne risiko ved beregningen af de faktiske omkostninger ved en eventuel likvidation af SNCM.
- (120) Pr. 30. september 2005 skulle restværdien af SNCM's aktiver (dvs. [...] mio. EUR) efter dækning af foranstående gæld udgøre [...] mio. EUR. De omkostningselementer, der blev medregnet i tilfælde af, at staten blev holdt ansvarlig, omfattede bl.a. omkostningerne ved ophævelse af de vigtigste driftsaftaler og leasingkontrakterne for skibene samt dækning af efterstående gældsforpligtelser, hvilket skulle resultere i en manko på [...] mio. EUR. De franske myndigheder mente, at staten i givet fald ville blive dømt til at betale mellem [...] og [...] % af dette beløb.
- (121) Det var desuden de franske myndigheders opfattelse, at rederiets likvidation på grund af statens tætte forbindelse med SNCM og med henvisning til en anden fransk domstolsafgørelse⁽⁸⁰⁾ ville kunne betyde, at staten blev dømt til at betale erstatning og renter til de ansatte. De franske myndigheder anså det i lyset af den pågældende afgørelse for overvejende sandsynligt, at en domstol ville fastsætte beløbet for supplerende godtgørelser til de ansatte på grundlag af de beløb, der ville være blevet udbetalt i henhold til en socialplan, der var blevet forelagt forud for likvidationen.

(122) Med henvisning til analogien med Aspocomp-dommen mente Frankrig, at staten ville blive dømt til at betale supplerende fratrædelsesgodtgørelser på i alt mellem [...] og [...] mio. EUR, hvilket ville bringe statens samlede omkostninger ved en likvidation op på mellem [...] og [...] mio. EUR.

(123) I henhold til disse beregninger skulle de faktiske omkostninger for staten som hovedaktionær ved salget af SNCM til en negativ pris på 158 mio. EUR være mindre end dens faktiske omkostninger ved likvidation af virksomheden.

(124) De franske myndigheder konkluderede, at dette beløb ikke kunne betragtes som statsstøtte.

7.2.2. Vedrørende den fælles kapitaltilførsel fra aktionærerne

(125) Det var Frankrigs opfattelse, at staten gennem denne erhvervelse af kapitalandele havde handlet som en fornuftig investor, dels fordi den havde inter文neret som mindretalsaktionær i fællesskab med BCP og VT, dels fordi investeringen gav et fast udbytte på [...] % om året, hvilket fritog staten for den risiko, der var forbundet med gennemførelsen af forretningsplanen. Frankrig hævdede således, at dette afkast var særdeles tilfredsstillende for en privat investor⁽⁸¹⁾. De franske myndigheder præciserede dog, at der ikke skulle udbetales udbytte, hvis SNCM skulle have gældssanering, hvis rederiet trådte i likvidation, eller hvis overtagerne gjorde ophævelsesklausulen gældende.

7.2.3. Vedrørende de yderligere sociale foranstaltninger (indivuel støtte)

(126) Frankrig mente med henvisning til Kommissionens egen beslutningspraksis i bl.a. sagen SFP — *Société française de production*⁽⁸²⁾, at denne finansiering var en støtte til enkeltpersoner, og at virksomheden ikke havde nogen økonomisk fordel af den. Supplerende sociale foranstaltninger med offentlige midler til fordel for de afskedigede medarbejdere, uden at det fritog arbejdsgiveren for dennes normale forpligtelser og omkostninger i den anledning, henhørte under medlemsstaternes social- og arbejdsmarkedspolitik og udgjorde således ikke statsstøtte.

7.2.4. Konklusion

(127) Hvis Kommissionen alligevel skulle betragte en del eller alle de nye foranstaltninger som statsstøtte, ville Frankrig gøre opmærksom på, at de nye foranstaltninger, ud over at sikre SNCM's tilbagevenden til rentabel drift, bidrog til opretholdelsen af konkurrencen på de berørte markeder, særlig markedet for besejling af Korsika. Dette element var ifølge Frankrig et af principperne i rammebestemmelserne for redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, hvilket var blevet påpeget af Kommissionen selv i den foreliggende sag (betragtning 283 i den annullerede beslutning) og af Retten i dennes dom af 15. juni 2005. Retten skulle specielt have fremhævet, at Kommis-

sionen i udøvelsen af sine omfattende skønsmålinger kunne vurdere, at en virksomheds tilstedeværelse var nødvendig for at forhindre, at der opstod en mere oligopolistisk præget struktur på de berørte markeder.

(128) Med hensyn til fastsættelsen af eventuelle kompenserende modbydelser fra SNCM's side foreslog Frankrig, at Kommissionen tog hensyn til markedsstrukturen. En reduktion af SNCM's kapacitet ville kunne styrke den dominerende stilling, som CFF derefter ville have på markedet for besejling af Korsika⁽⁸³⁾.

(129) Ifølge de franske myndigheder var omstruktureringsplanen i den reviderede form i overensstemmelse med de kriterier for forenelighed med fællesmarkedet, som Kommissionen havde opstillet i rammebestemmelserne fra både 1999 og 2004. Alle de foranstaltninger, der indgik i privatiseringen af SNCM, ville således allerede fra udgangen af 2009 kunne genskabe virksomhedens rentabilitet på lang sigt og var begrænset til det absolutte minimum som forudsætning for genskabelsen af denne rentabilitet.

7.3. Vedrørende ophævelsen af de restriktioner, der blev pålagt ved den annullerede beslutning fra 2003

(130) De franske myndigheder erindrede om, at de betingelser, der blev pålagt ved beslutningen fra 2003, alle var blevet opfyldt i perioden 2003-2006. Desuden mente de, at disse foranstaltninger ikke længere var nødvendige for at forhindre konkurrencefordrejning, og at det ville stride imod proportionalitetsprincippet at opretholde dem i betragtning af omstrukturingsstøttens begrænsede omfang, idet den nu var reduceret til 15,81 mio. EUR. De franske myndigheder mente bl.a., at det var berettiget at ophæve de betingelser, der fortsat kunne have relevans, nemlig forbuddet mod at modernisere SNCM's flåde, kravet om ikke at være prisførende med hensyn til takster samt opretholdelse af et bestemt antal overfarer.

8. BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

8.1. Vedrørende beslutningen fra 2002 om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure

8.1.1. Bemærkninger fra Corsica Ferries (CFF)

(131) CFF anfægtede for det første, at SNCM skulle være en kriseramte virksomhed i den i rammebestemmelserne fastsatte betydning⁽⁸⁴⁾, og satte spørgsmålstegn ved SNCM's evne til at blive rentabel på de ikke-subsidierede ruter. CFF konstaterede desuden, at Livorno-ruten i modstrid med, hvad der blev oplyst i omstruktureringsplanen⁽⁸⁵⁾, stadig besejles.

(132) Med hensyn til spørgsmålet om omkostningsreduktionen beklagede CFF, at man ikke havde haft adgang til visse data i omstruktureringsplanen, som CFF's repræsentanter havde kritiseret⁽⁸⁶⁾.

(133) CFF var af den opfattelse, at de franske myndigheders beregning, der resulterede i et beløb på 76 mio. EUR, var fuldstændigt fiktiv ⁽⁸⁷⁾, medens den gearing på 79 %, som de franske myndigheder nåede frem til, forekom CFF for høj ⁽⁸⁸⁾. Hvad angik SNCM's kapitalandele, bemærkede CFF, at visse af datterselskaberne ikke var relevante for rederiets aktivitet ⁽⁸⁹⁾.

(134) CFF konkluderede, at støtteplanen havde til formål at omgå cabotage-forordningen og gjorde udbuddet vedrørende trafikken til Korsika fra Marseille illusorisk. CFF insisterede på, at den planlagte støtte ikke måtte resultere i et mere aggressivt kommercielt tilbud fra SNCM. CFF foreslog, at der først blev ydet omstrukturingsstøtte i 2007, og kun såfremt SNCM skulle tabe det kommende udbud i 2006, idet det ifølge CFF var den eneste situation, der virkelig ville bringe det offentlige rederi i vanskeligheder.

8.1.2. Bemærkninger fra koncernen Stef-TFE ⁽⁹⁰⁾

(135) Koncernen Stef-TFE påpegede, at SNCM's kapitalinteresser i CMN burde vurderes som rent finansielle aktiver. Ifølge Stef-TFE er CMN og SNCM indbyrdes uafhængige og konkurrerer på de andre ruter end dem, der udgår fra Marseille, også selv om de begge er kontraherende parter i public service-kontrakten.

(136) Det anføres i brevet, at Stef-TFE ville forpligte sig til »helt eller delvis at tilbagekøbe alle SNCM's aktier i CMN, men fortrinsvis samtlige aktier«, der ifølge koncernen anslås til en værdi af mellem 15 og 17 mio. EUR, såfremt Kommissionen på de betingelser, den fastsætter i sin endelige beslutning, måtte finde, »at et sådant salg er nødvendigt for at sikre balancen i omstrukturingsplanen«.

8.1.3. Bemærkninger fra repræsentanter for regional- og lokalforvaltninger

(137) Byen Marseilles' borgmester, formanden for Conseil Général (regionsrådet) i Bouches-du-Rhône og formanden for Conseil Général i Provence-Alpes-Côte d'Azur understregede SNCM's økonomiske betydning for regionens økonomi.

(138) Formanden for Conseil Général i Provence-Alpes-Côte d'Azur tilføjede, at forudsætningerne for, at omstrukturingsplanen for SNCM kunne sikre virksomhedens levedygtighed, forekom at være til stede.

(139) Formanden for eksekutivkomitéen for Korsikas folkevalgte forsamling (Assemblée de Corse) havde fremsendt et referat af debatten i forsamlingen den 18. december 2002, i forbindelse med hvilken forsamlingen havde afgivet »en positiv udtalelse om planen for en rekapitalisering af SNCM«.

8.1.4. Bemærkninger fra Office des Transports de Corse

(140) Office des Transports de Corse (OTC) ⁽⁹¹⁾ understregede, at udbuddet om public service-kontrakten kun havde resulteret i et enkelt bud, nemlig budet fra konsortiet CMN-SNCM. Korsikas regionalforvaltning, der ønskede at opretholde en pålidelig trafikbetjening af den fornødne kvalitet, havde i kontrakten inkluderet finansielle kompensations- eller korrigeringsordninger afhængigt af trafikbetjeningens effektivitet og driftssikkerhed. Desuden skulle man være opmærksom på, at Korsikas regionalforvaltning havde taget hensyn til udviklingen i trafikudbuddet siden 1996 fra havne på det franske fastland for ikke at begrænse public service-forpligtelsen til kun at omfatte ruterne fra Marseille.

(141) OTC anførte også, at eftersom SNCM i dag var det eneste rederi, der var i stand til at opfylde kontrakten i relation til passagertrafikken, ville rederiets lukning »omgående medføre en kraftig forringelse af transporttjenesterne«. Man fremhævede desuden SNCM's betydning for Korsikas økonomi.

8.2. Vedrørende beslutningen fra 2006 om at udvide proceduren

8.2.1. Bemærkninger fra Corsica Ferries (CFF)

(142) CFF fremhævede størrelsen af de finansielle beløb, der var tale om, misforholdet mellem disse beløb og SNCM's omsætning og den kendsgerning, at de var blevet udbetalt til SNCM, inden Kommissionen havde udtalt sig om, hvorvidt støtten var i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(143) CFF gjorde Kommissionen opmærksom på, at den franske stats støtte til SNCM havde strategisk betydning for CFF's udvikling. Denne støtte, som ikke var godkendt af Kommissionen, ville sætte SNCM i stand til at føre en meget aggressiv takstpolitik på de ruter, som CFF havde besejlet i mere end ti år, og hvor rederiet nu mistede markedsandele for første gang, siden det trådte ind på det pågældende marked.

(144) CFF mente, at der fandtes alternativer til at lade SNCM besejle alle de pågældende ruter — både med og uden public service-forpligtelser — som indebar mange fordele både for SNCM og for konkurrencen generelt. Med hensyn til public service-kontrakten ⁽⁹²⁾ mente CFF, at SNCM burde indskrænke udbuddet på den sejlads, der var omfattet af public service-kontrakten, for at undgå, dels at SNCM misbrugte sin dominerende stilling på dette marked, dels at der blev behov for yderligere investeringer, og endelig for at der kunne iværksættes en socialplan, som var begrænset til 120 sæsonansatte, så man ikke var nødsaget til at ophæve tidsbestemte ansættelseskontrakter, hvad der ville være dyrere. Med hensyn til ruterne uden for public service-kontrakten foreslog CFF, at SNCM tog et skib ud af drift i højsæsonen.

8.2.1.1. Vedrørende rekapitaliseringen i 2002

- (145) Hvad angik beløbet på 53,48 mio. EUR, havde CFF mistanke om, at det var regnet med to gange i den kompensation på 787 mio. EUR, der var godkendt i henhold til Kommissionens beslutning fra 2001.
- (146) Det var CFF's opfattelse, at selv om Altmark-dommen lå efter undertegnelsen af public service-kontrakten, måtte den kompensation, der var udbetalt i henhold til denne kontrakt, undersøges på grundlag af de kriterier, der var fastlagt i nævnte retspraksis. I den forbindelse mente CFF, at kun det første af Altmark-kriterierne var opfyldt.
- (147) Specielt med hensyn til det fjerde Altmark-kriterium var CFF ligesom Kommissionen i tvivl om, hvorvidt SNCM kunne anses for at have været en veldrevet virksomhed og tilstrækkeligt udstyret med transportmidler. CFF gjorde i den forbindelse opmærksom på, at tæt ved 50 % af SNCM's underskud tilsyneladende var koncentreret på årene 2000 og 2001, hvilket tydede på, at underskuddet ikke udelukkende kunne tilskrives public service-forpligtelserne.
- (148) Hvad angik muligheden for at vurdere beløbet på grundlag af EF-traktatens artikel 86, stk. 2, mente CFF, at Retten havde opfordret Kommissionen til udelukkende at vurdere, om beløbet kunne betragtes som støtte, og ikke om det var berettiget i henhold til den pågældende artikel. Kommissionen havde pligt til at kontrollere, at beløbet ikke var urimeligt højt i forhold til de omkostninger, der var affødt af public service-forpligtelserne.

8.2.1.2. Vedrørende foranstaltningerne efter rekapitaliseringen i 2002

- (149) Hvad angik indkaldelsen af bud med henblik på afståelse af rederiet, var CFF af den opfattelse, at proceduren ikke havde været fuldstændigt åben, eftersom den valgte virksomhed, dvs. BCP, ikke længere deltog i den driftsmæssige ledelse af SNCM efter at have overladt sin plads til VT-koncernen. De finansielle vilkår havde desuden ændret sig og var blevet mere gunstige for køberne, hvorfor CFF satte spørgsmålstegn ved, om princippet om ligebehandling af investorerne, som burde have ligget til grund for hele operationen, var overholdt.
- (150) Med hensyn til den negative afståelsespris på 158 mio. EUR tvivlede CFF på, at man i dette tilfælde havde fulgt princippet om en fornuftig markedsøkonomisk investor. Dels var CFF ikke sikker på, at den pågældende operation fra statens side var blevet gennemført samtidig med, at de berørte private operatører havde ydet et betydeligt bidrag, eftersom staten havde tilført rederiet kapital før den rekapitalisering, aktionærerne havde gennemført i fællesskab, og før den nye omstrukturingsplan. Dels mente CFF, at en fornuftig investor i betragtning af SNCM's alvorlige finansielle situation ville have grebet ind tidligere for at undgå, at værdien af hans investering blev forringet⁽⁹³⁾.

- (151) CFF fandt ikke henvisningen til sagen om ABX Logistics relevant. Ud over den kendsgerning, at omstændighederne i den sag ikke kunne overføres på den foreliggende sag, pegede CFF på, at støttemodtageren i ABX Logistics-sagen havde ydet et betydeligt bidrag, hvilket helt klart ikke var tilfældet for SNCM's vedkommende. I øvrigt var der ifølge CFF ikke i Kommissionens beslutning fra 2006 taget hensyn til omkostningerne ved risikoen for sagsanlæg i forbindelse med en likvidation af den berørte virksomhed. I den anledning mente CFF ikke, at den nationale retspraksis, som Frankrig gjorde gældende som forklaring på de omkostninger, der skulle være forbundet med en likvidation af SNCM, var relevant i den foreliggende sag⁽⁹⁴⁾.
- (152) CFF mente, at en henvisning i den foreliggende sag til Domstolens domme i sagerne *Gröditzer* og *Hytasa* kun kunne føre til den konklusion, at staten ikke havde handlet på samme måde som en privat investor, eftersom kapitaltilførslen fra staten på linje med omstændighederne i de to nævnte sager var forbundet med salg af 75 % af statens aktier i SNCM, hvilket havde mindsket mulighederne for udbytte tilsvarende.
- (153) Endelig mente CFF, at der ved sammenligningen mellem omkostningerne ved likvidation og ved en rekapitalisering burde tages hensyn til værdien af aktiverne, som i begge tilfælde overgik til køberen. Det var CFF's opfattelse, at værdien af de aktiver, der blev afhændet til overtagerne, lå et sted mellem 640 mio. EUR og 755 mio. EUR⁽⁹⁵⁾, når man tog markedsværdien af den flåde, SNCM benyttede, i betragtning, og som CFF vurderede til mellem 644 og 664 mio. EUR i august 2006.
- (154) Hvad angik vurderingen af støtteforanstaltninger efter rekapitaliseringen i 2002 som omstrukturingsstøtte, mente CFF, at hvis SNCM i perioden forud for den første rekapitalisering med 142,5 mio. EUR opfyldte kriterierne for at kunne betegnes som en kriseramt virksomhed, var det særdeles tvivlsomt, om det også var tilfældet i perioden forud for den anden rekapitalisering med 8,75 mio. EUR, eftersom virksomhedens egenkapital nu var genoprettet.
- (155) Med hensyn til virksomhedens rentabilitet understregede CFF, at salget af SNCM kun var delvist og ikke uigenkaldeligt i betragtning af de ophævelsesklausuler, der var forhandlet med overtagerne. Disse elementer var væsentlige usikkerhedsmomenter i relation til overtagernes vilje og evne til at sanere SNCM og såede dermed tvivl om udsigterne til, at virksomheden kunne blive rentabel på længere sigt. CFF anførte desuden, at i modsætning til hvad der kræves i henhold til rammebestemmelserne fra 2004, var det ikke de franske myndigheders hensigt, at de aktiviteter, der også efter omstruktureringen forsat ville give strukturelt betingede underskud, skulle opgives⁽⁹⁶⁾. CFF var også særdeles skeptisk både over for planen om at nedbringe omkostningerne, når SNCM's flåde samtidig var blevet forøget⁽⁹⁷⁾, og over for planen om personalenedskæringer, især i betragtning af den fejlslagne socialplan fra 2002.

(156) CFF udtrykte tvivl om, at den nye støtte var begrænset til det nødvendige minimum, dels fordi det ikke tilstrækkeligt klart, hvad de sociale omkostninger dækkede, dels på grund af referatet fra SNCM's generalforsamling den 28. april 2006, hvoraf det fremgik, at en del af støtten skulle være anvendt til at dække selskabets driftstab i 2006 og 2007. CFF mente heller ikke, at overtagerne af SNCM bidrog i væsentligt omfang til virksomhedens omstrukturering.

(157) CFF fandt det nødvendigt for at forhindre konkurrencefordrejninger, at de kompenserende modbydelser, der var blevet pålagt SNCM i 2003, blev videreført og præciseret, og at føje nye til vedrørende begrænsning af SNCM's tilstedeværelse på markedet ⁽⁹⁸⁾. CFF mente desuden, at en del af de krav, der var blevet pålagt SNCM ved beslutningen fra 2003, ikke var blevet opfyldt ⁽⁹⁹⁾.

(158) Med hensyn til karakteren af den anden rekapitalisering med 8,75 mio. EUR mente CFF, at ud over den samtidige offentlige og private investering burde den private deltagelse være betydelig og gennemføres på tilsvarende vilkår for at underbygge den statslige intervention. I den foreliggende sag var disse to betingelser ikke opfyldt. Dels kunne overtagernes bidrag, der var nøje afgrænset til den første kapitalforøgelse på 142,5 mio. EUR, ikke betegnes som betydelig, dels blev overtagernes intervention ikke gennemført på samme vilkår som statens, bl.a. på grund af ophævelsesklausulerne og den forventede forrentning af CGMF's mindretalsaktiepost.

(159) Med hensyn til de sociale foranstaltninger til et beløb af 38,5 mio. EUR anfægtede CFF, at beløbet kunne betragtes som støtte til enkeltpersoner. CFF understregede, at hvis beløbet virkelig skulle gå direkte til de ansatte i SNCM, kunne foranstaltningen have indirekte positive konsekvenser for SNCM, bl.a. ved at forbedre det sociale klima i virksomheden.

8.2.2. Bemærkninger fra STIM d'Orbigny (koncernen STEF-TFE)

8.2.2.1. Vedrørende rekapitaliseringen i 2002

(160) STIM hævdede, at staten med udbetalingen af et beløb på 53,48 mio. EUR som kompensation for public service-forpligtelserne, havde kompenseret SNCM to gange for de samme public service-forpligtelser. Desuden mente STIM ikke, at denne betaling opfyldte kriterierne i Altmark-dommen.

(161) Mere specifikt med hensyn til den anden og den fjerde betingelse i Altmark-dommen anfægtede STIM dels, at der på forhånd var fastsat objektive og gennemsigtige kriterier for beregningen, dels at tallene for SNCM og CMN i perioden 1991-2001 var sammenlignelige ⁽¹⁰⁰⁾, og hævdede i den forbindelse, at de tal, Kommissionen havde fået forelagt, var klart misvisende ⁽¹⁰¹⁾.

8.2.2.2. Vedrørende foranstaltningerne efter rekapitaliseringen i 2002

(162) STIM mente ikke, at den negative afståelsespris på 158 mio. EUR var en regulær markedspris, der var resultatet

af en åben og ikke-diskriminatorisk udbudsprocedure, fordi rekapitaliseringen blev gennemført på andre vilkår end dem, en privat investor normalt ville basere sig på. STIM var således af den opfattelse, at de revurderede regnskabsmæssige nettoaktiver i den værst tænkelige situation ville betyde, at rederiet kunne likvideres uden omkostninger for staten eller endda give et likvidationsprovenu, og at afståelsesprisen var latterligt lav i forhold til virksomhedens værdi (af STIM anslået til 350 mio. EUR), og at støtten langt oversteg virksomhedens behov.

(163) STIM henledte desuden Kommissionens opmærksomhed på den usædvanligt gunstige ophævelsesklausul i forbindelse med virksomhedens privatisering.

(164) STIM anfægtede endelig det berettigede i at sælge til en negativ pris med henvisning til formodningen om en socialt vanskelig likvidation, som ikke forekom særligt realistisk.

(165) Hvad angik den anden rekapitalisering med 8,75 mio. EUR, mente STIM, at denne kapitaltilførsel var i strid med princippet om den private markedsøkonomiske investor, eftersom der ikke var tilstrækkelig sikkerhed for et afkast af investeringen. STIM afviste, at det forhold, at der var tale om samtidige private og offentlige investeringer, skulle betyde, at der ikke var tale om statsstøtte. Selv om investeringerne i givet fald blev gennemført samtidigt, var det kun et indicium og ikke i sig selv et tilstrækkeligt kriterium for at udelukke statsstøtte ⁽¹⁰²⁾. STIM fastholdt desuden, at denne kapitaltilførsel fungerede som en garanti fra den franske regering til overtagerne for, at SNCM ville få tildelt public service-kontrakten om besejlingen af Korsika.

(166) Med hensyn til de 38,5 mio. EUR i støtte til enkeltpersoner mente STIM, at beløbet i virkeligheden havde til formål at sætte SNCM i stand til at opfylde visse væsentlige dele af den saneringsplan, Kommissionen havde fået forelagt, men som aldrig blev gennemført, bl.a. de bebudede personalenedskæringer.

8.2.2.3. Vedrørende støttens forenelighed med rammebestemmelserne fra 2004

(167) Det var STIM's opfattelse, at den støtte, SNCM modtog, ikke var begrænset til et minimum. SNCM's eget og overtagernes bidrag til omstrukturingsplanen var utilstrækkeligt i henhold til rammebestemmelserne fra 2004, og det var ikke påvist, at SNCM's situation havde været så ekstraordinær, at den gjorde det berettiget at forlange et mindre bidrag fra virksomheden selv. STIM understregede desuden, at støtten i 2006 var uforholdsmæssigt stor, eftersom den satte SNCM i stand til at foretage hensættelser til dækning af fremtidige underskud. Endelig var den kendsgerning, at SNCM ikke havde til hensigt at afhænde de aktiver, der ikke var absolut nødvendige for virksomhedens overlevelse, i strid med kravene i rammebestemmelserne fra 2004.

- (168) STIM fandt, at beløbene var udbetalt i strid med enhedsprincippet i rammebestemmelserne fra 2004. Forringelsen af virksomhedens finansielle situation tillige med arbejdskonflikterne kunne ikke betragtes som uforudsigelige, ekstraordinære omstændigheder, der ikke kunne tilskrives den begunstigede virksomhed.
- (169) STIM forlangte derfor yderligere kompenserende modysdelser for halvdelen af den udbetalte støtte, dvs. 98,25 mio. EUR, gennem salg af endnu et fartøj og afståelse af SNCM's direkte og indirekte kapitalinteresser i CMN. I den forbindelse fastholdt STIM, at de pågældende kapitalinteresser ikke var strategiske i den betydning, der var fastsat i rammebestemmelserne for støtte til omstrukturering, fordi de hverken var »nødvendige for virksomhedens overlevelse« eller havde karakter af et usælgeligt aktiv.
- (170) STIM gjorde også gældende, at de påståede synergier mellem SNCM og CMN ikke fandtes, eftersom SNCM ikke spillede nogen reel rolle for ledelsen og udviklingen af CMN. STIM understregede til slut, at aktionæraftalen mellem de to virksomheder ikke havde eksisteret siden den 15. marts 2006, da den blev ophævet af CMN, hvilket var blevet fastslået af Appelretten i Paris.

8.2.3. Bemærkninger fra SNCM

- (171) SNCM havde fremsendt sagsmateriale til Kommissionen med en redegørelse for virksomhedens økonomiske og konkurrencemæssige situation, ledsaget af et juridisk responsum med en vurdering af risikoen i forbindelse med en likvidationsprocedure for et sagsanlæg mod staten i dennes egenskab af reelt ansvarlig for SNCM's ledelse i perioden forud for privatiseringen.
- (172) Advokatfirmaet [...], som SNCM havde konsulteret, havde på grundlag af selskabets ansættelseskontrakter og andet arbejdsretligt materiale samt kontrolorganernes korrespondance, indlæg og referater, skønnet, at den franske stat havde [...] ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾. Det blev i rapporten desuden understreget, at [...] ⁽¹⁰⁶⁾. Endelig blev der i samme rapport peget på [...].
- (173) På dette grundlag konkluderede SNCM's ekspert, at det var særdeles sandsynligt, at den franske stats funktion som reelt ansvarlig for ledelsen ville blive gjort gældende af Handelsretten i Marseille.
- (174) Ifølge SNCM fremgik det desuden af de faktiske omstændigheder, der bl.a. var fastslået i beretninger fra den franske revisionsret, at forsømmelighed fra den franske stats side ⁽¹⁰⁷⁾ i dennes egenskab af reelt ansvarlig for SNCM's ledelse, havde medvirket til SNCM's insolvens. De økonomiske konsekvenser af statens mangelfulde ledelse beløb sig til [...].
- (175) I denne forbindelse mente SNCM's ekspert, at der ikke kunne være tvivl om, at den franske stat ved en retssag om statens ansvar ville blive dømt til at dække hele eller en del af underskuddet, når man betænkte statens omfattende inddragelse i SNCM's ledelse, de indlysende ledelsesmæssige fejl og størrelsen af statens finansielle ressourcer.
- (176) Med henvisning til relevant retspraksis konkluderede SNCM's ekspert, at hvis SNCM var trådt i likvidation, ville staten helt sikkert være blevet dømt til at dække SNCM's sociale gæld i fuldt omfang. Det ville have betydet, at staten som hovedaktionær skulle have dækket mellem [...] og [...] % af den konstaterede manko (svarende til mellem [...] og [...] mio. EUR). Ved at beslutte at privatisere SNCM efter at have udvidet rederiets egenkapital med 158 mio. EUR havde den franske stat derfor handlet som en fornuftig investor.

9. FRANKRIGS KOMMENTARER TIL BEMÆRKNINGERNE FRA DE INTERESSEREDE PARTER

9.1. Frankrigs kommentarer til de interesserede parters bemærkninger vedrørende beslutningen fra 2002 om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure

9.1.1. Vedrørende bemærkningerne fra Corsica Ferries (CFF)

- (177) De franske myndigheder anførte, at visse af de af CFF forelagte data om SNCM's udbud var fejlbehæftede.
- (178) Den franske stat mente, i modsætning til CFF, at omstruktureringsplanen var opbygget således, at den gjorde det muligt meget hurtigt at genoprette SNCM og skabe forudsætninger for virksomhedens overlevelse på mellemlang og lang sigt. De franske myndigheder erindrede om, at en væsentlig del af programmet for nedbringelse af omkostningerne allerede var sat i værk ⁽¹⁰⁸⁾. Desuden havde SNCM i 2001 afsat 21,3 mio. EUR til finansiering af omstruktureringsforanstaltninger, bl.a. planen for sikring af beskæftigelsen.
- (179) Med hensyn til fastsættelsen af støttebeløbet fastholdt de franske myndigheder, at en samlet gearing på 0,79 var typisk for flertallet af rederiers balance, medmindre særlige forhold gjorde sig gældende ⁽¹⁰⁹⁾.

9.1.2. Vedrørende bemærkningerne fra Stef-TFE

- (180) De franske myndigheder mente ikke, at Stef-TFE's beskrivelse af relationerne mellem SNCM og CMN i forbindelse med opfyldelsen af public service-kontrakten var i overensstemmelse med de faktiske forhold.
- (181) Ifølge de franske myndigheder var valget af den model for midlertidig konsortiedannelse, hvor SNCM og CMN fik tildelt public service-kontrakten i fællesskab, men uden at hæfte solidarisk for dens opfyldelse, på ingen måde »nødvendiggjort af forhandlingernes globale karakter« i modsætning til, hvad Stef-TFE hævdede. Dannelsen af konsortiet SNCM-CMN var resultatet af en

analyse foretaget af de to rederier, i henhold til hvilken en fortsættelse af deres traditionelle og naturlige partnerskab inden for denne model gav dem de største fordele — især af konkurrencemæssig art — i forbindelse med udbuddet. CMN trådte ind i dette konsortium efter sit eget bevidste valg, baseret på en vurdering af rederiets egne interesser, og ikke som følge af en forpligtelse, der lå i den måde, udbuddet var udformet på.

- (182) De franske myndigheder præciserede, at de to rederier SNCM og CMN hverken var indbyrdes uafhængige eller i direkte konkurrence med hinanden, i modsætning til, hvad *Stef-TFE* hævdede. Det ville være i strid med selve princippet i den fælles public service-kontrakt, som de begge havde undertegnet.
- (183) De franske myndigheder fastholdt, at SNCM's aktiepost i CMN ikke kunne betragtes som et rent finansielt aktiv, således som *Stef-TFE* syntes at påstå. Frankrig gjorde gældende, at SNCM's aktiepost i CMN i høj grad var af strategisk betydning. Afståelse af aktierne ville ifølge de franske myndigheder ikke blot være i strid med forretningsplanen, men også en alvorlig strategisk fejltagelse.

9.1.3. Frankrigs kommentarer til bemærkningerne fra repræsentanterne for regionale og lokale forvaltninger

- (184) Frankrig kunne overordnet erklære sig enig i indholdet af brevet fra formanden for regionen Provence-Alpes-Côte d'Azur, men gjorde dog opmærksom på, at i modsætning til, hvad der var anført i punkt 2 i nævnte brev ⁽¹¹⁰⁾, var udbuddet af overfarter mellem det franske fastland og Korsika ikke »for stort i forhold til efterspørgslen«, og SNCM's takstpolitik var i overensstemmelse med rederiets tilsagn om ikke at starte en priskrig og ikke være prisførende.

9.2. Frankrigs kommentarer til de interesserede parter bemærkninger vedrørende beslutningen fra 2006

- (185) Mere generelt bemærkede Frankrig, at mange af STIM's og CFF's bemærkninger var identiske med dem, de to selskaber havde fremsat over for Kommissionen allerede i 2003. De franske myndigheder fremhævede bl.a., at CFF's bemærkninger var blevet fremsat over for Retten i Første Instans i forbindelse med sagen om annullation af Kommissionens beslutning af 9. juli 2003, og for en stor dels vedkommende var blevet afvist både af Kommissionen og af Retten.
- (186) Med hensyn til public service-kontrakten om overfarterne mellem Marseille og Korsika afviste Frankrig ethvert argument om, at udbudsproceduren og indgåelsen af kontrakten ikke var blevet gennemført korrekt. Frankrig mente desuden, at de nationale retssager ved kompetente nationale retsinstanser i disses egenskab af EF-domstole på det almenretlige område betød, at Kommissionen ikke havde nogen fællesskabsinteresse i at undersøge spørgsmålene vedrørende proceduren for indgåelse af public service-kontrakten.

9.2.1. Vedrørende den fremskyndede gennemførelse af foranstaltningerne i den første omstrukturingsplan og ændringerne af denne

- (187) Til den generelle bemærkning vedrørende Frankrigs fremskyndede gennemførelse af de foranstaltninger, der muligvis kunne betegnes som statsstøtte, svarede de franske myndigheder, at den fremskyndede gennemførelse var begrundet i de særlige omstændigheder ved proceduren, nemlig annullationen i 2005 af Kommissionens godkendelsesbeslutning af 9. juli 2003, og ikke i de franske myndigheders iver efter at tilsidesætte deres forpligtelser i medfør af EF-traktaten. I øvrigt anførte Frankrig, at man altid havde holdt Kommissionen informeret om udviklingen i sagen og om de forskellige foranstaltninger, der var vedtaget siden januar 2005, ud fra princippet om loyalt samarbejde mellem medlemsstaterne og Kommissionen.
- (188) Hvad angik de sidstnævnte foranstaltninger, mente de franske myndigheder, at eftersom ingen af dem udgjorde statsstøtte, var EF-traktatens artikel 88, stk. 3, ikke relevant, og at der derfor ikke var grund til at udskyde gennemførelsen.

9.2.2. Vedrørende rekapitaliseringen i 2002

- (189) For det første præciserede de franske myndigheder, at man ikke havde betvivlet Altmark-dommens relevans, men til gengæld havde peget på visse vanskeligheder ved at foretage den test, der forlanges ifølge dommen, eftersom det pågældende beløb var blevet udbetalt før dommen og dermed ikke havde kunnet tages med i de nye kriterier.
- (190) Frankrig anførte, at de 53,48 mio. EUR indgik i den støtte på 69,3 mio. EUR, der af Kommissionen i 2003 blev erklæret forenelig med fællesmarkedet. Den tvivl, Kommissionen havde givet udtryk for i beslutningen fra 2006 om at indlede proceduren, drejede sig således ikke om, hvorvidt disse foranstaltninger var forenelige med EF-reglerne, hvilket ikke blev anfægtet, således som STIM syntes at påstå i sine bemærkninger, men om karakteren af dette beløb, der var blevet udbetalt som kompensation for public service-forpligtelser.
- (191) Ifølge Frankrig satte CFF's og STIM's bemærkninger ikke spørgsmålstegn ved, om den første og den anden betingelse i Altmark-dommen var relevante i den foreliggende sag.
- (192) Med hensyn til den tredje betingelse i Altmark-dommen afviste de franske myndigheder CFF's og STIM's argument om, at betalingen af dette beløb nødvendigvis medførte en overkompensation, fordi Kommissionen i beslutningen af 30. oktober 2001 havde godkendt udbetalingen af 787 mio. EUR som kompensation for omkostningerne ved public service-forpligtelserne. I den henseende ønskede Frankrig at præcisere, at Kommissionen i beslutningen fra 2003 havde slået fast, at disse forpligtelser havde været underkompenseret, og at beløbet på 53,48 mio. EUR var berettiget som kompensation for public service-forpligtelser.

- (193) Med hensyn til den fjerde betingelse i Altmark-dommen understregede de franske myndigheder, at de, på trods af at der ikke fandtes en referencevirksomhed, hvorfor der ikke kunne foretages en overordnet sammenligning mellem SNCM og andre virksomheder, hvad CFF da også havde påpeget, havde bestræbt sig på at fremskaffe de nødvendige data til at kunne foretage en så præcis sammenligning som muligt med tilsvarende virksomheder, dvs. primært CMN. Frankrig anfægtede ligeledes STIM's og CFF's argument om, at SNCM's strukturelle omkostninger skulle være højere end CMN's. Selv om det havde været tilfældet, mente de franske myndigheder, at SNCM's omkostnings-effektivitetsgrad lå meget tæt på CMN's. Konklusionen var, at SNCM var lige så veldrevet som CMN, som STIM på intet tidspunkt havde betegnet som en dårligt drevet virksomhed.
- (194) Frankrig præciserede, at underskuddene i perioden fra 1991 til 2001 ikke kun skyldtes public service-kontrakten, således som CFF syntes at påstå, men at public service-forpligtelserne havde forhindret SNCM i at tilpasse sig ændringerne i konkurrenceforholdene. De franske myndigheder anførte også, at disse underskud ikke var koncentreret på perioden 2000-2001, men var accelereret i denne periode, fordi CFF havde øget antallet af overfarter.
- (195) Med hensyn til, om de 53,48 mio. EUR, der var betalt som kompensation for public service-forpligtelser var forenelige med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 86, stk. 2, erindrede de franske myndigheder om, at Kommissionen allerede i beslutningen fra 2003 havde erklæret beløbet foreneligt i henhold til nævnte artikel, og at Retten ikke havde anfægtet det i sin dom af 15. juni 2005.
- 9.2.3. *Vedrørende foranstaltningerne efter rekapitaliseringen i 2002*
- (196) I relation til afståelsesprocessen præciserede Frankrig, at man helt fra starten havde fulgt de traditionelle udvælgelseskriterier, der primært var baseret på den foreslåede pris ved værdiansættelsen af SNCM's værdipapirer og sekundært på andre parametre (forretningsplan, socialplan osv.), bl.a. det beløb, som tilbudsgiverne var indstillet på at investere i rederiet i form af en rekapitalisering. Frankrig afviste blankt argumentet fra visse tredjeparter om, at afståelsesprocessen ikke havde været gennemsigtig, og erindrede om, at staten i den foreliggende sag endda var gået videre end de lovfæstede og administrativt fastsatte krav, som i forvejen var særdeles strenge, og som var gældende i tilfælde af, at staten ville afhænde aktieposter ejet af det offentlige. Frankrig gjorde opmærksom på, at udviklingen efter BCP's tilbud om at overtage 100 % af SNCM's værdipapirer, var forløbet i en meget vanskelig finansiel og social kontekst, og at VT's tilknytning til BCP's tilbud ikke havde ændret ved de forretningsmæssige og finansielle betingelser for operationen (bortset fra kapitalfordelingen).
- (197) Med hensyn til den negative pris på 158 mio. EUR erindrede de franske myndigheder om, at SNCM på grund af sin finansielle situation pr. 30. september 2005 var blevet afhændet til markedsprisen, og at salget rent økonomisk havde været mere fordelagtigt end en likvidation af virksomheden. De franske myndigheder præciserede i den forbindelse, at anvendelsen af princippet om den private investor ved afståelse af en virksomhed, der var tæt på at træde i likvidation, ikke måtte betragtes som et »forsøg på et gøre et offentligt indgreb rentabelt«, men som et forsøg på at forhindre endnu større tab for aktionæren ved en mere omkostningsfuld likvidation.
- (198) Hvad angik afståelsesprisen, afviste Frankrig, at SNCM skulle være blevet solgt til en pris, der ikke svarede til virksomhedens reelle værdi ⁽¹¹⁾.
- (199) De franske myndigheder tilbageviste ligeledes CFF's argument om, at de havde sat markedsværdien af SNCM's flåde for lavt, idet CFF vurderede den til mellem 406,5 og 426,5 mio. EUR. De franske myndigheder anførte, at de skibe, der indgik i CFF's beregning, ikke svarede til dem, SNCM selv ejede pr. 30. september 2005. CFF havde ikke regnet med dekort i skibenes markedsværdi og havde således ikke taget hensyn til hele situationen omkring en eventuel likvidation af de pågældende aktiver, og endelig var det tidspunkt, der lå til grund for CFF's beregning, dvs. august 2006, ikke det relevante tidspunkt for en eventuel likvidation af SNCM, som var den 30. september 2005. I øvrigt bemærkede Frankrig, at hvis man godtog CFF's beregning, ville den negative pris være en tredjedel af den likvidationsværdi af aktiverne, der kræves i henhold til Gröditzer-dommen, hvilket altså ville have været gunstigere end de hypoteser, de franske myndigheder havde forelagt for Kommissionen.
- (200) Over for CFF's argument om, at Gröditzer-dommen ikke var relevant, idet CFF henviste til, at statens kapitaltilførsel til SNCM var bundet til salget af 75 % af dens aktier og dermed forringede udsigterne til et positivt afkast, pegede de franske myndigheder på, at den negative afståelsespris på 158 mio. EUR stort set svarede til afståelsen af hele SNCM's kapital efterfulgt af en ny investering på 25 % fra statens side med en forrentning på [...] % om året. Frankrig mente derfor, at udbyttet af investeringen fortsat var sikret ved den aktiepost på 25 %, der var garanteret et meget højt afkast.
- (201) Frankrig afviste ligeledes CFF's argument om, at »ABX-modellen« ikke kunne anvendes på den foreliggende sag, fordi den især var baseret på analysen af de faktiske omkostninger ved en likvidation af SNCM og statens risiko for at blive holdt ansvarlig for virksomhedens underskud i en erstatningssag i henhold til de franske regler om kollektiv bobehandling, hvilket var bekræftet i national retspraksis (kendelse afsagt af Appelretten i Rouen den 22. marts 2005). Selv om de franske myndigheder ikke mente, at deres adfærd som øverste ansvarlige for SNCM's ledelse kunne betegnes som »forsømmelig« i en sådan retssag, fastholdt de, at der bestod en meget høj risiko for, at staten af en national ret ville blive kendt

ansvarlig for SNCM's insolvens med henvisning til de fleksible kriterier for, hvornår der var tale om forsømmelig ledelse, jf. artikel L.651-2 i den franske handelslov og førnævnte retspraksis, der ville kunne anvendes på den foreliggende sag.

- (202) Med hensyn til rekapitaliseringen på 8,75 mio. EUR erindrede Frankrig om, at denne kapitaltilførsel i modsætning til, hvad CFF og STIM påstod, ikke var statsstøtte, fordi der var tale om en samtidig investering på ensartede tegningsvilkår, og fordi staten gennem CGMF opnåede et højere afkast end normalt.
- (203) De franske myndigheder præciserede især, at princippet om ligebehandling af investorer ikke var tilsidesat på grund af tilstedeværelsen af ophævelsesklausuler, eftersom de var beregnet på 100 % afståelse af SNCM og ikke på den rekapitalisering med 35 mio. EUR, der fulgte efter afståelsen.
- (204) Desuden erindrede Frankrig om, at statens investering var langt mindre end overtagernes, eftersom det kun var beløbet på 8,75 mio. EUR, der skulle sammenholdes med overtagernes investering (26,25 mio. EUR). I realiteten burde undersøgelsen af den første rekapitalisering med 142,5 mio. EUR kun baseres på en sammenligning med omkostningerne ved en likvidation.
- (205) Endelig afviste Frankrig STIM's argument om, at denne kapitaltilførsel var en garanti til de private overtagere for, at SNCM ville få tildelt public service-kontrakten om besejlingen af Korsika. De franske myndigheder gjorde gældende, at denne kapitalforøgelse var velbegrundet og uafhængig af virksomhedens resultater, og at tildelingen af public service-kontrakten til SNCM ikke gav mulighed for at forbedre det forventede afkast af denne investering.
- (206) Hvad angik de 38,5 mio. EUR til sociale foranstaltninger, gentog Frankrig, at disse foranstaltninger var støtte til enkeltpersoner, og at den kendsgerning, at de blev dækket af staten, ikke kunne anses for at give virksomheden en indirekte fordel, eftersom de pågældende foranstaltninger lå ud over SNCM's lovfæstede og overenskomstsmæssige forpligtelser. Frankrig gjorde desuden opmærksom på, at disse foranstaltninger ikke tillod afskedigelse af ansatte, som, hvis foranstaltningerne ikke blev gennemført, fortsat skulle betales af SNCM.
- (207) De franske myndigheder tilbageviste CFF's påstand med henvisning til, at de 38,5 mio. EUR ikke dækkede de personalenedskæringer, der var forudset i socialplanen fra 2003, fordi disse nedskæringer på trods af forsinkelsen allerede var sat i værk. Den nye socialplan var således et supplement til de første sociale foranstaltninger fra 2003.

9.2.4. Vedrørende foreneligheden med rammebestemmelserne

- (208) Frankrig mente med henvisning til ovenstående argumentation, at det støttebeløb, der skulle vurderes på grundlag af rammebestemmelserne, lød på 15,81 mio. EUR.

- (209) I modsætning til CFF's påstande mente de franske myndigheder, at den første rekapitalisering — jf. punkt 11 i rammebestemmelserne fra 2004 — nok havde gjort det muligt for SNCM at gendanne sin egenkapital, men alligevel ikke havde betydet, at virksomheden ikke længere kunne betegnes som kriseramt, eftersom den pågældende rekapitalisering havde haft til formål at sikre opretholdelsen af aktiviteten i virksomheden.
- (210) Frankrig afviste CFF's påstand om, at staten ikke burde have tilført virksomheden ny kapital, eftersom SNCM kunne have optaget lån i bankerne. I denne forbindelse erindrede de franske myndigheder om, at bankerne den 24. august 2005 havde afvist at stille nye kreditlinjer til rådighed for SNCM, og at de eneste mulige alternativer derfor var at privatisere virksomheden eller lade den træde i likvidation.
- (211) Frankrig tilbageviste CFF's og STIM's påstande om, at det ikke var lykkedes at gennemføre omstruktureringsplanen fra 2002: Planen var — om end med en vis forsinkelse — sat i værk og havde gjort det muligt at nå målene for 2005. Den forværring af SNCM's økonomiske og finansielle situation, som var forårsaget af faktorer, der lå uden for virksomhedens kontrol, havde efterfølgende gjort det nødvendigt at forlænge den plan, der var blevet anmeldt i 2002, og at indføre nye foranstaltninger.
- (212) Frankrig mente, at SNCM havde gode udsigter til at blive rettet op, og at de foranstaltninger, de nye aktionærer havde planlagt, navnlig gennemførelsen af socialplanen, omlægning af ruter og udskiftning af visse skibe, ville kunne gøre virksomheden rentabel. I den forbindelse bemærkede Frankrig, at public service-kontrakten som følge af indtægterne herfra (ca. [...] af SNCM's omsætning) og på grund af de faste omkostninger og vanskelighederne ved at anvende de seks skibe, der havde besejlet ruterne Marseille-Korsika, andre steder, var et væsentligt element i virksomhedens strategi og en vigtig faktor for dens levedygtighed.
- (213) Med hensyn til begrænsningen af støtten til et minimum mente Frankrig, at man havde begrænset omkostningerne ved omstruktureringen til, hvad der var absolut nødvendigt for at gennemføre omstruktureringsplanen. Her erindrede de franske myndigheder om, at virksomheden selv, i lighed med hvad Kommissionen havde påpeget i beslutningen fra 2003, bidrog i tilstrækkeligt omfang til omstruktureringsplanen med egne midler som følge af afståelsen af aktiver for et beløb på 30,2 mio. EUR. Hvis man desuden medregnede andre frasalge fra SNCM's side til et beløb af 12,2 mio. EUR, udgjorde virksomhedens eget bidrag 42,2 mio. EUR. Frankrig var af den opfattelse, at dette beløb var større end nødvendigt for at få godkendt omstrukturingsstøtten, som i sidste ende kun udgjorde 15,81 mio. EUR, eftersom de øvrige foranstaltninger ikke kunne betegnes som statsstøtte.

9.2.5. *Vedrørende betingelserne i Kommissionens beslutning fra 2003 og eventuelle nye kompenserende modydelser*

- (214) De franske myndigheder afviste STIM's og CFF's påstande og fastholdt, at man havde opfyldt alle betingelserne i beslutningen fra 2003, der havde været gældende frem til udgangen af 2006, bl.a. kravene vedrørende flåden på 11 skibe og forbud mod lavere takster end konkurrenterne.
- (215) I øvrigt mente Frankrig, at man i forbindelse med den foreliggende beslutning burde justere niveauet for de kompenserende modydelser fra SNCM, eftersom beløbet for omstrukturingsstøtten nu var 15,81 mio. EUR i stedet for 69,3 mio. EUR.
- (216) I den forbindelse anfægtede Frankrig STIM's bemærkninger vedrørende Kommissionens mulighed for at pålægge SNCM at afhænde sin aktiepost i CMN som kompenserende modydelse. Frankrig afviste STIM's argument om, at definitionen på strategiske aktiver skulle være blevet ændret i rammebestemmelserne fra 2004 i forhold til bestemmelserne fra 1999.
- (217) Med hensyn til de af CFF omtalte foranstaltninger, der skulle have til formål at begrænse SNCM's tilstedeværelse på markedet, erindrede de franske myndigheder om — hvad Kommissionen i øvrigt også havde påpeget i beslutningen fra 2003 (betragtning 87) — at der ikke var overkapacitet på de berørte markeder (Frankrig-Korsika og Maghreb), og at en indskrænkning og/eller omlægning af ruterne til Korsika i strid med, hvad der var fastsat i public service-kontrakten, kunne bringe virksomhedens levedygtighed i fare.
- (218) Over for CFF's argument om, at gennemførelsen af de ovennævnte foranstaltninger til fordel for SNCM indebar en alvorlig risiko for, at SNCM's vigtigste konkurrent, dvs. CFF, måtte trække sig ud af markedet for sejlads mellem det franske fastland og Korsika, gjorde de franske myndigheder gældende, at i betragtning af dette markeds aktuelle konfiguration, hvor CFF fremover ville være den vigtigste aktør, afhang opretholdelsen af en konkurrencebaseret struktur af, om omstrukturingsplanen for SNCM blev godkendt, og af SNCM's fortsatte tilstedeværelse på det pågældende marked.

10. VURDERING AF FORANSTALTNINGERNE

- (219) I EF-traktatens artikel 87, stk. 1, står der: »Bortset fra de i denne traktat hjemlede undtagelser er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelige med

fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne«.

- (220) For at en national foranstaltning kan betegnes som statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning, skal følgende kumulative betingelser være opfyldt: 1) den pågældende foranstaltning medfører en selektiv økonomisk fordel, 2) denne fordel finansieres med statsmidler, 3) denne fordel fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, og 4) denne fordel påvirker samhandelen mellem medlemsstater (¹¹²).
- (221) Kommissionen konstaterer, at SNCM har modtaget statsmidler for et samlet beløb på 274,54 mio. EUR via CGMF, der ejes 100 % af den franske stat.
- (222) Eftersom SNCM opererer i sektoren for søtransport, der er åben for konkurrence på europæisk plan, vil den fordel, virksomheden har fået, kunne fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.
- (223) Det forhold, at markedet for cabotagesejlads på øerne i Middelhavet indtil den 1. januar 1999 var midlertidigt undtaget fra Rådets forordning (EØF) nr. 3577/92 af 7. december 1992 om anvendelse af princippet om fri udveksling af tjenesteydelser inden for søtransport i medlemsstaterne (cabotagesejlads) (¹¹³), betyder ikke, at det på forhånd kan udelukkes, at støtte, der er ydet til besejlingen af cabotageforbindelser med øerne i Middelhavet i forbindelse med public service-forpligtelser, har kunnet påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne og fordreje konkurrencen.
- (224) Under alle omstændigheder gælder det, at selv om den støtte, der er ydet til besejling af cabotageruter, ikke har kunnet påvirke samhandelen og medføre konkurrencefordrejninger i perioden frem til den 1. januar 1999, har situationen ændret sig, eftersom alle EF-operatører siden da har kunnet udføre cabotagesejlads i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 3577/92. Det skal desuden understreges, at SNCM ikke udelukkende driver cabotagesejlads, men også opererer på det internationale søtransportmarked, der blev liberaliseret ved Rådets forordning (EØF) nr. 4055/86 af 22. december 1986 om anvendelse af princippet om fri udveksling af tjenesteydelser på søtransportområdet (¹¹⁴).
- (225) Kommissionen mener derfor, at de tre sidste kriterier i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, der er nævnt under betragtning 220 ovenfor, er opfyldt i den foreliggende sag. I det følgende undersøges det for hver foranstaltnings vedkommende, hvorvidt der foreligger en selektiv økonomisk fordel, og om de foranstaltninger, der i givet fald kan betegnes som statsstøtte, er forenelige med fællesmarkedet.

10.1. Kapitaltilførslen på 53,48 mio. EUR som kompensation for public service-forpligtelser

- (226) Selv om Kommissionen i beslutningen fra 2003 anerkendte, at en del af de 76 mio. EUR, nemlig 53,48 mio. EUR, havde karakter af kompensation for public service-forpligtelser i forbindelse med besejlingen af Korsika fra 1991 til 2001, havde Kommissionen vurderet hele kapitaltilførslen, dvs. 76 mio. EUR som omstrukturingsstøtte, eftersom den af de franske myndigheder var blevet anmeldt som sådan. Retten i Første Instans havde i dommen af 15. juni 2005, der annullerede Kommissionens beslutning fra 2003, opfordret Kommissionen til at undersøge beløbet på 53,48 mio. EUR på grundlag af Domstolens dom af 24. juli 2003 i Altmark-sagen.
- (227) De franske myndigheder havde desuden anmodet Kommissionen om i lyset af Altmark-dommen at overveje, om ikke en del af omstrukturingsstøtten i 2002 på grund af dens karakter af »kompensation for public service-forpligtelser« kunne betegnes som ikke-statsstøtte.
- (228) Da de franske myndigheder havde gjort gældende, at Altmark-dommen og i givet fald den i EF-traktatens artikel 86, stk. 2, fastsatte undtagelse var relevante for den foreliggende sag, var Kommissionen forpligtet til at tage stilling til spørgsmålet, eftersom begrundelserne for dens holdning var af største betydning for Frankrigs argumentation ⁽¹¹⁵⁾.

10.1.1. Indledende bemærkninger

Vedrørende Altmark-dommens relevans for den foreliggende sag

- (229) Kommissionen skal indledningsvis erindre om, at selv om Altmark-dommen blev afsagt efter den ovennævnte foranstaltnings gennemførelse, finder de kriterier, Retten opstillede i denne dom, anvendelse på den foreliggende sag.
- (230) Retten har da også for nylig påpeget ⁽¹¹⁶⁾, at kriterierne i Altmark-dommen ikke er tidsmæssigt begrænsede,

hvorfor dommens præmisser, der er resultatet af en fortolkning af EF-traktatens artikel 87, stk. 1, finder anvendelse i fuldt omfang på de faktuelle og retlige forhold i den foreliggende sag.

Vedrørende fastsættelsen af det beløb, der udgjorde kompensation for public service-forpligtelser

- (231) Det skal allerførst understreges, at SNCM havde store underskud i 1991-2001 på alle de ruter til Korsika, der var forbundet med public service-forpligtelser, på trods af tilskud fra staten, der var godkendt i Kommissionens beslutning fra 2001 ⁽¹¹⁷⁾. Kommissionen konstaterer således i betragtning 105 i nævnte beslutning, at det kumulerede underskud før skat på Korsika-ruterne inklusive tilskuddene fra staten i perioden 1991-2001 ⁽¹¹⁸⁾ i henhold til den ekspertrapport, Kommissionen havde bestilt, lød på 217 mio. FFR svarende til 33,08 mio. EUR.
- (232) For 2000 og 2001 ⁽¹¹⁹⁾ anvendte Kommissionen samme model som førnævnte ekspertrapport og beregnede på grundlag af de analytiske regnskaber, den havde fået forelagt, resultatet før skat og ekskl. hensættelser til omstruktureringer, som jo allerede var medregnet i de anmeldte udgifter til omstrukturering. Kommissionen kunne i øvrigt på grundlag af virksomhedens årsregnskab konstatere, at der ikke var afhændet skibsmateriel i løbet af disse to år.
- (233) Kommissionen mener ikke, underskuddet i 2002 på ruterne Marseille-Korsika bør medtages i grundlaget, fordi driftstaksterne for disse ruter og størrelsen af den finansielle kompensation efter den 1. januar 2002 er blevet fastsat aftalemæssigt af de offentlige myndigheder og SNCM i modsætning til, hvad der var tilfældet i public service-kontrakterne fra 1991 og 1996.
- (234) Kommissionen kan således i henhold til beregningsmetoden og begrundelsen i beslutningen fra 2001 drage de konklusioner, der er vist i oversigtsform i nedenstående tabel:

Tabel 3

Analytisk resultatopgørelse for perioden 1991-2001

Korsikanettet	2001		2000		1991-1999 ⁽¹⁾		1991-2001 i alt	
	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR
Resultat før skat	- 302,575	- 46,127	- 40,256	- 6,137	- 216,98	- 33,078	- 559,811	- 85,343
Hensættelser/afskrivning Liamone ⁽²⁾	96,895	14,771	0,000	0,000	0,000	0,000	96,895	14,771
Hensættelser/socialplan	112,110	17,091	0,000	0,000	0,000	0,000	112,110	17,091

Korsikanettet	2001		2000		1991-1999 ⁽¹⁾		1991-2001 i alt	
	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR	Mio. FFR	Mio. EUR
Korrigeret for salgsprovenu fra skibe	0,000	0,000	0,000	0,000	182,100	27,761	182,100	27,761
Resultat før skat og ekskl. salgsprovenu og omstrukturering	- 93,571	- 14,265	- 40,256	- 6,137	- 216,980	- 33,078	- 350,807	- 53,480

⁽¹⁾ Data i henhold til beslutning 2002/149/EF.

⁽²⁾ Der blev i 2001 foretaget en hensættelse på 14,8 mio. EUR med henblik på højhastighedsfartøjet Liamone. Formålet var at bringe de årlige omkostninger ved fartøjet ned på niveau med omkostningerne ved et fartøj, der var tilpasset de nye begrænsninger for den pågældende rute og finansieret på samme vilkår. Hensættelsen blev foretaget i henhold til de regnskabsregler, hvorefter en virksomhed skal korrigere sin balance under hensyn til en ekstraordinær afskrivning, så snart den konstaterer, at den reelle værdi eller markedsværdien af et af dens aktiver er mindre end den bogførte værdi.

(235) SNCM's samlede kumulerede underskud på ruterne Marseille-Korsika ekskl. de statstilskud, der var godkendt i beslutningen fra 2001, og korrigeret for provenuet fra de skibe, der blev solgt i denne periode, og for omstrukturingsomkostninger, udgør 53,48 mio. EUR for hele perioden 1991-2001.

med det fornødne udstyr at levere tjenesteydelserne, under hensyntagen til indtægterne og en rimelig fortjeneste fra varetagelsen af disse forpligtelser i overensstemmelse med de krav, der er fastsat i Domstolens retspraksis.

(236) Ud fra ovenstående mener Kommissionen, at af den kapitaltilførsel på 75 mio. EUR, der blev anmeldt i 2002 ⁽¹²⁰⁾, kan 53,48 mio. EUR betragtes som kompensation for public service-forpligtelser.

(241) I den foreliggende sag anerkender de franske myndigheder selv i deres korrespondance af 16. november 2006, at det er praktisk taget umuligt at finde en virksomhed, der kan anvendes som sammenligningsgrundlag for varetagelsen af public service-forpligtelserne i perioden 1991-2001, eftersom SNCM var den eneste virksomhed, der var i stand til at opfylde dem. Under disse omstændigheder har de franske myndigheder bestræbt sig på at levere oplysninger og data, der giver mulighed for en så nøjagtig sammenligning som muligt med tilsvarende virksomheder, bl.a. CMN, men understreger samtidig, at de pågældende virksomheder ikke havde de samme driftsvilkår, som SNCM var underlagt i henhold til public service-kontrakterne mellem 1991 og 2001.

10.1.2. Tilstedeværelsen af en økonomisk fordel vurderet på grundlag af Altmark-dommen

(237) Domstolen fastslog, at såfremt et tilskud fra staten kan betragtes som kompensation for tjenesteydelser leveret af modtagervirksomheden for at opfylde public service-forpligtelser, således at virksomheden reelt ikke får en finansiel fordel, og det pågældende tilskud ikke stiller virksomheden konkurrencemæssigt gunstigere end de virksomheder, den konkurrerer med, vil tilskuddet ikke være omfattet af EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(238) Der er dog en række kumulerede betingelser, der skal være opfyldt, for at en sådan kompensation ikke skal betragtes som statsstøtte (jf. fodnote 68).

(239) Specielt i relation til den fjerde betingelse i Altmark-dommen kan det konstateres, at SNCM ikke blev udvalgt efter en åben udbudsprocedure, der gav mulighed for at vælge den tilbudsgiver, der var i stand til at levere de pågældende tjenesteydelser billigst.

(240) Eftersom der ikke var tale om et åbent udbud, påhviler det efter Kommissionens opfattelse staten at bevise, at størrelsen af kompensationen til SNCM ikke oversteg, hvad det ville koste en veldrevet gennemsnitsvirksomhed

(242) Ud fra de franske myndigheders argumentation mener Kommissionen ikke, de har påvist, hvordan de virksomheder, de selv har peget på, kunne sammenlignes med SNCM, således som det kræves i henhold til EF-retspraksis. Kommissionen gør opmærksom på, at det ud fra de data, de franske myndigheder har fremsendt, ikke er muligt at vurdere graden af sammenlignelighed, eller hvordan og hvor meget de påståede forskelle i driftsvilkår påvirker den sammenligning, der skal foretages, for at den nævnte fjerde betingelse kan betragtes som opfyldt.

(243) Under disse omstændigheder vurderer Kommissionen, at de franske myndigheder ikke ud fra de oplysninger, de har fremsendt i forbindelse med den foreliggende procedure, har påvist, at den fjerde betingelse i Altmark-dommen er opfyldt.

(244) I betragtning af ovenstående mener Kommissionen, at den omtalte foranstaltning har givet SNCM en økonomisk fordel. Da foranstaltningen kun vedrørte SNCM, er der tale om en selektiv økonomisk fordel. Den kompensation på i alt 53,48 mio. EUR, SNCM modtog i medfør af public service-kontrakterne fra 1991 og 1996, udgør derfor statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.

10.1.3. *Foranstaltningens forenelighed med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 86, stk. 2*

(245) Eftersom de franske myndigheder har henvist til undtagelsen i EF-traktatens artikel 86, stk. 2, vil Kommissionen benytte samme fremgangsmåde og samme begrundelse som i beslutningen fra 2001 ved vurderingen af den pågældende foranstaltning.

(246) Ifølge den normale fortolkning af denne artikel kan statsstøtte undtages fra forbuddet i EF-traktatens artikel 87, hvis den pågældende støtte kun har til formål at kompensere for ekstra omkostninger, der kan tilskrives varetagelsen af den særlige opgave, der er pålagt en virksomhed, som skal forvalte en tjeneste af almen økonomisk interesse, og støtten er nødvendig, for at den pågældende virksomhed kan opfylde public service-forpligtelsen på økonomisk afbalancerede vilkår.

(247) I henhold til den retspraksis, der var gældende i perioden 1991-2001 ⁽¹²¹⁾, skal Kommissionen, ligesom den gjorde det i beslutningen fra 2001:

— verificere, at de tjenester, hvis forvaltning SNCM fik overdraget, kan betegnes som tjenester af almen økonomisk interesse, og

— undersøge, om størrelsen af den støtte, der blev ydet SNCM i forbindelse med de public service-forpligtelser, der var forbundet med besejlingen af Korsika, svarede til de ekstra omkostninger, SNCM blev påført for at kunne opfylde de grundlæggende krav i public service-kontrakten.

Public service-forpligtelsernes berettigelse

(248) I den foreliggende sag, hvor det drejer sig om kompensation, der, således som det også fremgår af Kommissionens beslutning fra 2001, er ydet i perioden 1991-2001, er de public service-forpligtelser, SNCM og CMN blev pålagt, baseret på to femårige kontrakter mellem de to selskaber på den ene side og *Office de transport de la Corse* (OTC) på den anden side. Disse kontrakter, hvis retsgrundlag er rammekontrakten for 1976-2001, fastsætter

de nærmere vilkår for opfyldelsen af public service-forpligtelserne i henholdsvis 1991-1996 og 1996-2001. De indeholder også bestemmelser om betaling af et fast beløb, taget fra den særlige bevilling til sikring af den territoriale enhed, som modydelse for de pålagte forpligtelser.

(249) Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt disse forpligtelser opfylder et reelt public service-behov, konstaterede Kommissionen i førnævnte beslutning fra 2001, at rammekontrakten og de femårige kontrakter er i overensstemmelse med princippet om den territoriale enhed, der tager sigte på at begrænse ulemperne for øsamfundene og sikre trafikbetjeningen af Korsika på vilkår, der ligger så tæt som muligt op ad vilkårene for trafikforbindelserne på fastlandet. Kommissionen bemærker også, at dette formål, der er baseret på en legitim almen interesse, hidtil ikke har kunnet opfyldes via markedskræfternes frie spil ⁽¹²²⁾.

(250) Kommissionen mener derfor, at den trafikbetjening, der er omhandlet i rammekontrakten og de femårige kontrakter, imødekommer et reelt public service-behov.

Kompensationens karakter af variabel ydelse

(251) Som Kommissionen konstaterede i beslutningen fra 2001, modtog SNCM i perioden 1991-2001 i henhold til ovennævnte fuldt lovlige bestemmelser et årligt fast tilskud, hvis størrelse var fastsat for fem år, og som blev revideret hvert år på grundlag af udviklingen i bruttonationalproduktet og de oplysninger og det analytiske regnskab, SNCM forelagde i henhold til kontrakten.

(252) I betragtning 30 i beslutningen fra 2001 bemærker Kommissionen, at »i henhold til artikel 4 i aftalen fra 1976 ⁽¹²³⁾ udbetales det årlige beløb i 12 lige store månedlige acontobeløb. For at den endelige opgørelse af støttebeløbet kan foretages, skal SNCM senest den 1. juli hvert år fremlægge sine resultater for det foregående regnskabsår underskrevet af statsrevisoren. De eventuelle tilbagebetalinger, som SNCM skal foretage, fratrækkes acontobeløbene i det indeværende regnskabsår. Bestemmelserne om regulering af acontobeløbene åbner også mulighed for, at staten eventuelt kan udbetale supplerende beløb. De aftaler, der efterfølgende er indgået, indeholder ligeledes bestemmelser om sanktioner, hvis det antal grundlæggende forbindelser, SNCM ikke gennemfører, overstiger 2 % af det antal forbindelser, der er fastsat i aftalen. Den koncessionsgivende myndighed kan ligeledes meddele SNCM, at der vil blive foretaget tilbageholdelser i acontobeløbet til områdeprincippet i tilfælde af væsentlige hændelser, der medfører en indstilling af den offentlige tjeneste.«

(253) I betragtning 82 i samme beslutning henviser Kommissionen til, at det i anden del af dette punkt IV bestemmes, at »såfremt de økonomiske vilkår og især de driftsomkostninger eller de trafikniveauer, der har dannet grundlag for beregningen af støtten, forringes væsentligt, mødes SNCM og OTC for sammen at undersøge, hvilke foranstaltninger der skal gennemføres med hensyn til besejling, takster eller forøgelse af bevillingsbeløbet for at genoprette selskabets finansielle ligevægt.«

(254) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, i lighed med sin konklusion i beslutningen fra 2001 med henvisning til den mekanisme, der gør det muligt at genoprette den finansielle ligevægt, hvis der er uoverensstemmelse mellem de faktiske driftsudgifter og de udgifter, der blev lagt til grund for beregningen af tilskuddet, at den kompensation på 53,48 mio. EUR, staten udbetalte, ikke er et fast beløb.

Spørgsmålet om, hvorvidt kompensationsbeløbene svarede til omkostningerne ved public service-forpligtelserne

(255) Som Kommissionen konstaterede i beslutningen fra 2001⁽¹²⁴⁾, var SNCM ikke i stand til med den finansielle kompensation, rederiet modtog på det tidspunkt i henhold til de femårige kontrakter fra 1991 og 1996, fuldstændigt at dække underskuddene fra public service-forpligtelserne. Kommissionen anslog, at denne underkompensation beløb sig til 53,48 mio. EUR.

(256) Kommissionen konkluderer, at det beløb på 53,48 mio. EUR, som staten betalte, svarer til den konstaterede underkompensation for perioden 1991-2001 og altså er i overensstemmelse med nettoomkostningerne ved opfyldelsen af de public service-forpligtelser, SNCM var pålagt.

10.1.4. Konklusion

(257) På grundlag af ovenstående finder Kommissionen, at den pågældende foranstaltning udgør statsstøtte, som er forenelig med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 86, stk. 2. Eftersom støtten blev iværksat den 14. november 2003, må Kommissionen konstatere, at der er tale om ulovlig statsstøtte.

(258) I denne forbindelse udgør det støttebeløb, der skal betragtes som omstrukturingsstøtte i henhold til anmeldelsen i 2002, 22,52 mio. EUR⁽¹²⁵⁾. Dette beløb skal lægges til de støtteforanstaltninger, der blev anmeldt i 2006, i det omfang, disse foranstaltninger omfattede omstrukturingsstøtte (jf. afsnit 10.5 i den foreliggende beslutning).

10.2. Afståelse af SNCM til en negativ salgspris på 158 mio. EUR

(259) I den foreliggende sag skal Kommissionen undersøge, hvorvidt kapitaltilførslen på 158 mio. EUR fra staten forud for afståelsen af SNCM til de private købere, dvs.

den tilsvarende negative salgspris for virksomheden, indeholder elementer af statsstøtte.

(260) En åben og ikke-diskriminatorisk offentlig udvælgelsesprocedure, efter hvilken staten afhænder virksomheden efter en forudgående rekapitalisering (med et beløb, der overstiger salgsprisen) er ikke i sig selv tilstrækkelig til at udelukke, at der er tale om statsstøtte, der kan indebære en fordel for såvel den privatiserede virksomhed som for køberen⁽¹²⁶⁾.

10.2.1. Retlig referenceramme

(261) For at efterprøve, om en virksomhed har haft en økonomisk fordel ved en kapitaltilførsel fra staten, anvender Kommissionen i princippet kriteriet om den »private investor, der opererer på markedsøkonomiske vilkår« (herefter benævnt »kriteriet om den private investor«). Kriteriet om den private investor er afledt af det princip om ligebehandling af den offentlige og den private sektor, der udspringer af EF-traktatens artikel 295. Ifølge dette princip kan kapital, der af staten stilles direkte eller indirekte til rådighed for en virksomhed på vilkår, der svarer til normale markeds-vilkår, ikke betegnes som statsstøtte⁽¹²⁷⁾.

(262) Med henblik herpå kan Kommissionen bl.a. vurdere, om den, der har stillet midlerne til rådighed, har handlet som en privat investor ville gøre i forbindelse med gennemførelsen af en global eller sektorbestemt strukturpolitik, styret af mere langsigtede rentabilitetsudsigter. Det er i EF's retspraksis i adskillige tilfælde fastslået, at dette er en korrekt fremgangsmåde⁽¹²⁸⁾.

(263) Ifølge fast retspraksis vil en kapitaltilførsel, der er foretaget af en offentlig investor uden hensyntagen til udsigterne til fortjeneste overhovedet, heller ikke på lang sigt, udgøre statsstøtte⁽¹²⁹⁾.

(264) EF-retspraksis har også slået fast, at en privat investor, som følger en global eller sektorbestemt strukturpolitik, og som lader sig lede af mere langsigtede rentabilitetsudsigter, efter flere år med fortsat underskud ikke med rimelighed vil kunne tillade sig at foretage en kapitaltilførsel, som rent økonomisk ikke blot vil være dyrere end en likvidation af aktiverne, men som samtidig er knyttet til salget af virksomheden, hvilket udelukker alle muligheder for et afkast, selv på lidt længere sigt⁽¹³⁰⁾.

(265) Domstolen fastslog mere specifikt i Gröditzer-dommen, at for at vurdere, om privatiseringen af en virksomhed til en negativ afståelsespris indebærer elementer af statsstøtte, skal der »foretages en vurdering af, om en privat investor af en størrelse, der kan sammenlignes med organer, som forestår forvaltningen af den offentlige sektor, under tilsvarende omstændigheder kunne tænkes at ville have indskudt en kapital af denne størrelse i forbindelse med salget af virksomheden eller ville have valgt en likvidation af virksomheden«⁽¹³¹⁾.

10.2.2. *Anvendelsen på den foreliggende sag*

- (266) For at fastslå den foreliggende foranstaltnings karakter af støtte skal Kommissionen altså vurdere, »om den løsning, staten har valgt, absolut og i forhold til alle andre mulige løsninger, herunder også ikke-indgriben, er den billigste, hvilket i givet fald kunne føre til den konklusion, at staten har handlet som en privat investor«⁽¹³²⁾.

10.2.2.1. *Overholdelse af princippet om den private markedsøkonomiske aktionær*

- (267) Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at de store virksomhedskoncerner, når de lukker anlæg og arbejdspladser eller likviderer datterselskaber, ikke i dag kan tillade sig at se bort fra de sociale konsekvenser af sådanne lukninger eller likvidationer.
- (268) De gennemfører således som regel socialplaner, der kan omfatte foranstaltninger til omskoling af medarbejderne, støtte til jobsøgning, fratrædelsesgodtgørelser og endog tiltag inden for den lokale samfundsøkonomiske struktur, som går ud over, hvad de er forpligtet til i henhold til lovgivning og overenskomster.
- (269) I den foreliggende sag kan Kommissionen konstatere, at SNCM kontrolleres af staten gennem koncernen CGMF (*Compagnie Maritime Générale et Financière*).
- (270) Det er Kommissionens opfattelse, at der, hvis SNCM var trådt i likvidation⁽¹³³⁾, ville være blevet gennemført sådanne foranstaltninger ud over de lovfæstede forpligtelser for ikke at skade moderselskabets eller hovedaktionærens omdømme⁽¹³⁴⁾.
- (271) Kommissionen erindrer om, at truslen om likvidation af virksomheden i 2004 resulterede i meget omfattende social uro. Den voldsomme arbejdskonflikt i september 2004 blokerede f.eks. SNCM's flåde i 16 dage. Kommissionen tilføjer, at de franske myndigheder med henvisning til talmateriale har påvist, at denne sociale uro i 2004 førte til en kraftig nedgang i SNCM's passagertal og dermed i rederiets omsætning. Kommissionen understreger desuden, at virksomhedens hovedaktionær på grund af det dårlige sociale klima i sommeren 2004 indførte en socialplan i foråret 2005, som blev suspenderet i april 2005 i samråd med fagforeningerne. Kommissionen mener på grundlag af ovenstående, at det står klart, at hvis SNCM's skulle træde i likvidation, og CGMF-koncernen ikke ville betale supplerende fratrædelsesgodtgørelser, ville det helt sikkert have skadet moderselskabets og hovedaktionærens omdømme.
- (272) Det er derfor Kommissionens opfattelse, at de omkostninger, der er forbundet med disse foranstaltninger, bør medtages i beregningen af omkostningerne ved en likvi-

dation. De pågældende omkostninger skulle i givet fald være fratrukket SNCM's likvidationsværdi, hvis den havde været positiv, og/eller dækkes direkte af CGMF/staten som hovedaktionær. Kommissionen mener, at enhver anden løsning ville have ignoreret de sociale realiteter, som gør sig gældende i dag i store virksomhedskoncerner⁽¹³⁵⁾.

- (273) For at sætte tal på hovedaktionærens omkostninger ved en likvidation går Kommissionen ud fra en minimumsberegning baseret udelukkende på de supplerende fratrædelsesgodtgørelser.
- (274) De franske myndigheder gør gældende, at der på grundlag af socialplanen fra 2005, der i sig selv er baseret på socialplanen fra 2002, bør regnes med beløb på mellem [...] og [...] EUR pr. ansat svarende til i alt mellem [...] mio. EUR og [...] mio. EUR. De franske myndigheder præciserer, at den nedre grænse for ovenstående overslag er beregnet ud fra, at omkostningerne ved den tilgrundliggende socialplan skal forhøjes, fordi en meget stor del af de ansatte nærmer sig pensionsalderen og dermed fratræder på særligt gunstige vilkår. Der er desuden taget højde for, at situationen vedrørende likvidationen af virksomheden og afskedigelse af hele arbejdsstyrken ikke kan sammenlignes med personalenedskæringer, der ville gøre det muligt at videreføre aktiviteterne i et vist omfang, således som det var hensigten med den tilgrundliggende socialplan.
- (275) Kommissionens ekspert har foretaget en sammenlignende analyse af de tal, de franske myndigheder har fremlagt, og de socialplaner, der har været gennemført i Frankrig i de senere år. Hewlett Packards socialplan kostede i 2003 214 000 EUR pr. ansat og i 2005 mellem 50 000 og 400 000 EUR. Den socialplan, der blev gennemført i 2004 af Péchiney efter fusionen med Alcan, kostede 128 000 EUR pr. ansat. Giat Industries' socialplan i 2004 kostede i alt 162 000 EUR mod 71 000 EUR for Gemplus i 2002 og 69 000 EUR for Danone (biskuitvirksomheden) i 2001. I 2002 bebudede Yves Saint Laurent Haute Couture en socialplan til 115 000 EUR pr. ansat. Den Power 8-plan, Airbus France bebudede i februar 2007, opererede med 68 000 EUR pr. ansat⁽¹³⁶⁾. I 2008 beløb Michelin's socialplan sig til 157 400 EUR pr. ansat.
- (276) For havnearbejdernes vedkommende gør Kommissionen opmærksom på, at den franske revisionsret i sin beretning fra juli 2006 om de franske havne og udviklingen i søtransporten og behovet for indgreb opgjorde de samlede omkostninger pr. person ved socialplanen fra 2004 til 145 000 EUR pr. afskediget for de selvejende havne og 209 000 EUR pr. afskediget for Marseilles' havn.

- (277) Kommissionen erindrer om, at dens beslutning af 17. juli 2002 om Société Française de Production indeholder et eksempel på, hvad det koster at udvise generøsitet i forbindelse med privatisering af en kriseramt virksomhed. Det kostede således staten 43,1 mio. EUR (eller 151 000 EUR for hver af de 285 ansatte, der ifølge planen skulle afskediges), hvortil skal lægges 5,3 mio. EUR for opfyldelsen af de lovfæstede og overenskomstmæssige forpligtelser (eller i alt 169 000 EUR pr. ansat).
- (278) På grundlag af denne sammenlignende analyse mener Kommissionen, at overslaget på [...] EUR i supplerende fratrædelsesgodtgørelse pr. ansat svarer meget godt til omkostningerne pr. afskediget medarbejder i de socialplaner, der har været gennemført af private virksomhedsejere i samme periode.
- (279) Endelig mener Kommissionen, at det er mest sandsynligt, at samtlige ansatte i SNCM ville blive afskediget ved en likvidation, bl.a. fordi public service-kontrakten for 2007-2013 endnu ikke var bragt i udbud, og der således ikke var truffet endelig afgørelse om den. I betragtning af SNCM's problematiske finansielle situation, er det også usandsynligt, at der ville blive udarbejdet en plan for videreførelse af aktiviteterne, således at der kunne indgås akkord, og man undgik afskedigelser.
- (280) På grundlag af ovenstående vil Kommissionen tage udgangspunkt i det samlede beløb på [...] mio. EUR, som CGMF (staten) i givet fald skulle udbetale i form af supplerende fratrædelsesgodtgørelser.
- (281) Kommissionen skal på dette stadium i undersøgelsen fastslå værdien af SNCM's likvidation eksklusive supplerende fratrædelsesgodtgørelser. Det er i realiteten differencen mellem denne likvidationsværdi — såfremt den er positiv — og de supplerende fratrædelsesgodtgørelser, der skal sammenholdes med den negative pris, for at det kan fastslås, om staten har handlet på samme måde, som en privat markedsøkonomisk investor ville have gjort. Til dette formål baserer Kommissionen sig på beregningen af de opskrevne nettoaktiver. Ifølge denne beregningsmetode er virksomheden insolvent, når den økonomiske værdi af de reale aktiver (der normalt er større end den regnskabsmæssige nettoværdi) ikke dækker den økonomiske værdi af de reale passiver.
- (282) For at kunne konstatere, om der er tale om insolvens i den foreliggende sag, har Kommissionen med bistand fra sin ekspert⁽¹³⁷⁾ verificeret, som forklaret i det følgende,

at værdien af SNCM's aktiver pr. 30. september 2005 ikke var tilstrækkelig til at fyldestgøre både de privilegerede og de efterstillede kreditorer (inkl. de ansattes fastslåede fordringer).

Vedrørende valget af evalueringsmetode

- (283) Kommissionen skønner, at værdiansættelse af nettoaktiverne er en metode, der normalt anvendes til at værdiansætte selskaber i sektoren for søtransport. Den mener desuden, at metoden er særligt velegnet i relation til SNCM's situation, eftersom hovedaktionæren som eneste alternativ til at afhænde virksomheden kan bringe det i betalingsstandsning og lade det træde i likvidation.
- (284) Hvad angår andre værdiansættelsesmetoder, bl.a. metoden baseret på tilbagediskonteret driftsmæssig likviditet, er det Kommissionens opfattelse, at den ikke er relevant i den foreliggende sag, eftersom den forudsætter, at virksomheden fortsætter sine aktiviteter, hvilket ikke var tilfældet for SNCM.

Vedrørende referencedatoen

- (285) Kommissionen har valgt datoen den 30. september 2005 som referencedato for evalueringen af SNCM, eftersom det var på denne dato, det endelige valg blev truffet mellem at acceptere overtagelsestilbuddet eller lade rederiet træde i likvidation, efter at man den 27. september 2005 havde valgt BCP som køber.

Vedrørende værdiansættelsen af SNCM's aktiver

- (286) Kommissionen bemærker bl.a., at SNCM's ejer sammen med revisionsfirmaet Ernst & Young beregnede omkostningerne ved at lade virksomheden træde i likvidation (jf. førnævnte rapport fra CGMF) pr. 30. september 2005, og denne beregning blev kontrolleret og efterprøvet af Oddo Corporate Finance og advokatfirmaet Paul Hastings. Kommissionen skal erindre om, at SNCM's aktiver blev vurderet til [...] mio. EUR i Oddo-rapporten.
- (287) Bruttomarkedsværdien af den flåde, SNCM selv ejede⁽¹³⁸⁾, blev af det specialiserede skibsmæglerfirma BRS vurderet til [...] mio. EUR pr. 30. september 2005, medens SNCM's flåde i Oddo-rapporten blev vurderet til [...] mio. EUR efter dekort⁽¹³⁹⁾, mæglergebyr⁽¹⁴⁰⁾ og juridiske risici⁽¹⁴¹⁾.

Tabel 4

Scenarier for værdiansættelsen af SNCM's aktiver pr. 30. september 2005

(i mio. EUR)

	Aktivernes værdi Oddo-rapporten	Aktivernes værdi Kommissionens ekspert
Immaterielle aktiver	—	—
Materielle aktiver		
— Ejet flåde	[...]	[...]
— Bygninger ⁽¹⁾	[...]	[...]
Finansielle aktiver ⁽²⁾	[...]	[...]
<i>Faste aktiver</i>	[...]	[...]
Lager	—	—
Forudbetalinger	—	—
Tilgodehavender hos kunder	[...]	[...]
Andre fordringer ⁽³⁾	[...]	[...]
Nettolikviditet	[...]	—
Periodeafgrænsningsposter	—	—
<i>Andre aktiver</i>	[...]	[...]
aktiver i alt	[...]	[...]

⁽¹⁾ Med hensyn til bygningerne (heriblandt SNCM's hovedsæde) præciserede de franske myndigheder, at den valgte realisationsværdi er baseret på en vurdering foretaget af en valuar i november 2003 og omregnet til nutidsværdi med + [...] % for at tage højde for de stigende priser.

⁽²⁾ De finansielle aktiver vedrører primært SNCM's aktier i Sud-Cargos, Aliso, CGTH, CMN og Ferrytour.

⁽³⁾ Denne post vedrører primært fordringer hos staten, bl.a. kompensationen for public service-forpligtelserne for september 2005 og refusion fra Assedic af sociale arbejdsgiverbidrag for regnskabsåret 2004.

Kilder: Oddo-rapporten og rapporten fra Kommissionens ekspert.

(288) Ud fra ovenstående tabel kan Kommissionen konstatere, at flåden udgør hovedelementet i værdiansættelsen af virksomhedens aktiver. I den forbindelse vurderede Kommissionens ekspert efter at have foretaget en sammenlignende analyse, da det blev muligt, at dekorten på bruttohandelsværdien af skibene og beløbet til dækning af juridiske risici stemte overens. På dette grundlag konkluderede han, at der ikke var anledning til at afvise den franske stats værdiansættelse af flåden.

(289) Med hensyn til dekorten skønner Kommissionen, at niveauet er på linje med den dekort, der har været givet ved salg af skibe i forbindelse med likvidationer. Ifølge Kommissionens ekspert afhængede det nationale belgiske rederi, Régie des Transports Maritimes, der driver ruten Ostende-Ramsgate, f.eks. to bilfærger i 1997 med en anslået dekort på henholdsvis 35 og 45 %. For nylig afhængede rederiet Festival Cruises tre krydstogtfartøjer med en dekort på gennemsnitligt 20 %. Den dekort, der er ydet i lignende tilfælde, svarer

således meget godt til den dekort, de franske myndigheder regnede med i den foreliggende sag.

(290) Med hensyn til beløbet til dækning af juridiske risici har der ikke været gennemført en tilsvarende transaktion på markedet, hvorfor Kommissionen skønner, at begrundelserne for at afsætte et beløb til dækning af juridiske risici er rimelige i betragtning af det begrænsede marked for disse specielle skibe, der er bygget til en ganske bestemt anvendelse.

(291) Kommissionen gør i øvrigt opmærksom på, at dens uafhængige ekspert reviderede værdien af de finansielle aktiver i opadgående retning, især værdien af SNCM's aktier i CMN (fra [...] mio. EUR til [...] mio. EUR). Kommissionen mener, at i betragtning af *Stef-TFE's* bud på [...] mio. EUR for tilbagekøb af denne aktiepost, der blev fremsendt til Kommissionen i forbindelse med den foreliggende undersøgelse, er værdiansættelsen af SNCM's aktiepost i CMN til [...] mio. EUR rimelig i relation til en likvidation af rederiet.

(292) Med hensyn til værdiansættelsen af de øvrige aktivposter havde Kommissionens ekspert ingen indvendinger. Han var dog ikke enig i posten »nettolikviditet«, eftersom den var negativ. Kommissionen mener, at denne post i realiteten bør figurere blandt SNCM's passiver.

(293) Under hensyn til de foretagne justeringer sætter Kommissionen værdien af SNCM's aktiver til [...] mio. EUR pr. 30. september 2005.

Vedrørende værdiansættelsen af SNCM's passiver

(294) Kommissionen konstaterer, at de franske myndigheder kvantificerer de privilegerede kreditors fordringer til [...] mio. EUR og de efterstående fordringer (ekskl. supplerende fratrædelsesgodtgørelser) til [...] mio. EUR.

(295) Specielt med hensyn til de sociale fordringer vurderer de franske myndigheder omkostningerne ved den normale socialplan til [...] mio. EUR. Omkostningerne er beregnet på et individuelt grundlag afhængigt af den enkeltes ansættelseskontrakt (tidsubestemt eller tidsbegrænset kontrakt), relevante vedtægter og kollektive overenskomster (besætningsmedlemmer, administrativt personale eller stabsfunktioner), anciennitet, indplacering og løn. Beløbet dækker godtgørelse for manglende opsigelsesvarsel ([...] mio. EUR), feriepenge for varselsperioden ([...] mio. EUR), overenskomstmæssig fratrædelsesgodt-

gørelse ([...] mio. EUR) samt »Delalande-bidrag« ([...] mio. EUR) ⁽¹⁴²⁾.

(296) Omkostningerne ved den ekstraordinære socialplan blev af de franske myndigheder vurderet til [...] mio. EUR. Denne socialplan omfatter samtlige ledsageforanstaltninger i forbindelse med SNCM's lovfæstede og vedtægtsbestemte forpligtelser ved afskedigelser ⁽¹⁴³⁾ samt de indirekte omkostninger ved den normale socialplan ⁽¹⁴⁴⁾.

(297) Omkostningerne ved ophævelse af de vigtigste driftsaftaler vedrører primært realisationen af den bankgaranti på [...] mio. EUR, der blev stillet for SNCM's tilfredsstillende opfyldelse af public service-forpligtelserne, hvortil skal lægges den bod, der er fastsat i public service-kontrakten, på [...] % af den finansielle referencekompensation på [...] mio. EUR for 2005, dvs. ca. [...] mio. EUR i tilfælde af misligholdelse af forpligtelserne.

(298) Med hensyn til nettoomkostningerne ved afståelse af leasede fartøjer ⁽¹⁴⁵⁾ understreger de franske myndigheder, at skibsmæglerfirmaet BRS ud fra bestemte forudsætninger ⁽¹⁴⁶⁾ har vurderet nettoprovenuet ved afståelse til [...] mio. EUR pr. 30. september 2005 efter dekort, mæglergebyr og finansielle omkostninger ved salget. Skattebesparelser og bankgæld udgør [...] mio. EUR, hvilket giver en restbankgæld vedrørende de leasede fartøjer på [...] mio. EUR.

Tabel 5

Scenarier for værdiansættelse af SNCM's passiver pr. 30. september 2005

(i mio. EUR)

	Passivernes værdi Oddo-rapporten	Passivernes værdi Kommissionens ekspert
Privilegerede forpligtelser, heraf:		
— sociale og fiskale forpligtelser	[...]	[...]
— finansielle forpligtelser med sikkerhed i aktiver ⁽¹⁾	[...]	[...]
Omkostninger ved den normale socialplan	[...]	[...]
Sygeforsikring for pensionerede medarbejdere ⁽²⁾	[...]	[...]
Omkostninger ved likvidationsprocessen	[...]	[...]
Mellemliggende driftsunderskud ⁽³⁾	[...]	[...]
Fyldestgørelse af privilegerede kreditorer	[...]	[...]
Efterstående gældsforpligtelser ⁽⁴⁾	[...]	[...]
Omkostninger ved den ekstraordinære socialplan	[...]	[...]
Omkostninger ved afbrydelse af de vigtigste driftsaftaler	[...]	[...]

(i mio. EUR)

	Passivernes værdi Oddo-rapporten	Passivernes værdi Kommissionens ekspert
Ekstraomkostninger ved afståelse af leasede fartøjer	[...]	[...]
Fyldestgørelse af efterstillede kreditorer	[...]	[...]

(¹) Skibene *Napoléon Bonaparte* og *Paglia Orba* er stillet som garanti for de skibskreditter, hvormed de er finansieret.

(²) Denne post hidrører fra den normale praksis, hvorefter SNCM forpligter sig til at finansiere en del af udgifterne til den supplerende sygeforsikring for sine pensionerede medarbejdere.

(³) Indtil likvidationen er afsluttet. De mellemliggende tab er baseret på den forudsætning, at der kun udbetales løn i én måned. De omfatter også udgifter til afgrigning af SNCM's egne skibe, som ikke er fratrasket værdien af aktiverne. Denne udgift svarer til udgifterne ved oplægning af skibene i havn, indtil de er solgt.

(⁴) De efterstillede gældsforpligtelser fordeler sig således: hensættelser til dækning af risici og uforudsete udgifter ([...] mio. EUR), gæld til datterselskaber/aktieposter ([...] mio. EUR), driftsleverandører ([...] mio. EUR), almindelig repræsentation ([...] mio. EUR), koncerngæld ([...] mio. EUR), passive periodeafgrænsningsposter ([...] mio. EUR).

Kilder: Oddo-rapporten og rapporten fra Kommissionens ekspert.

(299) Kommissionen bemærker, at de sociale gældsforpligtelser er det største element i SNCM's passiver. Hvad angår de privilegerede sociale gældsforpligtelser, dvs. udgifterne til den normale socialplan, har Kommissionens ekspert foretaget stikprøvekontrol af beregningerne af alle elementer i planen og har ikke konstateret hverken uregelmæssigheder eller fejl. Ud fra denne kontrol anser Kommissionen det beløb på [...] mio. EUR, som de franske myndigheder har opgivet for omkostningerne til den normale socialplan, for rimeligt.

(300) Med hensyn til de mellemliggende driftsunderskud skønner Kommissionen, at overslaget er forsigtigt, når man betænker lovgivningen, særlig artikel L.622-10 i handelsloven og artikel 119-2 i décret nr. 85-1388 af 27. december 1985, hvorefter SNCM efter krav fra anklagemyndigheden med henvisning til rederiets public service-forpligtelser ville kunne dømmes af den kompetente handelsret til at fortsætte driften i to måneder med mulighed for forlængelse.

(301) Hvad angår de efterstillede gældsforpligtelser har Kommissionens ekspert ingen særlige indvendinger. Han har dog korigeret beløbet på [...] mio. EUR med [...] mio. EUR efter overførslen af posten »nettolikviditet« fra aktivsiden til passivsiden. Kommissionen finder dette i overensstemmelse med de ændringer, der er foretaget i værdiansættelsen af SNCM's aktiver.

(302) Med hensyn til den ekstraordinære socialplan (ekskl. supplerende fratrædelsesgodtgørelser) anslår Kommissionens ekspert, at tallene for udgifter til retstvister bør nedsættes til [...] mio. EUR i stedet for [...] mio. EUR som påstået af de franske myndigheder. Kommissionen er ganske vist overbevist om, at fagforeningerne vil forlange de tidsbegrænsede kontrakter ændret til tidsbegrænsede kontrakter (¹⁴⁷), men den mener til gengæld, at

de dermed forbundne udgifter kun kan omfatte de medarbejdere med tidsbegrænsede kontrakter, hvor det vil være oplagt (dvs. [...] tidsbegrænsede kontrakter). Regner man med en bruttomånedsløn på [...] EUR med en godtgørelse på ni måneders løn for de [...] første tidsbegrænsede kontrakter og seks måneders løn for de resterende [...], bliver beløbet [...] mio. EUR.

(303) Med hensyn til nettounderskuddet ved afståelse af de leasede skibe mener Kommissionen, at de forudsætninger, der er lagt til grund for beregningen, er rimelige, bl.a. på grund af de formelle bestemmelser i de økonomiske interessegruppers kontrakter, der indebærer, at tredjeparter ikke umiddelbart kan træde i SNCM's sted, og at de skattemæssige fordele kun gælder skibe under fransk flag. Det er i øvrigt også rimeligt, at dækningen af juridiske risici ikke gælder leasede skibe, eftersom disse sælges af de økonomiske interessegruppers kreditorbanker. På denne baggrund finder Kommissionen det berettiget, at der medregnes finansielle omkostninger ved salget mellem den 30. september 2005 og datoen for det faktiske salg af det enkelte skib.

(304) På grundlag af ovenstående anslår Kommissionen, at SNCM's privilegerede gældsforpligtelser pr. 30. september 2005 udgør [...] mio. EUR, og SNCM's efterstillede gældsforpligtelser udgør [...] mio. EUR.

Vedrørende konstateringen af insolvens

(305) Med henvisning til ovenstående anslår Kommissionen, at værdien af SNCM's (aktiver pr. 30. september 2005 (dvs. [...] mio. EUR) ikke var tilstrækkelig til at fyldestgøre de privilegerede kreditorer (med fordringer på [...] mio. EUR) og de efterstillede kreditorer (med fordringer på [...] mio. EUR).

Konklusion

(306) Hvis der ikke er tale om personlig hæftelse (jf. nedenfor) og under hensyn til betragtning 273 i denne beslutning og til den konstaterede insolvens ville omkostningerne ved, at CGMF lod SNCM træde i likvidation, begrænse sig til udgifterne til de supplerende fratrædelsesgodtgørelser, dvs. [...] mio. EUR.

(307) Heraf følger, at når de franske myndigheder valgte at afhænde SNCM til en negativ pris på 158 mio. EUR sammenholdt med omkostningerne ved en likvidation på mindst [...] mio. EUR, er det i tråd med, hvad en privat markedsøkonomisk koncern ville have gjort.

10.2.2.2. Konsekvenserne af en likvidation af SNCM

(308) Kommissionen har ligeledes set nærmere på de franske myndigheders argumentation for, at staten som flertalsaktionær kunne blive dømt til at hæfte for underskuddet ved en eventuel likvidation af virksomheden (jf. nedenfor). Derfor skal der ifølge de franske myndigheder ved beregningen af statens omkostninger som aktionær ved en likvidation tages hensyn til den nationale retspraksis, hvilket Kommissionen erkendte i sin beslutning om ABX Logistics⁽¹⁴⁸⁾, og sådanne sager skal vurderes individuelt under hensyntagen til de specifikke forhold i sektoren⁽¹⁴⁹⁾ og omstændighederne i de enkelte tilfælde.

(309) I den foreliggende sag bemærker Kommissionen, at de franske myndigheder den 28. marts 2006 fremsendte dokumentation for, at staten som SNCM's hovedaktionær havde søgt at finde den billigste løsning for staten ved sideløbende allerede fra starten at undersøge to muligheder: likvidation af virksomheden eller afståelse til en negativ pris.

(310) På grundlag af de ovennævnte ekspertvurderinger, der var fremsendt til Kommissionen, mente de franske myndigheder, at de samlede faktiske omkostninger, som staten ville skulle bære som hovedaktionær gennem CGMF, ville udgøre mellem [...] og [...] mio. EUR pr. 30. september 2005. Der er heri bl.a. taget hensyn til risikoen for, at den franske stat ville komme til at hæfte for underskuddet, hvis en domstol fandt, at staten var den reelle

leder af SNCM, og risikoen for, at staten ville blive dømt til at betale supplerende fratrædelsesgodtgørelser til det afskedigede personale. De franske myndigheder mente, at disse risici skulle tages med i beregningen af de faktiske omkostninger ved en eventuel likvidation af SNCM.

(311) Spørgsmålet er så, hvordan de samlede reelle omkostninger, som staten sandsynligvis ville være kommet til at bære som hovedaktionær i tilfælde af en likvidation af SNCM, skal vurderes, for at det kan afgøres, om en fornuftig privat aktionær, i betragtning af risikoen for at komme til at hæfte for disse omkostninger og i betragtning af deres størrelse⁽¹⁵⁰⁾, ville have foretrukket at afhænde sit datterselskab omgående til en negativ pris på 158 mio. EUR frem for at løbe denne risiko.

a) Vedrørende sandsynligheden for, at staten blev dømt skyldig i forsømmelig ledelse og gjort ansvarlig for underskuddet

(312) I fransk ret har kuratoren i boet efter et konkursramt selskab mulighed for at anlægge sag mod selskabets tidligere ledere med påstand om personlig hæftelse, hvis en redningsplan er blevet opgivet, eller selskabet er gået i betalingsstandsning eller er trådt i likvidation⁽¹⁵¹⁾.

(313) Et sådant sagsanlæg over for det konkursramte selskabs tidligere ledere er begrundet i behovet for at genetablere selskabets aktiver og passiver, hvilket er en af kuratorens opgaver.

(314) De franske myndigheder har i flere skriftlige henvendelser til Kommissionen argumenteret for, at det var særdeles sandsynligt, at en national domstol ville dømme staten til at dække virksomhedens underskud, og at der burde tages hensyn hertil ved beregningen af de faktiske omkostninger ved en eventuel likvidation af SNCM.

(315) SNCM vedlagde i sin korrespondance af 28. februar 2008 en ekspertrapport med en vurdering af de retlige konsekvenser af et sagsanlæg med krav om, at staten hæftede for underskuddet. Rapporten konkluderede, at det var højest sandsynligt, at en handelsret, der fik forelagt sagen, ville holde staten ansvarlig og dømme den til at dække hele SNCM's sociale gæld.

(316) I den foreliggende sag mener Kommissionen, at det i betragtning af det konstaterede underskud i SNCM (jf. ovenfor) og det forhold, at kuratoren i medfør af loven fra 1985 var forpligtet til at forsøge at genoprette aktiver og passiver, og kreditorerne havde haft søgsmålsret siden 2005, var overvejende sandsynligt, at der ville blive anlagt sag mod staten med krav om dækning af en del af underskuddet, hvis SNCM trådte i likvidation ⁽¹⁵²⁾.

(317) Ifølge den relevante lovgivning kan et konkursramt selskabs sociale gæld forlanges dækket af dets tidligere retlige og faktiske ledere, såfremt følgende fire forudsætninger alle er til stede:

i) *Anerkendelse af staten som den konkursramte virksomheds retlige og faktiske leder* ⁽¹⁵³⁾

(318) I den foreliggende sag bemærker Kommissionen, at SNCM's ekspert har fremlagt en detaljeret analyse, hvori det konkluderes, at den franske stat højst sandsynligt ville blive betragtet som SNCM's faktiske leder. Det fremgår af førnævnte ekspertrapport, at staten i henhold til relevant retspraksis ⁽¹⁵⁴⁾ positivt havde foretaget ledelsesmæssige handlinger, som ikke entydigt faldt ind under den administrative kontrol, der er omhandlet i loven, og at det var sket over en længere periode. Ifølge ekspertens rapport skulle staten bl.a. inden for rammerne af sine kontrolbeføjelser have truffet beslutninger, som den selv havde ført ud i praksis, hvorved den havde tilsidesat sine egne kontrolbeføjelser for at træffe beslutninger vedrørende virksomheden på vegne af de ledere, hvem det rettelig tilkom at træffe de pågældende beslutninger. Det så desuden ud til, at SNCM's ledende organer i realiteten ikke kunne handle uafhængigt af staten i relation til virksomhedens ledelse. Endelig skulle staten have sat sig i SNCM's ledelsesorganers sted ved på egen hånd at træffe strategiske beslutninger uden at underrette ledelsen.

(319) Kommissionen konstaterer, at de franske myndigheder i deres korrespondance af 28. marts 2008 ikke tog forbehold over for statens optræden som SNCM's faktiske leder. I deres korrespondance af 20. november 2006 anførte de franske myndigheder selv, at en dommer ikke ville tøve med at betegne staten som SNCM's faktiske leder. Det står dog klart, at en sådan erklæring, der er afgivet i forbindelse med en procedure om statsstøtte, ikke i sig selv er tilstrækkelig som retsgyldigt bevis på, at en dommer ville betragte de nationale myndigheder som faktisk leder af den virksomhed, der har modtaget den pågældende støtte, og især ikke som bevis for graden af sandsynlighed for en sådan eventuelitet.

(320) Under de foreliggende omstændigheder behøver Kommissionen ikke udtale sig yderligere om vurderingen af de forhold, de franske myndigheder har gjort gældende, idet den henviser til sin konklusion under afsnit 10.2.2.1 ovenfor.

ii) *Tilstedeværelsen af en eller flere ledelsesfejl fra den franske stats side i dens egenskab af faktisk leder af den konkursramte virksomhed*

(321) I den foreliggende sag konstaterer Kommissionen, at der i rapporten fra SNCM's ekspert på grundlag af en ikke-udtømmende liste over faktiske forhold henvises til en række tilfælde, hvor staten som faktisk leder af SNCM skulle have begået ledelsesfejl.

(322) Det anføres bl.a., at den franske stat skulle have begået investeringsmæssige fejltagelser [...]. Staten skulle ligeledes have begået talrige ledelsesmæssige fejl i relation til [...].

(323) I denne forbindelse [...] ⁽¹⁵⁵⁾. De franske myndigheder betegnede i deres korrespondance af 30. april 2007 risikoen for at blive gjort ansvarlig som meget høj med henvisning til kriterierne [...] for ledelsesfejl i den i handelslovens artikel L.651-2 fastsatte betydning. Det står dog klart, at en sådan erklæring, der er afgivet i forbindelse med en procedure om statsstøtte, ikke i sig selv er tilstrækkelig som retsgyldigt bevis på, at en dommer ville anse de nationale myndigheder for at have begået de påståede fejl, og især ikke som bevis for graden af sandsynlighed for en sådan eventuelitet.

iii) *Konstateret underskud i virksomheden*

(324) I den foreliggende sag konstaterer Kommissionen, at de franske myndigheder i deres korrespondance af 16. november 2006 medsendte en evaluering af SNCM's insolvens baseret på de førnævnte ekspertrapporter fra CGMF et Oddo-Hastings. Kommissionen noterer sig, at SNCM's ekspertvurdering fra februar 2008 af risikoen for et sagsanlæg mod staten med krav om personlig hæftelse bygger på de samme rapporter om insolvens i tilfælde af virksomhedens likvidation. I Oddo-rapporten opereres der med et underskud på [...] mio. EUR pr. 30. september 2005, udregnet som differencen mellem værdien af SNCM's aktiver på den ene side ([...] mio. EUR) og værdien af virksomhedens passiver (foranstillet og efterstillet gæld vurderet til henholdsvis [...] mio. EUR og [...] mio. EUR).

- (325) Kommissionen forstår, at der i henhold til førnævnt fransk lovgivning er konstateret insolvens, såfremt kuratoren i et konkursbo ikke råder over tilstrækkelige aktiver til at fyldestgøre såvel privilegerede som efterstillede kreditorer. Da det mere specifikt drejer sig om virksomhedens sociale kreditorer, består virksomhedens sociale underskud som et minimum af traditionelle løntilgodehaver, dvs. fordringer, der hidrører direkte fra ansættelseskontrakter, kollektive overenskomster eller lovgivning, og som automatisk af kuratoren opføres under virksomhedens passiver ⁽¹⁵⁶⁾.
- (326) Kommissionen har tidligere anslået SNCM's underskud til [...] mio. EUR pr. 30. september 2005.
- iv) *Spørgsmålet om en årsagsforbindelse mellem ledelsesfejlene og den konstaterede insolvens*
- (327) Ifølge de franske myndigheder skal sagsøgeren ifølge fransk ret i en sag om personlig hæftelse ikke fastslå størrelsen af den opståede manko som følge af ledelsesmæssige fejl. Lederen af en juridisk person kan gøres ansvarlig i medfør af artikel L. 624-3 i handelsloven, selv om hans ledelsesfejl kun er en af årsagerne til insolvensen, og kan dømmes til at hæfte for en del af eller hele virksomhedens sociale gæld, også selv om den eller de af ham begåede fejl kun ligger til grund for en del af dem ⁽¹⁵⁷⁾.
- (328) I den foreliggende sag noterer Kommissionen sig, at SNCM's ekspert anser det for indlysende, at der er en sammenhæng mellem de ledelsesmæssige fejl og den konstaterede insolvens. Efter ekspertens skøn skulle de negative finansielle konsekvenser af den ikke-udtømmende liste over statens ledelsesfejl, der er omtalt i betragtning 322 i denne beslutning, beløbe sig til [...] mio. EUR ⁽¹⁵⁸⁾.
- (329) De franske myndigheder [...] ⁽¹⁵⁹⁾.
- (330) Kommissionen konstaterer desuden, at de franske myndigheder i deres korrespondance af 16. november 2006, 27. april 2007 og 28. marts 2008 [...] ⁽¹⁶⁰⁾. De franske myndigheder [...] ⁽¹⁶¹⁾. De franske myndigheder erkendte selv i deres korrespondance af 16. november 2005, at »det stod klart, at staten, der i sin egenskab af hovedaktionær af en domstol med sikkerhed ville blive betragtet som den reelle leder af aktieselskabet SNCM, højst sandsynligt i medfør af artikel L651-2 i handelsloven ville blive dømt til at dække hele eller en del af SNCM's underskud.«
- (331) Under de foreliggende omstændigheder behøver Kommissionen ikke udtale sig yderligere om vurderingen af de forhold, de franske myndigheder har gjort gældende, idet den henviser til sin konklusion under afsnit 10.2.2.1 ovenfor.
- b) Vedrørende de samlede anslåede omkostninger ved likvidation af SNCM**
- Fastlæggelse af, for hvor stor en del af underskuddet virksomhedens faktiske leder kunne holdes ansvarlig
- (332) Med henvisning til ovenstående betragtninger skal Kommissionen ikke på indeværende stadie i sagen fastslå de faktiske økonomiske omkostninger, for hvilke hovedaktionæren ville blive holdt ansvarlig.
- (333) I denne forbindelse konstaterer Kommissionen, at et konkursramt selskabs retlige og faktiske leder i henhold til handelslovens artikel L624-3 under sådanne omstændigheder ville kunne dømmes til at dække hele eller en del af det konstaterede underskud.
- (334) Kommissionen noterer sig, at det i henhold til ovennævnte artikel er fuldstændigt overladt til retten at vurdere, om der er anledning til at dømme virksomhedens leder til at dække hele eller en del af de sociale fordringer. Ud fra gældende retspraksis ser det ud til, at retsinstanserne tager hensyn til, hvordan virksomhedslederen har handlet, og lægger de kendsgerninger, de med sikkerhed kan fastslå, til grund for deres afgørelse.
- (335) Som anført ovenfor mener de franske myndigheder, at den franske stat ville blive dømt til at dække en anslået andel på mellem [...] og [...] % af det konstaterede underskud, dvs. mellem [...] mio. EUR og [...] mio. EUR.
- (336) Kommissionen understreger, at i en situation, der ligner SNCM's, og som vedrørte selskabet Les Mines de Salsignes, der var et underliggende datterselskab under BRGM (et offentligt foretagende af industri- og forretningsmæssig karakter) ⁽¹⁶²⁾, dømte Kassationsrettens handelsretsafdeling BRGM og dets datterselskaber i deres egenskab af faktisk leder sammen med de øvrige ledere af Les Mines de Salsignes til at dække hele underskuddet ⁽¹⁶³⁾. Den andel af de sociale fordringer, der skulle dækkes af selskabet Coframines og BRGM og dermed i sidste ende staten, udgjorde 73,6 %. Retten fandt, at bestyrelsen stod i et afhængighedsforhold til de to selskaber.
- (337) Kommissionen mener dog ikke — med henvisning til de gældende regler om statsstøtte — at de franske myndigheder har påvist, at de anførte ledelsesmæssige fejl fra statens side, som skulle have skadet virksomheden, kan betegnes som fejl, som en hvilken som helst anden privat markedsøkonomisk aktionær kunne have begået. I denne forbindelse skal det således understreges, at det kun er sådanne klart dokumenterede fejl, der kan tages i betragtning ved vurderingen af, om en fornuftig privat aktør under hensyn til risikoen for at blive dømt til at dække disse omkostninger og under hensyn til deres størrelse (dvs. nettonutidsværdien af risikoen for senere at blive dømt til at hæfte for dem) ville have foretrukket umiddelbart at betale en negativ pris på 158 mio. EUR frem for at løbe denne risiko. Det er således vanskeligt at forestille sig, at en privat investor ville begå fejl begrundet i ikke-erhvervmæssige hensyn, men af generel karakter (f.eks. med henblik på sociale formål eller regionaludvikling).

(338) Kommissionen skal ikke afvise, at lovgivningen i visse lande i ganske særlige undtagelsestilfælde åbner mulighed for at tredjeparter kan gøre krav gældende over for aktionærerne i et konkursramt selskab, især hvis de pågældende aktionærer kan betragtes som retlige og faktiske ledere af virksomheden og har begået ledelsesfejl, der har skadet virksomheden. Selv om en sådan mulighed eksisterer i fransk ret, mener Kommissionen ikke, de franske myndigheder i tilstrækkelig grad har bortvejret Kommissionens tvivl i den foreliggende sag med hensyn til den reelle risiko for, at den franske stat i tilfælde af, at SNCM blev erklæret konkurs, ville blive dømt til at hæfte økonomisk for selskabets underskud. Det er imidlertid ikke nødvendigt at drage en konklusion vedrørende dette aspekt, idet Kommissionen henviser til sin konklusion under afsnit 10.2.2.1 ovenfor.

Fastlæggelse af eventuel hæftelse for supplerende fratrædelsesgodtgørelser i tilfælde af SNCM's likvidation

(339) Ud over personlig hæftelse for insolvensen ville en fransk ret ifølge de franske myndigheder med henvisning til gældende retspraksis⁽¹⁶⁴⁾ helt sikkert have dømt den franske stat til at dække de supplerende fratrædelsesgodtgørelser (dvs. mellem [...] og [...] mio. EUR). Ifølge de franske myndigheder andrager de samlede faktiske omkostninger, som staten som hovedaktionær ville skulle dække, mellem [...] mio. EUR og [...] mio. EUR.

(340) De franske myndigheder præciserer, at de franske domstole i afgørelser for nylig har dømt den retlige eller faktiske leder af en virksomhed til ud over underskuddet i virksomheden at dække supplerende fratrædelsesgodtgørelser beregnet på grundlag af en socialplan udarbejdet af virksomheden, inden den trådte i likvidation.

(341) De franske myndigheder henviser især til Aspocomp-sagen, hvor det franske selskab Aspocomp SAS, der er et 99 % ejet datterselskab af det finske Aspocomp Group Oyj, havde indgået en firmaaftale den 18. januar 2002 indeholdende vilkårene for godtgørelser i henhold til en socialplan for 210 af i alt 550 ansatte. I aftalen var bl.a. fastsat beløbet for godtgørelser og supplerende godtgørelser samt støtte ved frivillig fratræden. Efter en ændring af koncernens strategi besluttede moderselskabet Aspocomp Group Oyj imidlertid den 21. februar 2002 at ophøre med at finansiere datterselskabet Aspocomp SAS og fremtvang dermed datterselskabets konkurs. Den pågældende beslutning forhindrede reelt datterselskabet i at opfylde sine forpligtelser i henhold til firmaaftalen og tvang det til at afskedige samtlige ansatte.

(342) I den sag stadfæstede Appelretten i Rouen kendelsen fra Arbejdsretten i Evreux og dømte således selskabet Aspocomp Group Oyj, der kontrollerede 99 % af ledelsen i datterselskabet, til at betale: i) samtlige godtgørelser og supplerende godtgørelser i henhold til firmaaftalen plus

erstatning for uberettiget afskedigelse til de lønmodtagere, der var omfattet af aftalen, og ii) tilsvarende godtgørelser til de medarbejdere, der blev afskediget i forbindelse med Aspocomp's konkurs, med henvisning til, at moderselskabet ved ikke at opfylde de indgåede forpligtelser, have handlet illoyalt og hensynsløst.

(343) I den foreliggende sag bemærker Kommissionen, at det af sagsmaterialet fremgår, at en socialplan, der var forhandlet på plads på grundlag af socialplanen fra 2002 og sat i værk i foråret 2005, blev suspenderet den 25. april 2005 af SNCM's hovedaktionær uden samråd med virksomhedens ledelse. Kommissionen konstaterer desuden, at denne socialplan blev udarbejdet, før staten traf beslutning om at afhænde SNCM.

(344) Kommissionen mener, at de ansatte ikke ville have undladt at gøre denne socialplans bestemmelser gældende i retten, hvis SNCM var trådt i likvidation.

(345) Skal en sådan handling have nogen relevans for den foreliggende sag, må Kommissionen vurdere, i) om en domstol ville have dømt den franske stat for uden samråd med virksomhedens ledelse at have suspenderet den pågældende socialplan, ii) hvor meget den franske stat i så fald ville være blevet dømt til at betale, og iii) graden af sandsynlighed for, at det ville ske⁽¹⁶⁵⁾.

(346) Kommissionen har noteret sig, at en dom afsagt af Kassationsrettens handelsretsafdeling, hvori retten anfører, at den ville være indstillet på at behandle et sagsanlæg med påstand om, at et kontrollerende selskab, hvis forsømmelige adfærd har medført datterselskabets konkurs med deraf følgende kollektive afskedigelser⁽¹⁶⁶⁾, hæfter for visse omkostninger, peger i samme retning som kendelsen i Aspocomp-sagen.

(347) I denne sammenhæng konstaterer Kommissionen dog, at det principielle i dommen fra Appelretten i Rouen endnu ikke er blevet bekræftet af andre domme i tilsvarende sager. Kommissionen følger sig derfor ikke tilstrækkeligt overbevist af de franske myndigheders argumentation, til at konkludere, at SNCM's hovedaktionær med overvejende sandsynlighed risikerede at blive holdt ansvarlig og dømt til at betale supplerende fratrædelsesgodtgørelser med henvisning til den ovenfor omtalte retspraksis. Det er imidlertid ikke nødvendigt at drage en konklusion vedrørende dette aspekt, idet Kommissionen henviser til sin konklusion under afsnit 10.2.2.1 ovenfor.

10.2.2.3. Konklusion

(348) Kommissionen mener på baggrund af ovenstående, at beslutningen om at afhænde SNCM til en negativ pris på 158 mio. EUR svarer til, hvad en privat markedsøkonomisk koncern ville have gjort under hensyn til de sociale omkostninger, som selskabets likvidation ville have medført.

(349) Kommissionen har udelukkende baseret sin analyse på de hypoteser, den anså for rimelige og velbegrundede. Disse skøn peger imod, at forskellen mellem det scenario, de franske myndigheder valgte, og den alternative løsning ville udgøre mindst [...] mio. EUR, hvilket er mere end tilstrækkeligt til at tage højde for eventuelle fejl i de skøn, Kommissionen er nået frem til efter en grundig analyse.

(350) Kommissionen mener desuden, at den negative pris på 158 mio. EUR er resultatet af en forretningsmæssig forhandling mellem staten og de private overtagere efter en offentlig, åben, ikke-diskriminatorisk og direkte udvælgelsesprocedure. Det er Kommissionens opfattelse, at denne pris, der er mindst muligt negativ, er en markedspris.

(351) På trods af de begrænsninger, der er nævnt i betragtning 284 i denne beslutning, vil Kommissionen gerne påpege, at Kommissionens ekspert på grundlag af »Discounted Free Cash Flow«-metoden har efterprøvet scenarierne for værdiansættelsen af SNCM, hentet fra en rapport fra Banque HSBC, der var bestilt af de franske myndigheder. Kommissionens ekspert er af den opfattelse, at HSBC's beregninger er udført korrekt. Det kan på grundlag af resultaterne af disse simulationer konkluderes, at den pris, der blev betalt for SNCM, var i overensstemmelse med virksomhedens værdi, anslået efter »Discounted Free Cash Flow«-metoden på tidspunktet for salget.

(352) Det fremgår af afsnit 10.2.2.1 ovenfor, uden at det er nødvendigt at drage detaljerede konklusioner vedrørende de enkelte forhold, for hvilke der er redegjort under afsnit 10.2.2.2, at den omhandlede foranstaltning ikke gav hverken SNCM eller de private overtagere nogen økonomisk fordel. Kapitaltilførslen fra staten på 158 mio. EUR forud for salget af virksomheden til de private overtagere, dvs. den negative salgspris på 158 mio. EUR, udgør således ikke statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.

10.3. Kapitaltilførslen fra CGMF på 8,75 mio. EUR

10.3.1. Retlig referenceramme

(353) Hvis de offentlige myndigheders intervention gennemføres samtidigt med en større intervention fra private aktørers side og på tilsvarende vilkår, kan det umiddelbart udelukkes, at den indebærer en økonomisk fordel⁽¹⁶⁷⁾.

(354) Kommissionens beslutningspraksis, der underbygges af EF-retspraksis, udelukker på forhånd, at en kapitaltilførsel fra staten under sådanne omstændigheder kan udgøre støtte, forudsat at følgende tre betingelser er opfyldt:

— den private intervention skal hidrøre fra økonomiske operatører. Det er f.eks. ikke tilfældet med medarbejderes køb af aktier i virksomheden⁽¹⁶⁸⁾

— den private intervention skal være af et betydeligt omfang. Det er f.eks. ikke tilfældet med en privat intervention, der kun vedrører 3,3 % af det samlede beløb, der er tale om⁽¹⁶⁹⁾

— den private intervention skal ligeledes være tidsmæssigt sammenfaldende med den offentlige intervention. Domstolen har således bekræftet Kommissionens analyse, hvorefter kapitaltilførsler fra det offentlige kan udgøre statsstøtte, hvis de private investeringer i samme virksomhed først foretages efter, at der er tilført offentlige midler⁽¹⁷⁰⁾. Kommissionen vil dog i visse tilfælde acceptere en privat intervention, der finder sted ganske kort tid efter en offentlig intervention, især hvis den private investor allerede har underskrevet en hensigtserklæring på tidspunktet for den offentlige intervention⁽¹⁷¹⁾.

10.3.2. EF-reglernes anvendelse på den foreliggende sag

(355) Kommissionen kan for det første konstatere, at SNCM's aktier blev overdraget til økonomiske operatører, BCP et VT. Ved overdragelsen skulle staten samtidig tilføre virksomheden et beløb på 8,75 mio. EUR, således at statens aktiepost i SNCM forblev 25 % i overensstemmelse med statens forpligtelser over for bl.a. de ansatte.

(356) Dernæst skal den franske stats kapitaltilførsel på 8,75 mio. EUR sammenholdes med de private overtageres indskud på 26,25 mio. EUR. Denne fordeling er som tidligere nævnt resultatet af de franske myndigheders løfte om at beholde 25 % af aktierne i virksomheden. Den private intervention udgjorde 75 % af det samlede beløb, hvilket Kommissionen anser for at være »af betydeligt omfang«. Det turde være overflødigt at fremhæve, at de private partnere har en solid finansiel struktur, at overtagelsen af SNCM passer perfekt ind i deres forretningsstrategi, og at SNCM ifølge overtagernes forretningsplan atter vil kunne være rentabelt inden udgangen af 2009.

(357) Med hensyn til samtidigheden mellem de to kapitaltilførselstransaktioner har Kommissionens ekspert kontrolleret, at de pågældende beløb blev indbetalt af samtlige aktionærer i SNCM, herunder også CGMF.

(358) Det er verificeret, at SNCM's bestyrelse den 31. maj 2006 konstaterede, at alle ovennævnte transaktioner var gennemført. Bl.a. fandt den fælles og samtidige kapitaludvidelse med 35 mio. EUR med deltagelse af samtlige aktionærer sted den 31. maj 2006. Den blev gennemført i to samtidige forløb: i) en første kapitaludvidelse på [...] aktier blev tegnet udelukkende af overtagerne kontant og på navn ([...] EUR), og ii) yderligere en kapitaludvidelse på [...] aktier (indbetalt med en fjerdedel) blev tegnet dels af overtagerne ([...] aktier for 26,25 mio. EUR), dels af den franske stat gennem CGMF ([...] aktier for 8,75 mio. EUR), på samme vilkår, dvs. tegnet kontant for et nominelt beløb på [...] EUR.

- (359) Tilførslerne af offentlig og privat kapital var dermed helt samtidige.
- (360) På baggrund af ovenstående mener Kommissionen, at de ved retspraksis fastsatte kriterier for på forhånd at udelukke, at den omhandlede foranstaltning har karakter af statsstøtte, er opfyldt. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at kapitaltilførslen fra den franske stat på 8,75 mio. EUR ikke gav SNCM en økonomisk fordel, eftersom den blev gennemført sideløbende med en tilførsel af privat kapital og på samme vilkår i den i EF-retspraksis fastsatte betydning.
- (361) Kommissionen mener under alle omstændigheder, at forrentningen af statens kapitalindskud, dvs. [...] % om året, giver et afkast på lang sigt, der er rimeligt for kapital investeret af en privat investor.
- (362) Kommissionen konstaterer i den anledning, at den faste forrentning af statens kapitalinvestering i SNCM friholder den for enhver risiko vedrørende gennemførelsen af forretningsplanen, eftersom dette afkast er helt uafhængigt af virksomhedens resultater (både i positiv og negativ retning). Tildelingen af public service-kontrakten til SNCM gav således ikke staten mulighed for at forbedre det forventede afkast af investeringen.
- (363) Kommissionens ekspert konkluderede deraf, at statens kapitaltilførsel med hensyn til risici mere svarede til en fast forrentet obligation end til en aktieinvestering. Det betyder, at forrentningen på [...] % skal sammenlignes med obligationsrenten i den private franske sektor på det tidspunkt, transaktionen fandt sted. Ifølge Kommissionens ekspert var denne rente 4,15 % i slutningen af maj 2006.
- (364) Kommissionen mener således, at klausulen om ophævelse af overtagelsen af SNCM er uden betydning i relation til princippet om ligebehandling af investorer. Denne klausul omfatter således hele salget af SNCM til de private overtagere og ikke kun den investering (35 mio. EUR), der skulle foretages samtidig med de private overtageres (26,25 mio. EUR) og statens (8,75 mio. EUR) investering i det privatiserede SNCM.
- (365) På baggrund af ovenstående konstaterer Kommissionen, at den omhandlede foranstaltning ikke udgør statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.

10.4. De individuelle støtteforanstaltninger (38,5 mio. EUR)

10.4.1. Retlig referenceramme

- (366) For at kunne vurdere, om en foranstaltning medfører en økonomisk fordel for en virksomhed, må det [...] fast-

lægges, »hvorvidt den virksomhed, foranstaltningen er rettet til, opnår en økonomisk fordel, som den ikke ville have opnået under sædvanlige markedsbetingelser«⁽¹⁷²⁾, eller omvendt, om virksomheden derved kan »undgå omkostninger, der normalt skulle have været afholdt af virksomhedens egen kapital; disse lån og nedsættelser har altså hindret, at markeds kræfterne kom til at virke på sædvanlig måde«⁽¹⁷³⁾.

- (367) Ifølge fast retspraksis er en normal omkostning en omkostning, som en virksomhed normalt skal afholde i forbindelse med den daglige drift eller sine normale aktiviteter⁽¹⁷⁴⁾. Domstolen har mere specifikt påpeget, at en nedsættelse af de sociale omkostninger udgør statsstøtte, hvis den »delvis tilsigter at fritage virksomhederne for byrder, der følger af en normal anvendelse af det almindelige sociale forsorgssystem, når undtagelsen ikke berettiges ved systemets karakter eller opbygning«⁽¹⁷⁵⁾. Med denne dom viser Domstolen klart, at der skal være tale om en økonomisk fordel i forhold til det almindelige socialsikringssystem, og baserer sig således på en begrundelse, der er analog med vurderingen i skattemæssige spørgsmål.
- (368) Den 20. september 2001 bekræftede Domstolen denne praksis: »en støtte [...] består i en lettelse af de byrder, som normalt belaster virksomheders budget henset til den pågældende byrdeordnings art eller opbygning [...], mens en særlig byrde derimod er en yderligere byrde ud over disse normale byrder«⁽¹⁷⁶⁾.
- (369) For at kunne vurdere, hvad der udgør en fordel ifølge retspraksis i relation til statsstøtte er det helt afgørende at fastlægge, hvilken referencebestemmelse eller hvilket almindeligt socialsikringssystem der er gældende inden for en given retsorden, og hvormed den pågældende fordel skal sammenlignes⁽¹⁷⁷⁾. Domstolen har i øvrigt vurderet, at fastlæggelsen af referencerammen er endnu vigtigere, hvor det drejer sig om skattemæssige foranstaltninger, eftersom selve tilstedeværelsen af en fordel kun kan fastslås i forhold til en såkaldt »normal« beskattning, dvs. den gældende beskatningsprocent i det geografiske referenceområde⁽¹⁷⁸⁾.
- (370) Ifølge fast retspraksis gælder det i øvrigt, at »med hensyn til anvendelsen af traktatens artikel 92 er det uden betydning, om situationen for den, der formodes at være omfattet af foranstaltningen, er forbedret eller forværret i forhold til den tidligere retstilstand, eller om situationen ikke har udviklet sig med tiden [...]. Der skal udelukkende tages stilling til, om en statslig foranstaltning som led i en bestemt retlig ordning kan begunstige »visse virksomheder eller visse produktioner«, jf. traktatens artikel 92, stk. 1, i forhold til andre virksomheder, der under hensyntagen til det formål, der forfølges med den pågældende foranstaltning, befinder sig i en tilsvarende faktisk og retlig situation«⁽¹⁷⁹⁾.

10.4.2. *Bestemmelsens anvendelse på den foreliggende sag*

- (371) Det følger af retspraksis og Kommissionens beslutningspraksis⁽¹⁸⁰⁾, at Kommissionen for at kunne udelukke, at den omhandlede foranstaltning udgør statsstøtte, skal verificere, at foranstaltningen ikke fritager SNCM for omkostninger, der vedrører den løbende drift, dvs. i dette tilfælde omkostninger, der følger af normal anvendelse af den gældende social- og arbejdsmarkedslovgivning i sektoren i forbindelse med afbrydelse af en ansættelseskontrakt.
- (372) Her kan Kommissionen konstatere, at den spærrede konto ifølge den aftaleprotokol, parterne har indgået, kun kan aktiveres til finansiering af godtgørelser til enkeltpersoner, hvis ansættelseskontrakt hos SNCM er blevet afbrudt. De pågældende foranstaltninger har således hverken til formål eller til virkning at fristille ansatte, til hvem SNCM i mangel af disse foranstaltninger fortsat skulle have betalt løn eller fratrædelsesgodtgørelse.
- (373) Kommissionen bemærker desuden, at ydelsen af disse godtgørelser til medarbejdere, der afskediges efter salget af SNCM, blev godkendt af staten og ikke af virksomheden.
- (374) Kommissionen bemærker også, at disse supplerende sociale foranstaltninger går ud over den godtgørelse, der er fastsat i social- og arbejdsmarkedslovgivningen og gældende kollektive overenskomster. De omkostninger, der er forbundet med anvendelsen af disse bestemmelser skal således fortsat dækkes i fuldt omfang af SNCM.
- (375) Endelig noterer Kommissionen sig, at disse supplerende sociale foranstaltninger skal gennemføres i tilfælde af, at overtagerne iværksætter en plan for personalenedskæringer, når SNCM først er overtaget. De svarer med andre ord ikke til gennemførelsen af de planer for personalenedskæringer, der indgik i omstrukturingsplanen fra 2002.
- (376) Kommissionen mener derfor, at omkostningerne ved de supplerende sociale godtgørelser hverken er sammenfaldende med omkostningerne ved de socialplaner, der forelå for overtagelsen, og som blev dækket af staten, eller til de ovenfor anslåede sociale omkostninger ved en likvidation af SNCM.
- (377) Heraf følger, at de supplerende sociale foranstaltninger ikke udgør omkostninger, der hidrører fra normal anvendelse af den gældende social- og arbejdsmarkedslovgivning ved afbrydelse af ansættelseskontrakter.
- (378) Det turde være overflødigt for Kommissionen at påpege, at selv hvis man lægger de 38,5 mio. EUR til statens kapitaltilførsel på 142,5 mio. EUR, vil den korregerede negative pris, dvs. 196,5 mio. EUR, stadig være langt mindre end omkostningerne ved en likvidation af SNCM (jf. betragtning 3 i denne beslutning).
- (379) Kommissionen mener på baggrund af ovenstående og i overensstemmelse med sin sædvanlige beslutnings-

praksis⁽¹⁸¹⁾, at supplerende sociale foranstaltninger finansieret med offentlige midler til fordel for personer, der afskediges, uden at disse foranstaltninger fritager arbejdsgiveren for hans normale økonomiske forpligtelser, hører under medlemsstaternes social- og arbejdsmarkedspolitik og ikke udgør direkte støtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. Det er Kommissionens opfattelse, at der heller ikke er tale om indirekte støtte i det omfang, foranstaltninger kun kommer de pågældende til gode, hvis de afskediges.

10.5. Restbeløbet på 22,52 mio. EUR, der blev anmeldt som omstrukturingsstøtte

- (380) På baggrund af ovenstående og i overensstemmelse med betragtning 258 i denne beslutning udgør det støttebeløb, hvis karakter af statsstøtte skal vurderes, og som ligger uden for kompensationen for public service-forpligtelserne, 22,52 mio. EUR⁽¹⁸²⁾ og repræsenterer en del af den kapitaltilførsel, de franske myndigheder anmeldte i 2002.
- (381) Det er Kommissionens opfattelse, at dette beløb giver SNCM en selektiv økonomisk fordel og dermed udgør statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.
- 10.5.1. *Vurdering af foranstaltningen i relation til EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder*
- (382) Den omhandlede foranstaltning blev anmeldt af de franske myndigheder i 2002 med henvisning til EF-rammebestemmelserne fra 1999 for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽¹⁸³⁾.
- (383) EF-retningslinjerne for statsstøtte til søtransportsektoren⁽¹⁸⁴⁾ henviser med hensyn til vurderingen af støtte til omstrukturering af søtransportvirksomheder til ovennævnte rammebestemmelser. Ifølge punkt 19 i disse rammebestemmelser »er artikel 87, stk. 3, litra c), det eneste grundlag for at erklære støtte til redning eller omstrukturering af kriseramte virksomheder forenelig med fællesmarkedet«.
- (384) Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en statsstøtte til omstrukturering er i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fremgår det af Kommissionens beslutningspraksis, at Kommissionen skal begrunde, hvorfor den i givet fald finder støtten berettiget i relation til de betingelser, der ifølge rammebestemmelserne skal være opfyldt, især tilstedeværelsen af en omstrukturingsplan, tilstrækkeligt bevis for virksomhedens levedygtighed på længere sigt, og at støttens størrelse står i rimeligt forhold til, hvad støttemodtageren selv bidrager med.

SNCM's karakter af kriseramt virksomhed

- (385) For at være berettiget til omstrukturingsstøtte skal virksomheden kunne betegnes som kriseramt i den i rammebestemmelserne fra 1999 fastsatte betydning⁽¹⁸⁵⁾.

- (386) I den foreliggende sag skal Kommissionen erindre om, at den både i sin beslutning af 17. juli 2002 om redningsstøtten til SNCM⁽¹⁸⁶⁾ og i sin beslutning af 19. august 2002 om indledning af den formelle undersøgelsesprocedure over for rekapitaliseringsplanen, konstaterede, at dette kriterium var opfyldt med henvisning til SNCM's årsregnskab for 2001.
- (387) Med henblik på den foreliggende beslutning har Kommissionen på grundlag af virksomhedens årsregnskab for 2002 efterprøvet, om SNCM opfyldte denne betingelse. Egenkapitalen ekskl. lovfæstede hensættelser⁽¹⁸⁷⁾ var fortsat negativ: - 26,5 mio. EUR i 2002 efter - 30,7 mio. EUR i 2001. En så stor manko er udtryk for, at over halvdelen af egenkapitalen er forsvundet, og heraf er mere end en fjerdedel gået tabt inden for de seneste 12 måneder efter anmeldelsen af støtten. Den fuldt tilstrækkelige betingelse i rammebestemmelsernes punkt 5, litra b), er således opfyldt.
- (388) Ud over udviklingen i egenkapitalen konstaterer Kommissionen desuden, at:
- fra 2001 til 2002 forværredes årets resultat fra - 5,1 mio. EUR i 2001 til - 5,8 mio. EUR i 2002, og nettounderskuddet i 2002 kunne kun begrænses yderligere ved salg af visse skibe
 - SNCM's cash flow, der var på 39,2 mio. EUR ved udgangen af 2001, var faldet til 35,7 mio. EUR ved udgangen af 2002
 - den finansielle nettogæld ekskl. leasingaftaler voksede fra 135,8 mio. EUR til 144,8 mio. EUR mellem 2000 og 2002
 - finansieringsomkostningerne (renter og tilsvarende omkostninger) voksede fra 7,0 mio. EUR i 2000 til 9,503 mio. EUR i 2002.
- (389) De franske myndigheder har desuden over for Kommissionen bekræftet, at bankerne har afvist at yde virksomheden yderligere lån med henvisning til dens gæld på trods af, at SNCM har tilbudt at stille sine sidste ubehæftede skibe som sikkerhed.
- (390) Public service-kontrakten ændrer intet ved denne analyse. Kontrakten skal ganske vist sammen med den gennemførte omstrukturingsplan gøre det muligt for SNCM på sigt at opnå positive driftsresultater, men virksomhedens akutte mangel på egenkapital, den voksende gæld og omkostningerne ved de driftsmæssige foranstaltninger i omstrukturingsplanen ville i løbet af kort tid bringe virksomheden i betalingsstandsning.
- (391) På baggrund af ovenstående mener Kommissionen, at SNCM opfylder både betingelsen i punkt 5, litra a), og betingelsen i punkt 6 i rammebestemmelserne fra 1999. Den kan derfor konstatere, at SNCM i 2002 var en kriseramt virksomhed i den i rammebestemmelserne fastsatte betydning.
- Tilbagevenden til rentabel drift (punkt 31-34 i rammebestemmelserne)
- (392) I henhold til rammebestemmelserne fra 1999 skal ydelsen af støtte være betinget af, at der gennemføres en omstrukturingsplan, som skal være godkendt af Kommissionen. Som anført i betragtning 79 i beslutningen fra 2006 om at udvide den formelle undersøgelsesprocedure og eftersom Kommissionen ikke anser de støtteforanstaltninger, der er gennemført efter anmeldelsen i 2002, for at udgøre statsstøtte, mener Kommissionen, at spørgsmålet om, hvorvidt kapitaltilførslen på 22,52 mio. EUR er forenelig med rammebestemmelserne fra 1999, skal undersøges på baggrund af omstrukturingsplanen fra 2002. Det står klart, at »der skal foretages en vurdering af situationen, som den var på det tidspunkt, da de finansielle støtteforanstaltninger blev truffet [...], og at der ikke må tages hensyn til omstændighederne, som de har udviklet sig sidenhen«⁽¹⁸⁸⁾.
- (393) På grundlag af oplysninger fra de franske myndigheder konstaterer Kommissionen, at på trods af at omstrukturingsplanen fra 2002 opererede med tilbagevenden til rentabel drift allerede i 2003 takket være indgreb, der primært skulle gennemføres i 2002 og 2002, er det en kendsgerning, at SNCM's egenkapital først var »tilstrækkelig« i 2005-2006. Kommissionen fastsætter derfor omstruktureringens afslutning til 31. december 2006.
- (394) Tilbagevenden til rentabel drift på ruterne mellem Marseille og Korsika forventes meget hurtigt, og Maghreb-ruterne giver allerede nu overskud. Kun driften af ruterne fra Nice er fortsat mere usikker, men de får mindre vægt i virksomhedens samlede resultater, og den fremskyndede nedskrivning af Liamone i 2001 gør det lettere at opnå positive resultater på denne rute. Kommissionen godtager i øvrigt argumentet om, at overfarter fra Nice, selv om de indskrænkes noget, fortsat vil være nødvendige for selskabets positionering på markedet. Omlægning af aktiviteterne med større vægt på Maghreb vil gøre rederiet mindre afhængigt af den traditionelle trafikbetjening og skulle ligeledes bidrage til atter at gøre rederiet økonomisk levedygtigt under hensyn til [...].
- (395) Hvad angår levedygtigheden på længere sigt, dvs. efter udløbet af den eksisterende public service-kontrakt, er det Kommissionens opfattelse, at planens gennemførelse vil sætte virksomheden i stand til at konkurrere effektivt, når kontrakterne skal fornyes. Kommissionen noterer sig desuden, at selv med et scenario med delvist underskud (fra en bilfærge) skulle kontrakten gøre det muligt for rederiet at fastholde positive resultater. Hvis rederiet ved at miste kontrakten får en indtægtsnedgang på 40 % eller mere fra sit traditionelle marked, som det er forudset i et andet scenario, vil Kommissionen mene, at man kommer

i en situation, som ikke ret mange omstrukturingsplaner — med eller uden offentlig støtte — ville kunne klare, og som på nuværende tidspunkt er helt uforudsigelig.

(396) Med hensyn til et »realistisk skøn for de fremtidige driftsforhold« anser Kommissionen markedsanalysen for pålidelig og finder, at den er et udmærket grundlag for fastlæggelse af scenarier for virksomhedens udvikling.

(397) Kommissionen konstaterer, at det for at sikre virksomhedens tilbagevenden til rentabel drift er forudsat i omstrukturingsplanen, at forbedringen af resultaterne primært skal hidrøre fra interne foranstaltninger såsom bedre kontrol med produktionsomkostningerne og øget produktivitet. Hvis en forbedring af SNCM's finansielle situation forudsætter en omlægning af aktiviteterne i retning af øget sejlads på Maghreb i betragtning af udsigterne til vækst på dette marked, omfatter omstrukturingsplanen fra 2002 desuden også foranstaltninger med henblik på opgivelse af bestemte aktiviteter, især det italienske datterselskab, Corsica Marittima.

(398) Kommissionen vurderer, at virkningen af foranstaltningerne i den anmeldte plan og planens succes ikke afhænger af markedsudviklingen, med undtagelse af den øgede sejlads på Maghreb, som især kan betragtes som en tilbagevenden til den position, SNCM havde frem til midten af 1990'erne.

(399) Kommissionen noterer sig desuden, at omstrukturingsplanen tager højde for den aktuelle situation og den forventede udvikling med hensyn til udbud og efterspørgsel på markedet for de berørte produkter og opererer med scenarier baseret på såvel optimistiske som pessimistiske og neutrale hypoteser og på SNCM's specifikke stærke og svage sider.

(400) Endelig mener Kommissionen, at omstrukturingsplanen indebærer en ændring af SNCM, således at virksomheden, når omstrukturen er fuldt gennemført, selv vil kunne dække alle sine omkostninger, inkl. afdrag på gæld og finansieringsomkostninger.

(401) Med henvisning til ovenstående konstaterer Kommissionen på grundlag af de oplysninger, der var til rådighed på det tidspunkt, hvor de finansielle støtteforanstaltninger blev gennemført, at kriteriet om virksomhedens levedygtighed er opfyldt.

Forhindring af urimelig konkurrencefordrejning (punkt 35-39 i rammebestemmelserne)

(402) Ifølge punkt 35 i ovennævnte rammebestemmelser skal der træffes foranstaltninger for i videst muligt omfang at afbøde støttens negative virkninger for konkurrenterne. I modsat fald må støtten betragtes som værende i strid med den fælles interesse og dermed uforenelig med fællesmarkedet

(403) I den foreliggende sag må denne betingelse resultere i en begrænsning af virksomhedens tilstedeværelse på dens traditionelle marked, dvs. besejlingen af Korsika, som også er det marked, hvor den konkurrerer med rederier, der har hjemsted i EU, medens det samme ikke er tilfældet med besejlingen af Maghreb.

(404) Det er Kommissionens opfattelse, at der ikke er overkapacitet på markedet for søtransport til Korsika i betragtning af den stærkt sæsonbestemte og kraftigt voksende trafik. Kommissionen noterer sig ligeledes, at den gennemsnitlige belægningsgrad på SNCM's vigtigste konkurrents skibe er mindre end på det offentlige rederis. Eftersom der ikke er overkapacitet på markedet i den i rammebestemmelserne fastsatte betydning, er der ikke anledning til at foreskrive markedssanerende foranstaltninger. Salget af skibe — frem for ophugning — indebærer således en i henhold til rammebestemmelserne acceptabel reduktion af kapaciteten.

(405) Begrænsningen eller den tvungne indskrænkning af tilstedeværelsen på det eller de berørte markeder, på hvilke virksomheden opererer, udgør en reel kompenserende modydelse for konkurrenterne af en størrelse, der skal stå i rimeligt forhold til de konkurrencefordrejende virkninger, som omstrukturingsstøtten forårsager eller kan forventes at forårsage.

(406) Omstrukturingsplanen bidrager i betydeligt omfang til at reducere virksomhedens tilstedeværelse på markedet til direkte gavn for dens konkurrenter som følge af:

— lukningen af datterselskabet Corsica Marittima (82 000 passagerer i 2000), der sejlede mellem Italien og Korsika, og dermed SNCM-koncernens tilbagetrækning fra det pågældende marked

— SNCM's tilbagetrækning i næsten fuldt omfang fra sejlads mellem Toulon og Korsika — et marked med ikke mindre end 460 000 passagerer i 2002

— begrænsning af SNCM's samlede antal udbudte pladser og overfarter hvert år, især mellem Nice og Korsika, med virkning fra 2003

— salget af fire skibe.

(407) I hele Genova- og Toulonbugten reducerer SNCM sit udbud med mere end en million pladser om året i forhold til 2001, dvs. mere end en halvering, til direkte fordel for konkurrenterne, selv om det netop er disse overfarter, der oplever den kraftigste vækst.

(408) Disse foranstaltninger er i sig selv ganske omfattende, men vil alligevel blive suppleret med en forpligtelse for SNCM til i hele omstrukturingsperioden at undlade at foretage nye investeringer ud over omkostningerne i forbindelse med den omlægning af aktiviteten med øget vægt på Maghreb, der indgår i omstrukturingsplanen.

(409) På baggrund af ovenstående mener Kommissionen, at kriteriet om forhindring af urimelige konkurrencefordrejninger er opfyldt.

Støtten begrænses til et minimum (punkt 40 og 41 i rammebestemmelserne)

(410) Støtten skal være begrænset til det strengt nødvendige minimum, så omstruktureringen gennemføres som en funktion af virksomhedens, aktionærernes eller den pågældende koncerns finansielle muligheder, uden dog at mindske chancerne for tilbagevenden til rentabel drift.

(411) Kommissionen udtrykte i sin beslutning af 19. august 2002 tvivl om, hvorvidt den af de franske myndigheder anvendte metode til beregning af støttebeløbet var hensigtsmæssig. På trods af yderligere redegørelser fra de franske myndigheder foretog Kommissionen sin egen vurdering.

(412) Med hensyn til de franske myndigheders beregningsmetode, der var baseret på virksomhedens finansielle gearing, har Kommissionen følgende holdning:

— de fem referencevirksomheder, de franske myndigheder har valgt, er ikke tilstrækkeligt repræsentative for sektoren for cabotagesejlad

— den sats på 79 %, man når frem til for den finansielle gearing på grundlag af disse fem virksomheder, er i øvrigt på ingen måde en pålidelig indikator for en virksomheds »sundhedstilstand«

— de franske myndigheder har ikke forklaret, hvad disse fem virksomheders finansielle gæld helt præcist omfatter, og har således ikke kunnet garantere, at dataene svarer til størrelsen af SNCM's gæld, således som den fremgår af omstrukturingsplanen

— de franske myndigheder har ikke dokumenteret, at man i perioden 2002-2007 i den finansielle model, der indgår i omstrukturingsplanen rent faktisk har overholdt satsen på 79 %, der hævdes at være gennemsnittet for de fem referencevirksomheders finansielle gearing.

(413) Hvad angår de øvrige beregningsmetoder, Frankrig har foreslået for at påvise, at kapitaltilførslen var begrænset til et minimum, finder Kommissionen dem ikke fuldt relevante ⁽¹⁸⁹⁾.

(414) Det er således Kommissionens opfattelse, at det ikke må være det primære formål med kapitaltilførslen at forhøje virksomhedens egenkapital (simpel finansiell omstrukturering), men at hjælpe den gennem overgangen fra en monopolstilling i medfør af overenskomsten fra 1976 til konkurrence. Det er grunden til, at Kommissionen — med henvisning til vanskeligheden ved at fastslå et passende niveau for SNCM's egenkapital — er tilbagehold-

dende med at acceptere støttens størrelse på grundlag af den af de franske myndigheder valgte metode. Kommissionen noterer sig, at ved at tilføje eller udelukke bestemte virksomheder i det »referencepanel«, de franske myndigheder har valgt, kan den gennemsnitlige finansielle gearing variere ganske betydeligt.

(415) Kommissionen mener, at omstrukturingsstøtten kan dække omkostningerne ved de forskellige foranstaltninger, der er forudsat i omstrukturingsplanen (driftsmæssig omstrukturering), og som er nødvendige som følge af selskabets retlige status og konkurrencemæssige stilling. For så vidt angår omkostningerne ved de driftsmæssige omstrukturingsforanstaltninger, godtager Kommissionen et beløb på 46 mio. EUR (jf. betragtning 55 i denne beslutning) ⁽¹⁹⁰⁾.

(416) Med hensyn til den nøjagtige beregning af SNCM's behov for støtte erindrer Kommissionen om, at »der skal foretages en vurdering af situationen, som den var på det tidspunkt, da de finansielle støtteforanstaltninger blev truffet [...], og at der ikke må tages hensyn til omstændighederne, som de har udviklet sig sidenhen« ⁽¹⁹¹⁾.

(417) I den foreliggende sag bemærker Kommissionen med henvisning til punkt 40 i rammebestemmelserne, at det omfattende frasalgs af primært skibsaktiver med et netto-provenu på 26,25 mio. EUR i forhold til den med de pågældende aktiver forbundne gæld ⁽¹⁹²⁾ blev gennemført mellem den 18. februar 2002, dvs. datoen for de franske myndigheders anmeldelse af omstrukturingsstøtten, og den 9. juli 2003, dvs. datoen for Kommissionens beslutning om at godkende omstrukturingsstøtten.

(418) Dette frasalgs var imidlertid ikke tilstrækkeligt til at genoprette rentabiliteten i SNCM, hvis finansielle situation fortsat var præget af et stort underskud (19,75 mio. EUR) efter denne transaktion. Da SNCM ikke kunne få banklån, selv ikke med sine sidste ubehæftede skibe som sikkerhed, er det Kommissionens opfattelse, at virksomheden ikke kunne skaffe anden egenkapital til at finansiere omstruktureringen.

(419) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen derfor, at et beløb på 19,75 mio. EUR burde være tilstrækkeligt til atter at gøre virksomheden rentabel på kort sigt.

(420) Kommissionen mener derfor, at af det restbeløb, der oprindeligt blev anmeldt som omstrukturingsstøtte, dvs. 22,52 mio. EUR, er kun 19,75 mio. EUR berettigede med henvisning til SNCM's likviditetsbehov og frasalget af aktiver pr. 9. juli 2003, med forbehold af medregning af provenuet fra de frasalgs (jf. nedenfor), der var pålagt af Kommissionen i dennes beslutning fra 2003, og som kom oven i de frasalgs, der indgik i omstrukturingsplanen.

Overholdelse af princippet om, at omstrukturingsstøtte kun må ydes én gang

- (421) Ifølge rammebestemmelserne ⁽¹⁹³⁾ kan en virksomhed, der tidligere har modtaget støtte til omstrukturering, normalt ikke få ny omstrukturingsstøtte inden for de første ti år efter omstrukturingsplanens gennemførelse. I oversigten over den støtte, SNCM tidligere har modtaget, figurerer der ingen omstrukturingsstøtte. Der er således tale om SNCM's første omstrukturering siden selskabets oprettelse i 1976.

10.5.2. Vedrørende fastholdelsen af de kompenserende modtydelser

- (422) Som anført af Retten i Første Instans i dennes dom fra 2005 og nævnt i betragtning 137 i beslutningen fra 2006 om at udvide undersøgelsesproceduren med henvisning til nedsættelsen af det støttebeløb, der kunne godkendes i medfør af rammebestemmelserne fra 1999, skal det undersøges, om de kompenserende modtydelser, Kommissionen havde pålagt i sin beslutning fra 2003, bør fastholdes.

- (423) Til orientering godkendte Kommissionen i beslutningen fra 2003 en kapitaltilførsel på 76 mio. EUR på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999, dog ledsaget af følgende betingelser ⁽¹⁹⁴⁾:

i) ingen køb af nye skibe og forbud mod at indgå kontrakter om bygning, bestilling eller befragtning af nye eller nyistandsatte skibe indtil den 31. december 2006

ii) udelukkende benyttelse af de elleve skibe, som SNCM i forvejen ejede, indtil den 31. december 2006

iii) frasalg af alle direkte og indirekte kapitalinteresser i Amadeus France, Compagnie Corse Méditerranée, Société Civile Immobilière (SCI) Schuman, Société méditerranéenne d'investissements et de participations, og Someca

iv) afholdelse fra enhver form for takstpolitik i relation til offentliggjorte takster med det formål at tilbyde lavere priser end hver af konkurrenterne på samme destinationer, for samme transporttjenester og på identiske datoer indtil den 31. december 2006

v) begrænsning indtil den 31. december 2006 af det årlige antal sejladser på de forskellige ruter til Korsika.

- (424) Kommissionens ekspert har efterprøvet overholdelsen af samtlige betingelser, der blev pålagt SNCM i henhold til Kommissionens beslutning fra 2003.

- (425) Han har bekræftet, at betingelserne om undladelse af at erhverve nye skibe (betingelse i) ovenfor er overholdt. Det skal i den forbindelse understreges, at højhastighedsfartøjet, der blev omdøbt til Jean Nicoli, blev købt af rederiet VT og udlejet til SNCM med virkning fra februar 2007, altså tilsyneladende efter udløbet af den i beslutningen fra 2003 fastsatte periode ⁽¹⁹⁵⁾.

- (426) Med hensyn til benyttelsen af SNCM's eksisterende flåde (betingelse ii) ovenfor) har Kommissionens ekspert bekræftet, at SNCM holdt sin flåde på ti skibe, dvs. en enhed mindre end det i beslutningen fra 2003 fastsatte maksimum på 11 skibe, efter at Aliso blev udskiftet med Asco i 2004 ⁽¹⁹⁶⁾, og Asco blev solgt den 24. maj 2005.

- (427) Hvad angår udskiftningen af Aliso med Asco, bemærker Kommissionen først og fremmest, at fartøjerne Asco og Aliso er søsterskibe, dvs. ens fartøjer, bygget efter samme tegninger på samme værft. De har nøjagtigt samme dimensioner, samme form og samme kapacitet. Det er Kommissionens opfattelse, at ombytningen af de to fartøjer ikke havde til formål at øge SNCM's kapacitet. Kommissionen skal i øvrigt erindre om, at sammensætningen af SNCM's tilladte flåde kun kan ændres med henvisning til forhold, der er helt uafhængige af SNCM's egne ønsker. I den foreliggende sag er det Kommissionens opfattelse, at SNCM's problemer i forbindelse med salget af fartøjet Asco lå uden for rederiets kontrol. Kommissionen mener også, at hvis SNCM havde fundet en køber til Aliso i stedet for Asco, svarede salget af Aliso — i relation til SNCM's kapacitet — til at sælge Asco, og at de franske myndigheders tilsagn om at overholde omstrukturingsplanen blev opfyldt i relation til frasalget af fire skibe fra SNCM's operationelle flåde.

- (428) Eksperten konstaterede i øvrigt på grundlag af regnskabsbilag, at alle salg af aktiver, som var pålagt ved beslutningen fra 2003 (betingelse iii) ovenfor) er gennemført. Nettoprovenuet af disse salg andrager 5,02 mio. EUR ⁽¹⁹⁷⁾. Kommissionen understreger, at ud over de frasalg, der var fastsat i omstrukturingsplanen fra 2002 eller pålagt ved beslutningen fra 2003, har SNCM gennemført frasalg af aktiver ⁽¹⁹⁸⁾, som er verificeret af Kommissionens ekspert, med et nettoprovenu på 12,6 mio. EUR.

- (429) Med hensyn til betingelsen om at undlade af være prisførende ⁽¹⁹⁹⁾ har Kommissionens ekspert dels efterprøvet, at SNCM har en procedure for kontrol med overholdelsen af den nævnte betingelse, dels undersøgt, hvordan SNCM har opfyldt betingelsen på de forskellige overfarter i perioden fra den 16. marts 2005 til den 31. december 2006 ⁽²⁰⁰⁾. På grundlag af sin undersøgelse konkluderer Kommissionens ekspert, at de af SNCM udstedte billetter i [...] % af tilfældene har respekteret betingelse iv. Kommissionen bemærker, at SNCM på grundlag af oplysninger fra de franske myndigheder fortsat overholder betingelse iv) og v), selv om de ifølge beslutningen fra 2003 kun var gældende frem til den 31. december 2006.

- (430) Med hensyn til betingelse v) konstaterer Kommissionens ekspert, at SNCM havde overholdt kravet om et maksimalt antal overfarter i regnskabsårene 2005 og 2006. Til gengæld skulle SNCM have overskredet grænsen for det maksimale antal udbudte pladser på overfarterne fra Marseille i 2005 og 2006 og i begrænset omfang også grænserne for det udbudte antal løbende meter last på overfarterne fra Toulon i 2005 og 2006 og fra Marseille i 2006.
- (431) Hvad angår antallet af pladser, skal Kommissionen dog gøre opmærksom på, at det forhold, at man opererer med begrebet »familiekahytter«, gør det vanskeligt at vurdere nøjagtigt, med hvor mange pladser, den fastsatte grænse er overskredet. Denne omstændighed betyder, at det ikke umiddelbart kan konkluderes, at SNCM har undladt at overholde de forpligtelser, rederiet blev pålagt i henhold til beslutningen fra 2003.
- (432) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at SNCM har leveret de kompenserende modydelser, der var pålagt virksomheden i henhold til beslutningen fra 2003.

10.5.3. Konklusion

- (433) Kommissionen bemærker, at kravene om kompenserende modydelser i beslutningen fra 2003 er blevet overholdt i næsten fuldt omfang. Eftersom det støttebeløb, der blev godkendt på grundlag af rammebestemmelserne fra 1999, er blevet væsentligt nedsat i forhold til det støttebeløb, der blev godkendt i 2003, og som foranledigede Kommissionen til at stille de pågældende betingelser, finder Kommissionen det ikke nødvendigt at fastsætte yderligere betingelser og forpligtelser for at forhindre konkurrencefordrejning i et omfang, der strider imod den fælles interesse.
- (434) På baggrund af ovenstående og under hensyn til det nøjagtige beløb for nettoprovenuet af salget af aktiver pr. datoen for vedtagelsen af beslutningen fra 2005 mener Kommissionen, at statsstøtten i form af en kapitaltilførsel på 15,81 mio. EUR ⁽²⁰¹⁾ er i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c).

11. KONKLUSION

- (435) Kommissionen konkluderer, at de foranstaltninger, der er genstanden for denne beslutning, ikke udgør statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning eller udgør statsstøtte, der er forenelig med fællesmarkedet.
- (436) Kommissionen opfordrer Frankrig til:

— over for Kommissionen hurtigst muligt og senest inden 15 hverdage at regne fra datoen for modtagelsen af denne beslutning at præcisere, hvilke oplys-

ninger der ønskes behandlet som forretningshemmeligheder i henhold til artikel 25 i forordning (EF) nr. 659/1999

— hurtigst muligt at underrette støttemodtageren om denne beslutning, eventuelt med udeladelse af visse oplysninger, der efter Frankrigs opfattelse bør behandles som forretningshemmeligheder, og hvis videregivelse til støttemodtageren kan skade visse interesserede parter, samt i den fremsendte udgave af beslutningen over støttemodtageren at angive, hvilke øvrige oplysninger Frankrig har vurderet som værende forretningshemmeligheder og omfattet af tavshedspligt, men ikke har udeladt.

- (437) Kommissionen erindrer Frankrig om, at der i henhold til rammebestemmelserne normalt ikke, medmindre ekstraordinære og uforudsigelige omstændigheder, der ligger uden for virksomhedens kontrol, gør sig gældende, kan ydes ny omstrukturingsstøtte de første ti år efter datoen for omstrukturingsperiodens afslutning, som i den foreliggende sag er den 31. december 2006 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Den af den franske stat ydede kompensation til SNCM på 53,48 mio. EUR for varetagelse af public service-forpligtelser i perioden 1991-2001 udgør ulovlig statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, fastsatte betydning, men er forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 86, stk. 2.

Den negative salgspris for SNCM på 158 mio. EUR, CGMF's overtagelse af udgifterne på 38,5 mio. EUR til sociale foranstaltninger til fordel for de ansatte og den fælles og samtidige rekapitalisering af SNCM via CGMF med 8,75 mio. EUR udgør ikke statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning.

Omstrukturingsstøtten på 15,81 mio. EUR, som Frankrig har ydet *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM), udgør ulovlig statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, fastsatte betydning, men er forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 86, stk. 2.

Artikel 2

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 8. juli 2008.

På Kommissionens vegne

Antonio TAJANI

Næstformand

-
- (¹) EFT C 308 af 11.12.2002, s. 29.
- (²) Denne omstruktureringsplan blev forelagt, efter at de franske myndigheder den 20. december 2001 havde anmeldt et kontantlån fra Compagnie Générale Maritime et Financière til SNCM på 22,5 mio. EUR som redningsstøtte. Kommissionen godkendte ved beslutning af 17. juli 2002 (herefter benævnt »beslutningen fra 2002«) (EUT C 148 af 25.6.2003, s. 7) redningsstøtten til SNCM efter den indledende undersøgelsesprocedure, der er omhandlet i EF-traktatens artikel 88, stk. 3. Den 19. november 2002 fremsendte de franske myndigheder en kopi til Kommissionen af låneaftalerne mellem SNCM og CGMF samt dokumentation for tilbagebetalingen af CGMF's kontantlån til SNCM i to rater henholdsvis den 13. maj og den 14. juni 2002.
- (³) Registreret under ref. TREN/A/61846.
- (⁴) CGMF er et finansielt holdingselskab, der ejes 100 % af den franske stat og fungerer som dennes formidler af alle transaktioner inden for søtransport og udrustning og befragtning af skibe i Middelhavet.
- (⁵) Da de franske myndigheder den 11. september 2002 havde anmodet om at få rettet visse faktuelle fejl i beslutningen af 19. august 2002, vedtog Kommissionen den 27. november 2002 en beslutning om ændring af beslutningen af 19. august 2002 (offentliggjort i EFT C 308 af 11.12.2002, s. 29). De interesserede parter er blevet opfordret til at fremsætte deres bemærkninger til støtteplanen med virkning fra denne dato.
- (⁶) Den 11. september 2002 anmodede de franske myndigheder om forlængelse af fristen til at fremsætte kommentarer til beslutningen af 19. august 2002, hvilket Kommissionens tjenestegrene accepterede den 17. september 2002.
- (⁷) Registreret under ref. SG(2002) A/10050.
- (⁸) Registreret den 15. januar 2003 under ref. TREN/A/10962.
- (⁹) Registreret under ref. SG(2003) A/1691.
- (¹⁰) Registreret under ref. TREN/A/21531.
- (¹¹) Registreret under ref. SG(2003) A/1546.
- (¹²) EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.
- (¹³) Registreret under ref. TREN/A/21701.
- (¹⁴) EUT L 61 af 27.2.2004, s. 13. Ved beslutning af 8. september 2004 (herefter benævnt »beslutningen fra 2004«) foretog Kommissionen en ubetydelig ændring i beslutningen fra 2003, som tillod SNCM i givet fald at bytte om på søsterskibene *Aliso* og *Asco* i medfør af en ændring af artikel 2 i beslutningen fra 2003.
- (¹⁵) EUT L 19 af 21.1.2005, s. 70.
- (¹⁶) Registreret under ref. TREN/A/27546.
- (¹⁷) Registreret under ref. TREN/A/30842.
- (¹⁸) Yderligere oplysninger blev fremsendt den 30. november 2005 (SG(2005) A/10782), den 14. december 2005 (SG(2005)A/11122) og den 30. december 2005 (TREN/A/10016).
- (¹⁹) Registreret under ref. TREN/A/16904.
- (²⁰) Registreret under ref. TREN/A/19105.
- (²¹) Domstolens dom af 24. juli 2003 i sagen C-280/00, Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg mod Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, med deltagelse af Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht, Sml. I, s. 7747.
- (²²) *Veolia Transport* er et 100 % ejet datterselskab af *Veolia Environnement*. Under navnet *Connex* tilbyder det personbefordringstjenester på vegne af lokalforvaltninger (kollektiv transport i byområder, mellem byer og regional kollektiv transport) og forvalter i denne egenskab vej- og jernbanenet og i mindre omfang skibstrafiktjenester.
- (²³) EUT C 103 af 29.4.2006, s. 28.

- (²⁴) EUT L 24 af 29.1.2004, s. 1.
- (²⁵) EUT C 148 af 24.6.2006, s. 42.
- (²⁶) Registreret under ref. TREN/A/25295.
- (²⁷) Registreret under ref. TREN/A/24111.
- (²⁸) EUT C 303 af 13.12.2006, s. 53.
- (²⁹) Registreret under ref. TREN/A/37907.
- (³⁰) Af koncernen *Stef-TFE* den 28. december 2007 (A/20313) og af CFF den 27. december 2006 (A/20056).
- (³¹) Breve af 4. januar 2007 (D 2007 300067) til koncernerne *Stef-TFE* (D 2007 300068) og CFF.
- (³²) Den 11. januar, den 16. januar og den 9. februar 2007, registreret under henholdsvis ref. TREN/A/21142, TREN/A/21669 og TREN/A/23798.
- (³³) Den 13. februar 2007, registreret under ref. TREN/A/24473 og TREN/A/23981.
- (³⁴) Registreret af Kommissionens tjenestegrene under ref. TREN/A/30979. De franske myndigheder anmodede om og fik to yderligere forlængelser af fristen på hver én måned til at fremsætte deres kommentarer ved brev af 15. marts 2007 og 19. april 2007, registreret under ref. TREN/A/27002 og TREN/A/29928.
- (³⁵) Disse oplysninger blev meddelt af CFF den 15. marts 2007 (TREN/A/27058), den 27. september 2007 (TREN/A/43510 af 1.10.2007), den 30. november 2007 (TREN/A/49918 af 6.12.2007), den 20. december 2007 (TREN/A/51600 af 26.12.2007) og den 14. marts 2008 (TREN/A/87084), af STIM den 20. december 2007 (TREN/A/51391) og af SNCM den 28. februar 2008 (TREN/A/85681). Frankrig fremsendte ligeledes oplysninger den 21. december 2007 (TREN/A/51441), den 7. januar 2008 (TREN/A/86344) og den 8. februar 2008 (TREN/A/83661). Andre dokumenter blev udleveret af de franske myndigheder ved et arbejds møde den 29. februar 2008.
- (³⁶) SNCM ejer en direkte mindretsaktiepost på 45 % i CMN og en indirekte mindretsaktiepost via *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH) på 24,1 %. Den reelle kontrol har siden 1992 ligget hos koncernen *Stef-TFE* via dennes aktiepost på 49 % i *Compagnie Méridionale de Participations* (CMP). SNCM og CMN var partnere inden for rammerne af public service-kontrakten i 2001-2006 og fik i fællesskab den nye public service-kontrakt for 2007-2012/2013.
- (³⁷) CGTH er et holdingselskab, der ejes 100 % af SNCM.
- (³⁸) *Aliso Voyage* er SNCM's eget distributionsselskab. Det omfatter 17 rejsebureauer fordelt over hele Frankrig og står for salg af færebilletter, hvoraf SNCM's ruter tegner sig for 49,9 %.
- (³⁹) Da beslutningen fra 2003 blev vedtaget, ejede SNCM sammen med transportkoncernen Delmas (50/50) en aktiepost i det franske fragtrederi Sud-Cargos, der sejlede med fragt til og fra Marokko. Denne aktiepost blev efterfølgende afhændet i slutningen af 2005 for [...] mio. EUR (fortrolige oplysninger) i forbindelse med den investeringsplan, de franske myndigheder forelagde den 28. marts 2006.
- (⁴⁰) SNCM ejer 100 % af dette selskab, der varetager brændstofpåfyldningen af SNCM's skibe.
- (⁴¹) Et interessentskab, der ejes 100 % af SNCM, *Ferrytour*, varetager rejsebureaufunktionen. Det tilbyder sørejser til Korsika, Sardinien og Tunesien, men også flyrejser til en lang række destinationer. Desuden tilbyder det minikrydstogter og organisering af forretningsrejser.
- (⁴²) Et datterselskab, der blev oprettet i 1996 og ejes 100 % af SNCM. *Comptoirs du Sud* administrerer alle butikker om bord på skibene.
- (⁴³) Se fodnote 12.

- (⁴⁴) *Napoléon Bonaparte*, en stor, luksuspræget bilfærge (med en kapacitet på 2 150 passagerer og 708 biler, 43 MW motor og en hastighed på 23,8 knob); den nye *Danielle Casanova*, ligeledes en stor, luksuspræget bilfærge, der blev leveret i maj 2002 (med en kapacitet på 2 204 passagerer og 700 biler, 37,8 MW motor og en hastighed på 23,8 knob); *Île de Beauté* (med en kapacitet på 1 554 passagerer og 520 biler, 37,8 MW motor og en hastighed på 21,5 knob), der blev taget i drift i 1979 og renoveret i 1989/1990; *Méditerranée* (med en kapacitet på 2 254 passagerer og 800 biler, 35,8 MW motor og en hastighed på 24 knob) samt *Corse* (med en kapacitet på 2 150 passagerer og 600 biler, 27,56 MW motor og en hastighed på 23,5 knob).
- (⁴⁵) *Paglia Orba*, (med en kapacitet på 500 passagerer, 2 000 løbende meter last og 120 biler, 19,7 MW motor og en hastighed på 19 knob); *Monte d'Oro* (med en kapacitet på 508 passagerer, 1 615 løbende meter last og 130 biler, 14,8 MW motor og en hastighed på 19,5 knob); *Monte Cinto* (med en kapacitet på 111 passagerer, 1 200 løbende meter last, 8,8 MW motor og en hastighed på 18 knob); siden maj 2003 *Pascal Paoli* (med en kapacitet på 594 passagerer, 2 300 løbende meter last og 130 biler, 37,8 MW motor og en hastighed på 23 knob).
- (⁴⁶) Højhastighedsfartøjet *Liamone* (med en kapacitet på 1 116 passagerer, 250 biler, 65 MW motor og en hastighed på 42 knob), som også sejler til og fra Toulon.
- (⁴⁷) Alle, med undtagelse af *Danielle Casanova*, *Pascal Paoli* og *Liamone*, der er leaset.
- (⁴⁸) Rådets forordning (EØF) nr. 3577/92 af 7. december 1992 om anvendelse af princippet om fri udveksling af tjenesteydelser inden for søtransport i medlemsstaterne (cabotagesejlad) (EFT L 364 af 12.12.1992, s. 7).
- (⁴⁹) EFT S 2001/10 – 007-005.
- (⁵⁰) Ordregivende myndighed for public service-kontrakter siden 1991 i henhold til fransk lov nr. 91-428 af 13. maj 1991.
- (⁵¹) EUT 2006/S 100-107350.
- (⁵²) Statsstøtte N 781/2001 godkendt ved Kommissionens beslutning af 2. juli 2002 (EFT C 186 af 6.8.2002, s. 3).
- (⁵³) Statsstøtte N 13/2007 godkendt ved Kommissionens beslutning af 24. april 2007, offentliggjort på Kommissionens websted: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/transport_2007.htm
- (*) Fortrolige oplysninger.
- (⁵⁴) Chaufføren ledsager vogntoget under sejladsen. I visse tilfælde kører én chauffør vogntoget om bord, og en anden chauffør kører det fra borde ved ankomsten. Det regnes med som trafik med egen trækraft i modsætning til ro-ro-trafik, hvor anhængerne transporteres alene.
- (⁵⁵) EUT C 148 af 25.6.2003, s. 7.
- (⁵⁶) Dette beløb var specificeret således: 20,4 mio. EUR i form af en egentlig omstruktureringsplan, 1,8 mio. EUR til afrigning af skibe med henblik på salg, 14,8 mio. EUR i afskrivning på *Liamone* og 9 mio. EUR til omlægning af aktiviteten med øget vægt på Maghreb.
- (⁵⁷) Denne plan blev vedtaget af SNCM's bestyrelse den 17. december 2001.
- (⁵⁸) I omstruktureringsplanen var der forudset en reduktion af antallet af overfarter fra 4 138 (3 835 for SNCM og 303 for datterselskabet Corsica Marittima) til 3 410 i 2003 med følgende ændringer af trafikken:
- ændring af overfarterne mellem Marseille og Korsika i henhold til betingelserne i public service-kontrakten for 2001-2006
 - næsten totalt ophør med sejladse mellem Toulon og Korsika
 - indskrænkning af overfarter mellem Nice og Korsika
 - ophør med at besejle ruten Livorno-Bastia med specialfartøjer og fuldstændig lukning af ruten i 2003
 - flere overfarter til Algeriet og Tunesien med skibene *Méditerranée*, *Île de Beauté* og *Corse* og midlertid indstilling af overfarten Genova-Tunis.
- (⁵⁹) Personalenedskæringerne skulle ske ved naturlig afgang eller tidlig pensionering på grundlag af alderskriterier (efterløn), tilbud om hjælp til genbeskæftigelse og ingen nye tidsbegrænsede ansættelseskontrakter. Foranstaltningerne ville ikke desto mindre indebære anslåede omkostninger for SNCM på 20,4 mio. EUR.
- (⁶⁰) Bl.a. trafikken, forventet vækst i BNP (1,5 %), lånerenten (5,5 %), finansiel indtægtsrente (4,5 %) og kortfristet gældsrente (5 %).

- (⁶¹) De franske myndigheder har peget på to alternative beregningsmetoder, som de selv udelukkede, fordi de var for omkostningsfulde.

Den første beregningsmetode bestod i at lægge omkostningerne ved samtlige omstrukturingsforanstaltninger sammen. Det ville give et finansieringsbehov på 90,9 mio. EUR ved indregning af følgende faktorer:

- de kumulerede underskud fra 1991 til 2001, dvs. 41,7 mio. EUR (bestående af 29 mio. EUR, som var det tal, man var nået frem til i beslutning 2002/149/EF af 30. oktober 2001 (EFT L 50 af 21.2.2002, s. 66), plus 6,1 mio. EUR for 2000 plus 6,6 mio. EUR (før omstrukturingsomkostninger) for 2001)
 - reduktion af skattebegünstigede afskrivninger mellem disse datoer, svarende til 24 mio. EUR (posten nedskrives fra 86 til 62 mio. EUR på balancen i den pågældende periode, hvilket skyldes, at afskrivningsperioden forlænges fra 12 til 20 år, mindre træk på denne indtægtskilde og øget brug af leasing for de sidst leverede enheder)
 - provenu af salg i forbindelse med omstruktureringen, dvs. 21 mio. EUR, der samtidig indebærer et lavere finansieringsbehov, og
 - den kumulerede virkning af omstrukturingsomkostningerne, der andrager 46,2 mio. EUR (jf. fodnote 56).
- Den anden beregningsmetode bestod i at fastlægge, hvor stor egenfinansiering bankerne ville forlange for hele flåden, idet man ved, at de, hvis de skal finansiere køb af et fartøj, normalt forlanger egenfinansiering svarende til 20-25 % af fartøjets værdi. De franske myndigheders beregning baseret på en historisk anskaffelsespris for flåden på 843 mio. EUR gav til resultat, at SNCM havde behov for mellem 157 og 196 mio. EUR til egenfinansieringen. Fratrækker man den egenkapital, der fandtes ved udgangen af 2001, bliver resultatet et rekapitaliseringsbehov på mellem 101 og 140 mio. EUR.

- (⁶²) Jf. nedenfor.

- (⁶³) SNCM forudså i omstrukturingsplanen fra 2002 afgrigning og salg af fire af selskabets skibe: *Napoléon*, *Liberté*, *Monte Rotondo* og højhastighedsfartøjet *Asco*; sidstnævnte blev i realiteten udskiftet med søsterskibet *Aliso*. Alle disse fartøjer er i dag solgt. Det samlede nettosalgsprovenu var 25 165 000 EUR.

SNCM har i overensstemmelse med beslutningen fra 2003 afhændet aktierne i SCI Espace Shuman, Southern Trader, Someca, Amadeus og CCM med et nettosalgsprovenu på 5,02 mio. EUR.

SNCM har siden beslutningen fra 2003 solgt sin kapitalinteresse i Sud-Cargos, fartøjet *Asco* og lejlighederne i SNCM's ejendomskompleks for i alt 12,2 mio. EUR.

- (⁶⁴) Udvælgelsen af de private partnere forløb fra den 26. januar 2005 til slutningen af september 2005.

Den 26. januar og den 17. februar 2005 meddelte den franske regering, at den ville søge efter en privat partner til at tilføre kapital til SNCM for at styrke selskabets struktur og føre det gennem de nødvendige forandringer i forbindelse med selskabets videre udvikling.

Efter at have udpeget en uafhængig person til at overvåge søgningen gav Agence des Participations de l'Etat (»APE«) en rådgivende bank (»HSBC«) mandat til at kontakte potentielle overtagere.

I denne forbindelse blev 72 industrielle og finansielle investorer kontaktet med en opfordring til at fastsætte de finansielle vilkår for et tilbud, der skulle styrke selskabets forretningsprojekt og sikre beskæftigelsen og effektiv opfyldelse af public service-forpligtelsen. [...] af de pågældende investorer udtrykte interesse, [...] fortrolighedsaftaler blev undertegnet og [...] orienterende memoranda blev fremsendt. [...] virksomheder fremsatte tilbud i første runde den 5. april 2005, og tre tilbud ([...], [...] og [...]) gik videre til anden runde den 17. juni 2005 foruden en interesselikvidation for en mindretalsaktiepost ([...]). Tre tilbud gik videre til tredje runde den 28. juli 2005. Den 14. september 2005 blev hver enkelt virksomhed opfordret til at fremsætte deres bindende og definitive tilbud inden den 15. september 2005. På det tidspunkt trak selskabet [...] sig, og myndighederne modtog to bindende tilbud på tilførsel af kapital og overtagelse af den samlede kapital fra de to franske koncerner Butler Capital Partners (BCP) og [...].

Den 27. september 2005 udsendte den franske stat en pressemeddelelse med oplysning om, at man efter en grundig gennemgang af de to tilbud havde valgt tilbuddet fra koncernen BCP, fordi det dels var det mest acceptable ud fra et finansielt synspunkt, dels harmonerede bedst med SNCM's interesser, public service-forpligtelsen og beskæftigelses-hensynene. BCP's oprindelige tilbud lød på et negativt beløb på [...] mio. EUR og repræsenterede det laveste overslag over den negative pris.

De potentielle overtagere havde i forbindelse med deres oprindelige tilbud udtrykkeligt forbeholdt sig mulighed for at justere det oprindelige tilbud efter gennemgangen af regnskaber og andre forhold. De franske myndigheder oplyste, at den oprindelige pris blev justeret opad, efter at undersøgelserne var afsluttet den 16. december 2005, med henvisning til en række objektive forhold, der havde indvirkning på den lovgivningsmæssige og økonomiske kontekst, hvori SNCM opererer, og som var indtruffet efter fremsættelsen af tilbuddene den 15. september 2005. Den negative pris blev således ændret til [...] mio. EUR.

Forhandlingerne mellem de franske myndigheder og de fremtidige overtagere betød, at det endelige beløb blev – 142,5 mio. EUR, forhøjet med overtagelsen af en del af udgifterne til sygeforsikringerne for pensionerede medarbejdere fra SNCM (15,5 mio. EUR).

- (⁶⁵) Den interne proces i SNCM vedrørende gennemførelsen af rekapitaliserings- og privatiseringsoperationerne gik formelt i gang den 12. april 2006 og afsluttedes den 31. maj 2006. Det skal bemærkes, at medarbejderaktieposten ikke var på plads den 27. november 2007.

- (⁶⁶) Denne mekanisme er fastsat i artikel II.2 i protokollen om overtagelse af 16. maj 2006, i henhold til hvilken denne konto er beregnet »til finansiering af den del af omkostningerne ved medarbejderes eventuelle frivillige fratræden eller afbrydelse af ansættelseskontrakter [...], der skal lægges oven i ethvert beløb, som arbejdsgiveren skal betale i medfør af lovfæstede og overenskomstmæssige bestemmelser. Bestyreren af den spærrede konto har til opgave at frigive midlerne i takt med, at de pågældende medarbejdere, der ikke omplaceres internt i SNCM-koncernen, rent faktisk forlader rederiet, og frigive saldoen af det indefrosne beløb, når opgaven som bestyrer er fuldført [...]«.
- (⁶⁷) De fire betingelser i *Altmark*-dommen er følgende:
- i) Den begunstigede virksomhed skal være reelt pålagt at opfylde public service-forpligtelser, og disse forpligtelser skal være klart defineret.
 - ii) De kriterier, der er grundlaget for beregningen af kompensationen, skal være fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde for at undgå, at kompensationen giver en økonomisk fordel, der stiller den begunstigede virksomhed bedre end konkurrerende virksomheder.
 - iii) Kompensationen må ikke overstige, hvad der er nødvendigt for helt eller delvis at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af public service-forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.
 - iv) Størrelsen af den nødvendige kompensation, når udvælgelsen af den virksomhed, der pålægges en public service-forpligtelse, i et konkret tilfælde ikke gennemføres inden for rammerne af en procedure for tildeling af offentlige kontrakter, der gør det muligt at vælge den virksomhed, der kan levere de pågældende tjenester billigst for samfundet, skal fastlægges på grundlag af en analyse af de omkostninger, som en gennemsnitsvirksomhed, der er veldrevet og tilstrækkeligt udstyret med transportmidler til at kunne opfylde de stillede krav til den offentlige tjeneste, ville have ved at gennemføre forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.
- (⁶⁸) I denne forbindelse erindrede de franske myndigheder også om, at kompensationerne var blevet beregnet på grundlag af præcise forpligtelser (antal overfarter, tilbudte pladser, mulighed for indsættelse af erstatningsfartøjer, maksimal prissætning osv.) og dermed på de samme kriterier som dem, der var lagt til grund i de femårige public service-kontrakter fra 1991 og 1996 mellem SNCM og den kompetente regionalforvaltning, og at de pågældende kontrakter også indeholdt bestemmelser om en justering af kompensationen afhængigt af indtægterne.
- (⁶⁹) De franske myndigheder gav bl.a. i brev af 8. oktober 2002 (TREN/A/10050) oplysninger, der skulle vise, at strukturen i SNCM's driftsomkostninger i perioden 1991-2001 lå på linje med tilsvarende færgerederiers, bl.a. Brittany Ferries, Seafrance og CMN. Med hensyn til sidstnævnte rederi vurderede de franske myndigheder SNCM's effektivitet ved at sammenholde fragt- og passagerskibenes aktivitet. De to rederier opererede i realiteten i samme kontekst med næsten ens skibe (3 fragt- og passagerskibe hos CMN og 4 fragt- og passagerskibe hos SNCM) til sammenlignelige destinationer. Dataene for perioden 1991-2001 kunne således vise, at omkostningseffektivitetsgraden (forholdet mellem lønudgifter på den ene side og omsætning, sejlads og skibe på den anden side) for fragt- og passagerskibenes vedkommende, som var forskellig for de to rederier i 1993, kom væsentligt tættere på hinanden i løbet af den undersøgte periode. Det skulle således fremgå af dataene, at SNCM's omkostningseffektivitetsgrad havde nærmet sig omkostningseffektivitetsgraden for en gennemsnitsvirksomhed i sektoren.
- (⁷⁰) EFT L 50 af 21.2.2002, s. 66. De franske myndigheder erindrede således om, at den af Kommissionen udpegede ekspert udarbejdede en rapport om de regnskabsoplysninger og administrative oplysninger, de franske myndigheder havde indgivet, og i rapporten konkluderede (jf. betragtning 68 i beslutningen af 30. oktober 2001), »at støtten til offentlig tjeneste ikke har fungeret som kompensation for udgifterne til SNCM's konkurrenceprægede aktiviteter. Adskillelsen af regnskaberne vedrørende levering af den pågældende tjeneste og de revisioner, der er foretaget af de regionale og nationale kontrolinstanser, gør det ligeledes muligt at sikre, at årsregnskaberne, hvori der gøres rede for anvendelsen af støtten til områdeprincippet, giver et pålideligt billede af udgifterne i forbindelse med opfyldelse af forpligtelsen til offentlig tjeneste«.
- (⁷¹) De franske myndigheder havde i 2002 forsvaret SNCM's køb af aktier i Sud-Cargos med, at operationen havde strategisk betydning. Udviklingen i fragttrafikken (forøgelse af containertrafikken på bekostning af ro-ro-trafikken), CMA CGM's tilbagekøb af en anden aktionær i Sud-Cargos, selskabet Delmas, og Sud-Cargos' økonomiske vanskeligheder var nu de franske myndigheders begrundelse for, at denne aktiepost ikke længere blev betragtet som strategisk, hvorfor SNCM kunne afhænde den i 2005.
- (⁷²) Domstolens dom af 28. januar 2003 i sag C-334/99, Forbundsrepublikken mod Kommissionen, Sml. I, s. 1139.
- (⁷³) Kommissionens beslutning af 7. december 2005 om Belgiens statsstøtte til ABX Logistics (C53/2003 (ex NN 62/2003); EUT L 383 af 28.12.2006, s. 21.

- (74) Kommissionens beslutning af 8. juli 1999 om den statsstøtte, som Tyskland har ydet til Gröditzer Stahlwerke GmbH og dets datterselskab Walzwerk Burg GmbH; EFT L 292 af 13.11.1999.
- (75) Denne rapport blev fremsendt til Kommissionen i marts 2006 og er udarbejdet af CGMF med assistance fra SNCM's revisor, Ernst & Young (herefter benævnt »CGMF-rapporten«).
- (76) Rapporten fra den 29. marts 2006 er udarbejdet af Oddo Corporate Finance og Paul Hastings (»Oddo-rapporten«) og blev fremsendt til Kommissionen den 7. april 2006. Den er en kritisk gennemgang — bestilt af Agence des Participations de l'Etat (APE) — af CGMF-rapporten og indeholder en beregning af de likvidationsomkostninger, der af Kommissionen vurderes som acceptable.
- (77) Under henyn til materielle anlægsaktiver ([...] mio. EUR) og finansielle anlægsaktiver ([...] mio. EUR), kundetilgodehavender ([...] mio. EUR), andre tilgodehavender ([...] mio. EUR) og et likviditetsunderskud på -[...] mio. EUR. Frankrig påpegede, at et mere realistisk overslag, der tog hensyn til senere finansielle data, ville give en samlet værdi på [...] mio. EUR.
- (78) Domstolens dom af 14. september 1994 i de forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103.
- (79) Kassationsrettens dom nr. 98-15129 af 6. februar 2001. Sagen vedrører en offentlig institution, BRGM (Bureau de Recherches Géologiques et Minières), der blev dømt til at betale hele beløbet for manglende aktiver i datterselskabet, Mines de Salsignes, med den begrundelse, at den faktiske leder af datterselskabet var BRGM, og at denne på trods af sin viden om de stadigt vanskeligere vilkår for datterselskabets aktivitet og de tydelige alarmsignaler, havde udvist en kulpøs adfærd ved at lade aktiviteten fortsætte.
- (80) Sagen Aspocomp Group Oy; dom afsagt af Appelleretten i Rouen den 22. marts 2005.
- (81) Til sammenligning var forrentningen af en fransk statsobligation med løbetider på 30, 10, 5 og 2 år henholdsvis 3,95 %, 3,82 %, 3,75 % og 3,72 % pr. 31. oktober 2006.
- (82) Kommissionens beslutning af 17. juli 2002 vedrørende *Société française de production* (fransk produktionsselskab), K(2002) 2593 endelig — EUT C 71 af 25.3.2003, s. 3.
- (83) Ifølge en uafhængig undersøgelse, som Frankrig fremlagde i denne forbindelse, sidder CFF i dag på tæt ved [...] % af passagermarkedet, medens SNCM's markedsandel er faldet fra 82 % i 2000 til [...] % i 2005, hvorimod SNCM samtidig har oplevet en kraftig vækst på fragtmarkedet, hvor det stadig er den største transportvirksomhed via sine kapitalinteresser i CMN.
- (84) CFF erindrede om, at public service-kontrakten sikrer rederiet et offentligt tilskud på 64,3 mio. EUR i gennemsnit om året eller i alt 321,5 mio. EUR over fem år. Ifølge CFF garanterer artikel 5 i kontrakten SNCM et cash-flow på 72,8 mio. EUR. CFF understreger desuden, at af SNCM's konstaterede underskud i 2001 hidrørte 15 mio. EUR fra en værdinedskrivning af højhastighedsfartøjet *Liamone*.
- (85) Det fremgik af beslutningen om at indlede den formelle procedure, at omstrukturingsplanen bl.a. omfattede »ophør af besejling af ruten Bastia-Livorno med specialmateriel«.
- (86) CFF's kritik vedrører følgende punkter: ingen reelle personalenedskæringer, undladelse af at mobilisere SNCM's kapitalandele til brug for omstruktureringen, ingen hensyntagen til indtægterne fra skibene.
- (87) Beløbet på 76 mio. EUR skulle ifølge CFF svare til de 500 mio. FRF, som rederiet ville tabe på sin public service-forpligtelse for perioden 2002-2006.
- (88) I forhold til den gearing, CFF selv påviste hos et udsnit på ti rederier. De varierer mellem 23,69 % (for *Moby Lines*) og 55,09 % (for *Grimaldi*), medens gearingen for CMN er 49,7 %.
- (89) CFF nævnte aktieposten på 50 % i rederiet Sud-Cargos, aktieposten på 13 % i Amadeus, der har specialiseret sig i reservationssystemer for flytrafikken, aktieposten i CMN og CGTH's ejendomsbesiddelser.

- (⁹⁰) Hovedaktionær i CMN.
- (⁹¹) Til orientering: OTC var den ordregivende myndighed sammen med Korsikas regionalforvaltning i relation til public service-kontrakten.
- (⁹²) Vedrørende public service-kontrakten for ruterne Marseille-Korsika drejede hovedparten af CFF's bemærkninger sig om proceduren for tildeling af den nye public service-kontrakt for perioden 2007-2012/13 og de klager, CFF havde indbragt for nationale domstole, og som efterfølgende var blevet afvist af disse.
- (⁹³) I den forbindelse erindrede CFF om, at der ved Handelsretten i Marseille var indgivet forvarsel i andet halvår af 2005, og at man kunne have forventet, at der allerede i efteråret var indgivet konkursbegæring for de anslåede underskud i 2005 på 30 mio. EUR.
- (⁹⁴) Ifølge CFF havde Kassationsretten i sagen om *Mines et produits chimiques de Salsignes* rent faktisk slet ikke gjort statens ansvar som medejer gældende ved likvidation af en virksomhed, hvori staten havde aktier, men derimod peget på, at staten kunne retsforfølges med henblik på indfrielse af et offentligt industri- eller forretningsforetagendes sociale gæld, og at virksomhedens ledelse ikke kunne unddrage sig deres ansvar ved at henvise til statens engagement i virksomheden.
Med hensyn til, om den kendelse, Appelretten i Rouen havde afsagt i Aspocomp-sagen, var relevant for den foreliggende sag, gjorde CFF gældende, at genstanden for den pågældende sag, hvor et moderselskab blev dømt til at betale de ansatte i et datterselskab sociale godtgørelser som følge af brud på en aftale, som moderselskabet havde godkendt, slet ikke kunne sammenlignes med omstændighederne i SNCM-sagen. Der forelå således ikke nogen klar risiko for, at staten ville blive dømt til at betale fratrædelsesgodtgørelser, hvis SNCM trådte i likvidation. I øvrigt satte CFF spørgsmålstegn ved det anslåede beløb for de øvrige sociale omkostninger, idet de syntes at variere alt efter, hvilke eksperter der var blevet anmodet om at foretage beregningen.
- (⁹⁵) CFF mente, at skibenes reelle værdi som angivet af SNCM i selskabets bud på public service-kontrakten, burde have været lagt til grund for værdiansættelsen af SNCM's aktiver i Oddo- og CGMF-rapporten.
- (⁹⁶) Ifølge CFF havde Frankrig insisteret på vigtigheden af at opretholde besejlingen fra Nice og bevare flåden på det aktuelle niveau samt på den tilsyneladende strategiske betydning af SNCM's aktiepost i CMN-koncernen.
- (⁹⁷) Pr. 1. januar 2007 med Superfast X.
- (⁹⁸) CFF foreslog, at SNCM skulle begrænse den udbudte kapacitet på hvert af de markeder, hvor der var konkurrence (Nice, Tunesien og Algeriet) til 2005-niveauet, afholde sig fra at åbne nye ruter overhovedet og gå over til at benytte kombinerede passager- og fragtskibe mellem Marseille og Korsika for at nedbringe sine omkostninger.
- (⁹⁹) SNCM skulle have købt nye skibe i strid med artikel 2 i Kommissionens beslutning fra 2003. Desuden havde SNCM ikke afhændet sin aktiepost i CCM som krævet i henhold til artikel 3 i Kommissionens beslutning, og endelig havde SNCM siden 2003 ført en aggressiv takstpolitik med priser, der var lavere end CFF's, i strid med beslutningens artikel 4 (billetter op til 30 % billigere for identiske eller sammelignelige transporttydelser).
- (¹⁰⁰) Dels på grund af manglende viden om de to selskabers respektive regnskabs- og konteringsmetoder, dels fordi CMN ikke havde medvirket i en sådan undersøgelse.
- (¹⁰¹) Ifølge STIM havde SNCM bevidst undervurderet sine finansielle resultater. Ifølge en revision foretaget af en uafhængig ekspert for *Office des Transports de Corse* skulle det samlede underskud på Korsika-nettet andrage 125 mio. FFR (ca. 19 mio. EUR) i perioden 1996-2001 (det ekstraordinære resultat i 2001 ikke medregnet).
- (¹⁰²) Domstolens dom af 8. maj 2003 i de forenede sager C-328/99 og C-399/00, Italien og SIM 2 Multimedia SpA mod Kommissionen, Sml. I, s. 4035.
- (¹⁰³) Det fremgik af de forhold, der blev påpeget i rapporten, at [...].
- (¹⁰⁴) Til støtte for en beretning fra fra den franske revisionsret nævnes det f.eks. i rapporten, at [...].

- (¹⁰⁵) Det fremgik af de forhold, der blev påpeget i rapporten, at [...].
- (¹⁰⁶) Staten havde f.eks. [...].
- (¹⁰⁷) Der peges i rapporten bl.a. på følgende ledelsesmæssige fejl: [...].
- (¹⁰⁸) Skibsmateriellet blev indskrænket, og programmet for afståelse af aktiver forløb i overensstemmelse med forretningsplanen. Overfarter og ruter blev omlagt, og handlingsplanen for reduktion af forbruget af rå- og hjælpestoffer havde givet de første resultater. Også forretningsplanens beskæftigelsesdel blev gradvist sat i værk.
- (¹⁰⁹) Den gearing på 0,497, som CFF opgav for CMN i 2001, var forkert, fordi man undlod at medregne likviditeten blandt aktiverne på balancen. Når denne fejl var rettet, var CMN's gearing 0,557. Ifølge de franske myndigheder var dette under alle omstændigheder for lidt for CMN, hvilket selskabets likviditetsvanskeligheder i 2002 illustrerede. CMN måtte rent faktisk optage lån på 8 mio. EUR hos *Stef-TFE* for at kunne finansiere det nettounderskud, rederiets banker ikke dækkede.
- (¹¹⁰) Conseil Général for *Provence-Alpes-Côte d'Azur* citerede i sit brev af 9. januar 2003 den markedsundersøgelse, der var blevet fremsendt til Kommissionen i forbindelse med anmeldelsen, og hvoraf Conseil Général tilsyneladende havde en kopi. Conseil Général fremhævede følgende passus: »Udbuddet [vedrørende sejladsen mellem Korsika og det franske fastland] er for stort i forhold til efterspørgslen. Belægningsgraden på fartøjerne varierer gennemsnitligt mellem 20 % om vinteren og 50 % om sommeren.«
- (¹¹¹) Frankrig afviste især STIM's værdiansættelse af virksomheden til tæt ved 350 mio. EUR, idet man kun havde medregnet de poster på balancen, der forhøjede værdien på grundlag af den bogførte egenkapital (skattebegunstigede afskrivninger, salgsprovenu fra skibene osv.) uden at tage hensyn til passiverne, der ville mindske værdien. Denne rent regnskabsmæssige beregningsmetode svarede ikke til de økonomiske realiteter i et rederi som SNCM, der havde aktiver, der figurerede på balancen, men også begrænset rentabilitet og store passiver uden for balancen.
- (¹¹²) Jf. f.eks. Domstolens dom af 10. januar 2006 i sag C-222/04, *Ministero dell'Economia e delle Finanze mod Cassa di Risparmio di Firenze*, Sml. I, s. 289 (præmis 129).
- (¹¹³) EFT L 364 af 12.12.1992, s. 7.
- (¹¹⁴) EFT L 378 af 31.12.1986, s. 1.
- (¹¹⁵) Kommissionen er ikke forpligtet til at tage stilling til alle de argumenter, de interessede parter i sagen fremfører, men kan nøjes med at gøre rede for de forhold og retlige overvejelser, der er af væsentlig betydning for beslutningstagningen (domme afsagt af Retten i Første Instans henholdsvis den 8. juni 1995 i sag T-459/93, *Siemens mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1675 (præmis 31) og den 13. juni 2000 i de forenede sager T-204/97 og T-270/97, *EPAC mod Kommissionen*, Sml. II, s. 2267 (præmis 35)).
- (¹¹⁶) Dom afsagt af Retten i Første Instans den 12. februar 2008 i sag T-289/03, *BUPA m. fl. mod Kommissionen*.
- (¹¹⁷) Jf. Kommissionens beslutning af 30. oktober 2001 om Frankrigs statsstøtte til SNCM; EFT L 50 af 21.2.2002, s. 66.
- (¹¹⁸) Med fradrag af provenuet fra salg af skibe.
- (¹¹⁹) For disse to år, der svarer til de to sidste år, kontrakten fra 1996 var gældende, var det på grund af manglende data på daværende tidspunkt ikke muligt for Kommissionens ekspert at beregne resultatet i det analytiske regnskab for ruterne til Korsika.
- (¹²⁰) Kommissionens beslutningsopraksis tilsiger, at den ikke blander sig i, hvilken form for kompensation medlemsstaten gør brug af, når blot den har sikkerhed for, at der ikke er tale om krydssubsidiering af konkurrenceprægede aktiviteter, jf. bl.a. Kommissionens beslutning af 12. marts 2002 om Italiens statsstøtte til *Poste Italiane SpA* (EFT L 282 af 19.10.2002, s. 29) og Kommissionens beslutning af 23. juli 2003 om kapitaltilførslen på 297,5 mio. EUR til *La Poste Belge/De Post* (EUT C 241 af 8.10.2003, p. 13).
- (¹²¹) Det skal understreges, at Kommissionen i 1997 fastsatte EF-retningslinjer for statsstøtte til søtransport og heri præciserede de betingelser, på hvilke statsstøtte, der ydes som kompensation for public service-forpligtelser, kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet (EFT C 205 af 5.7.1997, s. 5).
- (¹²²) Jf. Kommissionens beslutning 2002/149/EF (EFT L 50 af 21.2.2002, s. 66).

- (¹²³) »Betingelser i forordningen om statens finansielle bidrag, der er medtaget i punkt IV i femårsaftalen mellem SNCM og OTC for perioden 1996-2001.«
- (¹²⁴) Som anført i fodnote 71 i denne beslutning har Kommissionen kontrolleret, at der er ført særskilt regnskab for de pågældende tjenester i den periode, der er omfattet af undersøgelsen.
- (¹²⁵) Beløbet er differencen mellem det oprindeligt anmeldte beløb (76 mio. EUR) og det beløb, der blev udbetalt som kompensation for public service-forpligtelser (53,48 mio. EUR).
- (¹²⁶) Domstolens dom af 28. januar 2003 i sag C-334/99, Forbundsrepublikken Tyskland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1139 (præmis 142).
- (¹²⁷) Meddelelse til medlemsstaterne fra Kommissionen — Anvendelse af EØF-traktatens artikel 92 og 93 og af artikel 5 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren (EFT C 307 af 13.11.1993, s. 3), punkt 11. Denne meddelelse omhandler fremstillingssektoren, men finder tilsvarende anvendelse på alle de øvrige økonomiske sektorer.
- (¹²⁸) Jf. bl.a. dom afsagt af Retten i Første Instans den 6. marts 2003 i sag T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale mod Kommissionen, Sml. II, s. 435.
- (¹²⁹) Dom afsagt af Retten i Første Instans den 21. januar 1999 i de forenede sager T-2/96 og T-129/95, Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH og Lech-Stahlwerke GmbH mod Kommissionen, Sml. II, s. 17 (præmis 116).
- (¹³⁰) Domstolens dom af 14. september 1994 i de forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103.
- (¹³¹) Domstolens dom af 28. januar 2003 i sag C-334/99, Tyskland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1139.
- (¹³²) Kommissionens beslutning 98/204/EF af 30. juli 1997 om betinget godkendelse af de franske myndigheders støtte til GAN-koncernen (EFT L 78 af 16.3.1998, s. 1).
- (¹³³) Jf. beslutning 2006/947/EF af 7. december 2005 om Belgiens statsstøtte til ABX Logistics (EUT L 383 af 28.12.2006, s. 21).
- (¹³⁴) Jf. Domstolens dom af 21. marts 1991 i sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1433.
- (¹³⁵) Jf. f.eks. Kommissionens beslutning 92/266/EØF af 27. november 1991 om omstillingsaktiviteter i de franske offentlige industrikoncerner bortset fra jern- og stålindustrien, kulminedriften og Compagnie Générale Maritime, jf. EØF-traktatens artikel 92, 93 og 94 (EFT L 138 af 21.5.1992, s. 24). Jf. også de socialplaner, hvortil der henvises i det følgende.
- (¹³⁶) Det skal dog bemærkes, at halvdelen af de berørte medarbejdere var ansat af midlertidigt personale eller underleverandører i selve virksomheden. Det må derfor formodes, at omkostningerne pr. ansat for de 5 000 stillinger, der var besat med Airbus' eget fastansatte personale, var væsentligt højere.
- (¹³⁷) Efter et udbud overlod Kommissionen opgaven til en uafhængig ekspert, Moore Stephens, Chartered Accountants, hvis slutrapport blev afleveret den 25. januar 2008.
- (¹³⁸) Det drejer sig om følgende syv skibe: *Corse, Île de Beauté, Méditerranée, Napoléon Bonaparte, Paglia Orba, Monte d'Oro*, og *Monte Cino*.
- (¹³⁹) Denne dekort på [...] mio. EUR (eller gennemsnitligt [...]-% af handelsværdien) er bl.a. begrundet i, at SNCM's skibe er specielt tilpasset den trafik, virksomheden udfører, skibenes tilstand og det forhold, at hele flåden kommer på markedet samtidig (hvilket svækker sælgerens position). BRS' værdiansættelse er bl.a. baseret på den forudsætning, at skibene sælges som fuldt moderniserede skibe i god vedligeholdelses- og driftstilstand og på normale handelsmæssige vilkår.
- (¹⁴⁰) Anslået til [...] mio. EUR.
- (¹⁴¹) De juridiske risici skyldes, at det er sandsynligt, at kuratoren i konkursboet vil være tvunget til at afhænde skibene meget hurtigt, og at markedet kan blive overfyldt på grund af dets begrænsede absorptionssevne.
- (¹⁴²) Der er tale om en forpligtelse, der blev indført ved artikel L.321-13 i samlingen af arbejdsretlige regler, hvorefter arbejdsgiveren skal betale en særlig godtgørelse ved afskedigelse af personer på 50 år og derover.

- (¹⁴³) Omkostninger ved retablering af beskæftigelsesområdet ([...] mio. EUR), omkostninger ved omskolingskontrakter ([...] mio. EUR), omkostninger ved støtteforanstaltninger i forbindelse med såkaldt »mobilitetsomskoling« ([...] mio. EUR).
- (¹⁴⁴) Omkostninger ved afskedigelse af SNCM-ansatte, der er udlånt til affilierede selskaber, og personalet i de datterselskaber, der likvideres ([...] mio. EUR), og omkostninger ved bilæggelse af tvister i forbindelse med afbrydelse af ansættelseskontrakter og krav om efter- eller genuddannelse i henhold til ansættelseskontrakten ([...] mio. EUR).
- (¹⁴⁵) Pr. 30. september 2005 havde SNCM tre leasede fartøjer: højhastighedsfartøjet *Liamone* (ejet af GIE Véronique Bail), *Danielle Casanova* (GIE Joliette Bail) og *Pascal Paoli* (GIE Castellane Bail).
- (¹⁴⁶) De underliggende forudsætninger for denne vurdering er følgende:
- SNCM ophæver sine leasingkontrakter pr. 30. september 2005, hvilket betyder, at fartøjerne tilbageleveres til deres respektive ejere (økonomiske interessegrupper (GIE)), og at der ikke betales leje
 - forkøbsretten udnyttes ikke
 - fartøjerne afhændes af de økonomiske interessegruppers kreditorbanker pr. 30. september 2005; nettoprovenuet ved salget anvendes i første række til at tilbagebetale bank- og skattegæld.
- (¹⁴⁷) Med henvisning til at SNCM i meget vidt omfang gjorde brug af tidsbegrænsede kontrakter med løbende forlængelser.
- (¹⁴⁸) Kommissionen erklærede følgende i sin beslutning 2006/947/EF af 7. december 2005 om Belgiens statsstøtte til ABX Logistics; EUT L 383 af 28.12.2006, s. 21: »Kommissionen kan ikke afvise, at lovgivningen i visse medlemsstater undtagelsesvis gør det muligt for tredjeparter at søge sig fyldestgjort hos aktionærerne i et selskab, der er gået konkurs, navnlig hvis disse aktionærer betragtes som [...] og/eller har udvist mangelfuld ledelse. Selv om der foreligger en sådan mulighed ifølge fransk ret, og de belgiske myndigheder har givet en række anvisninger om denne risiko, har de ikke formået helt at fjerne den tvivl, der i den foreliggende sag kom til udtryk ved procedurens udvidelse i april 2005. Kommissionen konkluderer som følge heraf, at det i denne sag ikke er berettiget at medregne de 58 mio. EUR, der ifølge de belgiske myndigheder er forbundet med risikoen for [...], i omkostninger ved dette scenario.«
- (¹⁴⁹) Meddelelse fra Kommissionen om den støtte, Frankrig havde besluttet at yde til Société Marseillaise de crédit; EFT C 49 af 19.2.1997, s. 2.
- (¹⁵⁰) Dvs. værdien af netto nutidsværdien af risikoen for senere at blive gjort ansvarlig under hensyn til, at de anklagede ville forsvare sig imod en sådan påstand.
- (¹⁵¹) Lov nr. 85-98 af 25. januar 1985 om virksomheders betalingsstandsning eller likvidation, kodificeret i handelslovens artikel L620-1 ff.; lov nr. 2005-845 af 26. juli 2005 om redning, akkord og likvidation af virksomheder, kodificeret i handelslovens artikel 620-1 til 670-8.
- (¹⁵²) Scenariet for opgivelse af en redningsplan er ikke relevant i den foreliggende sag, eftersom ovennævnte lov fra 2005 først trådte i kraft senere, da det ifølge de oplysninger, Kommissionen har adgang til, ikke kan konkluderes, at en eventuel akkord ikke havde kunnet gennemføres.
- (¹⁵³) I henhold til den relevante lovgivning er offentlige virksomheder med privatretlig status omfattet af ovennævnte bestemmelser om likvidation. Desuden kan offentligretlige juridiske personer gøres ansvarlige i deres egenskab af ledere ved et søgsmål om personlig hæftelse.
- (¹⁵⁴) Ifølge fransk retspraksis skal den faktiske leder have foretaget »positive eller gentagne ledelsesmæssige handlinger«.
- (¹⁵⁵) De franske myndigheders svar på visse bemærkninger fra SNCM (jf. betragtning 172 i denne beslutning).
- (¹⁵⁶) Det er interessant, at der ud over de traditionelle løntilgodehavender eksisterer retlige lønbaserede fordringer, der hidrører fra afgørelser truffet af arbejdsretslige instanser: lønmodtageren lægger sag an ved arbejdsretten for at få vurderet, om hans krav er berettiget, og hvis kravet anerkendes, kommer det til at indgå i opgørelsen over fordringer på virksomheden.
- (¹⁵⁷) Kassationsrettens dom af 30. november 1993, nr. 91-20554, Bull. civ.IV, nr.440, s. 319.

- ⁽¹⁵⁸⁾ Denne evaluering er foretaget af investeringskonsulentfirmaet Sorgem Evaluation. Maurice Nussenbaum, der står bag evalueringen, er finanssekspert ved Appelretten i Paris og autoriseret af Kassationsretten.
- ⁽¹⁵⁹⁾ De franske myndigheders reaktion på visse bemærkninger fra SNCM (jf. betragtning 174 i denne beslutning).
- ⁽¹⁶⁰⁾ De franske myndigheders reaktion på visse bemærkninger fra SNCM (jf. betragtning 175 og 176 i denne beslutning).
- ⁽¹⁶¹⁾ De franske myndigheders reaktion på visse bemærkninger fra SNCM (jf. betragtning 175 og 176 i denne beslutning).
- ⁽¹⁶²⁾ Bureau de Recherches Géologiques et Minières (BRGM).
- ⁽¹⁶³⁾ Jf. f.eks. Kassationsrettens dom af 6. februar 2001 nr. 98-15129.
- ⁽¹⁶⁴⁾ Jf. bl.a. to domme afsagt af Appelretten i Rouen den 22. marts 2005: dom nr. RG 04/02549 Aspocomp Group Oyj og dom nr. RG 01/02667 — 04/02675.
- ⁽¹⁶⁵⁾ Eftersom de personer, der blev anklaget for at have suspenderet denne plan, formentlig ville have forsvaret sig ihærdigt for ikke at komme til at hæfte personligt.
- ⁽¹⁶⁶⁾ Kassationsrettens handelsretsafdeling, 19. april 2005, Métaleurop.
- ⁽¹⁶⁷⁾ Jf. EF-traktatens artikel 92 og 93 anvendt på offentlige myndigheders kapitalandele, EF-Bulletin 9/1984, punkt 3.2. iii.
- ⁽¹⁶⁸⁾ Dom afsagt af Retten i Første Instans den 12. december 2000 i sag T-296/97, Alitalia mod Kommissionen, Sml. II, s. 3871.
- ⁽¹⁶⁹⁾ Jf. f.eks. dom afsagt af Retten i Første Instans den 12. december 1996 i sag T-358/94, Air France mod Kommissionen, Sml. II, s. 2109 (præmis 70).
- ⁽¹⁷⁰⁾ Jf. Domstolens dom af 14. februar 1990 i sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307 (præmis 40).
- ⁽¹⁷¹⁾ Jf. meddelelsen om en eventuel støtte i forbindelse med en plan for kapitaltilførsler fra det offentlige til Klöckner Stahl; EFT C 390 af 31.12.1994, s. 1.
- ⁽¹⁷²⁾ Domstolens dom af 11 juli 1996 i sag C-39/94, SFEI, Sml. I, s. 3547 (præmis 60).
- ⁽¹⁷³⁾ Domstolens dom af 14. februar 1990 i sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307 (præmis 41).
- ⁽¹⁷⁴⁾ Dom afsagt af Retten i Første Instans den 29. september 2000 i sag T-55/99, Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) mod Kommissionen, Sml. II, s. 3207 (præmis 82).
- ⁽¹⁷⁵⁾ Domstolens dom af 2. juli 1974 i sag C-173/73, Italien mod Kommissionen, Sml. s. 709 (præmis 33).
- ⁽¹⁷⁶⁾ Domstolens dom af 20. september 2001 i sag C-390/98, HJ Banks, Sml. I, s. 6117 (præmis 33).
- ⁽¹⁷⁷⁾ Dom afsagt af Retten i Første Instans den 1. juli 2004 i sag T-308/00, Salzgitter mod Kommissionen, Sml. II s. 1933 (præmis 79). Jf. også Kommissionens meddelelse om anvendelsen af statsstøttereglerne på foranstaltninger vedrørende direkte beskatning af virksomhederne (EFT C 384 af 10.12.1998, s. 3), punkt 16.
- ⁽¹⁷⁸⁾ Domstolens dom af 6. september 2006 i sag C-88/03, Portugal mod Kommissionen, Sml. I, s. 7115 (præmis 56).
- ⁽¹⁷⁹⁾ Domstolens dom af 8. november 2001 i sag C-143/99, Adria-Wien Pipeline GmbH, Sml. I, s. 8365 (præmis 41).

- ⁽¹⁸⁰⁾ Jf. bl.a. Kommissionens beslutning af 10. oktober 2007 om reformen af finansieringen af pensioner i banksektoren i Grækenland (EUT C 308 af 19.12.2007, s. 9) og Kommissionens beslutning af 10. oktober 2007 om Frankrigs statsstøtte til en reform af finansieringen af pensionerne til tjenstemandsansatte i La Poste (EUT L 63 af 7.3.2008, s. 16).
- ⁽¹⁸¹⁾ Jf. Kommissionens beslutning af 17. juli 2002 om Société française de production (SFP) (EUT C 71 af 25.3.2003, s. 3), hvori det påpeges, at statens finansiering af en personalenedskæringsplan, der gør det muligt for en virksomhed at fristille en del af sit personale uden at skulle betale de fulde omkostninger, indebærer en selektiv fordel, der kan være omfattet af forbuddet mod statsstøtte. Til gengæld vil supplerende sociale foranstaltninger finansieret med offentlige midler til fordel for de personer, der afskediges, uden at disse foranstaltninger fritager arbejdsgiveren for hans normale økonomiske forpligtelser, høre under medlemsstaternes social- og arbejdsmarkedspolitik og udgør ikke direkte støtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. [...] SFP skal dække disse omkostninger i fuldt omfang. Det betyder, at de supplerende sociale foranstaltninger til fordel for det personale, der afskediges fra SFP, og som først sættes i værk, når de pågældende personer har endeligt forladt virksomheden, på ingen måde fritager virksomheden for dens forpligtelser og altså ikke udgør statsstøtte til SFP.
- ⁽¹⁸²⁾ Beløbet er differencen mellem det faktisk anmeldte beløb (76 mio. EUR) og det beløb, der er godkendt som kompensation for public service-forpligtelserne (53,48 mio. EUR).
- ⁽¹⁸³⁾ EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2.
- ⁽¹⁸⁴⁾ EFT C 205 af 5.7.1997, s. 5.
- ⁽¹⁸⁵⁾ Jf. punkt 30 i rammebestemmelserne fra 2002.
- ⁽¹⁸⁶⁾ Ovennævnte beslutning.
- ⁽¹⁸⁷⁾ De lovfæstede hensættelser er omkostninger, der er bogført i henhold til gældende skatteregler.
- ⁽¹⁸⁸⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002 i sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 4397 (præmis 71).
- ⁽¹⁸⁹⁾ Den første alternative metode, baseret på den nødvendige egenkapital til finansiering af den eksisterende flåde, forekommer uegnet, eftersom de franske myndigheder valgte denne metode til beregningen af flådens anskaffelsesværdi og ikke dens handelsværdi i 2002. Hvis et nyt rederi skulle etablere sig med den samme flåde som SNCM, således som den er i dag, skulle det skaffe egenkapital i forhold til købsprisen for samtlige skibe og ikke i forhold til prisen for at få dem bygget. Der er desuden med denne metode ikke taget hensyn til andre tunge aktiver som f.eks. det elektroniske reservationssystem eller hovedkvarterets bygninger.
- Den anden alternative metode, baseret på SNCM's udgifter, forekommer Kommissionen mere relevant. Kommissionen vil dog vurdere beløbet på 41,7 mio. EUR i forhold til tidligere underskud for bl.a. at tage hensyn til årets resultat i 2002 og de underskud, der udelukkende hidrørte fra sejladsen på Korsika før 1999.
- ⁽¹⁹⁰⁾ Det skal bemærkes, at Kommissionens uafhængige ekspert har vurderet de reelle omkostninger ved omstruktureringen i 2002 til [...] mio. EUR på grundlag af SNCM's eget regnskab.
- ⁽¹⁹¹⁾ Domstolens dom af 16. maj 2002 i sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 4397 (præmis 71).
- ⁽¹⁹²⁾ Jf. tabel 2 i denne beslutning. I beløbet indgår frasalgs af aktiver pr. datoen for beslutningen fra 2003, dvs. salg af skibene *Napoléon*, *Monte Rotondo* og *Liberté* samt salg af bygninger (bygningskomplekset Schuman og SCI Espace Schuman).
- ⁽¹⁹³⁾ Jf. punkt 41 i rammebestemmelserne.
- ⁽¹⁹⁴⁾ Jf. bilag 1.
- ⁽¹⁹⁵⁾ Det skal bemærkes, at der den 11. december 2007 blev underskrevet en købsaftale mellem VT og en tredjepart som køber om *Jean Nicoli* med henblik på overdragelsen af skibet, der fandt sted i april 2008.
- ⁽¹⁹⁶⁾ Anmeldt til Kommissionen ved brev af 23. juni 2004.
- ⁽¹⁹⁷⁾ Der er i dette beløb medregnet salget af SCI Espace Schuman ([...] mio. EUR), der blev gennemført den 24. juni 2003, men ikke det negative nettoprovenu af salget af *Aliso* ([...] mio. EUR), der blev gennemført den 30. september 2004.
- ⁽¹⁹⁸⁾ Fartøjet *Asco*, aktieposten i Sud-Cargos og ejendommene.

- ⁽¹⁹⁹⁾ Kommissionen mener, at vurderingen af, hvorvidt artikel 4 i beslutningen fra 2003 er overholdt, skal baseres på de offentliggjorte billetpriser, dvs. de priser, der figurerer i alle former for reklamemateriale eller alle meddelelser til offentligheden fra SNCM's side. Den pågældende betingelse gælder ikke de priser, der oplyses af SNCM's elektroniske reservationssystem, fordi disse priser afhænger løbende af »yield management«, og det gælder både for SNCM og for konkurrenterne. Den parametriske programmering af systemerne gør det ikke muligt at få oplyst, hvilke specialpriser SNCM's konkurrenter tilbyder, hvorfor det ikke kan kontrolleres, hvorvidt SNCM har været prisførende.
- ⁽²⁰⁰⁾ Det fremgår rent faktisk af oplysninger fra de franske myndigheder, at SNCM aldrig i perioden fra den 9. juli 2003 til den 16. marts 2005 hverken via sin erhvervsmæssige telekommunikation, sine reklamekampagner eller i andet offentliggjort materiale har annonceret med lavere priser end konkurrenterne.
- ⁽²⁰¹⁾ Dette beløb er differencen mellem SNCM's nettolikviditetsbehov (19,75 mio. EUR) og nettoprovenuet af salget af aktiver i henhold til beslutningen fra 2003 ([...] mio. EUR svarende til salget af *Aliso* og aktieposterne i Southern Trader, *Someca* og *Amadeus*). Det bringer statens kapitaltilførsel til SNCM op på 69,29 mio. EUR.
-

BILAG I

DEN DISPOSITIVE DEL AF BESLUTNINGEN FRA 2003

Artikel 1

Den af Frankrig påtænkte omstrukturingsstøtte til Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) er forenelig med fællesmarkedet på de i artikel 2-5 fastsatte betingelser.

Artikel 2

SNCM afstår fra tidspunktet for meddelelsen af denne beslutning og indtil den 31. december 2006 fra at købe nye skibe og indgå kontrakter om bygning, ordrer eller befragtning, for så vidt angår nye eller nyistandsatte skibe.

SNCM må fra tidspunktet for modtagelsen af denne beslutning og indtil den 31. december 2006 kun operere med de 11 skibe, som virksomheden SNCM allerede råder over, nemlig: *Napoléon Bonaparte*, *Danielle Casanova*, *Île de Beauté*, *Corse*, *Liamone*, *Aliso*, *Méditerranée*, *Pascal Paoli*, *Paglia Orba*, *Monte Cinto* og *Monte d'Oro*.

Hvis SNCM på grund af omstændigheder, som det ikke kan tilskrives, nødsages til at udskifte et af sine skibe før den 31. december 2006, kan Kommissionen godkende en sådan udskiftning på grundlag af en af Frankrig behørigt begrundet anmeldelse.

Artikel 3

SNCM-koncernen afhænder alle sine direkte og indirekte kapitalinteresser i følgende selskaber:

- Amadeus France
- Compagnie Corse Méditerranée
- Société Civile Immobilière Schuman
- Société Méditerranéenne d'Investissements et de Participations
- Someca.

I stedet for at afhænde sine kapitalinteresser i Société Méditerranéenne d'Investissements et de Participations kan SNCM vælge at sælge dette selskabs eneste aktiv, Southern Trader, og nedlægge dette datterselskab.

Salget kan efter de franske myndigheders valg foregå ved auktion eller på grundlag af en indkaldelse af interessetilkendegivelser efter forudgående offentliggørelse og med en svarfrist på mindst to måneder.

Frankrig meddeler Kommissionen dokumenterne vedrørende alle afhændelserne. At SNCM eventuelt kun modtager lave tilbud kan ikke påberåbes som begrundelse for ikke at gennemføre afhændelserne. Såfremt SNCM ikke modtager noget tilbud, og hvis Frankrig kan bevise, at man har truffet alle de nødvendige foranstaltninger med hensyn til offentliggørelse, anses betingelsen i første afsnit for at være opfyldt.

Artikel 4

På alle ruter til Korsika afstår SNCM fra datoen for meddelelsen af denne beslutning og indtil den 31. december 2006 fra enhver prispolitik i forbindelse med de offentliggjorte takster, der sigter mod at tilbyde lavere priser end hver af konkurrenternes priser for tilsvarende tjenester og destinationer på identiske datoer.

Kommissionen forbeholder sig ret til at indlede undersøgelsesproceduren for enhver konstateret misligholdelse af de betingelser, der er fastsat i denne beslutning, særlig den i stk. 1 omhandlede betingelse.

Den i stk. 1 omhandlede betingelse er opfyldt, hvis SNCM's laveste priser hver dag er højere end hver af konkurrenternes laveste tilbudspris for tilsvarende tjenester og destinationer.

Den i stk. 1 omhandlede betingelse finder ikke længere anvendelse, hvis konkurrenternes priser bliver højere end SNCM's gældende takster i referenceåret 1996, korregeret for inflation.

Frankrig meddeler hvert år før den 30. juni Kommissionen alle de oplysninger, der er nødvendige for at godtgøre, at denne betingelse er opfyldt i det foregående kalenderår for samtlige overfarter til og fra Korsika.

Artikel 5

I overensstemmelse med de franske myndigheders forpligtelser i omstruktureringsplanen nedsættes det årlige antal sejladser på de forskellige Korsika-ruter indtil den 31. december 2006, således at de holdes inden for de grænser, der er angivet i tabel 3 i denne beslutning ⁽¹⁾, medmindre der foreligger ekstraordinære omstændigheder, som ikke kan tilskrives SNCM, og som tvinger det til at omlægge visse sejladser til andre havne, og medmindre der sker ændringer i den forpligtelse til offentlig tjeneste, som virksomheden er underlagt.

Artikel 6

Frankrig bemyndiges til at tilføre kapital til SNCM med en første udbetaling af et beløb på 66 mio. EUR fra datoen for meddelelsen af denne beslutning.

Indtil omstrukturingsperiodens afslutning, dvs. indtil den 31. december 2006, kan Kommissionen på de franske myndigheders anmodning beslutte at godkende en efterfølgende ny udbetaling til SNCM, svarende til differencen mellem de resterende 10 mio. EUR og indtægterne fra de i artikel 3 krævede afhændelser.

En sådan beslutning kan kun træffes, hvis de i artikel 3 pålagte foranstaltninger er gennemført, indtægterne fra afhændelserne ikke overstiger 10 mio. EUR, og de i artikel 2, 4 og 5 fastsatte betingelser således er overholdt, uden at dette berører Kommissionens beføjelser til i givet fald at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, såfremt en af betingelserne ikke er overholdt. I tilfælde af manglende overholdelse kan den anden støttrate ikke udbetales.

Artikel 7

Frankrig underretter senest seks måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 8

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

⁽¹⁾ Jf. bilag II til denne beslutning.

BILAG II

TABEL 3 I BESLUTNINGEN FRA 2003

Udviklingen i SNCM's udbud

	Antal overfarter		Udbudte pladser		Udbudte løbende meter	
	2001	> 2003	2001	> 2003	2001	> 2003
Marseille-Korsika	1 881	[...]	1 723 050	[...]	1 469 000	[...]
Toulon-Korsika	187	[...]	303 650	[...]	0	[...]
Genovabugten	1 768	[...]	1 708 700	[...]	0	[...]
I alt Europa	3 836	3 067	3 735 400	2 357 500	1 469 000	[...]
Maghreb	302	372	444 000	635 000	0	0
I alt	4 138	3 439	4 179 400	2 992 500	1 469 000	[...]

ABONNEMENTSPRISER 2009 (ekskl. moms, inkl. normale forsendelsesomkostninger)

EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	1 000 EUR pr. år (*)
EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	100 EUR pr. måned (*)
EU-Tidende, L- + C-udgaven, papirudgave + årlig cd-rom	22 officielle EU-sprog	1 200 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	700 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	70 EUR pr. måned
EU-Tidende, C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	400 EUR pr. år
EU-Tidende, C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	40 EUR pr. måned
EU-Tidende, L- + C-udgaven, månedlig kumulativ cd-rom	22 officielle EU-sprog	500 EUR pr. år
Supplement til EUT (S-udgaven), udbud og offentlige kontrakter, cd-rom, 2 udgaver pr. uge	Flersproget: 23 officielle EU-sprog	360 EUR pr. år (= 30 EUR pr. måned)
EU-Tidende, C-udgaven — udvælgelsesprøver	Sprog iht. udvælgelsesprøve(r)	50 EUR pr. år

(*) Enkeltnumre: til og med 32 sider: 6 EUR
fra 33 til og med 64 sider: 12 EUR
over 64 sider: Prisen fastsættes i hvert enkelt tilfælde.

Den Europæiske Unions Tidende, der udkommer på EU's officielle sprog, fås i abonnement i 22 sprogudgaver. EU-Tidende omfatter L-udgaven (retsforskrifter) og C-udgaven (meddelelser og oplysninger).

Der abonneres særskilt på hver sprogudgave.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 920/2005, offentliggjort i EU-Tidende L 156 af 18. juni 2005, er Den Europæiske Unions institutioner midlertidigt fritaget for forpligtelsen til at udarbejde og offentliggøre alle retsakter på irsk. Irske udgaver af EU-Tidende vil derfor blive markedsført særskilt.

Abonnementet på supplementet til EU-Tidende (S-udgaven (udbud og offentlige kontrakter)) omfatter alle udgaver på de 23 officielle sprog på én cd-rom.

Abonnenter på *Den Europæiske Unions Tidende* kan uden ekstra omkostninger rekvirere eksemplarer af diverse bilag til EU-Tidende (C ... A-udgaver). Abonnenterne gøres opmærksom på udgivelsen af bilagene ved hjælp af »meddelelser til læserne« i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Salg og abonnementer

Publikationer, der er produceret af Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer (Publikationskontoret) med salg for øje, kan købes gennem vore salgsagenter. Listen over salgsagenterne findes på internettet:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) giver direkte og gratis adgang til EU-retten. Via dette netsted kan man konsultere *Den Europæiske Unions Tidende*, og netstedet indeholder endvidere traktaterne, retsforskrifter, retspraksis og forberedende retsakter.

Yderligere oplysninger om Den Europæiske Union findes på: <http://europa.eu>